

ARBEIDSMARKT EN ORIGINE 2019

SOCIO-ECONOMISCHE MONITORING

VOORWOORD

In België blijft iemands origine een hinderpaal op de arbeidsmarkt. De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg ontwikkelde samen met Unia de Socio-economische Monitoring om dit te keren.

Dit meetinstrument brengt de situatie van personen met een vreemde origine nauwkeurig in kaart en stoelt op gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming. Dit is een unieke bron van gegevens en een internationaal voorbeeld. Het is van groot belang blijvend te investeren in de verdere uitbreiding en de toegankelijkheid ervan. In dit vierde rapport buigen we op analyses die we verder verfijnden met data over het onderwijs.

Uit de cijfers zelf blijkt er maar een kleine verbetering op de arbeidsmarkt. Nog steeds vallen mensen met een vreemde origine vaker uit de boot dan die van Belgische origine. Aan dit tempo zal het nog tientallen jaren duren voordat er een evenredig aantal mensen met een vreemde

origine in ons land aan het werk is. De kansen op de arbeidsmarkt worden in België nog steeds voor een belangrijk deel bepaald door de origine. In het centrum van de EU, in een land met een grote traditie van sociaal overleg en goede anti-discriminatiewetgeving, is dat onaanvaardbaar.

Dat neemt niet weg dat er de laatste jaren wel degelijk stappen vooruit werden gezet op de verschillende beleidsniveaus. Een geïntegreerde aanpak is dan ook noodzakelijk. De volgende edities van de Monitoring zullen de impact daarvan kunnen meten.

We danken alle medewerkers die meehielpen aan deze publicatie. We roepen iedereen op om dit gedetailleerde rapport zoveel mogelijk te gebruiken.

De weg naar een inclusieve arbeidsmarkt zonder discriminatie is nog lang, maar de Socio-economische Monitoring kan helpen om de juiste beleidsmaatregelen te nemen.

Els KEYTSMAN en Patrick CHARLIER
Directeurs Unia

Geert DE POORTER
*Voorzitter van het Directiecomité
van de FOD Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg*

INLEIDING

Deze vierde editie van het rapport “Socio-economische Monitoring - Arbeidsmarkt en origine” ligt in de lijn van de vorige edities en heeft tot doel een beeld te schetsen van de arbeidsmarkt in functie van de origine van personen. Deze stand van zaken heeft betrekking op de periode van 2008 tot 2016 en kwam tot stand dankzij de administratieve gegevens die worden verzameld bij het Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Dit maakt het mogelijk om de hele beroepsbevolking in aanmerking te nemen, waardoor de verschillen inzake arbeidsparticipatie tussen de groepen van verschillende origine kunnen worden geïdentificeerd en uiteindelijk ook de bestaande ongelijkheden en de omvang van de etnostratificatie van de arbeidsmarkt.

Naast het feit dat de bestudeerde periode groter is, bevat dit rapport een aantal nieuwigheden, zowel analytisch als thematisch. Op vlak van analyse boekten we vooruitgang in de identificatie van het opleidingsniveau. Dat komt doordat we drie nieuwe databanken in aanmerking namen die het mogelijk maken de twee bronnen die al werden gebruikt in het vorige verslag aan te vullen en te updaten: de CENSUS 2011 en de gegevens van de diensten voor arbeidsbemiddeling. Bovendien is het nu mogelijk het studiedomein waarin een diploma werd behaald, te identificeren. Deze informatie, die het mogelijk maakt om de studiedomeinen te identificeren die de meeste kansen bieden op de arbeidsmarkt, kan een verklarende variabele zijn voor de situatie van bepaalde groepen op de arbeidsmarkt. In dit verslag wordt ze uitsluitend gebruikt in de eerste twee hoofdstukken. Ten slotte worden dit jaar, naast twee geüpdatete thema's, ook nieuwe thema's geanalyseerd die de situatie van bepaalde groepen in het bijzonder of bepaalde lokale realiteiten op de arbeidsmarkt toelichten.

Dit jaar geeft het verslag, na een demografische beschrijving van de bevolking met bijzondere aandacht voor het opleidingsniveau en de studiedomeinen (hoofdstuk 1), opnieuw een analyse van de “klassieke” indicatoren van de arbeidsmarkt naar origine en migratieachtergrond, en waar mogelijk gedetailleerd naar geslacht, leeftijd, gewest, opleidingsniveau en studiedomein (hoofdstuk 2).

Vervolgens focussen we op een aantal specifieke thema's:

- › Een analyse van de arbeidsmarkt in de steden (hoofdstuk 3): dit hoofdstuk behandelt het probleem van de ongelijkheden die vaak gepaard gaan met verstedelijking door de verschillen in demografische kenmerken en in arbeidsmarktposities (werk, werkloosheid, inactiviteit) te onderzoeken per origine in 16 steden en 5 subgroepen van gemeenten in Brussel.
- › De situatie op de arbeidsmarkt van personen met origine in de landen van de Europese Unie (hoofdstuk 4): in dit hoofdstuk worden de personen van EU-14- en EU-13-origine verdeeld in functie van hun land van origine, wat het mogelijk maakt hun verschillen qua arbeidsmarktpositie te verduidelijken, die onder andere vaak te maken hebben met de migratiegeschiedenis van België.
- › De situatie op de arbeidsmarkt van personen van Sub-Saharaans Afrikaanse origine (hoofdstuk 5): dit hoofdstuk bestudeert de demografie en de arbeidsmarktsituatie van de personen met origine in de Democratische Republiek Congo, Rwanda en Burundi. Het gaat om een groot aantal personen van Sub-Saharaans Afrikaanse origine, uit landen waarmee België een koloniaal verleden deelt. Daarnaast wordt de demografie en de arbeidsmarktsituatie van personen van Kameroense origine geanalyseerd.

- › De situatie op de arbeidsmarkt van de personen van de tweede generatie (hoofdstuk 6): dit hoofdstuk analyseert voor deze specifieke groep de impact op de integratie op de arbeidsmarkt van het feit dat ze twee ouders hebben die in het buitenland zijn geboren (ofwel van dezelfde origine, ofwel van verschillende origines) of één ouder die is geboren met de Belgische nationaliteit en één die is geboren met een vreemde nationaliteit.
- › De analyse van de personen die zich inschrijven in het Rijksregister volgens hun verblijfsreden (hoofdstuk 7): dit thema kwam al aan bod in de editie van 2017, maar de beschikbaarheid van extra jaren maakt het mogelijk deze gegevens te analyseren vanuit een nieuwe invalshoek. We beschrijven de samenstelling van deze groep van personen en analyseren hun socio-economische integratie op middellange termijn.
- › Het traject van de jongeren die zich inschrijven voor een beroepsinschakelingstijd (hoofdstuk 8): dit hoofdstuk maakte ook al deel uit van het vorige verslag en komt opnieuw aan bod in deze editie, met een verbeterde methodologie. We bestuderen de kenmerken van de jongeren die zich inschrijven voor een beroepsinschakelingstijd en de manier waarop ze zich integreren op de arbeidsmarkt op korte en middellange termijn in functie van hun origine.
- › De analyse van de trajecten van de personen die met een arbeidsovereenkomst artikel 60 hebben gewerkt (hoofdstuk 9): dit hoofdstuk beschrijft de trajecten en de integratie op de arbeidsmarkt van de personen die gewerkt hebben met een arbeidsovereenkomst artikel 60. De evolutie van hun situatie onmiddellijk nadat hun overeenkomst is afgelopen, en ook één jaar en drie jaar later, wordt geanalyseerd in functie van hun origine, geslacht en gewest.

Ten slotte worden de gegevens die in dit verslag worden voorgesteld, net als bij de vorige edities, in detail ter beschikking gesteld op de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Iedereen die interesse heeft, wordt uitgenodigd om een kijkje te nemen als hij/zij specifieke analyses wil uitvoeren of een andere invalshoek wil volgen dan diegenen die worden voorgesteld in dit verslag.

INHOUD

VOORWOORD	1
-----------	---

INLEIDING	3
-----------	---

HOOFDSTUK 1. DEMOGRAFIE 9

1. HERHALING VAN DE METHODOLOGIE	11
2. BEVOLKING VOLGENS ORIGINE EN MIGRATIEACHTERGROND	14
3. BEVOLKING VOLGENS OPLEIDINGSNIVEAU EN STUDIEDOMEIN	20

HOOFDSTUK 2. ARBEIDSMARKT 43

1. WERKZAAMHEID, WERKLOOSHEID EN INACTIVITEIT PER ORIGINE: VOORNAAMSTE BEVINDINGEN	45
2. AARD VAN DE TEWERKSTELLING	58
3. OPLEIDINGSNIVEAU	80
4. STUDIEDOMEIN	99
5. ARBEIDSMARKTSITUATIE PER ORIGINE IN 2016	107

HOOFDSTUK 3. STEDEN 111

1. BEVOLKINGSKENMERKEN PER STAD	113
2. DE KLOOF TUSSEN DE ORIGINES IN BELGISCHE STEDEN	118
3. CONCLUSIE	130

HOOFDSTUK 4. PERSONEN MET ORIGINE IN DE EU 133

1. DEMOGRAFIE	136
2. WERKZAAMHEIDSGRAAD, WERKLOOSHEIDSGRAAD, INACTIVITEITSGRAAD EN SOORTEN VAN INACTIVITEIT	144
3. CONCLUSIE	159

HOOFDSTUK 5. PERSONEN MET ORIGINE IN DE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO, RWANDA EN BURUNDI 163

1. DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN PERSONEN MET ORIGINE IN DR CONGO, RWANDA EN BURUNDI	166
2. WERKZAAMHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD	171
3. INACTIVITEIT	176
4. CONCLUSIE	179

HOOFDSTUK 6. PERSONEN VAN DE TWEDE GENERATIE 183

1. DEMOGRAFIE	185
2. WERKZAAMHEIDSGRAAD, WERKLOOSHEIDSGRAAD, INACTIVITEITSGRAAD EN TYPES INACTIVITEIT	192
3. CONCLUSIE	209

HOOFDSTUK 7. VERBLIJFSREDENEN 215

1. DE HERWERKTE CATEGORIEËN IT_202: ENKELE DETAILS	217
2. DE SELECTIE VAN DE POPULATIE EN HET ANALYSEPERSPECTIEF	220
3. ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE TUSSEN 2010 EN 2016 NIEUW WERDEN INGESCHEVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) VOLGENS DE VERBLIJFSREDEN	221
4. SOCIO-DEMOGRAFISCHE ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE NIEUW ZIJN INGESCHEVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2016 VOLGENS SPECIFIEKE VERBLIJFSREDENEN EN ORIGINES	226
5. ANALYSE VAN DE NIEUW INGESCHEVEN PERSONEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2010, 2011 OF 2012 VOLGENS HUN VERBLIJFSREDEN, ORIGINE EN SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE 5 JAAR LATER	230
6. LONGITUDINALE ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE NIEUW ZIJN INGESCHEVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2010, 2011 OF 2012 OVER 5 JAAR OF ZIJ DIE INGESCHEVEN ZIJN IN 2010 OVER 7 JAAR VOLGENS HUN VERBLIJFSREDEN EN SOCIO-ECONOMISCH POSITIE	238

HOOFDSTUK 8. JONGEREN IN BEROEPSINSCHAKELINGSTIJD 243

1. BESCHRIJVING VAN DE POPULATIE JONGEREN DIE ZICH ALS WERKZOEKENDE INSCHRIJVEN VOOR EEN INSCHAKELINGSTIJD	246
2. TRAJECT OP DE ARBEIDSMARKT VAN DE JONGEREN DIE EEN INSCHAKELINGSTIJD DOORLOPEN	252
3. DUUR VAN DE ZOEKTOCHT NAAR EEN EERSTE BAAN EN LANGDURIGE WERKLOOSHEID	259

HOOFDSTUK 9. TRAJECTEN NA EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60 267

1. DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN DE GESELECTEERDE POPULATIE	269
2. EVOLUTIE VAN DE SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE, ONMIDDELIJK, 1 JAAR EN 3 JAAR NA TEWERKSTELLING MET EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60	275
3. EVOLUTIE VAN DE SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE, ONMIDDELIJK, 1 JAAR EN 3 JAAR NA EEN BAAN MET EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60, NAAR GESLACHT EN GEWEST	279

HOOFDSTUK 10. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 285

CONCLUSIES	286
1. EEN HOGE PRODUCTIVITEIT EN EEN TE LAGE WERKZAAMHEIDSGRAAD - EN BEIDE STAGNEREN	286
2. STAGNATIE VERBERGT ACHTERLIGGENDE VERSCHUIVINGEN	288
3. MIGRATIE IS EEN DIVERS VERHAAL	289
4. SEGMENTATIE, ETNOSTRATIFICATIE EN DE SKILLS MISMATCH	290
5. DISCRIMINATIE EN EEN MOEILIJK TOEGANKELIJKE ARBEIDSMARKT	291
6. OOK AAN DE AANBODZIJDE ZIJN ER DREMPELS	293
BELEID EN BELEIDSAANBEVELINGEN	295

BIJLAGEN 300

LIJST VAN DE PARITAIRE COMITÉS	301
LIJST VAN NACE	304
LIJST VAN GRAFIEKEN	307
LIJST VAN TABELLEN	311
LIJST VAN FIGUREN	313
COLOFON	315

1

DEMOGRAFIE

SLEUTELEMENTEN

DEMOGRAFIE

- › In 2016 is 62,5% van de bevolking van 18 tot 64 jaar van Belgische origine, 31,1% van buitenlandse origine en 6,4% van onbepaalde origine. Tussen 2008 en 2016 is het aandeel van de bevolking van Belgische origine relatief stabiel gebleven terwijl de bevolking van buitenlandse origine is aangegroeid met 6,5 procentpunten en dat van de personen met onbepaalde origine is afgenomen met 7,3 procentpunten.
- › Uit de verdeling van de bevolking van buitenlandse origine volgens origine blijkt dat in 2016 de grootste groep de groep is van de personen met origine in een EU-14-land (42,5%). Sinds 2008 is het aandeel van die groep in de bevolking van buitenlandse origine gedaald met 6 procentpunten. De tweede grootste groep is die van de personen van Maghrebijnse origine (16,0% in 2016) waarvan het aandeel tussen 2008 en 2016 stabiel blijft. De sterkste stijging tussen 2008 en 2016 merken we bij de personen met origine in een EU-13-land (+ 3,2 procentpunten).
- › Er zijn regionale verschillen in de verdeling van de bevolking volgens origine. De bevolking van Belgische origine vormt het grootste deel van de bevolking in Wallonië (59,9%), in de Duitstalige Gemeenschap (56,5%) en in Vlaanderen (71,7%), daar waar in Brussel de bevolking van buitenlandse origine de grootste bevolkingsgroep vormt (74,1%). In de vier entiteiten vormen de personen met EU-14-origine de grootste groep personen van buitenlandse origine. De tweede grootste groep zijn de personen van Maghrebijnse origine voor Brussel, Wallonië en Vlaanderen daar waar in de Duitstalige Gemeenschap de personen met origine in een Ander Europees land de grootste groep vormen.

OPLEIDINGSNIVEAU EN STUDIEDOMEIN

- › In 2016 heeft in België 25,2% van de 20 tot 64-jarigen hoogstens een getuigschrift van het lager secundair onderwijs, 34,8% heeft een diploma van het hoger secundair onderwijs en 31,5% bezit een diploma van het hoger onderwijs. Van 8,6% van de bevolking van 20 tot 64 jaar is het opleidingsniveau niet gekend.
- › De analyse van de personen van wie het opleidingsniveau gekend is, toont aan dat het aandeel van de personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs bij de personen van Belgische origine 20,3% is. De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (53,8%), een Kandidaat-EU-land (53,2%), een Ander Aziatisch land (53,1%) en een Ander Afrikaans land (52,3%) hebben de hoogste aandelen personen die maximum het lager secundair onderwijs afronden. 43,7% van de personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs heeft een diploma behaald in de richting 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 23,3% in de 'algemene programma's'.
- › Het percentage gediplomeerden hoger secundair bij de personen van Belgische origine bedraagt 40,6%. Het aandeel van de personen met een diploma hoger secundair onderwijs is het kleinste voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse (16,4%) en Andere Afrikaanse origine (22,3%). Voor de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs behaalde 36,2% dat in de richting 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 18,9% in 'sociale wetenschappen, handel en rechten'.
- › Het aandeel met een diploma van het hoger onderwijs onder de personen van Belgische origine bedraagt 39,1%. Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs (53,0%) bij de personen met Noord-Amerikaanse origine ligt hoger dan dat van de personen van Belgische origine. De personen met origine in een Kandidaat-EU-land (10,5%) en de Maghreb (17,3%) hebben de laagste percentages. Voor de personen met een diploma van het hoger onderwijs behaalde 32,5% dat in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten' en 19,8% in 'gezondheid en sociale bescherming'.

1. HERHALING VAN DE METHODOLOGIE¹

Ter herinnering, in het kader van de “Socio-economische Monitoring” wordt de origine van de betrokken personen bepaald op twee manieren die mekaar aanvullen: via de invoering van een variabele “origine” en een variabele “migratieachtergrond”. De variabele “origine” maakt het mogelijk om preciezer te werken dan met de indicatoren over de nationaliteit van het individu, door op een optimale manier, via de nationaliteit bij geboorte van de ouders of van het individu zelf, enerzijds de tweede generatie in kaart te brengen en anderzijds de personen die Belg geworden zijn. De variabele “migratieachtergrond” maakt het daarnaast mogelijk om een onderscheid te maken tussen recente en oudere migranten, tussen immigranten en leden van de “tweede” of “derde generatie”², zij die de Belgische nationaliteit hebben verkregen of geboren zijn als Belg uit ouders van buitenlandse origine, personen die buitenlander gebleven zijn...

De variabele “**origine**” combineert de volgende variabelen: “nationaliteit”³ van het individu, “nationaliteit bij de geboorte”⁴ van het individu en “nationaliteit bij de geboorte”⁵ van de ouders van het individu. Dit algoritme verloopt in vier fases die het mogelijk maken om exhaustieve en onderling exclusieve groepen te bepalen.

De eerste fase identificeert de personen van buitenlandse origine via de beschikbare informatie over de nationaliteit bij de geboorte van het individu of van zijn ouders of over de huidige nationaliteit van het individu. De origine van het individu zal het land zijn dat overeenstemt met de nationaliteit bij geboorte van zijn vader als die

gekend is en niet-Belgisch; anders wordt het de nationaliteit bij geboorte van zijn moeder als die gekend is en niet-Belgisch; anders wordt het zijn eigen nationaliteit bij geboorte als die gekend is en niet-Belgisch; en ten slotte wordt het zijn huidige nationaliteit als die gekend is en niet-Belgisch. Door deze benadering, waarbij in de eerste plaats de personen van buitenlandse origine worden bepaald, wanneer één van de ouders geboren is als Belg en de andere als buitenlander, wordt voorrang gegeven aan de ouder van wie de nationaliteit bij de geboorte buitenlands is. Overigens wordt, wanneer de ouders beiden geboren zijn als buitenlander en de nationaliteit bij de geboorte van de vader verschilt van die van de moeder, voorrang gegeven aan die van de vader.

De tweede fase identificeert de personen van Belgische origine via de nationaliteit van het individu en de nationaliteit bij de geboorte van het individu en van zijn ouders. Zo zijn de personen van Belgische origine diegenen met de Belgische nationaliteit, geboren met de Belgische nationaliteit en van wie beide ouders geboren zijn met de Belgische nationaliteit.

De derde fase identificeert de Belgische personen geboren als Belg voor wie het niet mogelijk is om de Belgische origine toe te kennen omdat de informatie over de nationaliteit bij de geboorte van één van de ouders of van beide ouders ontbreekt. Tenslotte identificeert de vierde fase de personen voor wie het niet mogelijk is hun origine te bepalen omdat de informatie over de nationaliteit bij de geboorte en de huidige nationaliteit ontbreekt.

1 Voor meer uitleg over de methodologie, zie Hoofdstuk 1 van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding (2015), “Socio-economische Monitoring 2015. Arbeidsmarkt en origine”. Enkel de voornaamste elementen worden hier vermeld.

2 Met de beperkingen die in de tekst worden toegelicht.

3 We moeten erop wijzen dat wanneer een persoon een dubbele nationaliteit heeft (Belgisch en een andere nationaliteit) op dezelfde datum, de Belgische nationaliteit primeert op de andere.

4 In werkelijkheid gaat het om de nationaliteit bij de eerste inschrijving in het Rijksregister. Voor de grote meerderheid van de personen gaat het om de nationaliteit bij geboorte. Zo betekent “Belg als Belg geboren” niet noodzakelijk hetzelfde als “geboren in België”.

5 Zelfde opmerking als de vorige (zie hierboven).

Hergroeperingen per nationaliteit⁶ moesten worden uitgevoerd om redenen die verband houden met de bescherming van het privéleven. Deze hergroeperingen werden gewijzigd ten opzichte van deze die in het vorige rapport werden gebruikt en dit om rekening te houden met de geopolitieke evolutie in Europa. Het is belangrijk eraan te herinneren dat bij gebrek aan informatie in het Rijksregister, de origine niet voor alle personen kan worden bepaald. Bij de invoering van het Rijksregister op het einde van de jaren 60, werd alle nodige informatie (nationaliteit bij de geboorte, nationaliteit en nationaliteit bij de geboorte van de ouders enz.) trouwens niet altijd systematisch door de gemeenten verzameld. Dit geldt in het bijzonder voor de oudere personen. Niettemin blijkt uit de gegevens van de twee voorgaande verslagen⁷ een verbetering, via een cohorteffect, wat betreft het bepalen van de origine voor de oudere groepen. De oudste personen voor wie het niet mogelijk was de nationaliteit bij de geboorte van de ouders te identificeren zijn immers minder aanwezig in de bestudeerde bevolking en werden “vervangen” door jongeren voor wie alle informatie die nodig is voor het bepalen van de origine beschikbaar is. Die verbetering heeft er ons toe aangezet om de geanalyseerde groep uit te breiden met de oudsten en zo de 18-64-jarigen te analyseren in plaats van de 18-60-jarigen – en zo meer in overeenstemming te zijn met de leef-

tijdsgrenzen die gewoonlijk worden gebruikt in arbeidsmarktanalyses.

De variabele “**migratieachtergrond**” combineert de volgende variabelen:

- › “nationaliteit” van het individu,
- › “nationaliteit bij de geboorte” van het individu,
- › “nationaliteit bij de geboorte” van de ouders van het individu,
- › “geboorteland” van het individu,
- › “nationaliteit bij de geboorte” van de grootouders van het individu (en dit enkel voor de personen met de Belgische nationaliteit, geboren als Belg met ouders geboren als Belg),
- › “inschrijvingsdatum in het Rijksregister” van het individu,
- › “datum waarop de nationaliteit werd verkregen” door het individu.

Een algoritme met vijf fases maakt het mogelijk om exhaustieve en onderling exclusieve groepen personen te bepalen.

De eerste fase identificeert de personen die deel uitmaken van de derde generatie⁸ via de nationaliteit van het individu, de nationaliteit bij de geboorte van het individu, van zijn ouders en van zijn grootouders. De derde generatie is samengesteld uit de personen met de Belgische nationaliteit, geboren met de Belgische natio-

6 **EU-14:** Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk.

EU-13: Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.

Kandidaat EU: Turkije, Vroegere Joegoslavische Republiek Macedonië, Albanië, Montenegro en Servië.

Andere Europese landen: IJsland, Andorra, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San-Marino, Zwitserland, Rusland, Vaticaanstad, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Bosnië-Herzegovina, enz.

Maghreb: Algerije, Libië, Marokko, Tunesië en Mauritanië.

Andere Afrikaanse landen: Burundi, Kameroen, Zuid-Afrika, Congo, Senegal, Rwanda, enz.

Nabije/Midden-Oosten: Iran, Israël, Palestijnse Gebieden, Jordanië, Irak, Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Verenigde Arabische Emiraten, Qatar, Bahrein, Koeweit, Egypte, Pakistan en Afghanistan.

Oceanië/Verre-Oosten: China, India, Japan, Taiwan, Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland,...).

Andere Aziatische landen: Thailand, Maleisië, Vietnam, Filipijnen, Indonesië, Cambodja, Nepal, Sri Lanka, enz.

Noord-Amerika: Canada, Verenigde Staten.

Zuid/Centraal-Amerika: Cuba, Guatemala, Mexico, Nicaragua, Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela, enz.

7 Zie FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding (2015), "Socio-economische Monitoring 2015. Arbeidsmarkt en origine". en FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2017), "Socio-economische Monitoring. Arbeidsmarkt en origine - 2017".

8 In dit rapport is het zo dat, wanneer een individu een “Belg van de derde generatie is”, dit in werkelijkheid inhoudt “Belg sinds minstens drie generaties”. De “derde generatie” omvat in werkelijkheid dus de derde generatie, de vierde generatie en de volgende. In de tekst gebruiken we de term derde generatie om die generaties te benoemen.

naliteit en van wie beide ouders geboren zijn met de Belgische nationaliteit. Deze groep kan worden onderverdeeld in vijf categorieën volgens de nationaliteit bij geboorte van de grootouders⁹: **Belg** als de vier grootouders als Belg geboren zijn, **niet-EU** als minstens één van de grootouders geboren is met een nationaliteit van een land buiten de EU (buiten EU-14 en buiten EU-13), **EU** als minstens één van de grootouders geboren is met een nationaliteit van een EU-land (EU-14 en EU-13), **onbepaald** als de nationaliteit van de vier grootouders onbekend is en **deels onbepaald** als één tot drie grootouders als Belg geboren is/zijn en voor de andere(n) de nationaliteit bij geboorte niet gekend is.

De tweede fase identificeert de personen die deel uitmaken van de tweede generatie via de nationaliteit van het individu en die van zijn ouders, de nationaliteit bij de geboorte van het individu en die van zijn ouders en het geboorteland van het individu. De tweede generatie zoals wij ze definiëren is samengesteld uit individuen met de Belgische nationaliteit, als Belg geboren in België of in het buitenland, of als buitenlander geboren in België, en deze is opgedeeld in vijf categorieën in functie van de huidige nationaliteit of de nationaliteit bij geboorte van de ouders: **niet-EU met Belgische ouders, EU met Belgische ouders, niet-EU met buitenlandse ouder(s), EU met buitenlandse ouders(s)** en **onbepaald**.

De derde fase identificeert de personen die deel uitmaken van de eerste generatie die de Belgische nationaliteit heeft verkregen, enerzijds sinds meer dan 5 jaar en anderzijds sinds 5 jaar of minder, via de nationaliteit van het individu en de datum waarop de Belgische nationaliteit werd verkregen. Zij is samengesteld uit individuen met de Belgische nationaliteit, gebo-

ren met de nationaliteit van een ander land dan België, die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds meer dan 5 jaar of sinds 5 jaar of minder, en is onderverdeeld in vier categorieën in functie van de nationaliteit bij geboorte en van de datum waarop de Belgische nationaliteit verkregen werd: **niet-EU die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds meer dan 5 jaar, EU die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds meer dan 5 jaar, niet-EU die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds 5 jaar of minder en EU die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds 5 jaar of minder**.

De vierde fase identificeert de personen die deel uitmaken van de eerste generatie die een buitenlandse nationaliteit hebben en die ingeschreven zijn in het Rijksregister, sinds meer dan 5 jaar of sinds 5 jaar of minder, via de nationaliteit van het individu en de datum van inschrijving in het Rijksregister. Zij is samengesteld uit individuen met buitenlandse nationaliteit, die sinds meer dan 5 jaar of sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister en is opgedeeld in vier categorieën in functie van de nationaliteit en de datum van inschrijving in het Rijksregister: **niet-EU ingeschreven in het Rijksregister sinds meer dan 5 jaar, EU ingeschreven in het Rijksregister sinds meer dan 5 jaar, niet-EU ingeschreven in het Rijksregister sinds 5 jaar of minder en EU ingeschreven in het Rijksregister sinds 5 jaar of minder**.

De vijfde fase tenslotte, identificeert de personen voor wie het niet mogelijk was een migratieachtergrond te bepalen omdat geen enkele van de nodige variabelen om deze te bepalen beschikbaar was.

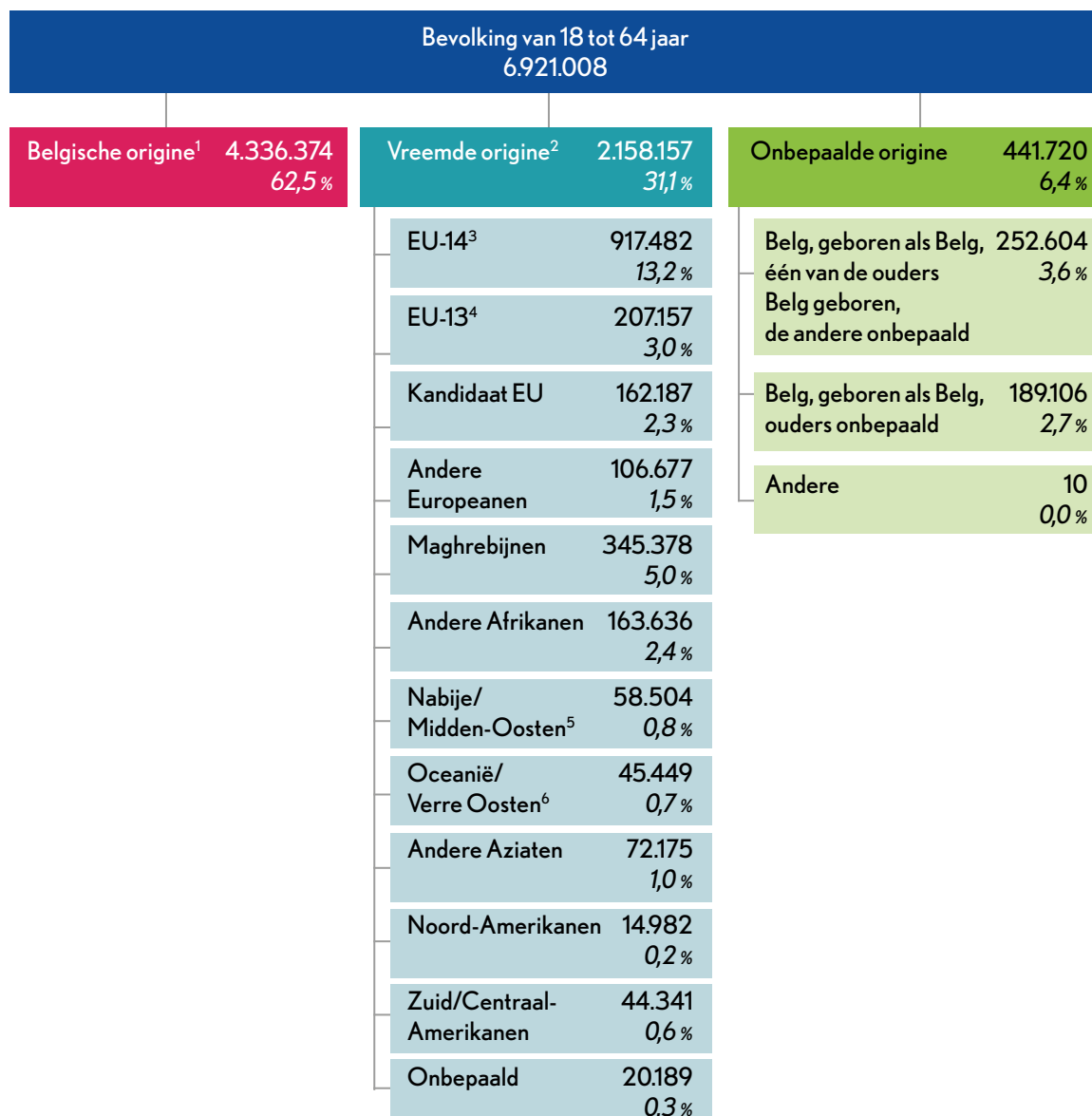
⁹ Als minstens een van zijn grootouders geboren is met een buitenlandse nationaliteit, zal het individu tot de derde generatie met een buitenlandse migratieachtergrond (EU of niet-EU) gerekend worden. Als verschillende van zijn grootouders geboren zijn met een buitenlandse nationaliteit, wordt prioriteit gegeven aan de nationaliteit bij geboorte van grootouders langs vaders kant: we kijken eerst naar de nationaliteit bij geboorte van de grootvader: is die als Belg geboren kijken we vervolgens naar de nationaliteit bij geboorte van de grootmoeder. Wanneer de twee grootouders aan vaderszijde geboren zijn met de Belgische nationaliteit, kijken we naar de nationaliteit bij de geboorte van de grootouders aan moederszijde te beginnen met de grootvader en vervolgens de grootmoeder.

2. BEVOLKING VOLGENS ORIGINE EN MIGRATIEACHTERGROND

2.1. Volgens origine

De onderstaande figuur geeft de verdeling weer van de bevolking van 18 tot 64 jaar volgens de variabele "origine".

Figuur 1: Verdeling van de bevolking naar origine (18-64 jaar, 2016)

1 Belgische origine: personen met de Belgische nationaliteit, geboren als Belg en waarvan ook de ouders als Belg geboren zijn.

2 Vreemde origine: personen die een vreemde nationaliteit hebben of die met een vreemde nationaliteit geboren zijn of van wie één van de ouders met een vreemde nationaliteit geboren is of een vreemde nationaliteit heeft.

3 EU-14: Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk.

4 EU-13: Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.

5 Nabije/Midden-Oosten: Iran, Israël, Palestijnse Gebieden, Jordanië, Irak, Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Verenigde Arabische Emiraten, Qatar, Bahrein, Koeweit, Egypte, Pakistan en Afghanistan.

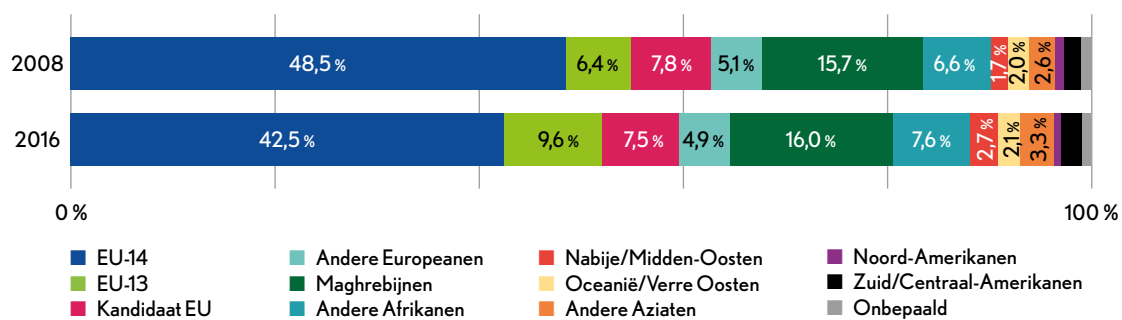
6 Oceanië/Verre Oosten: China, Indië, Zuid-Korea, Japan, Taiwan, Oceanië.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia

In 2016 is 62,5% van de bevolking van 18 tot 64 jaar van Belgische origine, 31,1% van buitenlandse origine en 6,4% van onbepaalde origine (voornamelijk omdat het onmogelijk is om de nationaliteit bij geboorte van één of beide ouder(s) vast te stellen). Tussen 2008 en 2016 is het aandeel van de bevolking van Belgische origine relatief stabiel gebleven (het is licht gestegen met 0,9 procentpunt) terwijl de bevolking

van buitenlandse origine is aangegroeid met 6,5 procentpunten en dat van de personen met onbepaalde origine is afgenomen met 7,3 procentpunten¹⁰. De daling van die laatste groep toont, vanwege een cohorteffect zoals verklaard in het vorige punt, dat de kwaliteit van de gegevens om de origine van de betrokken personen te bepalen, verbeterd is.

Grafiek 1: Verdeling van de bevolking van buitenlandse origine naar origine (18-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Uit de verdeling van de bevolking van buitenlandse origine volgens origine blijkt dat in 2016 de grootste groep de groep is van de personen met origine in een EU-14-land¹¹ (42,5%). Sinds 2008 is het aandeel van die groep in de bevolking van buitenlandse origine gedaald met 6,0 procentpunten. De tweede grootste groep is die van de personen van Maghrebijnse origine (16,0% in 2016) waarvan het aandeel tussen 2008 en 2016 stabiel blijft. De sterkste stijging tussen 2008 en 2016 merken we bij de personen met origine in een EU-13-land¹² (+ 3,2 procentpunten). Er moet ook nadrukkelijk worden gewezen op de stijging met 1,0 procentpunt van het aandeel van de personen met origine Nabije/Midden-Oosten en Andere Afrikaanse landen.

De verdeling van de bevolking volgens origine¹³ varieert sterk tussen de gefedereerde entiteiten. De bevolking van Belgische origine vormt het grootste deel van de bevolking in Wallonië¹⁴ (59,9%), in de Duitstalige Gemeenschap (56,5%) en in Vlaanderen (71,7%), daar waar in Brussel de bevolking van buitenlandse origine de grootste bevolkingsgroep vormt (74,1%). In Wallonië, de Duitstalige Gemeenschap en Vlaanderen stijgt het aandeel van de Belgische bevolking licht tussen 2008 en 2016 (+1,7 procentpunt in Wallonië en in de Duitstalige Gemeenschap, en +2,0 procentpunten in Vlaanderen), daar waar het in Brussel daalt met 4,9 procentpunten. De bevolking van buitenlandse origine stijgt in de vier entiteiten maar sterker in Brussel (+9,2 procentpunten) dan in Vlaanderen, Wallonië en in de Duitstalige Gemeenschap (respectievelijk +6,1, +5,2 en +4,4 procentpunten).

¹⁰ Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

¹¹ Voor een gedetailleerde analyse van de personen afkomstig uit de EU-14, zie hoofdstuk Personen met origine in de EU.

¹² Voor een gedetailleerde analyse van de personen afkomstig uit de EU-13, zie hoofdstuk Personen met origine in de EU.

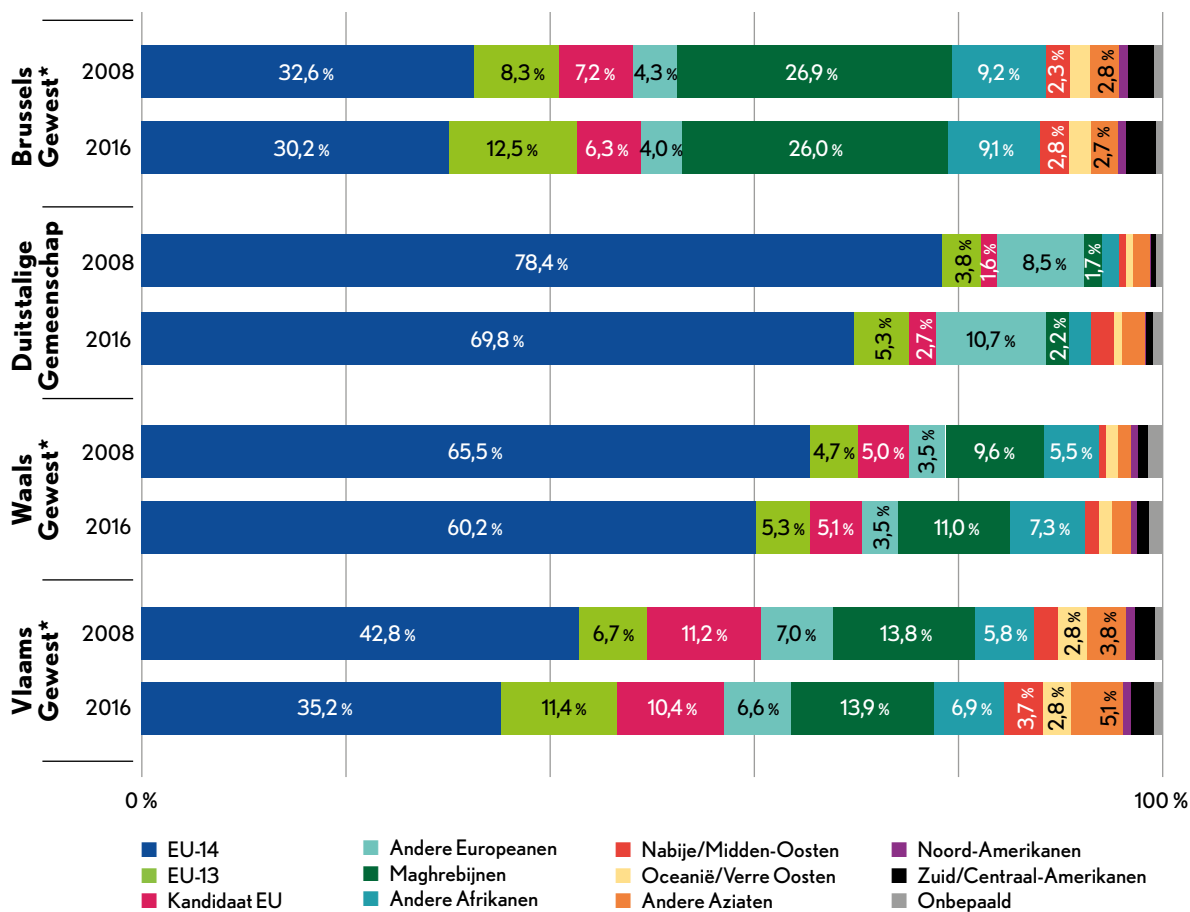
¹³ Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

¹⁴ Waals Gewest zonder de Duitstalige Gemeenschap

In de vier entiteiten vormen de personen met EU-14-origine¹⁵ de grootste groep personen van buitenlandse origine, maar in zeer uiteenlopende verhoudingen: in de Duitstalige Gemeenschap omvat deze groep in 2016 69,8% van de personen van buitenlandse origine, in Wallonië 60,2%, 35,2% in Vlaanderen en 30,2% in Brussel. Tussen 2008 en 2016 daalt dit aandeel in alle entiteiten en sterker in de Duitstalige Gemeenschap en in Vlaanderen (respectievelijk -8,6 en -7,6 procentpunten) dan in Wallonië (-5,3 punten) en in Brussel (-2,4 punten). De tweede grootste groep zijn de personen van Maghrebijnse origine voor Brussel, Wallonië en Vlaanderen daar waar in de Duitstalige Gemeenschap de personen met origine in een Ander Europees land de groot-

ste groep vormen. In Brussel is het aandeel van de personen van Maghrebijnse origine 26,0%, tegenover duidelijk lagere aandelen in Wallonië (11,0%), Vlaanderen (13,9%) en in de Duitstalige Gemeenschap (2,2%). Terwijl dit cijfer tussen 2008 en 2016 stabiel blijft in Vlaanderen, daalt het in Brussel licht (-0,9 procentpunt) en stijgt het licht in Wallonië (+1,4 procentpunt). In de Duitstalige Gemeenschap stijgt het aandeel van de personen met Andere Europese origine met 2,2 procentpunten. We wijzen op de toename met bijna 4 procentpunten van het aandeel van de personen met EU-13-origine in Brussel en in Vlaanderen. Tussen 2008 en 2016 blijft het aandeel van de andere groepen in de vier entiteiten relatief stabiel.

Grafiek 2: Verdeling van de bevolking van buitenlandse origine naar origine en entiteit (18-64 jaar, 2008-2016)

*Om de leesbaarheid te verhogen noemen wij de gewesten in de volgende tabellen "Brussel", "Wallonië" en "Vlaanderen".

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

15 Voor een gedetailleerde analyse van de personen afkomstig uit de EU-14, zie hoofdstuk Personen met origine in de EU.

De analyse van de gegevens naar geslacht blijft dezelfde als die in de voorgaande rapporten¹⁶. In 2016 bestaat de bevolking van 18 tot 64 jaar voor 50,2% uit mannen en voor 49,8% uit vrouwen. De personen van Belgische origine en de personen met EU-14-origine hebben een verdeling tussen mannen en vrouwen die gelijkloopt met deze die werd vastgesteld voor de bevolking in haar geheel. De originegroepen met een groter aandeel vrouwen zijn dezelfde als in het vorige rapport: de personen met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (59,5% vrouwen) en in mindere mate met Andere Europese (54,6% vrouwen), Oceanië/Verre-Oosterse (53,7% vrouwen), Noord-Amerikaanse (52,5% vrouwen), en Andere Afrikaanse origine (52,4% vrouwen). De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten onderscheiden zich door een duidelijk groter aandeel mannen (62,0% mannen). Tussen 2008 en 2016 is er geen opvallende evolutie¹⁷ behalve een stijging met 2,1 procentpunten van het aandeel vrouwen van Andere Europese origine (en dus een vergelijkbare daling van het aandeel mannen) en een daling met 3,1 procentpunten van het aandeel vrouwen met Andere Aziatische origine (en dus een vergelijkbare toename van het aandeel mannen).

2.2. Krusing van origine en migratieachtergrond

Ter herinnering, de kruising van de variabelen origine en migratieachtergrond maakt het mogelijk om binnen elke origine de verdeling te zien tussen de eerste en tweede generaties. En, voor de personen van Belgische origine, om de herkomst van de derde generatie in kaart te brengen.

De gegevens over de derde generatie maken ons duidelijk dat het, ondanks de verbetering

van de gegevens doorheen de tijd, niet altijd mogelijk is om deze generatie optimaal in kaart te brengen. In 2016 was het voor 29,1% van de derde generatie¹⁸ Belgen van 18 tot 64 jaar (dit wil zeggen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, met ouders geboren als Belg¹⁹), niet mogelijk om bruikbare informatie terug te vinden over de nationaliteit bij de geboorte voor de vier grootouders. Dit is grotendeels te wijten aan het feit dat de grootouders of ouders beoogd door de methodologie ofwel geboren zijn, ofwel overleden zijn of het land verlaten hebben vóór de invoering van het Rijksregister, wat het verzamelen van de nodige informatie moeilijk of zelfs onmogelijk maakt. Die vaststelling kan nog versterkt worden door een cohorteffect in de gegevens: een gedeelte van de tweede generatie, waarover we geen enkele informatie over de ouders hebben, hebben kinderen die nu tot de derde generatie behoren. Voor die laatsten hebben we dus geen informatie over de grootouders.

In 2016 had 33,7% van de personen van de derde generatie vier grootouders geboren als Belg, 1,9% had ten minste één grootouder geboren in een land van de EU en 0,2% had ten minste één grootouder geboren in een land buiten de EU. Voor 35,1% van de individuen van de derde generatie, waren van de gekende grootouders (dat wil zeggen één tot drie grootouder(s), de andere(n) onbekend) geboren als Belg (dit cohorteffect is ook van toepassing voor deze groep). De evolutie tussen 2008 en 2016 van het deel van de derde generatie van wie de vier grootouders als Belg geboren zijn, toont dat er enerzijds een beter beeld kan worden gevormd van de migratieachtergrond van de jonge generaties en anderzijds dat er een uitstroom is van de oudere generaties (ouder dan 64 jaar) voor welke de informatie over de grootouders niet voorhanden was.

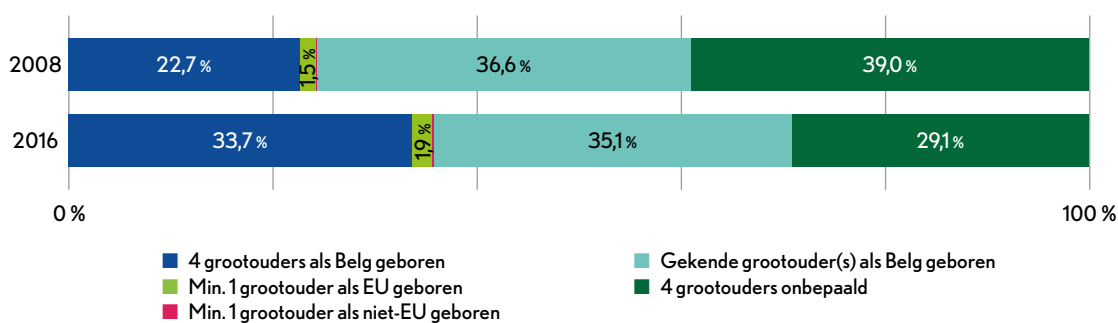
¹⁶ Zie hoofdstuk 1 Demografie van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding (2015), "Socio-economische Monitoring 2015. Arbeidsmarkt en origine" en hoofdstuk 1 Demografie en opleidingsniveau van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2017), "Socio-economische Monitoring 2017. Arbeidsmarkt en origine".

¹⁷ Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

¹⁸ Ter herinnering: wanneer we het hebben over de derde generatie, gaat het in werkelijkheid om de derde generatie, de vierde generatie en de volgende. In de tekst gebruiken we de term derde generatie om die generaties te benoemen.

¹⁹ Personen van Belgische origine.

Grafiek 3: Verdeling van de derde generatie Belgen (18-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

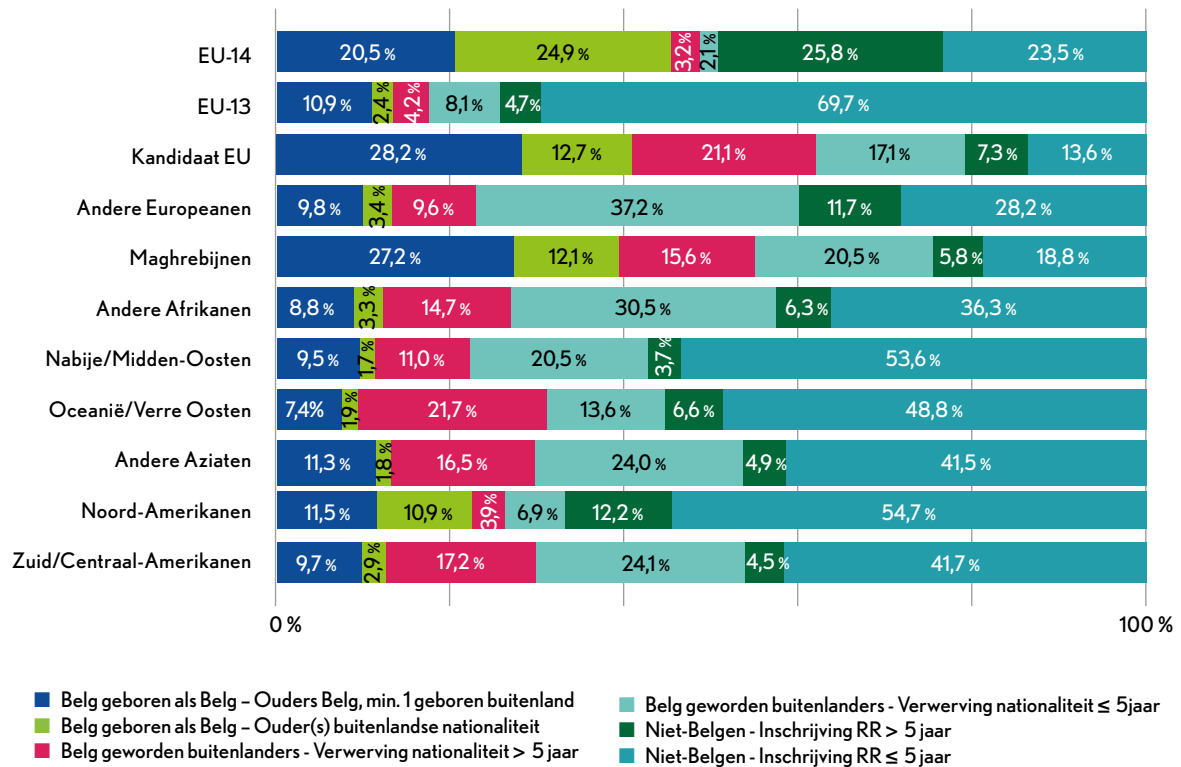
De gegevens over de tweede en de eerste generatie zijn opgenomen in de onderstaande grafiek. De grafiek moet worden geïnterpreteerd als volgt: van de personen met origine in een EU-14-land zijn 20,5% Belgen die als Belg geboren zijn met Belgische ouders die in het buitenland zijn geboren, 24,9% zijn Belgen als Belg geboren van wie minstens één van de ouders buitenlander is – deze twee eerste categorieën vormen de tweede generatie –, 3,2% zijn Belgen geboren als buitenlander die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds meer dan 5 jaar, 2,1% zijn Belgen geboren als buitenlander die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds 5 jaar of minder – deze twee categorieën vormen de eerste generatie die Belg is geworden –, 25,8% zijn buitenlanders die sinds meer dan 5 jaar in het Rijksregister zijn ingeschreven en 23,5% zijn buitenlanders die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven – deze twee laatste groepen vormen de eerste generatie die buitenlander is gebleven.

Uit de analyse van de grafiek blijkt dat ongeacht de origine, het aandeel van de eerste generatie in haar geheel (dat wil zeggen de generatie die Belg is geworden en de generatie die buitenlands is gebleven) groter is dan dat van de tweede generatie in haar geheel. Het aandeel van de eerste generatie bedraagt meer dan 85%, behalve voor de personen met origine in een EU-14-land, een Kandidaat-EU-land, de Maghreb of Noord-Amerika. De personen met origine in een land van de EU-14, een Kandidaat-EU-land en de Maghreb hebben, doordat hun migratie richting

ons land een langere geschiedenis heeft, veel hogere aandelen van personen van de tweede generatie dan de andere origines (respectievelijk 45,3%, 40,8% en 39,3%). Over het algemeen is tussen 2008 en 2016²⁰ het aandeel van de tweede generatie gestegen voor alle origines buiten voor de personen met EU-13-origine. Dit is opnieuw het resultaat van de “vervanging” in de bestudeerde bevolking van de oudere personen voor wie het niet altijd mogelijk was om de origine of de migratieachtergrond te identificeren door jongeren voor wie alle noodzakelijke informatie voor het bepalen van de origine beschikbaar is. Het lijkt er ook op dat deze jonge bevolking voornamelijk tot de tweede generatie behoort. De eerste generatie bestaat, behalve voor de personen met Kandidaat-EU-, Maghrebijnse en Andere Afrikaanse origine, voornamelijk uit personen die de buitenlandse nationaliteit hebben en, met uitzondering van de personen met EU-14-origine, sinds 5 jaar of minder werden ingeschreven in het Rijksregister. Tussen 2008 en 2016 is het aandeel van de personen van de eerste generatie in haar geheel gedaald voor alle origines behalve voor de personen met EU-13-origine (+10,2 procentpunten) en voor de Nabije/Midden-Oosterse origine waarvoor het stabiel blijft. Voor deze twee laatste groepen is dit omdat hun immigratie recenter is. Er is immers een sterke toename van de personen met een buitenlandse nationaliteit ingeschreven in het Rijksregister sinds 5 jaar of minder met 20,8 procentpunten voor de personen met EU-13-origine, en met 25,6 procentpunten voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten.

²⁰ Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

Grafiek 4: Verdeling van de bevolking naar origine en migratieachtergrond (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse van de gegevens per entiteit levert in grote lijnen dezelfde vaststellingen op²¹. Er komen echter enkele bijzonderheden naar voren. In Wallonië is, in tegenstelling tot wat wordt vastgesteld voor België en voor de drie andere entiteiten, het aandeel van de personen van de tweede generatie met EU-14-origine groter dan dat van de eerste generatie in haar geheel²². Bovendien is het aandeel personen van de tweede generatie met EU-13-origine²³ duidelijk groter dan wat wordt waargenomen in Brussel, Vlaanderen en de Duitstalige Gemeenschap. In Brussel is het aandeel van de personen van de

tweede generatie met EU-14-origine duidelijk minder groot dan dat opgetekend in de drie andere entiteiten. Tussen 2008 en 2016 moet er vooral worden gewezen op de grote stijging van het aandeel van de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit, in België aanwezig sinds 5 jaar of minder, met Nabije/Midden-Oosterse origine. Dat geldt in de vier entiteiten (+43,0 procentpunten in de Duitstalige Gemeenschap, +33,3 procentpunten in het Waals Gewest, +23,8 procentpunten in Brussel en +22,7 procentpunten in Vlaanderen).

²¹ Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

²² De Italianen vertegenwoordigen 45,4% van de personen afkomstig uit een EU-land in Wallonië en 66,5% onder hen behoort tot de tweede generatie. Zie hoofdstuk Personen met origine in de EU voor meer details.

²³ Voornamelijk van Poolse, Hongaarse en Tsjechische afkomst. Zie hoofdstuk Personen met origine in de EU.

3. BEVOLKING VOLGENS OPLEIDINGSNIVEAU EN STUDIEDOMEIN

3.1. Methodologie

Het rapport van 2017 heeft het mogelijk gemaakt om de bevolking te analyseren volgens opleidingsniveau dankzij het gebruik van twee gegevensbronnen: de CENSUS 2011 en de gegevens van de publieke diensten voor arbeidsbemiddeling (VDAB, FOREM, Actiris, ADG)²⁴. In dit rapport zal het opleidingsniveau opnieuw worden geanalyseerd, op basis van een verbeterde methodologie, en ook het studiedomein wordt deze keer geanalyseerd.

De gegevens van het vorige rapport gaven aan dat het opleidingsniveau van de jongere generaties minder goed gevat wordt in de CENSUS. De CENSUS, opgezet door Statistics Belgium²⁵, is een momentopname op 1 januari 2011 van alle inwoners van het Belgische grondgebied, ongeacht hun nationaliteit, die cijfers verstrekt over de demografie, de socio-economische aspecten, het onderwijs en de woningen. De personen die een diploma hebben behaald na 2011 zijn niet opgenomen in de gegevens van de CENSUS. Als die personen niet zijn ingeschreven bij een openbare dienst voor arbeidsbemiddeling (omdat ze werkloos zijn/geweest zijn of minstens ingeschreven zijn/geweest zijn als werkzoekende), blijft hun opleidingsniveau onbekend. Om dit probleem uit de wereld te helpen, werd de methodologie herwerkt. De gegevens van de CENSUS en van de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling werden zoals gezegd al gebruikt²⁶, en werden nu aangevuld met de gegevens van drie andere gegevensbanken, beschikbaar in het Datawarehouse arbeids-

markt en sociale bescherming: LED, Saturn en CRef (respectievelijk verstrekt door de Vlaamse Gemeenschap, de Federatie Wallonië-Brussel en door de Raad van rectoren²⁷).

We wijzen erop dat de databanken LED, Saturn, CRef, CENSUS en die van de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling niet altijd dezelfde codificaties gebruiken wat betreft de opleidingsniveaus en de studiedomeinen. Het was dus noodzakelijk om al deze gegevensbanken te uniformeren om te kunnen beschikken over vergelijkbare en bruikbare gegevens.

De databank **LED**²⁸ ("Leer- en ErvaringsbewijzenDatabank") verzamelt gegevens in verband met certificaties (diploma's, certificaten, bewijzen van beroepservaring, getuigschriften,...) en heeft uitsluitend betrekking op de Vlaamse Gemeenschap. Zij is samengesteld uit diploma's, (studie)getuigschriften en attesten van het secundair onderwijs (vanaf het schooljaar 2001-2002); diploma's en certificaten van het hoger onderwijs (vanaf het academiejaar 1999-2000); certificaten, diploma's en deelcertificaten van het volwassenenonderwijs (vanaf 1 april 2013); officiële ervaringsbewijzen van de VDAB (vanaf 1994); diploma's en certificaten van Syntra Vlaanderen (vanaf 2002 / vanaf 2011 gegarandeerd volledig); en titels van beroepsbekwaamheid (vanaf 2006).

Saturn²⁹ verstrekt de gegevens over het hoger onderwijs buiten universiteit met volledig leerplan (Hogescholen en Hogere Kunstschole) voor de Federatie Wallonië-Brussel. Die gegevens bestaan sinds 2004. De **CRef**³⁰ verstrekt

²⁴ Zie, voor gedetailleerde uitleg over de methodologie, hoofdstuk 1 Demografie en opleidingsniveau van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2017), "Socio-economische Monitoring 2017. Arbeidsmarkt en origine".

²⁵ AD Statistiek - Statistics Belgium, FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

²⁶ Voor meer uitleg over de methodologie gebruikt voor deze twee gegevensbanken, zie Hoofdstuk 1 Demografie en opleidingsniveau van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2017), "Socio-economische Monitoring 2017. Arbeidsmarkt en origine".

²⁷ De Raad van rectoren is samengesteld uit de rectoren van de universitaire instellingen van de Federatie Wallonië-Brussel.

²⁸ Meer details zijn beschikbaar in de documentatie op de website van de KSZ.
<https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/sourcedetail/dwh-ahovoks-led.html>.

²⁹ Meer details zijn beschikbaar in de documentatie op de website van de KSZ.
<https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/sourcedetail/dwh-ahovoks-led.html>.

³⁰ Meer details zijn beschikbaar in de documentatie op de website van de KSZ.
<https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/sourcedetail/dwh-ahovoks-led.html>.

sinds 1988 gegevens van de universitaire instellingen voor de Federatie Wallonië-Brussel.

Toch blijven de gegevens van deze drie databanken onvolledig. De personen die hun certificaat behaald hebben vóór de periodes vermeld voor LED, Saturn, CRef zijn immers niet in deze gegevensbanken opgenomen. De Saturn en CRef gegevens hebben enkel betrekking op de diploma's van het hoger onderwijs. Zowel wat Vlaanderen als wat de Federatie Wallonië-Brussel betreft, zijn de personen die een diploma in het buitenland hebben behaald (al dan niet met equivalent) momenteel niet in deze gegevensbank opgenomen. Het is de bedoeling dat in Vlaanderen de diploma's die een equivalent hebben gekregen in de databank worden opgenomen. Op lange termijn zal het moeilijk blijven om een volledig beeld te krijgen van het opleidingsniveau van de buitenlandse of Belgische personen die een diploma in het buitenland hebben behaald waarvoor geen equivalent bestaat. Toch kan door deze drie databanken het opleidingsniveau van de jongere generaties duidelijker in kaart worden gebracht.

Met het oog op de samenstelling van de variabele "opleidingsniveau" werd de voorkeur gegeven aan de LED, Saturn en CRef gegevens. Als er in deze databanken geen enkel gegeven over het opleidingsniveau beschikbaar was, werden de gegevens van de CENSUS en van de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling gebruikt. De werkwijze ziet eruit als volgt:

- › Als het diploma slechts voorkomt in één van de gegevensbanken LED, Saturn of CRef, krijgt het opleidingsniveau de waarde ervan in die bank en ook het eraan verbonden studiedomein. Wanneer een opleidingsniveau beschikbaar was in verscheidene databanken, werd het hoogste diploma in aanmerking genomen en ook de eraan gekoppelde studierichting. Bijvoorbeeld: een persoon kan in LED een diploma hebben van het hoger secundair onderwijs, een bachelorsdiploma in Saturn en een masterdiploma in CRef, het opleidingsniveau dat wordt gebruikt zal dus het masterdiploma zijn.

- › Als er geen informatie over het opleidingsniveau beschikbaar is in de gegevensbanken LED, Saturn en CRef, worden de gegevens van de CENSUS en van de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling gebruikt. Als een opleidingsniveau enkel beschikbaar is in één van beide databanken, krijgt het opleidingsniveau de waarde ervan in die databank en ook het eraan gekoppelde studiedomein. Als er tenslotte zowel een opleidingsniveau beschikbaar is via de CENSUS als via de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling, wordt het hoogste niveau in aanmerking genomen en ook het eraan gekoppelde studiedomein.

De variabele opleidingsniveau kan 4 waarden krijgen:

- › "Laag" stemt overeen met de ISCED³¹-codes 0 tot 2: geen enkele schoolopleiding, lager onderwijs en eerste cyclus van het secundair onderwijs (dat wil zeggen ten hoogste een diploma van het lager secundair onderwijs). Er moet op worden gewezen dat het opleidingsniveau, voor de personen die inschreven waren/zijn bij een openbare dienst voor arbeidsvoorziening en voor wie nog geen informatie over het opleidingsniveau beschikbaar is in de databanken LED, Saturn, CRef en de CENSUS, de diploma's omvat die in het buitenland werden behaald maar die niet erkend zijn door de Belgische overheden. Voor het totaal van de personen van 20 tot 64 jaar zit 1,8% in deze categorie 'diploma's behaald in het buitenland'. Bij personen van 20 tot 64 jaar, hebben de personen met origine in een Ander Afrikaans land, Zuid/Centraal-Amerika, het Nabije/Midden-Oosten of een Ander Europees land de grootste aandelen in deze categorie, met respectievelijk 14,1%, 12,5%, 11,5% en 11,2%.
- › "Gemiddeld" stemt overeen met de ISCED-codes 3 tot 4: tweede cyclus van het secundair onderwijs en postsecundair niet-tertiair onderwijs (met name een diploma van het hoger secundair onderwijs).
- › "Hoog" stemt overeen met de ISCED-codes 5 tot 6: eerste cyclus van het hoger onderwijs en tweede cyclus van het hoger onderwijs

31 ISCED Classificatie (ISCED) 1997.

(met name een diploma van het hoger onderwijs). Dit opleidingsniveau wordt opgesplitst in bachelor, master, doctoraat, onbepaald (personen voor wie de gegevens niet toelaten om een onderscheid te maken tussen bachelor, master en doctoraat) voor bepaalde gedeelten van de analyse.

- › Ongekend: opleidingsniveau niet vermeld of ontbrekend.

Met de ISCED-classificatie kan ook een classificatie van de studiedomeinen worden uitgewerkt³². Die classificatie gaat uit van een code van drie cijfers waardoor de studierichtingen en opleidingen kunnen worden gerangschikt in “algemene domeinen” (code met één cijfer), in “beperkte domeinen” (code met twee cijfers) en in “specifieke domeinen”. Er zijn 9 algemene domeinen, 25 beperkte domeinen en 90 specifieke domeinen. Voor de analyse worden meestal de algemene en de beperkte domeinen gebruikt. De gedetailleerde domeinen worden enkel gebruikt voor ‘sociale en gedragswetenschappen’ (31) en voor ‘gezondheid’ (72). De richtingen zijn de volgende:

0 Algemene Programma's (basisprogramma's, alfabetisering en leren rekenen, persoonlijke ontwikkeling)

1 Onderwijs

14 Opleiding van leerkrachten en opvoedkunde

2 Kunst en letterkunde

21 Kunsten (Schone kunsten, podiumkunsten, grafische en audiovisuele kunst, vormgeving, ambachten)

22 Taal- en letterkunde (Godsdienst en theologie, vreemde talen en culturen, inheemse talen, andere menswetenschappen)

3 Sociale wetenschappen, handel en rechten

31 Sociale en gedragswetenschappen
310 *Sociale en gedragswetenschappen (algemene programma's)*
311 *Psychologie (psychologie, gesprekstherapie, psychotherapie,...)*

312 *Sociologie (sociale geografie, demografie, sociale antropologie, etnologie, futurologie,...)*

313 *Politieke wetenschappen (politiek, politieke wetenschap, politieke geschiedenis, studie van vrede en conflicten, mensenrechten,...)*

314 *Economie (economie, economische geschiedenis, econometrie,...)*

32 Journalistiek en informatie (journalistiek, bibliotheekwetenschap, technische bibliotheekopleidingen, archivering,...)

34 Handel en administratie (detailhandel, marketing, verkoop, public relations, secretariaats- en bureauwerk, boekhouding,...)

38 Rechten (opleiding van lokale magistraten, notarissen, recht, rechtspraak, geschiedenis van het recht,...)

4 Wetenschappen

42 Levenswetenschappen (biologie, plantkunde, bacteriologie, toxicologie, microbiologie, zoölogie,...)

44 Natuurwetenschappen (astronomie, ruimteleer, fysica, scheikunde, geologie, geofysica, mineralogie, fysische geografie,...)

46 Wiskunde en statistiek (wiskunde, actuariële wetenschappen, statistiek,...)

48 Computerwetenschappen (ontwerpen van systemen, programmeren, gegevensbeheer, netwerken, systemen,...)

5 Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie

52 Ingenieurskunde en aanverwante technieken (industriële tekenen, mechanica, metaalbewerking, elektriciteit, elektronica, telecommunicatie, energie en chemische technologie,...)

54 Veredelings- en verwerkingsindustrie (verwerking van levensmiddelen en dranken, textiel, kledij, mijnbouw en extractie-industrie,...)

58 Architectuur en bouwnijverheid (ruwbouw, landschapsarchitectuur, gebouwen, bouw, burgerlijke bouwkunde,...)

³² Voor meer informatie: https://www.cedefop.europa.eu/files/5092_fr.pdf.

6 Landbouw en diergeneeskunde

- 62 Landbouw, bosbouw en visserij (landbouw, landbouwproductie en veeteelt, landbouwkunde, veeteelt, tuinbouw en tuinonderhoud, bosbouw, fauna en flora, visserijen,...)
- 64 Diergeneeskunde (diergeneeskunde, opleiding assistent-dierenartsen,...)

7 Gezondheid en sociale bescherming

72 Gezondheid

720 *Gezondheid (algemene programma's)*

721 *Geneeskunde (anatomie, epidemiologie, kindergeneeskunde, verloskunde en gynaecologie, inwendige geneeskunde, chirurgie, neurologie, psychiatrie, radiologie, oftalmologie,...)*

723 *Verpleging (basisverpleging- en verzorging, opleiding van verloskundigen,...)*

724 *Tandheelkunde (tandartsen, orthodontisten, specialisten tandheelkundige hygiëne, technici in tandheelkundige en odontologische laboratoria,...)*

725 *Technieken i.v.m. medische diagnose en behandeling (medische technieken, radiografie, radiotherapie, protheses, optische technologie,...)*

726 *Therapie en rehabilitatie*

727 *Farmacie*

- 76 Sociale voorzieningen (zorg voor kinderen en diensten voor de jeugd, sociaal werk, professionele adviezen,...)

8 Diensten

- 81 Dienstverlening (Horeca, reizen en toerisme, sport en ontspanning, kapper, schoonheidsverzorging, schoonmaak, ververij, huishoudkunde,...)
- 84 Vervoerdiensten (Opleiding van zee- en scheepsofficieren, opleiding van vliegtuigbemanningen, controle van het luchtverkeer, spoorverkeer, wegvervoer,...)
- 85 Milieubescherming (toezicht en bescherming van het milieu, bestrijding van water- en luchtvervuiling, arbeidsbescherming en veiligheid van personeel,...)
- 86 Veiligheidsdiensten (politiediensten een aanverwante diensten voor ordehand-

having, bescherming tegen en bestrijding van brand, burgerbescherming, militaire beveiliging,...

In het kader van dit verslag zijn er twee beperkingen voor de analyse van de gegevens in verband met het opleidingsniveau en het studiedomein. In de eerste plaats is het zo dat door de samenstelling van de variabele opleiding deze gegevens het niet mogelijk maken om de evolutie in de tijd van het opleidingsniveau volledig in kaart te brengen. Aan de hand van de gegevens van 2008 tot 2016 die bij dit verslag zijn gevoegd, is het niet mogelijk om een beeld te krijgen van de beschikbaarheid van de variabele. Uit de analyse is daarna gebleken dat deze variabele niet in aanmerking kan worden genomen voor de personen van 18 tot 19 jaar³³ en dit voor alle thema's van dit rapport.

3.2. Opleidingsniveau³⁴

In 2016 hebben in België 25,2% van de 20 tot 64-jarigen hoogstens een getuigschrift van het lager secundair onderwijs, 34,8% hebben een diploma van het hoger secundair onderwijs en 31,5% bezitten een diploma van het hoger onderwijs. Van 8,6% van de bevolking van 20 tot 64 jaar is het opleidingsniveau niet gekend.

Afgezien van de personen van Belgische origine, ligt het percentage personen van wie het opleidingsniveau niet gekend is telkens ruimschoots hoger dan het gemiddelde percentage vastgesteld voor heel België. Een interessante vaststelling is dat dit percentage het laagste is voor de personen met origine in een Kandidaat-EU-land (11,9%), de Maghreb (12,4%) en een Ander Afrikaans land (14,7%). Dit cijfer is het hoogste voor de personen met EU-13 (51,8%) en Noord-Amerikaanse origine (56,9%). Ongeacht de origine is het diploma voornamelijk niet gekend voor de buitenlandse personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister. Voor de personen met EU-13-origine, is 91,5% van de personen van wie het opleidingsniveau niet gekend is, sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister; voor de personen met

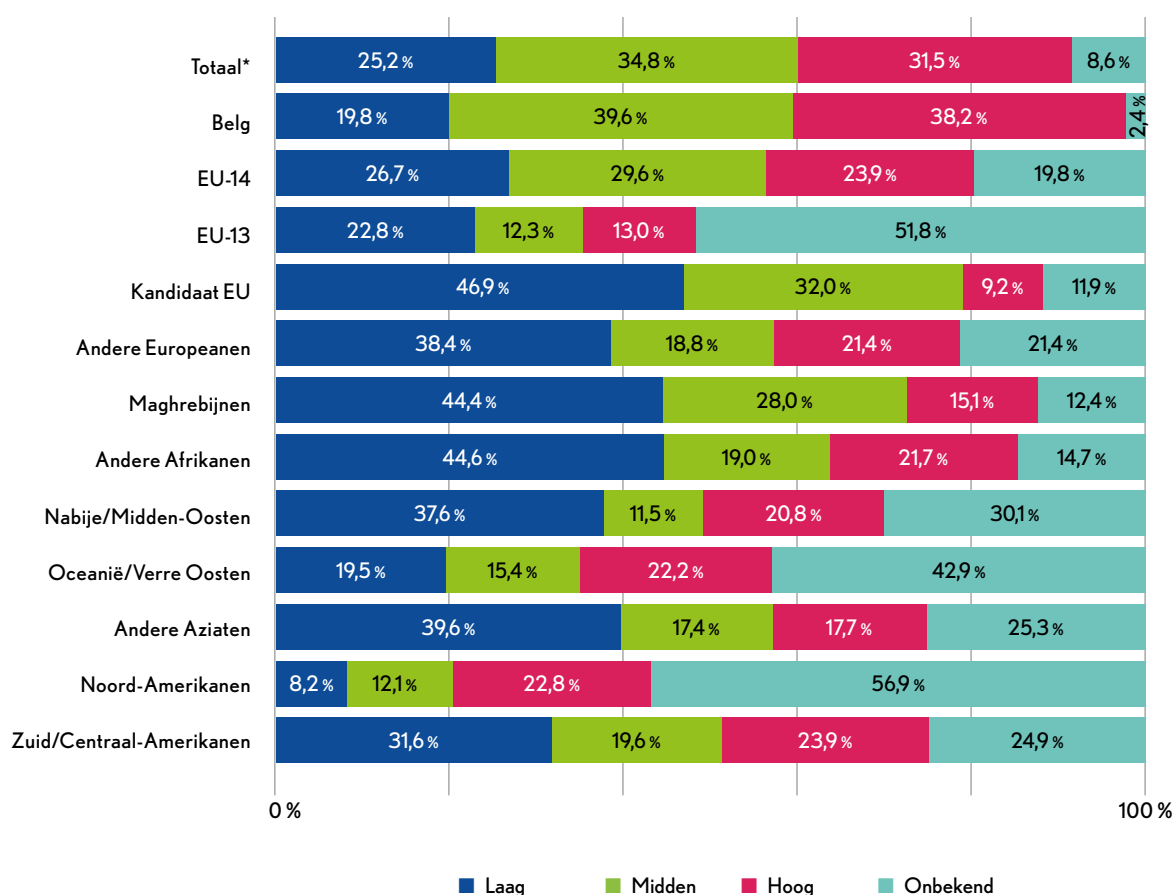
³³ De gegevens in verband met het onderwijsniveau voor de 18 tot 19-jarigen zijn te volatiel.

³⁴ De gedetailleerde gegevens voor de volledige analyse zijn opgenomen in de bijlagen.

origines Oceanië/Verre-Oosten en Noord-Amerika bedraagt dit percentage bijna 84%. Ook interessant is dat voor bepaalde origines (Kandidaat-EU, Ander Europees, Maghreb, Ander Afrikaans en Ander Aziatisch) het aan-

deel van de personen die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit hebben verworven waarvan het opleidingsniveau niet gekend is niet verwaarloosbaar is (tussen 20% en 25%).

Grafiek 5: Opleidingsniveau van de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

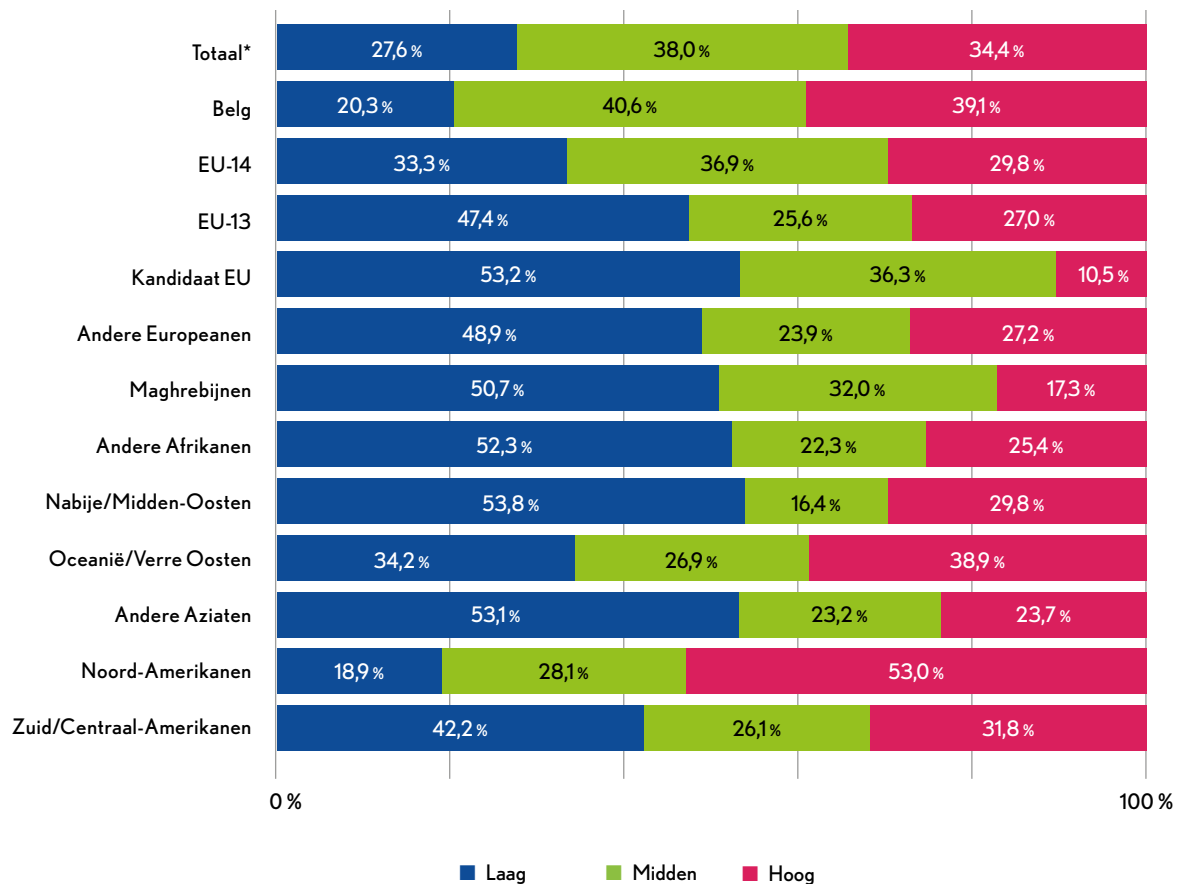
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse van de personen van wie het opleidingsniveau gekend is, toont aan dat in België 27,6% van de 20-64-jarigen maximum het lager secundair onderwijs heeft afgerond, 38,0% hebben een diploma van het hoger secundair onderwijs en 34,4% bezitten een diploma van het hoger onderwijs. Er bestaan grote verschillen in de verdeling van de bevolking per opleidingsniveau volgens origine.

Zo bedraagt in 2016 het aandeel van de personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs bij de personen van Belgische origine 20,3%, wat minder is dan het

Belgische gemiddelde (27,6%). Enkel de personen met origine in Noord-Amerika hebben een lager percentage kortgeschoolden dan dat van de personen van Belgische origine (18,9%). De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (53,8%), een Kandidaat-EU-land (53,2%), een Ander Aziatisch land (53,1%) en een Ander Afrikaans land (52,3%) hebben de hoogste aandelen personen die maximum het lager secundair onderwijs afronden. Voor alle origines, met uitzondering van de personen uit een Ander Afrikaans land, is het percentage afgestudeerden van ten hoogste het lager secundair het laagst bij de vrouwen.

Grafiek 6: Opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) van de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In 2016 bedraagt het aandeel met een diploma van het hoger onderwijs onder de personen van Belgische origine 39,1%, wat meer is dan het Belgische gemiddelde (34,4%). Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs (53,0%) bij de personen met Noord-Amerikaanse origine ligt hoger dan dat van de personen van Belgische origine. De personen met origine in een Kandidaat-EU-land (10,5%) en de Maghreb (17,3%) hebben de laagste percentages. In tegenstelling tot de vaststellingen voor de personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs, is het percentage vrouwen met een diploma van het hoger onderwijs hoger dan dat van de mannen met een diploma hoger onderwijs voor alle origines, met uitzondering van de Andere Afrikaanse.

Voor de gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs is het contrast tussen de origines

minder uitgesproken dan voor de twee andere niveaus. In 2016 bedraagt het percentage gediplomeerden hoger secundair bij de personen van Belgische origine 40,6%, wat hoger is dan het Belgische gemiddelde (38,0%) en het percentage bij de andere origines. Het aandeel van de personen met een diploma hoger secundair onderwijs is het kleinste voor de personen afkomstig met Nabije/Midden-Oosterse (16,4%) en Andere Afrikaanse origine (22,3%). De analyse volgens geslacht voor de personen met een diploma hoger secundair onderwijs vertoont meer tegenstellingen dan voor de andere niveaus. Het aandeel van de vrouwen met een diploma hoger secundair onderwijs is hoger dan dat van de mannen met origine in een Kandidaat-EU-land, de Maghreb, een Ander Afrikaans land en het Nabije/Midden-Oosten. Voor de andere origines wordt het omgekeerde vastgesteld. Zo zijn ook de verschillen tussen de geslachten per

origine over het algemeen minder groot bij de personen met een diploma hoger secundair onderwijs dan bij de twee andere niveaus.

Tabel 1: Bevolking naar opleidingsniveau, gewest en origine (20-64 jaar, 2016)

	Brussel			Vlaanderen			Wallonië			Duitstalige Gemeenschap		
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
TOTAAL*	37,8 %	23,2 %	39,0 %	23,1 %	41,6 %	35,3 %	32,7 %	35,6 %	31,7 %	40,1 %	35,3 %	24,6 %
Belg	17,7 %	23,7 %	58,6 %	17,4 %	43,3 %	39,3 %	26,8 %	36,9 %	36,3 %	36,1 %	36,6 %	27,3 %
EU-14	30,9 %	20,5 %	48,6 %	28,1 %	42,9 %	29,0 %	37,1 %	37,7 %	25,2 %	41,7 %	37,1 %	21,2 %
EU-13	55,7 %	11,4 %	32,9 %	46,9 %	29,8 %	23,4 %	41,0 %	30,6 %	28,4 %	40,9 %	33,7 %	25,5 %
Kandidaat EU	59,1 %	28,4 %	12,5 %	49,5 %	41,2 %	9,3 %	56,6 %	32,0 %	11,4 %	74,9 %	17,9 %	7,2 %
Andere Europeanen	47,3 %	19,1 %	33,6 %	47,6 %	26,2 %	26,1 %	51,9 %	22,2 %	25,8 %	59,2 %	24,4 %	16,4 %
Maghrebijnen	53,8 %	28,0 %	18,1 %	46,3 %	39,4 %	14,3 %	52,0 %	27,8 %	20,2 %	46,3 %	32,4 %	21,3 %
Andere Afrikanen	52,0 %	19,8 %	28,2 %	54,7 %	23,4 %	21,9 %	49,8 %	23,4 %	26,8 %	55,3 %	28,5 %	16,2 %
Nabije/Midden-Oosten	48,9 %	14,8 %	36,3 %	56,2 %	17,6 %	26,2 %	53,7 %	14,7 %	31,6 %	48,2 %	28,8 %	23,0 %
Oceanië/Verre Oosten	31,9 %	19,1 %	49,0 %	35,1 %	28,0 %	36,9 %	33,6 %	29,8 %	36,6 %	35,6 %	39,4 %	25,0 %
Andere Aziaten	48,6 %	21,7 %	29,7 %	55,6 %	23,7 %	20,7 %	48,9 %	23,0 %	28,1 %	54,0 %	27,7 %	18,3 %
Noord-Amerikanen	13,2 %	13,7 %	73,1 %	17,9 %	34,1 %	47,9 %	25,2 %	28,1 %	46,7 %	18,8 %	18,8 %	62,5 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	47,1 %	19,4 %	33,5 %	40,8 %	29,8 %	29,4 %	37,0 %	28,4 %	34,6 %	47,9 %	21,1 %	31,0 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Uit de analyse van de gegevens per entiteit blijkt dat het percentage personen met een diploma hoger onderwijs te Brussel hoger ligt dan in de drie andere entiteiten (Waals Gewest, Vlaams Gewest en Duitstalige Gemeenschap) en dit voor alle origines met uitzondering van de personen met Maghrebijnse origine in de Duitstalige Gemeenschap en in Wallonië, en die met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine in Wallonië. In de drie gewesten hebben de personen met Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origine bijzonder lage percentages gediplomeerden uit het hoger onderwijs. In de Duitstalige Gemeenschap hebben de personen met Kandidaat-EU- en Andere Afrikaanse origine de laagste percentages personen met een diploma van het hoger onderwijs. Het kleine aandeel gediplomeerden van het hoger onderwijs in de Duitstalige Gemeenschap moet genuanceerd worden omdat een belangrijk deel van de studenten aan een buitenlandse universiteit studeren, voornamelijk in Duitsland. De diploma's die deze personen behalen zijn dus jammer genoeg niet geregistreerd in de databanken die gebruikt worden om het opleidingsniveau in kaart te brengen.

In Brussel is het percentage gediplomeerden van het hoger onderwijs in 2016 ook hoger dan dat van de twee andere niveaus. Maar dit geldt enkel voor de personen van Belgische origine en met origine in de EU-14, Oceanië/Verre-Oosten en Noord-Amerika. In Wallonië en Vlaanderen daarentegen is het aandeel van de personen met een diploma hoger secundair onderwijs veel groter dan dat van de twee andere categorieën. Dit stellen we uitsluitend vast voor de personen met Belgische en EU-14-origine. In deze twee gewesten zijn, afgezien van de personen van Belgische, EU-14-, Oceanië/Verre-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine, de percentages personen die ten hoogste het lager secundair afronden groter dan die van de twee andere niveaus. In de Duitstalige Gemeenschap is het aandeel van de personen met maximaal een getuigschrift lager secundair onderwijs het hoogste. Die vaststelling geldt voor alle origines uitgezonderd de personen van Belgische en Oceanië/Verre-Oosterse origine (het percentage met een diploma hoger secundair onderwijs is bij hen het hoogste) en Noord-

Amerikaanse origine (het percentage met een diploma hoger onderwijs is hier het hoogste).

In België is het aandeel van de personen met een diploma hoger secundair hoger dan de aandelen van de andere niveaus bij de 20-29- en de 30-54-jarigen. Bij de 55-64-jarigen daarentegen ligt het percentage personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs afronden het hoogste. Voor de 20-29-jarigen is het aandeel van de personen met een diploma hoger secundair groter dan dat van de twee andere niveaus voor alle origines met uitzondering van de personen met EU-13-, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische origine. Bij de 30-54-jarigen is het percentage personen met een diploma hoger onderwijs hoger dan de twee andere categorieën voor de personen met origine in Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika, en die van Belgische origine (bij die laatsten ligt dit cijfer heel dicht bij dat van de personen met een diploma hoger secundair (42,3% versus 40,8%) - deze leeftijdsgroep heeft dus een klein aandeel personen met ten

hoogste een getuigschrift lager secundair). Voor de andere origines is het aandeel van de personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair bij deze leeftijdsgroep het grootst (behalve voor de personen met EU-14-origine waarvoor het aandeel personen met een diploma hoger secundair het grootste is). Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs is bij de 55-64-jarigen enkel voor personen met Noord-Amerikaanse origine groter dan dat van de twee andere niveaus. Voor de andere origines is het aandeel van de personen die ten hoogste het lager secundair afronden in deze leeftijdsgroep het hoogste. Bij de personen met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb is dit fenomeen bijzonder opvallend.

De algemene analyse volgens de migratieachtergrond³⁵ toont dat hoe recenter de generaties, hoe hoger het aandeel met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair en hoe lager het aandeel met een diploma hoger secundair. Voor de gediplomeerden uit het hoger onderwijs is het beeld gevarieerder.

Grafiek 7: Bevolking naar opleidingsniveau, origine en migratieachtergrond (20-64 jaar, 2016)*

			EU-14	EU-13	Kandidaat EU	Andere Europeanen	Maghrebijnen	Andere Afrikanen	Nabije/Midden-Oosten	Oceanië/Verre Oosten	Andere Aziaten	Noord-Amerikanen	Zuid/Centraal-Amerikanen
2 ^{de} generatie	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	L	23,5%	23,6%	26,6%	24,5%	27,9%	27,3%	19,1%	17,9%	17,1%	18,6%	16,5%
		M	43,8%	41,7%	58,6%	44,7%	51,5%	43,1%	38,4%	39,8%	44,8%	40,9%	42,5%
		H	32,7%	34,7%	14,8%	30,8%	20,6%	29,6%	42,5%	42,3%	38,1%	40,4%	41,0%
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	L	28,3%	42,7%	34,9%	32,0%	32,1%	33,1%	25,5%	20,3%	24,0%	20,3%	24,0%
		M	43,1%	38,9%	53,6%	40,3%	49,9%	39,8%	37,6%	39,4%	48,4%	40,7%	42,7%
		H	28,6%	18,4%	11,5%	27,7%	18,0%	27,1%	36,8%	40,3%	27,7%	38,9%	33,3%
1 ^{ste} generatie	Verwerving nationaliteit > 5 jaar	L	44,8%	24,3%	63,1%	37,7%	52,7%	29,3%	24,7%	19,3%	35,3%	12,2%	25,4%
		M	33,8%	35,8%	28,7%	36,1%	29,9%	34,8%	31,3%	41,9%	35,6%	31,0%	41,5%
		H	21,3%	39,9%	8,2%	26,2%	17,3%	35,9%	44,0%	38,8%	29,1%	56,8%	33,1%
	Verwerving nationaliteit ≤ 5 jaar	L	45,1%	44,7%	72,0%	50,0%	65,6%	53,5%	55,7%	50,0%	57,2%	12,2%	45,9%
		M	33,2%	25,3%	19,3%	22,2%	17,3%	21,4%	16,5%	18,2%	21,1%	16,7%	22,1%
		H	21,7%	30,0%	8,7%	27,8%	17,1%	25,1%	27,8%	31,8%	21,8%	71,2%	32,0%
	Inschrijving RR > 5 jaar	L	40,1%	61,2%	78,4%	62,8%	70,0%	60,4%	60,8%	33,3%	58,8%	16,2%	48,5%
		M	34,0%	19,6%	18,0%	18,1%	22,3%	19,2%	18,3%	23,3%	22,5%	26,1%	24,5%
		H	25,9%	19,2%	3,5%	19,1%	7,7%	20,5%	20,9%	43,5%	18,7%	57,7%	27,0%
	Inschrijving RR ≤ 5 jaar	L	41,7%	61,3%	82,4%	61,1%	78,6%	70,6%	73,0%	53,9%	77,5%	26,7%	61,4%
		M	16,7%	16,0%	7,0%	8,9%	6,8%	9,7%	4,0%	4,9%	6,3%	5,4%	10,7%
		H	41,6%	22,6%	10,5%	30,0%	14,5%	19,7%	23,0%	41,3%	16,2%	67,9%	27,9%

L = Laag

M = Midden

H = Hoog

* De lengte van de staven van de grafiek wordt berekend binnen elke generatie (tweede generatie, eerste generatie die de Belgische nationaliteit heeft verworven, eerste generatie buitenlander gebleven) voor alle origines. De langste staaf stemt overeen met de hoogste waarde van de totale geselecteerde generatie, de lengte van de andere staven van deze selectie zal in verhouding zijn tot de langste staaf.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

35 Ongeacht de origine is het diploma voornamelijk niet gekend voor de buitenlandse personen die sinds minder dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister.

Voor de tweede generatie is het percentage personen met een diploma hoger secundair hoger dan voor de twee andere categorieën. De personen van de tweede generatie, van wie de ouders Belg zijn geworden en hun origine hebben in het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre-Oosten, worden gekenmerkt door een hoger aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs. Daar waar de personen van de tweede generatie met één of twee ouder(s) met buitenlandse nationaliteit en origine in een EU-13-land opvallen door een hoger percentage personen met ten hoogste een getuigschrift uit het lager secundair en die met origine in Oceanië/Verre-Oosten door een hoger percentage met een diploma van het hoger onderwijs dan de twee andere categorieën. Er moet ook gewezen worden op het uitermate kleine aandeel personen met een diploma hoger onderwijs bij de tweede generatie met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb, net als bij de tweede generatie met één of twee ouder(s) met buitenlandse nationaliteit en origine in een EU-13-land.

De eerste generatie wordt gekenmerkt door een hoger aandeel personen die ten hoogste het lager secundair afronden dan de andere niveaus. De eerste generatie met een Noord-Amerikaanse nationaliteit die hier recent is aangekomen (d.w.z. verblijvend in België - ingeschreven in het Rijksregister sinds 5 jaar of minder) onderscheidt zich door een groter aandeel personen met een diploma uit het hoger onderwijs dan dat van de twee andere opleidingsniveaus; en die met een EU-14-nationaliteit door quasi identieke aandelen personen met maximum een getuigschrift van het lager secundair en van het hoger onderwijs. De personen met EU-14- en Andere Europese origine³⁶ die hier recent zijn aangekomen (d.w.z. verblijvend in België - ingeschreven in het Rijksregister sinds 5 jaar of minder) hebben hogere aandelen gediplomeerden hoger onderwijs dan die vastgesteld bij de andere migratieachtergronden van dezelfde origine.

3.3. Studiedomein³⁷

Voor 32,0% van de bevolking van 20 tot 64 jaar kan er geen studiedomein worden toegekend. De hoofdredenen hiervoor zijn dat deze informatie de facto niet beschikbaar is voor de personen voor wie we niet over het opleidingsniveau beschikken (zie punt 3.2) maar ook omdat ons secundair onderwijs voor een deel van de leerlingen niet kwalificerend of professionaliserend is. Voor 56,4% van de personen met hoogstens een getuigschrift van het lager secundair onderwijs is deze informatie bijgevolg niet beschikbaar. Een van de verklaringen is dat de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs geen technische of beroepsrichting omvat (eerste gemeenschappelijke graad). Die informatie kan daarentegen wel beschikbaar zijn voor de personen met een diploma lager secundair onderwijs voor sociale promotie. Het studiedomein is ook niet beschikbaar voor 19,9% van de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs. Dit valt opnieuw onder meer te verklaren doordat een deel van de tweede en derde graden van het gewoon secundair onderwijs geen technische of beroepsrichting omvatten (algemeen onderwijs). Dit gegeven kan wel beschikbaar zijn voor het beroeps-, technisch en kunstonderwijs net als voor het hoger secundair onderwijs voor sociale promotie. Ten slotte is ook voor 7,5% van de personen met een diploma uit het hoger onderwijs de studierichting niet gekend.

Onderstaande tabel, met de grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) voor alle opleidingsniveaus, toont dat 27,1% van de bevolking een diploma heeft in de categorie 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', 23,3% een diploma 'sociale wetenschappen, handel en rechten' en 12,6% in de richting 'gezondheid en sociale bescherming'.

³⁶ Voor de personen met Andere Europese origine is dit aandeel quasi identiek aan dat van de tweede generatie met ouders die Belg geworden zijn en veel groter dan dat van de andere subcategorieën.

³⁷ De gedetailleerde gegevens voor de volledige analyse zijn opgenomen in de bijlagen.

Tabel 2: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking (20-64 jaar, 2016)

Algemene programma's	9,4 %
Onderwijs	6,7 %
Kunst en letterkunde	7,1 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	23,3 %
Wetenschappen	4,1 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	27,1 %
Landbouw en diergeneeskunde	2,0 %
Gezondheid en sociale bescherming	12,6 %
Dienstverlening	7,7 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Uit de gegevens volgens opleidingsniveau (onderstaande tabel) blijkt dat 43,7% van de personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs een diploma hebben behaald in de richting 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 23,3% in de 'algemene programma's'. Voor de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs behaalde 36,2% dat in de richting 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 18,9% in 'sociale wetenschappen, handel en rechten'. Voor de personen tenslotte met een diploma van het hoger onderwijs behaalde 32,5% dat in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (waarvan 20,9% in "handel/economie" en "administratie") en 19,8% in 'gezondheid en sociale bescherming' (van wie 6,3% in "verpleging" en 5,0% in "sociale voorzieningen").

Tabel 3: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	23,3 %	13,8 %	0,0 %
Onderwijs	0,1 %	0,1 %	15,4 %
Kunst en letterkunde	7,6 %	5,1 %	8,8 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	10,0 %	18,9 %	32,5 %
Wetenschappen	1,9 %	1,7 %	7,4 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	43,7 %	36,2 %	12,0 %
Landbouw en diergeneeskunde	1,7 %	2,1 %	2,1 %
Gezondheid en sociale bescherming	3,1 %	8,9 %	19,8 %
Dienstverlening	8,6 %	13,1 %	2,1 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De studiedomeinen waar het aandeel van de mannen groter is dan dat van de vrouwen zijn 'wetenschappen' (65,9% mannen), 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' (81,6% mannen) en 'landbouw en diergeneeskunde' (74,8% mannen). Voor de andere richtingen is het aandeel van de vrouwen groter dan dat van de mannen. Vallen op in het bijzonder: 'onderwijs' en 'gezondheid en sociale bescherming' met respectievelijk 75,9% en 79,2% vrouwen. De specifieke analyse volgens geslacht (zie volgende tabel) toont aan dat mannen hoofdzakelijk diploma's halen in de richtingen 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' (meer dan 55% van de personen met ten hoogste een

diploma van het lager secundair en het hoger secundair onderwijs; 22,9% voor de personen met een diploma van het hoger onderwijs) en ook, maar enkel voor de gediplomeerden van het hoger onderwijs, in 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (32,7%). Vrouwen halen voornamelijk diploma's in 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (28,5%) en in de richting 'gezondheid en sociale bescherming' (19,8%). Er zijn echter duidelijkere verschillen dan bij de mannen wat betreft het opleidingsniveau. Zo vinden we vrouwen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs voornamelijk terug in 'algemene programma's' (26,7%) en in het domein 'ingenieurskunde,

veredelingsindustrie en productie' (25,3%), de diploma's uit het hoger secundair hebben vooral betrekking op 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (28,3%), en in de richting 'dienstverlening' (19,7%). De diploma's van het hoger

onderwijs worden vooral behaald in de richtingen 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (32,3%), 'gezondheid en sociale bescherming' (26,4%) maar ook in 'onderwijs' (20,6%).

Tabel 4: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar geslacht en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

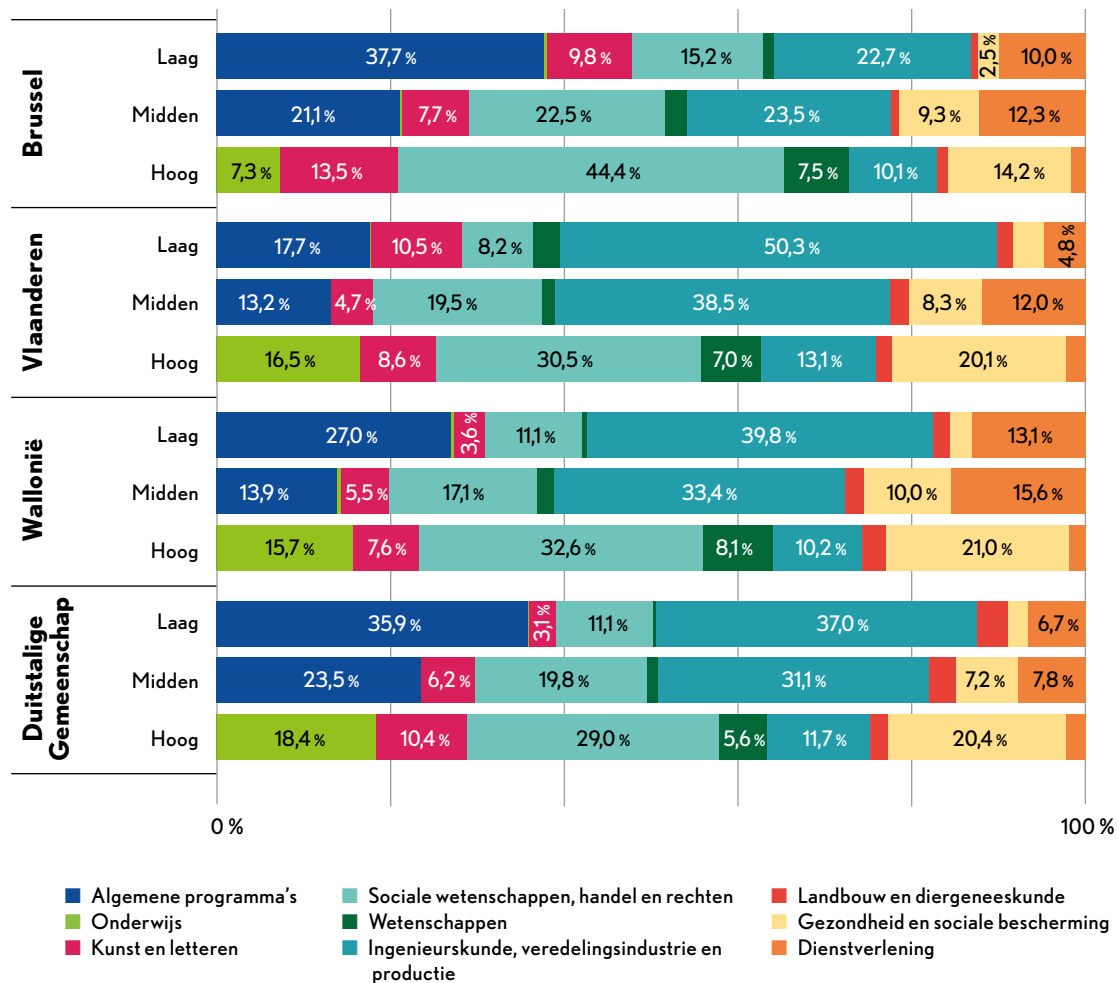
	Mannen				Vrouwen			
	Laag	Midden	Hoog	Total	Laag	Midden	Hoog	Total
Algemene programma's	20,5 %	12,6 %	0,0 %	9,3 %	26,7 %	15,2 %	0,0 %	9,5 %
Onderwijs	0,1 %	0,1 %	8,5 %	3,2 %	0,2 %	0,2 %	20,6 %	10,0 %
Kunst en letterkunde	6,6 %	4,4 %	8,2 %	6,2 %	8,7 %	6,0 %	9,3 %	8,0 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	5,0 %	10,7 %	32,7 %	17,9 %	16,2 %	28,3 %	32,3 %	28,5 %
Wetenschappen	1,7 %	1,9 %	11,6 %	5,5 %	2,2 %	1,4 %	4,1 %	2,8 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	58,3 %	57,4 %	22,9 %	44,6 %	25,3 %	12,0 %	3,6 %	9,9 %
Landbouw en diergeneeskunde	2,8 %	3,4 %	2,9 %	3,1 %	0,4 %	0,8 %	1,4 %	1,0 %
Gezondheid en sociale bescherming	0,9 %	2,2 %	11,1 %	5,3 %	6,0 %	16,5 %	26,4 %	19,8 %
Dienstverlening	4,1 %	7,3 %	2,1 %	4,8 %	14,3 %	19,7 %	2,2 %	10,5 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In de vier entiteiten zijn de twee belangrijkste studiedomeinen 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 'sociale wetenschappen, handel en rechten'. Die vaststelling geldt voor de personen met een diploma van het hoger secundair, behalve in de Duitstalige Gemeenschap. Voor de personen die maximaal het lager secundair onderwijs hebben afgerond daarentegen zijn de twee voornaamste domeinen, voor de vier entiteiten, de 'algemene programma's' en 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie'. Het aandeel van die laatste richting is duidelijk veel groter in Vlaanderen dan in de andere entiteiten. Voor de personen

met een diploma van het hoger onderwijs, zijn 'sociale wetenschappen, handel en rechten' en 'gezondheid en sociale bescherming' de twee domeinen met de hoogste aandelen. Brussel springt eruit met een duidelijke hoger aandeel gediplomeerden van het hoger onderwijs in 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (vooral te wijten aan het aantal personen met een diploma "rechten") en een aandeel van 'gezondheid en sociale bescherming' dat veel kleiner is (hoofdzakelijk door kleinere aandelen in "sociale voorzieningen" en "verpleging") dan in de andere entiteiten.

Grafiek 8: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar opleidingsniveau en entiteit (20-64 jaar, 2016)

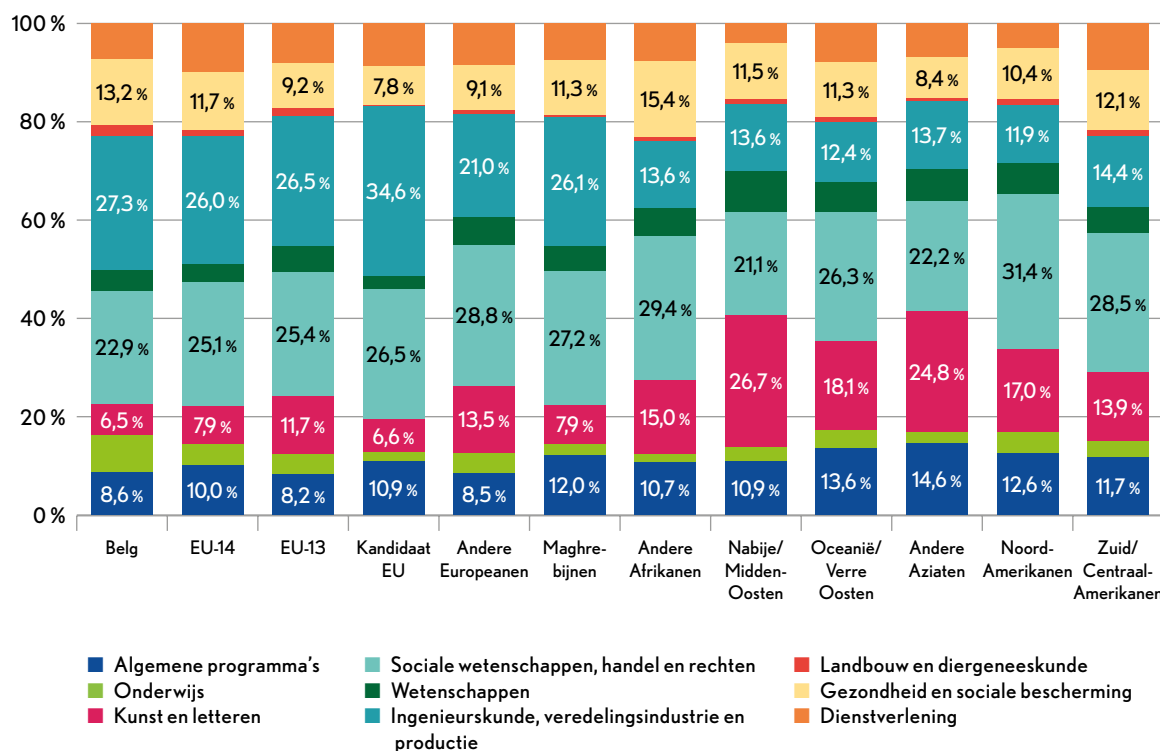

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De twee grootste domeinen komen bij alle origines duidelijk naar voor. Voor de personen met Andere Afrikaanse origine is het op één na voornaamste studiedomein echter 'gezondheid en sociale bescherming' in plaats van 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', door een percentage gediplomeerden in "ver-

pleging" dat veel hoger ligt dan bij de andere origines. Voor de personen uit het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre-Oosten, Andere Aziatische landen en Noord-Amerika is 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' niet bij de twee grootste studierichtingen, maar 'kunst en letterkunde' wel.

Grafiek 9: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De twee belangrijkste studiedomeinen (zie onderstaande tabel) bij de personen van Belgische, EU-14-, Kandidaat-EU-, Maghrebijnse en Noord-Amerikaanse origine die ten hoogste het lager secundair hebben afgerond zijn dezelfde als die voor de totale bevolking met dit opleidingsniveau, met name 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 'algemene programma's'. De andere origines worden gekenmerkt door een hoger aandeel van het domein 'kunst en letterkunde', in geval van de personen met EU-13- en Andere Europese origine ten koste van de 'algemene programma's', en voor de overige origines ten koste van 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie'.

Voor de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs zijn de domeinen 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 'sociale wetenschappen, handel en rechten' voor de meeste origines de twee belangrijkste.

De personen met Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre-Oosterse en Andere Aziatische origine onderscheiden zich door een groter aandeel van de 'algemene programma's' ten koste van 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', en dezelfde vaststelling geldt voor de personen met Noord-Amerikaanse origine maar dan ten koste van 'sociale wetenschappen, handel en rechten'. Voor de subdomeinen onder 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' en 'sociale wetenschappen, handel en rechten', vinden we een overgrote meerderheid van de gediplomeerden terug in "ingenieurskunde en aanverwante technieken" en in "handel en administratie". De richting "handel en administratie" is bij alle origines hoofdzakelijk vrouwelijk, terwijl de richting "ingenieurskunde en aanverwante technieken" quasi exclusief mannelijk is (meer dan 90% van de gediplomeerden zijn mannen).

Tabel 5: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

	Belg	EU-14	EU-13	Kandidaat-EU	Andere Europeanen	Maghre-bijnen	Andere Afrikanen	Nabije/Midden-Oosten	Oceanië/Verre Oosten	Andere Aziaten	Noord-Amerikanen	Zuid/Centraal-Amerikanen
Laag												
Algemene programma's	22,6 %	25,9 %	19,5 %	20,4 %	22,8 %	24,9 %	24,8 %	15,9 %	30,4 %	20,7 %	51,1 %	30,1 %
Onderwijs	0,1 %	0,2 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %
Kunst en letterkunde	3,5 %	5,3 %	21,6 %	14,1 %	25,7 %	17,8 %	41,3 %	64,7 %	43,3 %	57,5 %	6,3 %	25,6 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	9,4 %	12,1 %	8,7 %	11,7 %	10,8 %	14,2 %	7,9 %	3,4 %	4,9 %	3,5 %	11,6 %	9,8 %
Wetenschappen	1,5 %	1,1 %	3,4 %	2,6 %	5,3 %	3,3 %	5,8 %	8,0 %	3,4 %	6,7 %	1,3 %	5,1 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	48,7 %	39,5 %	34,1 %	40,4 %	22,9 %	28,2 %	10,7 %	4,9 %	7,4 %	6,4 %	19,9 %	14,5 %
Landbouw en diergeneeskunde	2,3 %	1,1 %	1,5 %	0,2 %	0,6 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,6 %	0,2 %	1,0 %	0,6 %
Gezondheid en sociale bescherming	3,3 %	3,5 %	2,4 %	2,8 %	2,7 %	3,6 %	2,8 %	0,7 %	2,6 %	1,1 %	1,5 %	4,3 %
Dienstverlening	8,6 %	11,4 %	8,7 %	7,9 %	9,1 %	7,7 %	6,4 %	2,4 %	7,2 %	3,8 %	7,3 %	9,6 %
Midden												
Algemene programma's	13,6 %	11,4 %	11,4 %	9,5 %	9,6 %	11,8 %	13,2 %	25,3 %	25,4 %	23,0 %	28,9 %	17,5 %
Onderwijs	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
Kunst en letterkunde	5,1 %	6,0 %	6,7 %	3,0 %	6,4 %	3,7 %	5,4 %	6,1 %	8,2 %	6,7 %	10,7 %	9,0 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	17,9 %	20,5 %	17,5 %	28,8 %	28,5 %	27,6 %	25,2 %	23,5 %	19,7 %	23,5 %	16,8 %	21,9 %
Wetenschappen	1,6 %	1,6 %	2,0 %	1,4 %	2,0 %	2,4 %	1,9 %	2,9 %	1,7 %	2,4 %	2,4 %	1,7 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	37,3 %	33,6 %	38,4 %	38,4 %	29,5 %	32,3 %	21,4 %	23,1 %	15,0 %	21,5 %	19,7 %	20,3 %
Landbouw en diergeneeskunde	2,5 %	1,3 %	2,1 %	0,2 %	0,7 %	0,3 %	0,5 %	0,6 %	1,0 %	0,6 %	1,5 %	1,0 %
Gezondheid en sociale bescherming	8,9 %	9,4 %	7,5 %	7,5 %	8,1 %	11,2 %	15,5 %	7,3 %	12,2 %	8,1 %	7,6 %	11,1 %
Dienstverlening	12,9 %	15,9 %	14,3 %	11,2 %	15,1 %	10,5 %	16,7 %	11,0 %	16,7 %	14,1 %	12,5 %	17,3 %
Hoog												
Onderwijs	16,4 %	11,1 %	9,8 %	10,8 %	9,9 %	8,4 %	3,9 %	6,5 %	7,0 %	6,3 %	6,5 %	7,1 %
Kunst en letteren	8,5 %	11,3 %	11,0 %	6,3 %	13,8 %	5,5 %	5,2 %	9,4 %	14,8 %	8,2 %	21,3 %	13,1 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	31,3 %	37,1 %	40,0 %	43,6 %	38,7 %	39,2 %	46,0 %	32,7 %	38,4 %	40,6 %	40,4 %	40,8 %
Wetenschappen	7,1 %	7,4 %	8,7 %	6,8 %	9,0 %	11,5 %	8,2 %	11,5 %	9,6 %	10,7 %	8,7 %	8,0 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	12,3 %	10,3 %	12,7 %	12,3 %	12,1 %	13,5 %	9,7 %	15,1 %	12,6 %	13,7 %	7,5 %	9,8 %
Landbouw en diergeneeskunde	2,2 %	1,7 %	1,4 %	0,7 %	1,1 %	0,9 %	1,8 %	1,7 %	0,8 %	1,1 %	1,1 %	1,7 %
Gezondheid en sociale bescherming	20,0 %	18,6 %	14,0 %	17,1 %	13,5 %	18,9 %	23,2 %	21,4 %	14,1 %	16,5 %	12,9 %	16,0 %
Dienstverlening	2,1 %	2,5 %	2,4 %	2,5 %	2,1 %	2,0 %	1,9 %	1,7 %	2,6 %	2,9 %	1,6 %	3,6 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Voor de personen met een diploma hoger onderwijs tenslotte, zijn de belangrijkste studiedomeinen dezelfde als voor de totale bevolking met dat opleidingsniveau, namelijk 'sociale wetenschappen, handel en rechten' en 'gezondheid en sociale bescherming'. De personen met Andere Europese, Oceanië/Verre-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine onderscheiden zich door een groter aandeel van 'kunst en letterkunde' ten koste van 'gezondheid en sociale bescherming'. Bij de twee eerste origines zijn de percentages gediplomeerden in 'kunst en letterkunde' en 'gezondheid en sociale bescherming' evenwel bijna gelijk.

Nog steeds voor de personen met een diploma hoger onderwijs³⁸, worden de personen met Andere Afrikaanse origine ook gekenmerkt door een hoger aandeel van het subdomein "verpleging" dan de andere origines (8,5%, tegenover 6,5% voor de personen van Belgische origine en 4,8% voor alle andere origines samen³⁹) en door een extreem laag aandeel van de lerarenopleiding (3,9%, tegenover 16,4% voor de personen van Belgische origine en 10,1% voor alle andere origines samen). De personen met origine in een Ander Afrikaans land en de EU-13-landen vallen op door duidelijk hogere aandelen (respectievelijk 8,7% en 9,5%) van de personen met een diploma "rechten" dan de personen van Belgische origine (3,5%) en voor alle andere origines samen (5,9%)⁴⁰. De personen met Kandidaat-EU-origine hebben een aandeel personen met een diploma in "handel en administratie" (28,5%) dat duidelijk groter is dan dat van de personen van Belgische origine (19,0%) en van alle andere origines samen (19,8%)⁴¹. De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten hebben percentages gediplomeerden in "natuurwetenschappen" (5,5%), "ingenieurskunde en aanverwante technieken" (11,5%), "geneeskunde" (6,4%) en "tandheelkunde" (3,2%)

die duidelijk hoger liggen dan bij de personen van Belgische origine (respectievelijk 2,0%, 8,9%, 2,1% en 0,4%) en bij de andere origines (respectievelijk 3,0%, 8,2%, 2,3% en 0,4%)⁴². Tenslotte hebben de personen met Andere Aziatische origine een hoger percentage personen met een diploma "computerwetenschappen" (5,4%) dan dat van de personen van Belgische (3,4%) en de andere origines (3,3%)⁴³.

Uit de analyse volgens geslacht blijkt dat, ongeacht de origine, het aandeel vrouwen met een diploma van het hoger onderwijs groter is dan dat van de mannen in de domeinen 'onderwijs', 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (met uitzondering van de personen van Belgische origine) en in de 'gezondheid en sociale bescherming'. In de andere richtingen zijn de percentages van de mannen het hoogst. Enkel in de richting 'kunst en letterkunde' is het beeld wat genuanceerder: hier is het aandeel van de vrouwen hoger voor alle origines met uitzondering van de personen met Kandidaat-EU-, Andere Afrikaanse, Noord-Amerikaanse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine. Hoewel de vrouwen een groter aandeel hebben dan de mannen in de richting 'sociale wetenschappen, handel en rechten' is het interessant om vast te stellen dat in de deelrichtingen "handel en administratie" voor de personen van Belgische, EU-14, Andere Europese en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine, "politieke wetenschappen" (met uitzondering van de personen met origine in de EU-13, het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre-Oosten) en "economie" (met uitzondering van de EU-13-origine), het aandeel van de mannen groter is dan dat van de vrouwen. Dezelfde vaststelling geldt voor de richting "geneeskunde", met uitzondering van de personen van Maghrebijnse en Andere Afrikaanse origine waar de aandelen van de vrouwen en de mannen gelijk zijn.

38 Omdat de personen met een diploma van het hoger secundair, ongeacht de origine, voornamelijk terug te vinden zijn in de deelrichtingen "Ingenieurskunde en aanverwante technieken" en "handel en administratie", bekijken we in de gedetailleerde analyse volgens geslacht en gewest per subdomein enkel het hoger onderwijs.

39 Gemiddelde berekend over alle origines met uitzondering van de personen van Belgische en Andere Afrikaanse origine.

40 Gemiddelde berekend over alle origines met uitzondering van de personen van Belgische, EU-13- en Andere Afrikaanse origine.

41 Gemiddelde berekend over alle origines met uitzondering van de personen van Belgische en Kandidaat-EU-origine.

42 Gemiddelden berekend over alle origines met uitzondering van de personen van Belgische en Nabije/Midden-Oosterse origine.

43 Gemiddelden berekend over alle origines met uitzondering van de personen van Belgische en Andere Aziatische origine.

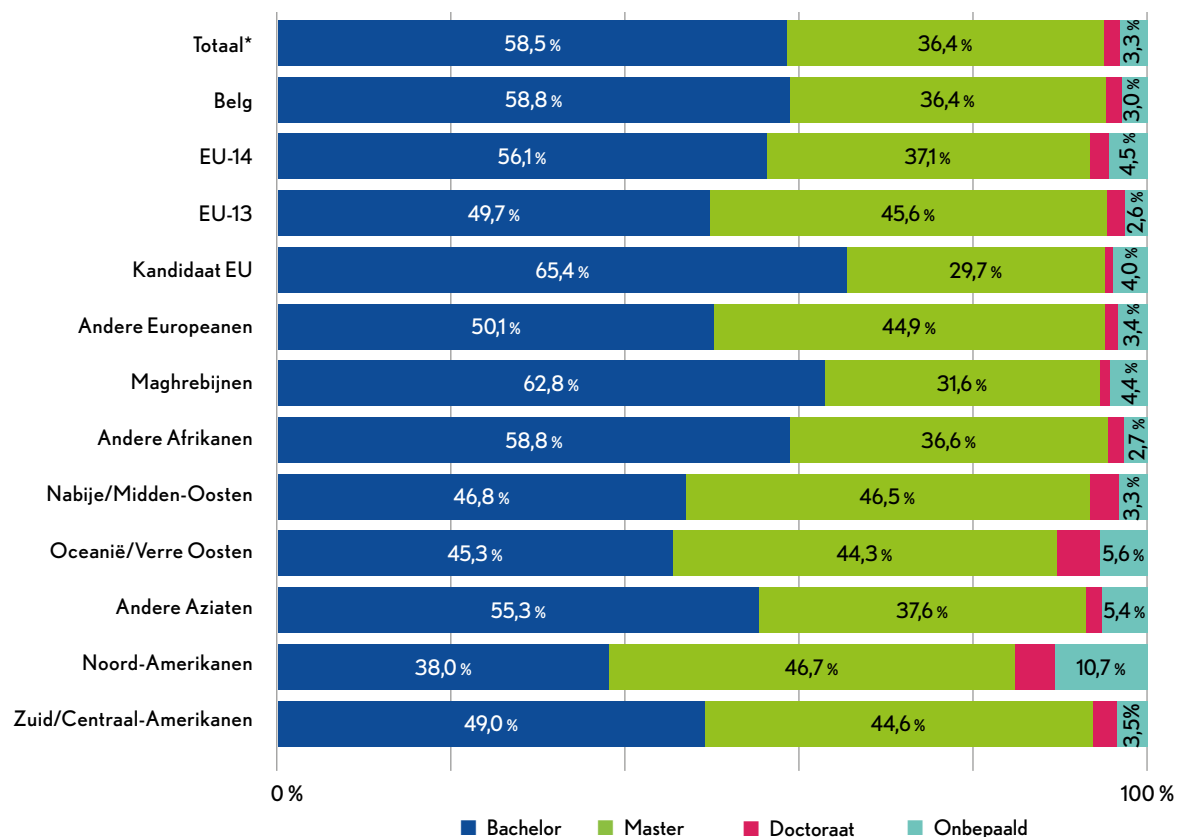
De analyse van de gegevens per gewest toont dat de personen met Maghrebijnse origine in Brussel opvallen door hun grote aandeel – binnen de diploma's van het hoger onderwijs – in de richtingen “ingenieurskunde en aanverwante technieken”, “veredelings- en verwerkingsindustrie”, “technieken i.v.m. medische diagnose en behandeling” en “farmacie”. Een andere interessante vaststelling is dat voor het totaal van België de personen van Belgische origine het grootste aandeel hebben in de “lerarenopleiding”, en dat ook het geval is in Vlaanderen en in Wallonië, maar in Brussel zijn dit de personen met origine in een Kandidaat-EU-land. In Wallonië⁴⁴, onderscheiden die van Maghrebijnse origine zich ook in de richtingen “ingenieurskunde en aanverwante technieken”, “veredelings- en verwerkingsindustrie”, maar ook in de “natuurwetenschappen”. De perso-

nen met Andere Afrikaanse origine springen er in het oog in de richtingen “rechten” (idem in Vlaanderen) en “landbouw, bosbouw en visserij”. In Vlaanderen vallen de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine op in de richtingen “levenswetenschappen”, “diergeneeskunde” en “medische diagnose en behandeling”.

3.4. Focus op de personen met een diploma van het hoger onderwijs⁴⁵

We kunnen de diploma's hoger onderwijs, verder verfijnen naar de niveaus bachelor, master en doctoraat. Maar voor een deel van de personen met een diploma hoger onderwijs kan dit onderscheid niet worden gemaakt. Om zoveel mogelijk diploma's waarvoor 5 jaar of meer gestudeerd moet worden te capteren, wordt de analyse uitgevoerd voor de bevolking van 25 tot 64 jaar.

Grafiek 10: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine (25-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

⁴⁴ Zonder de Duitstalige gemeenschap.

⁴⁵ De gedetailleerde gegevens voor de volledige analyse zijn opgenomen in de bijlagen.

In België bezit 58,5% van de personen met een diploma hoger onderwijs een bachelorsdiploma, 36,4% een masterdiploma, 1,8% een doctoraat en 3,3% een niet-bepaald niveau. De personen van Belgische, EU-14- en Andere Afrikaanse origine hebben een gelijkaardige verdeling als het Belgische gemiddelde. De personen met Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine onderscheiden zich door een bovengemiddeld aandeel bachelors en een lager dan gemiddeld aandeel masters. Die twee laatste origine-groepen zijn bovendien de enige die een lager

aandeel masters hebben dan de personen van Belgische origine. Bij de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre-Oosten is de verdeling tussen bachelors en masters evenwichtiger dan bij de andere origines. Enkel bij de personen met Noord-Amerikaanse origine ligt het aandeel van de masters hoger dan dat van de bachelors. De personen met Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine tenslotte, hebben duidelijk hogere percentages personen met een doctoraatsdiploma.

Tabel 6: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine en opleidingsniveau (bachelor of master) (25-64 jaar, 2016)

	Onderwijs	Kunst en letteren	Sociale wetenschappen, handel en rechten	Wetenschappen	Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	Landbouw en diergeneeskunde	Gezondheid en sociale bescherming	Dienstverlening
Bachelor								
TOTAAL*	23,2 %	5,3 %	27,9 %	7,2 %	8,5 %	1,5 %	24,0 %	2,5 %
Belg	24,6 %	5,1 %	26,7 %	7,0 %	8,4 %	1,6 %	24,2 %	2,4 %
EU-14	17,5 %	7,2 %	32,6 %	7,0 %	8,1 %	1,1 %	22,8 %	3,8 %
EU-13	14,8 %	7,2 %	34,1 %	7,4 %	11,9 %	1,2 %	19,7 %	3,7 %
Kandidaat EU	15,0 %	3,9 %	40,7 %	7,1 %	10,6 %	0,4 %	18,8 %	3,6 %
Andere Europeanen	14,9 %	8,7 %	36,4 %	7,2 %	10,0 %	1,0 %	18,8 %	3,1 %
Maghrebijnen	11,6 %	3,5 %	36,6 %	10,6 %	12,8 %	0,5 %	21,6 %	3,0 %
Andere Afrikanen	5,6 %	3,3 %	42,1 %	7,4 %	9,4 %	0,8 %	28,8 %	2,6 %
Nabije/Midden-Oosten	11,8 %	9,3 %	30,9 %	10,7 %	15,8 %	1,0 %	17,1 %	3,4 %
Oceanië/Verre Oosten	12,6 %	11,1 %	37,2 %	6,7 %	6,8 %	0,5 %	20,0 %	5,2 %
Andere Aziaten	9,7 %	6,8 %	39,6 %	10,3 %	10,0 %	0,5 %	18,6 %	4,4 %
Noord-Amerikanen	13,0 %	15,9 %	34,5 %	8,8 %	6,5 %	0,6 %	17,5 %	3,1 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	11,4 %	11,0 %	35,1 %	5,6 %	7,5 %	1,2 %	22,0 %	6,2 %
Master								
TOTAAL*	3,6 %	14,5 %	40,7 %	7,4 %	17,2 %	2,6 %	12,3 %	1,7 %
Belg	3,6 %	14,2 %	39,9 %	7,0 %	18,1 %	2,8 %	12,4 %	1,9 %
EU-14	2,6 %	17,4 %	44,7 %	7,5 %	13,7 %	2,1 %	11,1 %	0,8 %
EU-13	5,2 %	14,6 %	47,0 %	9,2 %	13,4 %	1,4 %	7,9 %	1,3 %
Kandidaat EU	2,5 %	12,0 %	48,9 %	6,4 %	16,8 %	1,1 %	11,7 %	0,5 %
Andere Europeanen	5,5 %	19,3 %	40,4 %	10,0 %	14,5 %	1,2 %	7,8 %	1,3 %
Maghrebijnen	2,8 %	9,2 %	44,5 %	13,3 %	15,8 %	1,7 %	12,1 %	0,6 %
Andere Afrikanen	1,7 %	7,1 %	52,3 %	9,1 %	10,1 %	2,9 %	15,9 %	0,9 %
Nabije/Midden-Oosten	3,3 %	10,1 %	34,6 %	11,7 %	13,7 %	2,0 %	23,8 %	0,7 %
Oceanië/Verre Oosten	2,6 %	19,9 %	42,6 %	11,6 %	14,1 %	1,0 %	7,5 %	0,8 %
Andere Aziaten	2,8 %	9,8 %	43,2 %	11,2 %	17,4 %	1,6 %	12,9 %	1,2 %
Noord-Amerikanen	2,7 %	24,5 %	45,8 %	8,2 %	7,9 %	1,2 %	8,6 %	1,0 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	3,1 %	15,5 %	47,0 %	9,7 %	11,2 %	1,9 %	10,1 %	1,4 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In België is het aandeel personen met een **bachelorsdiploma** quasi gelijk in de drie belangrijkste studiedomeinen: 'onderwijs' (23,2%), 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (27,9%) en 'gezondheid en sociale bescherming' (24,0%). Daar waar deze verdeling quasi identiek is voor de personen van Belgische origine, is dit niet het geval voor de andere origines waar het domein 'sociale wetenschappen, handel en rechten' duidelijk overheerst (van 32,6% voor de personen met EU-14-origine tot 42,1% voor die met Andere Afrikaanse origine). Binnen het domein 'sociale wetenschappen, handel en rechten' is de richting "handel en administratie" het grootst bij de bachelors, ongeacht de origine. Voor de personen van Belgische origine bedraagt dit cijfer 86,2%, duidelijk hoger dan dat voor de andere origines (van 62,4% voor de personen met Zuid/Centraal-Amerikaanse tot 78,8% voor de personen met EU-14-origine). De tweede grootste richting is "rechten", maar waar het slechts om 3,6% van de gediplomeerden van Belgische origine gaat, ligt dit cijfer veel hoger voor de andere origines (van 10,2% voor de personen met origine Oceanië/Verre-Oosten tot 17,2% voor die met EU-13-origine). De personen met Andere Afrikaanse origine onderscheiden zich ook door een hoger aandeel gediplomeerden in de richting 'gezondheid en sociale bescherming' (voornamelijk in "verpleging") en de personen van Belgische origine in de richting 'onderwijs'.

De personen met een **masterdiploma** hebben dat voornamelijk behaald in de richting 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (40,7%). De op één na belangrijkste richting is 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' met een aandeel van 17,2%. Deze vaststelling geldt voor de personen van Belgische, Kandidaat-EU-, Maghrebijnse en Andere Aziatische origine. Voor masters met Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine is het op één na belangrijkste domein 'gezondheid en sociale bescherming'. Voor de andere origines is het domein 'kunst en letterkunde' het op één na belangrijkste. De personen met een master

in 'sociale wetenschappen, handel en rechten' hebben die voornamelijk behaald in de deelrichting "handel en administratie", dit geldt voor alle origines met uitzondering van de personen met EU-13-origine, voor wie de belangrijkste richting "rechten" is. Het aandeel masterdiploma's in de richting "handel en administratie" is duidelijk lager dan dat bij de bachelorsdiploma's. Voor de personen van Belgische origine bedraagt dit percentage immers 36%, het laagste cijfer werd opgemeten voor de personen met EU-13-origine (24,0%) en het hoogste voor de personen met origine in Oceanië/Verre-Oosten (41,3%). De tweede belangrijkste deelrichting is "rechten", waarvan het aandeel duidelijk groter is dan dat bij de personen met een bachelorsdiploma. Voor de personen van Belgische origine bedraagt het percentage 18,6%, de personen met origine in Oceanië/Verre-Oosten (16,9%) hebben het laagste aandeel en die met origine in een EU-13-land het hoogste (29,2%).

Voor de personen die een **doctoraat** bezitten is de belangrijkste richting 'wetenschappen', zowel voor het totaal (25,8%) en voor de mannen (27,8%); voor de vrouwen is dit de richting 'gezondheid en sociale bescherming' (25,0%). De analyse volgens origine toont aan dat de mannen met origine in een EU-13-land, het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre-Oosten, een Ander Aziatisch land en Zuid/Centraal-Amerika hiervan afwijken, met 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' als belangrijkste domein, en bij de mannen van Andere Afrikaanse origine 'sociale wetenschappen, handel en rechten' als voornaamste domein. De vrouwen met EU-13-, Andere Europese, Maghrebijnse en Andere Aziatische origine onderscheiden zich met 'wetenschappen' als belangrijkste domein, de vrouwen met EU-14-, Kandidaat-EU- en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine met 'sociale wetenschappen, handel en rechten' als voornaamste domein en de vrouwen met origine in Oceanië/Verre-Oosten met 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' als belangrijkste richting.

Tabel 7: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine en geslacht (25-64 jaar, 2016)

	Mannen				Vrouwen			
	Bachelor	Master	Doctoraat	Onbepaald	Bachelor	Master	Doctoraat	Onbepaald
TOTAAL*	51,5 %	42,7 %	2,5 %	3,2 %	64,0 %	31,4 %	1,3 %	3,3 %
Belg	51,3 %	43,5 %	2,4 %	2,8 %	64,7 %	30,8 %	1,3 %	3,2 %
EU-14	51,0 %	40,8 %	3,1 %	5,1 %	59,9 %	34,4 %	1,6 %	4,0 %
EU-13	49,3 %	44,4 %	3,2 %	3,2 %	49,8 %	46,1 %	1,7 %	2,4 %
Kandidaat EU	61,5 %	32,3 %	1,1 %	5,1 %	68,7 %	27,5 %	0,8 %	3,1 %
Andere Europeanen	49,5 %	43,4 %	2,5 %	4,6 %	50,4 %	45,6 %	1,1 %	2,8 %
Maghrebijnen	58,1 %	35,0 %	1,6 %	5,2 %	67,9 %	28,0 %	0,7 %	3,5 %
Andere Afrikanen	52,3 %	41,8 %	3,0 %	3,0 %	65,6 %	31,2 %	0,8 %	2,5 %
Nabije/Midden-Oosten	45,8 %	46,8 %	3,9 %	3,5 %	48,4 %	46,0 %	2,5 %	3,1 %
Oceanië/Verre Oosten	40,4 %	44,7 %	7,9 %	7,0 %	47,8 %	44,0 %	3,3 %	4,8 %
Andere Aziaten	51,0 %	40,9 %	2,6 %	5,5 %	58,1 %	35,4 %	1,2 %	5,3 %
Noord-Amerikanen	33,7 %	49,0 %	5,9 %	11,5 %	41,4 %	45,0 %	3,5 %	10,2 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	44,6 %	47,7 %	3,9 %	3,7 %	51,4 %	42,9 %	2,2 %	3,4 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse volgens geslacht (zie voorgaande tabel) geeft aan dat een groter deel van de mannen een master heeft dan de vrouwen, en dat een kleiner deel van de mannen een bachelor heeft dan de vrouwen. Dit klopt voor alle origines met uitzondering van personen met EU-13- en Andere Europese origine die een aandeel vrouwen met een masterdiploma hebben dat groter is dan bij de mannen. Verder zien we dat, ongeacht de origine, het percentage mannen met een doctoraat hoger is dan dat van de vrouwen.

Voor de **mannen** die beschikken over een **bachelorsdiploma** (zie volgende tabel), zijn, ongeacht de origine, de twee belangrijkste richtingen 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (29,6%) gevolgd door 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' (19,0%). Enkel de personen met Noord-Amerikaanse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine wijken daarvan af. 'Sociale wetenschappen, handel en rechten' blijft het belangrijkste domein, maar de tweede belangrijkste richting is 'wetenschappen' voor de personen met Noord-Amerikaanse origine en 'kunst en letterkunde' voor die met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine. Een interessante vaststelling is dat de mannen met Andere Afrikaanse origine een duidelijk groter aandeel

dan de andere origines hebben in 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (43,0%). Voor de **vrouwen** met een **bachelorsdiploma** is de belangrijkste richting 'gezondheid en sociale bescherming' (31,4%), gevolgd door 'onderwijs' (28,6%). Uit de analyse volgens origine blijkt dat deze vaststelling enkel geldt voor de personen van Belgische origine; voor de andere origines is de belangrijkste richting 'sociale wetenschappen, handel en rechten', gevolgd door 'gezondheid en sociale bescherming'. Een andere interessante vaststelling is dat de personen met Andere Afrikaanse origine bijzonder hoge percentages gediplomeerden hebben in zowel 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (41,4%) als in 'gezondheid en sociale bescherming' (39,1%). Binnen het domein 'sociale wetenschappen, handel en rechten' is, zowel voor vrouwen als voor mannen met een bachelorsdiploma, de deelrichting "handel en administratie" ruim overheersend. Binnen het domein 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' is, voor de mannen met een bachelorsdiploma, het aandeel in de deelrichting "ingenieurskunde en aanverwante technieken" duidelijk overheersend voor alle origines. Binnen het domein 'gezondheid', voor de vrouwen met een bachelor, zijn de overheersende richtingen voor alle ori-

gines “verpleging”, gevolgd door “sociale voorzieningen”; de vrouwen met Kandidaat-EU- en Nabije/Midden-Oosterse origine vormen een

uitzondering met een groter aandeel in “sociale voorzieningen” dan in “verpleging”.

Tabel 8: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine, geslacht en opleidingsniveau (bachelor of master) (25-64 jaar, 2016)

	Onderwijs		Kunst en letteren		Sociale wetenschappen, handel en rechten		Wetenschappen		Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie		Landbouw en diergeneeskunde		Gezondheid en sociale bescherming		Dienstverlening	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Bachelor																
TOTAAL*	14,4 %	28,6 %	6,7 %	4,4 %	29,6 %	26,9 %	13,6 %	3,2 %	19,0 %	1,9 %	2,5 %	0,8 %	12,1 %	31,4 %	2,2 %	2,8 %
Belg	15,2 %	30,5 %	6,5 %	4,1 %	28,7 %	25,5 %	13,5 %	3,0 %	19,0 %	1,8 %	2,8 %	0,9 %	12,2 %	31,7 %	2,0 %	2,5 %
EU-14	10,2 %	22,0 %	8,8 %	6,3 %	32,9 %	32,4 %	13,9 %	2,7 %	17,9 %	2,1 %	1,7 %	0,8 %	11,7 %	29,6 %	3,2 %	4,2 %
EU-13	9,2 %	17,3 %	8,1 %	6,7 %	29,8 %	36,1 %	15,2 %	3,9 %	24,4 %	6,4 %	1,5 %	1,2 %	9,3 %	24,3 %	2,5 %	4,2 %
Kandidaat EU	10,7 %	17,8 %	4,3 %	3,6 %	38,5 %	42,2 %	12,0 %	3,8 %	23,2 %	2,1 %	0,7 %	0,2 %	6,9 %	26,8 %	3,7 %	3,6 %
Andere Europeanen	9,9 %	17,3 %	8,8 %	8,6 %	34,6 %	37,3 %	13,1 %	4,4 %	21,3 %	4,6 %	1,4 %	0,8 %	8,8 %	23,6 %	2,2 %	3,5 %
Maghrebijnen	8,2 %	14,5 %	4,0 %	3,0 %	35,0 %	37,9 %	15,9 %	6,2 %	23,8 %	3,6 %	0,7 %	0,3 %	10,0 %	31,1 %	2,5 %	3,3 %
Andere Afrikanen	5,3 %	5,8 %	4,0 %	2,8 %	43,0 %	41,4 %	11,7 %	4,1 %	17,6 %	3,0 %	1,3 %	0,4 %	15,4 %	39,1 %	1,8 %	3,3 %
Nabije/Midden-Oosten	7,7 %	17,0 %	9,5 %	9,0 %	28,5 %	33,9 %	13,8 %	6,7 %	24,2 %	5,5 %	1,2 %	0,7 %	12,2 %	23,2 %	2,9 %	4,0 %
Oceanië/Verre Oosten	7,2 %	15,0 %	11,2 %	11,1 %	38,0 %	36,8 %	13,2 %	3,8 %	13,3 %	3,9 %	0,9 %	0,3 %	11,2 %	23,9 %	5,0 %	5,3 %
Andere Aziaten	5,2 %	12,5 %	9,0 %	5,5 %	37,1 %	41,2 %	16,7 %	6,3 %	18,6 %	4,8 %	0,8 %	0,4 %	9,1 %	24,3 %	3,3 %	5,0 %
Noord-Amerikanen	7,6 %	16,2 %	16,1 %	15,8 %	33,9 %	34,8 %	16,5 %	4,4 %	13,0 %	2,8 %	0,6 %	0,6 %	10,1 %	21,7 %	2,2 %	3,7 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	7,0 %	13,6 %	16,2 %	8,5 %	34,7 %	35,3 %	8,8 %	4,0 %	13,9 %	4,3 %	1,9 %	0,8 %	13,3 %	26,4 %	4,3 %	7,2 %
Master																
TOTAAL*	2,1 %	5,2 %	10,1 %	19,2 %	37,6 %	44,1 %	8,8 %	5,8 %	27,3 %	6,5 %	3,0 %	2,2 %	9,0 %	15,8 %	2,1 %	1,3 %
Belg	2,1 %	5,3 %	9,9 %	19,1 %	37,1 %	43,1 %	8,4 %	5,5 %	28,5 %	6,5 %	3,2 %	2,4 %	8,6 %	16,6 %	2,3 %	1,4 %
EU-14	1,6 %	3,5 %	12,5 %	21,7 %	40,6 %	48,3 %	9,9 %	5,4 %	22,6 %	6,1 %	2,3 %	1,9 %	9,4 %	12,6 %	1,1 %	0,6 %
EU-13	2,5 %	6,4 %	10,3 %	16,4 %	39,3 %	50,3 %	12,0 %	8,0 %	25,2 %	8,4 %	1,4 %	1,4 %	7,9 %	7,9 %	1,5 %	1,2 %
Kandidaat EU	1,3 %	3,7 %	10,2 %	13,8 %	41,8 %	55,5 %	7,9 %	5,0 %	28,3 %	6,1 %	1,4 %	0,8 %	8,6 %	14,7 %	0,6 %	0,5 %
Andere Europeanen	2,7 %	6,8 %	14,0 %	21,8 %	35,3 %	42,9 %	12,2 %	9,0 %	25,3 %	9,3 %	1,6 %	1,0 %	7,0 %	8,2 %	1,9 %	1,0 %
Maghrebijnen	2,3 %	3,5 %	6,7 %	12,5 %	40,5 %	49,6 %	16,0 %	9,8 %	22,7 %	6,7 %	2,1 %	1,3 %	8,9 %	16,3 %	0,8 %	0,3 %
Andere Afrikanen	1,7 %	1,7 %	7,0 %	7,2 %	47,7 %	58,6 %	11,3 %	6,1 %	14,2 %	4,6 %	3,7 %	1,8 %	13,1 %	19,6 %	1,2 %	0,4 %
Nabije/Midden-Oosten	2,0 %	5,2 %	8,0 %	13,3 %	30,2 %	41,1 %	12,8 %	10,1 %	18,2 %	7,3 %	2,0 %	1,9 %	25,9 %	20,6 %	0,8 %	0,5 %
Oceanië/Verre Oosten	1,3 %	3,2 %	14,8 %	22,7 %	35,0 %	46,8 %	15,5 %	9,5 %	24,2 %	8,5 %	1,4 %	0,8 %	6,8 %	7,9 %	1,0 %	0,7 %
Andere Aziaten	1,6 %	3,9 %	7,0 %	12,1 %	35,9 %	49,1 %	14,6 %	8,5 %	26,7 %	9,8 %	1,3 %	1,8 %	11,7 %	13,9 %	1,4 %	0,9 %
Noord-Amerikanen	2,6 %	2,8 %	24,4 %	24,6 %	39,6 %	50,9 %	10,7 %	6,1 %	12,3 %	4,3 %	1,6 %	1,0 %	7,4 %	9,5 %	1,4 %	0,7 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	1,8 %	4,0 %	14,1 %	16,4 %	42,5 %	50,0 %	12,3 %	8,0 %	15,9 %	8,0 %	2,3 %	1,7 %	9,5 %	10,5 %	1,4 %	1,4 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Voor de **mannen** met een **masterdiploma**, zijn de twee voornaamste studiedomeinen dezelfde als bij het bachelorniveau, namelijk ‘sociale

wetenschappen, handel en rechten’ (37,6%) en ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’ (27,3%). Enkel voor de personen met ori-

gine in het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika geldt deze stelling niet wat het tweede domein betreft: het is 'gezondheid en sociale bescherming' voor de eerste en 'kunst en letterkunde' voor de tweede. Ook de mannen met Andere Afrikaanse origine hebben voor dit opleidingsniveau een duidelijk groter aandeel dan de andere origines in het domein 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (47,7%). Voor de **vrouwen** met een **masterdiploma** is het belangrijkste domein 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (44,1%), gevolgd door 'kunst en letterkunde' (19,2%). Uit de analyse volgens origine blijkt dat een aantal originegroepen hiervan afwijken met als tweede voornaamste studiedomein 'gezondheid en sociale bescherming'; met name de personen met Kandidaat-EU, Maghrebijnse, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische origine. Een andere interessante vaststelling is dat de masters met Andere Afrikaanse origine een bijzonder hoog percentage gediplomeerden hebben in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten' (58,6%). Binnen dit domein overheerst, zowel voor de mannen als voor de vrouwen met een masterdiploma, opnieuw de richting "handel en administratie", zij het minder uitgesproken dan bij de personen met een bachelorsdiploma. Het aandeel in "rechten" en "economie" voor de mannen van alle origines en de vrouwen met origines Oceanië/Verre-Oosten en Andere Aziatische landen; in "rechten" en in "politieke wetenschappen" voor de vrouwen met EU-13 en een Andere Afrikaanse origine; in "rechten" en "journalistiek en informatie" voor de vrouwen van Andere Europese en Nabije/Midden-Oosterse origine; en in "rechten" en in "psychologie" voor de vrouwen van de overige origines compenseert hun kleinere aandeel in de richting "handel en administratie". Een andere interessante vaststelling is dat voor de vrouwen met origines EU-14, EU-13, Andere Europese landen en het Nabije/Midden-Oosten, het percentage gediplomeerden in de "rechten" hoger is dan dat in "handel en administratie". Voor de mannen in het domein 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', blijft het aandeel van de rich-

ting "ingenieurskunde en aanverwante technieken" het grootste maar in mindere mate dan bij de bachelors. Interessant is ook dat de richting "architectuur en bouwnijverheid" duidelijk groter is dan bij de bachelors. Het is opvallend dat terwijl de vrouwen met een master in de richting 'ingenieurskunde' een lager aandeel in de deelrichting "ingenieurskunde en aanverwante technieken" hebben dan de mannen, hun percentage daarentegen hoger ligt in de richting "architectuur en bouwnijverheid".

De analyse volgens gewest⁴⁶ toont dat in Brussel het percentage met een masterdiploma hoger ligt dan het percentage bachelors, in tegenstelling tot de twee andere entiteiten (zie onderstaande tabel). In Brussel onderscheiden de personen met Kandidaat-EU-, Maghrebijnse, Andere Afrikaanse en Andere Aziatische origine zich door een groter aandeel bachelors dan masters. Het percentage doctoraten is in Brussel (2,4%) hoger dan het Belgische gemiddelde (1,8%) en het gemiddelde in de andere entiteiten. In Vlaanderen onderscheiden de personen met origine in een Ander Europees land, Oceanië/Verre-Oosten en Noord-Amerika zich door een hoger percentage masters dan dat van de bachelors. Ook de personen met origine in een Kandidaat-EU-land en uit de Maghreb onderscheiden zich, maar dan vanwege een percentage bachelors dat duidelijk hoger ligt dan dat bij de andere origines. In Wallonië is het aandeel personen met een bachelorsdiploma voor alle origines groter dan dat van de masters. Ook de personen met Kandidaat-EU- en Andere Europese origine onderscheiden zich hier met een percentage bachelors dat duidelijk hoger ligt dan dat van de andere origines. De personen van Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine hebben daarentegen duidelijk hogere percentages masters dan de andere origines.

46 De situatie in de Duitstalige Gemeenschap wordt niet geanalyseerd omdat het aandeel van het hoger onderwijs in de gegevens een onderschatting is.

Tabel 9: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine en gewest (25-64 jaar, 2016)⁴⁷

	Brussel				Vlaanderen				Wallonië			
	Bachelor	Master	Doctoraat	Onbepaald	Bachelor	Master	Doctoraat	Onbepaald	Bachelor	Master	Doctoraat	Onbepaald
TOTAAL*	41,8 %	52,4 %	2,4 %	3,4 %	59,1 %	35,3 %	1,9 %	3,7 %	63,5 %	32,9 %	1,5 %	2,2 %
Belg	38,1 %	57,2 %	2,6 %	2,1 %	59,2 %	35,4 %	1,9 %	3,6 %	62,2 %	34,4 %	1,5 %	1,9 %
EU-14	36,6 %	54,9 %	3,0 %	5,5 %	55,6 %	35,5 %	2,9 %	6,0 %	67,5 %	28,4 %	1,3 %	2,7 %
EU-13	35,0 %	60,9 %	2,0 %	2,1 %	50,7 %	43,7 %	2,6 %	3,0 %	64,0 %	31,9 %	1,6 %	2,5 %
Kandidaat EU	57,2 %	37,7 %	1,0 %	4,0 %	66,2 %	28,3 %	1,1 %	4,5 %	72,5 %	23,8 %	0,5 %	3,1 %
Andere Europeanen	38,7 %	56,4 %	1,8 %	3,1 %	46,9 %	47,5 %	1,7 %	3,9 %	69,4 %	26,8 %	1,1 %	2,7 %
Maghrebijnen	59,3 %	35,0 %	1,1 %	4,6 %	64,9 %	29,2 %	1,1 %	4,8 %	66,6 %	28,4 %	1,4 %	3,6 %
Andere Afrikanen	56,4 %	39,8 %	1,3 %	2,5 %	58,6 %	35,9 %	1,9 %	3,6 %	61,7 %	33,7 %	2,5 %	2,2 %
Nabije/Midden-Oosten	37,5 %	56,1 %	3,0 %	3,4 %	50,6 %	42,4 %	3,5 %	3,5 %	54,0 %	39,7 %	3,6 %	2,7 %
Oceanië/Verre Oosten	37,7 %	53,2 %	3,4 %	5,7 %	42,6 %	44,7 %	6,3 %	6,4 %	59,3 %	34,3 %	2,8 %	3,5 %
Andere Aziaten	47,8 %	45,1 %	1,5 %	5,6 %	57,3 %	35,1 %	1,8 %	5,8 %	59,6 %	34,3 %	2,3 %	3,8 %
Noord-Amerikanen	28,6 %	54,6 %	5,8 %	10,9 %	40,4 %	44,3 %	4,3 %	11,0 %	45,6 %	41,3 %	3,4 %	9,7 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	44,1 %	50,7 %	2,3 %	2,9 %	48,2 %	44,2 %	3,4 %	4,2 %	58,9 %	35,1 %	2,8 %	3,2 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In de drie gewesten is het belangrijkste studie-domein bij de **bachelors**, voor alle origines, 'sociale wetenschappen, handel en rechten'. De voornaamste deelrichting is, voor alle gewesten en origines, "handel en administratie", met uitzondering van de personen met EU-13-origine in Brussel voor wie de voornaamste richting "rechten" is. Bij de **masters** is het belangrijkste domein opnieuw 'sociale wetenschappen, handel en rechten' in de drie gewesten en voor alle origines, met uitzondering van de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten in Wallonië voor wie 'gezondheid en sociale bescherming' het voornaamste domein is. De belangrijkste deelrichting is "handel en administratie" in Wallonië en Vlaanderen, en voor de personen van Belgische, Kandidaat-EU- en Oceanië/Verre-Oosterse origine in Brussel. In Brussel overheerst voor alle andere origines duidelijk de deelrichting "rechten".

De globale analyse volgens migratieachtergrond toont dat hoe recenter de generaties, hoe groter het aandeel is van de personen met een masterdiploma terwijl het aandeel van de personen met een bachelorsdiploma afneemt. Dit geldt echter niet voor de Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische origine. Voor alle origines, behalve de drie eerdergenoemde, ligt het percentage masters bij de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit, die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister, hoger dan bij de tweede generatie. Voor bepaalde origines is het aandeel masters bij de eerste generatie buitenlanders die recent zijn aangekomen hoger dan het aandeel bachelors, terwijl de tweede generatie een groter aandeel bachelors dan masters heeft. Dit is het geval voor de personen met origine in een EU-14-, EU-13- en een Ander Europees land.

47 Duitstalige Gemeenschap niet inbegrepen in het Waalse Gewest.

...maakt een zeer klein deel uit van de
...cheque-werkkrachten.

...het systeem van de dienstencheques
...de vrouwen per origine (18-64 jaar,

Vrouwen in het systeem van de dienstencheques volgens migratieachtergrond,
...jaar, 2016)⁸⁹

...Zuid/Centraal-Amerikanen
...aliteit ≤ 5 jaar

Grafiek 35: Aandelen gerechtigden van de RSZ-verbodsgereguleerder
4 soorten, per origine (2011-2016)

ARBEIDSMARKT

SLEUTELELEMENTEN

- › Op de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten na gingen alle originegroepen erop vooruit tussen 2014 en 2016, en werd de kloof ten opzichte van de personen van Belgische origine kleiner, zowel op vlak van werkzaamheids-, werkloosheids- als inactiviteitsgraad.
- › De verschillen tussen personen met Belgische en vreemde origine blijven weliswaar groot, ook bij gelijk opleidingsniveau en studiedomein.
- › De werkzaamheidsgraad nam sterker toe bij de eerste generatie migranten (zowel zij die de Belgische nationaliteit hebben verworven, als zij die ingeschreven zijn in het Rijksregister) dan bij de tweede en derde generatie. De laatsten hebben weliswaar nog steeds een hogere werkzaamheidsgraad.
- › Op vlak van arbeidskwaliteit (lonen, mobiliteit tussen statuten, sectoren en types contracten verbeterde de situatie tussen 2014 en 2016 voor alle originegroepen, behalve voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten.
- › De uitzendsector bestaat in 2016 uit nog een veel groter aandeel personen van vreemde origine dan in 2014.
- › Ook in de openbare sector bestaan er hardnekkige verschillen.
- › De werkzaamheidskloof ten opzichte van de Belgische origine verkleinde op elk opleidingsniveau voor alle origines (uitgezonderd voor de houders van een diploma hoger onderwijs met Nabije/Midden-Oosterse origine), maar de kloof is groter onder de personen met een diploma hoger onderwijs. Lang studeren loont dus minder voor personen van buitenlandse origine.
- › Wanneer we uitsluitend naar de houders van een masterdiploma met hetzelfde studiedomein kijken is de werkzaamheidskloof tussen personen met Belgische origine en een vreemde origine het grootst bij de domeinen 'onderwijs' en 'dienstverlening'. Bij het domein 'gezondheidszorg en sociale bescherming' (waar masters met Belgische origine een werkzaamheidsgraad van 93,4% hadden in 2016) is er een kloof van 12 procentpunten tussen de personen met Belgische en niet-EU-origine.
- › We observeren een *inverse skills mismatch*: personen van Belgische origine met diploma's in allerlei studiedomeinen komen in sectoren met relatief hoge lonen terecht; personen met niet-EU-origine enkel wanneer ze een specifiek diploma hebben. Tegelijk komen personen met vreemde origine met allerlei opleidingen vaker in sectoren met relatief lage lonen terecht.

1. WERKZAAMHEID, WERKLOOSHEID EN INACTIVITEIT PER ORIGINE: VOORNAAMSTE BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk bekijken we de grote evoluties in de positie van de bevolking in België op beroepsleeftijd (18-64 jaar)⁴⁸ op de arbeidsmarkt, uitgesplitst naar origine⁴⁹. Specifiek beschrijft dit deel de verdeling van de verschillende originegroepen (waar relevant nog verder verdeeld over migratieachtergrond) over werkenden, werklozen en inactieven,⁵⁰ de evoluties in die verdeling sinds de vorige uitgave⁵¹, de mobiliteit tussen de verschillende posities en de verschillende karakteristieken van de werkenden (zoals loonniveau, economische sector, professioneel statuut en het aandeel deeltijdse arbeid). Daarnaast wordt er ook steeds rekening gehouden met de variabelen geslacht, gewest, leeftijd, opleidingsniveau en gezinssituatie.

Net als twee jaar voordien was de **werkzaamheidsgraad** in 2016 nog steeds het hoogst bij de personen van Belgische origine: hij steeg licht van 73,0% in 2014, naar 73,7% in 2016. De daling van de werkloosheidsgraad die voor enkele originegroepen al ingezet was twee jaar geleden, zette zich sindsdien bij alle groepen versterkt door. Niettemin blijft hij het laagst voor de personen van Belgische origine (4,8% in 2016). Ook de inactiviteitsgraad is bij hen nog steeds

het laagst (19,3% in 2016), maar in tegenstelling tot bij alle andere origines nam hij licht toe tegenover 2008.

De laagste werkzaamheidsgraad zien we – ook net als in 2014 – bij personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten⁵². Dit was bovendien de enige groep waarbij de werkzaamheid daalde tussen 2014 en 2016 (van 37,3% naar 33,6%). We mogen daarbij weliswaar niet uit het oog verliezen dat het aandeel recente nieuwkomers (5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister) binnen die origine enorm toenam tussen 2008 en 2016 (van 28,0% naar 53,6%)⁵³. Het gaat dus voor een groot deel over personen die nog met specifieke barrières te maken hebben (zoals taal, een niet-erkend diploma, zoektocht naar huisvesting,...). Over de hele periode 2008-2016 nam de werkzaamheid toe voor alle origines behalve de Belgische (-0,5 procentpunten) en de Nabije/Midden-Oosterse (-4,1 procentpunten), met de sterkste toenames bij de personen met Andere Europese origine, gevolgd door de EU-13- en de Zuid/Centraal-Amerikaanse origine. De personen van EU-13-origine hebben ook een zeer hoog aandeel personen die een vreemde nationaliteit hebben, en die 5 jaar

48 Aangezien 18- en 19-jarigen nog zeer vaak student – en bijgevolg inactief – zijn, werden deze niet opgenomen in de berekening van de werkzaamheidsgraad. De werkzaamheidsgraad drukt dus het aantal personen tussen 20 en 64 jaar met een bezoldigde baan – zowel loontrekkenden, zelfstandigen, helpers bij een zelfstandige of een combinatie van voorgaande – uit als percentage van de bevolking van 20 tot 64 jaar. De cijfers met betrekking tot inactiviteit beslaan de 25- tot 64-jarigen, aangezien de inactieven tussen 18 en 24 vooral in de categorie “rechtgevende kinderen voor kinderbijslag” vallen. De inactiviteitsgraad vertegenwoordigt het aantal personen dat noch werkende, noch werkloze is als percentage van de bevolking. De werkloosheidsgraad wordt tot slot gedefinieerd als het aantal werklozen van 18 tot 64 jaar uitgedrukt als percentage van de actieve bevolking (de werkenden en de werklozen), van 18 tot 64 jaar.

49 Men dient er bij deze evoluties uiteraard rekening mee te houden dat de samenstelling (vooral de migratieachtergrond) van een originegroep soms sterk wijzigt doorheen de periode, zie daarvoor hoofdstuk Demografie.

50 De grensarbeiders werden niet opgenomen in de berekening van werkzaamheids-, werkloosheids- en inactiviteitsgraad, aangezien we voor deze edities nog niet beschikten over de karakteristieken van die groep. Wanneer we ze wel in rekening brengen, levert dat verschillen van minder dan 1 procentpunt op voor alle origines behalve de EU-14, waar het de werkzaamheidsgraad verhoogt met 3,6 procentpunten. In het hoofdstuk Personen met origine in de EU bekijken we die laatste groep in detail, en behandelen we ook de impact van grensarbeid. Ook in Eupen is de impact van grensarbeid groter (gezien de ligging), zie daarvoor het hoofdstuk Steden.

51 FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2017), Socio-economische Monitoring: Arbeidsmarkt en origine.

52 De personen van Noord-Amerikaanse origine hebben ook een opvallend lage werkzaamheidsgraad van 35,7%, maar deze origine wordt niet meegenomen in de analyse wegens de geringe betrouwbaarheid van de gegevens. Het gaat enerzijds om een zeer beperkt aantal personen, met anderzijds een hoog aandeel onterechte inactieven (werkend voor internationale organisaties en dus niet gekend door de Belgische sociale zekerheid). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ook het aandeel onterecht inactieven bij de origines EU-13 en -14 hoog, zie infra.

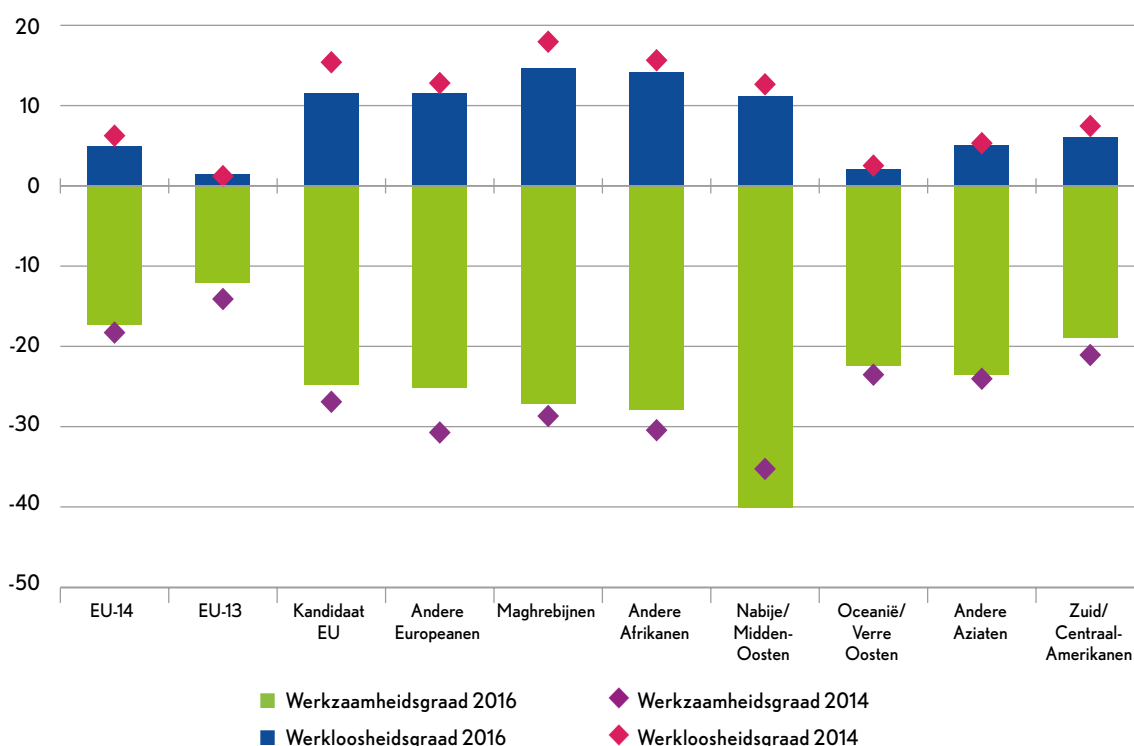
53 Zie hoofdstuk Demografie.

of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister, maar hun EU-lidmaatschap maakt hun integratie op onze arbeidsmarkt wel een stuk eenvoudiger dan die van niet-EU-nieuwkomers.

Ondanks de positieve trend hadden in 2016 naast de personen van Belgische origine enkel die uit de EU-13 een werkzaamheid van meer dan 60% (61,6%). Personen met origine EU-14 (56,4%)⁵⁴, Zuid/Centraal-Amerika (54,8%), Oceanië/Verre Oosten (51,3%) en Andere Aziaten (50,2%) haalden de grens van 50%.

De **werkloosheidsgraad** blijft, hoewel dat het aandeel tweede generatie binnen deze origine toch vrij sterk toenam tussen 2008 en 2016 (van 19,5 naar 27,2%), het hoogst bij personen van Maghrebijnse origine (19,4% bij de 18-64-jarigen). Sinds 2010 is hij wel relatief sterk aan het dalen. Bijgevolg blijft de kloof in werkloosheidsgraad ten opzichte van de Belgische origine in 2016 het grootst voor de Maghrebijnse origine, gevolgd door Andere Afrikanen – nog een groep waar het aandeel van de personen met de Belgische nationaliteit (eerste en tweede generatie samen) toch met zo'n 8 procentpunten toenam sinds 2008.

Grafiek 11: Kloof met personen van Belgische origine voor werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad per origine, in procentpunten (20-64 jaar, 2014/2016)⁵⁵

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De inactiviteitsgraad was in 2016 (net als in de vorige editie) het hoogst bij de personen met origine Nabije/Midden-Oosten (56,2%), wat niet verrast gezien hun lage werkzaamheids-

graad. Er zijn daarnaast nog verschillende andere origines met erg hoge inactiviteitsgraden (rond 40%), maar we zien wel dat er sinds 2008 een algemene afname van de inactiviteit heeft

⁵⁴ Het cijfer voor de EU-14 vereist weliswaar een belangrijk correctie naar boven. Enerzijds een correctie van zo'n 10 procentpunten in het Brussels Gewest (zie infra bij de analyse van de gewesten), anderzijds een toename van 3,6 procentpunten wanneer we de grensarbeiders in rekening brengen. Zie voor meer info het hoofdstuk Personen met origine in de EU.

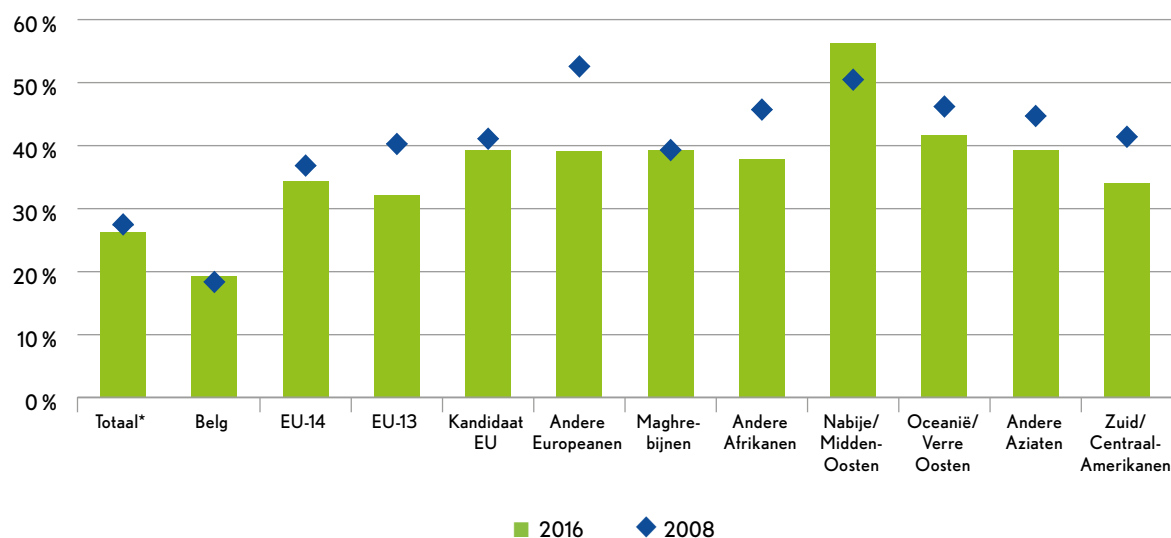
⁵⁵ De evolutie tussen 2008 en 2014 is te vinden in hoofdstuk 2 van de Socio-economische Monitoring 2017.

plaatsgevonden, uitgezonderd voor de personen van Belgische (+0,9 procentpunt) en Nabije/Midden-Oosterse origine (+5,7 procentpunten in 2008-2016). Die laatste origine kende een forse toename van wel 6 procentpunten tussen 2014 en 2016.

Terwijl de totale inactiviteit geen grote evolutie doormaakte, zijn er wel enkele opvallende wijzigingen in de verdeling van de inactieven over de verschillende statuten binnen inactiviteit, tussen 2014 en 2016⁵⁶. Eerst en vooral zien we een versterkte stijging van het aandeel leefloonbegunstigden (+1,1 procentpunten voor 2014-2016, ten opzichte van +0,6 procentpunt voor 2008-2014). De toename is veruit het meest in het oog springend voor het Nabije/Midden-Oosten, en in mindere mate voor de Andere Afrikanen. Het aandeel “andere inactiviteit” kromp, dus waar-

schijnlijk was er een verschuiving van deze categorie naar het leefloon. Hetzelfde fenomeen doet zich voor bij arbeidsongeschiktheid en bij de tegemoetkoming voor personen met een handicap. Voor beide statuten zien we de sterkste toename bij personen met Andere Europese origine. Verrassend genoeg was er bij de origine Nabije/Midden-Oosten tussen 2014 en 2016 een daling van zowel het aandeel arbeidsongeschikten (-0,8 procentpunt voor 2014-2016, tegenover +2,2 procentpunten in 2008-2014) als personen met een handicap (-0,3 procentpunt voor 2014-2016 tegenover +0,5 procentpunt voor 2008-2014). Tot slot daalde het aandeel bruggepensioneerden⁵⁷ aanzienlijk, -1,2 procentpunten sinds 2014, door de verstrengde toelatingsvoorwaarden. Die daling was het grootst bij de personen van Belgische origine, gevolgd door de EU-14.

Grafiek 12: Inactiviteitsgraad naar origine (25-64 jaar, 2008/2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we kijken naar de **genderkloof** op de arbeidsmarkt, zien we dat de algemene tendens positief is. De werkzaamheidskloof tussen mannen en vrouwen blijft krimpen (aangezien de werkzaamheidsgraad van vrouwen sterker steeg dan die van mannen), en de werkloosheidsgraad is sterker gedaald bij vrouwen dan bij mannen,

zodat vrouwen sinds 2015 een nipt lagere werkloosheidsgraad hebben. Toch is de werkzaamheidsgraad van vrouwen voor alle origines nog steeds lager dan die van mannen, en de kloof is uitgesproken groot – zelfs nog iets groter dan in 2014 – bij de Kandidaat-EU-origine (22,8 procentpunten) en de Maghrebijnse origine (21,2

⁵⁶ De gedetailleerde cijfers per soort inactiviteit (2008-2016) zijn te vinden in de statistische bijlagen.

⁵⁷ Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT)

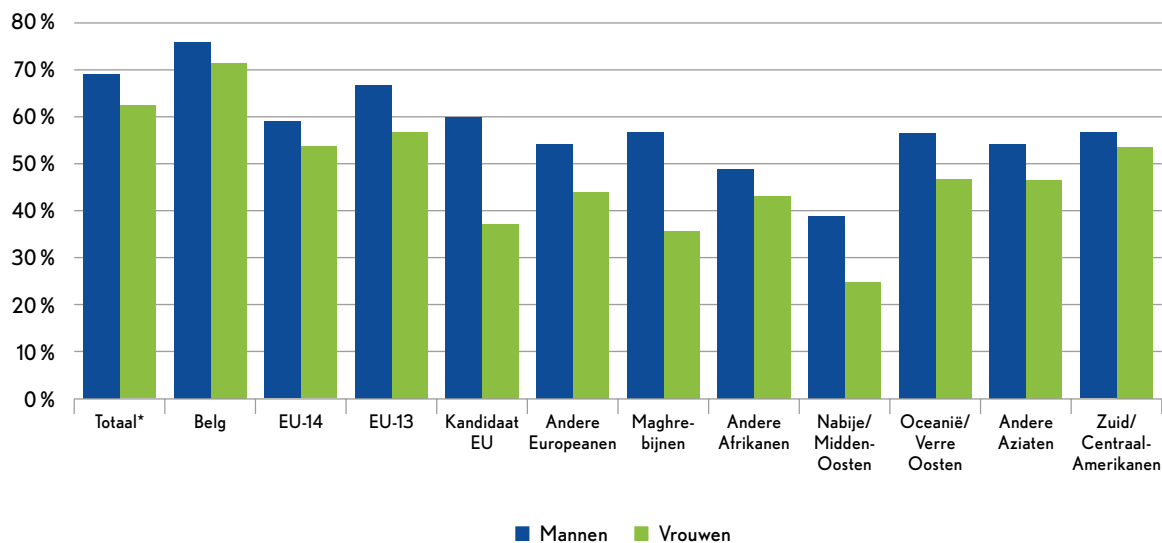
procentpunten). Vrouwen met origine Nabije/Midden-Oosten zien hun afstand tot de mannen iets teruglopen, maar dat is enkel te wijten aan een nog sterkere afname van de werkzaamheid bij mannen tussen 2008 en 2016 (-7,1 procentpunten tegenover -4,1 procentpunten voor vrouwen). Bovendien blijven ze bij de slechtste leerlingen van de klas qua genderwerkzaamheidskloof (14,1 procentpunten). De sterkste toenames van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad zien we bij de EU-13-origine (+ 11,7 procentpunten) en de Andere Europese origine (+ 10,6 procentpunten). Die laatste maakten vooral tussen 2014 en 2016 een sterke inhaalbeweging. De hoogste werkloosheidsgraden vinden we bij mannen bij de personen van Andere Afrikaanse origine, gevolgd door de Maghrebijnse; bij vrouwen is het ook de Maghrebijnse origine die de hoogste werkloosheidsgraad heeft, gevolgd door de vrouwen van Kandidaat-EU-origine.

Vrouwen van alle origines hebben een hogere inactiviteitsgraad dan mannen, maar de totale vrouwelijke inactiviteitsgraad liep wel terug tussen 2008 en 2016 (van 33,2% naar 30,0%), terwijl die van mannen licht toenam (van 21,8% naar 22,3%). Die toename is echter uitsluitend toe te schrijven aan de mannen van Nabije/Midden-Oosterse (toename van 43,7% naar 49,4%) en Belgische origine (toename van

14,2% naar 17,0%). De toename bij die eerste groep (Nabije/Midden-Oosten) is des te opvallender aangezien hun inactiviteitsgraad sinds 2008 aan het dalen was (-0,9 procentpunt tussen 2008 en 2014), en er in 2014-2016 dus een erg steile terugval was van hun participatie (inactiviteit +6,6 procentpunten)⁵⁸. Bij vrouwen nam de inactiviteit uitsluitend toe voor de vrouwen met Nabije/Midden-Oosterse origine, waar er ook tussen 2014 en 2016 een aanzienlijke toename van 4,8 procentpunten was. De inactiviteitsgraad nam het sterkst af bij de mannen met Andere Europese en Andere Afrikaanse origine, en de vrouwen van Andere Europese en EU-13-origine. De kloof tussen mannen en vrouwen op vlak van inactiviteit is het kleinst bij personen met origines Belg, EU-13 en -14 en Zuid/Centraal-Amerika. De personen met origine in de Kandidaat-EU-landen en de Maghreb hebben de meest uitgesproken genderkloof.

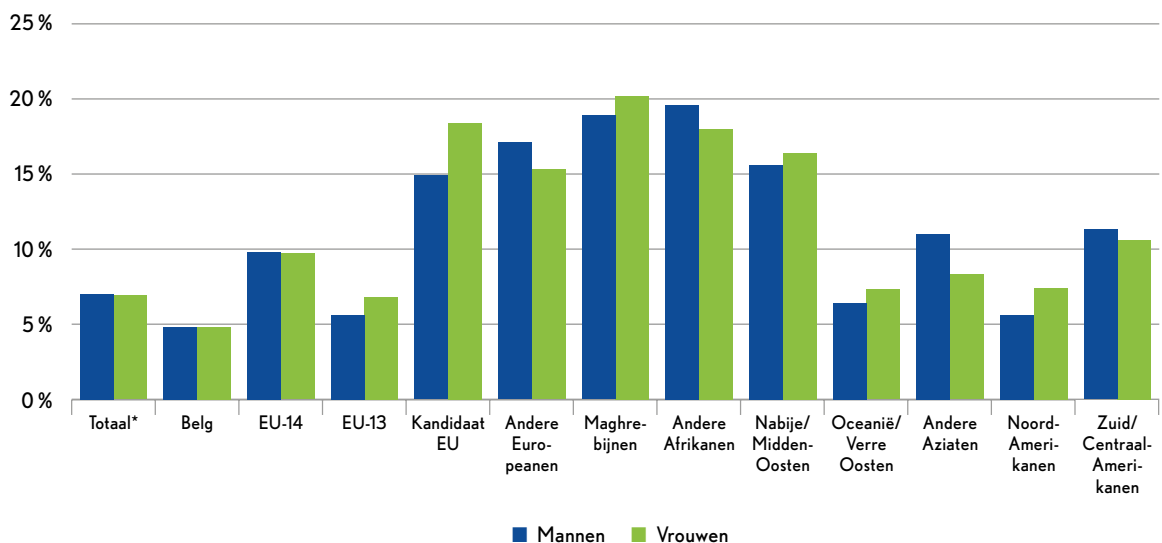
Wat betreft de types inactiviteit wijken de geslachten weinig af van het totaal, al is het duidelijk dat de toename van het aandeel leefloonbegunstigden hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de mannen met origines Nabije/Midden-Oosten en Andere Afrikanen. Ook bij arbeidsongeschiktheid en invaliditeitsuitkeringen is de stijging groter voor mannen dan voor vrouwen.

⁵⁸ Zoals hierboven al gezegd, is het aandeel nieuwkomers bij deze origine sterk toegenomen. Dat compositie-effect verklaart voor een groot deel de uitgesproken negatieve trends. Zie verder in dit hoofdstuk, bij 'migratieachtergrond'.

Grafiek 13: Werkzaamheidsgraad naar geslacht en origine (20-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 14: Werkloosheidsgraad naar geslacht en origine (18-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Er vonden geen zware verschuivingen plaats in de situatie per **gewest**⁵⁹. Voor alle origines bleven de werkloosheidsgraden in 2016 het laagst in Vlaanderen (behalve de EU-13 die de laagste

werkloosheid kent in Brussel, en die bovendien net als de Brusselaars met origine Oceanië/Verre Oosten een lagere werkloosheidsgraad heeft dan de Brusselaars van Belgische origine).

⁵⁹ De gegevens met betrekking tot de Duitstalige Gemeenschap kunnen niet worden geanalyseerd omdat een aanzienlijk deel in het buitenland werkt (en dus niet geregistreerd zijn), waardoor de werkzaamheidsgraad vertekend is (49,8%, terwijl deze volgens de Enquête naar de Arbeidskrachten 70,4% zou moeten zijn). Daarnaast zijn de aantallen per originegroep vaak te klein om ze te kunnen publiceren.

In alle gewesten vond er sinds 2014 een daling van de werkloosheid plaats, waardoor het niveau opnieuw onder dat van 2008 kwam te liggen. Die daling is wel zwakker in Vlaanderen dan in de andere regio's. De sterkste positieve evoluties vinden we in Wallonië. Daar daalt de werkloosheidsgraad voor alle origines (de Andere Afrikaanse bleef stabiel). In Brussel nam de werkloosheid toe voor de personen met Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine; in Vlaanderen zijn er toenames voor de origines Andere Afrikanen, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten en EU-13. Van alle origines onderling, heeft de Kandidaat-EU-origine in elk gewest de sterkste afname van de werkloosheidsgraad.

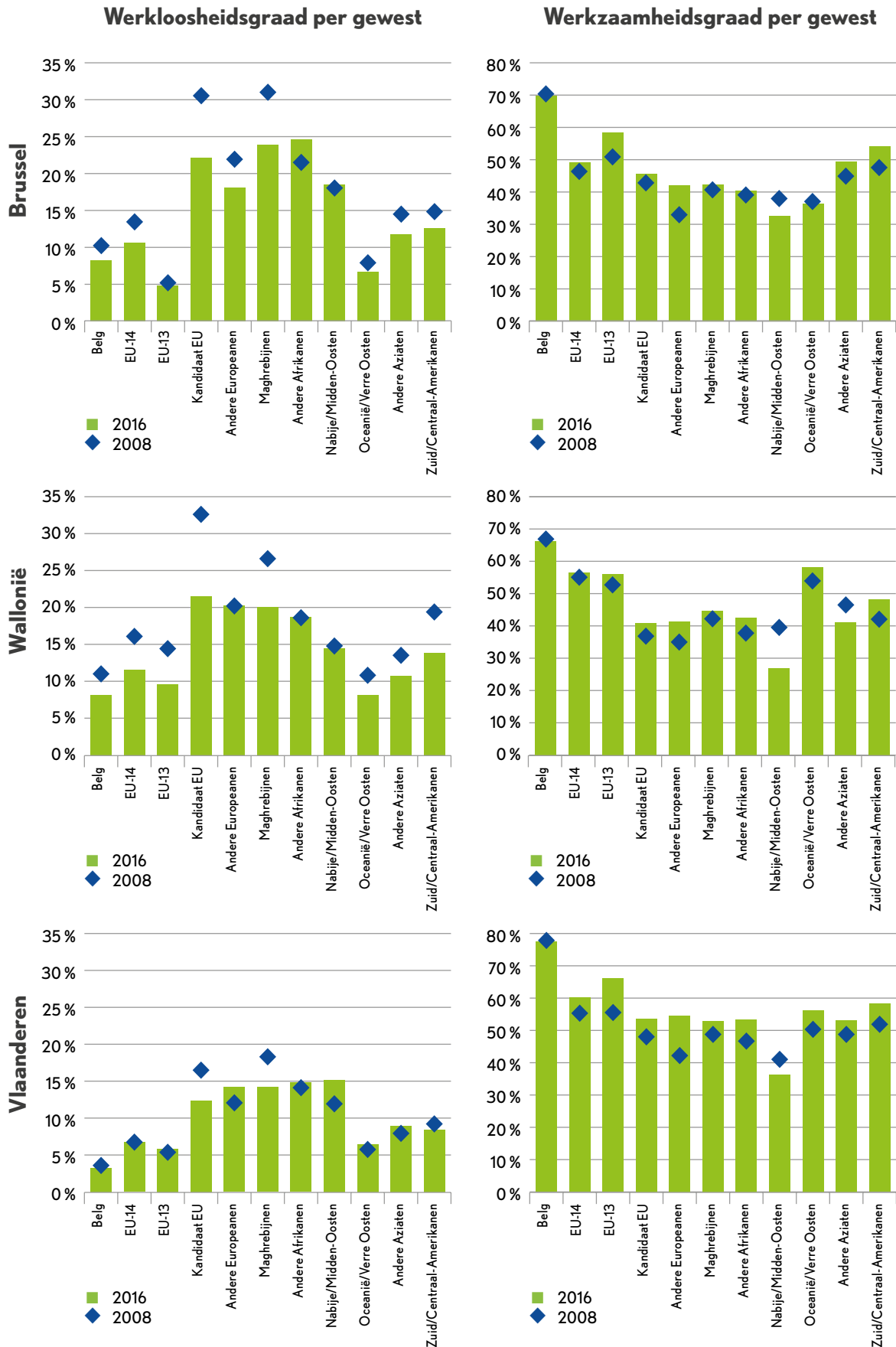
De werkzaamheidsgraden stegen in de drie gewesten maar bleven in Vlaanderen het hoogst voor alle origines behalve Oceanië/Verre Oosten, waarvoor we de hoogste graad vinden in Wallonië. In de drie gewesten zijn het de personen met origine Nabije/Midden-Oosten die de laagste werkzaamheidsgraad hebben. De Belgische origine heeft overal de hoogste graad, maar kende wel lichte afnames ten opzichte van 2008 (-0,4 procentpunt in Vlaanderen, -0,8 in Wallonië en -0,6 in Brussel). Na de Belgische origine vinden we de hoogste werkzaamheidsgraden bij de EU-13-origines in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en bij de Oceanië/Verre Oosten in Wallonië. In Vlaanderen daalde de werkzaamheidsgraad sinds 2008 sterk in geval van het Nabije/Midden-Oosten (-4,7 procentpunten). Voor andere origines steeg de werkzaamheid, en dat het meest uitgesproken voor de Andere Europese (+12,4 procentpunten) en EU-13 (+10,5 procentpunten) origines. In Wallonië daalde de werkzaamheidsgraad ook sterk voor de origine Nabije/Midden-Oosten (-12,7 procentpunten)

en Andere Aziatische landen (-5,3 procentpunten). In Brussel daalde de werkzaamheid voor – alweer – de Nabije/Midden-Oosterse origine (-5,4 procentpunten) en de Oceanië/Verre Oosterse (-0,7 procentpunten). Ze steeg er voor alle andere origines, in het bijzonder de Andere Europese landen (+9,2 procentpunten) en de EU-13 (+7,5 procentpunten). De werkzaamheidsgraad van die laatste groep wordt, net als die van de origine EU-14, bovendien nog sterk onderschat in Brussel. Volgens een recente studie door BISA en HIVA KU Leuven worden er in het hele Brussels Gewest 30.800 werknemers ten onrechte als inactief gerekend. De door hun doorgevoerde correctie verhoogt de activiteits- en werkzaamheidsgraden voor Brusselaars met origine in een EU-lidstaat met 10 procentpunten⁶⁰.

Brussel heeft met 36,2% bovendien de hoogste inactiviteitsgraad (tegenover 29,8% in Wallonië en 22,2% in Vlaanderen), maar de personen van Belgische origine hebben er een lagere inactiviteitsgraad (20,1%) dan in Wallonië (24,5%). Het zijn vooral de Brusselaars met origine Oceanië/Verre Oosten, Nabije/Midden-Oosten en Andere Europeanen die de Brusselse inactiviteitsgraad de hoogte in stuwen, al is de situatie van die laatste wel sterk verbeterd tussen 2014 en 2016. Ook in Vlaanderen en Wallonië hebben de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine de hoogste inactiviteitsgraad. De toename van het aandeel leefloonbegunstigden binnen de inactiviteit doet zich voor in de drie gewesten, maar de stijging van het aandeel arbeidsongeschikten zien we enkel in Brussel en Vlaanderen. In Wallonië bleef dit aandeel stabiel, maar nam het aandeel van tegemoetkomingen aan personen met een handicap sterker toe dan in Vlaanderen. Dat laatste bleef dan weer vrij stabiel in Brussel.

60 Desiere, Struyven, Cuyvers & Gangji (2018).

Grafiek 15: Werkloosheids- en werkzaamheidsgraden per origine en gewest (20-64 jaar, 2008/2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Hoewel de daling van de werkloosheidsgraad die we twee jaar geleden al beschreven zich tussen 2014 en 2016 versterkt doorzette, en daar nog een voorzichtige toename van de werkzaamheid bijkwam, zien we nieuwe breuklijnen ontstaan wanneer we de beroepsbevolking verdelen in **leeftijdsklassen**. De werkzaamheidsgraad van jongeren (20-29 jaar) daalde licht in de meeste gevallen, maar nam toe voor de jongeren van EU-13-origine, Kandidaat-EU- en Andere Europese origine. De werkzaamheidsgraad van 30-54-jarigen en zeker 55-64-jarigen nam voor zowat alle origines toe, maar het Nabije/Midden-Oosten vormt in beide leeftijdscategorieën de uitzondering.

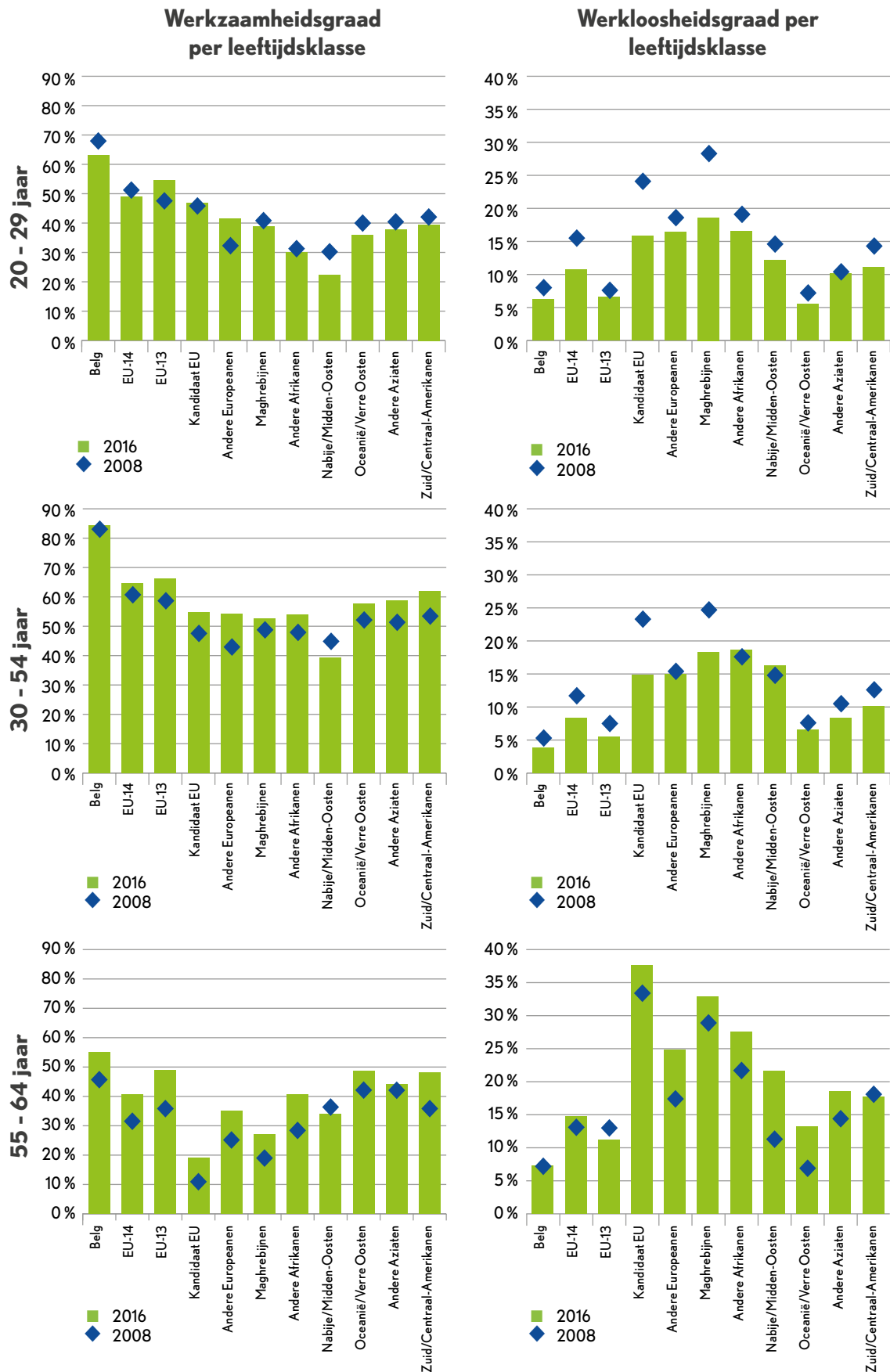
Ook de werkloosheidsgraad nam bij ouderen toe tussen 2008 en 2016 (behalve voor de EU-13- en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine), en dat het sterkst bij de origines Nabije/Midden-Oosten en Andere Europeanen, terwijl die bij

de 20-29-jarigen⁶¹ voor alle origines afnam. De sterkste daling van de werkloosheidsgraad zien we bij de 20-29-jarigen met Maghrebijnse origine, gevolgd door die met origine Kandidaat-EU, en de 30-54-jarigen van dezelfde twee origines.

Het feit dat zowel de werkzaamheidsgraad als de werkloosheidsgraad van ouderen is gestegen is enkel mogelijk doordat de inactiviteitsgraad van 55+'ers voor alle origines is afgenomen. Het is verder interessant om op te merken dat tussen 2008 en 2016 het inactiviteitspercentage voor de 30- tot 54- en 55- tot 64-jarigen van alle origines is gedaald, behalve voor de 30-54-jarigen met origine Nabije/Midden-Oosten. De inactiviteit van jongeren (20-29) is toegenomen voor alle originegroepen, behalve voor Andere Europese (20-29), EU-13 (20-29), Andere Afrikaanse (25-29) en Andere Aziatische landen (25-29).

⁶¹ Dat zowel de werkloosheids- als de werkzaamheidsgraad van jongeren daalt, heeft mogelijk te maken met de wijzigende wetgeving rond de beroepsinschakelingstijd. Zo lang ze geen inschakelingsuitkering genieten vinden we deze jongeren terug in de categorie inactiviteit (bijvoorbeeld als rechthebbende op kindergeld of een leefloon). <https://www.rva.be/nl/nieuwe-regeling-voor-jonge-schoolverlaters>

Grafiek 16: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraden per origine en leeftijdsklasse (2008/2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Om beter de vinger te kunnen leggen op de verschillende uitdagingen op vlak van arbeidsmarktparticipatie kruisen we de variabele origine ook met de **migratieachtergrond** van de populatie⁶². In de voorgaande edities van de Monitoring viel op dat de economische crisis van 2008 vooral de werkzaamheid van de tweede generatie had getroffen, en dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie zich nog niet had hersteld in 2014, en vaak zelfs nog verslechterd was⁶³. Sindsdien is de situatie er wat genuanceerder op geworden. Voor de tweede generatie met origine in de EU-14, de kandidaat-lidstaten van de EU en de Maghreb, is de werkzaamheidsgraad hoger dan die van de andere generaties. De eerste generatie Belgen van Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre Oosterse, Andere Aziatische, en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine heeft daarentegen nog steeds een hogere werkzaamheidsgraad dan de andere generaties. Bovendien zien we de sterkste toenames van de werkzaamheid bij de eerste generaties. Verrassend is dat ook de eerste generatie Belgen met EU-13-origine die sinds 5 jaar of minder de nationaliteit heeft verworven, een hogere werkzaamheid kent dan de andere generaties, en dat er hier zelfs een aanzienlijke stijging van de arbeidsparticipatie was bij recente immigranten (in België gedurende ten hoogste 5 jaar) tussen 2008 en 2016. Dit geldt ook voor de Andere Europese nieuwkomers (met een bijzonder aanzienlijke stijging tussen 2014 en 2016). Tegelijk zette de daling van de werkzaamheid zich toch voor een groot deel van de

tweede generatie door tussen 2008 en 2016, behalve voor Maghrebijnse, Kandidaat-EU- en Andere Aziatische origine.

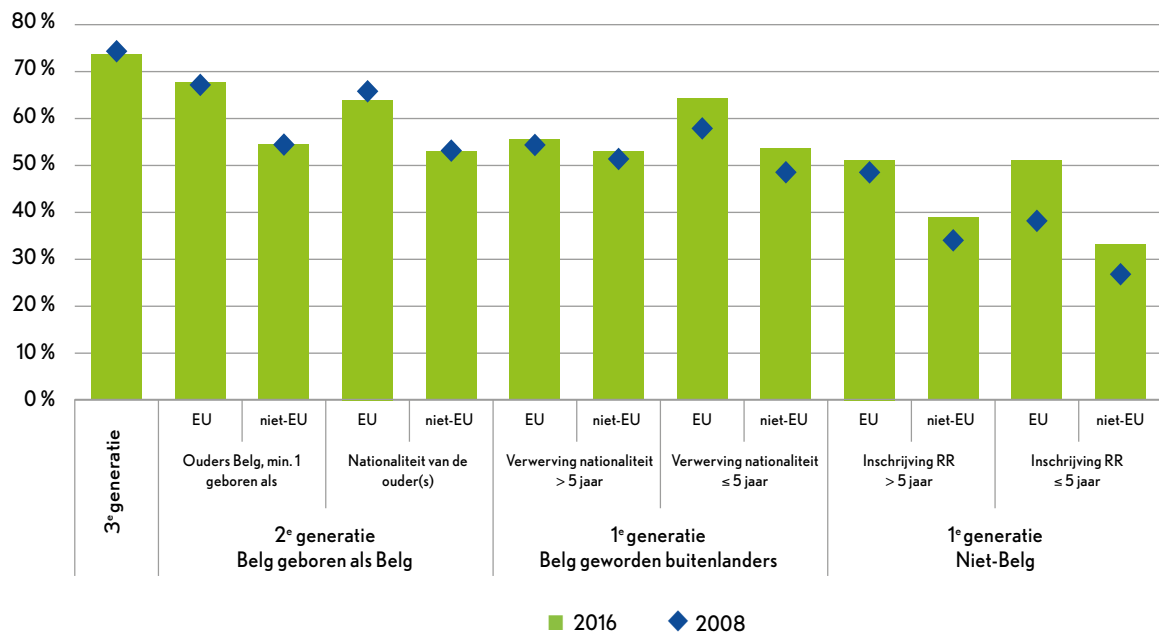
De werkloosheidsgraad is daarentegen voor vrijwel alle migratieachtergronden verder gedaald sinds de vorige editie, al blijven de onderlinge verschillen tussen generaties, en tussen verschillende originegroepen binnen dezelfde generatie, erg groot; voor dat laatste zeker binnen de tweede generatie. Hoewel er bij de tweede generatie in haar geheel een sterke vermindering van de werkloosheidsgraad plaatsvond in de periode 2014-2016, is er van homogenisering dus geen sprake. Voor de precieze percentages per migratieachtergrond verwijzen we naar de statistische bijlagen, maar opvallend is alleszins de toename van de werkloosheidsgraad bij recent in het Rijksregister ingeschrevenen met een vreemde nationaliteit.

De inactiviteitsgraad is het laagst bij de derde generatie, gevolgd door de tweede generatie en de eerste (personen die Belg geworden zijn), en is tot slot het hoogst bij de personen met een vreemde nationaliteit (net geen 50% bij de recent in het Rijksregister ingeschrevenen). De verschillen tussen de migratieachtergronden/generaties werden wel kleiner ten gevolge van tegengestelde evoluties. Bij de derde, tweede en eerste generatie Belgen (sinds meer dan 5 jaar) steeg de inactiviteit licht tussen 2014 en 2016. Bij personen met een vreemde nationaliteit, of zij die de nationaliteit ten hoogste 5 jaar geleden hebben verworven, nam de inactiviteit af.

62 Zie hoofdstuk Demografie voor de beschrijving van de variabele en de methodologie die gebruikt werd voor het ontwikkelen ervan.

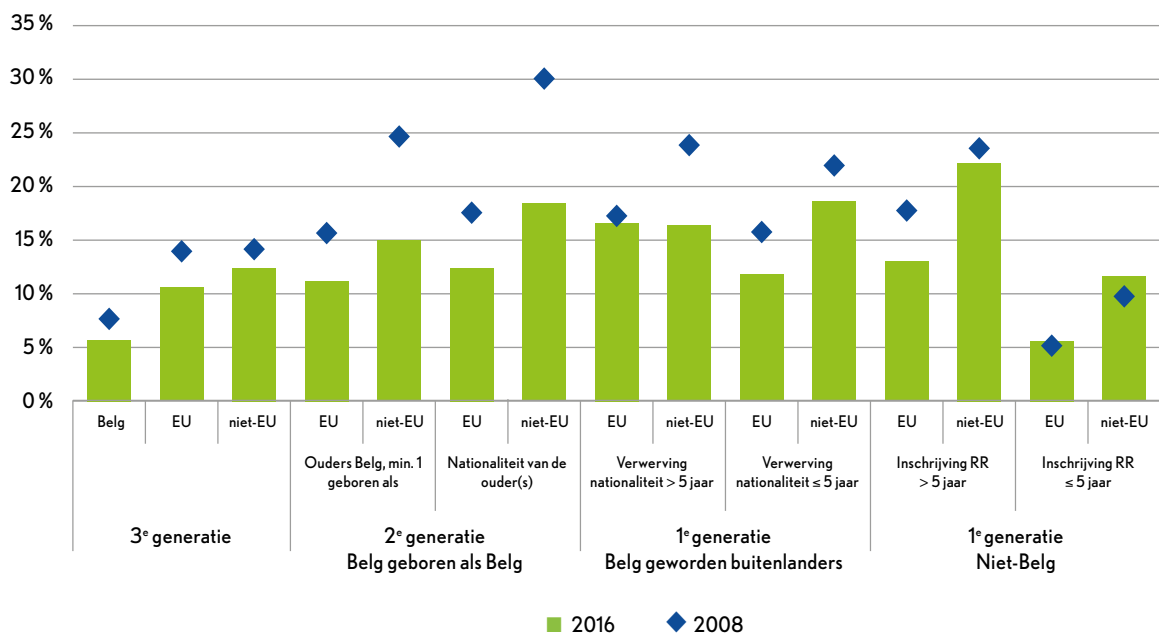
63 Zie hoofdstuk 2.2 van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (2015), Socio-economische Monitoring 2015; en hoofdstuk 2 van de Socio-economische Monitoring 2017.

Grafiek 17: Werkzaamheidsgraad volgens migratieachtergrond (20-64 jaar, 2008/2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 18: Werkloosheidsgraad volgens migratieachtergrond (20-29 jaar, 2008/2016)⁶⁴

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

We zagen in de tekst hierboven dat de werkzaamheidsgraad van de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten sterk is afgenomen tussen 2014 en 2016 (van 37,3% naar 33,6%),

maar uit het hoofdstuk Demografie weten we dat ook de samenstelling van deze groep op vlak van migratieachtergrond sterk is gewijzigd. Het aandeel recente nieuwkomers (5 jaar of min-

64 We focussen in deze grafiek op de 20-29-jarigen aangezien we voor deze groep de meest accurate data hebben om de derde generatie te onderscheiden. Bij oudere leeftijdsgroepen zijn er nog veel grootouders waarvoor we geen gegevens hebben.

der ingeschreven in het Rijksregister) nam tussen 2014 en 2016 toe van 41,9% naar 53,6%. Wanneer we de werkzaamheidsgraad per migratieachtergrond bekijken voor deze origine dan zijn de wijzigingen heterogeen. Voor de tweede generatie Belgen met origine Nabije/Midden-Oosten steeg de werkzaamheidsgraad tussen 2014 en 2016 met meer dan drie procentpunten, en ook de werkzaamheidsgraad van de eerste generatie (zowel meer als minder dan 5 jaar Belg) ging erop vooruit (met respectievelijk 1,7 en 3,5 procentpunten). Bij personen die langer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het rijksregister bleef de werkzaamheidsgraad gelijk. Het zijn dus enkel de recent ingeschrevenen van wie niet enkel het aandeel sterk is gegroeid, maar van wie de werkzaamheidsgraad sterk afnam met 4,6 procentpunten. Het is opvallend dat dit de enige originegroep is waarbij de werkzaamheidsgraad van recent ingeschrevenen daalde.

In de vorige editie van de Monitoring werd voor het eerst een uitgebreide analyse gemaakt van de samenhang tussen het **huishoudenstype** van personen en hun arbeidsmarktparticipatie⁶⁵. We hernemen hier slechts de opvallendste verschillen in de werkzaamheids-, werkloosheids- en inactiviteitsgraden⁶⁶ van personen in verschillende gezinssituaties, aangezien de grote lijnen ongewijzigd bleven⁶⁷.

Personen die deel uitmaken van een koppel met kind(eren) hebben doorgaans zowel de hoogste werkzaamheidsgraad als de laagste werkloosheids- en inactiviteitsgraad. Enkel de Maghrebijnse, de Nabije/Midden-Oosterse en de Oceanië/Verre Oosterse origine vormen daarop een uitzondering: in de twee eerste gevallen hebben daar de paren zonder kinderen de hoogste werkzaamheid, bij de laatste de hoofden van eenoudergezinnen. De werkzaamheidsgraad steeg tussen 2014 en 2016 voor bijna alle origines en huishoudentypes, behalve kinderen uit eenoudergezinnen met

origine Oceanië/Verre Oosten, de personen van Andere Aziatische origine in overige/onbekende/collectieve huishoudens en – niet verrassend gezien de cijfers tot dusver – voor bijna alle huishoudtypes bij de Nabije/Midden-Oosterse origine (uitgezonderd kinderen in eenoudergezinnen). De belangrijkste stijging van de werkzaamheid vond plaats bij alleenstaanden en overige huishoudens binnen de Andere Europese origine. De werkzaamheidsgraad van de categorieën ‘kinderen’ (zowel bij een paar als in een eenoudergezin) daalde sterk tussen 2008 en 2014. Dat had onder meer te maken met het gegeven dat jongeren er in een periode van economische crisis voor kiezen om langer te studeren en langer thuis te blijven. Tussen 2014 en 2016 zien we dat deze quasi stabiel is gebleven.

De werkloosheidsgraad bij de hoofden van eenoudergezinnen, in het bijzonder die met origine Kandidaat EU en Maghreb, nam het sterkst af de voorbije jaren, al blijven het wel groepen met een relatief hoge werkloosheidsgraad, net als de alleenstaanden. Dit is dus een gunstige evolutie voor het aantal kinderen in “jobless households”. Ook voor de categorieën ‘kinderen’ (zowel die in eenoudergezinnen als bij koppels) van Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine zien we gunstige evoluties, wat coherent is met de relatief sterke afname van de werkloosheid bij 20-29-jarigen die hierboven al aan bod kwam. De werkloosheid nam het sterkste toe bij alleenstaanden met origine Nabije/Midden-Oosten.

De inactiviteitsgraad ten slotte, nam het meest af bij alleenstaanden en overige huishoudens van Andere Europese origine, en steeg het sterkst voor de overige huishoudens met origines Nabije/Midden-Oosten en Andere Aziatische landen.

Er treden nog sterkere discrepanties op de voorgrond wanneer we vrouwen en mannen in verschillende gezinstypes afzonderlijk bekijken.

⁶⁵ Zie hoofdstuk 2.3 van de Socio-economische Monitoring 2017.

⁶⁶ Let wel, het gaat in de drie gevallen om andere populaties, zoals in de inleiding werd vermeld.

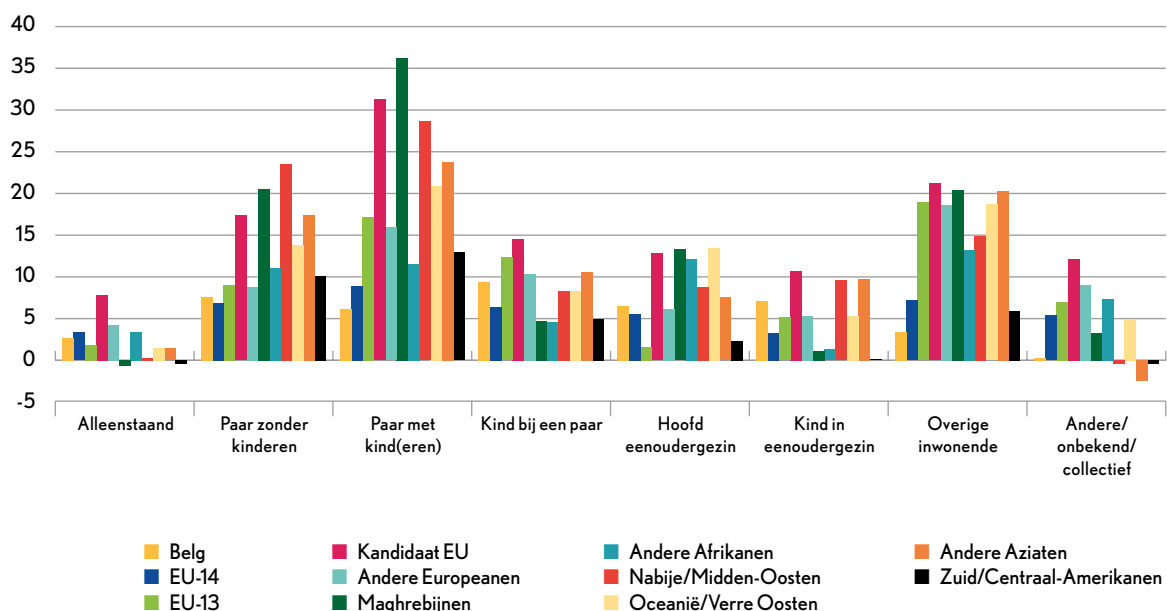
⁶⁷ We maken hierbij gebruik van de variabele LIPRO-positie, die werd bepaald op basis van de LIPRO-typologie van de huishoudens (Lifestyle Projections, ontwikkeld door het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut). De variabele werd ontwikkeld door het Datawarehouse in samenwerking met het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). Meer informatie over deze variabele kan gevonden worden op de website van de KSZ: <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/variabdetail/rijks-en-ksz-register/Variables/lipro-positie>.

De werkzaamheidsgraad van mannen in een paar met kind(eren) steeg nog licht ten opzichte van de vorige editie en bedroeg 82,8% in 2016 (en zelfs tot bijna 90% voor de samenwonende vaders van Belgische origine). Bij moeders (in een koppel) steeg de werkzaamheidsgraad nog iets sterker (naar 72,1%), maar de kloof tot de moeders met Belgische origine blijft groot (83,4%). Op de alleenstaanden en de overige huishoudens na⁶⁸, is de **genderkloof bij alle gezinstypes** nog steeds groot, maar de situatie is niet voor alle origines hetzelfde. Voor alleenstaande vrouwen van Maghrebijnse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine is de werkzaamheidsgraad al sinds 2010 hoger dan voor hun mannelijke tegenhangers.

Een ander opvallend verschil tussen origines is de impact van ouderschap. Terwijl voor alle origines samen personen die deel uitmaken van een paar met kinderen de hoogste werkzaamheidsgraad hebben (en de laagste inactiviteitsgraad) bij zo-

wel mannen als vrouwen, geldt die vaststelling niet voor alle origines. Bij de vrouwen met origine EU-13, Maghreb, Nabije/Midden-Oosten, en Andere Aziaten hebben vrouwen in een paar zonder kinderen en alleenstaande vrouwen (die laatste enkel bij Maghreb en Nabije/Midden-Oosten) een hogere werkzaamheidsgraad. Bij vrouwen met origine Oceanië/Verre Oosten hebben de hoofden van eenoudergezinnen de hoogste werkzaamheidsgraad. Bovendien loopt de werkzaamheidskloof tussen mannen en vrouwen sterk op wanneer mannen en vrouwen gaan samenwonen, en nog sterker wanneer er kinderen bijkomen (met uitzondering van de Belgische origine voor het laatste punt). De kloof is bovendien groter voor nieuwkomers. Dit blijkt opnieuw het sterkst bij de Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origines, met verschillen tussen vaders en moeders van meer dan 40 procentpunten voor personen die ten hoogste 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister.

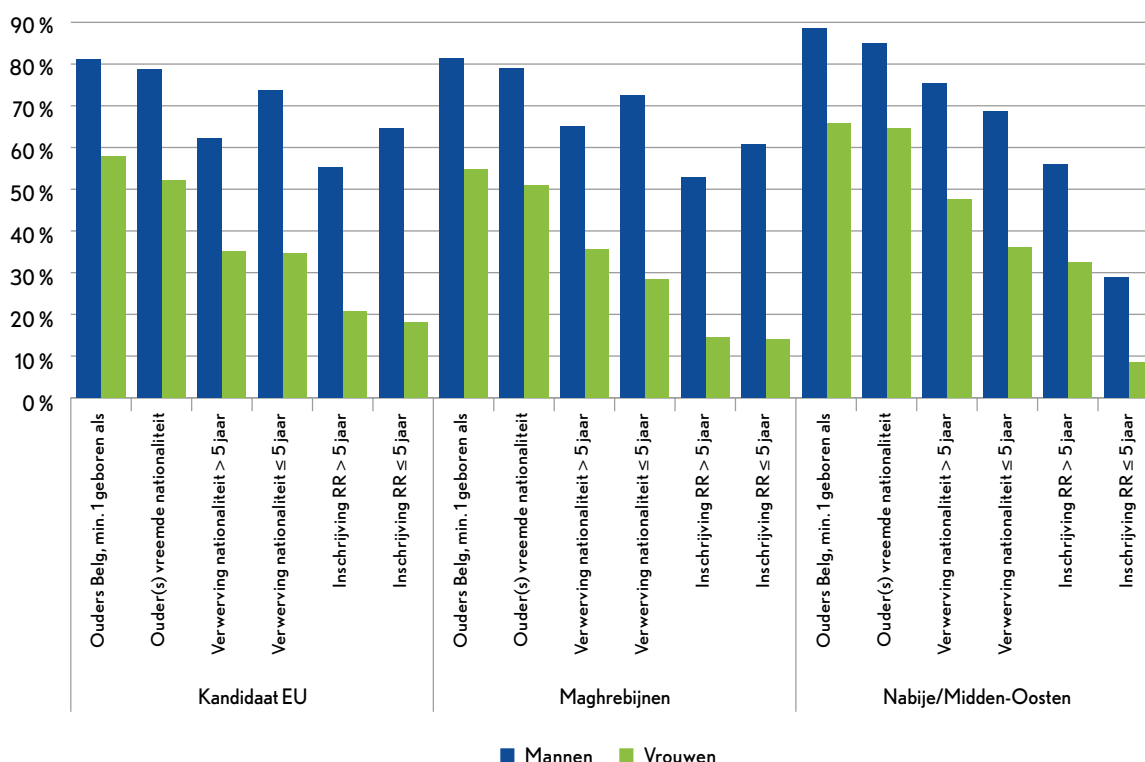
Grafiek 19: Genderkloof in werkzaamheidsgraad volgens gezinstype en origine, in procentpunten (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

68 Bij deze twee types bedraagt het verschil iets meer dan 2 procentpunten.

Grafiek 20: Werkzaamheidsgraad van personen met kind(eren) naar drie origines, migratieachtergrond en geslacht (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

2. AARD VAN DE TEWERKSTELLING

Dat onze arbeidsmarkt gesegmenteerd is, bleek al uit de grote indicatoren hierboven. Om de breuklijnen nog duidelijker bloot te leggen, bekijken we ook een aantal karakteristieken van werk. Het volstaat immers niet om mensen aan het werk te krijgen; het moet ook kwalitatief werk zijn. Om te beginnen bekijken we de verdeling over verschillende **loonniveaus**. De methodologische aandachtspunten die in voorbije edities werden beschreven zijn nog steeds van toepassing⁶⁹. Ook in 2016 blijven de personen van Belgische origine het sterkst oververtegenwoordigd bij de drie hoogste loondecielen (enkel voorgegaan door de Noord-Amerikaanse origine, maar voor die groep hebben we weinig gegevens waardoor de cijfers zeer volatiel zijn)

en zeer zwak bij de laagste looncategorieën (de eerste drie decielen). Ook de rest van de rangschikking is al jaren stabiel: origines Andere Aziaten, EU-13 en Zuid/Centraal-Amerikanen zijn het sterkst oververtegenwoordigd bij de lage lonen; werkenden met origine Kandidaat-EU, Andere Afrikanen en Andere Aziaten bevinden zich het minst vaak in de hoogste loondecielen. De EU-13- en Nabije/Midden-Oosterse origine kenden zowel de sterkste toename van het aandeel lage lonen, als de sterkste afname van hoge lonen. Hier is de evolutie dus uitgesproken negatief. Maar ook voor de overige vreemde origines, behalve Noord-Amerika en de EU-14, blijft er een erg grote loonkloof ten opzichte van de personen van Belgische origine bestaan⁷⁰.

⁶⁹ Met 'loon' wordt hier het dagloon (equivalent voltijds) bedoeld. Zie voor de overige opmerkingen hoofdstuk 2.7 van de Socio-economische Monitoring 2015.

⁷⁰ Cijfers in bijlage.

Tabel 10: Aandelen lage en hoge salarissen per origine (18-64 jaar, 2016)

	Lage salarissen	Hoge salarissen
TOTAAL*	29,1 %	30,9 %
Belg	23,5 %	35,2 %
EU-14	35,5 %	24,3 %
EU-13	60,2 %	10,7 %
Kandidaat EU	50,3 %	9,3 %
Andere Europeanen	55,3 %	12,3 %
Maghrebijnen	50,0 %	11,9 %
Andere Afrikanen	56,2 %	9,5 %
Nabije/Midden-Oosten	57,0 %	14,0 %
Oceanië/Verre Oosten	45,1 %	24,4 %
Andere Aziaten	67,6 %	8,4 %
Noord-Amerikanen	24,8 %	43,3 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	60,7 %	11,9 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De **genderloonkloof** (tussen mannen en vrouwen van dezelfde origine) is sinds 2008 bij alle origines kleiner geworden, behalve voor de personen met origine EU-13, waar het aandeel lage lonen bij vrouwen is toegenomen⁷¹. De lage lonen voor vooral vrouwen met EU-13-origine kunnen verklaard worden door hun oververtegenwoordiging in de dienstenchequesector, die verderop in dit hoofdstuk aan bod zal komen. In het algemeen is het vooral de sterkere daling van het aantal vrouwen in laagbetaalde jobs die de genderverschillen verkleint.

Aanvullend op de verdeling van de verschillende originegroepen over loonniveaus op verschillende tijdstippen, kunnen we ook in kaart brengen in welke mate loontrekkenden positieve of negatieve **loontransities** doormaken tussen twee tijdstippen in hun loopbaan (zijnde het vierde kwartaal van 2011 en het vierde kwartaal van 2016, tenzij anders aangegeven)⁷². Een

positieve loontransitie wordt gedefinieerd als een overgang van om het even welk deciel naar een hoger deciel. Een negatieve transitie betekent een overgang naar een lager loondeciel. We spreken van neutraal wanneer een persoon in hetzelfde deciel blijft, wat dus wel nog een kleine verhoging of verlaging kan betekenen binnen dat deciel. Wat opvalt is dat de personen van Belgische origine geen uitgesproken hoog aandeel positieve transities doormaken, en dat bij 20-29-jarigen van Belgische origine het aandeel positieve transities zelfs het sterkst is gedaald sinds de vorige editie van de Monitoring. Dat kan verklaard worden doordat dat zij van bij het begin van hun carrière al in een relatief hoog loondeciel instromen, waardoor er minder ruimte is voor groei⁷³. Tegelijk zien we een hoog aandeel positieve transities bij personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, die zoals we hierboven zagen oververtegenwoordigd zijn in de lagere loondecielen. Het aandeel positieve transities bij de tweede generatie van die origine nam echter wel sterk af ten opzichte van de periode 2011-2014. Ook de andere Afrikaanse origine heeft een hoog aandeel positieve transities, het meest uitgesproken in Brussel.

De EU-13-origine heeft daarentegen het laagste aandeel positieve transities (in het bijzonder bij vrouwen, en in Brussel), maar ook een beperkt aandeel negatieve, zij blijven bijgevolg de stabielste origine. De Kandidaat-EU-origine heeft net als in de vorige rapporten het hoogste aandeel negatieve transities (vooral bij de mannen), maar dit aandeel is wel sinds 2008 aan het dalen. De verschillen ten gunste van vrouwen waren zeer groot in 2014, en zijn opnieuw iets kleiner in 2016 (maar blijven groter dan in 2008). Dit is te wijten aan de afname van de positieve overgangen van vrouwen.

⁷¹ Zie bijlagen.

⁷² De methodologie voor deze analyse werd toegelicht in hoofdstuk 5.2 van de Socio-economische Monitoring 2015.

⁷³ Ook het lage aandeel positieve transities bij de Noord-Amerikaanse origine is te verklaren door hun hoge loonniveau, maar gezien de beperkte populatie gaan we hier niet in op de evolutie bij die origine.

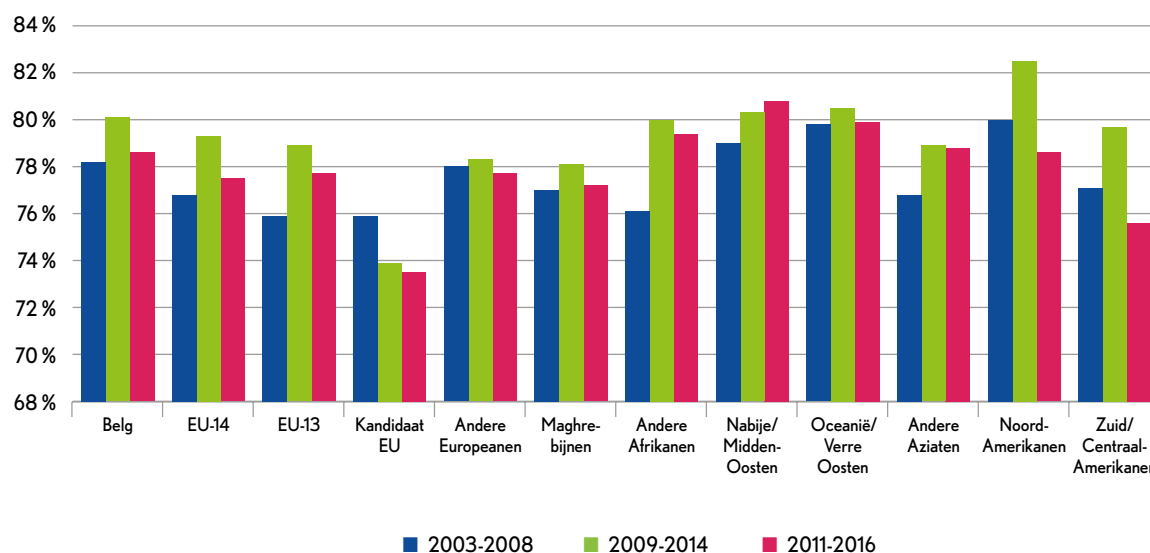
Tabel 11: Verdeling naar origine volgens het type transitie (20-64 jaar, 2011-2016)

	Positief	Neutraal	Negatief
TOTAAL*	42,4 %	45,8 %	11,9 %
Belg	42,6 %	45,9 %	11,6 %
EU-14	44,4 %	42,7 %	12,9 %
EU-13	39,3 %	49,4 %	11,3 %
Kandidaat EU	42,9 %	41,5 %	15,5 %
Andere Europeanen	44,5 %	42,7 %	12,8 %
Maghrebijnen	47,2 %	38,9 %	13,9 %
Andere Afrikanen	49,0 %	38,3 %	12,7 %
Nabije/Midden-Oosten	50,1 %	38,0 %	11,9 %
Oceanië/Verre Oosten	48,0 %	39,9 %	12,1 %
Andere Aziaten	44,1 %	44,0 %	11,9 %
Noord-Amerikanen	40,2 %	48,9 %	10,9 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	42,9 %	43,3 %	13,8 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 21: Aandeel positieve transities binnen de niet-neutrale, per origine (20-64 jaar, 2003-2008/2011-2016)

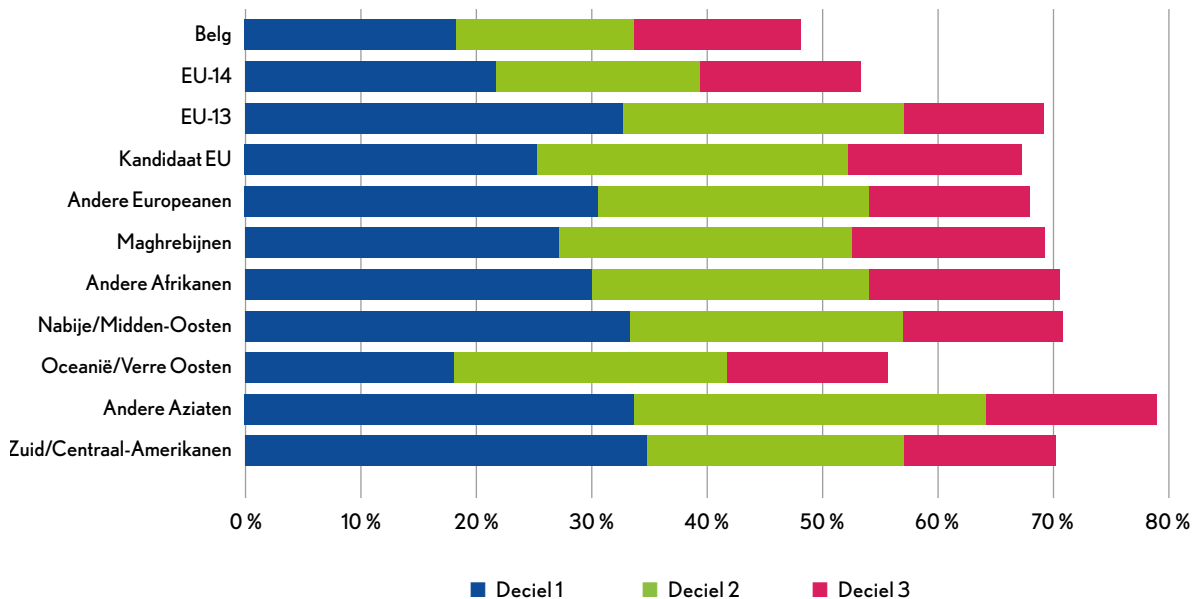

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De instroom van ‘nieuwe’ loontrekkenden (personen die niet loontrekkend waren in 2011 en het wel zijn in 2016) gebeurt hoofdzakelijk – en logischerwijs, gezien onze loonopbouw sterk steunt op anciënniteit – via het eerste of tweede deciel, en ook nog het derde. Het aandeel

instromers via de eerste decielen neemt echter af, vooral voor instromers met origine Andere Europeanen en Andere Afrikanen. Enkel voor instromers met origine Kandidaat EU neemt die toegang toe.

Grafiek 22: Verdeling van de personen die niet loontrekkend waren in 2011 en het wel zijn in 2016 in de drie eerste loondecielen (18-64 jaar)

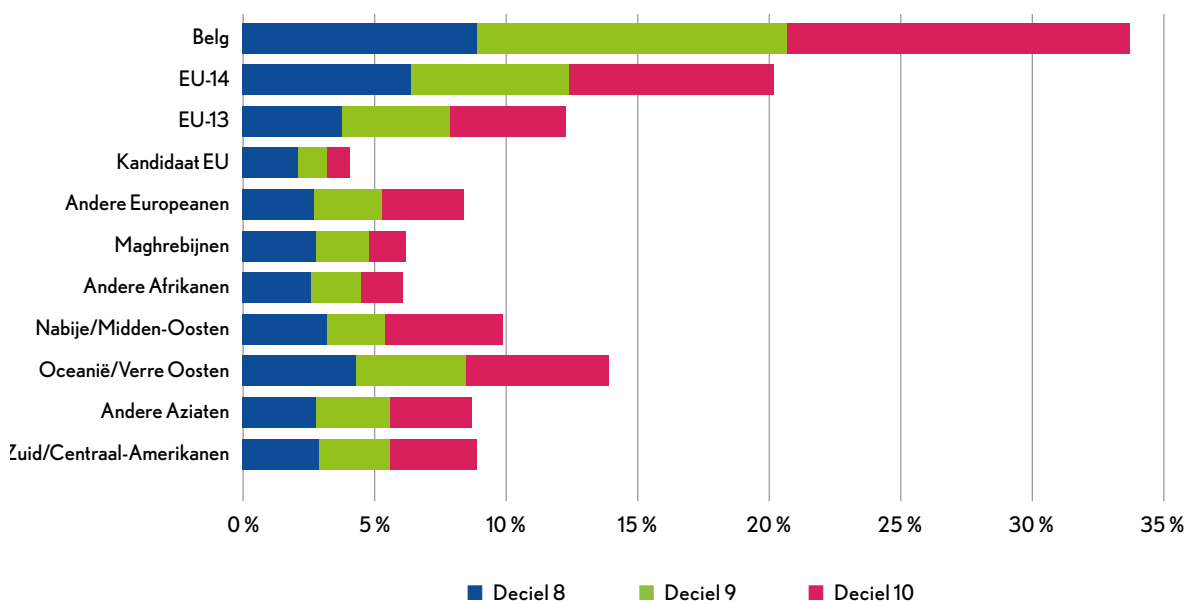

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De uitstroom (personen die werkten in 2011 en niet meer werkten in 2016) is voor personen van Belgische origine min of meer gelijkmatig verdeeld over alle decielen, met een licht overwicht voor de bovenste decielen. Bij de overige origines vertrekt de uitstroom vaker vanuit de laagste decielen. Deze vaststelling geldt het

sterkst voor de origines EU-13 (met een stijging van 4,3% voor decielen 1 en 2, ten opzichte van de vorige editie), Oceanië/Verre Oosten (waar de toename van deciel 1 weliswaar wordt gecompenseerd door de afname van deciel 2) en Andere Aziaten.

Grafiek 23: Verdeling van de personen die loontrekkend waren in 2011 en die het niet meer zijn in 2016 in de drie laatste loondecielen (20-69 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Naast een analyse van de niveaus van werkzaamheid, werkloosheid en inactiviteit op één tijdstip, bieden de beschikbare cijfers ook de kans om een analyse te maken van de **socio-economische mobiliteit** van personen, of anders gezegd: de mate waarin ze doorstromen van één activiteitsstatus naar een andere. De focus ligt daarbij op de mate waarin werkenden een baan kunnen behouden, en de mate waarin werkzoekenden en inactieven een betrekking kunnen vinden⁷⁴.

De cijfers over mobiliteit zijn in positieve zin geëvolueerd ten opzichte van vorige rapporten, waarin we keken naar de doorstroom tussen 2009 en 2011, en tussen 2012 en 2014. Van de personen van Belgische origine die werkten in het vierde kwartaal van 2014 had 93,7% ook een baan twee jaar later. Bij alle andere origines is dat cijfer lager, maar de aandelen blijven wel hoger dan 80% (zie onderstaande tabel). De Andere Afrikaanse origine blijft afgetekend de slechtste cijfers optekenen, zowel wat betreft behoud van werk, en uitstroom naar werkloosheid of inactiviteit. Ze worden gevolgd door de personen met origine Nabije/Midden-Oosten. Die zwakke positie is het meest uitgesproken bij jongeren (18-29 jaar), en veel minder bij ouderen (55-64). De kloof tussen mannen en vrouwen op vlak van hun percentage behoud van werk is bijna overal zeer klein geworden (minder dan één procentpunt), behalve bij de personen met Kandidaat-EU-origine. Daar stromen vrouwen het vaakst van alle origines uit naar inactiviteit tussen 2014 en 2016. Ook mannen met origine EU-13 stromen relatief meer uit naar inactiviteit, net als oudere werknemers en de personen met ten hoogste een diploma lager middelbaar onderwijs van alle origines.

Tabel 12: Verdeling van de personen die een baan hadden in het 4de trimester van 2014 naar hun activiteitsstatus in het 4de trimester van 2016, naar origine (18-64 jaar)

	Werk	Werkzoekend	Inactief
TOTAAL*	92,1%	2,3%	5,6%
Belg	93,7%	1,6%	4,7%
EU-14	90,1%	3,3%	6,6%
EU-13	88,6%	3,1%	8,3%
Kandidaat EU	85,9%	6,0%	8,0%
Andere Europeanen	86,1%	6,5%	7,4%
Maghrebijnen	86,3%	6,7%	7,0%
Andere Afrikanen	83,8%	8,0%	8,2%
Nabije/Midden-Oosten	84,6%	7,3%	8,1%
Oceanië/Verre Oosten	89,6%	2,9%	7,5%
Andere Aziaten	87,4%	4,5%	8,1%
Noord-Amerikanen	89,4%	2,6%	8,0%
Zuid/Centraal-Amerikanen	87,0%	4,7%	8,3%

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ook de uitstroom uit inactiviteit naar werk is met 1,2 procentpunt licht gestegen ten opzichte van de cijfers voor 2012-2014. De inactieven met origine EU-13 stromen het vaakst uit naar werk (32,4%), die met origine Nabije/Midden-Oosten het minst (12,5% van de inactieven uit het vierde trimester van 2014 is aan het werk in 2016)⁷⁵. Bij de personen die eind 2014 een leefloon ontvingen, stromen de personen met Andere Europese origine het minst vaak uit naar werk. Hun totale uitstroom uit inactiviteit is daarentegen niet zo laag, aangezien ze vaker dan gemiddeld weer aan het werk zijn na brugpensioenen (SWT) en vrijgestelde werkloosheid⁷⁶.

Niet alle inactiviteitsstatuten zijn hetzelfde, dus is het nuttig om te kijken naar de uitstroom van werk naar verschillende types inactiviteit. De

74 In dit gedeelte worden de personen ingedeeld op basis van hun socio-economische status in het vierde kwartaal van 2014 en in het vierde kwartaal van 2016, op voorwaarde dat ze in de twee periodes ingeschreven waren in het Rijksregister. Zo kunnen we voor elke herkomstcategorie bepalen hoeveel personen dezelfde status hebben. Opgepast, het gaat om een "foto" van de toestand voor elk van deze periodes, we onderzoeken dus niet de eventuele wijzigingen die tussen deze twee periodes in zouden zijn opgetreden, zoals een eventuele korte periode van werkloosheid.

75 De personen van Noord-Amerikaanse origine laten we buiten beschouwing, aangezien er hier zoals gezegd veel onterechte inactieven voorkomen in de cijfers.

76 Let wel, het gaat hier om een kleine groep, dus de cijfers moeten met de nodige voorzichtigheid gelezen worden.

daling van de uitstroom van werk naar brugpensioenen (SWT) die zich tussen 2012 en 2014 had ingezet, versterkte zich nog tussen 2014 en 2016 (vooral bij personen van Belgische en EU-14-origine) door steeds strengere toelatingsvoorwaarden, maar wordt gecompenseerd door een hogere uitstroom naar pensioen. De uitstroom naar arbeidsongeschiktheid bleef op hetzelfde niveau als twee jaar geleden, en is opvallend hoog bij de origines Kandidaat EU en Maghreb. Werkenden met Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine stroomden het vaakst uit naar het leefloon, en dat cijfer steeg ook sterk voor de Andere Aziatische origine die daardoor in 2016 bijna op hetzelfde niveau zaten als de eerste twee.

Van de personen die werkloos waren in het vierde trimester van 2015, en het trimester erop aan het werk waren gegaan, hebben de personen met Belgische origine het hoogste percentage dat een jaar later nog steeds werkt en dus duurzaam is uitgestroomd naar werk. Zij worden op de voet gevolgd door de Kandidaat-EU-origine, terwijl de jaren voordien de origine EU-13 het het best deed op dat vlak. Als we enkel kijken naar de uitstroom uit werkloosheid (voor personen die werkloos waren in het vierde trimester van 2015; zie onderstaande tabel), dan doen de personen van Andere Aziatische origine het nog iets beter dan de Belgische origine. Zij zijn het vaakst aan het werk één jaar later. De originegroepen Andere Afrikanen, Maghrebijnen en Andere Europeanen stromen het minst vaak uit naar werk. Bijna twee derde is een jaar later (nog steeds of opnieuw) werkloos. Niet verwonderlijk zijn dit dus ook nog steeds de drie origines die het grootste aandeel langdurig werklozen kennen. Na twee jaar (dus personen die werkloos waren eind 2014, en (opnieuw) werkloos eind 2016) is bij personen met origines Andere Afrikanen, Andere Europeanen en Nabije/Midden-Oosten nog steeds meer dan 50% werkzoekend.

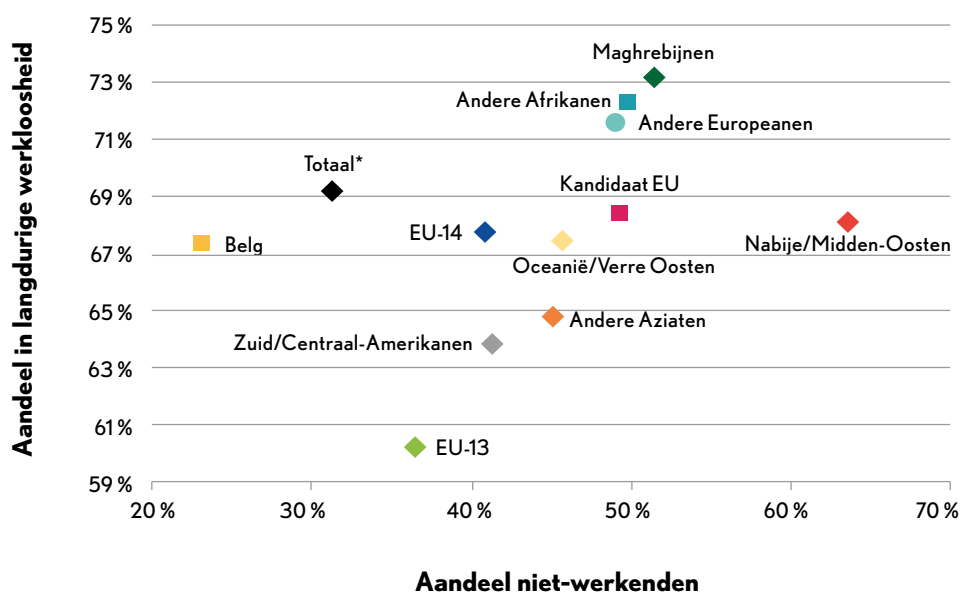
Tabel 13: Verdeling van de personen die werkloos waren in het vierde trimester van 2015 naar hun activiteitsstatus in het vierde trimester van 2016, naar origine (20-64 jaar)

	Werk	Werkzoekend	Inactief
Belg	25,4 %	55,8 %	18,9 %
EU-14	22,9 %	57,0 %	20,1 %
EU-13	24,9 %	54,3 %	20,8 %
Kandidaat EU	22,6 %	56,5 %	20,9 %
Andere Europeanen	20,1 %	63,3 %	16,6 %
Maghrebijnen	19,2 %	63,4 %	17,5 %
Andere Afrikanen	20,3 %	62,0 %	17,7 %
Nabije/Midden-Oosten	22,5 %	61,1 %	16,4 %
Oceanië/Verre Oosten	25,4 %	58,2 %	16,4 %
Andere Aziaten	28,7 %	54,9 %	16,4 %
Noord-Amerikanen	22,4 %	62,1 %	15,5 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	25,3 %	54,4 %	20,4 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het aandeel **langdurig werklozen** (langer dan 12 maanden werkloos), een gekend pijnpunt voor onze arbeidsmarkt, blijft zeer hoog. In absolute aantallen nemen de langdurig werklozen weliswaar af, maar minder snel dan de overige werklozen. Dus terwijl de werkloosheidsgraad voor de meeste groepen daalde, geraken personen die voor langere tijd werkloos worden maar erg moeizaam terug aan het werk. Opleidingsniveau lijkt daarbij overigens vrij weinig uit te maken (al zijn Belgen die ten hoogste het lager secundair afronden duidelijk slechter af dan andere Belgen), zoals we later in dit hoofdstuk zullen zien. Enkel bij de EU-13-origine neemt het aandeel langdurig werklozen duidelijk af. Onder de personen van Andere Europese en Andere Afrikaanse origine, was er de sterkste toename tussen 2008 en 2016.

Grafiek 24: Aandeel niet-werkenden (werkzoekend en inactief) en aandeel langdurige werkloosheid bij werklozen naar origine (25-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Een gelijkaardig beeld krijgen we bovendien wanneer we de **tewerkstellingsduur** over een periode van 10 jaar analyseren⁷⁷. In 2016 was, met uitzondering van de origines Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika⁷⁸, de meest voorkomende duur van tewerkstelling meer dan 8 jaar. In 2013 was dat enkel het geval voor de Belgische, EU-14- en Kandidaat-EU-origine. De meerderheid van de vrouwen (behalve van Belgische, EU-14- en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine) heeft echter nog steeds een gemiddelde tewerkstellingsduur van 4 jaar of minder. Het percentage vrouwen met origine EU-13 dat op een termijn van 10 jaar tussen 6 en 8 jaar werkte nam wel zeer sterk toe (wat een weerspiegeling is van de sterke toename van de werkzaamheidsgraad bij vrouwen met origine EU-13). Bij de Andere Europeanen stellen we de sterkste daling vast van het aandeel personen dat helemaal niet heeft gewerkt (bij mannen meer uitgesproken dan bij vrouwen).

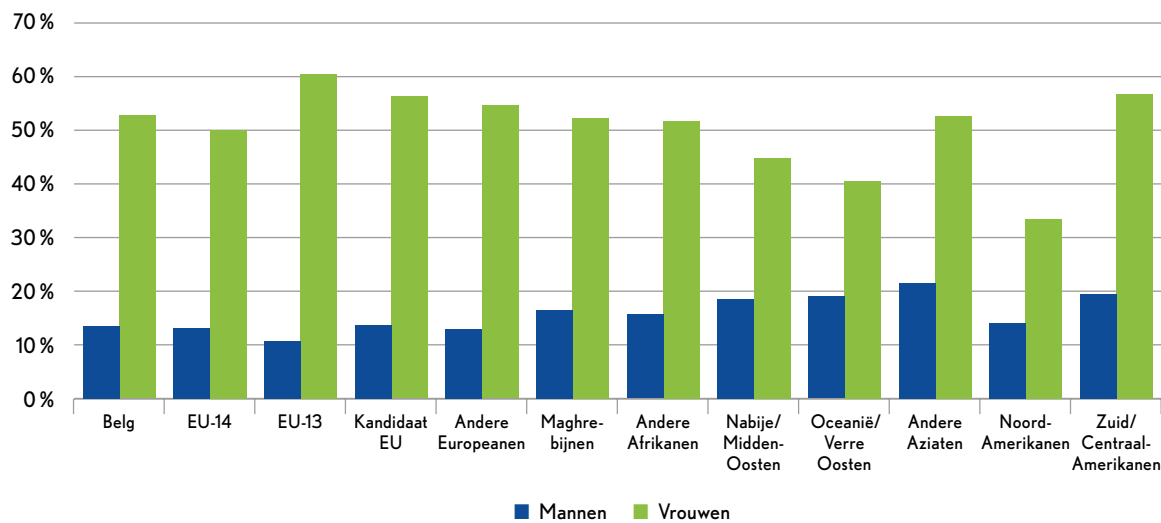
Bij de personen van Nabije/Midden-Oosterse steeg datzelfde aandeel het sterkst sinds 2013. Die laatste origine is ook de enige waarvan het aandeel werknemers die meer dan 8 jaar werkten kleiner is geworden.

Net als in vorige edities werd ook geanalyseerd in welke mate personen van verschillende origines **deeltijds of voltijds** werken. De aandelen voltijds en deeltijds werkenden bleven de voorbije jaren quasi stabiel. Bij alle origines zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen erg groot. De genderkloof in deeltijds werk is het kleinst bij de origines Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerikanen, aangezien vrouwen van die origines minder vaak deeltijds werken. Het grootste aandeel van de werkende mannen dat deeltijds werkt, vinden we terug bij de Andere Aziaten. Er lijkt geen verband te bestaan tussen een hogere werkzaamheidsgraad en hogere aandelen deeltijds werk.

⁷⁷ Bij de 30-64-jarigen. Voor de volledige beschrijving van de methodologie, zie hoofdstuk 2.8 van de Socio-economische Monitoring 2015

⁷⁸ Bij de Noord-Amerikanen ontbreekt er vermoedelijk een deel van de tewerkstelling in de cijfers.

Grafiek 25: Aandeel van de werkende mannen en vrouwen dat deeltijds werkt, per origine (18-64 jaar, 2016)

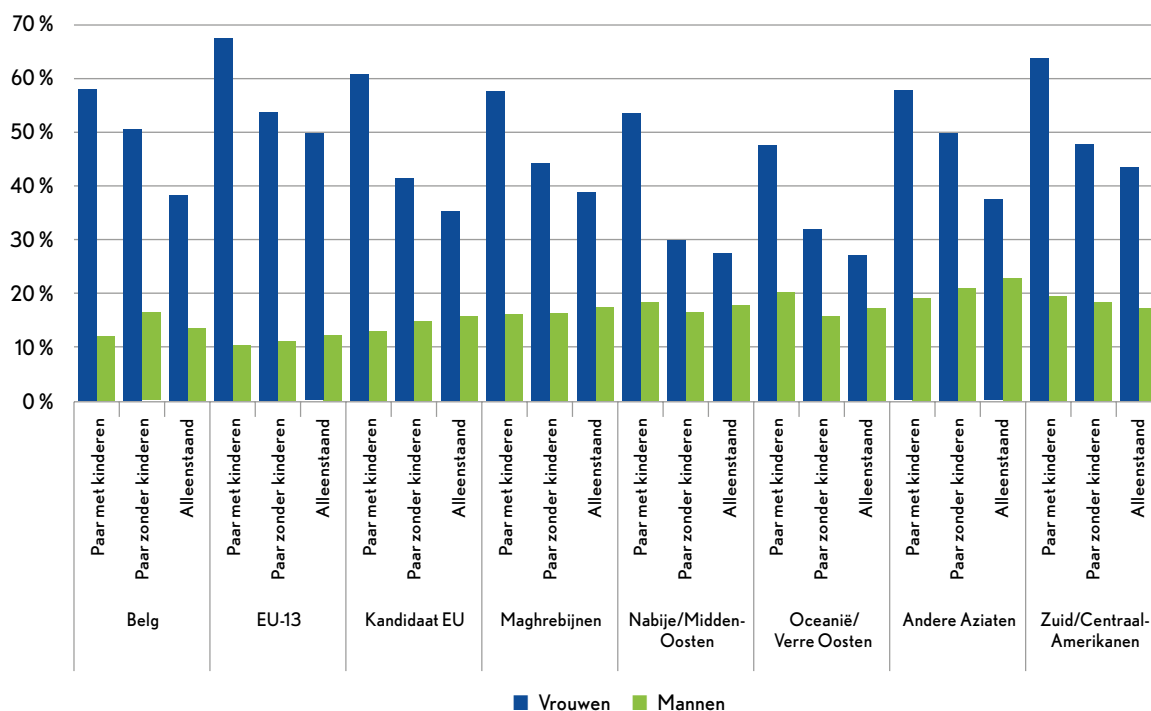

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De genderkloof in de deelname aan deeltijds werk wordt nog opvallender wanneer we deze bekijken per gezinstype. Bij mannen zijn er slechts kleine verschillen in de deelname aan deeltijds werk naargelang hun gezinssituatie. In een aantal gevallen werken vaders (mannen die deel uitmaken van een koppel met kind(eren)) vaker deeltijds, met name bij de Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre Oosterse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine, maar in de meeste gevallen werken ze nog iets vaker voltijds dan andere mannen. Bij vrouwen zien we echter zowel grote verschillen tussen vrouwen onderling als in de kloof met

mannen in dezelfde gezinssituatie. De kloof tussen het aandeel van mannen en vrouwen dat deeltijds werkt was in 2016 het grootst bij de personen die deel uitmaken van een koppel met kind(eren). De genderkloof bedraagt hier voor de totale bevolking 45,8 procentpunten, maar bij de EU-13-origine loopt hij op tot 57,2 procentpunten. Bij alle origines werken vrouwen in een koppel zonder kinderen vaker voltijds dan moeders, en alleenstaande vrouwen nog vaker. De kleinste genderkloof in het aandeel deeltijds werk vinden we bijgevolg bij alleenstaanden, met name bij die van Nabije/Midden-Oosterse origine.

Grafiek 26: Aandeel van de werkende mannen en vrouwen dat deeltijds werkt, per origine en gezinstype (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werknemers van verschillende origines zijn niet gelijk verdeeld (lees: in verhouding tot hun demografisch gewicht) over de verschillende **activiteitssectoren (NACE)**⁷⁹. Er bestaan

doorheen de periode 2011-2016 in België 12 NACE-sectoren met meer dan 100.000 werknemers. Dit zijn – in afnemende grootteorde:

Tabel 14: De sectoren met het hoogste aantal werkenden in België (20-64 jaar, 2016)

O84	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen
P85	Onderwijs
G47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen
Q86	Menselijke gezondheidszorg
G46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
N78	Terbeschikkingstelling van personeel
F43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden
I56	Eet- en drinkgelegenheden
N81	Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging
Q88	Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting
H49	Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen
Q87	Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

⁷⁹ NACE staat voor Nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap. De lijst met de volledige benaming van alle 86 sectoren is hier te vinden: <https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/methodologie/classificaties/nace-bel-2008>.

De vijf eerste sectoren in bovenstaande lijst behielden dezelfde volgorde tussen 2011 en 2016. Binnen de laatste 7 waren er kleine verschuivingen. De sector openbaar bestuur (O84) was in 2016 in elke regio de sector met de meeste loontrekkenden. Bij de zelfstandigen was de grootste groep actief in de detailhandel (G47). Mannen waren overall het talrijkst tewerkgesteld in openbare besturen, terwijl bij vrouwen de sector onderwijs (P85) nipt de grootste was in 2016. Dat blijkt nog steeds te verklaren door de verdeling van de Vlaamse loontrekkenden (zie tabel 16), in Brussel en Wallonië vinden we vrouwen immers net als mannen vaker in de openbare besturen.

De rangschikking van de sectoren wijzigt echter wanneer we focussen op de verschillende origines. Voor mannen en vrouwen afkomstig uit de EU-14 is de detailhandel (G47) de sector waarin zich het grootste aandeel van de werkenden bevindt; zowel mannen als vrouwen met Noord-Amerikaanse origine zijn het vaakst actief in het onderwijs (P85) en personen uit Oceanië/Verre Oosten werken vooral in eet- en drinkgelegenheden (I56). Bij alle andere origines zijn de grootste sectoren verschillend voor mannen en vrouwen in 2016 (zie onderstaande tabel). De grootste sectoren per origine, geslacht en regio wijken weinig af ten opzichte van het vorige rapport, zowel voor loontrekkenden als voor zelfstandigen⁸⁰.

Tabel 15: De sterkst vertegenwoordigde sectoren per geslacht en origine (20-64 jaar, 2016)

	Mannen	Vrouwen
Belg	O84 (Openbare besturen)	P85 (Onderwijs)
EU-14	G47 (Detailhandel)	G47 (Detailhandel)
EU-13	F41 (Bouw)	N81 (Onderhoudsdiensten)
Kandidaat EU	F43 (Bouwwerkzaamheden)	N81 (Onderhoudsdiensten)
Andere Europeanen	F43 (Bouwwerkzaamheden)	N81 (Onderhoudsdiensten)
Maghrebijnen	H49 (Transport)	O84 (Openbare besturen)
Andere Afrikanen	N78 (Terbeschikkingstelling personeel)	O84 (Openbare besturen)
Nabije/Midden-Oosten	I56 (Horeca)	G47 (Detailhandel)
Oceanië/Verre Oosten	I56 (Horeca)	I56 (Horeca)
Andere Aziaten	I56 (Horeca)	N81 (Onderhoudsdiensten)
Noord-Amerikanen	P85 (Onderwijs)	P85 (Onderwijs)
Zuid/Centraal-Amerikanen	I56 (Horeca)	N81 (Onderhoudsdiensten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

80 Zie hoofdstuk 2 van de Socio-economische Monitoring: arbeidsmarkt en origine 2017.

Tabel 16: De sterkst vertegenwoordigde sectoren bij loontrekkenden (per gewest) en zelfstandigen, per origine (20-64 jaar, 2016)

	Loontrekkenden			Zelfstandigen
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	
Belg	O84	P85	O84	G
EU-14	O84	G47	O84	G
EU-13	N81	N81	O84	F
Kandidaat EU	N81	N81	G47	G
Andere Europeanen	O84	N81	O84	G
Maghrebijnen	O84	N81	O84	G
Andere Afrikanen	O84	N78	O84	M
Nabije/Midden-Oosten	N81	O84	O84	G
Oceanië/Verre Oosten	I56	I56	I56	I
Andere Aziaten	I56	I56	G47	G
Noord-Amerikanen	P85	P85	P85	M
Zuid/Centraal-Amerikanen	N81	N81	N81	F

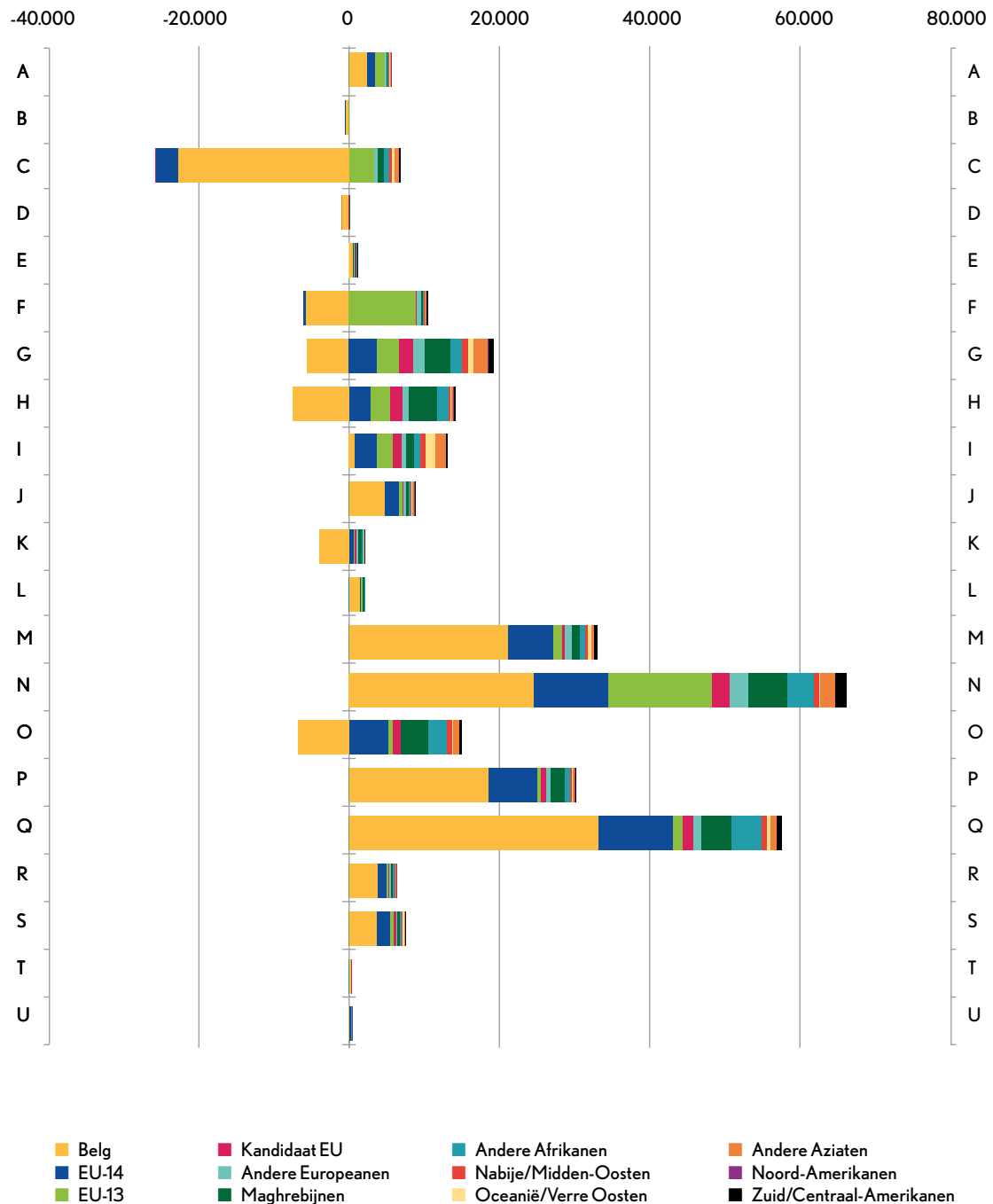
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werkgelegenheid in de verschillende sectoren bleef uiteraard niet statisch doorheen de tijd. Het loont daarom de moeite om te bekijken hoe de diverse origines getroffen worden door de evoluties in de werkgelegenheid in elke sector (zie grafiek 2.14). De totale werkgelegenheid groeide bij alle origines tussen 2011 en 2016. De werkgelegenheid in de industrie (C) is tussen 2011 en 2016 het sterkst gekrompen, maar er verdwenen vooral jobs vóór 2014⁸¹. Sindsdien bleef de tewerkstelling er vrijwel stabiel. Het zijn in het bijzonder werkenden van Belgische en EU-14-origine die deze sectoren hebben ver-

laten. Ook in de bouw (F), de handel (G) en de transportsector (H) – telkens sectoren met eerder lage loonniveaus, zoals we hieronder zullen zien – vertrokken er werkenden van Belgische origine (de oorzaak kan zowel pensionering, jobmobiliteit als (collectief) ontslag zijn). Die laatste drie sectoren verloren uiteindelijk netto geen terrein, aangezien de aantallen werkenden van andere origines er tegelijk toenamen. In de bouw (F) gaat het dan voornamelijk om (mannen met) EU-13-origine, elders is de groep meer divers.

⁸¹ Voor de evolutie tussen 2011 en 2014, zie hoofdstuk 2 van de Socio-economische Monitoring 2017.

Grafiek 27: Netto-evolutie van de werkgelegenheid volgens sector en origine (20-64 jaar, 2011-2016)⁸²

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De verdeling van de verschillende origines over de sectoren houdt nauw verband met hun verdeling over de loonniveaus, aangezien er grote verschillen zijn in de hoogte van het dagloon per sector. Origines die oververtegenwoordigd zijn

binnen de laagste loonniveaus, zoals de origines Andere Aziaten, EU-13 en Zuid/Centraal-Amerikanen, of ondervertegenwoordigd in de hogere decielen (Kandidaat-EU) zijn in belangrijke mate actief in sectoren N81 (diensten inza-

⁸² Voor de volledige benaming van de sectoren, zie: <https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/methodologie/classificaties/nace-bel-2008>.

ke gebouwen), I56 (horeca) en G47 (kleinhandel). Dat zijn alle drie sectoren met hoge tot zeer hoge aandelen lage lonen. Ook de sectoren met de grootste netto-afname van werkenden van

Belgische origine tussen 2011 en 2016 (C, F, G en H), zijn zoals gezegd – op de industrie na – sectoren met een belangrijk aandeel lage lonen.

Tabel 17: Sectoren met het hoogste aandeel lage lonen (18-64 jaar, 2016)

NACE	Aandeel lage salarissen
N81 Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging	88,2 %
S96 Overige persoonlijke diensten	86,0 %
A01 Teelt van gewassen, veeteelt, jacht	77,3 %
T97 Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel	76,6 %
I56 Eet- en drinkgelegenheden	74,4 %
A03 Teelt van gewassen, veeteelt, jacht	73,5 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Tabel 18: Sectoren met het hoogste aandeel hoge lonen (18-64 jaar, 2016)

NACE	Aandeel hoge salarissen
C19 Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten	99,1 %
K64 Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen	73,9 %
D35 Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	72,5 %
C20 Vervaardiging van chemische producten	72,4 %
C21 Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten	72,1 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ook de verdeling van de loontrekkenden over de **paritaire comités** is weinig veranderd ten opzichte van vorige editie⁸³. De paritaire comités die in 2016 meer dan 100.000 werknemers vertegenwoordigden zijn 200 (Aanvullend Paritair Comité voor de bedienden), 330 (Gezondheid), 322 (Uitzendarbeid), 124 (Bouwbedrijf), 111 (Metaal-, machine- en elektrische bouw) en 302 (Hotelbedrijf). Ook hier bestaan er grote verschillen tussen paritaire comités onderling in de verdeling van werkenden

van verschillende origines. In sommige comités is er een veel geringere aanwezigheid van personen van vreemde origine dan op basis van de demografische verdeling zou kunnen verwacht worden, terwijl ze in andere comités net oververtegenwoordigd zijn (zie onderstaande tabel). De uitzendarbeid (PC 322) groeide opvallend sterk tussen 2008 en 2016, zeker wat betreft het aantal werkenden met origine EU-13 en Andere Aziatische landen.

⁸³ Algemeen geldt dat de paritaire comités die beginnen met het cijfer 1 de arbeiders groeperen, die met cijfer 2 de bedienden, en 3 omvat zowel arbeiders als bedienden. Er werd een categorie 999 in het leven geroepen voor personen zonder paritair comité (bv. ambtenaren), die het grootste aandeel werkenden bevat. Dit is dus geen paritair comité. De volledige lijst is hier raadpleegbaar: [https://socialsecurity.be/portail/glossaires/DRSFAT2.nsf/d548da6f707c7e4cc125686a00590d13/daff3a68f207bb13c1257f15003049a9/\\$FILE/AN2016-1-NL26.pdf](https://socialsecurity.be/portail/glossaires/DRSFAT2.nsf/d548da6f707c7e4cc125686a00590d13/daff3a68f207bb13c1257f15003049a9/$FILE/AN2016-1-NL26.pdf).

Tabel 19: Paritaire comités waar vreemde origines onder- en oververtegenwoordigd zijn (20-64 jaar, 2016)

Paritaire comités met het grootste aandeel personen van Belgische origine	
1°	Bedienden van de textielnijverheid en het breiwerk (214)
2°	Notarisbedienden (216)
3°	Bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten (341)
4°	Bedienden uit de voedingsnijverheid (220)
5°	Gas- en elektriciteitsbedrijf (326)

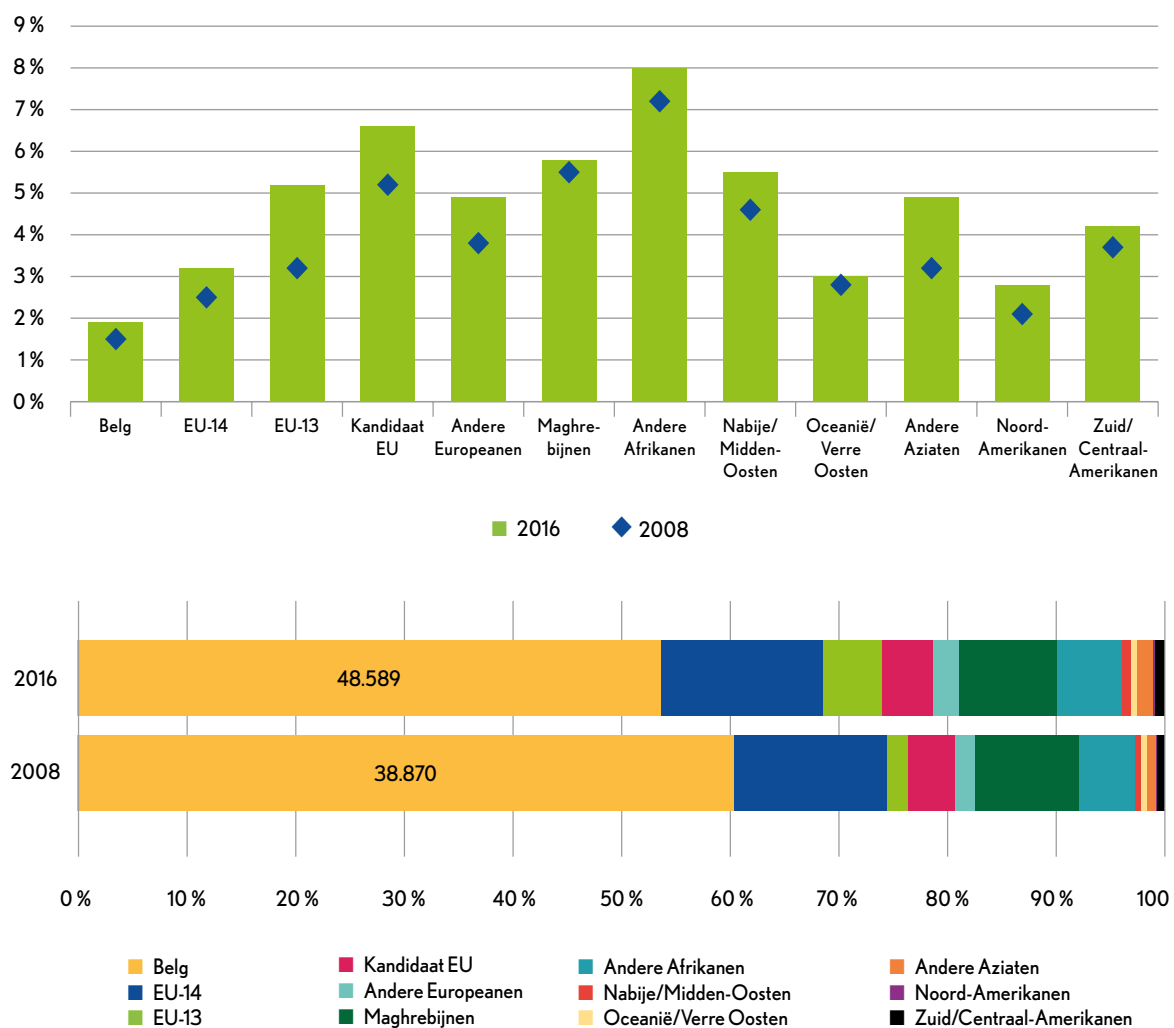
Paritaire comités met het grootste aandeel personen van niet-Belgische origine	
1°	Schoonmaak (121)
2°	Hotelbedrijf (302)
3°	Uitzendarbeid en ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren (322)
4°	Arbeiders uit de textielverzorging (110)
5°	Aanvullend Paritair Comité voor de werklieden (100)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Laten we het **uitzendwerk** in groter detail bekijken. Terwijl het aantal werkenden in de uitzendsector tussen 2012 en 2016 steeg, bleven de aandelen loontrekkenden die er tewerkgesteld zijn per origine vrijwel stabiel. Loontrekkenden van Belgische origine blijven bijgevolg ondervertegenwoordigd in vergelijking met de overige origines (in 2008 was 60,0% van de uitzendarbeiders van Belgische origine, in 2016 is dat nog 53,6%). Bij jongeren van 20-24 jaar heeft de Belgische origine echter het grootste aandeel uitzendarbeid van alle origines. Bij alle ori-

gines hebben mannen grotere aandelen uitzendarbeiders dan vrouwen, en heeft Vlaanderen een hoger aandeel uitzendwerk dan de andere gewesten. Werkenden met Andere Afrikaanse origine hebben het hoogste aandeel uitzendkrachten (8% van het totale aantal loontrekkenden; 9% van de uitzendarbeiders is van Andere Afrikaanse origine), gevolgd door de Kandidaat EU en de Maghrebijnen. Bij de EU-13- en de Andere Aziatische origine nam het aandeel uitzendwerk het sterkst toe tijdens de periode 2008-2016.

Grafiek 28: (boven) Aandeel van de loontrekkenden tewerkgesteld in de uitzendsector per origine (3de trimestre van 2008/2016); (beneden) Verdeling van de uitzendkrachten volgens origine (18-64 jaar, 2008/2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

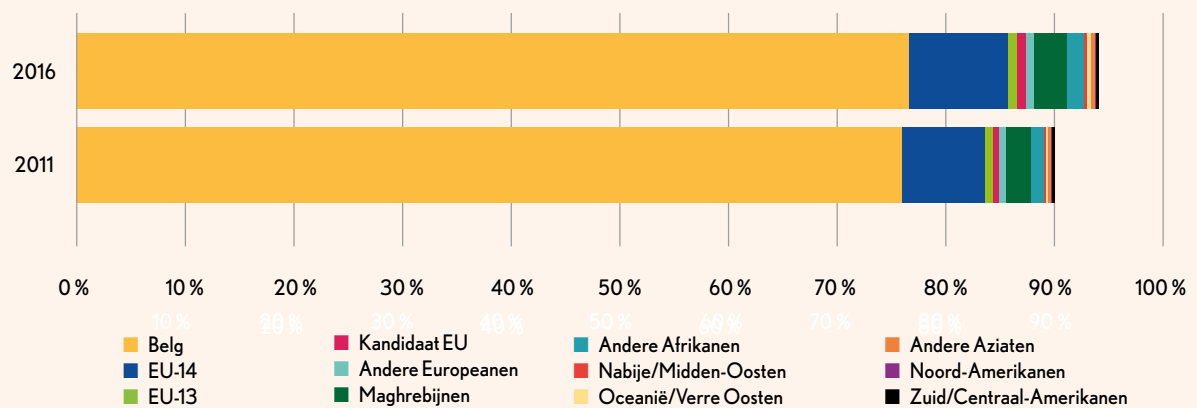
Box 1: Focus op de openbare sector

In de Socio-economische Monitoring 2017 wijdden we een volledig hoofdstuk aan de tewerkstelling in de publieke sector (het onderwijs inbegrepen)⁸⁴. Het is niet alleen de sector met het grootste aandeel werkenden in België, maar ook een sector die een bijzondere voorbeeldrol zou kunnen en moeten spelen voor de rest van de actoren op de arbeidsmarkt.

De evoluties die we sinds 2011 konden vaststellen zetten zich grotendeels verder, maar na een daling tussen 2011 en 2014 is het aantal mensen dat werkzaam is in de publieke sector sinds

2015 wel toegenomen. Tegelijkertijd is het aandeel van de mensen die voor de openbare sector werken in de totale beroepsbevolking licht gedaald. Het aandeel werkenden met origines EU-14, Maghreb en Andere Afrikanen is gestegen. De overige aandelen blijven vrijwel gelijk. Enkel het aandeel van personen van wie de origine niet bepaald kon worden vanwege ontbrekende gegevens ging erop achteruit. De Belgische origine blijft bijgevolg oververtegenwoordigd in de openbare sector, met – net als in 2014 – een aandeel van 76,6% in 2016.

Grafiek 29: Aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in de openbare sector per origine (18-64 jaar, 2011/2016)*

* Zonder onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we per origine kijken naar het aandeel werknemers dat in de openbare sector werkt ten opzichte van de volledige werkende bevolking, stellen we vast dat dit cijfer licht gedaald is sinds 2014, van 23,7% naar 23,4%. Van de werkenden van Belgische origine vinden we het grootste aandeel terug in de publieke sector, gevolgd door de origines Andere Afrikaanse

landen, Noord-Amerika, de Maghreb en de EU-14-landen. Bij alle origines werkt er een groter aandeel van de vrouwelijke werkenden in de overheidssector dan van de mannen. Bovendien wordt de sector sinds 2011 jaar na jaar vrouwelijker⁸⁵. En net als twee jaar geleden stellen we vast dat Wallonië voor alle origines hogere percentages overheids personeel heeft dan de twee

84 Zie Hoofdstuk 4 van de Socio-economische Monitoring 2017. De populatie die voor dit stuk in aanmerking wordt genomen omvat de personen die in de openbare sector werkten in het 4de kwartaal van de jaren 2011 tot 2016. Deze selectie werd gemaakt op basis van de variabele "secemp" van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming waardoor er een onderscheid kan worden gemaakt tussen de privésector en de openbare sector (met inbegrip van de onderwijssector). Dankzij deze variabele is het mogelijk om de openbare sector in zijn geheel te bestuderen en blijft de analyse niet beperkt tot de sectoren O (Openbaar bestuur) en P (Onderwijs).

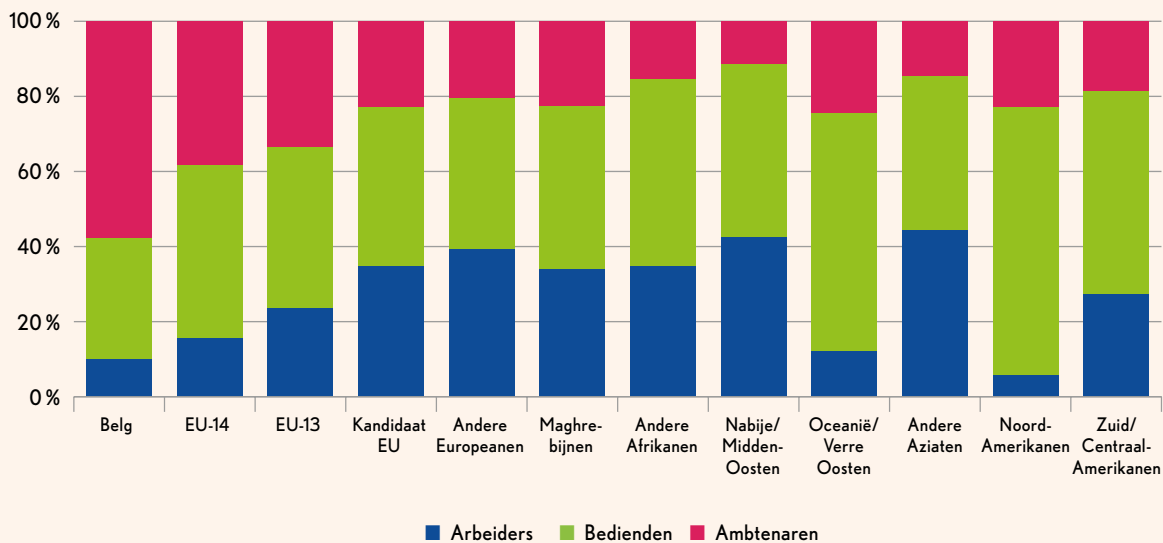
85 Zie de statistische bijlagen op de website voor de tabellen met de verdeling van de publieke sector volgens geslacht en origine, en de verhouding tot de totale werkende bevolking volgens geslacht en origine.

andere gewesten, uitgezonderd de personen van Maghrebijnse origine, die – in aandeel van de werkenden – sterker vertegenwoordigd zijn in Brussel dan in Wallonië. Het aandeel van de federale overheid bij het overheidspersoneel blijft verder dalen (-3,1 procentpunten sinds 2011 en -1,4 procentpunt sinds 2014) en het aandeel van de werknemers van het Vlaamse Gewest/Gemeenschap en bij gemeentebesturen blijft stijgen. De aandelen van de overige beleidsniveaus blijven stabiel⁸⁶.

De analyse van de publieke sector onderscheidt tot slot drie types overeenkomsten: de statutaire “ambtenaren”, de contractuele “arbeiders” en de contractuele “bedienden”. Uit de onderstaande grafiek blijkt dat het overheidspersoneel van Belgische origine nog steeds veruit het meest

als ambtenaar tewerkgesteld is, al is het aandeel ambtenaren bij deze origine licht gedaald (van 58,2% in 2014 naar 57,7% in 2016). De Nabije/Midden-Oosterse origine heeft het kleinste aandeel ambtenaren, maar bij alle andere origines is het aandeel ambtenaren veel kleiner dan bij de Belgen, en in veel gevallen is het zelfs de kleinste categorie van de drie types overeenkomsten (met name bij de origines Kandidaat-EU, Andere Europese landen, Maghreb, Andere Afrikaanse landen, Nabije/Midden-Oosten, Andere Aziatische en Zuid/Centraal-Amerika). Enkel personen van Andere Aziatische origine worden het vaakst in dienst genomen als arbeider. In de andere gevallen – uitgezonderd voor de personen met Belgische origine dus – bestaat de grootste categorie uit bedienden.

Grafiek 30: Aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in de openbare sector per origine en volgens type overeenkomst (18-64 jaar, 2016)

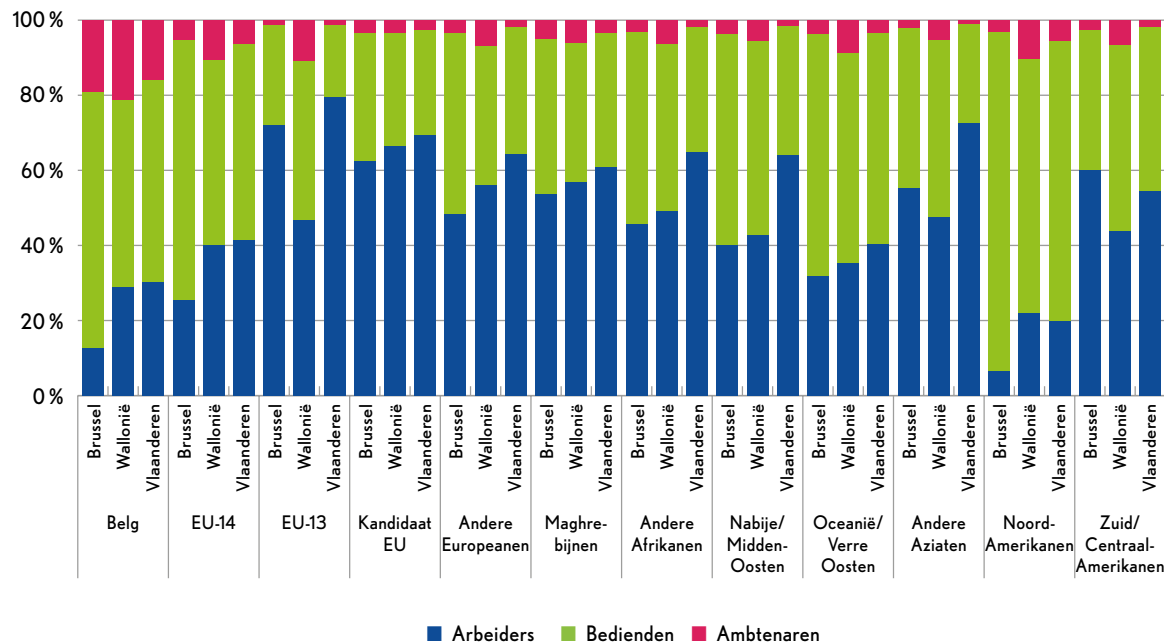
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

⁸⁶ Voor gedetailleerde informatie over de beleidsniveaus verwijzen we opnieuw naar de bijlagen en naar Hoofdstuk 4 van de Socio-economische Monitoring 2017.

In de cijfers over de bezoldigde tewerkstelling volgens **type van overeenkomst** (arbeider, bediende of ambtenaar), zien we grote stabiliteit in de verdeling tussen 2008 en 2016. Loontrekkenden van Belgische en Noord-Amerikaanse origine werken het minst vaak als

arbeider, en het vaakste als bediende. Zoals we hierboven al zagen is ook het aandeel ambtenaren het grootst bij de Belgische origine. De EU-13-origine heeft de hoogste aandelen arbeiders van alle origines in Brussel en Vlaanderen, in Wallonië is dat de Kandidaat-EU-origine.

Grafiek 31: Aandeel van de tewerkgestelde loontrekkenden per origine volgens het type van overeenkomst en het gewest waar ze wonen (18-64 jaar, 2016)⁸⁷

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het systeem van de **dienstencheques** groeide sterk tot 2015, maar stagneerde daarna. Het blijft een bijna uitsluitend vrouwelijke branche: slechts 1 op 50 werknemers waren man in het vierde trimester van 2016. De EU-13 blijft afgetekend het grootste aandeel werkenden in deze sector te hebben (42,0% voor het hele land, en in Brussel zelfs bijna 60%), gevolgd door de Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (29,0%). In het Waals Gewest zijn de aandelen werkenden in het systeem van de dienstencheques veel geringer dan in de andere twee gewesten, aangezien het systeem daar van bij het begin minder populair was. Wanneer we alle loontrekkenden in het stelsel van de dienstencheques verdelen volgens origine, dan blijkt nog sterker de onder-

vertegenwoordiging van de Belgische origine ten opzichte van hun demografisch gewicht (ze maakt slechts 48,2% van de sector uit; 19,9% is van EU-13-origine).

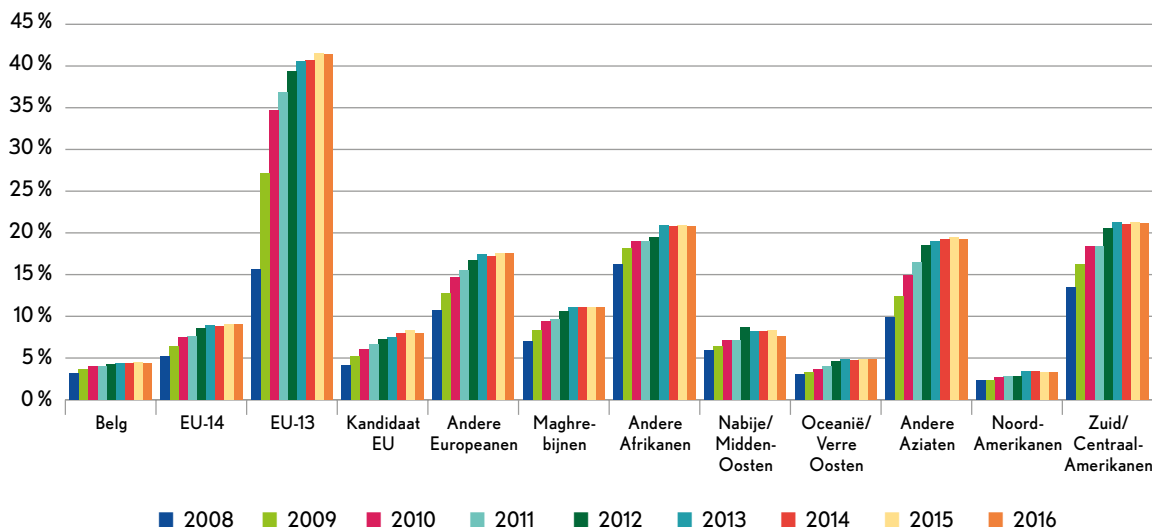
Wanneer we kijken naar de migratieachtergrond van de personen in deze sector, dan valt op dat het bij de EU-13 voor meer dan 90% om nieuwkomers gaat (5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister). Ook bij de andere origines vinden we er iets meer nieuwkomers dan wat we op basis van de demografische verdeling zouden kunnen verwachten, maar minder uitgesproken dan bij de EU-13-origine. Bij de Andere Europese, Maghrebijnse en Andere Afrikaanse origine zijn ook de recente eerste generatie

⁸⁷ De gegevens over het type contract (CLATRA) bevatten voor elk jaar telkens het laatste trimester van dat jaar waarvoor er een CLATRA-positie bekend is.

Belgen (maximaal 5 jaar de nationaliteit verworven) sterk vertegenwoordigd. De tweede

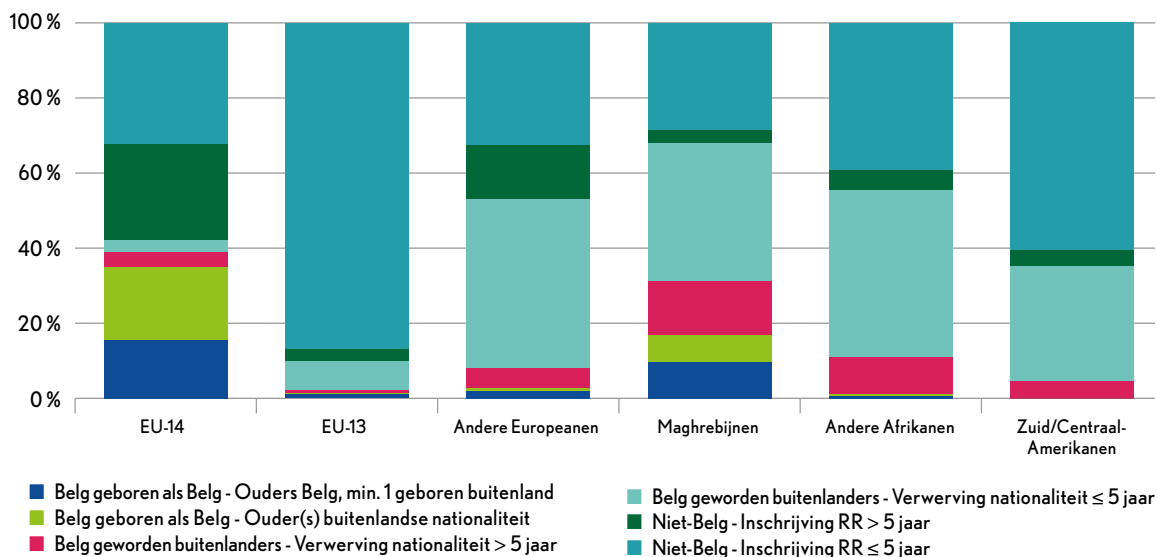
generatie maakt een zeer klein deel uit van de dienstencheque-werkkrachten.

Grafiek 32: Aandeel loontrekkende vrouwen in het systeem van de dienstencheques ten opzichte van het totaal aantal loontrekkende vrouwen per origine (18-64 jaar, 2008-2016)⁸⁸

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 33: Vrouwen in het systeem van de dienstencheques volgens migratieachtergrond, per origine (18-64 jaar, 2016)⁸⁹

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

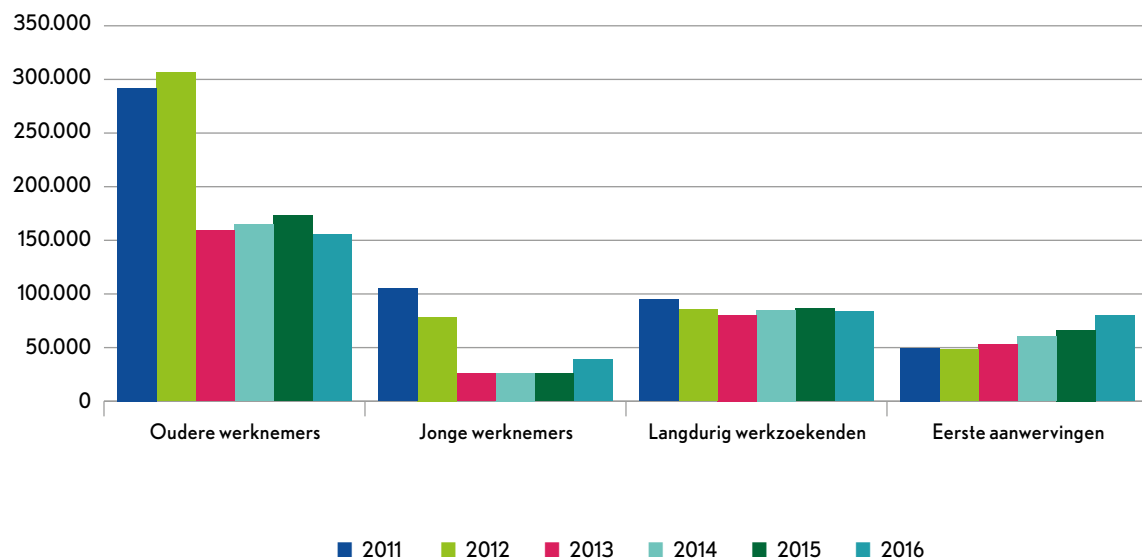
⁸⁸ Er wordt gekeken naar de situatie in het derde trimester van het jaar.

⁸⁹ De grafiek bevat enkel de origines met het grootste aantal dienstenchequeswerkenden en de grootste aandelen binnen het totaal aantal loontrekkenden.

Tot slot kennen we ook de samenstelling van de groep van gerechtigden op **verminderingen van sociale bijdragen (RSZ en RSZPPO)**⁹⁰ volgens origine. Voor de leesbaarheid van de analyse hebben we de analyse beperkt tot vier doelgroepen: oudere werknemers, jongeren,

langdurig werklozen en eerste aanwervingen⁹¹. Onderstaande grafiek geeft de grootteorde weer van elk van deze categorieën van verminderingen van sociale bijdragen, en van de evolutie ervan tussen 2011 en 2016.

Grafiek 34: Aantal gerechtigden van RSZ/RSZPPO-bijdrageverminderingen, voor 4 soorten verminderingen (2011-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De vermindering voor oudere werknemers blijft de meest gebruikte in 2016, al zien we wel dat er in 2013 een belangrijke afname heeft plaatsgevonden door de gewijzigde wetgeving. Hetzelfde zien we bij de verminderingen voor jonge werknemers, terwijl de aantallen voor langdurig werkzoekenden vrijwel stabiel bleven. Wat betreft de verminderingen voor jongere werknemers stellen we vast dat er een aanzienlijke toename was in 2016 (+51% in één jaar) na drie opeenvolgende jaren stabiliteit. Dit door de zesde staatshervorming in 2014, die onder meer de bevoegdheid over deze maatregel naar de gewesten verschoof, waarop – sinds 1 juli 2016

– het Vlaams Gewest de toegang vereenvoudigde. De verminderingen voor eerste aanwervingen bleven gestaag toenemen in 2014-2016.

De algemene evoluties uit bovenstaande grafiek blijken echter niet voor alle origines te gelden, want de bestaande systemen worden niet in gelijke mate voor alle originegroepen toegepast. De verminderingen voor oudere werknemers (55-64 jaar) worden nog steeds relatief het vaakst gebruikt voor oudere werknemers met EU-13-, Andere Aziatische en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine; en hun aandelen namen nog verder toe tussen 2014 en 2016, terwijl het

⁹⁰ Voor de beschrijving van de verschillende beschikbare verminderingen, zie: https://www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/deductions/structuralreduction_targetgroupreductions/structuralreduction.html.

⁹¹ In de grafieken werd geprobeerd om de maatregelen zo goed mogelijk aan hun doelgroep te linken. Dit is vanwege de wijzigende reglementering niet steeds eenduidig, dus dient de lezer rekening te houden met een zekere foutenmarge in de absolute aantallen. Het is belangrijk dat men bij de interpretatie van deze gegevens rekening houdt met het feit dat de reglementering van de bijdrageverminderingen onderhevig is aan zeer frequente wijzigingen, die men kan raadplegen op de website van de RSZ.

aandeel van de Belgen al sinds 2013 daalt. De Kandidaat-EU-origine en het Nabije/Midden-Oosten hebben nog steeds het kleinste aandeel begunstigden bij de oudere werknemers.

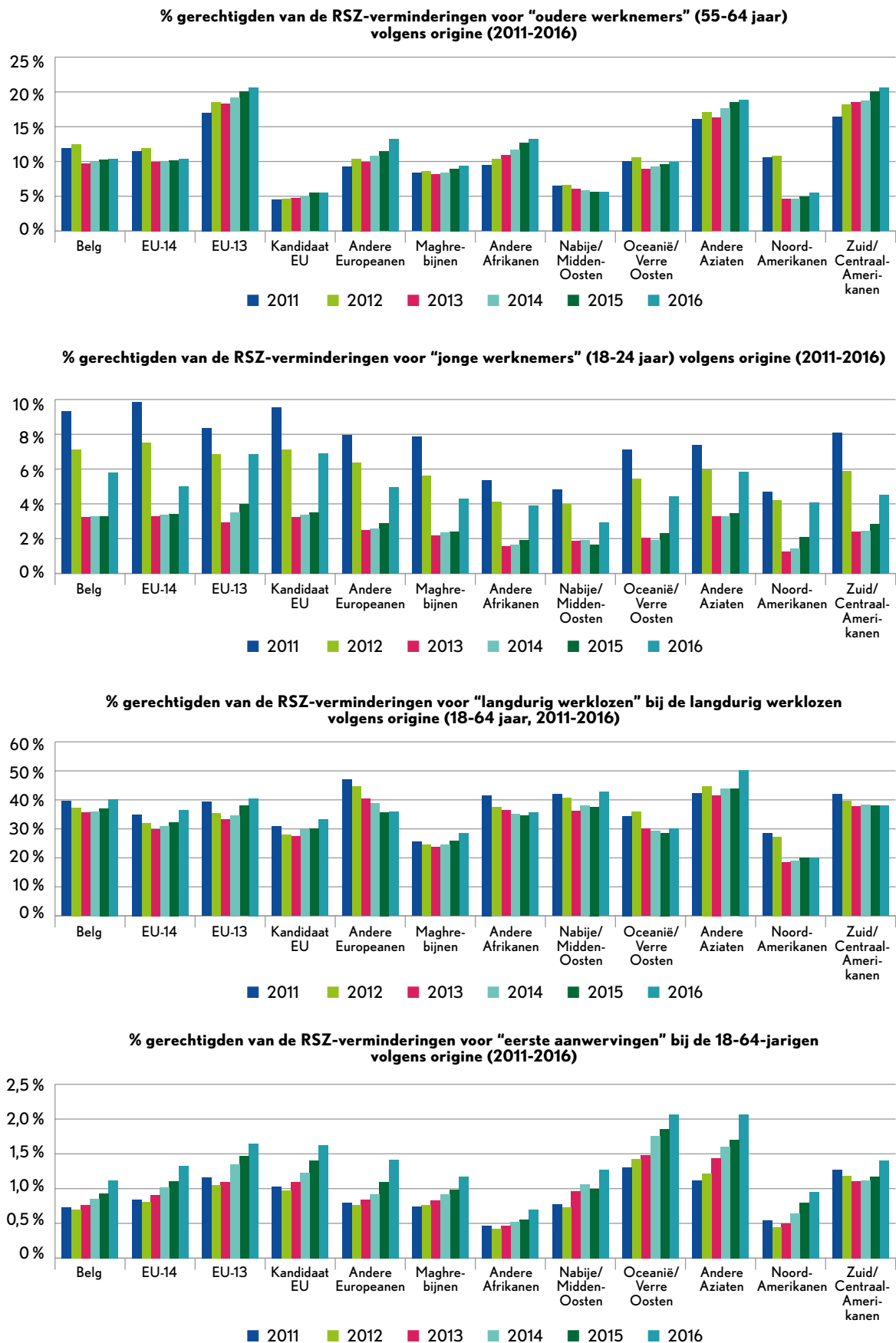
Wat betreft de verminderingen voor jongere werknemers is de algemene evolutie wel quasi identiek bij alle origines, maar de aandelen per origine verschillen. De aandelen zijn doorheen de hele periode het laagst bij jongeren met Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse, en Noord-Amerikaanse origine.

Bij verminderingen voor langdurig werklozen zien we voor het merendeel van de origines een stabilisatie of een toename van het aandeel begunstigden ten opzichte van de personen die langdurig werkloos waren in het voorgaande jaar. Van de weinige origines die hun aandeel zagen afnemen, kenden tussen 2011 en 2016 alleen personen van Andere Europese origine een daling van meer dan 10 procentpunten, waardoor ze terugvallen van de tweede (2014) naar

de zevende (2016) positie. Langdurig werklozen van Maghrebijnse origine zijn, ondanks hun aanzienlijke stijging van 3 procentpunten sinds 2011, nog steeds zeer zelden begunstigde van deze bijdragevermindering.

Bij de eerste aanwervingen tot slot, zien we de sterkste variatie in aandelen per origine. Voor alle origines zet de voorzichtige toename die in 2011 werd ingezet zich weliswaar door (ook vanwege de uitbreiding van deze doelgroepsvermindering die inging vanaf het eerste kwartaal van 2014). Maar de kloof tussen het aandeel bij personen van Andere Afrikaanse origine en die van de andere origines blijft uitgesproken en wordt zelfs steeds groter. Personen met origines Oceanië/Verre Oosten en Andere Aziatische landen waren, in verhouding tot hun totale aantal, de grootste begunstigden in 2016, met een aanzienlijke toename op zes jaar tijd.

Grafiek 35: Aandelen gerechtigden van de RSZ/RSZPPO-bijdrageverminderingen voor 4 soorten, per origine (2011-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

3. OPLEIDINGSNIVEAU

In de vorige editie van de Monitoring konden we voor de eerste keer het opleidingsniveau van een voldoende groot deel van de populatie in kaart brengen. Voor een vrij groot aandeel personen bleef het opleidingsniveau echter onbekend. Inmiddels hebben we deze variabele verder kunnen ontwikkelen, door nog aanvullende administratieve bronnen aan elkaar te koppelen⁹². Daardoor kennen we niet enkel het scholingsniveau van vrijwel de volledige populatie, maar kunnen we ook verder uitsplitsen binnen de diploma's van het hoger onderwijs (naar bachelor, master of doctoraat)⁹³. Bovendien kunnen we in deze editie voor het eerst een tweede heel belangrijke determinant van iemands kansen op de arbeidsmarkt analyseren, zijnde het opleidingsdomein.

Voor alle origines is de **werkzaamheidsgraad** hoger bij een hoger opleidingsniveau, en de werkloosheidsgraad lager. De werkzaamheidskloof ten opzichte van de Belgische origine verkleinde op elk opleidingsniveau voor alle origines (uitgezonderd voor de houders van een diploma hoger onderwijs met Nabije/Midden-Oosterse origine), maar het feit dat er zelfs bij gelijk opleidingsniveau nog steeds grote verschillen zijn tussen de origines en dat de kloof groter is onder de personen met een diploma hoger onderwijs verklaart mogelijk mee waarom ons land niet heel aantrekkelijk is voor migranten met hoger onderwijsdiploma's⁹⁴.

Tussen 2008 en 2016 nam de werkzaamheidsgraad voor personen met een diploma hoger onderwijs bij alle origines toe. De sterkste toename was voor Andere Europeanen met een hoger onderwijsdiploma (+10,3 procentpunten) en de beperktste voor die uit het Nabije/

Midden-Oosten (+0,1 procentpunt) die hun achterstand ten opzichte van de overige gediplomeerden hoger onderwijs dus nog zagen oplopen. De werkzaamheidsgraad voor gediplomeerden hoger onderwijs is het hoogst bij de Belgische origine (84,3%) en het laagst bij de origine Nabije/Midden-Oosten (52,7%), net als het geval is voor personen die het hoger middelbaar onderwijs hebben afgerond (respectievelijk 74,4% en 48,3% voor eerdergenoemde origines). Ook de werkzaamheidsgraad van personen die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs afronden nam toe voor alle origines, behalve de Belgische, EU-14 en de Nabije/Midden-Oosterse; met de sterkste toename bij de personen die ten hoogste het lager secundair afronden van Andere Europese origine (+8,8 procentpunten).

Voor elk opleidingsniveau ligt de werkzaamheidsgraad van de Belgische origine hoger dan die van de andere origines (met uitzondering van de werkzaamheidsgraad van zij die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs afronden, die het hoogst is bij de origine Oceanië/Verre Oosten). Binnen de Belgische origine blijft de kloof tussen de gediplomeerden hoger onderwijs en zij die ten hoogste het lager secundair afronden het grootst. Voor personen met Andere Europese, EU-13- en Oceanië/Verre Oosterse origine is deze werkzaamheidskloof daarentegen zeer klein.

Ook de kloof in **werkloosheidsgraad** tussen zij die ten hoogste lager middelbaar onderwijs afronden en de houders van een diploma hoger onderwijs is relatief gezien het grootst bij de personen van Belgische origine: de werkloosheidsgraad van personen die ten hoogste

92 De methodologie die hiervoor werd gebruikt is te vinden in hoofdstuk Demografie. De drie niveaus zijn: personen die ten hoogste lager secundair onderwijs hebben afgerond, afgestudeerden aan het hoger middelbaar onderwijs, en afgestudeerden aan het hoger onderwijs.

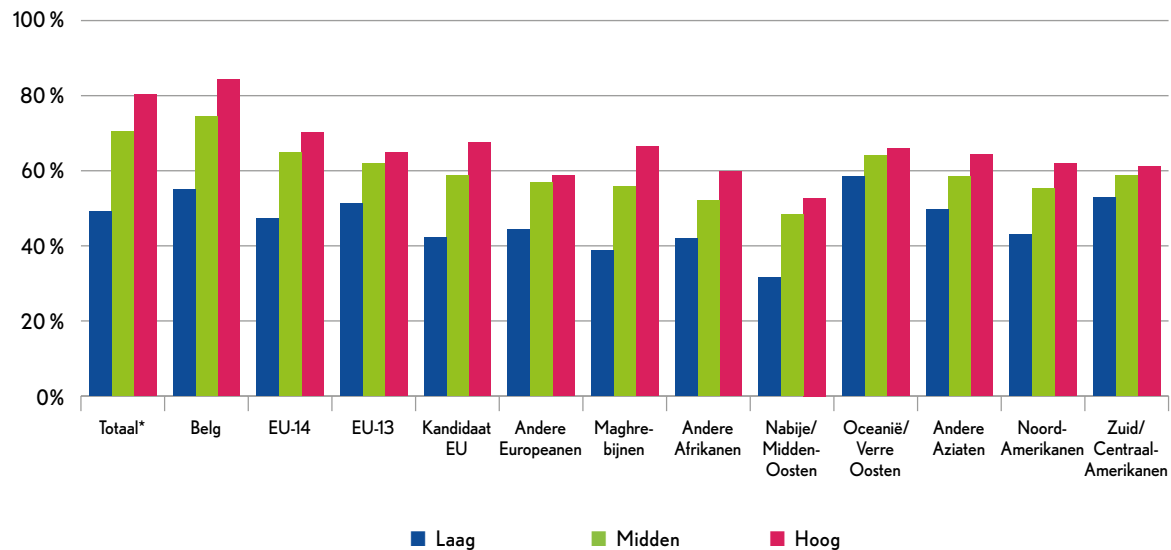
93 Zoals de toelichting bij de variabele opleidingsniveau in hoofdstuk Demografie al vermeldde, zijn de niet-erkende buitenlandse diploma's (bij personen waarvoor geen ander diploma gekend is) samengevoegd met de getuigschriften van ten hoogste het lager secundair onderwijs (behalve wanneer expliciet anders vermeld), aangezien de diensten voor arbeidsbemiddeling deze ook zo beschouwt.

94 Zoals de OESO onlangs vaststelde, zie: http://www.oecd.org/migration/talent-attractiveness/?utm_source=Adestra&utm_medium=email&utm_content=Talent%20Attractiveness&utm_campaign=ELS%20Newsletter%20May%202019&utm_term=demo.

lager middelbaar afronden is er meer dan vier keer zo hoog als die bij gediplomeerden hoger onderwijs. Bij de andere origines is deze ongeveer dubbel zo hoog. Men zou dus kunnen zeggen dat een korte scholing een handicap is voor alle origines, en zeker voor de Belgische; maar anderzijds is het voordeel dat men kan halen uit hoger onderwijs, zeg maar de ‘scholingspremie’, kleiner voor andere origines.

Ten slotte stellen we vast in de data over **socio-economische mobiliteit** dat een diploma hoger onderwijs een hogere kans geeft om regelmatig aan het werk te blijven, en dat dat geldt voor alle origines⁹⁵. Personen van Nabije/Midden-Oosterse origine die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs afronden en die in het laatste trimester van 2014 aan het werk waren, zijn eind 2016 het vaakst werkzoekend (een aandeel van 12,8%), terwijl die met origine EU-13 het vaakst inactief zijn twee jaar later (13,0%).

Grafiek 36: De werkzaamheidsgraad naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

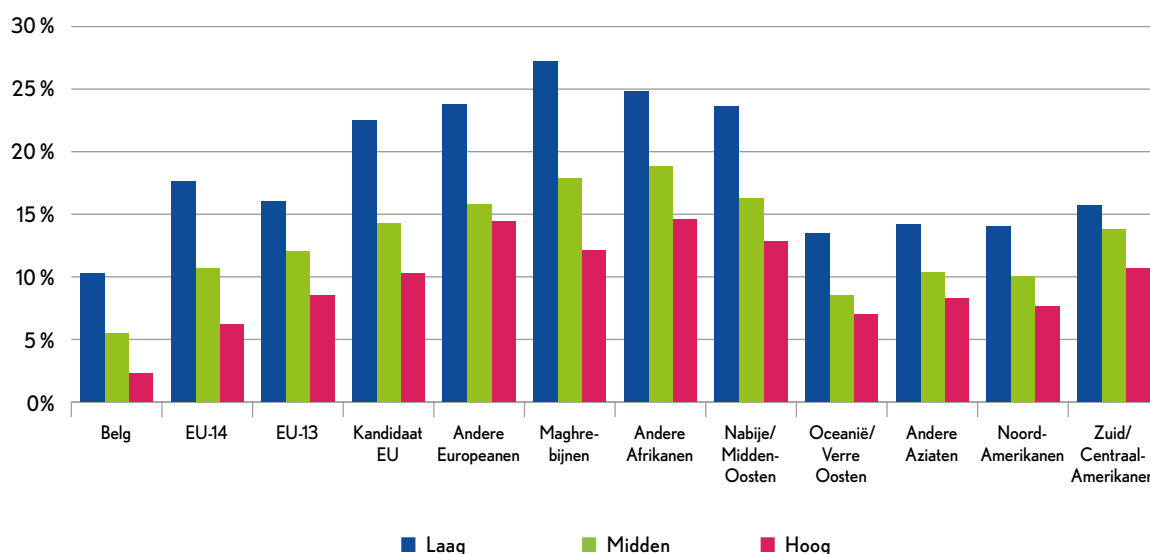

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

⁹⁵ We bekeken de socio-economische positie in het vierde trimester van 2016 voor personen die aan het werk waren in het vierde trimester van 2014. Zie statistische bijlagen voor het overzicht van de origines en opleidingsniveaus.

Grafiek 37: De werkloosheidsgraad naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De **inactiviteitsgraad** neemt doorgaans af met het toenemen van het opleidingsniveau, maar er zijn uitzonderingen. Tussen 2008 en 2016 is het aandeel inactieven onder gediplomeerden hoger onderwijs licht gedaald (-1 procentpunt) en licht gestegen voor mensen met een diploma van het hoger middelbaar onderwijs. Het percentage bleef vrijwel stabiel voor personen die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs hebben afgerond. Al is hun inactiviteitsgraad binnen de Belgische origine tussen 2008 en 2016 echter gestegen, terwijl hij voor de andere origines (het meest uitgesproken voor Andere Europeanen en Andere Afrikanen) is gedaald. Ook de inactiviteit bij houders van een diploma hoger middelbaar onderwijs van Belgische, Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine is tussen 2008 en 2016 gestegen, terwijl die voor de andere origines licht is gedaald. Bij gediplomeerden hoger onderwijs is de inactiviteitsgraad voor alle origines gedaald, uitgezonderd voor – alweer – de Belgische origine, en de origine Nabije/Midden-Oosten.

De gediplomeerden hoger onderwijs zijn in 2016 vaker dan de andere niveaus uitgestroomd naar werk (bij personen die inactief waren in het vierde trimester van 2014). Maar gediplomeerden hoger middelbaar onderwijs niet altijd vaker dan die uit het lager middelbaar: met name bij de

origine EU-13, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten en Zuid/Centraal-Amerikanen gaan inactieven met maximum een getuigschrift van het lager secundair vaker dan de gediplomeerden van het hoger secundair weer aan het werk. Inactieven van Belgische origine die ten hoogste het lager middelbaar afronden zijn van alle originegroepen het vaakst (nog of opnieuw) inactief twee jaar later.

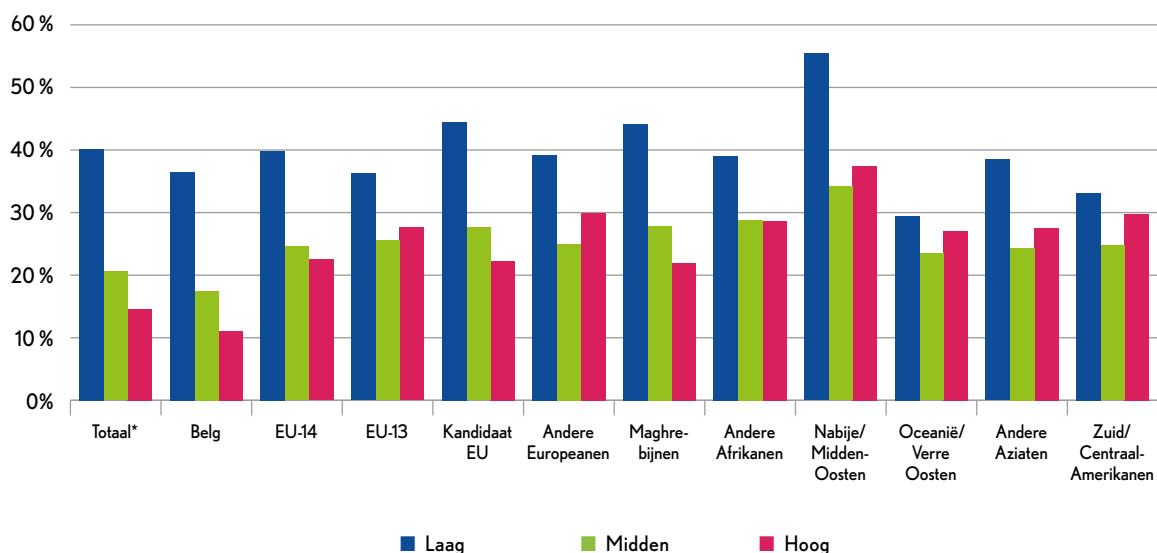
Net als in de Monitoring 2017 zijn er echter opmerkelijke verschillen in de verdeling tussen **types inactiviteit** per opleidingsniveau. Zo zien we dat afgestudeerden aan het hoger onderwijs vaker te vinden zijn in het statuut van loopbaanonderbreking, in het bijzonder de personen van Belgische, Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine. Daarnaast zien we bij alle origines een groot aandeel in de inactiviteitscategorie ‘andere’, al neemt het aandeel wel doorheen heel de periode 2008-2016 af. Personen die ten hoogste lager middelbaar onderwijs hebben afgerond vallen daarentegen veel vaker dan de andere opleidingsniveaus terug op een tegemoetkoming aan personen met een handicap, vooral bij de Belgische origine. Bij hen is bovendien de categorie ‘leefloon’ groter. En het aandeel arbeidsongeschiktheid is bij zowel de afgestudeerden van het lager en het hoger secundair onderwijs hoger dan bij de personen met een

diploma hoger onderwijs. Ook hier zien we dus een segmentering tussen de meer gunstige types inactiviteit en de rest.

Ten opzichte van het vorige rapport zijn er een aantal verschuivingen in de types inactiviteit per opleidingsniveau en origine. Het aandeel van de leefloonbegunstigden voor personen met origine Nabije/Midden-Oosten die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs afronden is zeer sterk gestegen (+11,4 procentpunten – parallel met een daling van dezelfde orde in de categorie ‘andere’), wat niet verrast in het licht van de indicatoren die we hierboven al bespraken. Het aandeel arbeidsongeschikten nam bij afgestudeerden van het lager secundair onder-

wijs met origines Kandidaat-EU, EU-13, Andere Europese landen en de Maghreb, sterker toe dan bij de overige origines. Bij afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs met origines Kandidaat EU en Maghreb daalde het aandeel arbeidsongeschikten daarentegen licht, terwijl het bij andere origines bleef toenemen. Ook bij personen met een diploma hoger onderwijs met Nabije/Midden-Oosterse origine vond er een opvallende verschuiving plaats van de categorie ‘andere’ naar leefloon (+11,3 procentpunten)⁹⁶. Het aandeel ‘arbeidsongeschiktheid’ bleef zoals gezegd stijgen voor alle origines, maar iets sterker voor de Kandidaat-EU, Andere Europese en Maghrebijnse origine.

Grafiek 38: De inactiviteitsgraad naar origine en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)

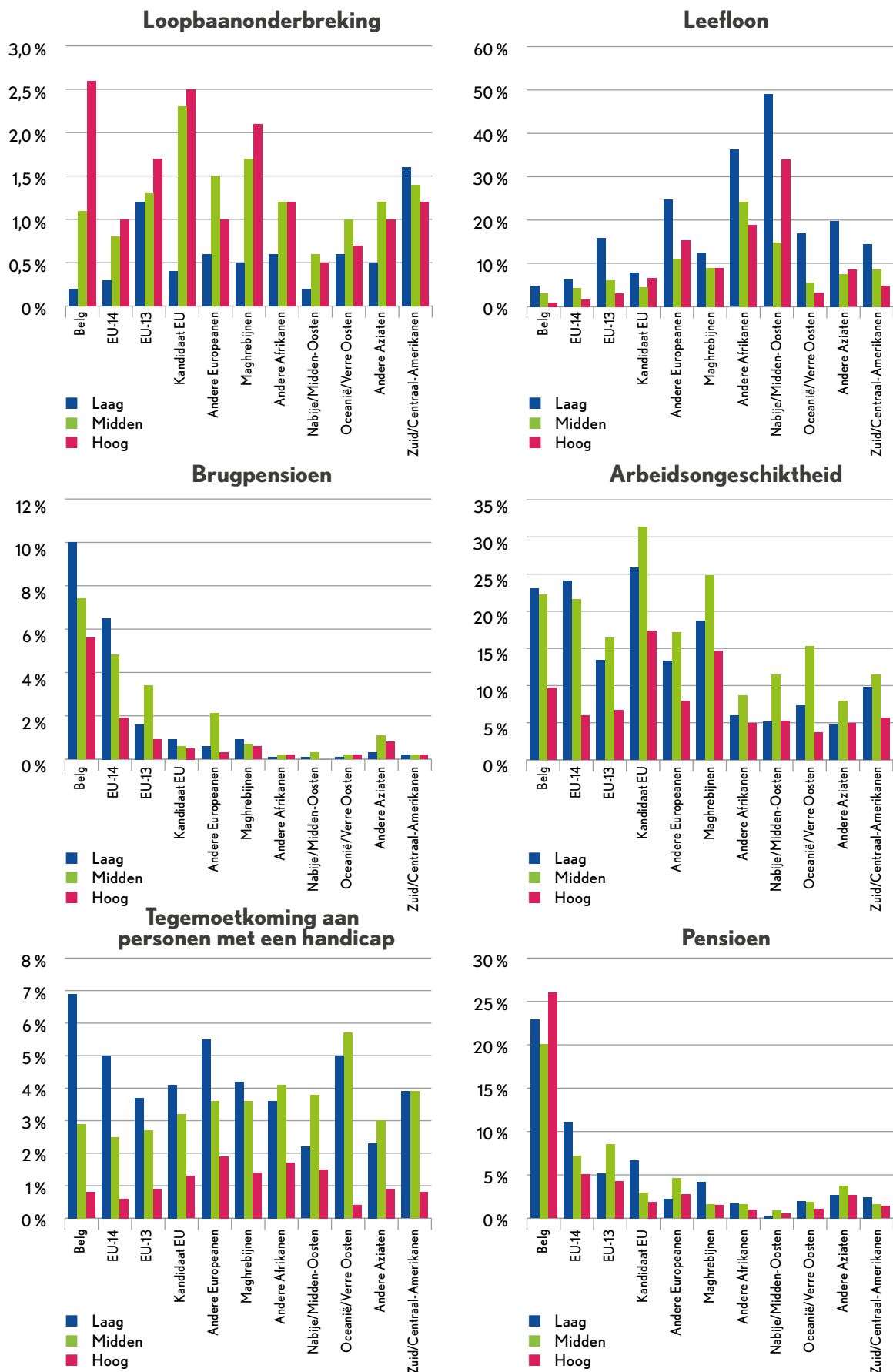

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

⁹⁶ Enkel bij middengeshoolden met origine Nabije/Midden-Oosten bleef de toename van het leefloon wat beperkter: +3,0 procentpunten.

Grafiek 39: Inactieven volgens origine en opleidingsniveau naar soort inactiviteit (25-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Dat een hoger opleidingsniveau samenhangt met een hogere werkzaamheidsgraad gold in 2016 zowel voor vrouwen als mannen, en dat bij elke origine⁹⁷. De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft weliswaar op alle onderwijsniveaus lager dan die van mannen, maar op enkele uitzonderingen na verkleinde de **genderkloof** tussen 2008 en 2016. Voorlopig is enkel in bij de EU-14- en Andere Afrikaanse origine de werkzaamheidsgraad iets hoger bij vrouwen met een diploma hoger onderwijs dan bij mannen, en ook vrouwen met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine die ten hoogste het lager middelbaar afronden zijn vaker aan het werk dan hun mannelijke tegenhangers (vaak in de sector van de dienstencheques, zie infra). In het algemeen neemt de genderkloof af met een langere scholing, behalve voor de origines EU-13, Nabije/Midden-Oosten en Zuid/Centraal-Amerika.

In de drie **gewesten** zijn de werkzaamheidsgraden van gediplomeerden hoger onderwijs en hoger middelbaar onderwijs het hoogst bij de personen met Belgische origine. Onder de personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs hebben afgerond zijn het echter de personen met origine Oceanië/Verre Oosten die in de drie gewesten de hoogste werkzaamheidsgraad hebben. De werkzaamheidsgraad stijgt in alle drie de regio's met het opleidingsniveau, met uitzondering van de origines EU-14, EU-13, Andere Europeanen en Oceanië/Verre Oosten in Brussel (hogere werkzaamheidsgraad voor afgestudeerden hoger middelbaar dan voor gediplomeerden hoger onderwijs). Voor alle origines is de werkzaamheidskloof tussen zij die ten hoogste het lager secundair afronden en de personen met een diploma hoger onderwijs het grootst in Wallonië. En in de drie gewesten is die kloof het meest uitgesproken voor de personen van Belgische en Maghrebijnse origine. In Wallonië zien we bovendien nog heel grote afstanden binnen de origines EU-13, Kandidaat EU en Nabije/Midden-Oosten. In Brussel is de kloof binnen de origine EU-13 dan weer erg gering. De werkzaamheidsgraden van afge-

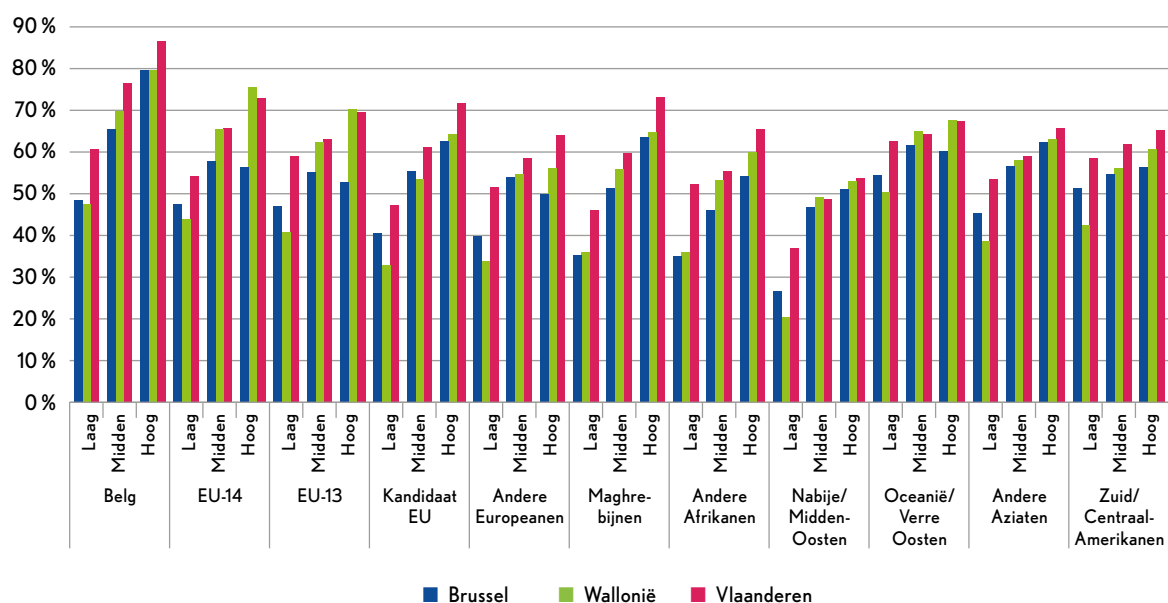
studeerden aan het hoger onderwijs zijn tussen 2008 en 2016 voor alle origines gestegen in alle gewesten (met uitzondering van Nabije/Midden-Oosten in Brussel en Wallonië, en de Belgische origine in Vlaanderen). De evoluties doorheen de geanalyseerde jaren zijn minder eenduidig bij de afgestudeerden lager en hoger secundair onderwijs⁹⁸.

In Brussel is de werkzaamheidsgraad uitgesproken laag voor de personen die ten hoogste lager middelbaar onderwijs afronden met Nabije/Midden-Oosterse (26,7%), Andere Afrikaanse (35,1%) en Maghrebijnse origine (35,2%). Voor de laatste twee origines is dit cijfer wel al veel hoger dan twee jaar eerder toen ze nog in de buurt van 30% zaten. Bij de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine is het immers de enige groep die er in de drie gewesten nog verder op achteruit ging. Bij de Brusselse gediplomeerden hoger onderwijs scoren de origines Maghreb (63,5%), Kandidaat EU (62,6%) en Andere Aziatische landen (62,3%) na de Belgen het best. De werkzaamheidsgraad van gediplomeerden hoger onderwijs met origine EU-14 in Brussel is dan weer bijzonder laag in vergelijking met de andere twee regio's, maar dat wordt verklaard doordat een groot aandeel van deze personen voor de Europese Instellingen werkt en bijgevolg ten onrechte bij de inactieven wordt meegeteld. In Vlaanderen is de werkzaamheidsgraad van de houders van een hoger onderwijsdiploma van buitenlandse origine het hoogst voor de EU-14 (72,9%), de Maghreb (73,1%) en de Kandidaat-EU-landen (71,6%). De werkzaamheidsgraad is er bijzonder laag voor personen van Maghrebijnse (46,1%) en vooral weer Nabije/Midden-Oosterse origine (37,1%) die ten hoogste het lager secundair afronden. In Wallonië is de werkzaamheidsgraad op dat opleidingsniveau nogmaals veruit het laagst bij de Nabije/Midden-Oosterse origine (20,3%), de overige origines zitten boven 30%. De werkzaamheidsgraad van de gediplomeerden hoger onderwijs is er het hoogst bij personen met origine EU-14 (75,6%) en EU-13 (70,3%).

⁹⁷ Met als enige uitzondering mannen van Nabije/Midden-Oosterse origine waar de werkzaamheidsgraad van afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs hoger was dan die van personen met een diploma hoger onderwijs.

⁹⁸ Voor de cijfers per gewest in de hele periode 2008-2016: zie statistische bijlagen.

Grafiek 40: De werkzaamheidsgraad van personen naar origine en opleidingsniveau, per gewest (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het algemene beeld wanneer we de verschillende **leeftijdsklassen** kruisen met de opleidingsniveaus is dat de werkzaamheidsgraad van jonge (20-29) en oudere (55-64 jaar) personen die ten hoogste lager middelbaar onderwijs hebben afgerond zeer laag is voor alle origines, en in het bijzonder voor de jongeren met origine Andere Afrikaanse landen en Nabije/Midden-Oosten, en ouderen met origine Kandidaat-EU, Maghreb en Nabije/Midden-Oosten. Voor jongeren en ouderen neemt de werkzaamheidsgraad wel duidelijk toe met de stijging van het diplomaniveau (uitgezonderd die met origine Oceanië/Verre Oosten). Voor de 30-54-jarigen is de werkzaamheidsgraad daarentegen het hoogst voor de afgestudeerden hoger middelbaar onderwijs bij de origines EU-13, Andere Europeanen, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten en Zuid/Centraal-Amerika. De werkzaamheidsgraad van 30 tot 54-jarige gediplomeerden hoger onderwijs van Belgische origine is nog verder gestegen van een al bijzonder hoge 90,9% in 2014 naar 91,4% in 2016.

Zorgwekkend is dat de werkzaamheidsgraad van jongeren (20-29 jaar) die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs hebben afgerond bij bijna alle origines (behalve Andere Europese, Oceanische/Verre Oosterse en Andere

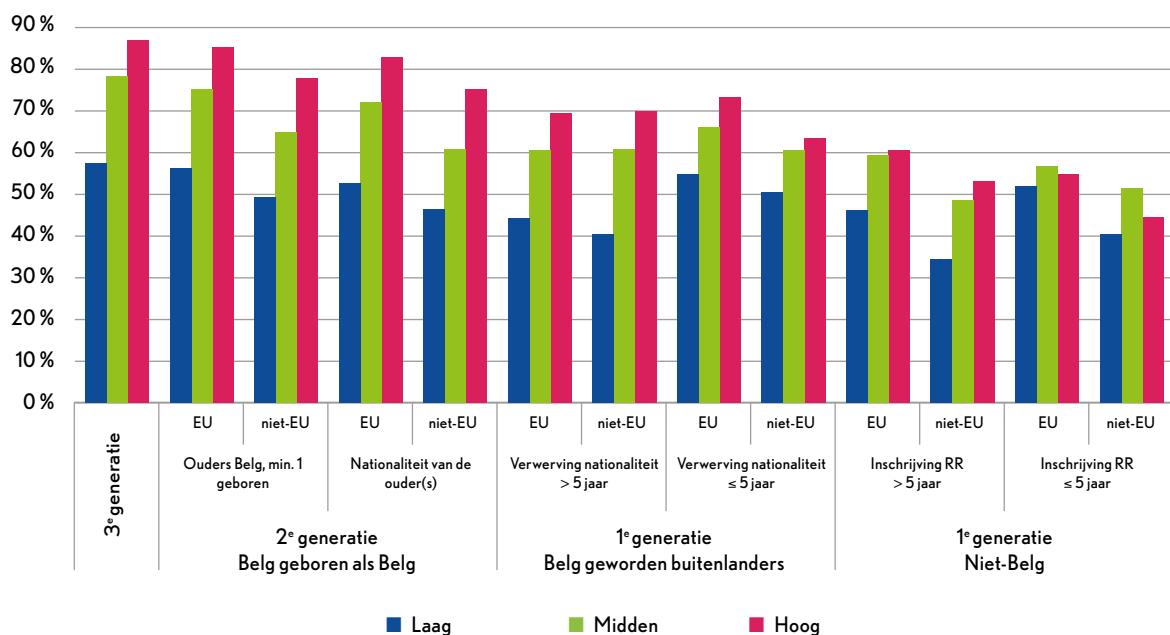
Aziatische), en ook van jongeren van Belgische origine met een diploma hoger secundair onderwijs, gedaald is tussen 2008 en 2016. De werkloosheidsgraad van jongeren die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs hebben afgerond is sinds 2014 wel weer sterk afgenomen, en zit nu voor alle origines behalve de EU-13 weer onder het niveau van 2008.

Het is moeilijk om duidelijke lijnen te vinden in de samenhang van het opleidingsniveau en de arbeidsmarktparticipatie wanneer we kijken naar de **migratieachtergrond** van personen. Voor afgestudeerden hoger onderwijs geldt voor de meeste origines nog steeds dat de werkzaamheidsgraad hoger is voor de tweede generatie dan voor de eerste, behalve voor de Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Oceanië/Verre Oosterse waar de eerste generatie Belgen (langer dan 5 jaar) beter doen. De werkzaamheidsgraad van de eerste generatie migranten van Nabije/Midden-Oosterse origine die ten hoogste 5 jaar geleden de nationaliteit verwierven of werden ingeschreven in het Rijksregister en die een diploma hoger onderwijs hebben, is daarentegen veruit het laagst. De situatie van recent geïmmigreerde gediplomeerden hoger onderwijs van Andere Europese origine ging er dan weer sterk op vooruit.

Bij de personen met een diploma hoger secundair onderwijs hebben de eerste generaties Belgen met origine Andere Afrikanen, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten en Zuid/Centraal-Amerika hogere werkzaamheidsgraden dan de andere generaties. Dat geldt ook voor personen van Maghrebijnse origine die langer dan 5 jaar de nationaliteit bezitten. Voor de tweede generatie Belgen (waarvan de ouders de Belgische nationaliteit hebben) met origine EU-14, EU-13, Kandidaat EU en Andere Europese landen, is de werkzaamheidsgraad hoger dan voor andere generaties. Onder de personen die ten hoogste

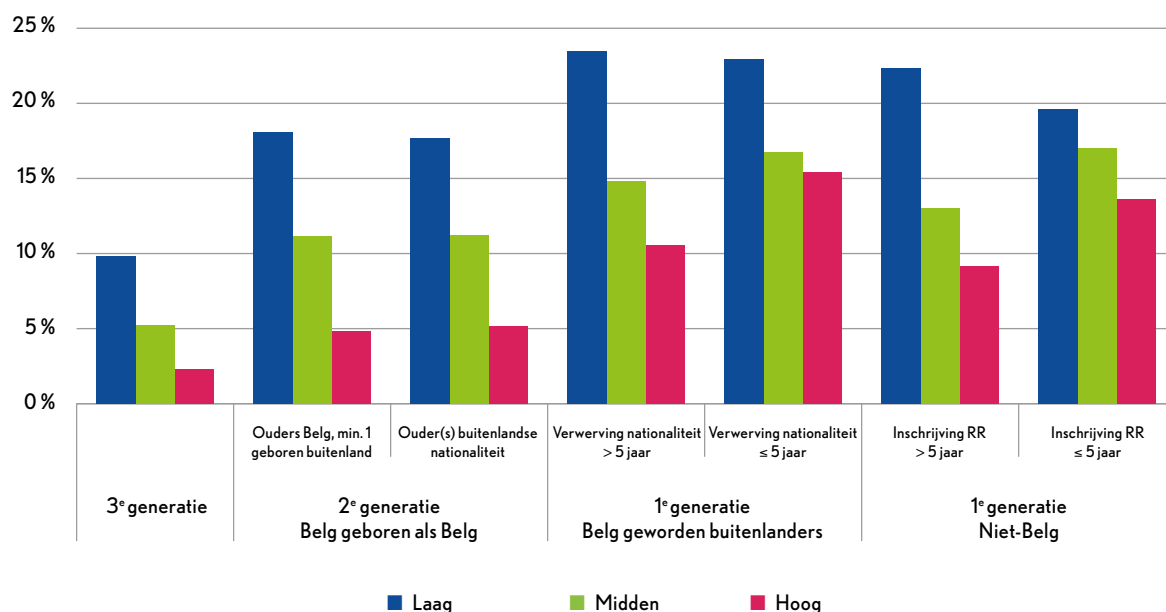
het lager secundair onderwijs hebben afgerond, heeft de eerste generatie Belgen in veel gevallen een hogere werkzaamheidsgraad dan de andere generaties (met name voor de EU-13, Andere Europese landen, Maghreb, Andere Afrikanen, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziatische en Zuid/Centraal-Amerikaanse landen). Zelfs de eerste generatie die maximaal vijf jaar ingeschreven is in het Rijksregister heeft in geval van de origines Maghreb, Andere Afrikanen, Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten en Zuid/Centraal-Amerika een hogere werkzaamheidsgraad dan de tweede generatie.

Grafiek 41: De werkzaamheidsgraad van personen naar migratieachtergrond en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 42: De werkloosheidsgraad van personen naar migratieachtergrond en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)

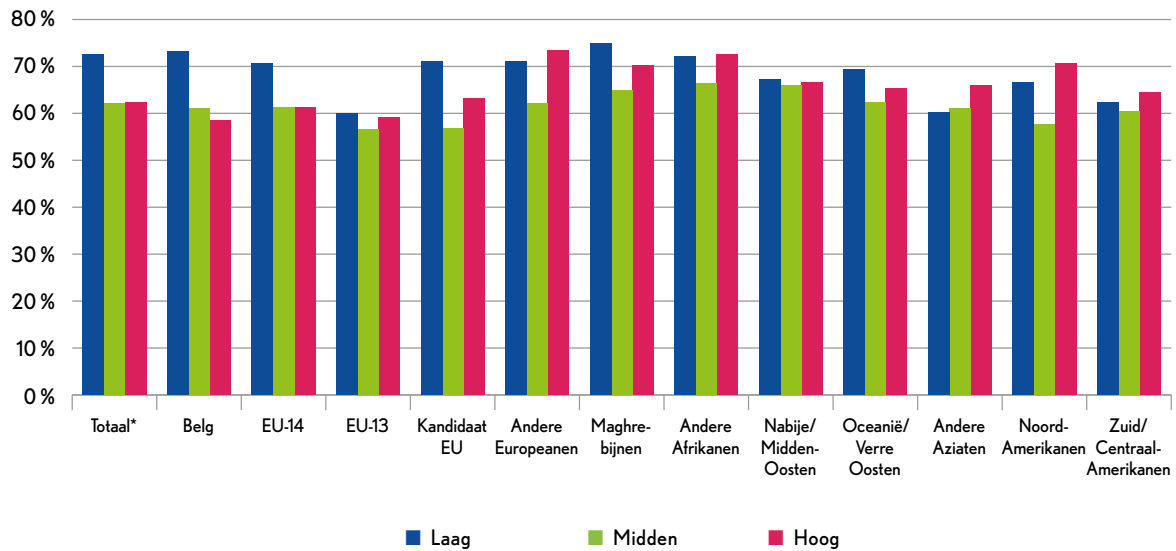
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we kijken naar het aandeel **langdurig werklozen** (meer dan een jaar werkzoekend), dan zien we dat de verschillen tussen de origines onderling kleiner zijn dan de verschillen tussen de opleidingsniveaus. Voor het totaal van de beroepsbevolking geldt dat bij personen die ten hoogste het lager middelbaar afronden een veel groter aandeel werklozen langer dan een jaar zonder job zit, dan bij de andere twee niveaus. Dat komt echter vooral scherp tot uiting bij de personen van Belgische origine, waar er een verschil van 14,6 procentpunten is tussen de aandelen langdurig werklozen bij de personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs en degenen met een diploma hoger onderwijs, en van EU-14-origine (9,4 procentpunten). Bij een aantal andere origines zien we echter dat voortgezette studies niet noodzakelijk de kans op langdurige werkloosheid verkleinen. Bij de origines Andere Europeanen, Andere Afrikanen, Andere Aziaten en Noord-

en Zuid/Centraal-Amerika hebben werklozen met een hoger onderwijsdiploma zelfs het hoogste aandeel langdurige werkloosheid en afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs het laagste (met uitzondering van de Andere Aziatische origine waar de personen die ten hoogste het lager middelbaar afronden het kleinste aandeel langdurige werkloosheid hebben).

We zien inderdaad dat hoewel werklozen met een diploma hoger onderwijs over het algemeen vaker uitstromen naar werk tussen het vierde trimester van 2014 en van 2016, dat dat niet geldt voor alle origines. Het is vooral het geval voor personen met Belgische en EU-14-origine. In de overige gevallen is de uitstroom uit werkloosheid naar werk iets groter bij afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs, en bij de Andere Aziatische en Nabije/Midden-Oosterse origine zelfs het lager middelbaar onderwijs.

Grafiek 43: Het aandeel langdurig werklozen op het totaal aantal werklozen per origine, volgens opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Box 2: Focus hoger onderwijs

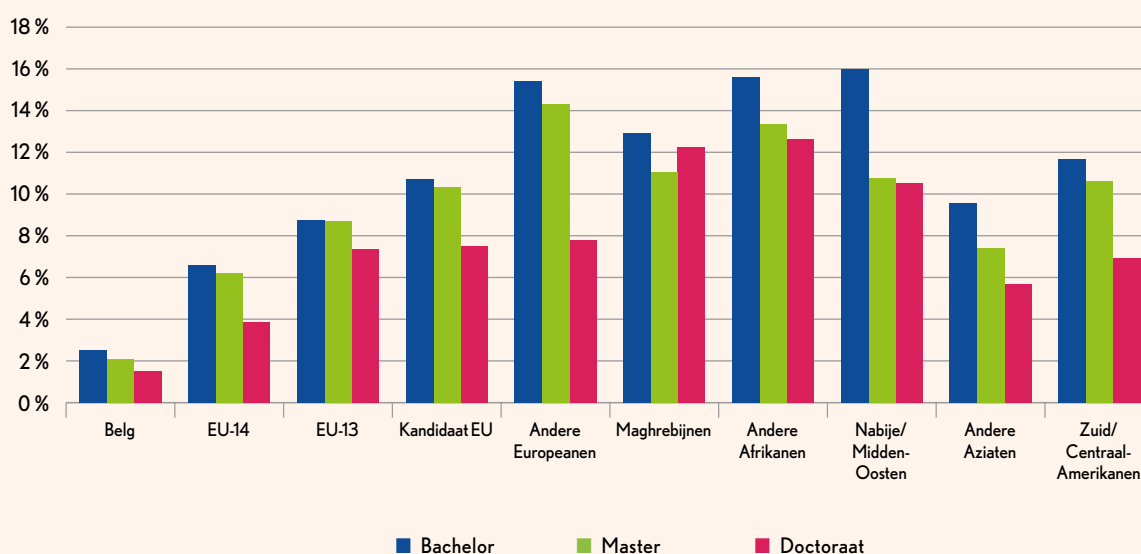
Zoals werd aangekondigd in hoofdstuk Demografie hebben we voor deze editie van de Socio-economische Monitoring de diploma's hoger onderwijs verder uitgesplitst naar bachelor, master en doctoraat⁹⁹. We bekijken daarbij enkel de populatie van 25-64-jarigen, omdat bij jongeren het diplomaniveau nog te veranderlijk is.

In de rest van dit hoofdstuk over het opleidingsniveau zagen we dat – op enkele uitzonderingen na – hoe hoger iemands opleidingsniveau is, hoe beter de vooruitzichten op de arbeidsmarkt. We zien echter dat de situatie wat complexer is bij de gediplomeerden hoger onderwijs onderling. Langer studeren (dus niet enkel in het bezit zijn van een bachelor, maar ook van een

masterdiploma of een doctoraat) heeft niet voor alle groepen dezelfde toegevoegde waarde wat betreft de grote arbeidsmarktindicatoren werkzaamheid, werkloosheid en inactiviteit.

Bij de werkloosheidsgraad zijn de verschillen tussen origines nog vrij beperkt (zij het groter in 2016 dan in 2008). Bij alle origines hebben masters een iets lagere werkloosheidsgraad dan bachelors (uitgezonderd de EU-13 waar de graden quasi gelijk zijn). Houders van een doctoraat hebben in de meeste gevallen nog een duidelijk lagere werkloosheidsgraad dan masters, behalve dan bij de Maghrebijnse origine, al is de werkloosheidsgraad van doctors van vreemde origine nooit lager dan die van bachelors van Belgische origine.

Grafiek 44: Werkloosheidsgraad bij gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)¹⁰⁰

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

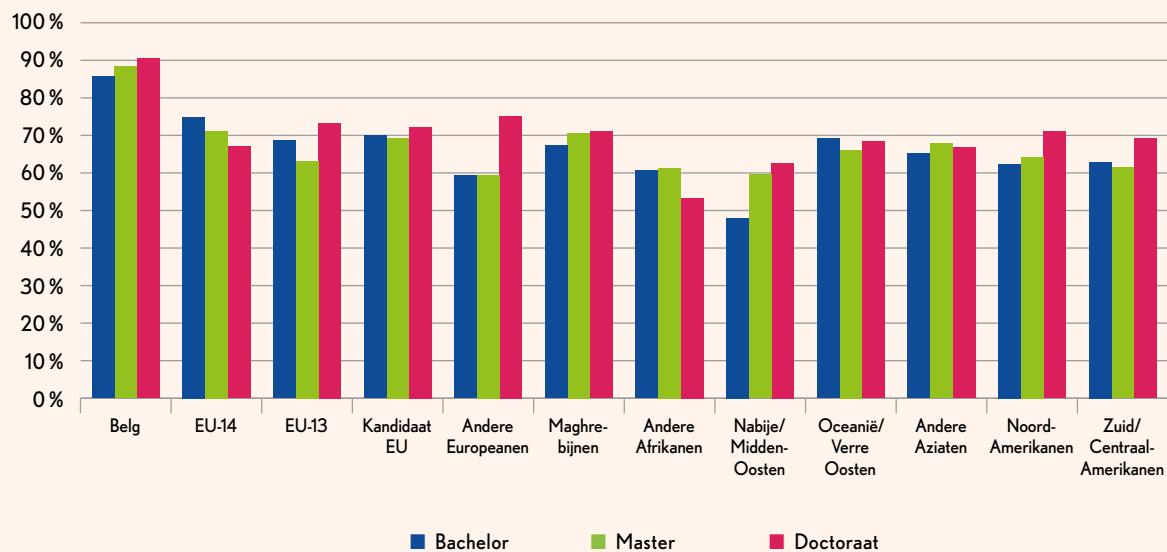
⁹⁹ Voor een deel van de gediplomeerden hoger onderwijs beschikken we niet over hun exacte type diploma, zij worden bijgevolg niet meegenomen in deze analyse. Zie hoofdstuk Demografie en de statistische bijlagen voor details over deze variabele.

¹⁰⁰ De populatie bevat te kleine aantallen voor de Noord-Amerikaanse en Oceanië/Verre Oosterse origine, dus zij worden niet weergegeven in deze grafiek.

Wat betreft de werkzaamheidsgraad zijn er meer verschillen tussen origines. Langer studeren blijkt bij een aantal origines inderdaad samen te gaan met een hogere werkzaamheid (met name de Belgische, Noord-Amerikaanse, Nabije/Midden-Oosterse, Andere Europese en in wat mindere mate de Maghrebijnse),

maar bij andere niet. Masters van EU-14, EU-13, Kandidaat-EU, Oceanië/Verre Oosterse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origines hebben lagere werkzaamheidsgraden dan bachelors. En bij de EU-14-origine en vooral de Andere Afrikanen blijken houders van een doctoraat het minst aan het werk.

Grafiek 45: Werkzaamheidsgraad bij gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)

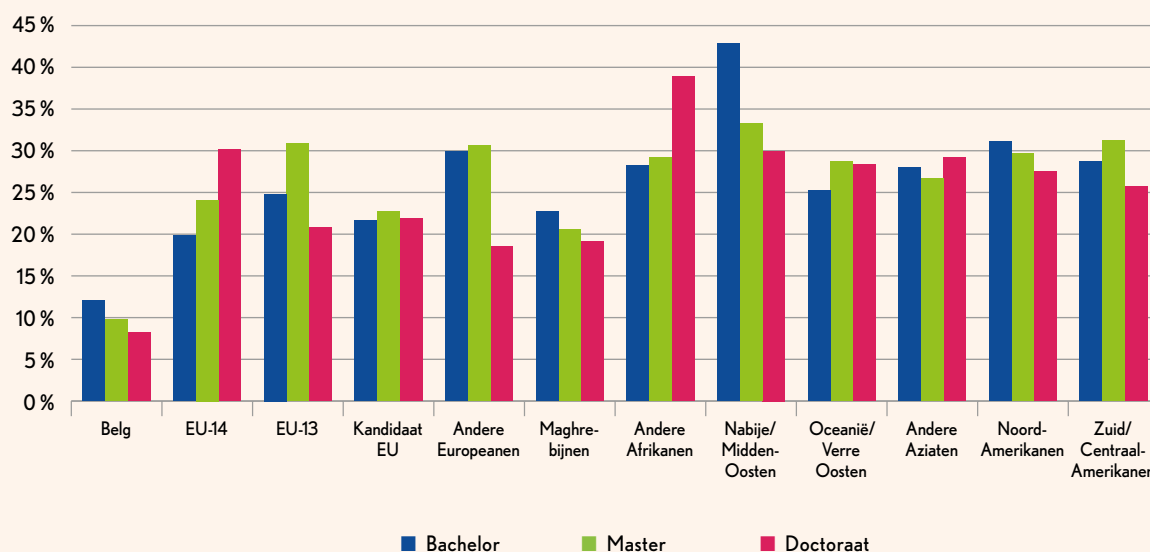
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De inactiviteitsgraden weerspiegelen de verschillen van hierboven. Bij enkel origines verkleint het aandeel inactieven bij een langere opleiding (de Belgische, Maghrebijnse, Nabije/Midden-Oosterse en de Noord-Amerikaanse), en bij enkele is het net andersom: voor houders

van een diploma hoger onderwijs met origines EU-14 en Andere Afrikaanse landen neemt de inactiviteit toe bij een langer studietype¹⁰¹. Opvallend is de hoge inactiviteitsgraad van doctoraatshouders van Andere Afrikaanse origine.

¹⁰¹ In geval van de EU-14 speelt waarschijnlijk opnieuw de onderschatting ten gevolge van de internationale tewerkstelling mee.

Grafiek 46: Inactiviteitsgraad bij de gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ook wanneer we de verdeling van bachelors, masters en doctors over salarisdecilen bekijken zijn er grote verschillen tussen de origines. Enkel bij houders van een doctoraat zien we dat deze in 2016 bij alle origines zeer hoge aandelen werkenden (meer dan 75%) in de drie hoogste loondecilen hadden. Het aandeel hoge lonen is het kleinst voor doctors van Andere Afrikaanse

origine, maar het steeg wel sterk ten opzichte van 2008¹⁰². Bij alle origines hebben masters een hoger aandeel hoge lonen, en een kleiner aandeel lage lonen, dan bachelors; maar enkel bij de masters van Belgische en EU-14-origine zit er een meerderheid van de werkenden in de hoogste salarisdecilen.

De opleidingsniveaus zijn – niet verrassend – niet gelijk verdeeld over de **sectoren (NACE)**. We vinden zowel de personen die het lager als het hoger secundair onderwijs hebben afgerond in 2016 het vaakst terug in de sector openbaar bestuur (O84), wat logisch is gezien het gewicht van deze sector voor de volledige beroepsbevolking. Uitgesplitst per origine blijkt O84 echter enkel het grootst voor de personen van Belgische en Andere Afrikaanse origine en voor de afgestudeerden van het hoger secundair onderwijs van Maghrebijnse origine. Personen die ten hoogste het lager secundair afmaakten met origines EU-13, Kandidaat-EU, Andere Europeanen, Maghreb en Zuid/Centraal-Amerika zijn sterk vertegenwoordigd in N81 (gebouwen en landschapsverzorging).

En die met origine Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en Andere Aziaten vinden we het vaakst terug in de horeca (I56). Deze verdeling komt dus grotendeels overeen met de sectoren die sterk vertegenwoordigd waren in het totaal van de werkenden. De gediplomeerden hoger onderwijs per origine vinden we daarentegen veel vaker terug in het onderwijs (P85). Enkel de gediplomeerden hoger onderwijs van Andere Afrikaanse origine werken vaker in openbare besturen (O84), Andere Aziaten in de detailhandel (G47), en die met origine Nabije/Midden-Oosten zijn het vaakst tewerkgesteld in de gezondheidszorg (Q86). Bij de analyse van het opleidingsdomein gaan we dieper in op de vraag of de talenten van (gediplomeerde) migranten wel optimaal worden ingezet.

¹⁰² Let wel: de aantallen zijn klein, dus de cijfers schommelen sterk van jaar tot jaar.

Tabel 20: De sterkst vertegenwoordigde sectoren bij loontrekkenden volgens opleidingsniveau en origine (20-64 jaar, 2016)

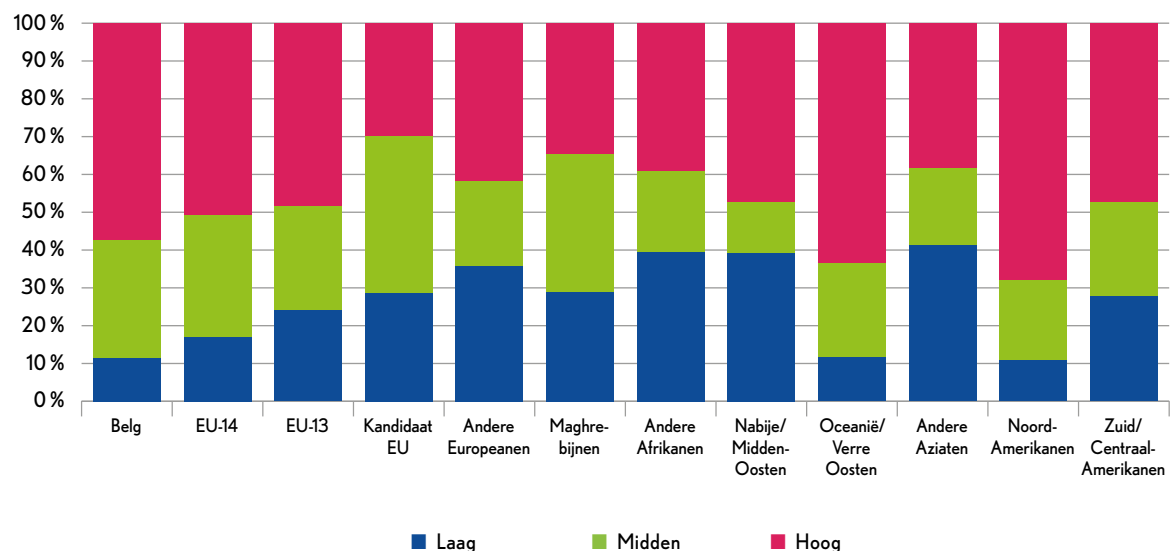
	Laag	Midden	Hoog
Belg	O84	O84	P85
EU-14	G47	G47	P85
EU-13	N81	G47	P85
Kandidaat EU	N81	G47	P85
Andere Europeanen	N81	G47	P85
Maghrebijnen	N81	O84	P85
Andere Afrikanen	O84	O84	O84
Nabije/Midden-Oosten	I56	G47	Q86
Oceanië/Verre Oosten	I56	I56	P85
Andere Aziaten	I56	I56	G47
Noord-Amerikanen	G47	G47	P85
Zuid/Centraal-Amerikanen	N81	G47	P85

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we focussen op de **openbare sector**¹⁰³ in 2016, vinden we daar voor gemiddeld 53,1% van de werkenden een diploma hoger onderwijs (in 2011 was dat nog maar 49,7%).

Vergeleken met alle werkenden in het land hebben de werknemers uit de overheidssector dus voor alle origines hogere aandelen werknemers met een hoger onderwijsdiploma en – met uitzondering van de EU-13 – kleinere aandelen personen met een lager secundair of onbekend opleidingsniveau. De overheid kent dus een toename van het opleidingsniveau. Op federaal niveau en bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vinden we naast gediplomeerden hoger onderwijs ook een vrij groot aandeel gediplomeerden hoger middelbaar onderwijs, maar de werkkrachten van het Waals Gewest, het Vlaams Gewest/Vlaamse Gemeenschap en de Franstalige Gemeenschap hebben een bijzonder hoog aandeel gediplomeerden hoger onderwijs. Bij de gemeenten vinden we wat grotere aandelen personen die ten hoogste het lager secundair afronden, maar niet bij hun personeel van Belgische, EU-14- en Kandidaat-EU-origine die een hoger aandeel afgestudeerden van het hoger secundair hebben en origines Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika die opnieuw een hoger aandeel hoger onderwijsdiploma's hebben.

Grafiek 47: Verdeling van de werknemers uit de openbare sector volgens opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)

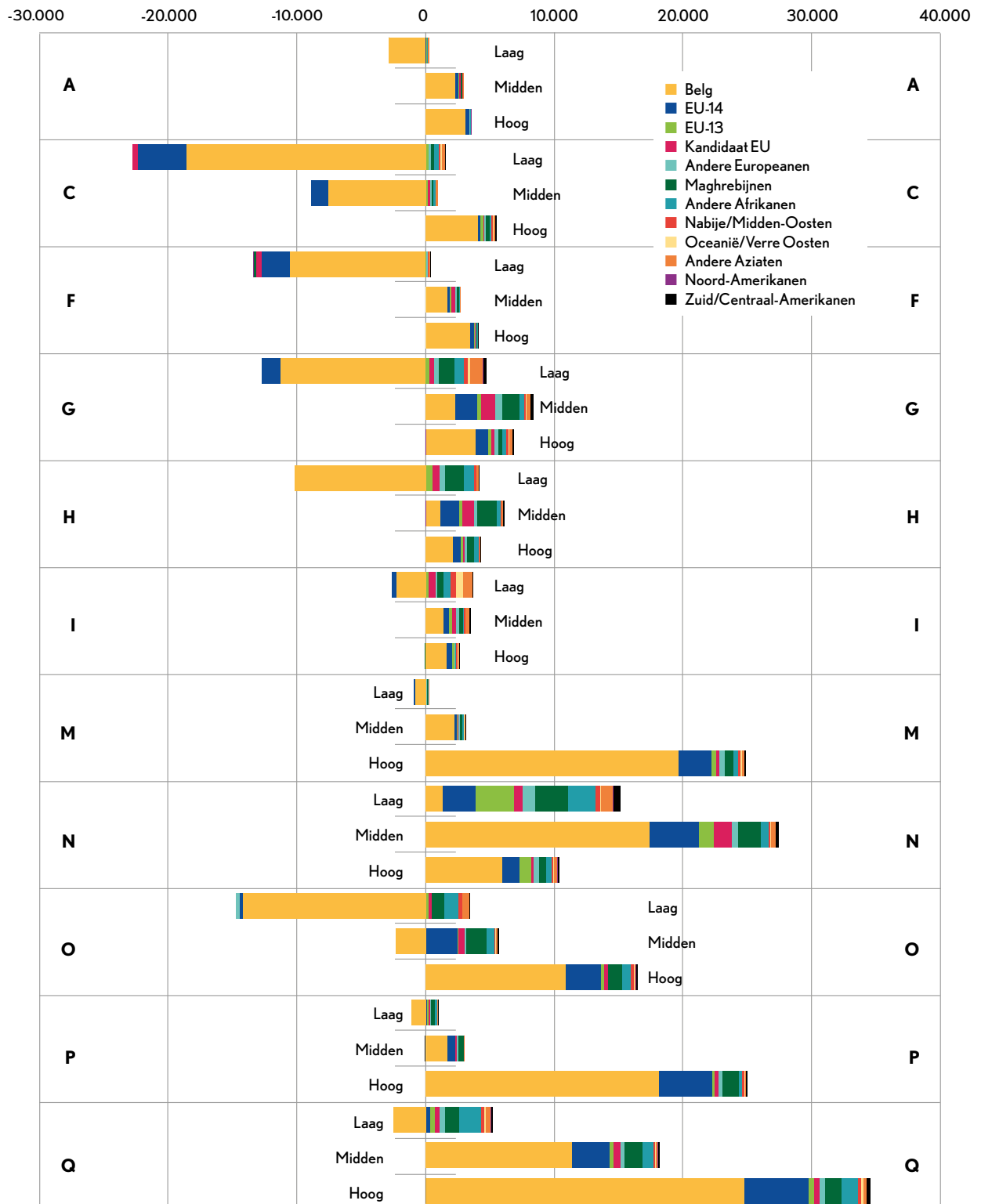
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

¹⁰³ Geselecteerd op basis van de variabele "secemp", niet de NACE codes (zie supra).

Uit de netto-evolutie van de **werkgelegenheid per sector en opleidingsniveau** bleek al in de vorige editie dat er in de periode 2011-2014 werkgelegenheid voor personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs verdween, terwijl er jobs voor de andere opleidingsniveaus bijkwamen. De twee jaren daarna zette die trend zich verder, weliswaar met een veel zwakkere afname bij de kortgeschoolden. De positieve netto-evolutie van de werkge-

legenheid voor de andere twee niveaus geldt voor alle origines. Bij de werkgelegenheid voor personen die ten hoogste het lager middelbaar afronden zien we daarentegen enkel een netto-afname in de Belgische en EU-14-origine; bij de andere origines is het aantal jobs dat door deze groep wordt ingevuld toegenomen, zij het in veel beperktere mate dan de midden- en hooggeschoolde arbeid.

Grafiek 48: Netto-evolutie van de werkgelegenheid volgens sector en origine, per opleidingsniveau (20-64 jaar, 2011-2016)¹⁰⁴

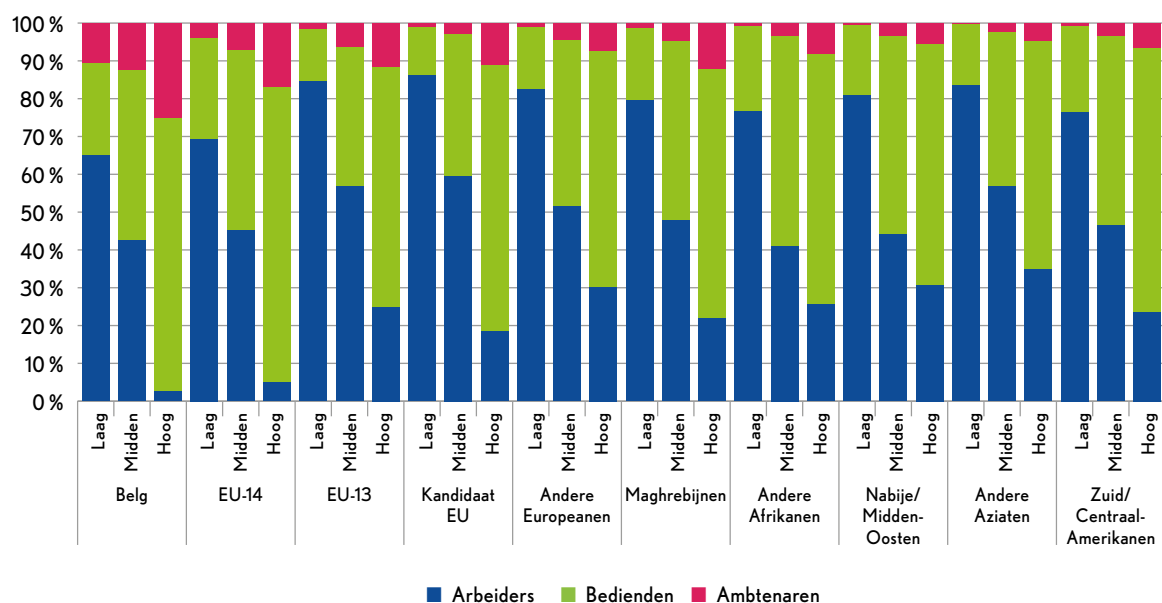
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

¹⁰⁴ De sectoren met de kleinste aantallen werkenden (zie supra, grafiek 27) werden niet opgenomen in de grafiek.

Wanneer we kijken naar de **types contracten** (arbeiders, bedienden en ambtenaren) van de loontrekkenden per opleidingsniveau en origine, dan zien we dat afgestudeerden hoger onderwijs met Belgische en EU-14-origine zelden een contract als arbeider hebben, terwijl gediplomeerden hoger onderwijs met Andere Europese, Nabije/Midden-Oosterse en Andere

Aziatische origine veel vaker dan andere origines in het statuut van arbeider werken, wat suggereert dat ze mogelijk niet steeds in functies belanden waar ze ten volle hun verworven competenties kunnen inzetten. Personen van Kandidaat-EU-origine met ten hoogste een getuigschrift lager middelbaar onderwijs zijn het minst vaak tewerkgesteld als bediende.

Grafiek 49: Aandeel van de tewerkgestelde loontrekkenden volgens type van overeenkomst, origine en opleidingsniveau (18-64 jaar, 2016)

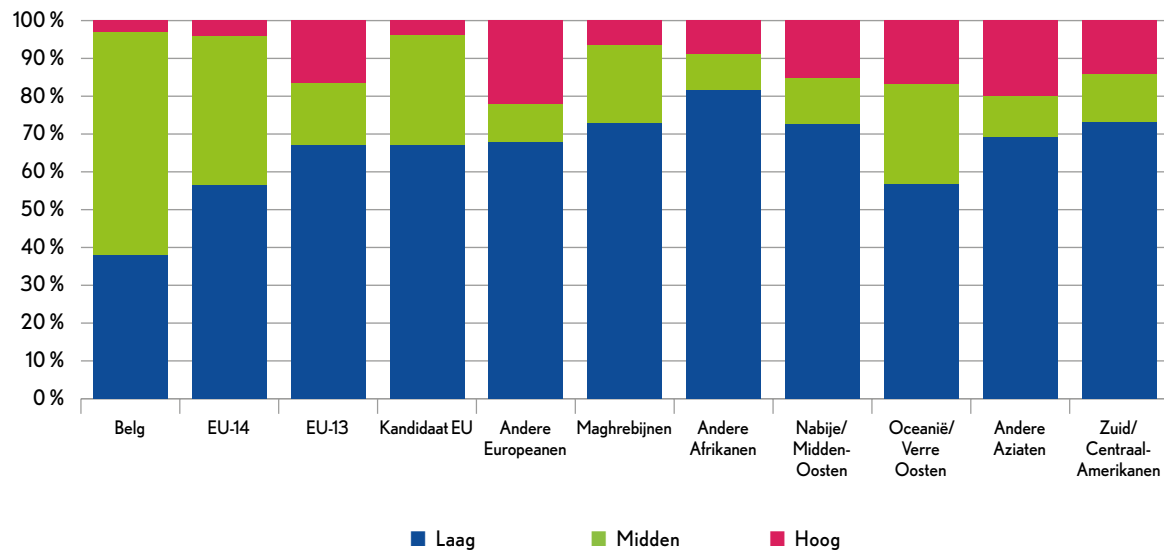

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De **dienstenchequesector** is een sector waar vooral personen werken die ten hoogste het lager secundair onderwijs hebben afgerond. We zagen hierboven al dat van de grote activiteitssectoren (met meer dan 100.000 personen) sector N81 (de diensten, een sector waarbinnen we het merendeel van de ondernemingen vinden die gebruik maken van het systeem van dienstencheques) het grootste aandeel kortgeschoolde werknemers bevat. Er zijn echter grote verschillen tussen de origines wat betreft

de samenstelling van de groep dienstenchequeswerkers. Bij de Belgische en de EU-14-origine zien we een relatief groot aandeel afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs. Bij de EU-13, Andere Europeanen en Andere Aziaten zien we dan weer veel grotere aandelen gediplomeerden hoger onderwijs. Zeker voor origines met grote aandelen nieuwkomers blijkt het systeem dus niet uitsluitend personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs te werk te stellen.

Grafiek 50: Verdeling van de vrouwelijke loontrekkenden in het systeem van de dienstencheques volgens opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)

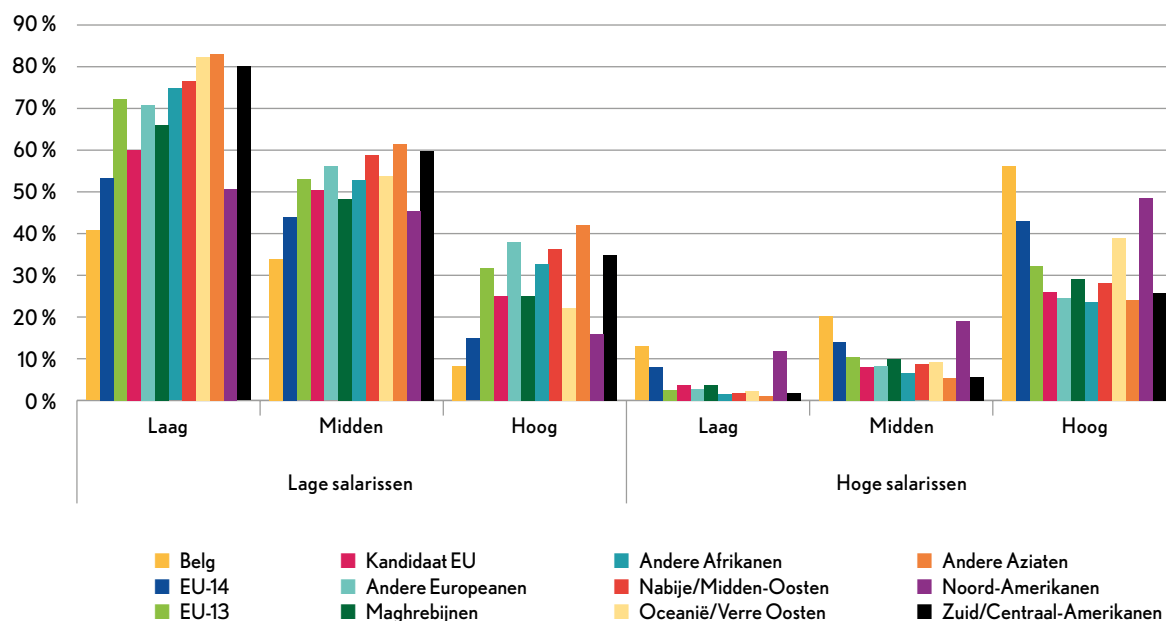
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Werkenden met een diploma hoger onderwijs van alle origines hebben niet verassend kleinere aandelen lage lonen, en hogere aandelen hoge lonen, dan de andere opleidingsniveaus. Maar binnen elk opleidingsniveau hebben telkens de personen van Belgische origine het laagste aandeel lage, en het hoogste aandeel hoge lonen (gevolgd door de Noord-Amerikaanse origine). De personen van Andere Aziatische origine hebben binnen elk opleidingsniveau het hoogste aandeel lage lonen, en het kleinste aandeel hoge lonen (behalve bij de hoogopgeleiden, waar de Andere Afrikaanse origine nog een iets kleiner aandeel heeft). Personen van Belgische en Noord-Amerikaanse origine hebben ook de grootste aandelen neutrale **loontransities**,

en dat het meest uitgesproken bij de gediplomeerden hoger onderwijs. Dit is mogelijk een indicatie dat zij vanaf het begin starten op een loonniveau dat overeenkomt met hun kwalificaties, terwijl de anderen vaker onder hun niveau starten. De Andere Afrikaanse origine heeft bij gediplomeerden hoger middelbaar en hoger onderwijs het grootste aandeel positieve loontransities, bij de personen die ten hoogste het lager secundair afmaakten, maakten werkenden van Nabije/Midden-Oosterse origine het vaakst een positieve loontransitie mee tussen 2011 en 2016. Net als de analyse van de contracttypes hierboven, suggereren de loonniveaus dat de talenten van personen van vreemde origine niet optimaal worden ingezet¹⁰⁵.

¹⁰⁵ De beschrijvende analyse van het opleidingsniveau en studiedomein (zie hieronder) in dit hoofdstuk geeft al sterke indicaties van een sterkere overkwalificatie (d.i. het hebben van een hoger diploma dan wat vereist is voor de functie) bij personen met een vreemde origine dan bij die met Belgische origine. Dit wordt bevestigd door het onderzoek van V. Jacobs, F. Rycx, B. Mahy & M. Volral (forthcoming), "The Heterogeneous Effects of Workers' Countries of Birth on Over-education".

Grafiek 51: Aandeel van de drie laagste en de drie hoogste loondecilen per opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)

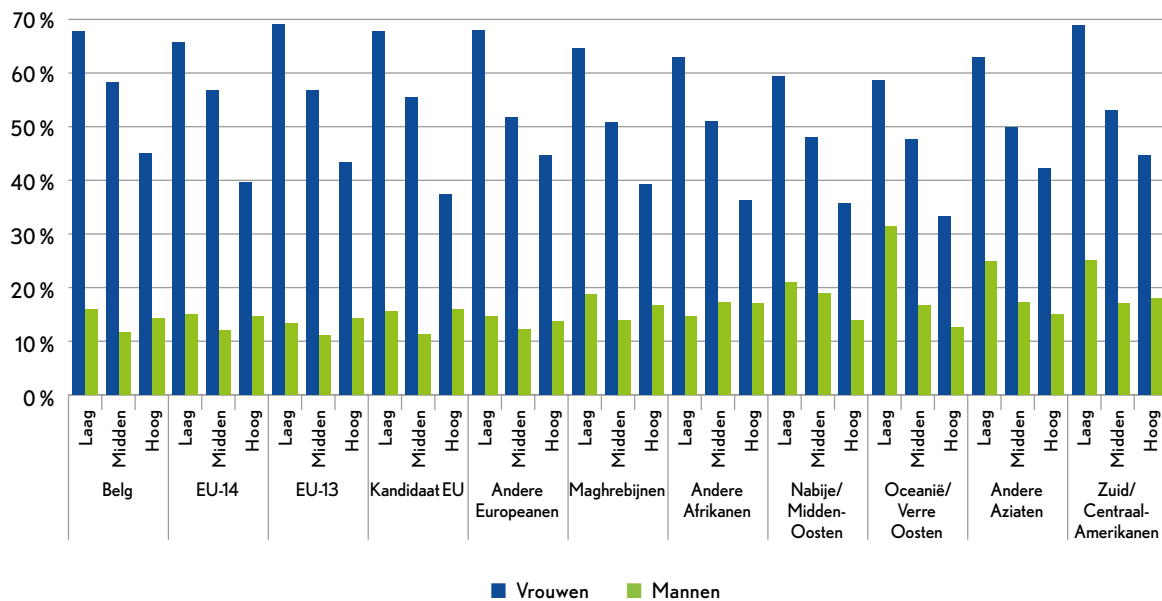

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse van het opleidingsniveau levert tot slot nog een opmerkelijke vaststelling op wanneer we kijken naar het aandeel **deeltijds werkers**. Vrouwen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs werken veel vaker deeltijds dan andere, en dat bij alle origines (met percentages deeltijds werk die variëren van 58% – voor Oceanië/Verre Oosten - tot 69% voor EU-13). Bovendien is bij elke origine behalve Oceanië/Verre Oosten de kloof tussen het aandeel mannelijke en vrouwelijke deeltijders het grootst bij de personen die ten hoogste het lager middelbaar afronden (bij die laatste

origine werken ook kortgeschoolde mannen heel vaak deeltijds). Opleidingsniveau lijkt voor vrouwen dus doorslaggevend voor het aandeel deeltijds werk, wat waarschijnlijk samenhangt met het feit dat vrouwen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs doorgaans minder verdienen en dus minder inkomensverlies lijden wanneer ze minder uren werken. Opmerkelijk is wel dat onder de vrouwen met een hoger onderwijsdiploma, vrouwen van Belgische origine het grootste aandeel deeltijds werk hebben.

Grafiek 52: Aandeel deeltijds werkenden, naar opleidingsniveau, geslacht en origine (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

4. STUDIEDOMEIN

Uit publicaties zoals de schoolverlatersenquête van de VDAB weten we dat niet elk studiedomein garant staat voor een vlotte instroom op de arbeidsmarkt. Sommige diploma's zijn meer in trek bij werkgevers dan andere. Daarom willen we in deze Socio-economische Monitoring ook kijken naar de arbeidsmarktsituatie van personen volgens hun studiedomein, gekruist met origine. Het ontwikkelen van deze variabele was niet eenvoudig gezien het bestaan van diverse onderwijsstructuren in ons land. De methodologie en de samenstelling van de verschillende domeinen werd beschreven in het hoofdstuk Demografie. Gezien de vaak kleine aantallen gediplomeerden per opleidingsdomein, zullen we voornamelijk de werkzaamheidsgraad bespreken (van 20-64-jarigen) en zullen we slechts met een beperkt aantal andere variabelen kruisen.

Voordat we de situatie van de gediplomeerden per origine bespreken, bekijken we de grote arbeidsmarktindicatoren (werkzaamheid, werkloosheid en inactiviteit) voor het totaal van de inwoners van België per studiedomein en oplei-

dingsniveau. Die cijfers zijn waarschijnlijk geen verrassing voor iedereen die bekend is met de Belgische arbeidsmarkt en haar knelpuntberoepen. De hoogste werkzaamheidsgraad vinden we (in heel de periode 2008-2016) bij personen die een diploma "tandheelkunde" hebben (85,4% in 2016). Ook de werkzaamheidsgraad van afgestudeerden van andere domeinen uit de categorie 'gezondheid en sociale bescherming' (zoals "therapie en revalidatie", "verpleegkunde", "geneeskunde" en "farmacie") is erg hoog. Daarnaast vinden we nog werkzaamheidsgraden van meer dan 80% voor personen met een diploma 'onderwijs', "landbouw, bosbouw en visserijonderzoek" en "milieubescherming".

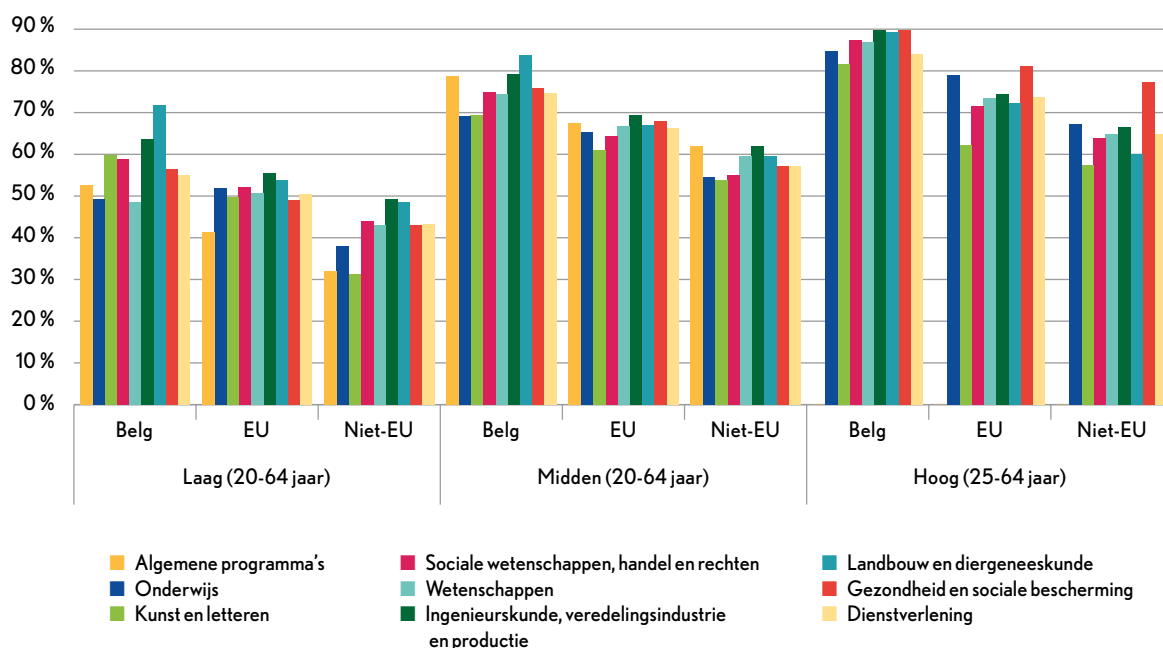
De laagste werkzaamheidsgraad vinden we bij personen met een diploma in het domein "veredelings- en verwerkingsindustrie" (62,1% in 2016). Dat is echter ook het studiedomein met het op één na hoogste aandeel personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs hebben afgerond (na de categorie 'algemene programma's' waar we per definitie uitsluitend diploma's lager en hoger secundair onderwijs terugvin-

den, en die de tweede laagste werkzaamheidsgraad laat optekenen). Personen die toch een hoger onderwijsdiploma in het domein “veredelings- en verwerkingsindustrie” hebben, hebben een even hoge werkzaamheidsgraad als de andere domeinen uit de categorie ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’. Andere domeinen met lage werkzaamheidsgraden (en tegelijk de hoogste werkloosheids- en inactiviteitsgraden) zijn “letterkunde”, “wiskunde en statistiek”, “kunst” en – minder uitgesproken – “politieke wetenschappen”.

Weinig verrassend geldt inderdaad voor alle studiedomeinen dat de werkzaamheidsgraad hoger is naarmate men langer studeert. Dat geldt voor de personen met Belgische, EU- en niet-EU-origine (vanwege de kleine aantallen zijn de origines gegroepeerd). De grootte van

de kloof tussen de personen met Belgische en niet-EU-origine is echter niet bij elk diploma-niveau gelijk. Bij de personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs hebben afgerond is de werkzaamheidskloof het grootste bij het studiedomein ‘kunst en letterkunde’ (uit het hoofdstuk Demografie weten we dat het aandeel van dat type diploma’s bovendien relatief groot is bij de niet-EU-originegroepen). Bij personen die het hoger middelbaar onderwijs hebben afgerond of die een diploma hoger onderwijs hebben, is de kloof het grootst bij het domein ‘landbouw en diergeneeskunde’. Voor de hoogopgeleiden geldt dat echter enkel voor de mannen. Bij vrouwen met een diploma hoger onderwijs is de werkzaamheidskloof het grootst bij de categorie ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’.

Grafiek 53: Werkzaamheidsgraad volgens origine, studiedomein en opleidingsniveau (2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we naar de afzonderlijke origines kijken (cijfers die met de nodige omzichtigheid moeten bekeken worden vanwege de kleine aantallen), blijkt opnieuw dat gelijkaardige diploma's in 2016 niet in alle gevallen dezelfde kansen bieden op de arbeidsmarkt. Niet verrassend hebben de personen van Belgische origine bij gelijk welk studiedomein de hoogste werkzaam-

heidsgraad. Dit geldt vooral voor personen met een laag opleidingsniveau. Bij personen met een hoger opleidingsniveau is de kloof tussen de personen met Belgische en niet-EU-origine kleiner. Bij personen die het hoger middelbaar onderwijs hebben afgerond of die een diploma hoger onderwijs hebben, is de kloof het grootst bij het domein ‘landbouw en diergeneeskunde’.

heidsgraad – met één uitzondering in het domein “wetenschappen (onbepaald)”¹⁰⁶ waar de personen met origine Oceanië/Verre Oosten nog een iets hogere werkzaamheidsgraad hebben dan die van Belgische origine (90,9 tegenover 87,2%). Voor sommige studiedomeinen is de werkzaamheidskloof tussen personen met Belgische en niet-EU-origine echter veel groter dan voor andere. Dat geldt vooral voor “letterkunde”, “milieubescherming”, “rechten” en “diergeneeskunde” (met verschillen van meer dan 30 procentpunten)¹⁰⁷. De kleinste kloof vinden we bij de domeinen “wetenschappen (onbepaald)”, “veiligheidsdiensten”, “geneeskunde” en de overige domeinen onder ‘gezondheid en sociale bescherming’.

Van de verschillende niet-EU-originegroepen hebben de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine opnieuw bij zowat elk studiedomein de laagste werkzaamheidsgraad (gevolgd door de personen met Andere Afrikaanse origine), maar er zijn een paar merkwaardige uitzonderingen. Zowel bij de personen met een diploma “tandheelkunde” als zij met een diploma “geneeskunde” is het na de personen van

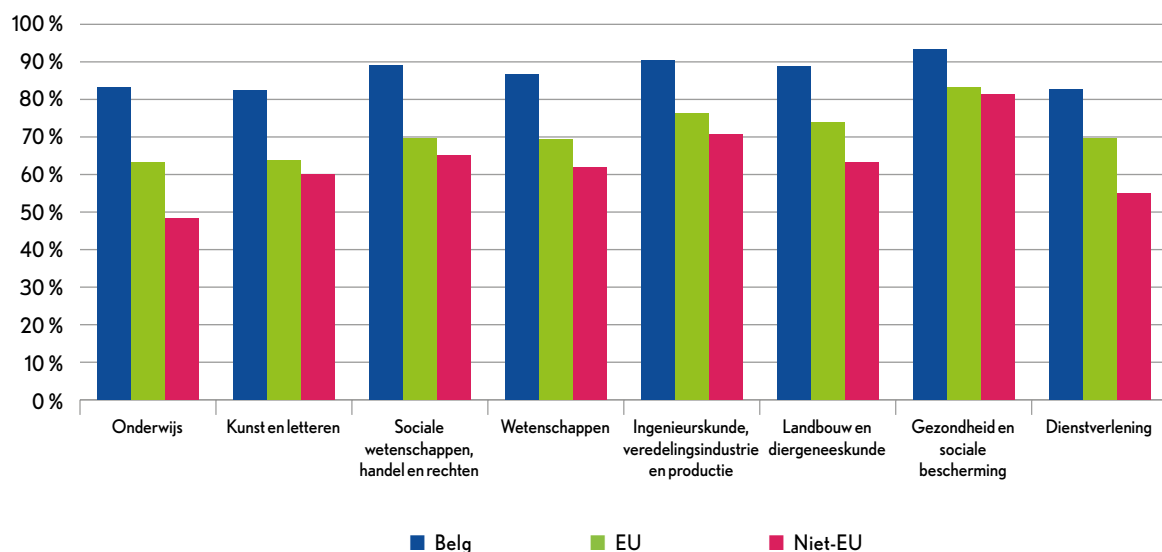
Belgische origine immers de originegroep met de hoogste werkzaamheidsgraad.

Zelfs wanneer we uitsluitend naar de houders van een masterdiploma kijken, blijkt dat de werkzaamheidskloof tussen personen met Belgische origine en een vreemde origine zeer groot blijft, zeker bij de domeinen ‘onderwijs’ en ‘dienstverlening’. Mogelijk weegt in de sectoren waar deze domeinen naar leiden talenkennis sterker door, waardoor in ieder geval recente nieuwkomers een extra handicap hebben. Ook voor het domein ‘gezondheidszorg en sociale bescherming’ (waar masters met Belgische origine een werkzaamheidsgraad van 93,4% hadden in 2016, en waar er dus duidelijk veel werkgelegenheid is) is er nog steeds een kloof van 12 procentpunten tussen de personen met Belgische en niet-EU-origine. Dat is weliswaar een veel beperktere werkzaamheidskloof dan bij de andere domeinen, en bovendien is het verschil tussen personen van EU- en niet-EU-origine hier ook erg klein (1,9 procentpunt). Bij de overige domeinen bedraagt het verschil tussen de werkzaamheidsgraden van masters met Belgische en niet-EU-origine tussen de 20 en 25 procentpunten.

¹⁰⁶ Dit domein bevat enkel diploma’s van het hoger onderwijs.

¹⁰⁷ Deze bevinding geldt voor de drie gewesten, maar met een verschillende rangschikking: in Brussel is de kloof het grootst voor gediplomeerden in de rechten (voor diergeneeskunde is de kloof vrij gemiddeld), in het Vlaamse Gewest is de kloof het grootst voor afgestudeerden in de letteren en de milieubescherming en in het Waalse Gewest voor de diergeneeskunde.

Grafiek 54: Werkzaamheidsgraad bij personen met een masterdiploma volgens origine en studiedomein (25-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we de studiedomeinen kruisen met de salarisniveaus, dan heeft de categorie ‘dienstverlening’ het grootste aandeel lage salarisdecielen, en de categorie ‘onderwijs’ het kleinste. De categorie ‘wetenschappen’ heeft het grootste aandeel hoge lonen. We moeten hier echter uiteraard opnieuw rekening houden met het opleidingsniveau, want we weten al dat personen met een diploma hoger onderwijs gemiddeld veel hogere lonen hebben dan zij die ten hoogste hoger middelbaar onderwijs hebben afgerond, en veel hoger dan zij die ten hoogste lager secundair afmaakten. Bij alle studiedomeinen is er een zeer klein aandeel lage lonen bij de werkenden met een diploma hoger onderwijs. Voor sommige studiedomeinen zijn die verschillen tussen de aandelen echter groter dan andere, met name voor ‘gezondheid en sociale bescherming’, ‘onderwijs’ en ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’. Daar zijn de loonkloven tussen de opleidingsniveaus het meest uitgesproken.

Om na te gaan hoe de loonniveaus variëren per origine volgens het studiedomein (en opleidingsniveau), bekijken we de mediane salarisdecielen¹⁰⁸ per groep (als de aantallen voldoende groot zijn). Alweer zien we dat werkenden van Belgische origine bij zowat alle studiedomeinen en opleidingsniveaus de hoogste loonniveaus hebben, in het bijzonder wanneer ze een diploma hoger onderwijs hebben. Werkenden met origines EU-14 of Noord-Amerika komen het dichtst in de buurt. Personen met studiedomein ‘wetenschappen’ of ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’ hebben doorgaans een hoog mediaan salaris, maar voor personen met origine in een Kandidaat-EU-land lijkt lang studeren binnen dat domein slechts een kleine meerwaarde te bieden¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Het loondeciel waarin het mediaanloon zich bevindt: dat is de waarde waaronder en waarboven zich 50% van de loontrekkenden bevindt. Zo kan men bepalen welk type werknemer het hoogste loon krijgt. Het mediaanloon van alle loontrekkenden, ongeacht de afkomst, is deciel 5, namelijk het middelpunt tussen de 5de en de 6de loonschijf.

¹⁰⁹ Ook bij de analyse van de NACE-sectoren zullen we zien dat de groep gediplomeerden hoger onderwijs in het domein ‘ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie’ van niet-EU-origine ten opzichte van zij met Belgische origine minder vaak terechtkomen in sectoren met hoge salarissen, maar vaker in horeca, onderwijs of vervoer.

Tabel 21: Mediaan salarisdeciel van werkenden per origine, volgens studiedomein en opleidingsniveau (18-64 jaar, 2016)

	Belg			EU-14			EU-13			Kandidaat EU		
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	6	7	/	5	7	/	3	6	/	4	5	/
Onderwijs	2	3	8	3	3	6	:	:	6	:	:	5
Kunst en letteren	4	4	7	3	3	6	2	3	5	2	4	5
Sociale wetenschappen, handel en rechten	4	4	8	3	3	7	2	3	5	2	3	5
Wetenschappen	4	6	9	3	4	8	2	4	7	3	4	6
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	5	5	9	4	5	8	4	4	7	4	4	7
Landbouw en diergeneeskunde	4	4	8	3	3	7	2	2	5	:	3	4
Gezondheid en sociale bescherming	2	4	8	2	3	7	2	3	7	2	3	6
Dienstverlening	3	3	7	2	3	5	2	2	4	2	2	4
Onbekend	4	4	8	3	4	7	2	3	3	3	4	4

	Andere Europeanen			Maghrebijnen			Andere Afrikanen			Nabije/Midden-Oosten		
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	3	5	/	4	5	/	3	4	/	3	4	/
Onderwijs	:	:	5	:	3	6	:	:	5	:	:	5
Kunst en letteren	2	3	5	2	4	6	2	3	4	2	3	5
Sociale wetenschappen, handel en rechten	3	3	5	3	3	6	2	3	5	2	2	6
Wetenschappen	2	3	7	3	4	7	2	3	6	2	2	6
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	4	4	6	4	4	7	3	3	6	3	3	7
Landbouw en diergeneeskunde	:	3	5	3	3	7	:	3	5	:	:	5
Gezondheid en sociale bescherming	2	3	6	2	3	7	2	4	7	:	3	7
Dienstverlening	2	2	4	2	3	5	2	3	4	2	2	4
Onbekend	2	3	3	3	3	4	2	3	3	2	3	3

	Oceanië/Verre Oosten			Andere Aziaten			Noord-Amerikanen			Zuid/Centraal-Amerikanen		
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	3	5	/	3	3	/	6	7	/	3	4	/
Onderwijs	:	:	7	:	:	4	/	/	6	:	:	5
Kunst en letteren	2	4	6	2	2	4	:	3	7	2	2	4
Sociale wetenschappen, handel en rechten	2	3	7	2	3	5	:	3	7	2	3	6
Wetenschappen	2	4	8	2	3	7	:	:	8	2	3	7
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	3	4	8	3	4	7	4	5	9	3	4	7
Landbouw en diergeneeskunde	:	3	7	:	3	5	:	:	:	:	2	6
Gezondheid en sociale bescherming	3	3	7	2	3	6	:	3	7	2	3	6
Dienstverlening	2	3	5	2	2	4	:	3	6	2	3	4
Onbekend	2	3	5	2	3	3	3	3	8	2	3	3

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Om na te gaan hoe het komt dat personen van vreemde origine zelfs bij gelijk studiedomein en opleidingsniveau minder vaak aan het werk zijn, en bovendien minder verdienen wanneer ze aan het werk zijn, moeten we kijken of er bij hen een sterkere skills mismatch bestaat. Met andere woorden: in welke sectoren komen ze, per studiedomein, precies terecht? En zijn ze vaker overgekwalificeerd?

In 2016 hadden, binnen de totale bevolking, de afgestudeerden van het hoger middelbaar onderwijs vooral diploma's in de 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', terwijl de afgestudeerden van het hoger onderwijs voornamelijk 'sociale wetenschappen, handel en rechten' hebben gestudeerd. Wanneer we de opleidingsgegevens per NACE-sector analyseren, zien we dat werknemers in de sectoren handel (G), transport en opslag (H), informatie en communicatie (J), vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten (M), administratieve en ondersteunende diensten (N) en kunst, amusement en recreatie (R) het algemene profiel in 2016 delen. Voor het totaal van de werknemers die ten hoogste het lager secundair onderwijs afronden, verandert de verdeling over sectoren ook weinig. Het gaat immers hoofdzakelijk om studenten in de 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', met uitzondering van personen werkzaam in de financiële, verzekerings- en vastgoedsector (K en L), die vaker uit 'algemene programma's' komen; net zoals afgestudeerden van het hogere middelbaar onderwijs in die laatste sectoren. Afgestudeerden van het hoger onderwijs in sectoren K en L zijn daarentegen vaker houder van een diploma in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten'.

In de industrie (B, C, D en E) en de bouw (F) is 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' het studiegebied bij uitstek voor alle onderwijsniveaus. De werknemers in de industrie hebben echter vooral een diploma in de subcategorie "ingenieurskunde en aanverwante technieken", terwijl de werknemers in de bouw eerder uit de richtingen "architectuur en bouwkunde" komen. Ook niet verrassend zijn werknemers met ten minste een diploma hoger secundair onderwijs vaker actief in de landbouw,

bosbouw en visserij (A) wanneer ze een diploma in de categorie 'landbouw en diergeneeskunde' hebben; in de sector van de huisvesting en de horeca (I) als ze diploma's in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten' hebben; en in de sector van de gezondheid en dienstverlening (Q) wanneer ze studies in de 'gezondheid en sociale bescherming' hebben.

De verdeling wordt wat diverser wanneer we kruisen met de variabele origine. Ongeacht de origine van de werkenden geldt nog steeds dat 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' het studiegebied is dat het vaakst voorkomt in de industrie (B, C, D, E) en de bouw (F), en dat 'gezondheid en sociale bescherming' bij alle origines het belangrijkste studiedomein is onder de werkenden in de sector gezondheid en dienstverlening (Q). In de publieke sector (O) hadden werknemers van alle origines in 2011 het vaakst diploma's in de 'sociale wetenschappen, handel en rechten', terwijl in 2016 werknemers met origines Andere Aziatische landen en Nabije/Midden-Oosten vaker 'kunst en letterkunde' hebben gestudeerd. Werknemers uit de sector handel (G) met Belgische of Kandidaat-EU-origine hebben het vaakst diploma's 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie', terwijl bij alle andere originegroepen die in deze sector werken, 'sociale wetenschappen, handel en recht' het sterkst vertegenwoordigd zijn.

In onderstaande tabel zijn een aantal sectoren weergegeven waar er relatief grote verschillen zijn in het voorkomen van bepaalde studiedomeinen bij de drie geaggregeerde originegroepen (Belg, EU, niet-EU). In een aantal sectoren hebben personen met Belgische origine relatief het vaakst het meest aansluitende diploma (zo hebben ze in de industriële sectoren (B, C, D, E) en vervoer en transport (H) het vaakst 'ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie' gevolgd; en - wanneer ze hoger onderwijs hebben gevolgd - in de onderwijssector (P) vooral een diploma 'onderwijs'), terwijl de vreemde origines (vooral de niet-EU-origines) een meer diverse verdeling over studiedomeinen hebben. Datzelfde geldt in de handel (G) en de Horeca (I). In een aantal andere sectoren zien we net het omgekeerde: personen van Belgische origine hebben een relatief diverse verdeling over

studiedomeinen, en personen van vreemde origine vaker het meest aansluitende diploma. Dat laatste is vooral opvallend in sectoren J, K en L ('informatie en communicatie', 'financiën en verzekeringen' en vastgoed). Er lijkt dus een soort inverse skills mismatch te bestaan, waarbij personen van Belgische origine met allerlei diploma's in sectoren met relatief hoge lonen terechtkomen, en personen met niet-EU-origine enkel

wanneer ze een specifiek diploma hebben; maar waarbij tegelijk personen met vreemde origine met allerlei opleidingen vaker in sectoren met relatief lage lonen terechtkomen. De verschillen in de verdeling over domeinen tussen de origines zijn doorgaans het grootst voor kortgeschoolden, behalve in het onderwijs, waar het fenomeen vooral opvalt bij de gediplomeerden van het hoger onderwijs.

Tabel 22: Verdeling van de studiedomeinen bij werknemers in 6 sectoren volgens origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)¹¹⁰

	Industrie (B, C, D, E)						Vervoer (H)											
	Belg			Niet-EU			Belg			Niet-EU								
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog						
Algemene programma's	14,8 %	8,9 %	/	16,6 %	8,4 %	/	20,5 %	13,4 %	/	21,0 %	17,6 %	/	19,6 %	12,6 %	/	17,7 %	15,2 %	/
Onderwijs	0,0 %	0,0 %	3,4 %	:	:	2,7 %	:	:	3,8 %	0,1 %	0,0 %	6,2 %	:	:	5,1 %	:	:	4,7 %
Kunst en letteren	2,7 %	3,8 %	6,7 %	4,6 %	4,6 %	7,4 %	13,8 %	3,8 %	5,3 %	3,1 %	3,9 %	7,6 %	5,2 %	5,1 %	8,4 %	9,4 %	3,6 %	5,3 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	4,8 %	10,6 %	30,0 %	6,6 %	11,4 %	34,1 %	7,5 %	14,5 %	31,9 %	6,8 %	17,6 %	48,0 %	9,8 %	20,1 %	46,9 %	15,3 %	26,8 %	47,6 %
Wetenschappen	0,8 %	2,2 %	12,0 %	1,1 %	2,3 %	14,6 %	3,6 %	2,7 %	16,9 %	0,9 %	1,5 %	7,2 %	1,3 %	1,7 %	8,0 %	4,5 %	2,4 %	11,4 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	71,1 %	65,3 %	37,9 %	64,8 %	63,3 %	32,0 %	48,8 %	58,7 %	32,3 %	61,1 %	45,5 %	18,5 %	55,1 %	45,6 %	17,8 %	44,9 %	42,0 %	20,1 %
Landbouw en diergeneeskunde	1,5 %	1,7 %	3,5 %	:	:	3,1 %	:	:	2,5 %	1,9 %	2,3 %	1,4 %	:	:	1,0 %	:	:	1,6 %
Gezondheid en sociale bescherming	1,0 %	2,2 %	4,7 %	1,2 %	2,6 %	4,3 %	1,1 %	2,5 %	5,2 %	1,0 %	2,7 %	5,1 %	1,7 %	3,2 %	4,1 %	2,1 %	3,1 %	4,1 %
Dienstverlening	3,1 %	5,4 %	1,8 %	4,4 %	6,3 %	1,9 %	4,1 %	4,1 %	2,1 %	3,9 %	8,9 %	6,1 %	6,0 %	10,3 %	8,7 %	5,6 %	6,4 %	5,1 %
Onderwijs (P)																		
	Horeca (I)						Financiën, verzekeringen en vastgoed (K, L)											
	Belg			Niet-EU			Belg			Niet-EU								
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	21,9 %	10,1 %	/	24,6 %	10,6 %	/	24,3 %	19,4 %	/	19,0 %	14,2 %	/	22,7 %	13,0 %	/	21,0 %	15,0 %	/
Onderwijs	0,2 %	0,1 %	10,7 %	:	:	7,1 %	:	:	6,0 %	:	:	59,8 %	:	:	50,4 %	:	:	36,2 %
Kunst en letteren	4,7 %	5,8 %	10,6 %	9,1 %	6,4 %	13,8 %	29,2 %	5,0 %	8,1 %	4,5 %	5,8 %	10,4 %	5,7 %	6,6 %	14,0 %	22,0 %	4,4 %	12,2 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	11,1 %	16,0 %	39,4 %	12,2 %	18,8 %	43,3 %	10,8 %	22,7 %	45,3 %	12,8 %	20,7 %	10,7 %	12,7 %	19,8 %	15,3 %	13,8 %	32,4 %	21,8 %
Wetenschappen	1,2 %	1,0 %	4,9 %	1,1 %	1,3 %	4,4 %	3,3 %	1,6 %	10,8 %	1,7 %	1,5 %	4,4 %	:	:	5,5 %	4,9 %	1,9 %	9,9 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	35,3 %	23,3 %	9,1 %	27,1 %	21,0 %	8,2 %	19,6 %	24,3 %	12,7 %	43,9 %	27,7 %	3,9 %	38,7 %	27,0 %	3,6 %	23,7 %	20,6 %	7,7 %
Landbouw en diergeneeskunde	1,2 %	1,2 %	1,8 %	:	:	1,0 %	:	:	1,4 %	:	:	1,0 %	1,2 %	0,9 %	0,9 %	:	:	1,0 %
Gezondheid en sociale bescherming	4,2 %	5,8 %	11,2 %	4,1 %	5,9 %	8,2 %	2,1 %	5,1 %	6,6 %	5,1 %	14,5 %	8,6 %	3,4 %	15,8 %	9,4 %	4,8 %	15,1 %	10,5 %
Dienstverlening	20,2 %	36,7 %	12,3 %	21,0 %	34,8 %	14,0 %	10,4 %	21,5 %	9,1 %	11,3 %	13,9 %	1,1 %	14,6 %	15,0 %	0,9 %	9,5 %	10,1 %	0,8 %
Informatie en communicatie (J)																		
	Horeca (I)						Financiën, verzekeringen en vastgoed (K, L)											
	Belg			Niet-EU			Belg			Niet-EU								
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog
Algemene programma's	29,8 %	24,4 %	/	31,6 %	22,7 %	/	37,4 %	16,8 %	/	40,8 %	40,9 %	/	41,4 %	30,5 %	/	33,8 %	20,3 %	/
Onderwijs	:	:	3,2 %	:	:	2,2 %	:	:	1,3 %	:	:	7,3 %	:	:	3,1 %	:	:	2,0 %
Kunst en letteren	4,3 %	8,1 %	13,9 %	6,6 %	9,8 %	14,0 %	:	:	7,9 %	3,7 %	4,6 %	5,9 %	4,8 %	5,5 %	6,2 %	11,2 %	5,5 %	4,5 %
Sociale wetenschappen, handel en rechten	10,8 %	22,9 %	34,0 %	15,6 %	25,6 %	39,3 %	24,8 %	39,3 %	40,5 %	17,1 %	30,4 %	66,9 %	16,8 %	34,3 %	70,7 %	19,8 %	45,5 %	73,5 %
Wetenschappen	0,8 %	5,6 %	27,1 %	:	:	26,2 %	:	:	28,0 %	:	:	7,9 %	:	:	7,9 %	2,6 %	2,8 %	8,9 %
Ingenieurskunde, veredelingsindustrie en productie	48,2 %	30,5 %	17,9 %	33,2 %	25,7 %	14,8 %	16,8 %	19,0 %	18,2 %	29,2 %	13,1 %	6,0 %	26,8 %	15,9 %	6,0 %	19,5 %	13,1 %	6,1 %
Landbouw en diergeneeskunde	:	:	0,6 %	:	:	0,5 %	:	:	0,9 %	1,4 %	0,8 %	0,6 %	:	:	0,5 %	:	:	0,3 %
Gezondheid en sociale bescherming	1,1 %	2,3 %	2,2 %	:	:	1,4 %	:	:	2,1 %	1,7 %	2,7 %	3,5 %	2,2 %	3,3 %	2,8 %	2,9 %	3,8 %	2,2 %
Dienstverlening	4,2 %	5,5 %	1,0 %	7,7 %	7,0 %	1,6 %	9,8 %	6,3 %	1,2 %	5,2 %	6,0 %	1,9 %	6,8 %	8,2 %	2,8 %	9,5 %	8,8 %	2,6 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

110 De origines werden gegroepeerd in drie groepen vanwege de kleine aantallen. In de statistische bijlagen zijn ook de cijfers per afzonderlijke origine te vinden.

In de openbare sector, tot slot, vinden we voor alle origines de meest diverse verdeling over de studiedomeinen, wat niet zo vreemd is aangezien er zeer diverse functies te vinden zijn. De meest voorkomende vakgebieden zijn ‘onderwijs’ (21,7% van de werkenden in 2016), gevolgd door “handel en administratie” (11,9%), “ingenieurskunde en aanverwante technieken” (9,8%) en ‘algemene programma’s’ (9,1%). Ook hier is de verdeling niet hetzelfde voor alle origines. Bij overheidspersoneel met origine Kandidaat-EU, Maghreb, Zuid/Centraal-Amerika en de Andere Europese landen is het studiedomein

“handel en administratie” het sterkst vertegenwoordigd; ook bij de Andere Afrikaanse origine is dat domein het sterkst vertegenwoordigd, gevolgd door “verpleegkunde” en “letterkunde”. Het aantal afgestudeerden in de “letterkunde” is bij deze groep sterk gestegen: in 2011 bedroeg het aantal afgestudeerden slechts 4,6%, in 2016 al 9,8% (ook in absolute cijfers was er een duidelijke toename, van 278 naar 833 personen). Bij overheidspersoneel met origine Nabije/Midden-Oosten en Andere Aziatische landen is “letterkunde” het sterkst vertegenwoordigde studiedomein (18,8% en 16,6%)¹¹¹.

5. ARBEIDSMARKTSITUATIE PER ORIGINE IN 2016

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste vaststellingen uit dit hoofdstuk voor elke van de verschillende origines in 2016. Naast de moeilijkheden waarmee een aantal origines sterker dan andere blijken geconfronteerd te worden, willen we voorafgaand ook nog eens wijzen op de structurele achterstand waarmee een aantal groepen te kampen hebben: denk maar aan personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager middelbaar onderwijs, 55-plussers, vrouwen/moeders en recente migranten. Personen van buitenlandse origine die tegelijk deel uitmaken van één of meerdere van die groepen hebben het traditioneel moeilijk op onze arbeidsmarkt en verdienen extra aandacht.

5.1. Belgische origine

De situatie van de personen van Belgische origine op de arbeidsmarkt is vooral erg stabiel. Hun werkzaamheidsgraad steeg licht, net als hun inactiviteitsgraad. Die stabiliteit komt tot uiting in hun lage mobiliteit: de Belgische origine heeft een relatief groot aandeel langdurig werklozen en tegelijkertijd een zeer hoge tewerkstellingsduur (aantal jaren gewerkt over een periode van 10 jaar). Ook bij de lonen valt vooral het grote aandeel neutrale transitie op, zij het op een al

hoog salarisoniveau. We vinden hen dus vaker dan andere origines in stabiele, relatief goedbetaalde jobs. We zagen echter ook dat de situatie van personen met Belgische origine die ten hoogste het lager secundair afronden op verschillende vlakken verslechterd tussen 2008 en 2016, het is dus allerminst een homogene originegroep.

5.2. EU-14-origine

De situatie van de personen met EU-14-origine leunt het dichtst aan bij die van de Belgische origine, en dat ondanks de grote onderschatting van hun werkzaamheidsgraad¹¹². Hun werkzaamheids- en activiteitsgraad is minder hoog dan die van de Belgische origine, maar beter dan alle andere. Bovendien blijkt ook uit de indicatoren op vlak van jobkwaliteit (lonen, contracttype) dat hun situatie gunstig is geëvolueerd.

5.3. EU-13-origine

De samenstelling van deze origine is vrij sterk gewijzigd tussen 2008 en 2016: in het bijzonder het aandeel recente nieuwkomers is vrij fors toegenomen (van 48,9 naar 69,7%). Toch kenden ze de op één na sterkste toename van de werkzaamheidsgraad (en de sterkste bij de vrouwen), en dat ondanks de onderschatting van

¹¹¹ Merk op dat er niet enkel verschillen zijn tussen de origines, maar ook tussen vrouwelijk en mannelijk overheidspersoneel (voor een deel in lijn met de demografische verdeling, zie hoofdstuk Demografie). Bovendien zijn er (relatief kleine) verschillen tussen het voorkomen van de studiedomeinen in de drie gewesten. Alle cijfers zijn te vinden in de statistische bijlagen.

¹¹² Met zo'n 10 procentpunten. Zie: Desiere et al. (2018).

de werkzaamheidsgraad die bij alle EU-lidstaten speelt. Dit kan deels verklaard worden door de afschaffing van de verplichting om een arbeidskaart te hebben, waardoor er personen zichtbaar zijn geworden in de cijfers die mogelijk ook al daarvoor hier aan het werk waren. Ook het aandeel langdurig werklozen nam sterk af bij deze origine. Anderzijds blijven werkenden van EU-13-origine wel sterk oververtegenwoordigd in de lage loonniveaus, zeker de vrouwen met EU-13-origine, wat zich uit in een grote genderloonkloof. We vinden deze vrouwen (zowel zij die het lager als het hoger middelbaar onderwijs afrondden) immers zeer vaak terug in de slecht betaalde schoonmaaksector en de beroepen waar er gebruik wordt gemaakt van dienstencheques.

5.4. Kandidaat-EU-origine

De Kandidaat-EU-origine heeft haar positie iets verbeterd sinds 2014, vooral vanwege een relatief sterke afname van de werkloosheidsgraad. De uitstroom van werk naar inactiviteit blijft wel relatief hoog. De werkzaamheidskloof tussen vrouwen en mannen is traditioneel het grootst bij deze origine (een verschil van 22,8 procentpunten in 2016), net als de loonkloof tussen mannen en vrouwen. Ook de werkzaamheidskloof tussen vrouwen en mannen in een gezin met kind(eren) blijft uitgesproken hoog. Ten slotte kenmerkt deze origine zich door een grotere uitstroom naar arbeidsongeschiktheid dan de andere origines.

5.5. Andere Europese origine

Bij personen van Andere Europese origine vinden we de sterkste toename van de werkzaamheidsgraad, en de toename doet zich bovendien voor bij zowat alle kruisingen van leeftijd, woonplaats en opleidingsniveau. Het is tegelijk echter ook een groep die traditioneel geplaagd wordt door een aantal moeilijkheden, in het bijzonder bij personen die niet aan het werk zijn. Enerzijds is het de groep met de sterkste toename van het aandeel inactieven in arbeidsongeschiktheid of invaliditeit. De uitstroom uit werkloosheid naar werk is moeizaam, en ook van de personen die eind 2014 een leefloon ontvingen, stromen de

personen met Andere Europese origine het minst vaak uit naar werk.

5.6. Maghrebijnse origine

De situatie van personen uit de Maghreb op de arbeidsmarkt verbeterde op verschillende vlakken de laatste jaren. Het aandeel tweede generatie Belgen is hier ook relatief sterk toegenomen, maar dat blijkt nog geen garantie op een probleemloze integratie op de arbeidsmarkt. De werkloosheidsgraad blijft immers het hoogst bij personen van Maghrebijnse origine. En er is een grote kloof tussen de arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen. Wat opvalt is dat gediplomeerden van het hoger onderwijs met Maghrebijnse origine in Brussel van alle niet-Belgische origines het het beste doen qua werkzaamheid.

5.7. Andere Afrikaanse origine

Ook bij de personen van Andere Afrikaanse origine nam het aandeel Belgische staatsburgers toe, maar ook zij blijven kampen met structurele problemen als een hoge werkloosheidsgraad, veel langdurig werklozen en een beperkte uitstroom naar werk. Bovendien vinden we een groot aandeel van hen terug in de laagste loondecilen en in uitzendwerk. Hun inactiviteitsgraad nam relatief het sterkst af. Ook opvallend is dat lang studeren deze groep relatief weinig lijkt op te leveren (tenminste op vlak van werkzaamheid en loon). We bekijken deze origine in groter detail, en per land van herkomst, in het hoofdstuk over de personen met origine in de Democratische Republiek Congo, Rwanda en Burundi.

5.8. Nabije/Midden-Oosterse origine

De personen van Nabije/Midden-Oosterse origine hebben de laagste werkzaamheidsgraad, en zijn bovendien de enigen die er op de meeste indicatoren op achteruit zijn gegaan sinds 2014. Ze hebben het hoogste aandeel inactieven, met bovendien een toename van het aandeel leefloonbegunstigden bij de inactieven, zelfs onder personen met een diploma hoger onderwijs. Ook de evolutie van de salarisniveaus is ongun-

stig, met een toename van het aandeel lage lonen en een afname van het aandeel hoge. Het is bovendien de groep met het kleinste aandeel ambtenaren. De situatie van deze groep kan wel voor een deel eenvoudiger verklaard worden dan die van voorgaande groepen. Het gaat immers in sterk toenemende mate over personen die heel recent in België zijn toegekomen (hoofdstuk Demografie), en die dus moeten afrekenen met bijkomende uitdagingen (zoals kennis van onze arbeidsbemiddelingsdiensten, taalkennis) om hun weg te vinden op de arbeidsmarkt.

5.9. Oceanië/Verre Oosterse origine

De cijfers voor de globale arbeidsmarktindicatoren zijn bij personen met origine Oceanië/Verre Oosten samengevat bovengemiddeld (in Vlaanderen is hun positie relatief het slechts). Ze hebben een vrij lage werkloosheidsgraad, en de werkzaamheid is er in tegenstelling tot bij andere origines, zelfs voor personen die ten hoogste het lager middelbaar onderwijs hebben afgerond, op vooruit gegaan. De verschillen tussen die laatsten en de personen met een diploma hoger onderwijs zijn hier sowieso op alle vlakken relatief klein. Dat kan onder meer verklaard worden doordat ze sterk vertegenwoordigd zijn in de horecasector, waar er al jaren een grote vraag naar personeel is.

5.10. Andere Aziatische origine

De Andere Aziatische origine heeft op de arbeidsmarkt een weinig uitgesproken profiel op vlak van werkzaamheid, werkloosheid of inacti-

viteit. Het aandeel personen in de laagste loondecilen blijft er wel uitgesproken hoog. En ook het aandeel deeltijds werk is hoog, bij mannen zelfs het hoogst van alle origines. Ze werken op alle opleidingsniveaus relatief vaak in sectoren als de detailhandel en de horeca, wat zowel de lage lonen als het deeltijds werken verklaart.

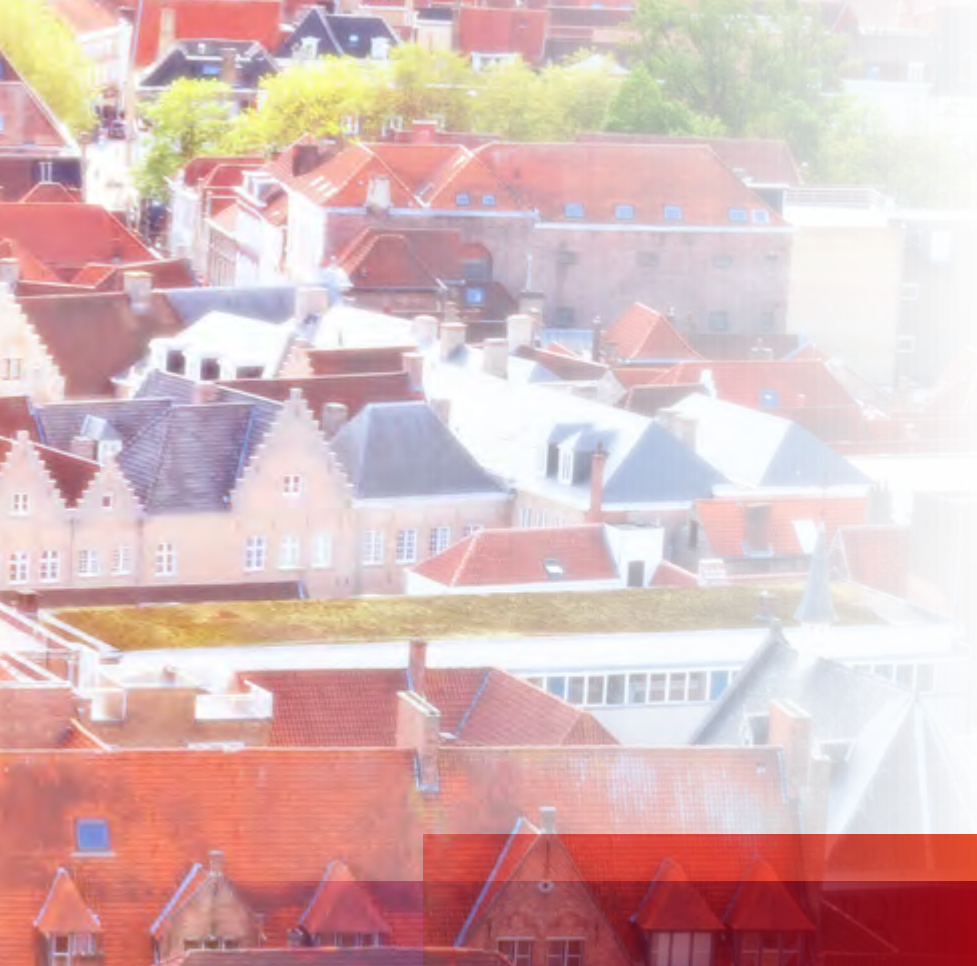
5.11. Zuid/Centraal-Amerikanen

De werkzaamheidsgraad van de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine is relatief sterk toegenomen, en ook hun langdurige werkloosheidsgraad is al meerdere jaren bij de laagste. Het is opnieuw een groep met een sterk aandeel lage lonen, en zeker de vrouwen vinden we vaak in korte contracten. Niet verrassend, aangezien een derde van de loontrekkende vrouwen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine in de dienstenchequesector werkt.

5.12. Noord-Amerikaanse origine

Bij de personen van Noord-Amerikaanse origine moet men er rekening mee houden dat het om een zeer klein aantal gaat, met bovendien relatief veel ontbrekende gegevens. Zowel de werkzaamheidsgraad als de werkloosheidsgraad van deze origine is zeer laag, maar een groot deel van de inactieven is vermoedelijk tewerkgesteld bij internationale organisaties zoals de NAVO. Verder zien we in deze groep doorheen de hele bestudeerde periode een blijvend groot aandeel hoge tot zeer hoge lonen, wat samenhangt met hun hoge opleidingsniveau en met het feit dat ze het minst vaak als arbeider tewerkgesteld zijn.

3

STEDEN

SLEUTELEMENTEN

- › Er bestaan grote verschillen tussen de steden wat betreft de kloof tussen de origines. De historiek van een stad (een industrieel verleden of een groot aandeel recente nieuwkomers bijvoorbeeld) verklaart slechts deels die verschillen.
- › Men kan ook weinig voorspellingen doen op basis van de karakteristieken van een stad: het is bijvoorbeeld niet zo dat grotere steden altijd een grotere kloof tussen de verschillende originegroepen hebben, of Vlaamse steden een grotere kloof dan Waalse.
- › Opleidingsniveau heeft overal een belangrijke invloed op de arbeidsmarktparticipatie.
- › De arbeidsmarktsituatie van personen met origine Nabije/Midden-Oosten is in quasi elke stad veruit het slechtst van alle originegroepen. Die van de personen met origine in Oceanië/Verre Oosten is na die van de personen met Belgische en EU-origine het best, behalve in Brussel.
- › De werkzaamheidskloof tussen personen met Belgische en niet-EU-origine is het grootst in Leuven, Eupen en Verviers, en het kleinst in Brugge, Charleroi en Waver.

In onderzoek naar ongelijkheid bestaat er een grote consensus dat verstedelijking samengaat met een sterkere mate van ongelijkheid. We weten uit deze en vorige edities van de Socio-economische Monitoring alvast dat Brussel ten opzichte van de andere gewesten inderdaad meer uitgesproken ongelijkheden kent: enerzijds zijn bijvoorbeeld de lonen in Brussel relatief hoog, anderzijds is de (langdurige) werkloosheid er ook hoog vergeleken met rest van het land. Om na te gaan of steden in het algemeen heterogener zijn, en om te kijken waar de verschillen tussen de origines het grootst zijn, verdelen we in dit hoofdstuk de 19 Brusselse gemeenten in 5 subgroepen op basis van het gemiddelde salarisniveau¹¹³, en bekijken we daarnaast ook nog de verschillen tussen de originegroepen in 16 andere steden: Antwerpen, Bergen, Brugge, Charleroi, Eupen, Genk, Gent, Hasselt, La Louvière, Leuven (met Oud-Heverlee), Luik (met Seraing), Mechelen, Namen, Verviers, Vilvoorde en Waver. Bij de keuze van de steden

hebben we een mix nagestreefd van enerzijds de steden met het grootste aantal inwoners (Brussel, Antwerpen, Gent, Charleroi en Luik) en anderzijds steden die interessante casestudies vormen omwille van hun specifieke migratiegeschiedenis (bijvoorbeeld Vilvoorde en Genk). Bovendien zorgden we voor een spreiding over de gewesten en gemeenschappen.

In dit hoofdstuk bespreken we eerst de demografische karakteristieken van de verschillende steden. Welke originegroepen zijn er het sterkst vertegenwoordigd? En in welke mate gaat het over recente migranten of tweede/derde generaties? Vervolgens bekijken we voor de drie belangrijkste arbeidsmarktindicatoren (werkzaamheid, werkloosheid, inactiviteit) waar de kloof tussen Belgen en niet-Belgen het grootst is. Tot slot bekijken we een aantal specifieke gevallen waar er uitgesproken grote verschillen zijn in de situatie van de verschillende origines.

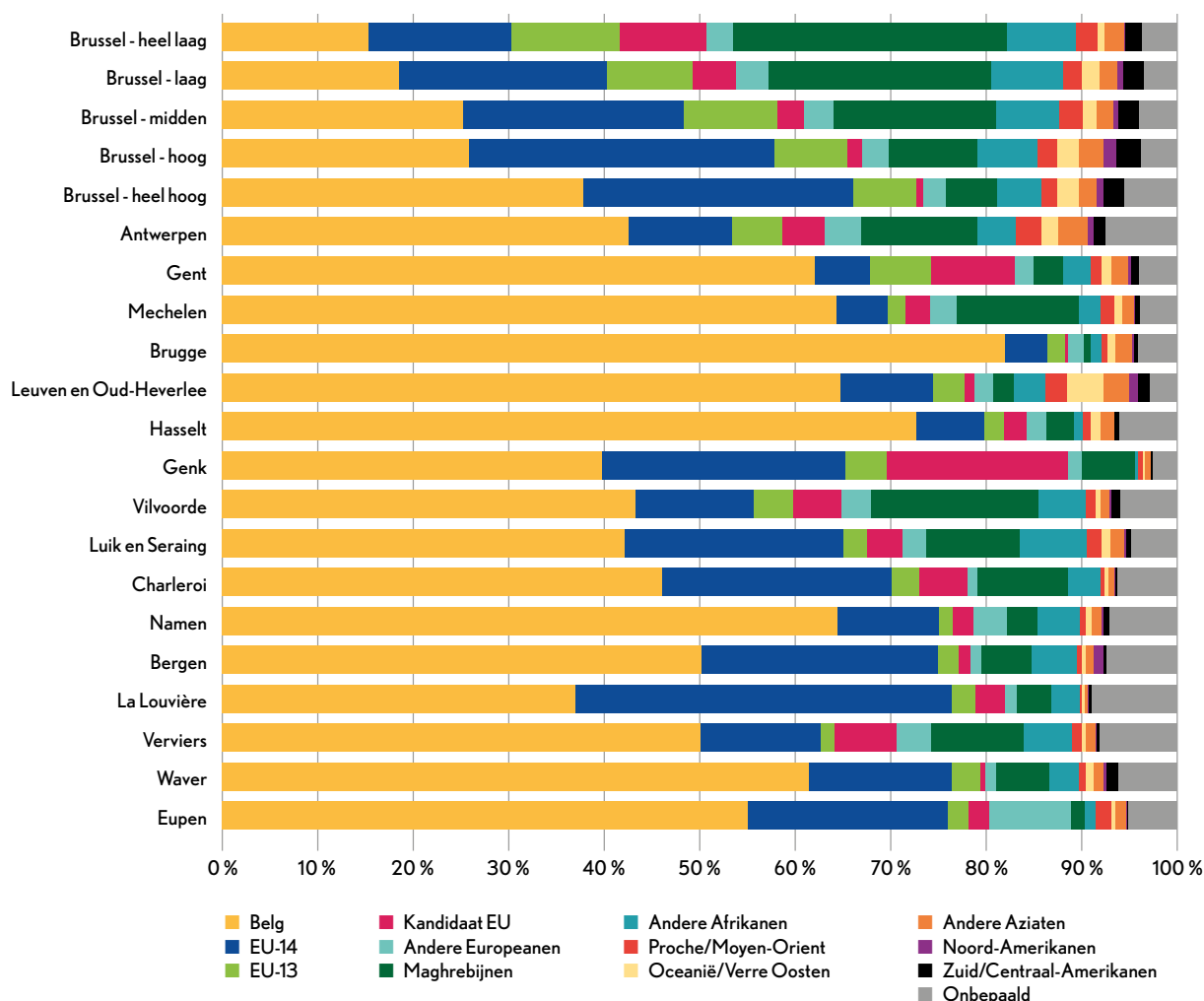
1. BEVOLKINGSKENMERKEN PER STAD

Wanneer we de bevolking (18-64 jaar) per stad verdelen in originegroepen dan is in een oogopslag duidelijk dat er grote verschillen zijn tussen Belgische steden onderling. Terwijl een stad als Brugge slechts een aandeel van 14,0% personen van vreemde origine telt (alle generaties samengenomen), zijn er ook verschillende Belgische steden met aandelen van meer dan

50% personen van niet-Belgische origine (met name Antwerpen, Brussel, Charleroi, Genk, La Louvière, Luik en Vilvoorde). De Brusselse gemeenten met de laagste gemiddelde inkomens (dit zijn Sint-Joost-ten-Node, Molenbeek, Anderlecht en Schaarbeek) hebben veruit het grootste aandeel inwoners van vreemde origine (81,0%).

¹¹³ De subgroep 'Brussel – zeer lage inkomens' bestaat uit Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek, Anderlecht en Schaarbeek. 'Brussel – lage inkomens' groepeerde de gemeente Brussel, Sint-Gillis, Koekelberg en Evere. 'Brussel – gemiddelde inkomens' bevat Etterbeek, Vorst, Jette en Ganshoren. 'Brussel – hoge inkomens' groepeerde Sint-Agatha-Berchem, Elsene en Sint-Lambrechts-Woluwe. 'Brussel – zeer hoge inkomens' bestaat tot slot uit de gemeenten Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde en Sint-Pieters-Woluwe. Bron: IBSA.Brussels, Monitoring des quartiers, 2018.

Grafiek 55: Personen volgens origine, per stad (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

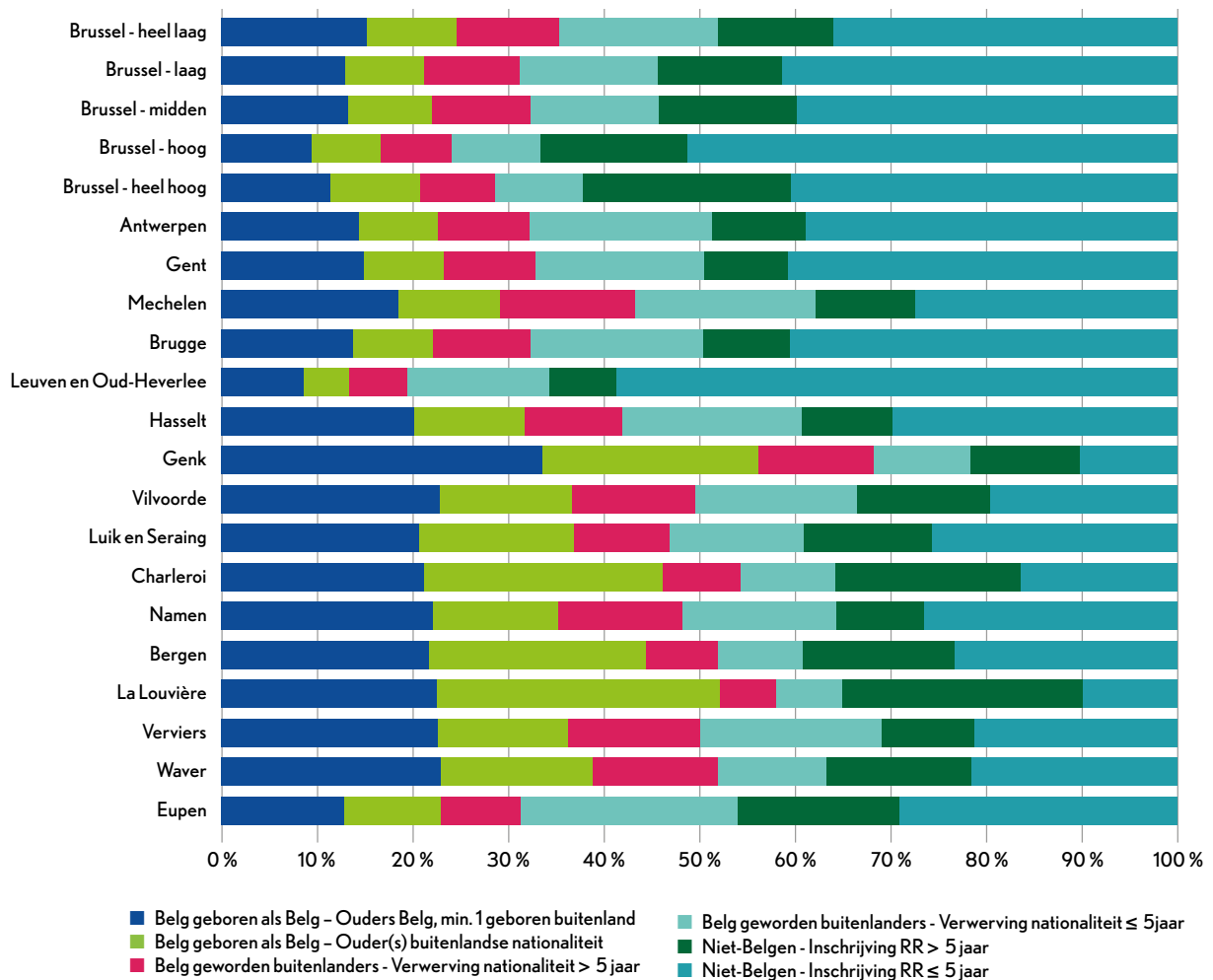
Vervolgens werden de personen van vreemde origine (dus zonder de onbepaalden) verder opgesplitst naar hun migratieachtergrond. Ook hier blijkt dat de populatie in de verschillende steden niet dezelfde kenmerken heeft. Een aantal steden hebben een uitgesproken groot aandeel van personen met een vreemde nationaliteit (ingeschreven in het Rijksregister gedurende meer of minder dan 5 jaar). In geval van Leuven en de Brusselse gemeenten met hoge en zeer hoge loonniveaus gaat het om een aandeel van meer dan 60% van de personen van buitenlandse origine. Het gaat in beide gevallen onder meer om buitenlanders die voor internationale bedrijven of organisaties werken, en – zoals we hieronder

zullen zien – voor een relatief groot deel om personen met een diploma hoger onderwijs.

Het aandeel van de tweede generatie Belgen bij de personen van vreemde origine bedraagt doorgaans zo'n 20%, maar is veel lager in Leuven, Brussel, Eupen en Brugge. Genk heeft met voorsprong het hoogste aandeel tweede generatie migranten, wat niet verrast gezien de belangrijke groepen buitenlanders (onder meer Polen, Italianen en Turken) die al vanaf de jaren '20 van de vorige eeuw aangetrokken werden om in de Genkse steenkoolnijverheid te gaan werken¹¹⁴.

¹¹⁴ En ook in de grote Waalse mijnbouwsteden (Bergen, Charleroi en La Louvière). Zie de historische schets in het hoofdstuk Personen met origine in de EU.

Grafiek 56: Personen met buitenlandse origine volgens migratieachtergrond, per stad (18-64 jaar, 2016)¹¹⁵

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Voordat we de arbeidsmarktsituatie van de verschillende origines analyseren in de verschillende steden, brengen we ook nog enkele andere kenmerken van de populatie in kaart, met name leeftijd, opleidingsniveau en geslacht, aangezien we weten dat deze karakteristieken samenhangen met verschillende uitdagingen op de arbeidsmarkt. Vanwege de kleine aantallen personen in sommige steden hebben we de origines hierbij gegroepeerd in Belgen, EU-lidstaten, en niet-EU-landen.

Wat betreft de verdeling van de origines volgens **opleidingsniveau**, vinden we in alle steden de

grootste aandelen houders van ten hoogste een getuigschrift lager middelbaar onderwijs bij de personen van niet-EU-origine, gevolgd door de EU-origines en tot slot de Belgische origine (zie grafiek hieronder). Voor afgestudeerden aan het hoger onderwijs zien we net het omgekeerde (met name dat Belgen het vaakst hoger onderwijs hebben afgerond, gevolgd door personen met origine in een EU-lidstaat), met uitzondering van Bergen waar het aandeel gediplomeerden hoger onderwijs bij de niet-EU-origines net iets hoger is dan bij de EU-origines¹¹⁶. De Belgische origine heeft wel zonder uitzondering telkens het hoogste aandeel gediplomeerden hoger

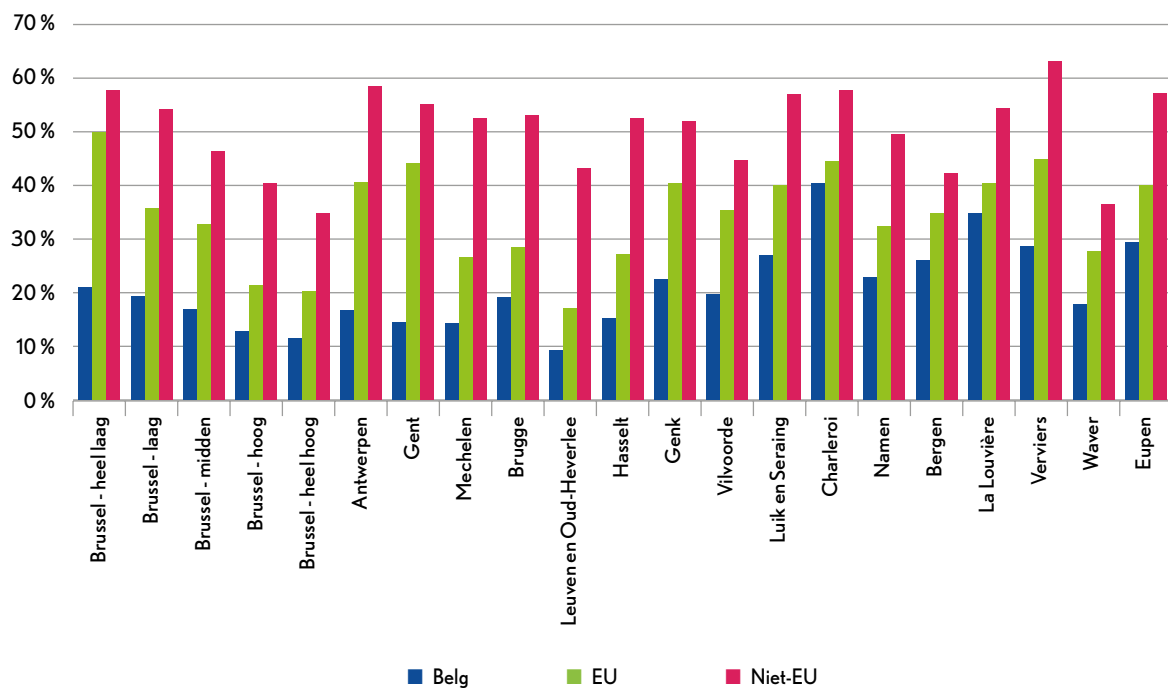
¹¹⁵ Exclusief onbepaald.

¹¹⁶ Zie bijlagen.

onderwijs. De hoogste aandelen personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs bij personen van niet-EU-origine vinden we in Verviers, Antwerpen, Charleroi, Luik, Eupen en de Brusselse gemeenten met de laagste inkomensniveaus. Ook de personen van EU-origine hebben in die steden een relatief hoog aandeel personen die ten hoogste het lager middelbaar afronden. In Charleroi is bovendien dat aandeel ook bij de Belgen (een groep van wie we uit het hoofdstuk Arbeidsmarkt al weten dat hun socio-economische positie op veel vlakken verslechterd is) opvallend hoog. In Genk en Verviers is het aandeel gediplomeerden van het hoger onderwijs bij de niet-EU-origines het laagst. In Charleroi en La Louvière zijn gediplomeerden hoger onderwijs bij alle origines relatief zwak vertegenwoordigd.

Het hoogste aandeel personen met een diploma hoger onderwijs vinden we voor alle origines in de Brusselse gemeenten met hoge en zeer hoge salarisseniveaus, en in Leuven. Dat zijn ook de steden met het hoogste aandeel masterdiploma's bij de personen met een niet-Belgische origine. Leuven is bovendien de stad met het hoogste aandeel personen die een doctoraatsdiploma hebben behaald, zowel bij de Belgische als bij de EU- en de niet-EU-origines (respectievelijk 3,8 en 3,0% van de 25-64-jarigen heeft er een doctoraat afgerond, in vergelijking met 0,51 en 0,36% in heel België). Charleroi, Genk, La Louvière en Verviers hebben de kleinste aandelen masters en doctors bij personen van vreemde origine.

Grafiek 57: Aandeel personen die ten hoogste lager secundair onderwijs hebben afgerond bij drie originegroepen, per stad (25-64 jaar, 2016)¹¹⁷

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In alle steden die we bekijken in dit hoofdstuk is de bevolking van niet-EU-origine het jongst (ze heeft het grootste aandeel 18-29-jarigen en het kleinste aandeel 55-plussers). Genk heeft niet

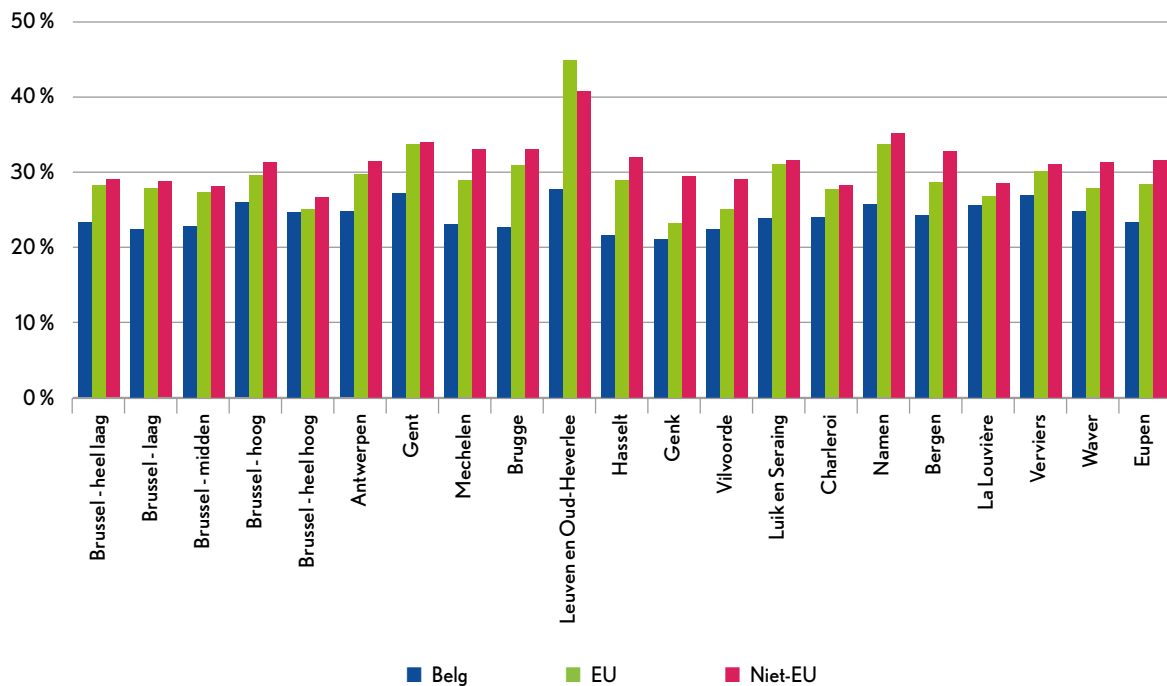
verrassend het hoogste aandeel 55-plussers bij de niet-EU-origines, aangezien zij ook de grootste groep met een lange migratiegeschiedenis heeft (relatief veel tweede generatie Belgen en

¹¹⁷ Aandeel binnen de gekende opleidingsniveaus, dus exclusief 'onbekend'.

personen die de nationaliteit hebben verworven)¹¹⁸. Leuven heeft met voorsprong de hoogste percentages jongeren bij zowel de EU- als de niet-EU-origines. Dat weerspiegelt wat we hierboven al zagen, met name het hoge aandeel recent gemigreerden. Gecombineerd met wat we

weten over het relatief hoge aandeel personen met een diploma hoger onderwijs, kunnen we besluiten dat het daar voor een groot deel over (ex-)studenten van de Leuvense onderwijsinstellingen gaat.

Grafiek 58: Aandeel jongeren (18-29 jaar) bij de populatie van 18-64 jaar bij drie originegroepen, per stad (2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Tot slot bekijken we de verdeling van de populatie volgens **geslacht**. In de meeste gevallen is de populatie dan uiteraard verdeeld in twee quasi gelijke groepen (voor het totaal van de 17 steden is het aandeel mannen 0,3 procentpunt hoger dan dat van vrouwen). Er zijn echter een aantal steden waar de verdeling vrij scheef zit. Zo valt op dat in de groep Brusselse gemeentes met laag salarisniveau mannen bij alle origines overver-

tegenwoordigd zijn, het sterkst bij de personen van Belgische origine. Ook in Antwerpen, Gent en Luik zijn vrouwen bij alle origines ondervertegenwoordigd. In Waver en vooral in de Brusselse gemeentes met heel hoge lonen (uitgezonderd de Belgische origine) zijn vrouwen daarentegen oververtegenwoordigd, en dat het meest bij de niet-EU-origines.

118 Zie bijlagen.

Tabel 23: Aandeel mannen en vrouwen volgens drie originegroepen, per stad (18-64 jaar, 2016)¹¹⁹

	Belg		EU		Niet-EU	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Brussel - laag	53,5 %	46,5 %	50,5 %	49,5 %	51,3 %	48,7 %
Brussel - midden	50,5 %	49,5 %	48,4 %	51,6 %	48,0 %	52,0 %
Brussel - hoog	50,9 %	49,1 %	47,0 %	53,0 %	48,5 %	51,5 %
Brussel - heel hoog	50,1 %	49,9 %	47,1 %	52,9 %	44,7 %	55,3 %
Antwerpen	51,4 %	48,6 %	50,4 %	49,6 %	52,0 %	48,0 %
Gent	51,2 %	48,8 %	51,5 %	48,5 %	51,4 %	48,6 %
Brugge	50,1 %	49,9 %	53,0 %	47,0 %	48,0 %	52,0 %
Leuven en Oud-Heverlee	51,4 %	48,6 %	49,6 %	50,4 %	53,3 %	46,7 %
Vilvoorde	50,2 %	49,8 %	50,3 %	49,7 %	48,3 %	51,7 %
Luik en Seraing	50,5 %	49,5 %	50,6 %	49,4 %	52,2 %	47,8 %
Charleroi	49,7 %	50,3 %	50,9 %	49,1 %	51,9 %	48,1 %
La Louvière	50,3 %	49,7 %	50,1 %	49,9 %	48,9 %	51,1 %
Waver	49,1 %	50,9 %	49,3 %	50,7 %	46,4 %	53,6 %
Eupen	51,4 %	48,6 %	48,5 %	51,5 %	51,7 %	48,3 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

2. DE KLOOF TUSSEN DE ORIGINES IN BELGISCHE STEDEN

Net zoals we in het hoofdstuk Arbeidsmarkt deden voor heel België, bespreken we in de rest van dit hoofdstuk de arbeidsmarktsituatie van de personen van verschillende origines. Om geen risico op identificatie van personen te lopen, kunnen we hier echter minder in detail gaan dan in het hoofdstuk Arbeidsmarkt. Nadat we de kloof in werkzaamheids-, werkloosheids- en inactiviteitsgraad tussen personen van Belgische en niet-EU-origines geaggregeerd hebben bekeken, zullen we nog dieper ingaan op een aantal steden waar de situatie van een bepaalde origine in het oog springt.

In alle steden die in dit hoofdstuk aan bod komen is de **werkzaamheidsgraad** van personen van

Belgische origine in 2016 hoger dan die van personen van EU-origine, die op haar beurt hoger is dan die van personen van niet-EU-origine. De niveaus verschillen echter aanzienlijk tussen steden, net als de grootte van de kloof tussen de Belgische en de niet-EU-origine. Gemiddeld (voor de totale bevolking van 20 tot 64 jaar) hebben Brugge, Mechelen, Hasselt en Vilvoorde de hoogste werkzaamheidsgraad. De hekkensluiters zijn de Brusselse gemeenten met heel lage en lage lonen, Charleroi, Luik en Verviers, en ook de Brusselse gemeenten met hoge lonen¹²⁰. Wanneer we enkel kijken naar de werkzaamheidsgraad van de niet-EU-origines dan doen Verviers, Eupen, Luik, Bergen en Charleroi het het slechtst. Dat zijn (met uitzondering van

¹¹⁹ Waar de aandelen van mannen en vrouwen minder dan 1,5 procentpunt verschillen, hebben we ze niet opgenomen in onderstaande tabel.

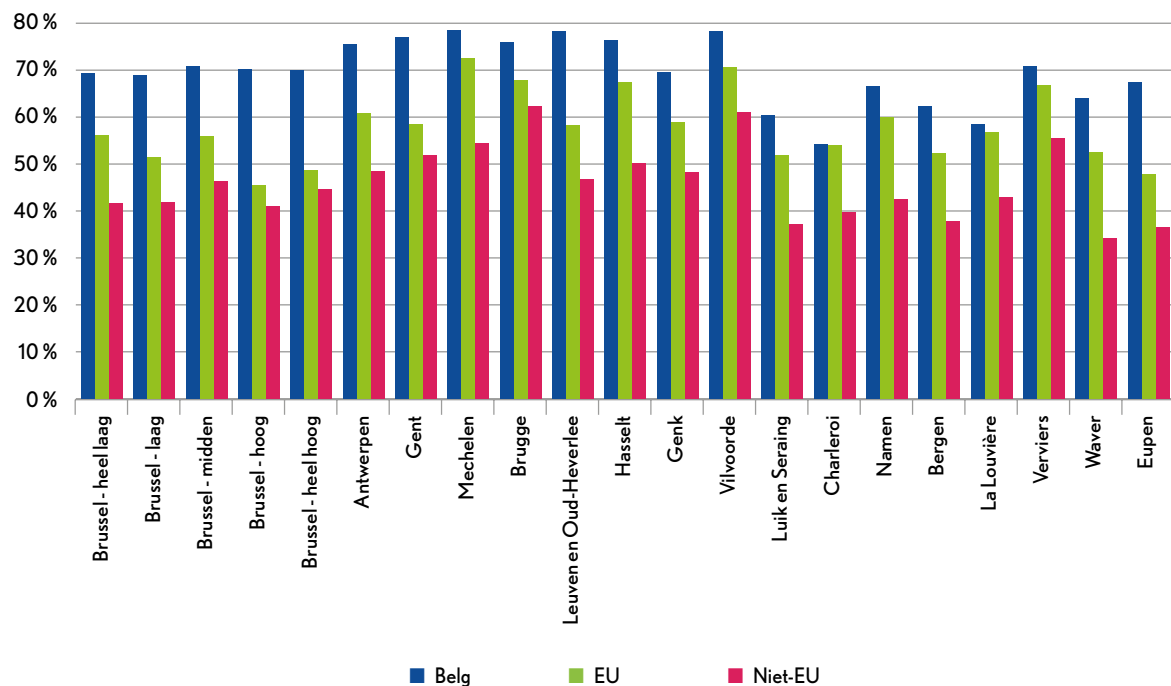
¹²⁰ In geval van de Brusselse gemeenten moeten we weliswaar een belangrijke correctie maken. Een studie van BISA en HIVA KU Leuven heeft berekend dat er zo'n 30.800 personen onterecht als inactief worden geregistreerd in de administratieve data. Zij werken voor internationale instellingen in Brussel, en zijn voor het grootste deel van EU-14- en EU-13-origine. De werkzaamheidsgraad van de EU-origines is in het hele Brussels Gewest ongeveer 10 procentpunten hoger. Zie: Desiere, Struyven, Cuyvers & Gangji, 'BISA FOCUS nr. 24: De internationale tewerkstelling: eindelijk aanwezig in de arbeidsmarktstatistieken', mei 2018.

Eupen en Verviers) echter niet de steden waar de kloof tussen de niet-EU- en Belgische origine het grootst is. De werkzaamheidskloof is immers in Leuven¹²¹ nog iets groter dan in Eupen. De kloof is het kleinst in Brugge.

Hoewel de kloof tussen de Belgische en de niet-EU-origine overal aanzienlijk is, is ze wel in alle steden in 2016 kleiner dan in 2008 (idem voor de kloof tussen de inactiviteitsgraden, zie hieronder). Vooral in Brugge is het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de origines sterk afgenomen. Terwijl de werkzaamheidsgraad van de Bruggelingen van Belgische origine in 2016

vrijwel gelijk is gebleven aan die in 2008, gingen de overige origines (uitgezonderd Oceanië/Verre Oosten) er sterk op vooruit, vooral de origine EU-13 (+15,3 procentpunten). Ook in Charleroi, La Louvière, Waver en Vilvoorde is de werkzaamheidskloof relatief klein. In geval van de eerste twee steden is dat vooral omdat de Belgen er ook erg lage werkzaamheidsgraden hebben. In geval van Waver liggen de graden dichtbij elkaar, op een gemiddeld niveau en in Vilvoorde op een relatief hoog niveau (met vermoedelijk nog een onderschatting voor de EU-origines).

Grafiek 59: Werkzaamheidsgraad volgens origine, per stad (20-64 jaar, 2016)¹²²

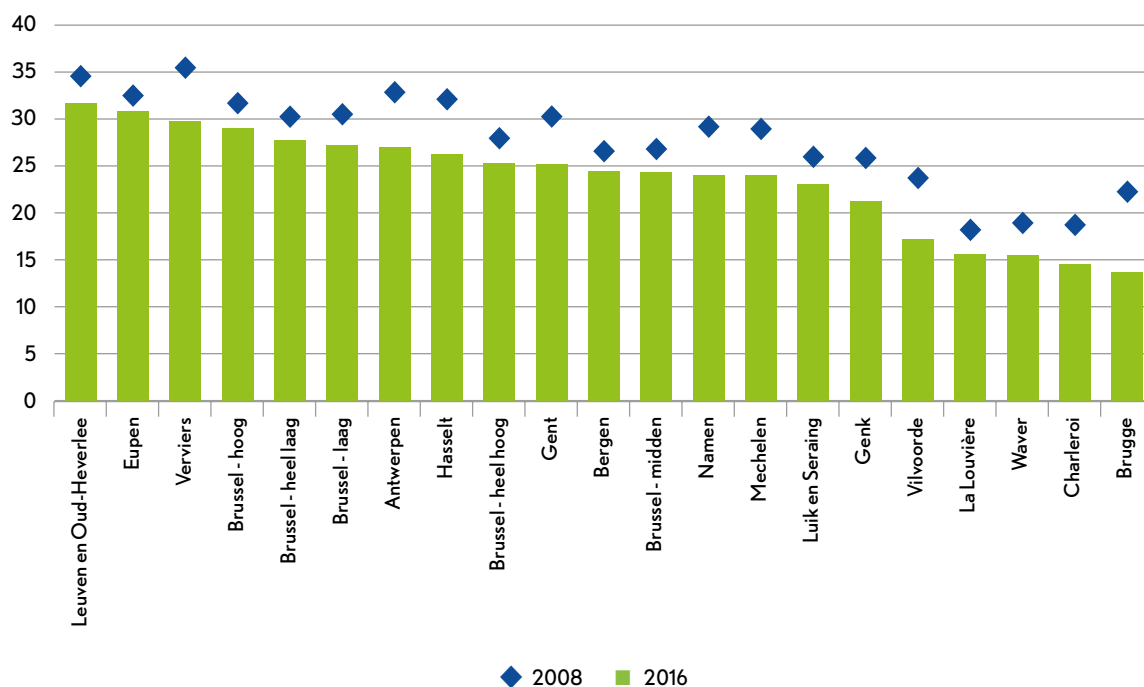

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

¹²¹ Mogelijk omdat er een groter aandeel van de personen van buitenlandse origine verblijft als student of gastdocent/-onderzoeker, en ook een deel werkzaam is voor internationale instellingen in Brussel.

¹²² De werkzaamheidsgraden van de personen met EU-origine in de Brusselse gemeenten worden onderschat met ongeveer 10 procentpunten. De meeste werknemers van internationale instellingen wonen in Brussel, Elsene en Etterbeek. Zie: Desiere, Struyven, Cuyvers & Gangji (2018).

Grafiek 60: Kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen van Belgische en niet-EU-origine, per stad, in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

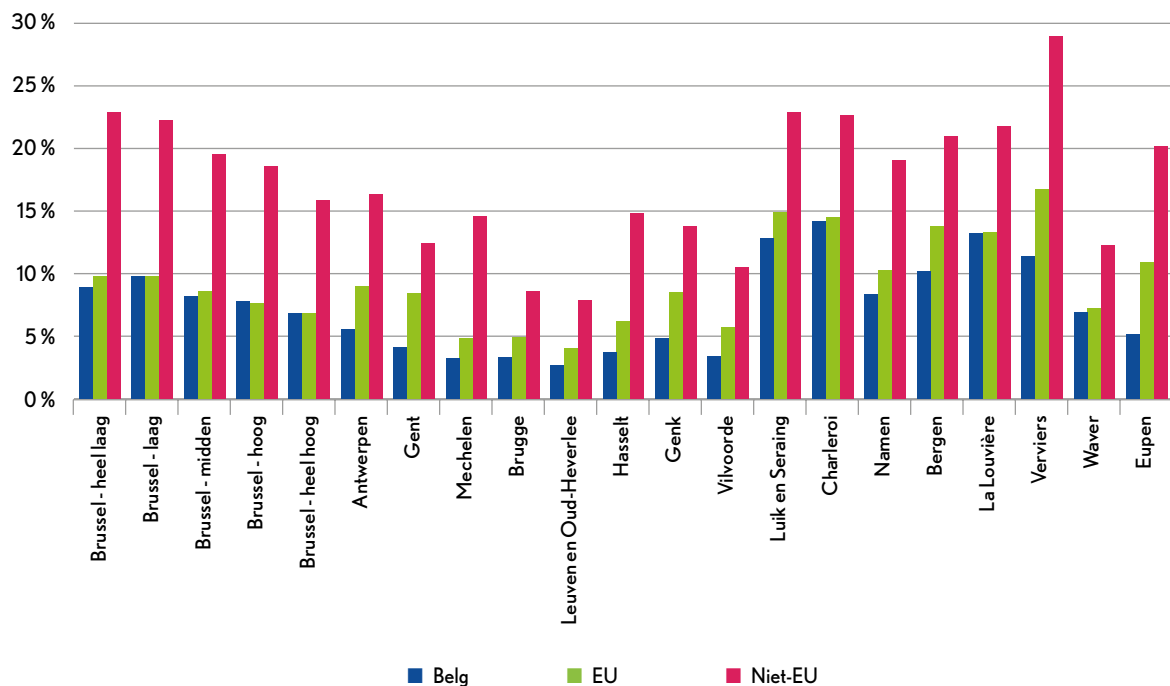

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ook op vlak van werkloosheid zijn er grote verschillen tussen de steden, maar overall hebben de personen met niet-EU-origine met voorsprong de hoogste **werkloosheidsgraad**. In een aantal steden werd de kloof tussen de Belgische en de niet-EU-origine zelfs groter tussen 2008 en 2016¹²³, met name in Bergen, Brugge, de Brusselse gemeenten met (heel) hoge lonen, Leuven en La Louvière. Verviers heeft veruit de hoogste werkloosheidsgraad bij personen met niet-EU-origine, wat niet verrast aangezien zij in die stad ook het hoogste aandeel personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs hebben (zie supra), en we weten uit het hoofdstuk Arbeidsmarkt al dat personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs in het algemeen de hoog-

ste werkloosheidsgraden hebben. Leuven kent daarentegen de laagste werkloosheidsgraad bij de niet-EU-origine, en hier is het aandeel afgestudeerden aan het hoger onderwijs het hoogst. Opleidingsniveau lijkt op vlak van werkloosheid dus alvast doorslaggevend dan het al dan niet verwerven van de nationaliteit, aangezien zeker in Leuven het aandeel recente nieuwkomers erg groot is. Die vaststelling wordt weliswaar een beetje genuanceerd door de situatie in Brussel, waar de werkloosheidsgraad zelfs in de rijkere gemeenten niet uitgesproken laag is, ondanks het erg hoge opleidingsniveau in de gemeenten met hoge en zeer hoge lonen. Ook in Brussel is er echter wel degelijk een verband, gezien de werkloosheidsgraad vermindert met het toenemen van de salaris- en opleidingsniveaus.

123 Zie statistische bijlagen.

Grafiek 61: Werkloosheidsgraad volgens origine, per stad (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

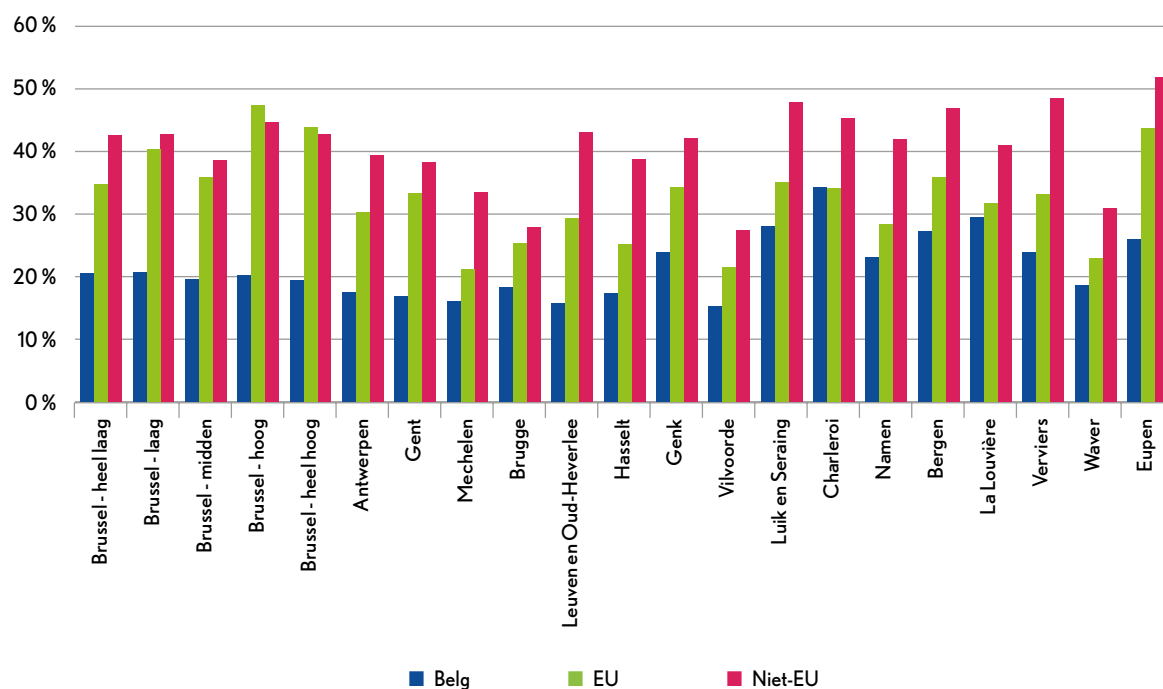
De **inactiviteitsgraad** is – in tegenstelling tot de vorige twee indicatoren – niet in alle steden het laagst voor de personen van Belgische origine. In Charleroi doen de personen met origine in een EU-lidstaat het net iets beter. In de Brusselse gemeenten met hoge of zeer hoge lonen hebben die laatsten dan weer een licht hogere inactiviteitsgraad dan de personen van niet-EU-origine, maar dat wordt opnieuw verklaard door de onderschatting van de activiteitsgraad bij personen met EU-origine die voor internationale instellingen werken¹²⁴.

Eupen en Verviers hebben opnieuw de hoogste inactiviteitsgraad bij personen van niet-EU-origine; Vilvoorde, Brugge en Waver de laagste. De kloof tussen de Belgische en niet-EU-origine is het kleinst in Brugge (waar alle groepen een lage inactiviteitsgraad hebben) en in Charleroi (waar zowel de Belgische als de niet-Belgische origines een hoge inactiviteitsgraad hebben). De kloof is het grootst in Leuven, waar vermoedelijk een deel van de buitenlandse inactieven nog studeert of een internationale werkgever heeft, gevolgd door – alweer - Verviers. Zoals hierboven gezegd is de kloof tussen Belgische en niet-EU-origines in alle steden kleiner in 2016 dan in 2008, en in Brugge verkleinde het verschil het sterkst¹²⁵.

¹²⁴ Desiere, Struyven, Cuyvers & Gangji (2018).

¹²⁵ Zie statistische bijlagen.

Grafiek 62: Inactiviteitsgraad volgens origine, per stad (25-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Er is geen echt voor de hand liggende verklaring waarom er in **Verviers en Eupen** zo'n grote kloof is tussen de personen van Belgische en niet-EU-origine¹²⁶. Weliswaar heeft een groot deel van de personen van niet-EU-origine er ten hoogste het lager secundair onderwijs afgerond, maar ook de personen van Belgische origine hebben er een eerder laag aandeel afgestudeerden hoger onderwijs, en een gemiddeld aandeel personen die ten hoogste een getuigschrift van het lager secundair onderwijs hebben¹²⁷. Die verschillen zijn dus niet van die orde dat ze verklaren waarom de kloof voor onder meer de Andere Europese en de Kandidaat-EU-origine zoveel groter is dan in andere steden (terwijl de werkzaamheidsgraad van de personen met

Oceanië/Verre Oosterse origine in Verviers gelijk is aan die van de Belgische origine). Het aandeel recente nieuwkomers is er bovendien ook niet uitgesproken groot. En wanneer we in deze twee steden de gedetailleerde origines bekijken (zonder de Amerikaanse origines, vanwege hun kleine aantal), dan is voor de meeste origines de werkzaamheidsgraad al jaren quasi stabiel (op een laag niveau) maar is de werkloosheidsgraad afgenomen.

Eén origine springt, zeker in Verviers, in het oog wat betreft haar karakteristieken. Net als in de rest van België is de werkzaamheidsgraad er het laagst voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine, maar vooral in Verviers is de

¹²⁶ De werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) moet in Eupen weliswaar veel sterker dan elders worden gecorrigeerd voor grensarbeid, maar dat geldt voor alle origines (het sterkst voor de EU-origine):

	Totaal	Belg	EU	niet-EU
Met grensarbeid	62,7 %	72,6 %	57,3 %	40,8 %
Zonder grensarbeid	56,8 %	67,5 %	47,8 %	36,6 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

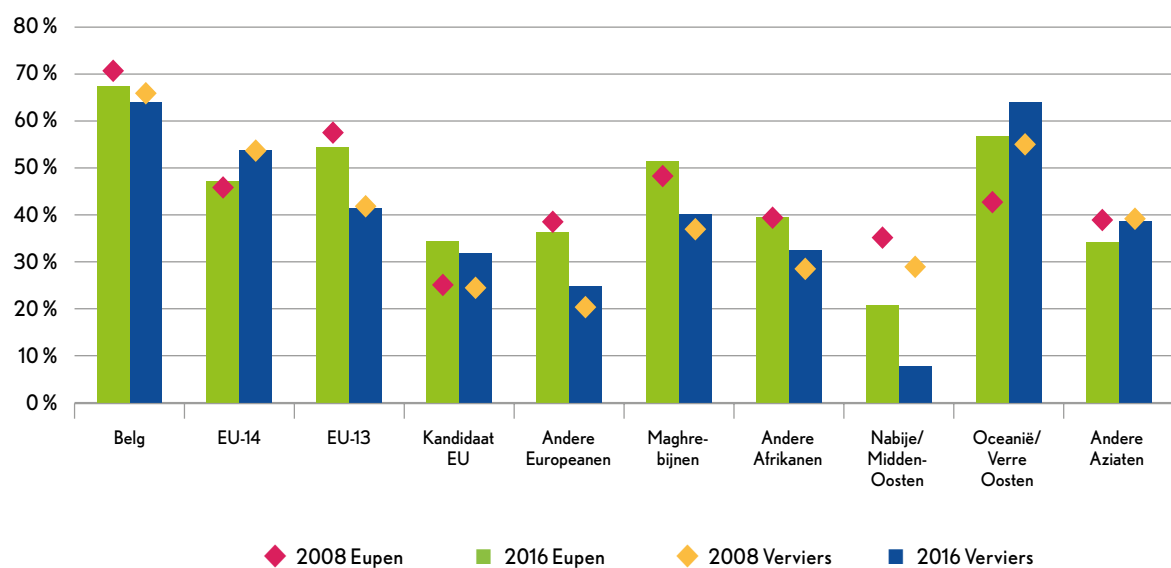
¹²⁷ Wat Eupen betreft valt niet uit te sluiten dat sommigen nog een aanvullend diploma hebben behaald in het buitenland (Duitsland vooral), dat niet correct is geregistreerd in de administratieve data. Het zou dus kunnen dat een vrij groot deel van de inwoners nog aanvullende diploma's of certificaten kan voorleggen.

situatie ronduit dramatisch met een werkzaamheidsgraad van slechts 7,8% voor deze origine (in 2008 bedroeg deze nog 28,8%), en een inactiviteitsgraad van 88,0% bij de 25-64-jarigen (met binnen de inactiviteit een zeer groot aandeel 'andere' inactiviteit, zoals we hieronder zullen zien). Hun aandeel binnen de bevolking van buitenlandse origine (EU en niet-EU) blijft weliswaar beperkt, met 4,1% in Eupen en 2,3% in Verviers¹²⁸ (tegenover 1,0% en 0,6% in 2008). Wat opvalt is dat in Verviers het aandeel personen die ten hoogste lager secundair onderwijs hebben afgerond bij de Nabije/Midden-Oosterse origine enorm is toegenomen tussen 2008 en 2016: van 55,4% naar 82,9%¹²⁹. Dat maakt het de origine met het laagste opleidingsniveau¹³⁰. Ook het aandeel personen die 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister nam zeer sterk toe, van 24,3% in 2008 naar

83,2% in 2016. Enerzijds heeft deze groep dus te maken met een aantal specifieke drempels (niet-erkende diploma's, een lopende asielprocedure), anderzijds heeft Verviers voor bijna alle vreemde origines een lage werkzaamheidsgraad (met uitzondering van de EU-14 en Oceanië/Verre Oosten).

Ook wanneer we de verschillende steden verder uitsplitsen naar verschillende origines, vinden we de drie hoogste werkloosheidsgraden van deze 17 steden opnieuw in Verviers, met name bij de personen met Andere Europese, Kandidaat-EU- en Andere Afrikaanse origine (38,7; 33,5 en 31,9%). Het is duidelijk dat Verviers kampt met grote arbeidsmarktuitdagingen, maar waarom de situatie er zo heterogeen is, blijft moeilijk te verklaren.

Grafiek 63: Werkzaamheidsgraad in Verviers en Eupen, per origine (20-64 jaar, 2008/2016)¹³¹

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

¹²⁸ Het gaat om 194 personen in Eupen, en 314 in Verviers.

¹²⁹ Van de personen voor wie het opleidingsniveau gekend is, met name 72,6% van de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine in Verviers.

¹³⁰ Een derde van de personen die ten hoogste het lager secundair afronden met Nabije/Midden-Oosterse origine heeft een buitenlands diploma (waarvan we het niveau niet kennen), een deel hiervan zijn dus mogelijk niet-erkende diploma's hoger onderwijs.

¹³¹ Zonder grensarbeid.

Er zijn nog enkele andere steden waar sommige origines opvallende cijfers laten optekenen. Eerst en vooral hebben de personen van **Nabije/Midden-Oosterse origine** niet onverwacht in bijna elke stad met voorsprong de laagste werkzaamheidsgraad, behalve dan in de Brusselse gemeenten met hoge en zeer hoge lonen. In de gemeenten met hoge salarisniveaus laten ze weliswaar enkel de origine Oceanië/Verre Oosten achter zich, maar in de gemeenten met de hoogste lonen doen ze het beter dan de Andere Europese, Maghrebijnse, Andere Afrikaanse en Oceanië/Verre Oosterse origine. Dat hangt samen met het gegeven dat hun aandelen hoogopgeleiden veel hoger liggen dan in andere steden (en veel hoger dan hun buren met Maghrebijnse, Andere Afrikaanse en Andere Aziatische origine)¹³².

De situatie van de personen met **origine Oceanië/Verre Oosten** is heel heterogeen. In verschillende steden is dit een groep met een relatief hoge werkzaamheidsgraad. In Charleroi, Bergen en La Louvière zelfs de hoogste. In Verviers, Eupen en Namen zijn ze

na de Belgische origine ook de groep met de hoogste werkzaamheidsgraad. In de Brusselse gemeenten met hoge en zeer hoge loonniveaus is het daarentegen de origine met de laagste werkzaamheidsgraad en de hoogste inactiviteitsgraad. En ook in Leuven is hun werkzaamheidsgraad bij de laagste (enkel bij de Nabije/Midden-Oosterse origine is hij lager). Nochtans is hun aandeel afgestudeerden hoger onderwijs zowel in Brussel als in Leuven groter dan in de andere steden, en hebben ze in Leuven zelfs een groter aandeel gediplomeerden hoger onderwijs dan de Belgische origine. Het zijn dus vermoedelijk voor een groot deel internationale studenten.

In La Louvière is de werkzaamheidsgraad zoals gezegd het hoogst voor de origine Oceanië/Verre Oosten, gevolgd door de personen van Belgische origine. Hij is er het laagst voor de personen met **Andere Europese origine**, die in de meeste steden vrij gemiddelde cijfers hebben (behalve in Verviers, waar ze na de Nabije/Midden-Oosterse origine ook de laagste werkzaamheidsgraad hebben).

¹³² De studiedomeinen waarvoor de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine hebben gekozen zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest daarentegen niet vaker dan elders degenen die gepaard gaan met de hoogste werkzaamheidsgraden (zie hoofdstuk 2), maar we kunnen niet uitsluiten dat dat in deze gemeenten wel zo is.

Tabel 24: Werkzaamheidsgraad per stad, volgens origine (20-64 jaar, 2016)

	Belg	EU-14	EU-13	Kandidaat EU	Andere Europeanen	Maghrebijnen	Andere Afrikanen	Nabije/Midden-Oosten	Oceanië/Verre Oosten	Andere Aziaten	Zuid/Centraal-Amerikanen
Brussel - heel laag	69,3 %	52,3 %	61,0 %	44,0 %	43,2 %	41,3 %	39,6 %	22,8 %	48,2 %	45,7 %	56,6 %
Brussel - laag	69,0 %	48,2 %	59,4 %	47,1 %	41,2 %	41,5 %	39,8 %	31,3 %	32,6 %	49,8 %	54,9 %
Brussel - midden	70,7 %	53,1 %	62,7 %	51,8 %	45,6 %	46,0 %	44,8 %	39,1 %	45,1 %	50,6 %	56,7 %
Brussel - hoog	70,1 %	44,5 %	50,0 %	46,7 %	37,9 %	43,3 %	37,5 %	36,9 %	33,9 %	50,3 %	48,7 %
Brussel - heel hoog	70,0 %	48,3 %	49,9 %	50,0 %	42,1 %	46,3 %	42,5 %	46,5 %	31,2 %	55,0 %	52,9 %
Antwerpen	75,6 %	58,0 %	66,8 %	50,7 %	51,9 %	47,3 %	50,2 %	35,0 %	53,8 %	51,7 %	56,5 %
Gent	77,1 %	63,6 %	53,8 %	55,1 %	53,8 %	52,5 %	51,4 %	35,4 %	49,7 %	48,3 %	49,2 %
Mechelen	78,4 %	72,5 %	73,0 %	57,5 %	56,2 %	52,4 %	62,7 %	42,4 %	51,7 %	57,1 %	67,4 %
Brugge	76,0 %	65,8 %	72,5 %	59,6 %	64,9 %	63,2 %	62,1 %	43,8 %	57,6 %	69,7 %	62,6 %
Leuven en Oud-Heverlee	78,3 %	57,6 %	60,6 %	50,1 %	52,2 %	51,5 %	45,0 %	36,9 %	42,1 %	58,9 %	48,1 %
Hasselt	76,5 %	67,6 %	67,1 %	54,4 %	50,1 %	48,4 %	52,3 %	34,3 %	56,3 %	48,9 %	56,0 %
Genk	69,6 %	58,5 %	60,5 %	48,7 %	53,2 %	47,9 %	43,2 %	25,6 %	59,6 %	39,9 %	53,1 %
Vilvoorde	78,3 %	70,3 %	72,0 %	63,2 %	64,6 %	60,0 %	61,7 %	49,4 %	69,7 %	60,2 %	65,4 %
Luik en Seraing	60,4 %	52,7 %	44,5 %	37,8 %	34,3 %	38,9 %	37,0 %	20,5 %	47,4 %	41,4 %	38,0 %
Charleroi	54,2 %	54,6 %	48,5 %	37,7 %	37,4 %	39,4 %	42,2 %	24,7 %	60,7 %	42,8 %	50,3 %
Namen	66,6 %	59,9 %	59,9 %	44,7 %	42,3 %	44,7 %	39,3 %	27,1 %	60,8 %	41,9 %	45,7 %
Bergen	62,4 %	53,1 %	44,3 %	31,5 %	32,5 %	41,4 %	39,9 %	28,5 %	64,1 %	44,3 %	37,6 %
La Louvière	58,6 %	57,2 %	49,4 %	42,1 %	32,1 %	45,6 %	43,8 %	34,8 %	64,7 %	45,8 %	47,6 %
Verviers	64,0 %	53,7 %	41,5 %	31,8 %	24,8 %	40,2 %	32,4 %	7,8 %	63,9 %	38,7 %	:
Waver	70,9 %	66,6 %	68,2 %	65,0 %	56,5 %	56,3 %	51,0 %	48,8 %	59,9 %	55,6 %	57,3 %
Eupen	67,5 %	47,1 %	54,4 %	34,5 %	36,3 %	51,5 %	39,5 %	20,7 %	56,9 %	34,1 %	:

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Door **Brussel**, dat in zijn geheel al uitvoerig werd beschreven in het hoofdstuk Arbeidsmarkt, te bekijken in verschillende salarisniveaus, wordt duidelijk dat er ook binnen één verstedelijkt gebied nog grote verschillen bestaan. Vreemd genoeg geldt dat amper voor de Brusselaars van Belgische origine. Hun salarisniveaus verschillen uiteraard, maar in de vijf groepen van gemeenten zijn de werkzaamheids-, werkloosheids- en inactiviteitsgraden van de personen van Belgische origine vrijwel gelijk. Wat er wel verschilt, is de situatie van de vreemde origines. Voor sommige origines zijn er verschillen van rond de 20 procentpunten in de werkzaamheidsgraad naargelang de gemeente waar ze wonen, met name voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse en Oceanië/Verre Oosterse origine. In het eerste geval is de werkzaamheid in de gemeenten met heel hoge lonen dubbel zo hoog als in die met heel lage lonen, in het twee-

de geval zijn de cijfers net veel hoger in de gemeenten met lage lonen (48,2 versus 31,2%). De tweede groep bestaat dus mogelijk deels uit studenten, personeel van ambassades of andere groepen die toch actief zijn. Ook voor de overige origines zijn de verschillen groter dan bij de personen van Belgische origine onderling. Wel hebben de personen van Andere Afrikaanse en Maghrebijnse origine in alle gemeenten de hoogste werkloosheidsgraad, en de EU-13-origine de laagste.

Van de vier **grootste steden** in België (na Brussel) – Antwerpen, Gent, Charleroi en Luik – kwam vooral Charleroi al aan bod, vanwege de lage werkzaamheidsgraden (ook voor de Belgische origine) en het lage opleidingsniveau van alle origines. De situatie van Luik is gelijkwaardig, maar de verschillen ten opzichte van de Belgische origine zijn er meer uitgespro-

ken. In Antwerpen en Gent is de kloof tussen de Belgische en de niet-EU-origine voor de drie grote indicatoren daarentegen vrij gemiddeld (in Antwerpen is ze iets groter dan in Gent). In beide steden zijn de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine het minst vaak aan het werk, en in Gent zijn ze ook het vaakst werkzoekend. In Antwerpen hebben de personen van Andere Afrikaanse origine een iets hogere werkloosheidsgraad. Het aandeel inwoners met een vreemde origine is, zoals we hierboven zagen, veel groter in Antwerpen dan in Gent, en wat ook opvalt is dat Gent na Genk het grootste aandeel inwoners met Kandidaat-EU-origine heeft. Het is er de origine met de hoogste werkzaamheidsgraad na de Belgische en EU-14-origine, maar hun werkloosheidsgraad is wat hoger dan gemiddeld. Het feit dat de Gentenaars van Kandidaat-EU-origine er vaak al meerdere generaties (45,0% is geboren als Belg) wonen, kan deels hun positie verklaren. Het verklaart ook waarom het verschil ten opzichte van Antwerpen voor deze origine toch vrij groot is, want daar gaat het om recentere migranten. Hetzelfde geldt voor de personen van Maghrebijnse origine, al verschilt het aandeel van de tweede generatie daarbij minder sterk.

Wanneer we tot slot de **evolutie van de werkzaamheidsgraad tussen 2008-2016**¹³³ bekijken, springen er nog enkele andere originegroepen in het oog. De werkzaamheidsgraad van stedelingen van Belgische origine ging er bijna overal heel licht op achteruit ten opzichte van 2008, met uitzondering van Leuven, Gent en Mechelen. In Vilvoorde, Hasselt en Namen was de afname het sterkst (telkens -2,1 procentpunten). Bij de origine Nabije/Midden-Oosten daalde de werkzaamheidsgraad bijna

overal het sterkst, maar nam hij toe in Brugge, Vilvoorde en Waver. Ook zijn er opvallende dalingen bij de Andere Aziatische origine in Namen en Genk (-10,1 en -5,8 procentpunten) en bij de Kandidaat-EU-origine in Bergen (-7,8 procentpunten).

De sterkste toenames van de werkzaamheidsgraad tussen 2008 en 2016 zien we bij de personen van EU-13- en Andere Europese origine, in het bijzonder in Antwerpen, Brugge en Leuven. In Charleroi, Namen, Bergen en Eupen steeg ook de werkzaamheidsgraad van de personen van Oceanië/Verre Oosterse origine heel sterk.

De werkloosheidsgraad nam in alle steden af voor de Belgische, de Maghrebijnse (uitgezonderd in Genk, waar hij stabiel bleef) en vooral de Kandidaat-EU-origine (uitgezonderd in Brugge). Die twee laatsten zijn de originegroepen met de langste migratiegeschiedenis (relatief veel tweede generatie Belgen en personen die de nationaliteit hebben verworven), wat waarschijnlijk de positieve evolutie verklaart. Voor de Andere Europese origine is de evolutie het meest heterogeen, met de sterkste stijging in Verviers (+11,7 procentpunten) en de sterkste daling in de Brusselse gemeenten met de laagste lonen (-7,0 procentpunten).

Het feit dat er sinds 2008 weinig is gewijzigd aan de volgorde van steden volgens hun werkzaamheids- en werkloosheidsgraad hangt waarschijnlijk samen met het feit dat Belgen in internationaal perspectief weinig mobiel zijn. Dat heeft mogelijk onder meer te maken met de verschillen in huizenprijzen, die ervoor zorgen dat men niet zomaar kiest om te verhuizen naar regio's waar er meer job-opportunities liggen.

¹³³ Zie statistische bijlagen.

Box 3: Focus inactieven

De categorie ‘inactiviteit’ bestaat uit een zeer diverse groep van statuten, waarvan sommige veel gunstigere kenmerken (bijvoorbeeld recht op een hogere uitkering) hebben dan andere. We willen dus ook in de steden de groep van inactieven in groter detail bekijken. Dat is helaas enkel mogelijk voor de geaggregeerde origines (Belg, EU, niet-EU) en slechts voor een beperkt deel van de steden. Bij de overige zijn zelfs de geaggregeerde aantallen te beperkt, wat zorgt voor een grote volatiliteit in de cijfers en een risico op identificatie van de betrokkenen.

In onderstaande grafieken bekijken we telkens het aandeel personen in een bepaald statuut binnen het totaal aandeel van de personen die niet werken of werkzoekend zijn¹³⁴ van 25 tot 64 jaar. Enkel in geval van het aandeel gepensioneerden en bruggepensioneerden (SWT) bekijken we het aandeel bij de inactieven van 55-64 jaar, aangezien de buitenlandse origines (EU en niet-EU) jonger zijn dan de Belgen, en dat verschil in samenstelling een sterke invloed heeft op de omvang van de aandelen.

Over het algemeen blijken de verschillen tussen de steden groter dan de verschillen tussen de origines per stad, behalve wat het pensioen betreft: 55-plussers van Belgische origine zijn in alle steden veel vaker gepensioneerd dan de andere origines. In Genk is het verschil het kleinst en daar zijn de inwoners met buitenlandse origine ook het oudst. Ook het SWT-stelsel komt vaker voor bij de Belgische origine, behalve dan in Charleroi, Luik en Genk, waar 55-plussers met EU-origine er het vaakst begunstigde van zijn. Dat zijn niet toevallig steden met een rijk industrieel verleden, waar er in de loop van de vorige eeuw actief migranten uit Zuid- en Oost-Europa werden aangetrokken om in de lokale industrieën te werken (vooral steenkool en staal), sectoren die inmiddels sterk gekrompen zijn en waar er dus diverse herstructureringen of collectieve sluitingen hebben plaatsgevonden.

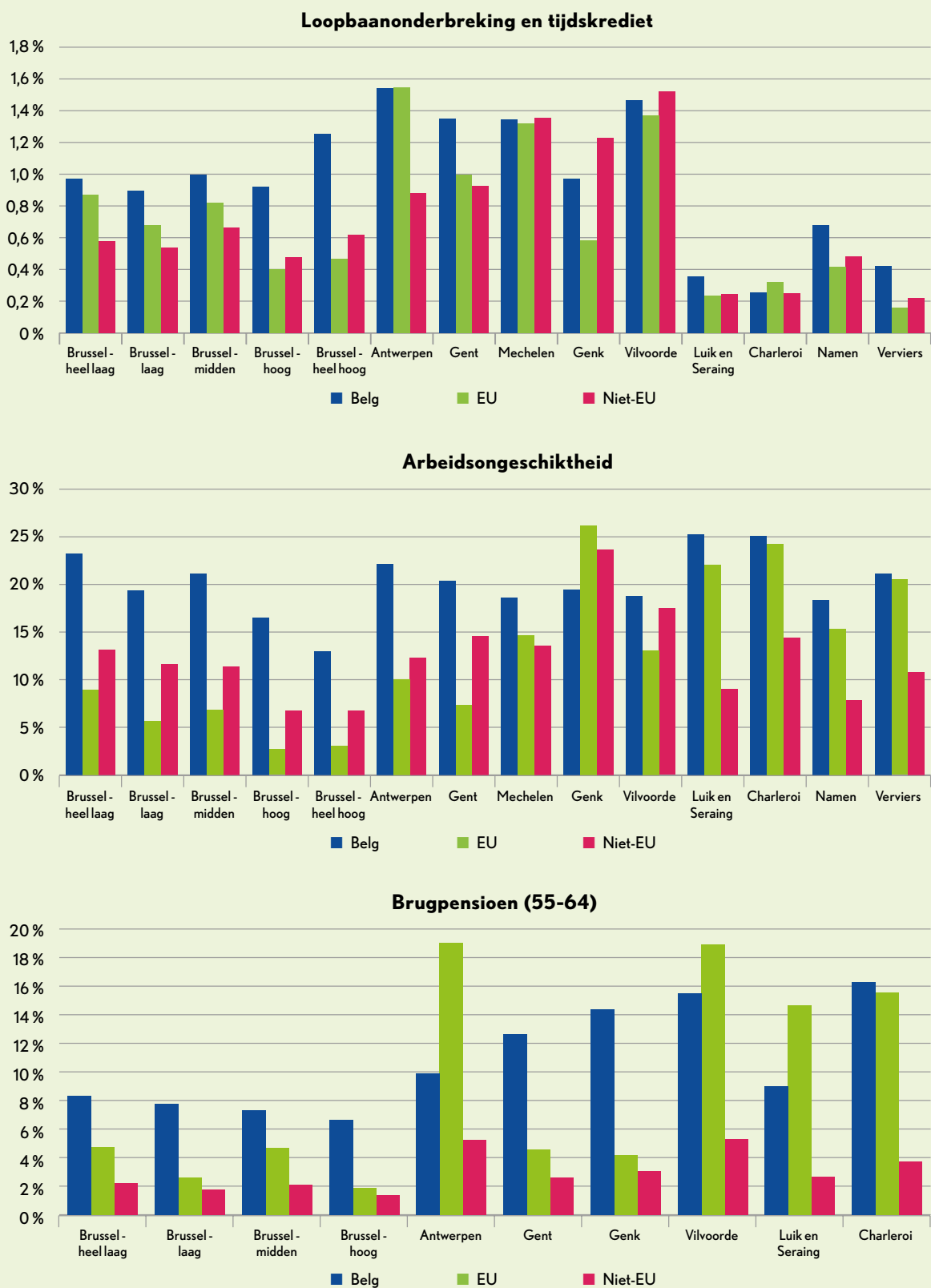
Loopbaanonderbreking en tijdskrediet zijn de meest gunstige statuten van degene die hier onderzocht worden. Doorgaans maken personen van Belgische origine er het vaakst gebruik van, gevolgd door die uit de EU-lidstaten. De verschillen tussen de origines zijn echter relatief klein, en in Vilvoorde, Mechelen en Genk zelfs onbestaande of omgekeerd. Wel zien we dat het statuut veel populairder is in Vlaamse dan in Waalse steden, en in de Brusselse gemeenten met heel hoge lonen veel populairder bij de Belgische dan bij de buitenlandse origines. Vermoedelijk heeft dat eerste te maken met de aanmoedigingspremie die in Vlaanderen bestaat.

Bij het leefloon, dat als laatste vangnet fungeert, zijn de verschillen tussen de origines overal erg groot. De personen van niet-EU-origine zijn er veel vaker begunstigde van dan die van Belgische origine. Personen van EU-origine vinden we er overal (behalve in Gent, Mechelen en Namen) het minst vaak in terug. Vooral in Luik, Verviers, Namen en Brussel zien we erg grote aandelen leefloombegunstigden bij de niet-EU-origine.

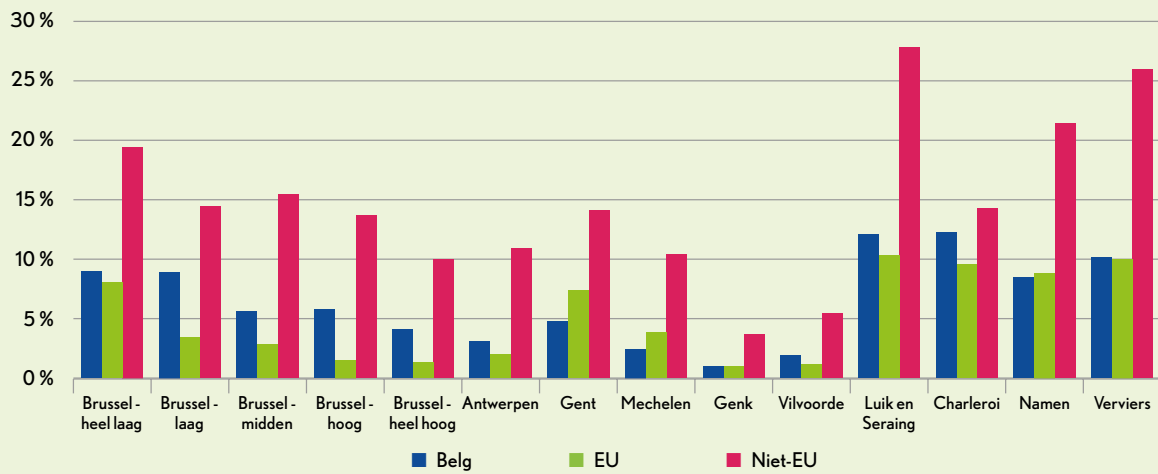
Bij arbeidsongeschiktheid en invaliditeit zien we ten slotte ook weer grote verschillen tussen de begunstigden per stad, vooral in de aandelen van personen van EU-origine. In de meeste steden is het aandeel het grootst bij de personen van Belgische origine. In Antwerpen, Vilvoorde en de Brusselse gemeenten worden ze gevolgd door de personen van niet-EU-origine en is het aandeel dus het kleinst bij de EU-origine, in geval van arbeidsongeschiktheid is dat ook zo in Gent, voor invaliditeit ook in Mechelen. In Genk heeft de EU-origine echter het hoogste aandeel arbeidsongeschikten, en in Verviers hebben ze het grootste aandeel invaliditeit. In Charleroi, Luik en Verviers liggen de aandelen arbeidsongeschikten van de Belgische en de EU-origine heel dicht bij elkaar. De situatie van de origines verschilt sterk naargelang hun woonplaats.

¹³⁴ De categorie ‘andere inactiviteit’ kunnen we niet toewijzen aan een bepaald statuut, maar we weten dat ze niet formeel werken of werkzoekend zijn. Bij de personen van buitenlandse origine is deze categorie heel omvangrijk, zeker bij de nieuwkomers.

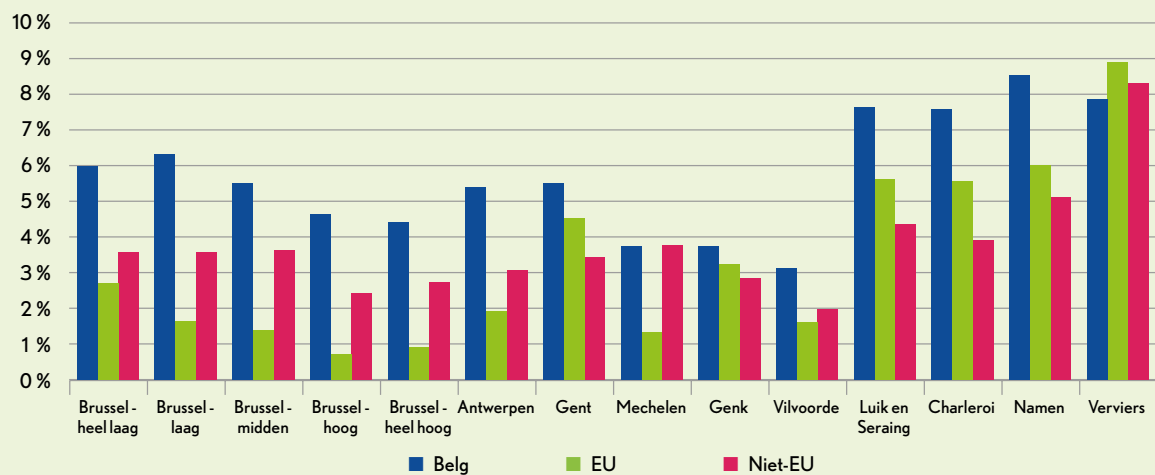
Grafiek 64: Aandeel van 6 inactiviteitsstatuten bij de inactieven volgens origine, per stad (25-64 jaar, 2016)

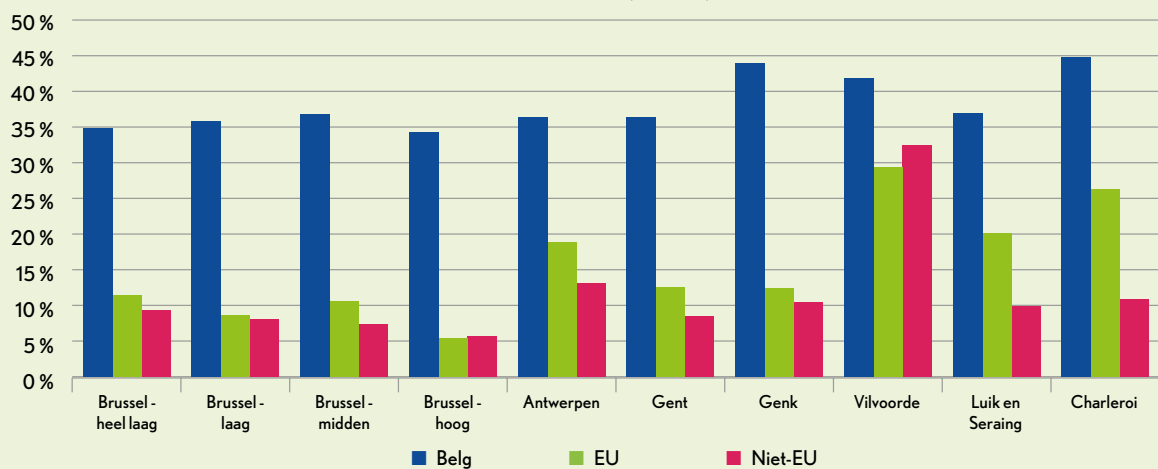
Leefloon

Invaliditeit

Pensioen (55-64)

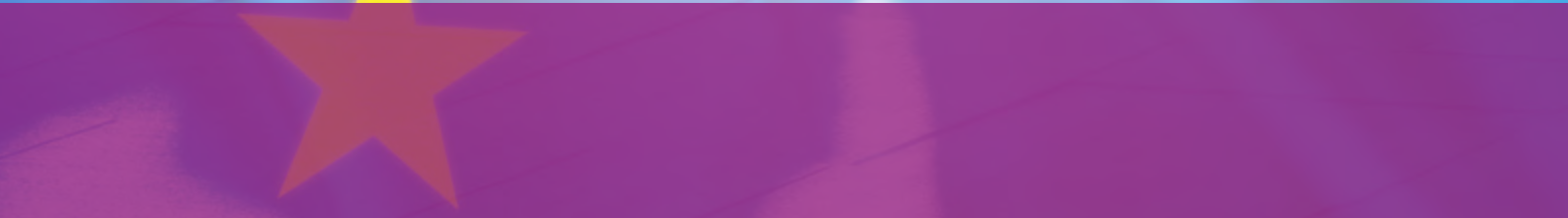

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

3. CONCLUSIE

Uit dit hoofdstuk is vooral gebleken hoe verschillend de situatie in verschillende steden is. Dat heeft enerzijds te maken met de verschillende kenmerken van de steden (het opleidingsniveau, het aandeel recente nieuwkomers, of de economische geschiedenis van de stad), maar ook

los daarvan zijn er grote verschillen in de kloof tussen de Belgische en niet-Belgische origine, en in de positie van de verschillende origines onderling. Deze verschillen zijn zelden eenvoudig te verklaren.

PERSONEN MET ORIGINE IN DE EU

SLEUTELEMENTEN

- › De personen van **Poolse** origine zijn sterker aanwezig in Brussel en in Vlaanderen. Ze hebben er, dankzij de merkbare groei van de werkzaamheidsgraad van de vrouwen sinds 2008, de hoogste werkzaamheidsgraad van alle EU-origines (respectievelijk 67,0% en 71,7%). En dat vooral voor personen waarvan het diploma niet gekend is (74,2%) en wanneer ze sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (70,4%) of wanneer ze de Belgische nationaliteit hebben verworven sinds 5 jaar of minder (75,2%).
- › De personen van **Nederlandse** origine hebben een zeer hoge werkzaamheidsgraad (in het bijzonder wanneer zij een diploma van het hoger onderwijs hebben (77,0%) en wanneer hun ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven (75,3%)) en een zeer lage werkloosheidsgraad ten opzichte van bijna alle andere origines.
- › De personen van **Roemeense** origine hebben de derde beste werkzaamheidsgraad, en zelfs de tweede voor Brussel en Vlaanderen. Dit is toe te schrijven aan de werkzaamheidsgraad van mannen (73,7%), daar die van vrouwen nog niet hetzelfde niveau bereikt (54,0%), ondanks een merkbare stijging sinds 2008. Hun werkzaamheidsgraad is zeer hoog, in het bijzonder voor personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, en van wie het diploma niet gekend is. De werkzaamheidsgraden van de tweede generatie zijn echter de laagste van alle origines (ongeveer 44%).
- › De werkzaamheidsgraad van personen van **Portugese** origine behoort tot de hoogste. Het is zelfs de hoogste werkzaamheidsgraad van alle EU-origines in Wallonië (64,6%), en ook onder de personen die maximaal een getuigschrift lager secundair hebben (68,0%). Hun werkloosheidsgraad voor de 55-64-jarigen is bij de drie hoogste, samen met die van personen van **Griekse** en **Spaanse** origine.
- › De personen van **Italiaanse** origine hebben de vijfde beste werkzaamheidsgraad van alle EU-origines. Zij hebben ook een hoge werkloosheidsgraad, die echter duidelijk gedaald is sinds 2008. Het zijn de personen van 30 tot 54 jaar die in het bijzonder een goede werkzaamheidsgraad hebben, terwijl die van de ouderen veeleer laag is. Ten slotte hebben zij vooral diploma's van het hoger secundair en minder diploma's van het hoger onderwijs. Onder personen met deze twee opleidingsniveaus is de werkzaamheidsgraad van de Italiaanse origine de hoogste ten opzichte van de andere EU-origines (respectievelijk 68,4% en 74,4%).
- › De personen van **Roemeense** en **Bulgaarse** origine onderscheiden zich door zeer grote verschillen tussen mannen en vrouwen, maar ook door een zeer groot aandeel van inactieven die recht hebben op een leefloon. Hun opleidingsniveau is, als het gekend is, meestal niet hoger dan het lager secundair.
- › De personen van **Bulgaarse** origine hebben een lagere werkzaamheidsgraad, vooral voor de vrouwen (43,9%) en de 55-64-jarigen (33,8%). Dit is de laagste werkzaamheidsgraad van alle origines in Wallonië en voor de personen die een diploma hoger onderwijs bezitten. Hun werkloosheidsgraad is hoog, behalve in Brussel. En hoewel hij aanzienlijk gedaald is sinds 2008, blijft hij hoog voor de 55-64-jarigen.
- › De personen van **Tsjechoslowaakse** origine, waarvan een meerderheid ten hoogste het lager secundair onderwijs heeft afgerond, hebben de laagste werkzaamheidsgraad (42,0%) en de hoogste werkloosheidsgraad (13,9%). Voor deze laatste is dit enkel het geval in Vlaanderen, waar hun werkloosheidsgraad tweemaal hoger is dan die van de andere origines (15,8%), en voor de 20-54-jarigen.

In dit hoofdstuk zullen we de arbeidsmarktsituatie van personen met origine in de EU op een gedetailleerde manier analyseren, dit wil zeggen per herkomstland. Alle origines van de EU-27 worden voorgesteld, namelijk de 28 lidstaten van de Europese Unie in 2016, uitgezonderd België. Bij die 27 landen komt ook nog ex-Tsjechoslowakije, het voormalige land dat op 31 december 1992 werd gesplitst in de Tsjechische Republiek en Slowakije, die momenteel allebei lid zijn van de EU. Aangezien onze methodologie de nationaliteit bij de geboorte van de ouders of van het individu in rekening neemt, zijn personen met origine in ex-Tsjechoslowakije zelfs in de meerderheid en zijn er weinig personen van Tsjechische of Slovaakse origine. Omwille van de leesbaarheid zullen wij het land “Tsjechoslowakije” noemen in de grafieken en tabellen, en zullen we spreken van “Tsjechoslowaakse origine” of van “personen met origine in Tsjechoslowakije” in de tekst. We

beschikken niet over gelijkaardige gegevens voor ex-Joegoslavië, waaruit na de splitsing enkel Slovenië en Kroatië deel zijn gaan uitmaken van de EU, noch van de ex-USSR waar sinds de splitsing enkel Estland, Letland en Litouwen lid werden van de EU.

De definities van de origines zijn identiek aan degenen die elders in dit rapport gebruikt worden, ze worden gewoon gedetailleerd per land van herkomst in plaats van opgenomen in een groep van landen. Bijgevolg gebeurt het vaak dat bepaalde origines slechts een klein aantal personen omvatten. Omwille van privacyredenen kunnen we dan niet altijd alle details publiceren.

Na een demografische beschrijving zullen we de voornaamste arbeidsmarktindicatoren analyseren, namelijk de werkzaamheidsgraad, de werkloosheidsgraad en de inactiviteitsgraad, en ook een korte analyse van de soorten inactiviteit.

1. DEMOGRAFIE

Figuur 2: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2016)

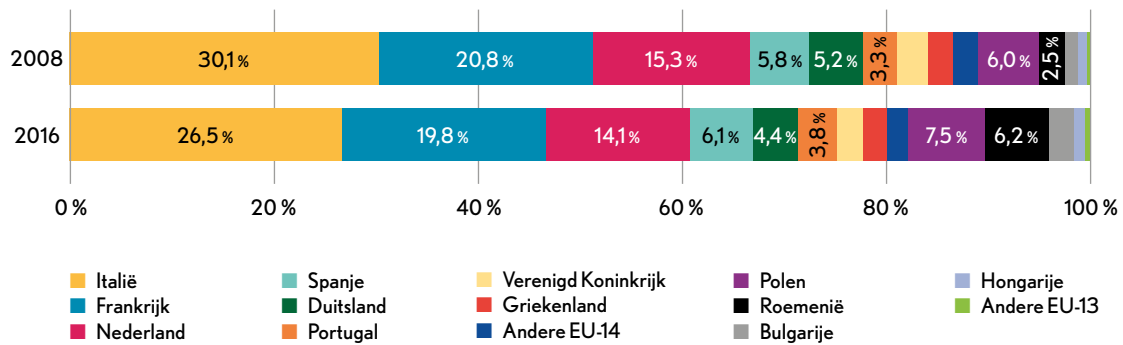
Personen met EU-origine 1.124.639			
EU-14-origine		917.482	81,58 %
EU-13-origine		207.157	18,42 %
Italië	298.152	26,51 %	
Frankrijk	223.095	19,84 %	
Nederland	158.058	14,05 %	
Spanje	68.379	6,08 %	
Duitsland	49.660	4,42 %	
Portugal	42.809	3,81 %	
Verenigd Koninkrijk	27.970	2,49 %	
Griekenland	26.667	2,37 %	
Luxemburg	7.659	0,68 %	
Ierland	3.661	0,33 %	
Oostenrijk	3.421	0,30 %	
Zweden	3.130	0,28 %	
Denemarken	2.438	0,22 %	
Finland	2.383	0,21 %	
Polen	84.030	7,47 %	
Roemenië	69.619	6,19 %	
Bulgarije	28.400	2,53 %	
Hongarije	10.656	0,95 %	
Tsjechoslowakije	8.415	0,75 %	
Litouwen	1.607	0,14 %	
Letland	1.244	0,11 %	
Estland	646	0,06 %	
Tsjechische Rep.	574	0,05 %	
Slovakije	537	0,05 %	
Cyprus	532	0,05 %	
Malta	417	0,04 %	
Kroatië	363	0,03 %	
Slovenië	117	0,01 %	

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De totale bevolking met een EU-origine in België bestaat in 2016 uit 1.124.639 personen, waarvan 81,58% met origine in de EU-14 en 18,42% in de EU-13. Personen met origine in de volgende EU-14-landen zijn het sterkst vertegenwoordigd: personen van Italiaanse (26,51%), Franse (19,84%) en Nederlandse (14,05%) origine. Ze worden gevolgd door de personen met

origine in twee EU-13-landen: personen van Poolse (7,47%) en Roemeense (6,19%) origine. Daarna volgen opnieuw personen met origine in EU-14-landen: personen van Spaanse (6,08%), Duitse (4,42%) en Portugese (3,81%) herkomst. Alle andere origines vertegenwoordigen elk minder dan 3% van de personen met origine in de EU.

Grafiek 65: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016)

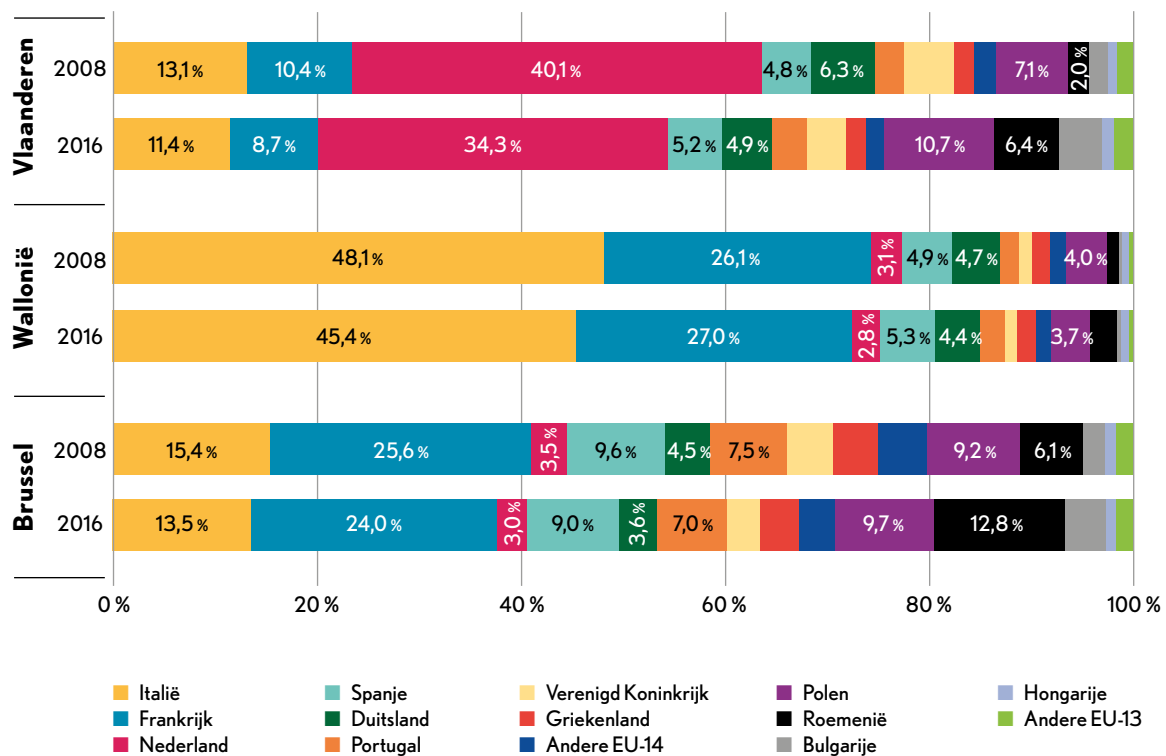

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De verdelingen van de verschillende origines zijn echter geëvolueerd sinds 2008. Het aandeel van de personen met origine in de EU-14 is verkleind ten voordele van dat van de personen met origine in de EU-13. Onder de personen met EU-14-origine zijn het de aandelen van de drie sterkst vertegenwoordigde origines die het meest gedaald zijn, dit wil zeggen van de personen van Italiaanse, Franse en Nederlandse her-

komst (respectievelijk -3,5, -1,0 en -1,3 procentpunten). Het aandeel personen van Portugese en Spaanse herkomst is echter verhoogd met respectievelijk 0,5 en 0,3 procentpunten. Onder de personen met origine in de EU-13 zijn het voornamelijk de personen van Roemeense (+3,7 procentpunten), Poolse (+1,4 punt) en Bulgaarse (+1,4 punt) herkomst waarvan het aandeel het meest is toegenomen.

Grafiek 66: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en gewest (18-64 jaar, 2008-2016)

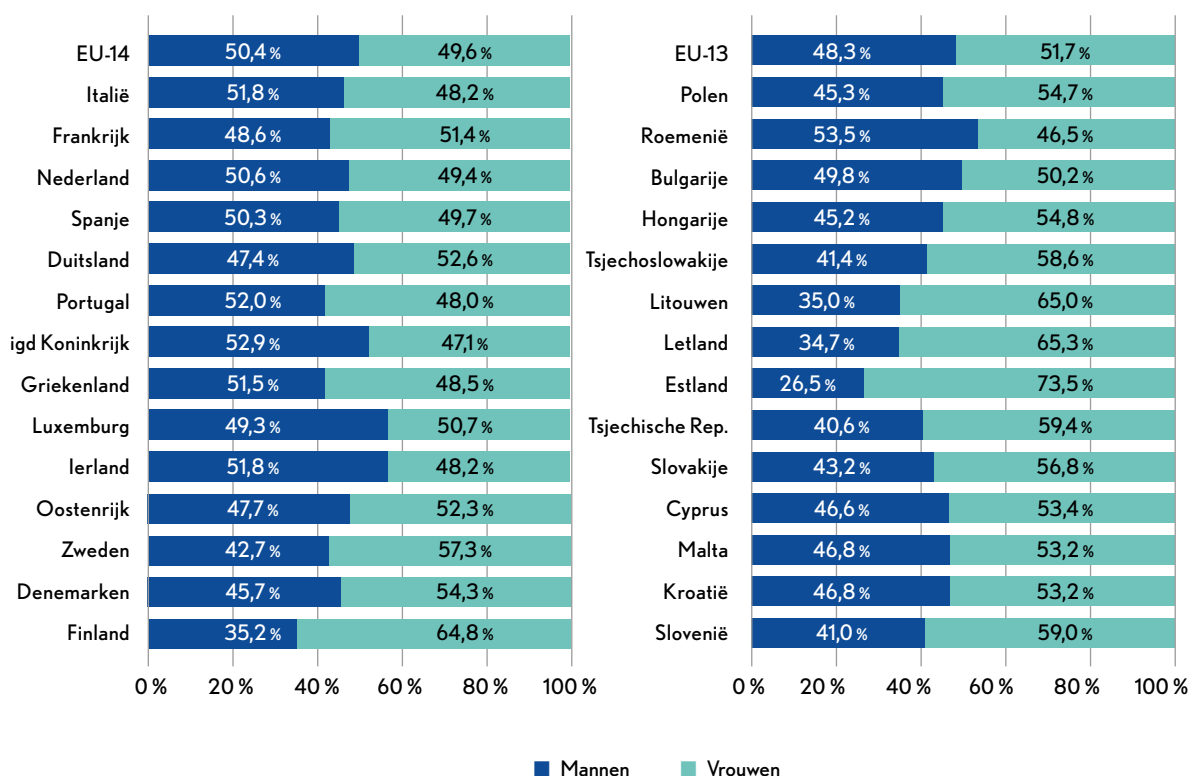

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Er bestaan grote verschillen in verdeling **tussen de gewesten**. We zien duidelijk in de grafiek hierboven dat de personen van Italiaanse herkomst oververtegenwoordigd zijn in Wallonië: zij vertegenwoordigen er 45,4% van de bevolking met origine in de EU, wat nochtans een vermindering is met 2,7 procentpunten sinds 2008. De personen van Franse herkomst zijn er ook proportioneel talrijker dan in de andere gewesten (27,0%). Hun aandeel is gestegen in Wallonië, in tegenstelling tot de neerwaartse tendens voor het hele land, Brussel en Vlaanderen. Deze laatste origine is degene die het meest vertegenwoordigd is in Brussel (24,0%) gevolgd door de personen van Italiaanse herkomst (13,5%). De origine die het meest aanwezig is in Vlaanderen is de Nederlandse (34,3%), ook al is dit aandeel sinds 2008 zeer duidelijk aan het verminderen (-5,8 procentpunten).

De stijging van het aandeel personen van Roemeense herkomst in België doet zich vooral voor in Brussel waar het van 6,1% in 2008 stijgt tot 12,8% in 2016, en zo de derde meest vertegenwoordigde EU-origine in dit gewest wordt. Hun aandeel stijgt ook met 4,5 procentpunten in Vlaanderen, tegenover slechts 1,5 procentpunt in Wallonië. De groei van het aandeel personen van Poolse origine is het meest zichtbaar in Vlaanderen (+3,6 procentpunten), waardoor het de derde grootste EU-origine is in dit gewest. Hun aandeel neemt lichtjes af in Wallonië. Het aandeel personen van Bulgaarse herkomst is toegenomen in Vlaanderen (+2,3 procentpunten) en in Brussel (+1,9 procentpunt), maar amper in Wallonië (+0,2 procentpunt).

Grafiek 67: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en geslacht (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

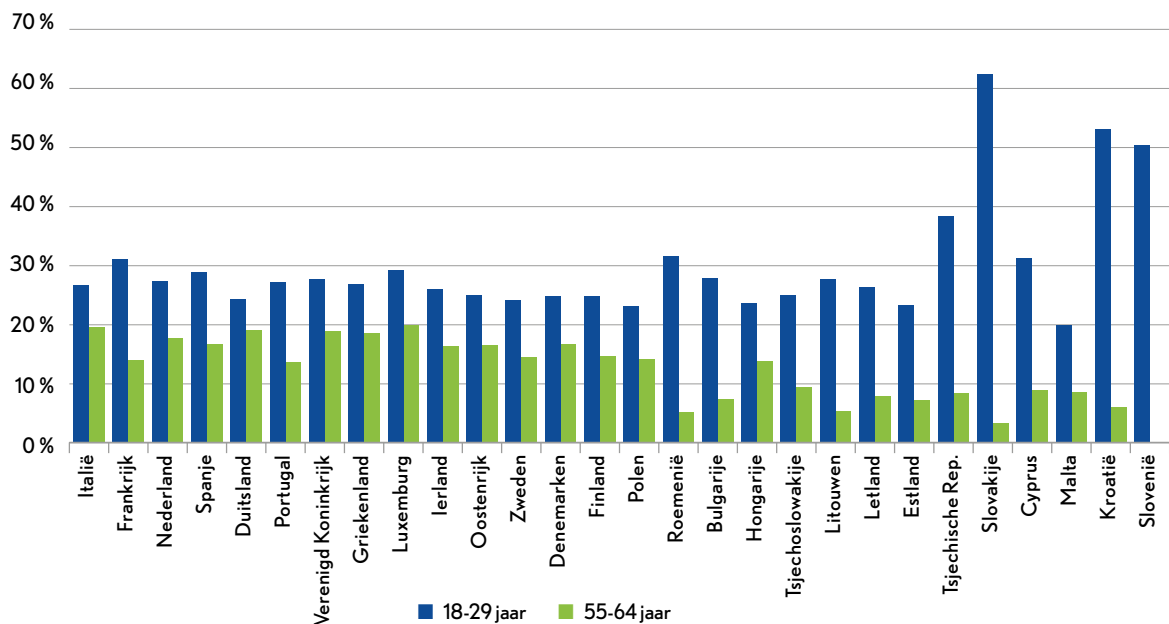
De aandelen van **mannen en vrouwen** met origine in de EU-14 zijn vrij gelijkaardig, uitgezonderd voor de personen met origine in een

Scandinavisch land (Zweden, Denemarken, Finland), waarvoor het aandeel van de vrouwen gevoelig hoger ligt (respectievelijk 57,3%,

54,3% en 64,8%). Voor de personen met origine in de EU-13 zien we dat het percentage vrouwen gemiddeld een beetje hoger ligt, maar veel hoger voor de personen met origine in een Baltisch land (Litouwen: 65,0%, Letland: 65,3% en Estland: 73,5%). Deze situatie is gelijkaardig aan die in 2008¹³⁵, uitgezonderd voor de personen van Roemeense herkomst voor wie het aandeel mannen gestegen is (van 49,4% naar 53,5%).

De verdeling in **leeftijdsklassen** toont aan dat personen van 30 tot 54 jaar het talrijkst zijn, wat logisch is gezien de opbouw van de leeftijdsklassen (30-54 jaar is de ruimste leeftijdsklasse). Het is dus interessanter om de andere leeftijdsklassen te bekijken. We zien dat er zowel verschillen zijn in de verdeling van de origines binnen de leeftijdsklasse van de jongeren (18-29 jaar) als binnen de leeftijdsklasse van de ouderen (55-64 jaar).

Grafiek 68: Verdeling van de personen met EU-origine van 18 tot 29 jaar en van 55 tot 64 jaar naar herkomstland (2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

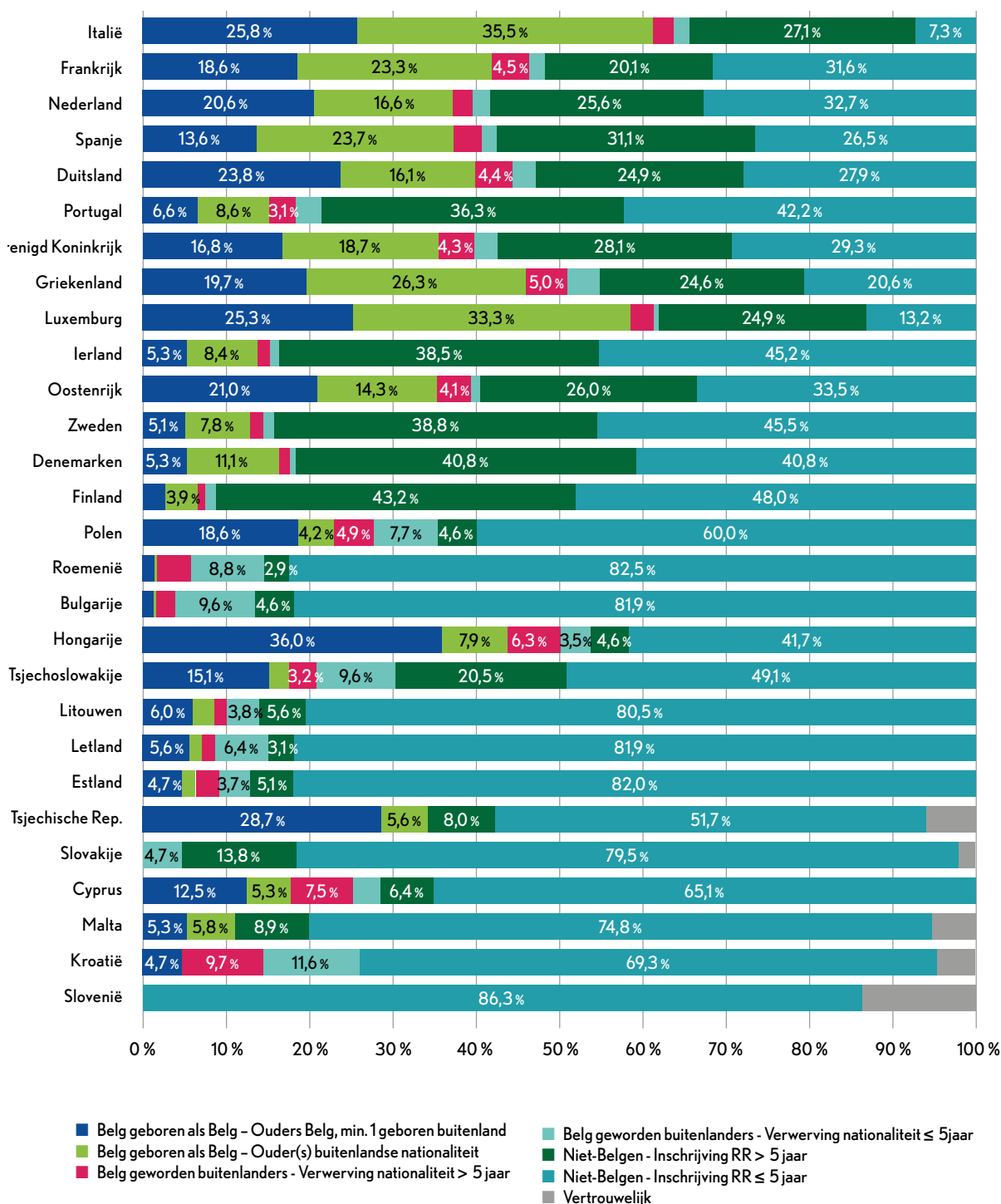
Opvallend in de bovenstaande grafiek is de oververtegenwoordiging van de jongeren van Slovaakse (62,4%), Kroatische (53,2%), Sloveense (50,4%) en Tsjechische (38,3%) herkomst, die voor de meesten gepaard gaat met een zwakke vertegenwoordiging bij de 55-64-jarigen. Deze aandelen zijn sterk gestegen sinds 2008, wat we ook zien als we naar de absolute aantallen kijken¹³⁶. De personen van Slovaakse herkomst, die de sterkste stijging kennen (+24,2 procentpunten), stijgen bijvoorbeeld van 50 jongeren in 2008 naar 335 in 2016.

Deze vier origines zijn historisch recenter, wat dit effect gedeeltelijk verklaart. Over het algemeen hebben de personen met origine in de EU-14 een groter aandeel 55-64-jarigen dan diegenen met origine in de EU-13, in het bijzonder de personen van Luxemburgse, Italiaanse en Duitse herkomst. Onder de personen met origine in de EU-13 hebben die van Poolse of Hongaarse herkomst een groter aandeel personen van 55 tot 64 jaar. De geschiedenis van de immigratie in België kan deze laatste vaststellingen grotendeels verklaren, zoals we verder zullen zien.

135 Zie gegevens als bijlage.

136 Zie gegevens als bijlage.

Grafiek 69: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en migratieachtergrond (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Onder de personen met origine in een land van de EU-14, onderscheiden we drie types van verdelingen **volgens migratieachtergrond**. Het eerste type vinden we bij de personen van Italiaanse, Luxemburgse en Griekse origine, van wie een groot aandeel personen van de tweede

generatie zijn en waaronder we vooral personen terugvinden van wie de ouders de nationaliteit van hun herkomstland hebben behouden (respectievelijk 35,5%, 33,3% en 26,3%). Het aandeel personen met de buitenlandse nationaliteit, ingeschreven in het Rijksregister sinds

5 jaar of minder, onder hen is klein. Vervolgens komen de personen met origine in Frankrijk, Nederland, Spanje, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk, die verhoudingsgewijs meer personen van buitenlandse nationaliteit hebben en daarbij grote aandelen van personen van de tweede generatie behouden. Ten slotte hebben de personen met origine in een Noordland, Ierland of Portugal een veel groter aandeel personen van buitenlandse nationaliteit en een klein aandeel personen van de tweede generatie. Diezelfde gegevens gekruist per gewest¹³⁷ tonen aan dat er onder personen van Italiaanse herkomst, die sterker vertegenwoordigd zijn in Wallonië, ook een veel groter aandeel personen van de tweede generatie (66,5%) zijn, wat voor het grootste deel het sterkste aandeel verklaart van personen van de tweede generatie op het niveau van de EU-14 voor Wallonië¹³⁸. Bij personen van Griekse (64,6%), Nederlandse (62,9%), Luxemburgse (59,3%), Oostenrijkse (55,3%) en Spaanse (54,1%) herkomst zien we ook een groter aandeel personen van de tweede generatie in Wallonië. In Vlaanderen is dit enkel het geval voor personen van Luxemburgse (68,7%), Italiaanse (59,3%), Franse (53,3%) en Duitse (50,8%) herkomst. In Brussel zijn er onder alle personen met origine in de EU-14 grotere aandelen van de eerste generatie.

De groep personen met origine in de EU-13 bestaat, zoals al aangetoond in het hoofdstuk Demografie van dit rapport, voor het merendeel (ongeveer 80%) uit personen met buitenlandse nationaliteit die recent zijn ingeschreven in het Rijksregister. Onder de personen van Hongaarse, Tsjechische of Poolse herkomst vinden we daarentegen een lager percentage van personen met een recente inschrijving in het Rijksregister terug en een hoger percentage personen van de tweede generatie van wie de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven (respectievelijk 36,0%, 28,7% en 18,6%, wat voor de eerste twee hoger ligt dan de aandelen van alle origines uit de EU-14). Het

hoger aandeel personen van de tweede generatie bij de EU-13-origine in Wallonië ten opzichte van de andere gewesten¹³⁹ wordt verklaard door de oververtegenwoordiging van personen van de tweede generatie bij de Hongaarse (73,1%), Poolse (63,7%) en Tsjechische (62,1%) origines in dit gewest.

Deze verschillende verdelingen vinden hun oorsprong in de immigratiegeschiedenis van België¹⁴⁰. Sinds het begin van de 20ste eeuw doet de zware industrie (in het bijzonder de mijnsector) immers een beroep op grote contingenten migrantenwerknemers (vooral Polen en Italianen, maar ook Tsjechen, Hongaren en Joegoslaven). Tussen 1946 en 1948 wordt Italië eveneens gevraagd om 75.000 mannen te sturen om te werken in de verschillende Belgische steenkoolbakkens (voornamelijk gevestigd in Wallonië). Vluchtelingen uit Oost-Europese landen (voornamelijk Hongarije) komen ook aan in die periode. In de jaren 50 worden andere wervingsgebieden aangesproken waaronder Spanje en Griekenland. Deze twee laatste landen, evenals Portugal, hebben ook in die periode emigratiegolven naar België gekend om politieke en/of socio-economische redenen. Deze verschillende aankomsten in ons land verklaren dus het groter aandeel, vooral in Wallonië, van personen van de tweede generatie voor de personen van Italiaanse, Poolse, Tsjechische en Hongaarse origine, en het groter aandeel van personen van 55 tot 64 jaar voor de personen van Poolse en Hongaarse herkomst ten opzichte van de andere EU-13-origines. Ten slotte heeft België, sinds de jaren 2000, een nieuwe immigratiegroei gekend, vooral vanuit de EU door de uitbreiding van de EU van 15 naar 28 lidstaten tussen 2004 en 2014. Deze laatste vaststelling verklaart het hoge aandeel van personen met een buitenlandse nationaliteit die ten minste 5 jaar in het Rijksregister zijn ingeschreven voor talloze origines en de evolutie ervan sinds 2008. Dit aandeel is namelijk gestegen met 39,3 procentpunten (+211 personen) voor de personen

¹³⁷ Zie gegevens als bijlage.

¹³⁸ Zie hoofdstuk Demografie.

¹³⁹ Zie hoofdstuk Demografie.

¹⁴⁰ <https://www.vivreenbelgique.be/11-vivre-ensemble/histoire-de-l-immigration-en-belgique-au-regard-des-politiques-menees>.

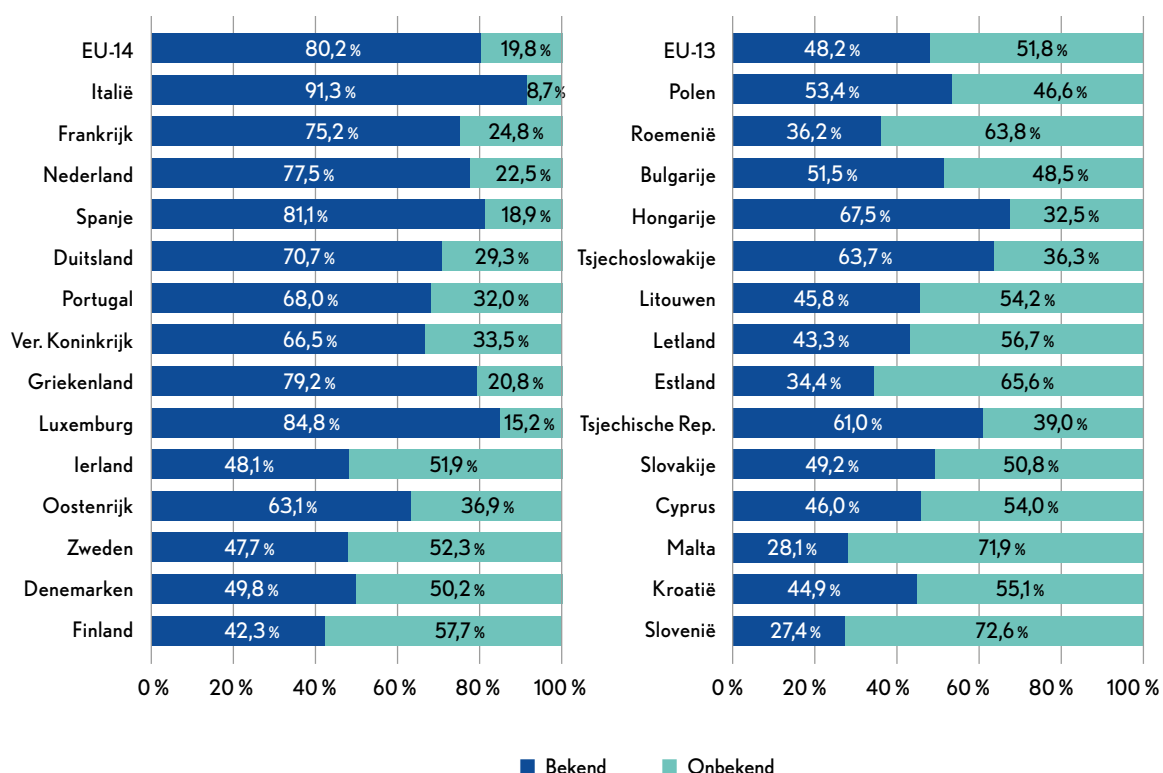
van Kroatische origine, met 23,1 punten (+189 personen) voor de personen van Tsjechische origine, met 23 punten (+82 personen) voor de personen van Sloveense origine, en tussen 15 en 20 punten voor de personen van Poolse (+27.205 personen), Roemeense (+42.832 personen), Bulgaarse (+16.230 personen), Hongaarse (+2.322 personen), Letse (+622 personen), Ierse (+734 personen), Spaanse (+12.451 personen) en Portugese (+11.089 personen) origine.

Ten slotte vermelden we dat, hoewel het verkrijgen van de Belgische nationaliteit over het algemeen beperkt is onder de personen van EU-

origine, sommige origines aandelen hebben die een beetje groter zijn dan de andere wat betreft het verkrijgen van de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder (met name personen van Kroatische, Tsjechische, Bulgaarse, Roemeense en Poolse origine). Onder sommige EU-13-origines vinden we ook grotere aandelen personen die sinds meer dan 5 jaar de nationaliteit hebben verworven (personen van Kroatische, Cypriotische en Hongaarse origine), in vergelijking met de EU-14-origines.

Laat ons nu de verdeling over de **opleidingsniveaus** onderzoeken voor deze verschillende origines.

Grafiek 70: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Eerst bekijken we of het opleidingsniveau al dan niet gekend is. Wij stellen vast dat het aandeel personen voor wie het opleidingsniveau niet gekend is hoger is dan 50% voor enkele EU-14-origines (personen van Ierse, Zweedse, Deense en Finse origine) en voor talloze EU-13-origines. Voor dit fenomeen kunnen er twee verklaringen zijn. In de

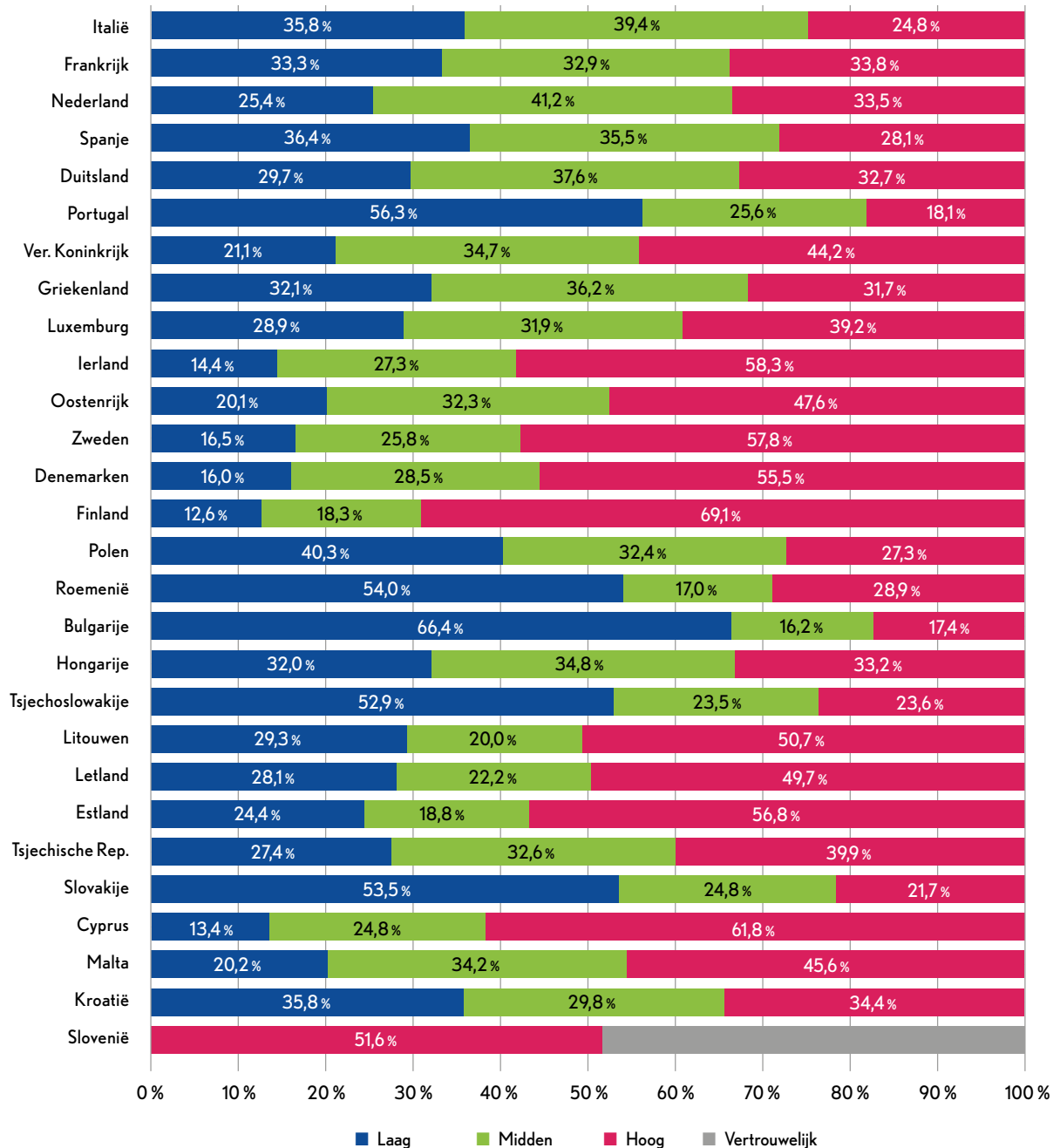
eerste plaats, van alle personen met origine in de EU werken er een deel als Europese ambtenaren en zij hebben geen erkenning van hun diploma in België nodig om hun functie uit te oefenen. Het is overigens in Brussel¹⁴¹ dat het aandeel van onbekende diploma's, voor bijna alle origines en de de eerdergenoemde origines in het bijzonder, het

141 Zie gegevens als bijlage.

grootste is (meer dan 60%). In de tweede plaats speelt de migratieachtergrond een rol. Het aandeel van onbekende diploma's is duidelijk hoger voor personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister ten opzichte van de andere migratieachtergronden¹⁴², wat dus vaker voorkomt bij personen met origine in een Noords land en Ierland (onder de personen met origine in de EU-14), net als bij bijna alle personen uit de EU-

13. En omgekeerd, de origines waarvan een groot aandeel personen van de tweede generatie is (en dus waarschijnlijk geschoold in België) en een klein aandeel personen sinds 5 jaar of minder is ingeschreven in het Rijksregister, hebben dus een klein aandeel onbekende diploma's (personen van Hongaarse, Tsjechische en Poolse origine). Enkel de personen van Portugese herkomst lijken af te wijken van deze regel.

Grafiek 71: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016, zonder onbekend)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

142 Zie hoofdstuk Demografie.

De analyse van de personen voor wie het opleidingsniveau gekend is toont aan dat meer dan de helft van de personen van Bulgaarse (66,4%), Portugese (56,3%), Roemeense (54,0%), Slovaakse (53,5%) en Tsjechoslowaakse (52,9%) origine maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs heeft. Omgekeerd hebben minder dan één op vijf personen van Finse (12,6%), Cypriotische (13,4%), Ierse (14,4%), Deense (16,0%) en Zweedse (16,5%)

herkomst maximaal een diploma lager secundair onderwijs. Het zijn deze laatste vijf origines, plus de personen van Estse herkomst, waarvan verhoudingsgewijs de meesten een diploma hoger onderwijs bezitten. In het bijzonder bij de personen van Finse herkomst, waar er bijna 70% in dit geval is. Bij de personen van Bulgaarse, Portugese en Slovaakse herkomst zijn er daarentegen zeer weinig die een diploma hoger onderwijs hebben.

2. WERKZAAMHEIDSGRAAD, WERKLOOSHEIDSGRAAD, INACTIVITEITSGRAAD EN SOORTEN VAN INACTIVITEIT

In dit deel bekijken we de werkzaamheidsgraad, de werkloosheidsgraad en de inactiviteitsgraad van personen met een EU-origine. Zoals we elders in dit rapport al uitlegden, zijn deze percentages berekend op basis van de nomenclatuur van de socio-economische positie zoals die is opgenomen in de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. We weten al dat de Europese ambtenaren ondergebracht zijn in de categorie

‘andere’ van de inactieven, wat ervoor zorgt dat de werkzaamheidsgraad van personen met origine in de EU onderschat wordt en hun werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad overschat wordt¹⁴³. De volgende tabel (waarvan de grensarbeiders zijn uitgesloten, zie tweede verteenking die hierna wordt uitgelegd) geeft een overzicht van de omvang van deze categorie.

Tabel 25: Aantal inactieven met EU-origine in de categorie ‘andere’, aandeel in de totale bevolking en aandeel in de inactieve bevolking, naar herkomstland (20-64 jaar, 2016, zonder grensarbeiders)

	Aantal	% totaal	% inactiviteit		Aantal	% totaal	% inactiviteit
Italië	34.635	12,2%	38,5%	Polen	14.565	17,9%	64,3%
Frankrijk	48.135	23,4%	62,8%	Roemenië	18.094	26,8%	82,1%
Nederland	26.248	19,6%	60,7%	Bulgarije	9.389	34,0%	79,2%
Spanje	13.876	21,3%	59,6%	Hongarije	2.967	28,9%	70,7%
Duitsland	14.732	32,7%	72,5%	Tsjechoslowakije	3.066	37,7%	73,2%
Portugal	8.269	20,8%	66,9%	Litouwen	749	48,3%	90,1%
Ver. Koninkrijk	8.390	31,7%	75,8%	Letland	609	50,3%	89,6%
Griekenland	6.344	24,8%	62,0%	Estland	390	64,0%	93,3%
Luxemburg	1.471	22,9%	57,2%	Tsjechische Rep.	198	37,0%	78,3%
Ierland	1.722	49,1%	90,8%	Slovakije	241	52,9%	85,2%
Oostenrijk	1.339	40,9%	82,1%	Cyprus	284	55,1%	91,6%
Zweden	1.586	53,2%	90,8%	Malta	295	73,2%	96,7%
Denemarken	1.303	56,5%	91,1%	Kroatië	162	48,9%	89,5%
Finland	1.523	66,4%	95,4%	Slovenië	67	59,3%	95,7%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

¹⁴³ Desiere, Struyven, Cuyvers & Gangji, ‘BISA FOCUS nr. 24: De internationale tewerkstelling: eindelijk aanwezig in de arbeidsmarktstatistieken’, mei 2018.

Wanneer we deze tabel vergelijken met de grafiek over de aandelen ongekende diploma's (grafiek 70), kunnen we een nauw verband zien tussen de origines die een groot deel 'andere' inactieven hebben en de origines die een groot aandeel onbekende diploma's hebben (Ierse, Zweedse, Deense, Finse, Estse, Maltese en Sloveense origine). Dit lijkt dus een bijkomende aanwijzing te zijn in verband met de aanwezigheid van Europese ambtenaren die geen diploma-erkenning nodig hebben in België, en waarvan het aandeel groot lijkt te zijn voor deze origines.

De cijfers over de verdeling per nationaliteit van de personeelsleden van de Europese Commissie¹⁴⁴ en ook de gegevens per nationaliteit verzameld door het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) over de tewerkstelling in de Europese en internationale instellingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest¹⁴⁵ geven ook een idee van de grote impact die deze gegevens, die foutief als inactiviteit worden geïdentificeerd, kunnen hebben voor sommige origines op de verschillende gemeten indicatoren.

Bij de personen met origine in de EU doet zich een tweede belangrijke vertekening voor wanneer we naar de data per herkomstland kijken: voor sommigen onder hen wordt de werkzaamheidsgraad ruim onderschat want de uitgaande grensarbeid wordt niet geregistreerd als werk in de nomenclatuur van de socio-economische positie. Deze werknemers worden dus ook ten onrechte als inactieven beschouwd in de categorie 'andere'. We kunnen in dit geval echter een correctie toepassen. Het Datawarehouse bevat immers een bijna volledig bestand, afkomstig van het RIZIV, waarin de gegevens zijn opgenomen over uitgaande grensarbeiders die aangesloten zijn bij de verschillende Belgische mutualiteiten. Door deze laatste af te trekken van de inactieven en hen toe te voegen aan de werkenden zullen we dus een beeld krijgen dat dichter bij de realiteit aansluit.

De twee voorbeelden die voorgesteld zijn in de onderstaande tabel¹⁴⁶ illustreren de impact van deze correctie op de gegevens van de werknemers van Nederlandse en Luxemburgse herkomst, waarvan een niet-verwaarloosbaar aandeel uitgaande grensarbeiders zijn.

Tabel 26: Werkgelegenheid en werkzaamheidsgraad van de personen met herkomst uit Nederland en Luxemburg met of zonder correctie voor grensarbeiders (20-64 jaar, 2016)

	Nederland		Luxemburg	
	Werkenden	Werkzaamheidsgraad	Werkenden	Werkzaamheidsgraad
Volgens de nomenclatuur van de socio-economische positie	84.321	55,9 %	3.459	47,2 %
Met inbegrip van de uitgaande grensarbeiders	101.023	66,9 %	4.357	59,4 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

We zien dat zonder correctie de werkzaamheidsgraad van personen met herkomst uit Nederland en Luxemburg inderdaad onderschat wordt, met respectievelijk 11,0 en 12,2 procentpunten. Op de andere origines heeft dit ook een impact maar in mindere mate (dat geldt vanzelfsprekend voor personen van Duitse en Franse herkomst, maar niet alleen voor hen).

Deze correctie zal bijgevolg systematisch worden toegepast voor alle origines in de rest van dit hoofdstuk, zowel voor de werkzaamheidsgraad, de werkloosheidsgraad, als de inactiviteitsgraad.

Het feit dat de werkzaamheidsgraad van personen van een hele reeks origines bijzonder laag is, springt onmiddellijk in het oog in de

¹⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/commission-staff_fr.

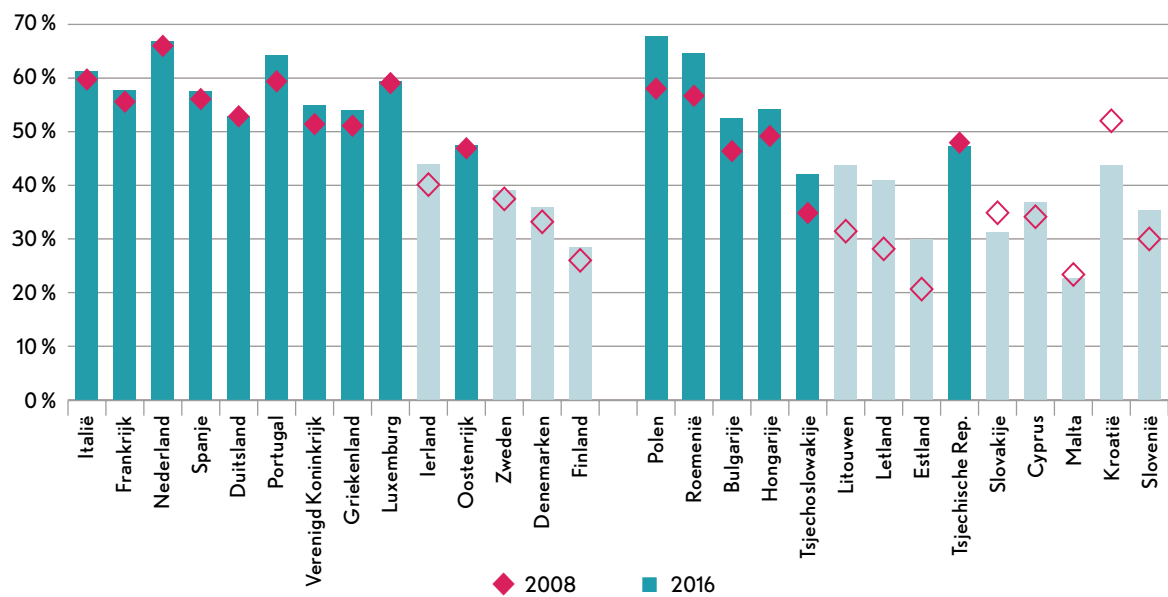
¹⁴⁵ <http://ibsa.brussels/themes/arbeidsmarkt/arbeidsmarkt#.XT7uA-szaUk>.

¹⁴⁶ Zie gegevens voor alle origines als bijlage.

eerste van de drie volgende grafieken. De inactiviteitsgraad (derde grafiek) is tegelijkertijd bijzonder hoog voor deze origines. Het verschil is minder opvallend voor de werkloosheidsgraad, die wordt voorgesteld in de tweede grafiek. Het gaat vooral over de origines die één of meerdere factoren combineren die doen vermoeden dat er een groot aandeel Europese ambtenaren onder hen is, wat doet vermoeden dat hun werkzaamheidsgraad ruim wordt onderschat, dat hun inactiviteitsgraad wordt overschat en dat hun werkloosheidsgraad ook een beetje wordt overschat. In het bijzonder de personen van Finse herkomst hebben slechts een werkzaamheidsgraad van 28,5% en een hoge inactiviteitsgraad van 69,3% (waaronder 66,4% 'andere' inactieven). Bovendien kennen een aantal van deze origines kleine absolute aantallen, wat het vaak niet mogelijk maakt om

ze op te splitsen volgens demografische kenmerken en wat voor grote schommelingen kan zorgen in de jaarlijkse evoluties. Rekening houdend met deze verschillende factoren hebben we ervoor gekozen om de analyse verder toe te spitsen op personen van Italiaanse, Franse, Nederlandse, Spaanse, Duitse, Portugese, Britse, Griekse, Luxemburgse, Oostenrijkse, Poolse, Roemeense, Bulgaarse, Hongaarse, Tsjechoslowaakse en Tsjechische herkomst. We houden daarbij in het achterhoofd dat er voor deze origines waarschijnlijk ook een niet te verwaarlozen impact is van Europese ambtenaren die als inactief worden beschouwd. Het is mogelijk dat bij de verschillende uitsplitsingen van de voorgestelde indicatoren de gegevens van bepaalde origines niet publiceerbaar zijn, en dat ze daarom niet systematisch zullen verschijnen in alle tabellen en grafieken.

Grafiek 72: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 73: Werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 74: Inactiviteitsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Geen enkele van deze origines bereikt de werkzaamheidsgraad van 73,7% van personen van Belgische origine. Het zijn de personen van Poolse herkomst die de hoogste werkzaamheidsgraad hebben (67,9%), gevolgd door personen van Nederlandse (66,9%), Roemeense

(64,5%), Portugese (64,2%) en Italiaanse (61,2%) origine. Alle andere origines hebben een werkzaamheidsgraad die lager ligt dan 60%, en zelfs lager dan 50% voor de personen van Oostenrijkse (47,5%), Tsjechische (47,2%) en Tsjechoslowaakse (42,0%) origine.

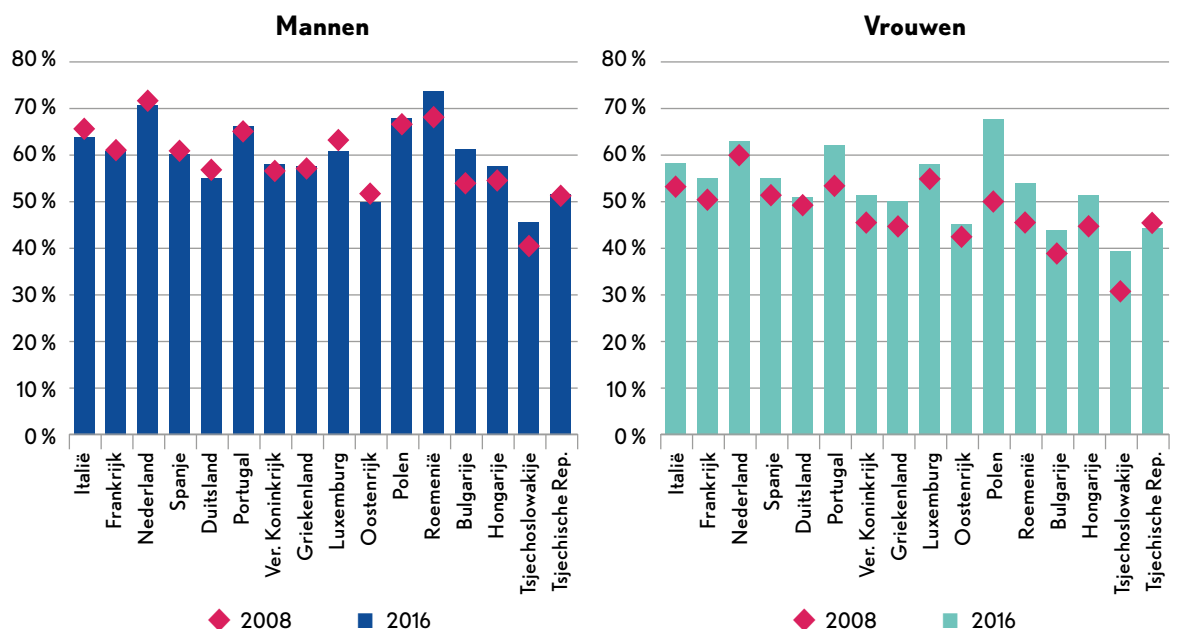
De personen van Poolse origine hebben de sterkste stijging gekend sinds 2008 in termen van werkzaamheidsgraad: bijna 10 procentpunten. De personen van de andere origines uit de EU-13, buiten die van Tsjechische origine, blijven niet ver achter. Hun stijging schommelt tussen +5,1 en +7,8 procentpunten, wat de globale stijging van de werkzaamheidsgraad van de personen met origine in de EU-13 verklaart¹⁴⁷. Bij de EU-14-origines, zijn het de personen van Portugese origine die de grootste stijging van de werkzaamheidsgraad hebben gekend (+4,8 procentpunten), gevolgd door de personen van Britse origine (+3,5 punten).

De personen met origine in Tsjechoslowakije, van wie de werkzaamheidsgraad laag is, hebben de hoogste werkloosheidsgraad (13,9%). In 2008 was hun werkloosheidsgraad nochtans niet bij de hoogsten. De Tsjechoslowaakse origine is één van de weinige waarvan de werkloosheidsgraad sindsdien gestegen is (+3,4 procentpunten), samen met dat van de Bulgaarse (+2,8

punten), Tsjechische (+1,0 punt), Nederlandse (+0,9 punt) en Britse (+0,1 punt) origine. De werkloosheidsgraden van de personen van Griekse en Italiaanse origine, de hoogste in 2008, zijn daarentegen aanzienlijk gedaald (respectievelijk met -5,4 en -4,5 procentpunten) maar blijven echter hoger dan die van de meeste andere origines. De laagste werkloosheidsgraad vinden we terug bij personen van Roemeense origine (4,4%), die zelfs lager is (en dit is de enige uitzondering) dan die van 4,8% van de personen van Belgische origine.

De personen van Tsjechoslowaakse, Oostenrijkse en Tsjechische origine hebben de hoogste inactiviteitsgraden. Sinds 2008 is de inactiviteitsgraad van personen van Italiaanse, Spaanse, Duitse, Griekse en Luxemburgse origine lichtjes gestegen. Die van personen van Tsjechoslowaakse (-9,9 procentpunten), Poolse (-9,1 punten), Bulgaarse (-8,0 punten) en Roemeense (-7,8 punten) origine is echter aanzienlijk gedaald.

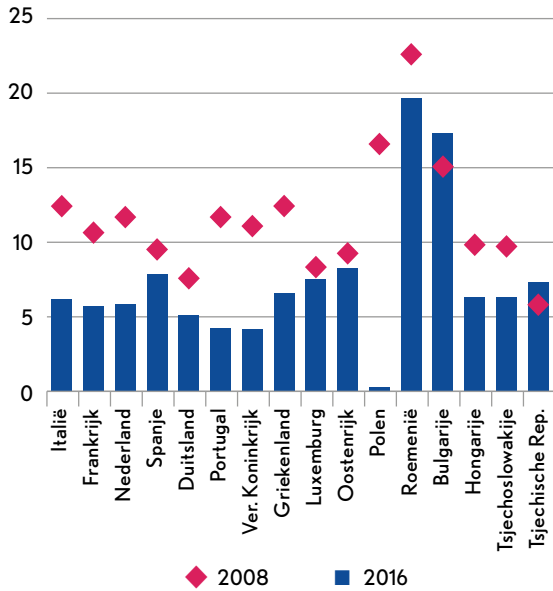
Grafiek 75: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en geslacht (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

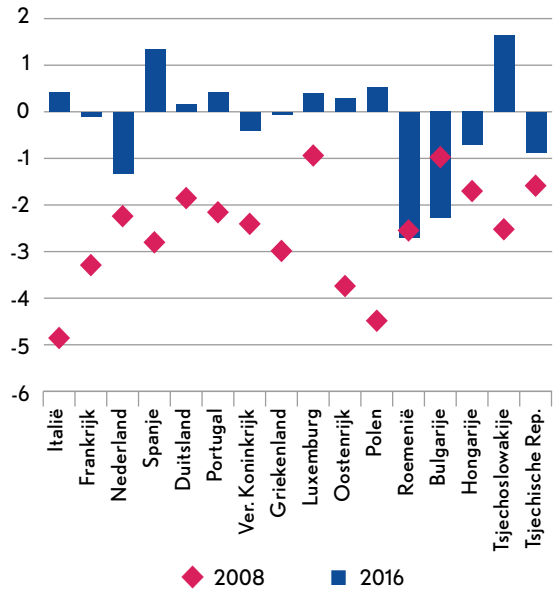
147 Zie hoofdstuk Arbeidsmarkt.

Grafiek 76: Verschil in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)

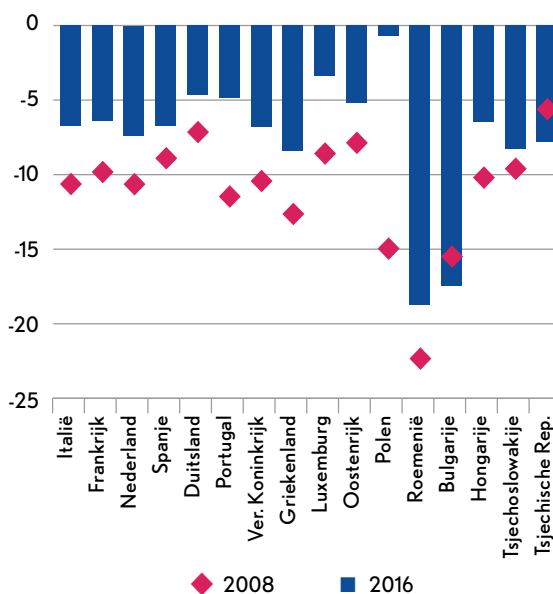
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 77: Verschil in werkloosheidsgraad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 78: Verschil in inactiviteitsgraad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we deze gegevens uitsplitsen **per geslacht**, merken we over het algemeen dat de werkzaamheidsgraden van mannen hoger zijn dan die van de vrouwen en hun inactiviteitsgraden lager, terwijl de verschillen rond werkloosheidsgraden minder systematisch zijn. Bij twee origines zien we bijzonder grote verschillen tussen mannen en vrouwen: personen van Roemeense en Bulgaarse origine, voor wie de mannen een werkzaamheidsgraad hebben die respectievelijk 19,7 en 17,4 procentpunten hoger ligt dan die van vrouwen, wat samengaat met een inactiviteitsgraad die respectievelijk 18,7 en 17,5 procentpunten lager is dan bij vrouwen, en met een kleiner verschil in werkloosheidsgraad van 2,7 en 2,3 procentpunten. De hoge werkzaamheidsgraad van de personen van Roemeense origine is toe te wijzen aan de werkzaamheidsgraad van mannen (73,7%, ofwel +5,5 procentpunten sinds 2008), die veel hoger ligt dan de tweede hoogste werkzaamheidsgraad, namelijk die van mannen van Nederlandse origine (70,8%). De werkzaamheidsgraad van mannen van Bulgaarse origine is het meest gestegen (+7,3 procentpunten). De werkzaamheidsgraad van vrouwen van Bulgaarse origine is dan weer bijzonder laag ondanks een stijging met 5,0 pro-

centpunten (tot 43,9% in 2016; enkel de vrouwen van Tsjechoslowaakse origine hebben met 39,4% nog een lagere werkzaamheidsgraad).

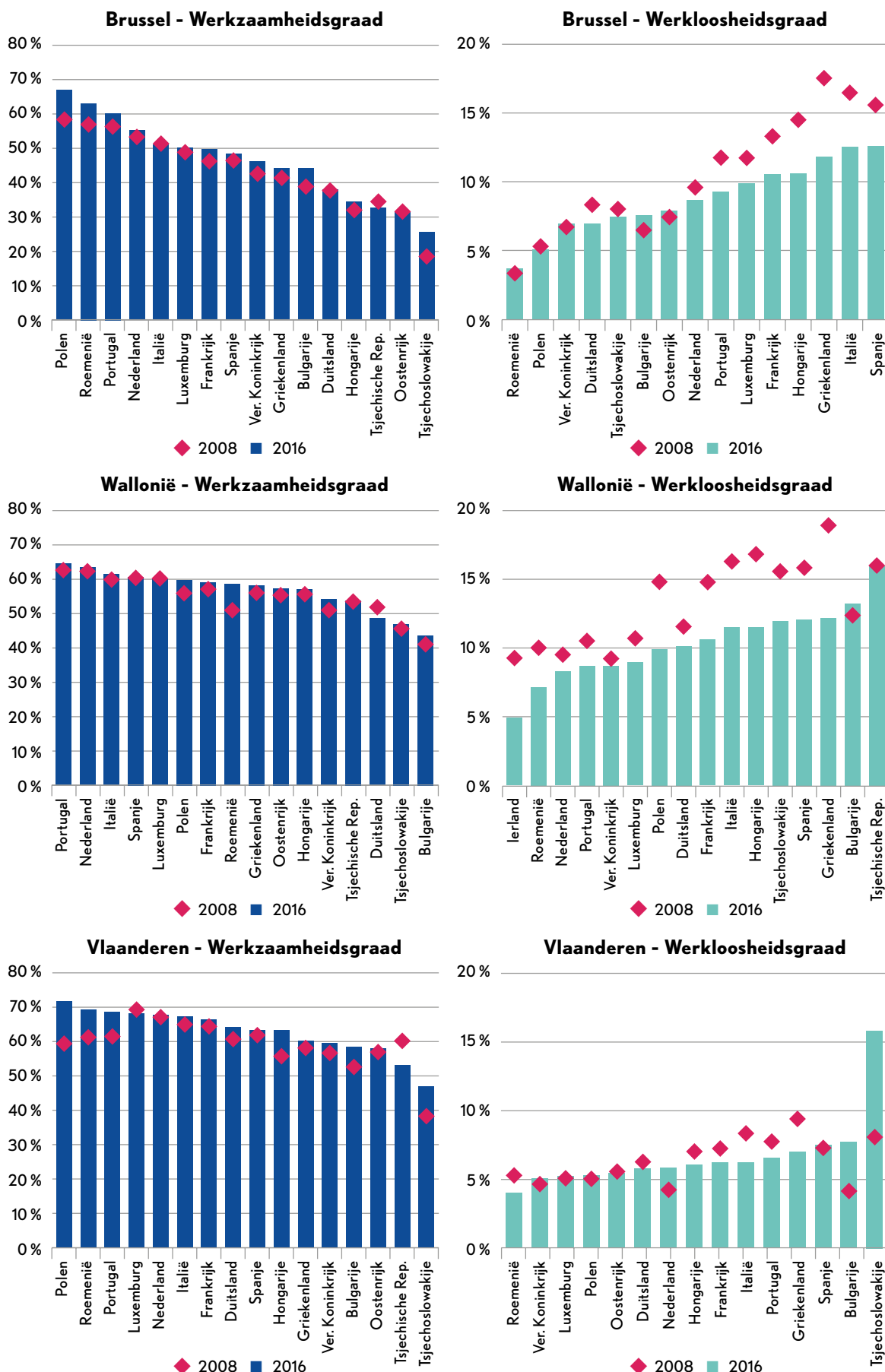
Over het algemeen zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen aanzienlijk verkleind sinds 2008, uitgezonderd voor personen van Bulgaarse en Tsjechische origine. Vooral de verschillen tussen mannen en vrouwen van Poolse origine zijn zodanig afgenomen dat ze bijna tot nul herleid zijn. Deze daling is toe te schrijven aan de enorme stijging van de werkzaamheidsgraad van Poolse vrouwen: die is van 50,0% in 2008 gestegen tot 67,7% in 2016, en is daarmee de hoogste vrouwelijke werkzaamheidsgraad geworden. Deze stijging is gekoppeld aan een daling van hun werkloosheidsgraad van 10,7% naar 5,9%¹⁴⁸ en van de inactiviteitsgraad van 44,0% naar 28,0%. Op een enkele uitzonderingen na, namelijk voor de personen van Bulgaarse origine, zijn de werkzaamheidsgraden van vrouwen van de andere origines ook meer gestegen dan die van mannen - die vaak zelfs licht zijn gedaald - en de werkloosheids- en inactiviteitsgraden van vrouwen zijn meer gedaald dan die van mannen. In het bijzonder, maar in veel mindere

mate dan vrouwen van Poolse origine, zien we een stijging van de werkzaamheidsgraad van vrouwen van Portugese (+8,6 procentpunten), Tsjechoslowaakse (+8,6 punten) en Roemeense (+8,5 punten) origine.

Behalve voor personen van Poolse origine, zoals al vermeld in de vorige paragraaf, zijn de verschillen tussen de werkloosheidsgraden van mannen en vrouwen het meest gedaald voor personen van Italiaanse (dankzij de sterkere daling van de werkloosheidsgraad van de vrouwen), Oostenrijkse (gezamenlijk effect van een stijging van de werkloosheidsgraad van de mannen en van een daling van die van de vrouwen) en Tsjechoslowaakse origine (door een sterke stijging van de werkloosheidsgraad van de mannen, +5,5 procentpunten tegenover +1,4 punt voor de vrouwen). De vrouwen voor wie de werkloosheidsgraad het meest is gedaald zijn die van Italiaanse (-7,5 procentpunten) en Griekse (-7,1 punten) origine, terwijl de grootste dalingen van de werkloosheidsgraden van de mannen toe te schrijven zijn aan die van Griekse (-4,1 procentpunten) en Hongaarse origine (-3,6 punten).

¹⁴⁸ Zie gegevens als bijlage.

Grafiek 79: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en gewest (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

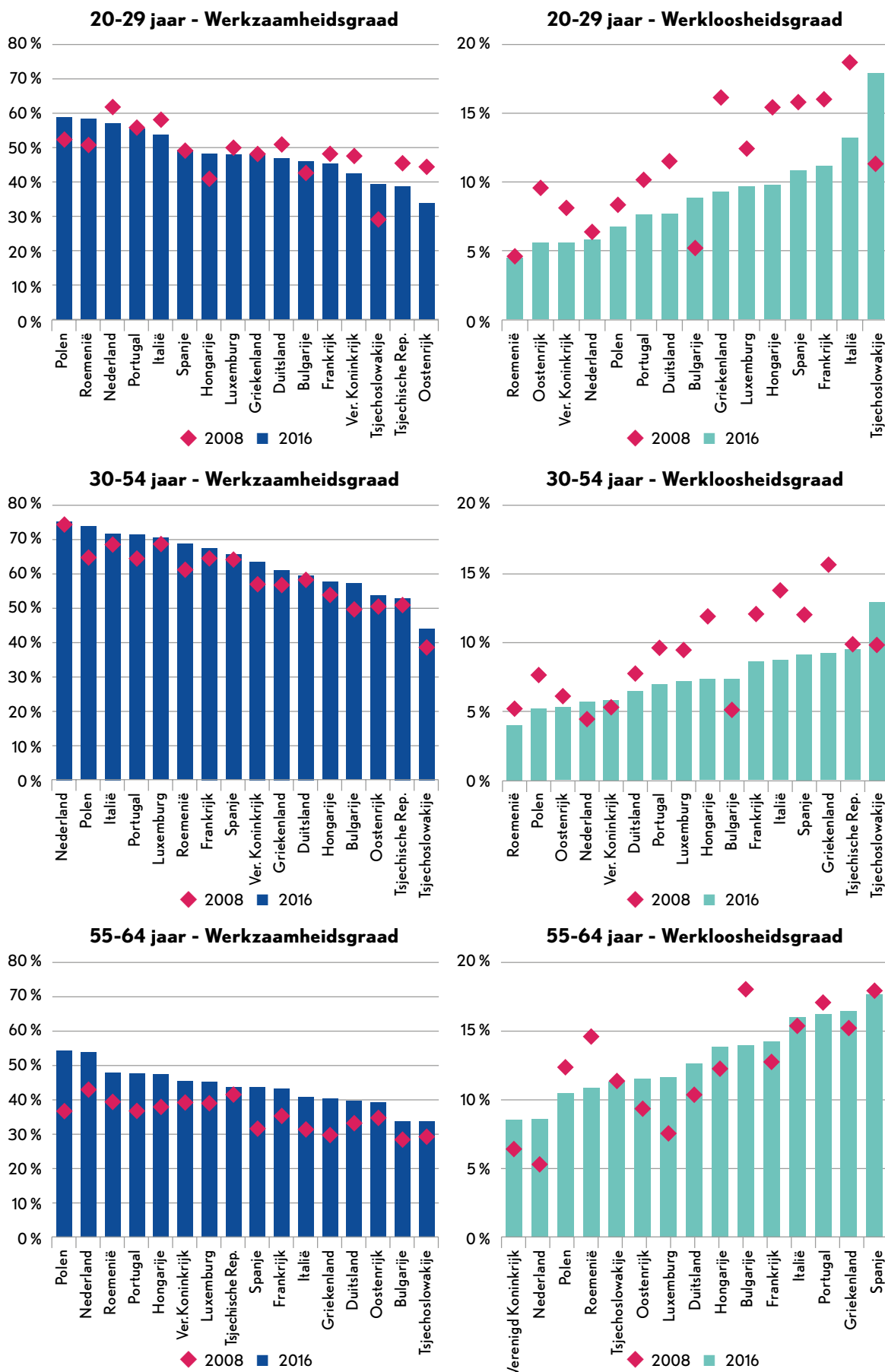
Wanneer we naar de werkzaamheidsgraad **per gewest** kijken, kunnen we uiteenlopende vaststellingen doen. De lage werkzaamheidsgraad voor meerdere origines in Brussel kan uiteraard gedeeltelijk worden verklaard door de aanwezigheid van Europese ambtenaren. De origines met de hoogste werkzaamheidsgraden in heel het land hebben ook de hoogste werkzaamheidsgraden in de verschillende gewesten. Maar de volgorde verschilt een beetje in Wallonië, waar de personen van Portugese origine (64,6%) en vervolgens die van Nederlandse origine (63,5%) de hoogste werkzaamheidsgraden hebben, terwijl het de personen van Poolse en Roemeense origine zijn die de hoogste werkzaamheidsgraden hebben in Vlaanderen (respectievelijk 71,7% en 69,3%) en in Brussel (respectievelijk 67,0% en 63,1%). De personen met origine in Tsjechoslowakije hebben overal de laagste werkzaamheidsgraad behalve, opnieuw, in Wallonië, waar de personen van Bulgaarse origine een lagere werkzaamheidsgraad hebben (43,7%).

De werkzaamheidsgraad van personen van Duitse origine is sterk gedaald in Wallonië sinds 2008 (-3,2 procentpunten), terwijl deze stabiel is gebleven in Brussel en met 3,5 procentpunten is gestegen in Vlaanderen. In Brussel en in Vlaanderen kenden de personen van Tsjechische origine ook een daling van hun werkzaamheidsgraad (respectievelijk -1,8 en -7,0 procentpunten). Over het algemeen zijn de werkzaamheidsgraden vrij weinig gestegen in Wallonië, uitgezonderd voor de personen van

Roemeense origine (+ 7,6 procentpunten) en een beetje voor die van Poolse origine (+ 3,8 punten). In Vlaanderen kenden de personen van Poolse origine de sterkste stijging (+ 12,3 procentpunten), gevolgd door de personen van Tsjechoslowaakse (+ 8,6 punten) en Roemeense origine (+ 8,1 punten). Het zijn dezelfde drie origines die hun werkzaamheidsgraad het meest hebben zien stijgen in Brussel.

Hoewel de werkloosheidsgraden veel lager zijn in Vlaanderen dan in de twee andere gewesten, valt op dat die van de personen van Tsjechoslowaakse origine er verbazend hoog is (15,8%). Hij is bijna verdubbeld in acht jaar, terwijl deze evolutie helemaal niet wordt vastgesteld, noch in de andere gewesten, noch voor de andere origines (met uitzondering van de werkloosheidsgraad van de personen van Bulgaarse origine). In Brussel daalde de werkloosheidsgraad het meest bij die groepen die in het begin de hoogste werkloosheidsgraad hadden. De verschillen in werkloosheidsgraad tussen de origines zijn bijgevolg kleiner geworden. In Wallonië is de werkloosheidsgraad aanzienlijk gedaald voor de meeste origines. Dit is in het bijzonder het geval voor personen van Griekse origine (-6,7 procentpunten, maar ook -5,7 punten in Brussel en -2,4 punten in Vlaanderen). Voor de personen van Bulgaarse origine is hij echter gestegen (+0,8 punt). Het zijn de personen van Tsjechische origine die er in 2016 de hoogste werkloosheidsgraad hebben (16,0%), en deze is stabiel sinds 2008.

Grafiek 80: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en leeftijdsklasse (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werkzaamheidsgraad van de 30- tot 54-jarigen is systematisch hoger dan die van de andere twee **leeftijdsklassen**, terwijl die van de 20-29-jarigen gemiddeld hoger is dan die van de 55-64-jarigen. De personen van Italiaanse origine, die de vijfde beste werkzaamheidsgraad hebben bij de jongeren (53,8%) en de derde bij de 30-54-jarigen (71,7%) hebben een bijzonder lage werkzaamheidsgraad voor de 55- tot 64-jarigen (40,9%). Sinds 2008 zijn de werkzaamheidsgraden van de personen van EU-origine van 55 tot 64 jaar gestegen, maar dit geldt vooral voor de personen van Poolse (+17,5 procentpunten), Spaanse (+12,0 punten), Portugese (+11,0 punten), Nederlandse (+10,9 punten) en Griekse (+10,5 punten) origine. De meeste jongeren kenden ook een groei van hun werkzaamheidsgraad, vooral die van Tsjechoslowaakse (+10,3 procentpunten), Roemeense (+7,6 punten), Hongaarse (+7,4 punten) en Poolse (+6,5 punten) origine, maar dat geldt niet voor alle origines: we zien een daling in werkzaamheidsgraad voor de jongeren van Oostenrijkse (-7,6 procentpunten), Tsjechische (-6,9 punten), Britse (-5,1 punten), Nederlandse (-4,8 punten), Italiaanse (-4,3 punten) en Duitse (-4,1 punten) origine.

Wat de werkloosheidsgraad betreft, stellen we vast dat die zeer hoog is voor de jongeren met origine in Tsjechoslowakije (17,9%) in vergelijking met de andere jongeren, en ook hoog voor

de 30-54-jarigen (13,0%), maar het is daarentegen de vijfde laagste werkloosheidsgraad onder de 55-64-jarigen. Het omgekeerde stellen we vast voor de personen van Portugese origine: de werkloosheidsgraad is beneden gemiddeld voor de 20-29-jarigen en voor de 30-54-jarigen, maar is één van de hoogste voor de 55- tot 64-jarigen (16,3%). Voor deze laatste leeftijdsklasse zijn het de personen van Spaanse (17,7%) en Griekse origine (16,5%) die de hoogste werkloosheidsgraden hebben.

Over het algemeen stellen we vast dat de werkloosheidsgraden van de 20-29-jarigen zeer sterk gedaald zijn, in het bijzonder voor de personen die een hoge werkloosheidsgraad hadden in 2008, dit wil zeggen die van Griekse, Hongaarse, Italiaanse, Spaanse en Franse origine (dalingen tussen 4,8 en 6,8 procentpunten). De enige uitzonderingen zijn de personen van Bulgaarse (+3,7 procentpunten) en Tsjechoslowaakse origine (+6,6 punten). Deze evoluties zijn gelijkaardig voor de 30- tot 54-jarigen, maar het beeld is verschillend voor de ouderen. Hun werkloosheidsgraad is immers gemiddeld gestegen, vooral voor de personen van Luxemburgse (+4,1 procentpunten) en Nederlandse origine (+3,3 punten). Die van ouderen van Bulgaarse (-4,1 procentpunten), Roemeense (-3,7 punten), Poolse (-1,9 punt), Portugese (-0,8 punt) en Spaanse origine (-0,3 punt) is daarentegen gedaald.

Tabel 27: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

	Werkzaamheidsgraad				Werkloosheidsgraad		
	Laag	Midden	Hoog	Onbekend	Laag	Midden	Hoog
Italië	46,5%	68,4%	78,4%	42,2%	17,9%	11,2%	5,1%
Frankrijk	46,5%	66,7%	69,3%	48,5%	19,0%	11,4%	7,6%
Nederland	56,0%	67,4%	77,0%	64,2%	13,1%	7,3%	5,0%
Spanje	49,2%	67,6%	69,2%	41,4%	18,8%	11,0%	6,7%
Duitsland	47,8%	63,8%	66,8%	35,8%	15,2%	9,1%	5,5%
Portugal	61,7%	68,0%	67,5%	63,8%	13,2%	10,7%	7,6%
Ver. Koninkrijk	50,5%	62,3%	66,4%	41,5%	12,3%	8,4%	6,4%
Griekenland	47,5%	63,2%	63,6%	37,4%	17,5%	11,8%	7,2%
Luxemburg	45,5%	65,9%	71,1%	44,9%	17,4%	9,1%	5,4%
Oostenrijk	48,3%	59,3%	58,8%	31,4%	12,6%	7,6%	6,9%
Polen	55,2%	63,9%	70,9%	74,2%	15,6%	11,1%	7,5%
Roemenië	52,0%	61,5%	62,0%	69,1%	14,6%	13,1%	9,2%
Bulgarije	48,6%	57,2%	55,7%	54,0%	15,9%	14,3%	11,4%
Hongarije	50,0%	65,2%	68,3%	39,5%	16,8%	10,9%	6,6%
Tsjechoslowakije	39,3%	58,7%	61,5%	29,5%	25,3%	13,9%	9,0%
Tsjechische Rep.	44,4%	57,9%	74,0%	26,2%	20,0%	16,2%	7,6%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Bij de analyse van de werkzaamheidsgraad **per opleidingsniveau** is het belangrijk om de ongekende opleidingsniveaus in rekening te nemen, aangezien het bij personen van EU-13-origine om meer dan de helft gaat. Wanneer we deze factor in rekening nemen, stellen we vast dat personen van Poolse (46,6% ongekende diploma's met een werkzaamheidsgraad van 74,2%) en Roemeense origine (63,8% ongekende diploma's met een werkzaamheidsgraad van 69,1%) een hogere werkzaamheidsgraad hebben wanneer hun diplomaniveau niet gekend is dan wanneer het gekend is, zelfs voor diegenen die een diploma hoger onderwijs bezitten. Het zijn de enige origines waarbij we dit vaststellen. De personen van de andere origines met een ongekend diploma hebben ofwel een lagere werkzaamheidsgraad dan die van de personen van diezelfde origines die maximaal in bezit zijn van een diploma lager secundair onderwijs, ofwel ten hoogste een werkzaamheidsgraad die hoger is dan die van de personen die maximaal een diploma lager secundair hebben, maar lager dan die van de diploma's van het hoger secundair (bij personen met origine in Frankrijk, Nederland, Portugal en Bulgarije).

De werkzaamheidsgraad houdt over het algemeen rechtstreeks verband met het opleidingsniveau. De enige uitzonderingen zijn de personen van Portugese, Oostenrijkse en Bulgaarse origine die een betere werkzaamheidsgraad hebben wanneer zij een diploma van het hoger secundair hebben dan wanneer zij een diploma van het hoger onderwijs hebben. De werkzaamheidsgraad van personen die maximaal een diploma van het lager secundair hebben bedraagt meestal minder dan 50%. In het bijzonder personen van Tsjechische origine hebben een zeer lage werkzaamheidsgraad op dat opleidingsniveau (39,3%). Van de personen van Portugese herkomst met een dergelijk opleidingsniveau is echter 61,7% tewerkgesteld. Wanneer zij een diploma van het hoger secundair onderwijs hebben, hebben de personen van Italiaanse origine de hoogste werkzaamheidsgraad (68,4%) van alle personen van EU-origine met hetzelfde opleidingsniveau, gevolgd door de personen van Portugese (68,0%), Spaanse (67,6%), Nederlandse (67,4%) en Franse (66,7%) origine. Deze waarden zijn echter lager dan de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische origine (74,4%). Ten slotte zijn het opnieuw de personen van Italiaanse origine (78,4%) die de

hoogste werkzaamheidsgraad hebben onder gediplomeerden van het hoger onderwijs, deze keer gevolgd door personen van Nederlandse (77,0%), Tsjechische (74,0%), Luxemburgse (71,1%) en Poolse (70,9%) origine. Die werkzaamheidsgraden zijn allemaal lager dan de werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine (84,3%).

In tegenstelling tot de werkzaamheidsgraad, vermindert de werkloosheidsgraad wanneer het opleidingsniveau stijgt, en er is deze keer geen enkele uitzondering op deze vaststelling.

De personen van Tsjechoslowaakse origine die maximaal een diploma van het lager secundair hebben, hebben een heel hoge werkloosheidsgraad van 25,3%, gevolgd door personen van Tsjechische origine (20%) die ook de hoogste werkloosheidsgraad hebben onder personen met maximaal een diploma van het hoger secundair (16,2%). Ten slotte hebben personen van Bulgaarse origine, zelfs wanneer ze een diploma van het hoger onderwijs hebben (wat slechts het geval is voor 17,4% van de gekende diploma's voor deze origine) een hoge werkloosheidsgraad van 11,4%.

Tabel 28: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en migratieachtergrond (20-64 jaar, 2016)

	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	Verwerving nationaliteit > 5 jaar	Verwerving nationaliteit ≤ 5 jaar	Inschrijving RR > 5 jaar	Inschrijving RR ≤ 5 jaar
Italië	68,7 %	65,7 %	50,8 %	54,2 %	54,1 %	48,4 %
Frankrijk	65,6 %	63,4 %	57,0 %	62,0 %	55,2 %	51,0 %
Nederland	75,3 %	68,4 %	62,5 %	70,7 %	66,9 %	61,4 %
Spanje	67,4 %	65,8 %	55,0 %	54,1 %	56,5 %	47,3 %
Duitsland	68,4 %	62,8 %	58,0 %	62,9 %	43,8 %	40,7 %
Portugal	67,8 %	66,0 %	62,1 %	69,4 %	62,9 %	64,3 %
Ver. Koninkrijk	71,4 %	61,8 %	65,5 %	66,6 %	48,9 %	44,7 %
Griekenland	65,4 %	63,0 %	52,2 %	57,7 %	43,9 %	44,0 %
Luxemburg	65,6 %	62,3 %	52,9 %	52,2 %	58,3 %	44,9 %
Oostenrijk	66,4 %	62,1 %	57,1 %	63,9 %	35,4 %	37,3 %
Polen	65,7 %	50,0 %	58,7 %	75,2 %	60,3 %	70,4 %
Roemenië	44,7 %	43,8 %	61,4 %	72,5 %	41,9 %	65,0 %
Bulgarije	57,2 %	52,6 %	59,7 %	65,7 %	46,8 %	51,0 %
Hongarije	66,4 %	55,4 %	56,1 %	66,1 %	36,1 %	44,5 %
Tsjechoslowakije	63,8 %	50,8 %	65,8 %	52,1 %	36,0 %	34,2 %
Tsjechische Rep.	66,5 %	:	60,0 %	:	48,8 %	33,6 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In het algemeen, wanneer we de werkzaamheidsgraad bekijken **per migratieachtergrond**, merken we dat personen van de tweede generatie meestal een hogere werkzaamheidsgraad hebben dan personen van de eerste generatie. Dit is vooral het geval wanneer de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven. Het zijn de personen van Nederlandse (75,3%) en Britse (71,4%) origine die de hoogste werkzaamheidsgraden hebben in deze laatste categorie. Deze vaststelling geldt echter niet voor personen van Portugese, Poolse, Bulgaarse en Roemeense origine. De personen van Poolse en Roemeense origine hebben een hogere werkzaamheidsgraad wanneer zij behoren tot de eerste generatie die de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder heeft verkregen (respectievelijk 75,2% en 72,5%), en ook wanneer zij een buitenlandse nationaliteit hebben en sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister (respectievelijk 70,4% en 65,0%). Vooral de personen van Roemeense origine hebben een zeer lage werkzaamheidsgraad wanneer zij tot de tweede generatie behoren. Voor de personen van Portugese en Bulgaarse origine is de werkzaamheidsgraad van zij die de Belgische nationaliteit hebben verkregen sinds

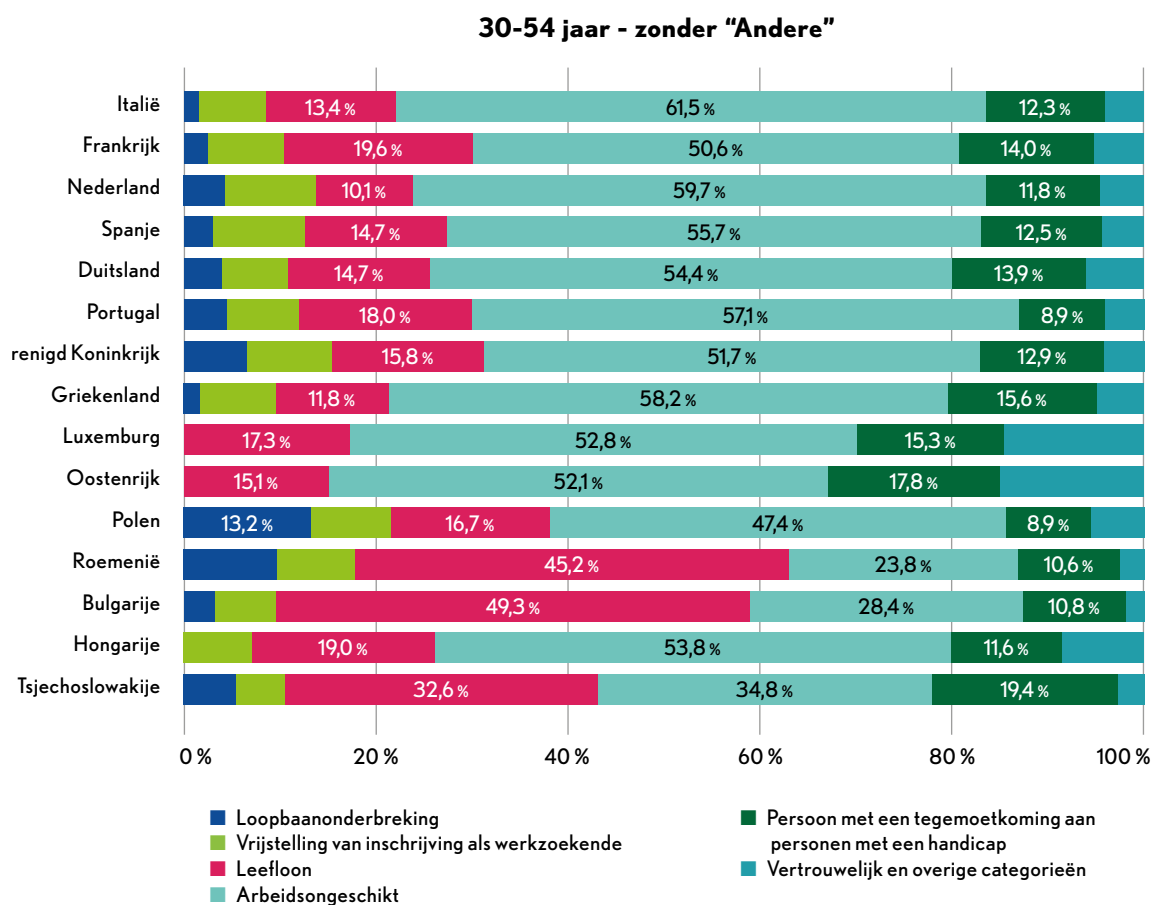
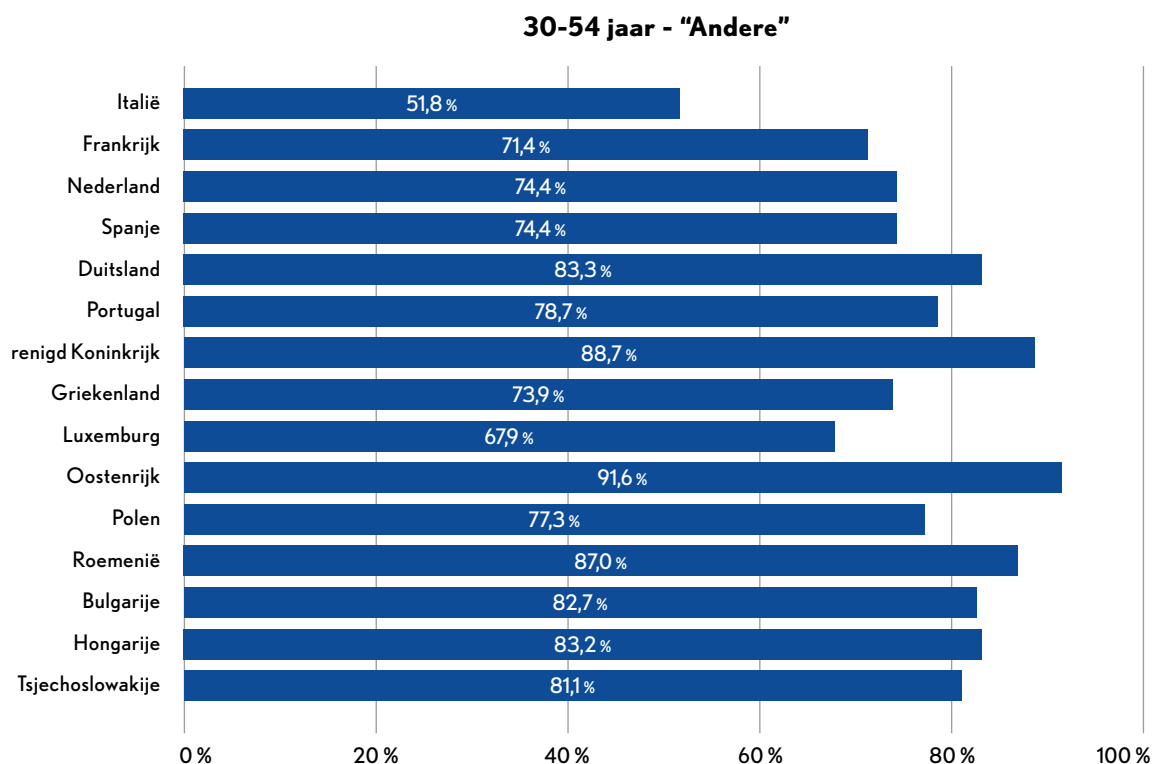
5 jaar of minder ook hoger dan die van de tweede generatie, maar niet voor de personen van de eerste generatie met een vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister.

Wanneer de werkzaamheidsgraad laag is, zou men kunnen verwachten dat de werkloosheidsgraad¹⁴⁹ hoog is, maar we doen voor de meeste origines de omgekeerde vaststelling: wanneer ze behoren tot de eerste generatie met een vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister is hun werkloosheidsgraad ook laag (behalve voor personen van Spaanse origine: 11,2%). Dit doet vermoeden dat het over een bevolkingsgroep gaat die naar België is gekomen om een specifiek beroep uit te oefenen, zoals bijvoorbeeld de Europese ambtenaren. Het is inderdaad in deze categorie van migratieachtergrond dat men de hoogste inactiviteitsgraden terugvindt.

Laat ons tenslotte onze analyse beëindigen door stil te staan bij de inactieven en hun **verdeling over de verschillende soorten inactiviteit** en ons hierbij te concentreren op de personen van 30 tot 54 jaar.

¹⁴⁹ Zie gegevens als bijlage.

Grafiek 81: Verdeling van de inactieven met EU-origine naar herkomstland (30-54 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De categorie ‘andere’ van de inactieven, waarover we het al vaker hadden in dit hoofdstuk, is de belangrijkste categorie en telt 67,9% van de inactieven van Luxemburgse origine tot 88,7% van de inactieven van Britse origine. Enkel onder de inactieven van Italiaanse origine (ter herinnering, het gaat over de meest vertegenwoordigde bevolkingsgroep onder de personen met EU-origine, en het merendeel van hen is tweede generatie) vinden we slechts 51,8% terug onder de “andere” inactieven.

In de overige categorieën (wanneer we de inactieven van de categorie ‘andere’ buiten beschouwing laten) vinden we onder de inactieven van EU-14-origine vooral personen die arbeidsongeschikt zijn (van 50,6% tot 61,5%). Voor de inactieven met origine uit de EU-13 stellen we dit ook vast voor de Hongaarse (53,8%), Poolse (47,4%) en Tsjechoslowaakse

(34,8%) origine. Onder personen van deze laatste drie origines vinden we vooral personen van de tweede generatie terug. Vervolgens komen de personen die een leefloon ontvangen. Inactieven van Bulgaarse (49,3%), Roemeense (45,2%) en Tsjechoslowaakse origine (32,6%) zijn oververtegenwoordigd in deze categorie, terwijl onder de inactieven van andere origines tussen 10,1% tot 19,6% een leefloon ontvangt. Loopbaanonderbrekingen en het opnemen van volledig tijdskrediet vertegenwoordigen gemiddeld 5% van de inactiviteitscategorieën. De inactieven van Poolse (13,2%) en Roemeense (9,7%) origine zijn oververtegenwoordigd in deze categorie. Ten slotte genieten bijna 20% van de inactieven van Tsjechoslowaakse origine uitkeringen voor personen met een handicap, terwijl slechts 8,9% van de inactieven van Portugese en Luxemburgse origine hier recht op hebben.

3. CONCLUSIE

Aangezien er een belangrijke vertekening is in de arbeidsmarktindicatoren doordat Europese ambtenaren (en internationale in mindere mate) niet-geïdentificeerd kunnen worden en dus onterecht als inactief worden beschouwd, is het moeilijk om duidelijke conclusies te trekken uit deze analyse. Een aantal origines hebben we meteen uit de analyse gehouden op basis van verschillende indicatoren die doen vermoeden dat het om een niet-verwaarloosbaar aandeel Europese ambtenaren gaat: een groot aandeel ongekende diploma's, een groot aandeel diploma's van het hoger onderwijs wanneer ze wel gekend zijn, een groot aandeel inactieven in de categorie ‘andere’, gegevens over het aantal Europese ambtenaren per nationaliteit verzameld door het BISA en in mindere mate, een zeer groot aandeel personen van buitenlandse nationaliteit die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister. Ondanks deze voorzorgsmaatregelen hebben we nog steeds met een vertekening te maken voor een aantal origines die gedetailleerd zijn weergegeven in dit hoofdstuk, zoals bijvoorbeeld voor personen van Oostenrijkse origine (hoewel op een minder evidente manier dan voor de origines die we wel

uit de analyse hebben gehouden). Het kunnen identificeren van Europese ambtenaren in de administratieve databanken vormt dus een grote uitdaging om in de toekomst meer betrouwbare statistieken te kunnen opmaken voor deze groepen.

Onder de origines waarvoor een analyse zinvol bleef, kunnen wij verschillende groepen onderscheiden in functie van hun migratieachtergrond.

Onder de personen met origine in een land van de EU-14:

› De origines die een groter aandeel personen van de tweede generatie hebben: personen van **Italiaanse, Luxemburgse en Griekse** origine. Deze personen komen op een evenwichtige manier voor in de leeftijdsklassen en hebben een zeer klein aandeel ongekende diploma's.

De personen van **Italiaanse** origine, waarvan een zeer groot deel in Wallonië woont en waarvan een beperkter deel onder de “andere” inactieven valt, hebben de vijfde beste werkzaamheidsgraad van alle EU-origines.

Zij hebben ook een hoge werkloosheidsgraad, die echter duidelijk gedaald is sinds 2008. Het zijn de personen van 30 tot 54 jaar die in het bijzonder een goede werkzaamheidsgraad hebben, terwijl die van de ouderen veeleer laag is. Ten slotte hebben zij vooral diploma's van het hoger secundair en minder diploma's van het hoger onderwijs. Onder personen met deze twee opleidingsniveaus, is de werkzaamheidsgraad van de Italiaanse origine de hoogste ten opzichte van de andere origines.

De personen van **Luxemburgse** origine hebben daarentegen een groter aandeel diploma's van het hoger onderwijs. Hun werkzaamheidsgraad is nauwelijks lager dan die van de personen van Italiaanse herkomst en hun werkloosheidsgraad ligt rond het gemiddelde.

De personen van **Griekse** origine hebben een gemiddelde werkzaamheidsgraad in combinatie met een hoge werkloosheidsgraad die echter duidelijk aan het dalen is sinds 2008. In het bijzonder de 20-29-jarigen hebben een lagere werkloosheidsgraad dan de 30-54-jarigen en de 55-64-jarigen. Deze laatste hebben hun werkzaamheidsgraad echter duidelijk verhoogd sinds 2008.

- › De origines waar de verschillende categorieën van migratieachtergrond vrij evenwichtig zijn verdeeld: personen van **Franse, Nederlandse, Spaanse, Duitse, Britse en Oostenrijkse** origine. Zij hebben gemiddeld 27,7% ongekende diploma's. De personen van Franse, Nederlandse en Spaanse origine hebben ongeveer 60% 'andere' onder de inactieven terwijl de personen van Duitse, Britse en Oostenrijkse origine aandelen tussen 72,5% en 82,1% hebben, gecombineerd met lagere werkzaamheidsgraden dan de eerste drie origines.

De personen van **Nederlandse** origine, waarbij het aandeel grensarbeiders het hoogst is, hebben een zeer hoge werkzaamheidsgraad (in het bijzonder wanneer zij een diploma van het hoger onderwijs hebben en wanneer hun ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven) en een zeer lage werkloosheidsgraad ten opzichte van bijna alle andere origines.

De personen van **Spaanse** origine hebben een hoge werkloosheidsgraad (vooral in Brussel) hoewel deze aan het dalen is sinds 2008.

- › De personen van **Portugese** origine die zich van de andere personen van EU-14-origine onderscheiden met een klein aandeel tweede generatie en een groot aandeel eerste generatie met een vreemde nationaliteit ingeschreven in het Rijksregister, voor gelijk welke duur, hebben een zeer groot aandeel personen dat maximaal een diploma van het lager secundair heeft en kennen een lichte ondervertegenwoordiging van ouderen. Hun werkzaamheidsgraad behoort tot de hoogste. Het is zelfs de hoogste werkzaamheidsgraad van alle origines in Wallonië, alsook onder de personen die maximaal een getuigschrift lager secundair hebben. Alleen onder de 55-64-jarigen is de werkloosheidsgraad bij de drie hoogste, samen met die van personen van Griekse en Spaanse origine.

Onder de personen met origine in een land van de EU-13:

- › De origines die een groter aandeel personen van de tweede generatie hebben omwille van hun migratiegeschiedenis in België: personen van **Poolse, Hongaarse, Tsjechische en Tsjechoslowaakse** origine. Hun ouders hebben meestal de Belgische nationaliteit verkregen. Hun aandeel van onbekende diploma's is ook vaak lager dan voor de andere EU-13-origines. Hetzelfde geldt voor hun aandeel van 'andere' inactieven. Hun positie op de arbeidsmarkt is echter zeer verschillend. De personen van **Poolse** origine, die sterker aanwezig zijn in Brussel en in Vlaanderen, hebben er, dankzij de merkbare groei van de werkzaamheidsgraad van de vrouwen sinds 2008, de hoogste werkzaamheidsgraad van alle EU-origines. Zij hebben ook een lage werkloosheidsgraad. Ze onderscheiden zich ook doordat de kloof tussen mannen en vrouwen nagenoeg is gedicht sinds 2008. Hun werkzaamheidsgraad is de hoogste van alle origines voor personen waarvan het diploma niet gekend is en wanneer ze sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister

of wanneer ze de Belgische nationaliteit hebben verworven sinds 5 jaar of minder.

De personen van **Tsjechoslowaakse** origine, waarvan een meerderheid ten hoogste het lager secundair onderwijs heeft afgerond, hebben de laagste werkzaamheidsgraad en de hoogste werkloosheidsgraad. Voor deze laatste is dit enkel het geval in Vlaanderen, waar hun werkloosheidsgraad tweemaal hoger is dan die van de andere origines, en voor de 20-54-jarigen.

De personen van **Tsjechische** origine, jonger dan de personen van Tsjechoslowaakse origines (gedeeltelijk wegens de manier waarop de variabele origine is opgebouwd), hebben een hoger aandeel diploma's hoger onderwijs. Hun werkzaamheidsgraad is echter laag, en hun werkloosheidsgraad hoog. Omwille van lage absolute aantallen moeten we deze resultaten met grote voorzichtigheid interpreteren.

De personen van **Hongaarse** origine zijn diegenen met het grootste aandeel personen van de tweede generatie waarvan de ouders de Belgische nationaliteit hebben verkregen, en met het kleinste aandeel van ongekende diploma's onder de personen met origine in de EU-13. Hun werkzaamheids- en werkloosheidsgraden liggen veeleer rond het gemiddelde.

- › De personen waarvan meer dan 80% van de eerste generatie is met een vreemde nationaliteit en sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister: de personen van **Roemeense** en **Bulgaarse** origine. Deze origines zijn sterker aanwezig in Brussel en in Vlaanderen en kennen een groter aandeel

jongeren dan ouderen. Deze twee origines onderscheiden zich door zeer grote verschillen tussen mannen en vrouwen, maar ook door een zeer groot aandeel van inactieven die recht hebben op een leefloon. Hun opleidingsniveau is, als het gekend is, meestal niet hoger dan het lager secundair.

De personen van **Roemeense** origine hebben de derde beste werkzaamheidsgraad, en zelfs de tweede voor Brussel en Vlaanderen. Dit is toe te schrijven aan de werkzaamheidsgraad van mannen, daar die van vrouwen nog niet hetzelfde niveau bereikt, ondanks een merkbare stijging sinds 2008. Net als bij de personen van Poolse origine, is hun werkzaamheidsgraad zeer hoog, in het bijzonder voor personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, en van wie het diploma niet gekend is. De werkzaamheidsgraden van de tweede generatie zijn echter de laagste van alle origines. Tegelijk is hun werkloosheidsgraad ook de laagste van alle EU-origines in Brussel en Vlaanderen, en de tweede laagste in Wallonië. Hij is zelfs lager dan die van de personen van Belgische origine.

De personen van **Bulgaarse** origine hebben ten slotte een lagere werkzaamheidsgraad, vooral voor de vrouwen en de 55-64-jarigen. Dit is de laagste werkzaamheidsgraad van alle origines in Wallonië en voor de personen die een diploma hoger onderwijs bezitten. Hun werkloosheidsgraad is hoog, behalve in Brussel. En hoewel hij aanzienlijk gedaald is sinds 2008, blijft hij hoog voor de 55-64-jarigen.

PERSONEN

5

MET ORIGINE IN DE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK
CONGO, RWANDA EN BURUNDI

SLEUTELEMENTEN

DEMOGRAFIE

- › In 2016 hadden 71.353 personen op arbeidsleeftijd een origine in DR Congo, Rwanda en Burundi, ofwel 1,1% van alle personen op arbeidsleeftijd in België. Tussen 2008 en 2016 is het aandeel van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi tegenover de hele groep van personen met origine in Sub-Sahara Afrika afgenomen.
- › De bevolking op arbeidsleeftijd met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi telt meer vrouwen dan mannen. Verder gaat het ook om jongere bevolkingsgroepen dan de algemene bevolking.
- › Van de personen van Congolese origine woont het grootste deel in Brussel (37,3%), van de personen van Rwandese en Burundese origine woont het merendeel in Wallonië (35,5% en 37,9%).
- › Van de bevolking met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi blijkt een groter aandeel hooggeschoold dan van de overige personen uit Sub-Sahara Afrika: tussen 29,7 en 36,6% is hooggeschoold. Personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi hebben vaker dan andere groepen van vreemde origine een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België.
- › Wat betreft huishoudentype, zien we dat onder personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi telkens het grootste aandeel personen terug te vinden is in een koppel met kinderen (ongeveer 1 op 3). Mannen uit deze herkomstlanden wonen vaker dan gemiddeld alleen (ongeveer 1 op 4) en vrouwen zijn vaker dan gemiddeld hoofd van een eenoudergezin (meer dan 1 op 5).

ARBEIDSMARKTSITUATIE

- › De werkzaamheidsgraad is het hoogst voor personen van Rwandese origine (51,4%). Zij kennen ook de laagste werkloosheidsgraad (14,2%). Personen met origine in Congo en Burundi kennen telkens lagere werkzaamheidsgraden (rond de 45%) en hogere werkloosheidsgraden (tussen 18 en 20%). Tegenover 2008 nam de werkzaamheidsgraad toe voor personen met herkomst in deze drie landen. De werkloosheidsgraad nam alleen af voor de Rwandese origine.
- › De verschillen in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen zijn beduidend kleiner voor personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi in vergelijking met deze voor personen van andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, maar ook in vergelijking met de hele bevolking op arbeidsleeftijd.
- › De werkzaamheidsgraad stijgt met het opleidingsniveau: dit geldt voor alle bestudeerde groepen in dit rapport, en dus ook voor de drie herkomstlanden uit dit hoofdstuk. Hooggeschoolden met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi hebben een werkzaamheidsgraad tussen 58,9 en 65,0%. Personen met een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België, hebben een hogere werkzaamheidsgraad en een lagere werkloosheidsgraad dan personen die kortgeschoold zijn.
- › De werkzaamheidsgraad van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi is het hoogst voor personen in een koppel met kind(eren) (tussen 62,1 en 70,7%), gevolgd door personen die als koppel leven zonder kinderen (tussen 54,8 en 62,2%). De werkloosheidsgraad is het hoogst voor personen die hoofd zijn van een eenoudergezin (tussen 22,3 en 31,4%), en voor personen die alleen leven (tussen 23,8 en 31,7%).

In dit hoofdstuk bekijken we de situatie van personen met origine in de Democratische Republiek (DR) Congo¹⁵⁰, Rwanda en Burundi. Het gaat om een belangrijke groep onder de personen met origine in de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen en bovendien deelt België een koloniaal verleden met deze drie landen.

Van de drie landen die we hier bestuderen, heeft DR Congo de langste migratiegeschiedenis met België. Meer dan 10% van de personen met Congolese origine is vóór 1990 naar België gekomen, terwijl dit bij de twee andere herkomstlanden rond de 5% schommelt. De Congolese migratie was het sterkst geconcentreerd in de jaren 90 en de jaren nul. De personen met Congolese herkomst maken ook de grootste groep uit van de herkomstlanden die we hier bestuderen. De Rwandese migratie naar België is vooral gesitueerd in de jaren 90, toen Rwandezen de genocide ontvluchtten, en in de jaren 00. De Burundese migratie naar België is de meest recente van de drie landen en vooral gesitueerd in de jaren na 2000¹⁵¹.

Onderzoek toont aan dat in België, personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi in het algemeen een hoog opleidingsniveau kennen: een groot aandeel onder hen heeft een diploma hoger onderwijs, en gemiddeld kennen ze meer gediplomeerden van het hoger onderwijs dan onder de hele Belgische bevolking. Bovendien heeft een aanzienlijk deel van de hooggeschoolden een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België¹⁵². Onderzoek toont ook aan dat bij personen met origine in Sub-Sahara Afrika transnationale gezinnen frequent voorkomen. Dit wil zeggen dat het personen zijn met een echtgeno(o)t(e) en/of kinderen die voor langere of kortere tijd niet

in België wonen en dus gescheiden wonen¹⁵³. Deze specifieke kenmerken – het grote aandeel personen met een diploma hoger onderwijs, die vaak niet-erkend zijn, en het vaker voorkomen van transnationale gezinssituaties – zullen daarom bijzondere aandacht krijgen in de analyse van de demografische en arbeidsmarktsituatie van personen uit deze herkomstlanden.

Op het einde van dit hoofdstuk kijken we ook even kort naar de arbeidsmarktsituatie van personen met herkomst uit Kameroen. Van de personen met origine in Sub-Sahara Afrika, is Kameroen het tweede grootste herkomstland, na DR Congo. Specifiek aan de migratie uit Kameroen is dat een groot aandeel van de Kameroeners naar België migreert om hier te studeren, een veel groter aandeel dan onder de Congolezen bijvoorbeeld¹⁵⁴. Van alle niet-EU-ers die om studieredenen naar België migreren, vormen de Kameroeners de tweede grootste groep, op Chinezen na. Met dit in het achterhoofd, is het interessant om hun arbeidsmarktsituatie in België te bekijken.

We hanteren in dit hoofdstuk de term ‘Sub-Saharaans-Afrikaanse landen’ voor de groep waarnaar elders in dit rapport met de term ‘andere Afrikaanse origine’ wordt verwezen: enerzijds omdat het een duidelijker term is om de opdeling te maken tussen herkomstlanden onder de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, anderzijds omdat experts aangeven dat deze benaming accurater is. De definitie van de verschillende originelanden (DR Congo, Rwanda, Burundi en ook Kameroen) komt volledig overeen met de definitie van origine die we in het hele rapport hanteren, maar in plaats van een groepering van verschillende landen, gaat het hier om gedetailleerde cijfers per land.

¹⁵⁰ In dit hoofdstuk zullen we het afgekort hebben over DR Congo of over personen met Congolese origine.

¹⁵¹ Zie: Demart, S., Schoumaker, B., Adam, I., Godin, M., Hezukuri, C., Poucineau, J., & Godeau, L. (2017), *Burgers met Afrikaanse roots: een portret van Congolese, Rwandese en Burundese Belgen*, Brussel: Koning Boudewijnstichting.

¹⁵² Zie: Demart, S., et al. (2017); Schoumaker, B., & Schoonvaere, Q. (2012), “L’immigration subsaharienne en Belgique. État des lieux et tendances récentes.”, *Démographie et sociétés*; Schoonvaere, Q. (2010), *Studie over de Congolese migratie en de impact ervan op de Congolese aanwezigheid in België: Analyse van de voornaamste demografische gegevens*, Instituut IACCHOS (UCL) en Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

¹⁵³ Zie: Demart, S., et al. (2017); Mazzucato, V., Schans, D., Caarls, K., & Beauchemin, C. (2015), “Transnational families between Africa and Europe”, *International migration review*, Vol. 49, No. 1, pp. 142-172.

¹⁵⁴ In 2016 ging het om 799 Kameroeners en 177 Congolezen die omwille van studies naar België kwamen. Zie: Myria (2018), *Migratie in cijfers en in rechten*, Brussel: Myria; en Schoumaker, B., & Schoonvaere, Q. (2012).

Eerst zullen we een aantal demografische kenmerken bespreken van de bevolking op arbeidsleeftijd met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi in 2016. Daarna bespreken we de belangrijkste arbeidsmarktindicatoren voor 2016, zoals de werkzaamheidsgraad, de werk-

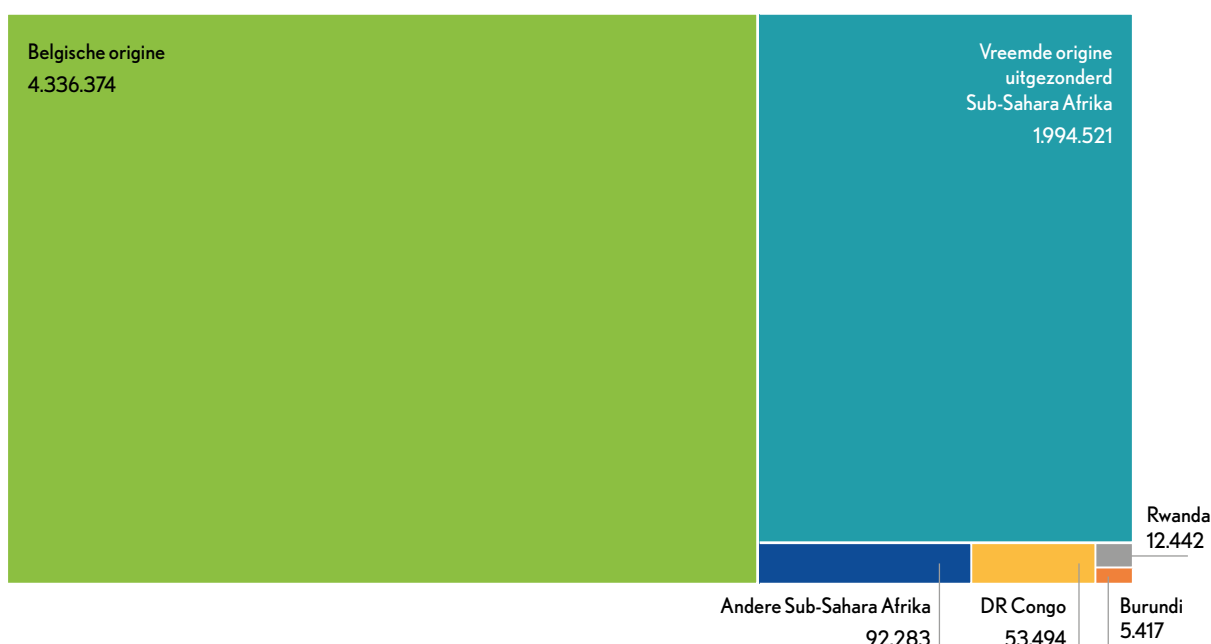
loosheidsgraad en de inactiviteitsgraad, met een korte bespreking van de types van inactiviteit. Voor de belangrijkste indicatoren kijken we ook naar de evoluties die er zijn tegenover 2008. We sluiten af met een korte bespreking van de situatie van personen met origine in Kameroen.

1. DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN PERSONEN MET ORIGINE IN DR CONGO, RWANDA EN BURUNDI

In 2016 hadden 71.353 personen op arbeidsleeftijd (18-64 jaar) een origine in DR Congo, Rwanda en Burundi, ofwel 1,1% van alle personen op arbeidsleeftijd in België. Tegenover de hele populatie van vreemde origine, maakt die groep 3,4% uit. Volgende figuur geeft het aan-

deel van die groep weer tegenover de groep met Belgische origine, tegenover de andere vreemde originegroepen en tegenover de rest van de groep met Sub-Saharaans-Afrikaanse origine (de oppervlakte van elk vak staat in verhouding tot de grootte van de groep).

Figuur 3: Omvang van de bevolking met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi ten opzichte van de andere originegroepen (18-64 jaar, 2016)

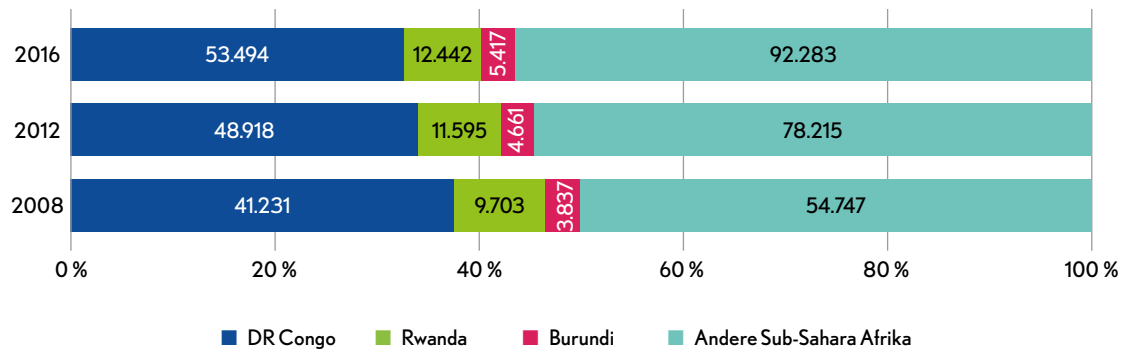

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

De volgende grafiek geeft de evolutie van het aandeel personen met herkomst uit DR Congo, Rwanda en Burundi onder de bevolking van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine tussen 2008 en 2016 weer. Wanneer we kijken naar de hele groep van personen met origine in Sub-Sahara Afrika tussen 2008 en 2016, dan zien we dat het aandeel van personen met origine in DR Congo,

Rwanda en Burundi afgenomen is: onder de bevolking van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine had in 2008 nog 50% een herkomst uit die drie landen, maar in 2016 is hun aandeel gedaald naar 43,6%. Let wel, in absolute aantallen is het aantal personen uit die drie landen toegenomen, van 54.711 personen in 2008 naar 71.353 personen in 2016.

Grafiek 82: Evolutie van de verdeling van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008/2012/2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Als we kijken naar migratieachtergrond, heeft het merendeel van de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi de Belgische nationaliteit verworven (sinds meer of minder dan 5 jaar): bijna de helft voor de Congolese origine, tot 7 op 10 personen voor de Rwandese origine. De Congolese herkomstgroep kent in verhouding de grootste tweede generatie: 20,3% van hen behoort tot de tweede generatie (minstens één ouder als Congolees geboren of één ouder met Congolese nationaliteit), wat niet verwonderlijk is gezien zij van de drie landen de groep zijn met de langste migratiegeschiedenis. Personen met origine in de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen kennen in verhouding het meeste nieuwkomers: 46,9% onder hen is 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister, wat ook niet verwonderlijk is gezien hun meer recente migratie.

De bevolking op arbeidsleeftijd met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi telt meer vrouwen dan mannen. Voor die drie herkomstlanden is de verhouding ongeveer 55% vrouwen en 45% mannen, terwijl dit voor de resterende groep uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen ongeveer gelijk (50,2% vrouwen en 49,8% mannen) verdeeld is. Het hogere aandeel vrouwen uit die landen is toe te schrijven aan een (meer recente) feminisering van migratie¹⁵⁵.

Verder gaat het ook om jongere bevolkingsgroepen dan de algemene bevolking: het aandeel 18-19-jarigen en 20-29-jarigen is hoger, terwijl het aandeel 55-64-jarigen aanzienlijk lager ligt. Dit geldt zowel voor de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi als voor die uit de rest van de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen. De Congolese origine kent relatief gezien het hoogste aandeel personen in de oudste leeftijdscategorie (55-64 jaar), wat niet onlogisch is aangezien zij van de Sub-Saharaans-Afrikaanse origine de groep is met de langste migratiegeschiedenis in België¹⁵⁶.

Als we gaan kijken naar hun woonplaats, dan zien we dat van de personen van Congolese origine het grootste deel in Brussel woont (37,3%), van de personen van Rwandese en Burundese origine het merendeel in Wallonië woont (respectievelijk 35,5% en 37,9%) en van de anderen uit Sub-Sahara Afrika het merendeel in Vlaanderen woont (41,6%). Zowel van de personen met origine in DR Congo, Rwanda als Burundi als die met herkomst uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, is het aandeel personen dat in Brussel woont, aanzienlijk gedaald tegenover 2008. Brussel blijkt minder dan in 2008 de rol te spelen van 'aankomststad'¹⁵⁷, aangezien in 2016 in verhouding minder 'nieuwkomers' uit DR Congo, Rwanda en Burundi in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen. Van de personen

¹⁵⁵ Zie: Demart, S., et al. (2017); Schoonvaere, Q. (2010).

¹⁵⁶ Zie Schoonvaere, Q. (2010).

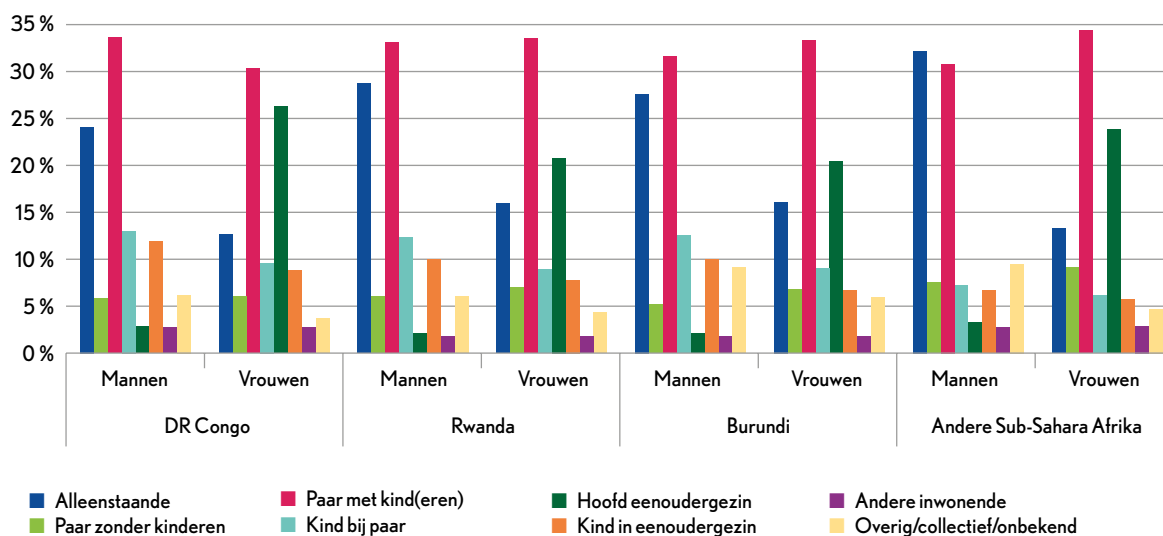
¹⁵⁷ Zie Schoonvaere, Q. (2010).

die Belg geworden zijn of van de tweede generatie wonen nog grotere aandelen in Vlaanderen en Wallonië.

Zoals in de inleiding aangegeven, zullen we bijzondere aandacht schenken aan de gegevens over huishoudentype en opleidingsniveau voor de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi. Wat betreft huishoudentype, zien we dat telkens het grootste aandeel personen terug te vinden is in een koppel met kinderen (ongeveer 1 op 3). Vooral opmerkelijk is dat de bevolking uit deze drie landen vaker terug te vinden is onder de alleenstaanden en als hoofd van een eenoudergezin in vergelijking met de algemene bevolking, maar ook in vergelijking met andere groepen van vreemde origine.

De volgende grafiek geeft de verdeling weer van de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi en ook die uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, naar huishoudentype en geslacht. Opgesplitst naar geslacht, zien we voor de drie herkomstlanden dat mannen veel vaker als alleenstaande wonen (ongeveer 1 op 4 is alleenwonend)¹⁵⁸ en vrouwen veel vaker hoofd zijn van een eenoudergezin: het gaat om meer dan 1 op 5 van de vrouwen en zelfs meer dan 1 op 4 van de vrouwen van Congolese herkomst. De hoge aandelen personen die als alleenstaande wonen of hoofd zijn van een eenoudergezin is allicht deels een afspiegeling van de transnationale gezinssituaties die in eerder onderzoek aan bod kwamen¹⁵⁹.

Grafiek 83: Verdeling van de personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar huishoudentype, geslacht en herkomstland (18-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Wat betreft het opleidingsniveau van de 20-64-jarigen, kijken we hier naar de verdeling tussen personen die ten hoogste het lager mid-

delbaar onderwijs afrondden, zij die het hoger middelbaar afmaakten, en de gediplomeerden van het hoger onderwijs, maar ook naar de

¹⁵⁸ Onderzoek geeft aan dat niet alleen mannen vaker als alleenstaande wonen, maar ook gediplomeerden hoger onderwijs en dat dit gedeeltelijk een weerspiegeling is van het grote aandeel studenten binnen deze groepen (zie: Demart, S., et al. (2017)).

¹⁵⁹ Zie: Demart, S., et al. (2017).

groep met een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België¹⁶⁰. Personen met een niet-erkend buitenlands diploma worden elders in dit rapport toegevoegd aan de groep die ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs heeft, en worden dus niet als aparte groep geanalyseerd¹⁶¹. Aangezien uit eerder onderzoek over de bevolking van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine blijkt dat ze vaker een niet-erkend buitenlands diploma hebben en vaker hooggeschoold zijn, kiezen we ervoor om de groep met een niet-erkend buitenlands diploma wel apart te bestuderen¹⁶². De volgende grafiek geeft voor de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi telkens de aandelen voor elk opleidingsniveau weer, inclusief de buitenlandse niet-erkende diploma's¹⁶³. Van de bevolking met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi blijkt een groter aandeel hooggeschoold dan van de overige personen uit Sub-Sahara Afrika. Het gaat om 29,7% van de personen met origine in DR Congo, 34,9% met origine in Rwanda en 36,6% met origine in Burundi. Van de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen is

20,7% hooggeschoold, en een veel hoger aandeel heeft ten hoogste een getuigschrift lager middelbaar onderwijs (42,7%).

In vergelijking met andere originegroepen, is de populatie van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine de herkomstgroep waarvoor het meest diploma's verworven in het buitenland en niet erkend in België, gerapporteerd staat. Van de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi heeft ongeveer 13,1 tot 15% een niet-erkend buitenlands diploma. In vergelijking met de algemene bevolking op arbeidsleeftijd gaat het om 11 à 13 procentpunten meer. Wanneer we alleen vergelijken met de andere personen van vreemde origine, waarvan we weten dat ze vaker dan personen van Belgische origine over een niet-erkend buitenlands diploma beschikken, gaat het nog steeds over 3 à 5 procentpunten meer, waarmee deze groep dus beduidend vaker in deze categorie valt. Van de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen heeft zelfs nog een groter aandeel personen een niet-erkend buitenlands diploma: het gaat om meer dan 18%.

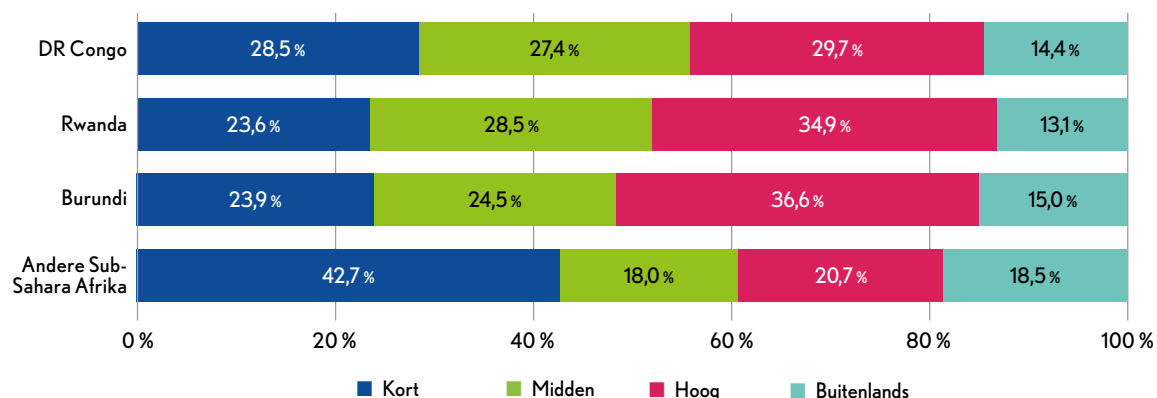
¹⁶⁰ De gegevens over het al dan niet hebben van een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België zijn afkomstig van de databanken van de arbeidsbemiddelingsdiensten (VDAB, FOREM, Actiris, ADG) en gebaseerd op zelf-rapportering. Deze gegevens zijn dus uitsluitend beschikbaar voor de personen die zijn ingeschreven (geweest) bij een van deze diensten. Dat wil zeggen dat ze werkloos zijn/geweest zijn of minstens als werkzoekende ingeschreven zijn/geweest zijn. Andere personen die een niet-erkend buitenlands diploma hebben, zijn dus niet in deze data opgenomen, wat allicht betekent dat we te maken hebben met een onderschatting van het aantal personen met een niet-erkend buitenlands diploma. Voor meer details over de variabele 'opleidingsniveau' verwijzen we naar het hoofdstuk Demografie.

¹⁶¹ Zie hoofdstuk Demografie.

¹⁶² Ter vergelijking: uit een bevraging van een steekproef van personen in België met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi blijkt dat meer dan 60% aangeeft hooggeschoold te zijn, en van die hooggeschoolden geeft de helft aan een diploma van universitair niveau of hoger te hebben. Hoewel de auteurs niet uitsluiten dat het om een overschatting kan gaan door een hogere responsgraad onder hoogopgeleiden, geeft dit een indicatie van het globale opleidingsniveau van deze populatie en het belang van de niet-erkende buitenlandse diploma's (Zie Demart, S., et al. (2017)).

¹⁶³ De personen van wie het diplomaniveau niet gekend is, zijn niet opgenomen in deze grafiek. Voor de hele originegroep van personen met herkomst uit de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen tussen 20 en 64 jaar, gaat het om 14,7%.

Grafiek 84: Verdeling van de personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) en herkomstland (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Volgens migratieachtergrond blijkt dat vooral nieuwkomers met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi (5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister) een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België, hebben: het gaat om ongeveer 1 op 3 nieuwkomers. Deels zijn ze allicht nog niet lang genoeg in België om de procedure te hebben doorlopen om hun buitenlands diploma te laten erkennen. Opmerkelijk is dat van zowel de tweede generatie als van degenen die de nationaliteit verworven hebben (sinds meer of minder dan 5 jaar) van Rwandese en Burundese origine, het merendeel een diploma hoger onderwijs heeft (tussen 33 en 47%). Voor de Congolese origine is het beeld iets minder eenduidig: meer dan 1 op 4 van de tweede generatie en van zij die de nationaliteit verworven hebben (sinds meer of minder dan 5 jaar) is hogeschoold, maar het merendeel (meer dan 1 op 3) is middengeschoold. Onder de andere personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine zien we veel grotere aandelen die ten hoogste het lager secundair onderwijs afgerond hebben: personen met een vreemde nationaliteit en zij die de Belgische nationaliteit verworven hebben (sinds meer of minder dan 5 jaar), kennen de hoogste aandelen kortgeschoolden; onder de tweede generatie vinden we vooral middengeschoolden terug. Globaal genomen blijkt het opleidingsniveau van personen met origine in DR

Congo, Rwanda en Burundi hoger te zijn dan dat van personen met herkomst uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen.

Kijken we naar het opleidingsniveau volgens geslacht, dan zien we dat de verdeling van het opleidingsniveau in grote lijnen gelijklopend is tussen mannen en vrouwen. Alleen voor de personen met origine in DR Congo blijkt dat er in verhouding meer vrouwen lager opgeleid en meer mannen hoger opgeleid zijn, wat we ook terugzien bij de personen met herkomst uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen. Voor de drie herkomstlanden zien we dat vrouwen iets vaker een niet-erkend buitenlands diploma hebben dan mannen.

Onder de houders van een diploma hoger onderwijs met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi is de verdeling tussen bachelor-, master- en doctoraatsniveau min of meer gelijklopend tussen die drie landen, met iets meer master- en doctoraatsdiploma's onder de personen van Burundese origine. De verdeling komt overigens ook overeen met die van de algemene bevolking: ongeveer 60% van de hoogopgeleiden heeft een bachelordiploma, ongeveer 35% een masterdiploma en iets meer dan 1,5% heeft een doctoraatsdiploma¹⁶⁴.

¹⁶⁴ Let wel, in het hoofdstuk Arbeidsmarkt is voor de algemene bevolking de verdeling tussen bachelor-, master- en doctoraatsdiploma's weergegeven voor de 25-64-jarigen. Zonder de cijfers in het rapport op te nemen, hebben we voor dit hoofdstuk de vergelijking gemaakt tussen de verschillende niveaus van hogeschoolden met de algemene bevolking van 20-64 jaar, aangezien het voor de groepen in dit hoofdstuk (DR Congo, Rwanda en Burundi) niet mogelijk was verder te verfijnen naar 25-64-jarigen.

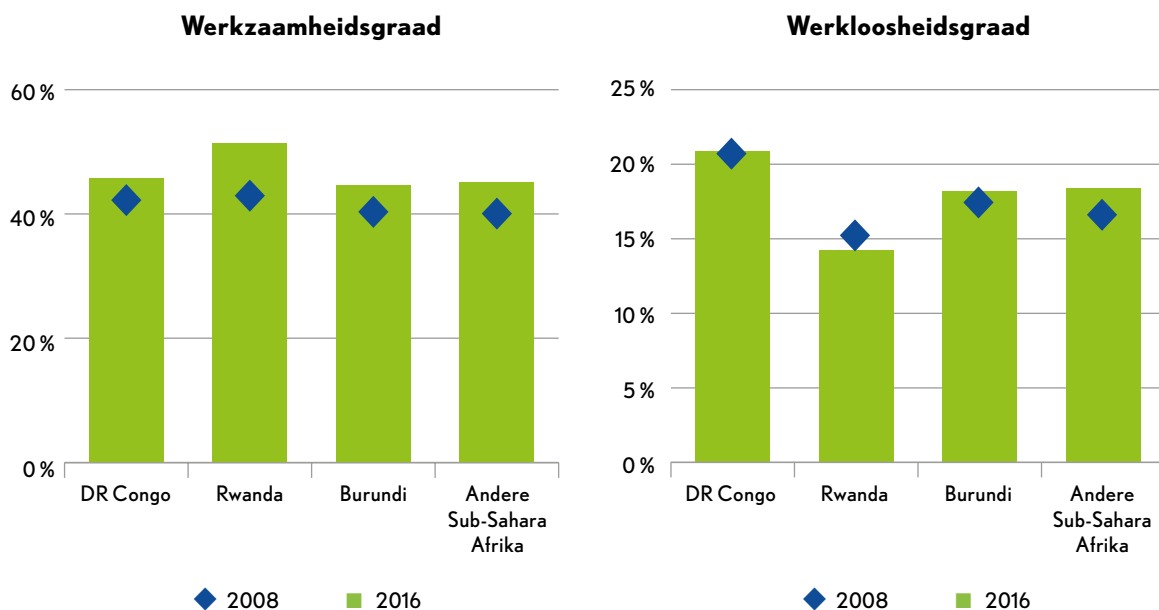
2. WERKZAAMHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

In dit deel bespreken we de werkzaamheids- en werkloosheidsgraden van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi van 20 tot 64 jaar, en vergelijken we die met de werkzaamheids- en werkloosheidsgraden van de algemene bevolking en andere groepen van vreemde origine.

De werkzaamheidsgraad is het hoogst voor personen van Rwandese origine (51,4%). Zij kennen ook de laagste werkloosheidsgraad (14,2%). Personen met origine in Congo en Burundi kennen telkens lagere werkzaamheidsgraden (rond de 45%) en hogere werkloosheidsgraden (tussen 18 en 20%). Wanneer we dit vergelijken met 2008 en 2012, zien we dat de Rwandese ori-

gine telkens de hoogste werkzaamheidsgraad van de drie herkomstlanden kent en dat die ook het sterkst gestegen is tussen 2008 en 2016 (met 8,4% procentpunten). Ook de werkloosheidsgraad van de populatie van Rwandese origine nam af tegenover 2008, terwijl die van de Congolese en Burundese origine licht toenam. De drie herkomstlanden DR Congo, Rwanda en Burundi kenden overigens een stijging van hun werkloosheidsgraad tussen 2008 en 2012 (wat overigens ook geldt voor de algemene bevolking door de financieel-economische crisis), maar dit ging ook gepaard met een toename van hun activiteitsgraad. Tussen 2012 en 2016 nam voor de drie herkomstlanden de werkzaamheidsgraad toe en de werkloosheidsgraad af.

Grafiek 85: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Wanneer we de herkomstlanden kruisen met migratieachtergrond, vinden we telkens de hoogste werkzaamheidsgraad terug onder personen die de nationaliteit verworven hebben (sinds meer of minder dan 5 jaar): hij is voor alle groepen hoger dan 55%. Hun werkzaamheidsgraad ligt ook telkens hoger dan die van de tweede generatie uit hetzelfde herkomstland (meer dan 10 procentpunten hoger), maar dit is heel waar-

schijnlijk toe te schrijven aan een groter deel van de tweede generatie dat nog inactief is en kinderbijslag ontvangt (meer dan een derde tot bijna de helft van de inactieven van de tweede generatie ontvangt kinderbijslag) en dus allicht nog in het hoger onderwijs terug te vinden is. Dit wordt bevestigd als we naar de werkloosheidsgraad kijken (die geen rekening houdt met de inactieven): die is lager voor de tweede gene-

ratie dan voor zij die de nationaliteit verworven hebben.

De werkzaamheidsgraad ligt telkens het laagst voor 'nieuwkomers' (personen met een vreemde nationaliteit die 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister): ongeveer 1 op 3 onder hen is aan de slag, voor nieuwkomers uit Burundi gaat het over 1 op 4. De werkzaamheidsgraad van personen met een vreemde nationaliteit die langer dan 5 jaar ingeschreven zijn ligt hoger, maar deze groep kent ook de hoogste werkloosheidsgraad, wat niet onlogisch is aangezien zij beduidend vaker dan nieuwkomers actief zijn.

Wanneer we de werkzaamheidsgraad vergelijken tussen mannen en vrouwen, dan is deze hoger voor mannen dan voor vrouwen, zowel voor de verschillende herkomstlanden als voor de hele groep met herkomst in Sub-Sahara Afrika. Maar de verschillen in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen zijn beduidend lager voor personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi in vergelijking met deze voor personen van andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen maar ook in vergelijking met de hele bevolking op arbeidsleeftijd (tussen 0,5 ppt voor origine in Burundi en 3,6 ppt voor origine in Rwanda). Overigens hebben vrouwen ook een lagere werkloosheidsgraad dan mannen (behalve voor de Rwandese origine), maar zijn in verhouding ook minder actief dan mannen.

Als we de werkzaamheidsgraden van de verschillende leeftijdscategorieën vergelijken, lijken die weinig te verschillen tussen de drie herkomstlanden. Ze zijn in het bijzonder laag voor de jongste leeftijdscategorie (20-29 jaar) waar slechts 30% aan de slag is. Dit is deels toe te schrijven aan jongeren die inactief zijn omwille van hogere studies, maar ligt nog steeds 10 à 20 procentpunten lager dan de werkzaamheidsgraad van 20-29-jarigen van andere vreemde origines. Voor de middelste leeftijdscategorie (30-54 jaar) ligt de werkzaamheidsgraad

het hoogst voor de personen met herkomst uit Rwanda: namelijk 61,7%, wat 7,5 tot 10 procentpunten hoger is dan voor de andere herkomstlanden. De werkzaamheidsgraad van de oudste leeftijdscategorie (55-64 jaar) situeert zich tussen 42,3 en 47,9% en is het hoogst onder de Rwandese origine. Ze blijkt vooral opvallend gestegen tegenover 2008 voor de drie herkomstlanden, met 13 tot 15 procentpunten. Maar ook hun werkloosheidsgraad blijkt gestegen, wat wil zeggen dat de 55-64-jarigen vaker actief zijn tegenover 2008 (hun inactiviteitsgraad daalde met bijna 20 procentpunten). Deze vaststelling deden we eerder ook voor andere originegroepen die we in dit rapport bestuderen¹⁶⁵.

Zoals voor alle originegroepen uit dit rapport, zien we ook hier dat personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi vaker aan het werk zijn in Vlaanderen, gevolgd door Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Personen met herkomst uit Rwanda kennen in de drie gewesten telkens de hoogste werkzaamheidsgraad en de laagste werkloosheidsgraad van de drie herkomstlanden. De werkloosheidsgraad van de bevolking van Rwandese origine is bovendien in de drie gewesten lichtjes afgenomen sinds 2008, terwijl die voor de andere herkomstlanden is gestegen (op de Congolese herkomst in Wallonië na). De werkloosheidsgraad is het grootst in Brussel, en steekt erbovenuit voor de Congolese origine waarvan meer dan 1 op 4 werkloos is in Brussel¹⁶⁶.

Zoals al vermeld in de inleiding, verdient het opleidingsniveau van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi bijzondere aandacht. Enerzijds zijn er onder hen grote aandelen personen die een diploma van het hoger onderwijs hebben, anderzijds zijn er ook grote aandelen personen met een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België. De volgende grafieken tonen de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad voor de drie herkomstlanden en de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse

¹⁶⁵ Zie hoofdstuk Arbeidsmarkt.

¹⁶⁶ De stijging van de werkloosheidsgraad voor de Sub-Saharaans-Afrikaanse origine in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 2008 en 2016 (waarvan sprake in het hoofdstuk Arbeidsmarkt) is verder vooral toe te schrijven aan een stijgende werkloosheidsgraad bij de personen met origine uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen (+5,4 ppt) en uit DR Congo (+2,2 ppt), en in mindere mate aan personen van Burundese origine (+0,7 ppt).

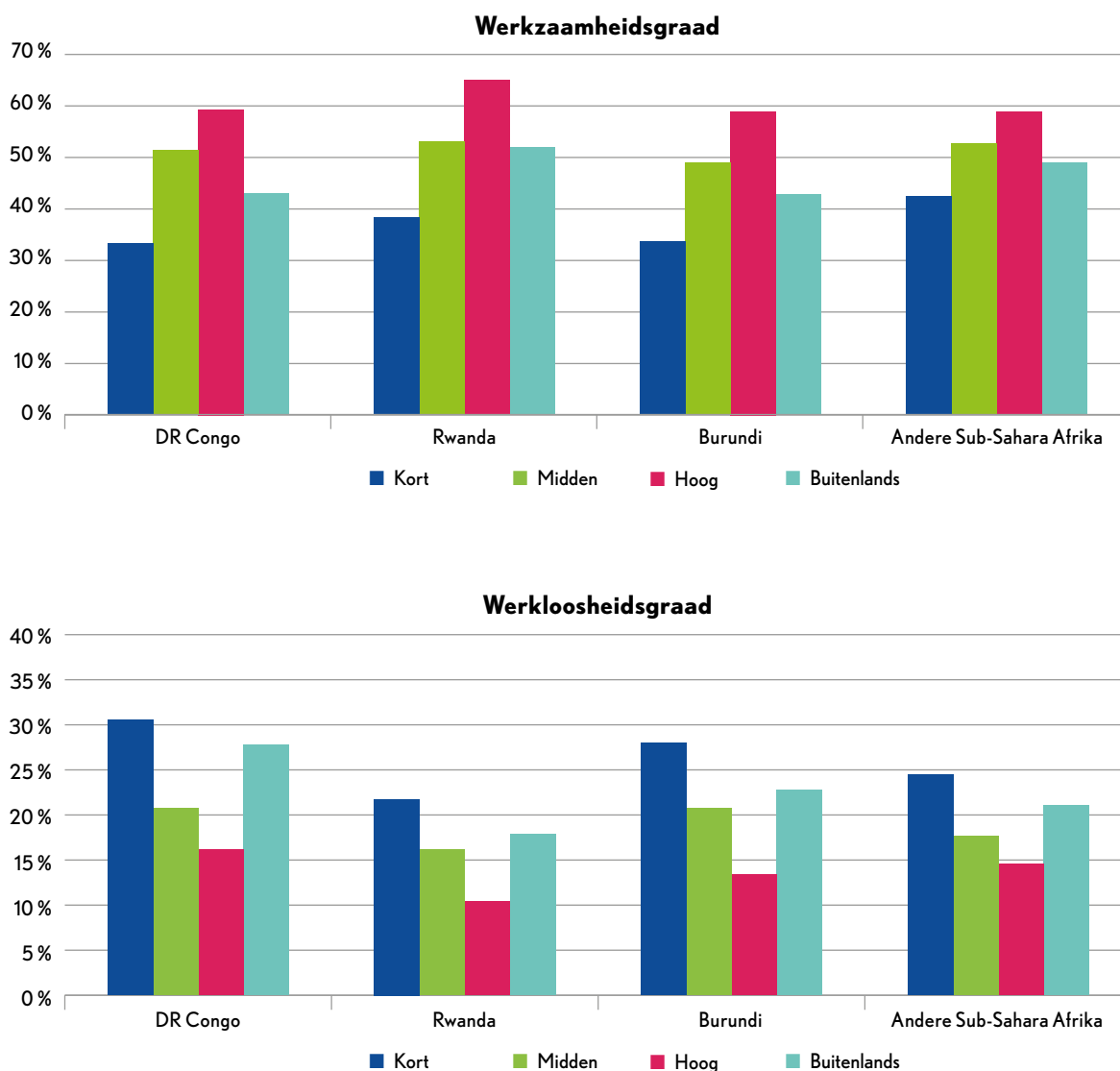
landen naar opleidingsniveau. Zoals we voor alle originegroepen elders in dit rapport zagen, zien we dat de werkzaamheidsgraad stijgt met het opleidingsniveau, en dat geldt ook voor de drie herkomstlanden en voor de andere Sub-Saharaans Afrikaanse landen. Ook hier hebben personen van Rwandese origine voor bijna alle opleidingsniveaus een hogere werkzaamheidsgraad en een lagere werkloosheidsgraad, en de verschillen zijn het grootst voor de hooggeschoolden en voor personen met een buitenlands, niet-erkend diploma. Alleen de kortgeschoolden met origine in de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen zijn vaker aan het werk dan de kortgeschoolden uit DR Congo, Rwanda en Burundi. Vooral opvallend is de situatie van personen met een buitenlands, niet-erkend diploma: hoewel ze elders worden beschouwd als kortgeschoold (omdat hun diploma niet erkend is in België), hebben ze toch een hogere werkzaamheidsgraad en een lagere werkloosheidsgraad dan personen die kortgeschoold zijn. Allicht wijst dit erop dat een deel van hen toch het niet-erkende diploma weet te verzilveren op de arbeidsmarkt. Anderzijds blijkt dat andere groepen met niet-EU origine met een buitenlands diploma toch nog beter toegang vinden tot werk, met hogere werkzaamheidsgraden, dan die met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi¹⁶⁷. Opvallend is ten slotte ook dat de werkloosheidsgraden voor alle opleidingsniveaus het hoogst zijn voor personen van Congolese origine.

Hoewel personen die een diploma hoger onderwijs hebben met herkomst uit DR Congo, Rwanda en Burundi vaker een plaats kunnen vinden op de arbeidsmarkt in vergelijking met de andere opleidingsniveaus, toch blijkt dat hun werkzaamheidsgraad zo'n 20 procentpunten lager ligt dan die van hooggeschoolden voor de algemene bevolking. Behalve voor de Rwandese origine, is het verschil in werkzaamheidsgraad tussen hooggeschoolden en middengeschoolden ook kleiner dan dat van de algemene bevolking, wat ook een indicatie is dat ze hun hoger diploma minder kunnen inzetten op de arbeidsmarkt. Bovendien geldt ook hier onder de hoogopgeleiden dat langer studeren niet perse samengaat met een hogere werkzaamheidsgraad, wat wel het geval is voor bijvoorbeeld personen van Belgische origine¹⁶⁸. Zo is het opmerkelijk dat houders van een doctoraat met origine in DR Congo en Rwanda vaker niet aan het werk zijn dan hoogopgeleiden van master- en bachelorniveau. Van de doctoraathouders uit DR Congo is nog niet de helft werkzaam (47,9%) en is meer dan 1 op 6 werkloos (18,4%). En het verschil in werkzaamheidsgraad tussen masters en bachelors is ook kleiner voor personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi, wat ook aantoont dat onder hoogopgeleiden het minder loont om verder te studeren voor deze originegroep.

¹⁶⁷ Zoals al vermeld worden personen met een niet-erkend buitenlands diploma elders in dit rapport toegevoegd aan de groep die ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs heeft, en worden ze dus niet als aparte groep geanalyseerd.

¹⁶⁸ Zie hoofdstuk Arbeidsmarkt.

Grafiek 86: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) en herkomstland (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Zoals in het hoofdstuk Arbeidsmarkt al werd aangegeven, is de werkzaamheidsgraad van hoogopgeleide vrouwen met origine in de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen hoger dan die van hun mannelijke tegenhangers. Dit blijkt toe te schrijven aan de hoogopgeleide vrouwen van Congolese en Burundese origine. Bij hoogopgeleide vrouwen van Rwandese origine (en ook die uit de andere Sub-Saharaans Afrikaanse landen) zijn het hoogopgeleide mannen die een hogere werkzaamheidsgraad hebben, maar bedraagt het verschil slechts 2 procentpunten. Het genderverschil in werkzaamheidsgraad onder

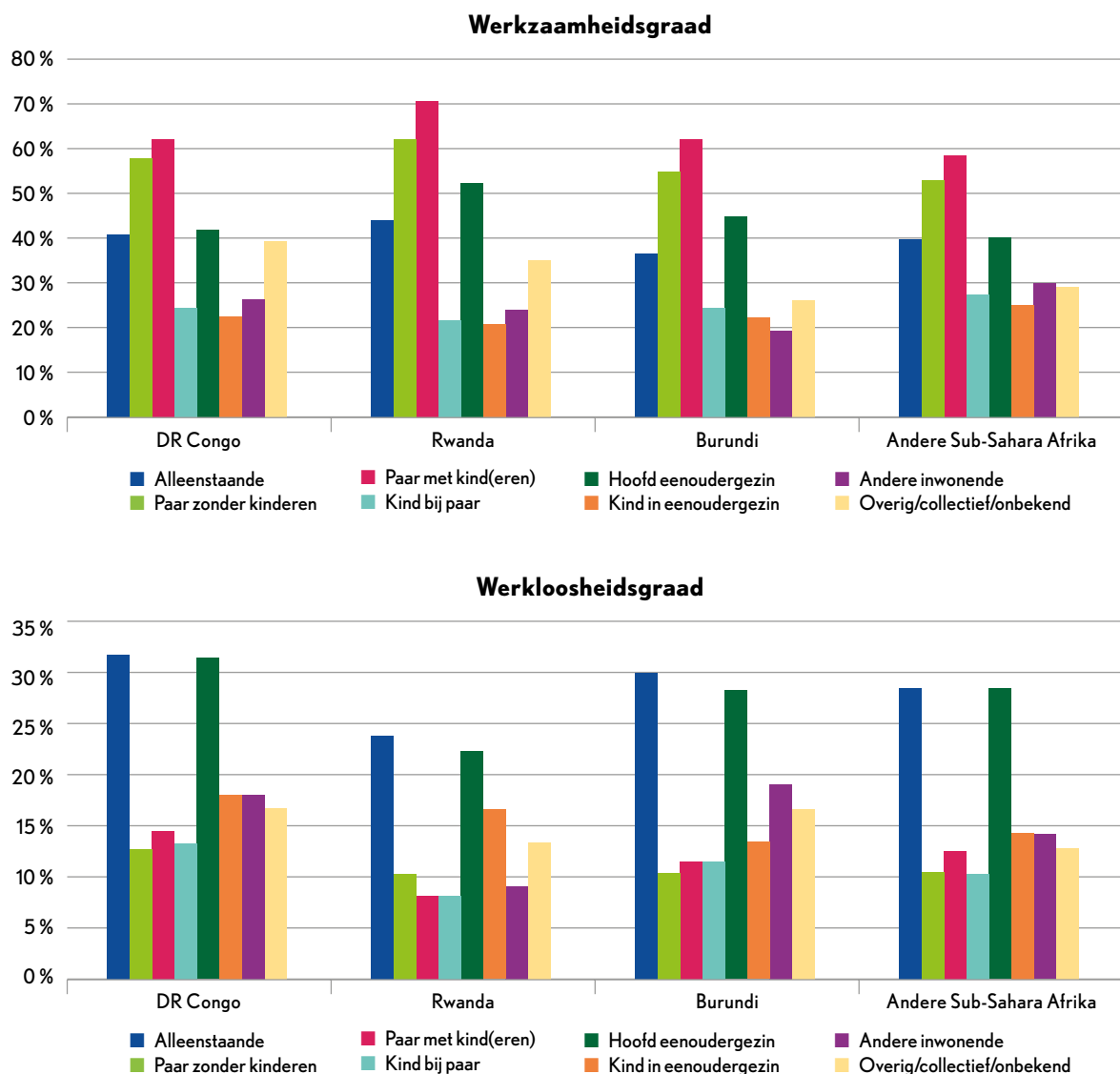
hoogopgeleiden is alleen voor de Belgische origine zo beperkt.

Verder is het ook interessant om de arbeidsmarktparticipatie op basis van huishoudentype van naderbij te bekijken. Zoals we al aangaven in de inleiding, komen transnationale gezinsituaties vaker voor bij de herkomstlanden die we hier bestuderen, en de variabele 'huishoudentype' kan een aanwijzing geven van het aandeel personen dat zich in een transnationale gezinssituatie bevindt. De volgende grafieken tonen de werkzaamheidsgraden en werkloos-

heidsgraden van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi en in de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen volgens huishoudenstype. Zoals voor de hele bevolking op arbeidsleeftijd is de werkzaamheidsgraad het hoogst voor personen in een koppel met kind(eren), gevolgd door personen die als koppel leven zonder kinderen. De werkloosheidsgraad is het

hoogst voor personen die hoofd zijn van een eenoudergezin, en voor personen die alleen leven. Aangezien er in verhouding meer personen uit DR Congo, Rwanda en Burundi als alleenstaande of hoofd van een eenoudergezin leven, is het niet onbelangrijk te weten dat die in vergelijking met andere huishoudentypes vaker niet aan het werk zijn.

Grafiek 87: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar huishoudenstype en herkomstland (20-64 jaar, 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Zoals al vermeld zijn mannen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi vaker aan het werk dan hun vrouwelijke tegenhangers, maar die verschillen blijken kleiner dan voor de algemene

bevolking. Ook op basis van gezinssituatie zien we dat de verschillen in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen fluctueren tussen de 5 en 10 procentpunten, wat kleinere verschillen

zijn dan in de algemene bevolking. Opmerkelijk is dat dat ook weinig lijkt te verschillen tussen mensen in een koppel zonder kinderen en mensen in een koppel met kind(eren); voor de Rwandese en voor de Congolese origine zien we zelfs dat de verschillen in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen kleiner zijn bij personen in een koppel met kind(eren) (in tegenstelling tot verschillende andere groepen van vreemde origine¹⁶⁹). En alleenwonende vrou-

wen met herkomst uit Burundi zijn zelfs vaker aan de slag dan hun mannelijke tegenhangers. Voor de personen met origine in de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen geldt dan weer wel dat het verschil in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen groter is bij personen die deel uitmaken van een gezin: bij personen in een koppel zonder kinderen, in een koppel met kind(eren) en in eenoudergezinnen.

3. INACTIVITEIT

In dit deel kijken we naar de activiteits- en inactiviteitsgraden en naar de types van inactiviteit. De cijfers die hier worden weergegeven, zijn berekend voor de groep 20-64-jarigen¹⁷⁰.

Meer dan de helft tot bijna 60% van de personen op arbeidsleeftijd met herkomst uit DR Congo, Rwanda en Burundi is actief. Personen met herkomst uit Rwanda (59,9%) en DR Congo (58,0%) zijn in verhouding het vaakst actief, maar hun activiteitsgraad ligt nog zo'n 10 procentpunten lager dan die van de algemene bevolking. Voor de drie herkomstlanden die we hier bestuderen zien we dat de activiteitsgraad is toegenomen sinds 2008. De toename is het sterkst voor de Rwandese origine (9,3 procentpunten). Maar ook voor personen met herkomst

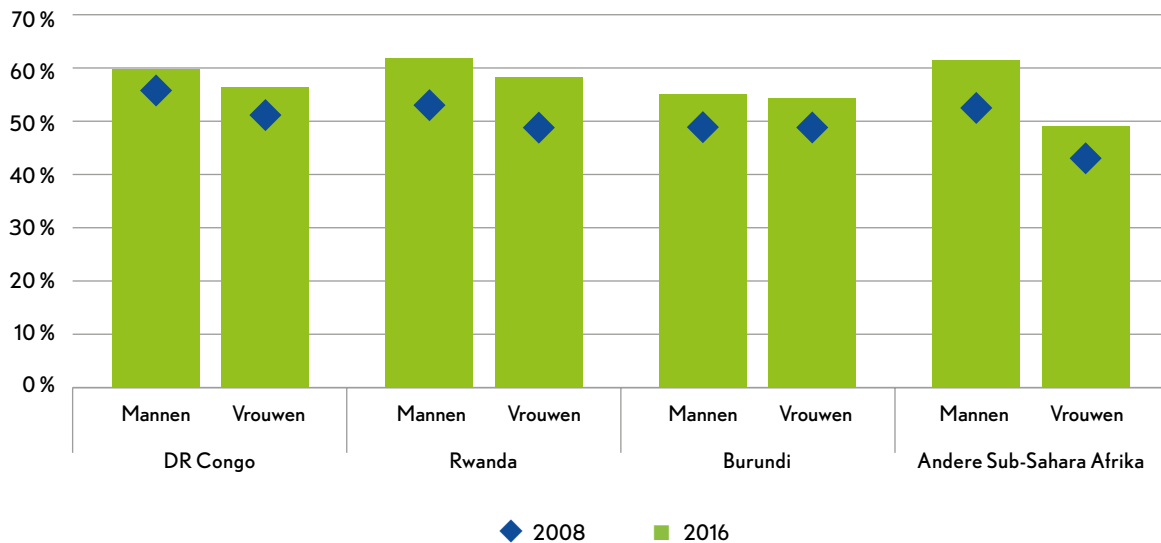
uit de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen is de activiteitsgraad gestegen en dit vooral tussen 2012 en 2016. Voor alle groepen geldt dat de verschuiving vooral te vinden is in de groep 'andere inactiviteit', die afgenomen is, terwijl de groep 'actieven' toenam (alleen bij de Rwandese origine werd ook het aandeel van de inactieven die een leefloon ontvangen kleiner).

De toename in de activiteitsgraden tussen 2008 en 2016 is voor de Congolese en Rwandese origine vooral toe te schrijven aan een toename van de activiteit van vrouwen, terwijl voor de Burundese origine mannen een sterkere toename kenden. De volgende grafiek toont de activiteitsgraden van mannen en vrouwen voor 2016 en 2008.

¹⁶⁹ Zie hoofdstuk Arbeidsmarkt.

¹⁷⁰ Elders in dit rapport worden de activiteits- en inactiviteitsgraden weergegeven voor de 25-64-jarigen, aangezien de inactieven tussen 18 en 24 jaar vooral in de categorie "rechtgevend kinderen voor kinderbijslag" vallen (zie hoofdstuk Arbeidsmarkt). Voor deze focus over DR Congo, Rwanda en Burundi was het niet mogelijk om de activiteits- en inactiviteitsgraden te berekenen voor de 25-64-jarigen, waardoor we terugvallen op de groep 20-64-jarigen.

Grafiek 88: Activiteitsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar geslacht en herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Van de inactieven valt het grootste aandeel onder de categorie 'andere' (43,6% voor DR Congo tot 48,2% voor Burundi), wat wil zeggen dat ze inactief zijn maar geen bijstand opnemen¹⁷¹. Iets meer dan een vierde van alle inactieven ontvangt een leefloon. Voor de drie herkomstlanden DR Congo, Rwanda en Burundi, maar ook voor de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, blijkt dat personen met een leefloon vooral terug te vinden zijn onder de in-

actieven van de eerste generatie, zowel die met een vreemde nationaliteit als zij die de Belgische nationaliteit recent verworven hebben (5 jaar of minder). Onder de inactieven van de tweede generatie vinden we de grootste aandelen terug in de kinderbijslag, wat doet vermoeden dat het om personen gaat die verder studeren. Zeker van de inactieven van de tweede generatie met Belgische ouders valt bijna de helft onder het stelsel van kinderbijslag¹⁷².

¹⁷¹ Het gaat om alle inactieven die niet onder één van volgende stelsels vallen: loopbaanonderbreking, vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, leefloonbegunstigde, pensioen, brugpensioen/SWT, kinderen die kinderbijslag genieten, arbeidsongeschiktheid en tegemoetkoming aan personen met een handicap. Een deel van hen heeft recht op bijstand maar neemt die niet op.

¹⁷² Dit wijst er ook op dat het aandeel inactieven overschat wordt door naar de 20-64-jarigen te kijken, aangezien een deel onder hen zich nog niet heeft aangeboden op de arbeidsmarkt omwille van hogere studies.

Box 4: Focus op personen van Kameroense origine

In 2016 waren er 15.715 personen tussen 18 en 64 jaar van Kameroense origine in België. Ongeveer 10% van de personen met origine in de Sub-Saharaans-Afrikaanse landen heeft een herkomst uit Kameroen. Ter vergelijking, in 2008 waren er 8.273 personen van Kameroense origine op arbeidsleeftijd in België, en toen maakten ze nog maar 7,5% uit van de hele groep met andere Afrikaanse origine. De overgrote meerderheid van hen zijn 'nieuwkomers' (personen met een vreemde nationaliteit die 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister): het gaat om 60%. Verder heeft bijna 30% van hen recent (5 jaar of minder) de Belgische nationaliteit verworven. De tweede generatie is bijzonder klein; het gaat om slechts 3% van alle personen met Kameroense origine.

Zoals we zagen voor de personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi, zijn er ook meer vrouwen dan mannen van Kameroense origine (52,6% vrouwen en 47,4% mannen). Het gaat ook om een jonge bevolkingsgroep: 31% van hen zit in de leeftijdscategorie van de 20-29-jarigen (ter vergelijking, voor de algemene bevolking is dit 7,6%). Meer dan de andere personen met Sub-Saharaans-Afrikaanse origine wonen ze in Wallonië (44,7%), in de tweede plaats in Brussel (30,9%) en veel minder in Vlaanderen (24,4%).

Wanneer we kijken naar het huishoudenstype, zien we een gelijkaardige verdeling als voor de andere Sub-Saharaans-Afrikaanse landen, met een groter aandeel alleenwonende mannen en alleenstaande moeders dan de algemene bevolking.

Qua opleidingsniveau blijkt het grootste deel houder van een diploma van het hoger onderwijs te zijn (38,6%), wat allicht verband houdt met het feit dat onder Kameroeners een groot aandeel naar België komt om (verder) te studeren¹⁷³. 21,3% blijkt een diploma verworven in het buitenland dat niet erkend is in België, te hebben. Er zijn in verhouding beduidend minder

kort- en middengediplomeerden onder de personen van Kameroense origine.

Als we hun situatie op de arbeidsmarkt bekijken, blijkt dat hun werkzaamheidsgraad vergelijkbaar is met die van de hele groep van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine: in 2016 bedraagt hij 46,2%. Van de mannen is de helft aan het werk, van de vrouwen net geen 43%. Hun werkloosheidsgraad (14%) ligt lager dan die van de Sub-Saharaans-Afrikaanse origine, maar ze zijn in verhouding ook iets minder actief op de arbeidsmarkt, allicht omdat ze in verhouding vaker terug te vinden zijn in het hoger onderwijs. In vergelijking met 2008 is hun werkzaamheidsgraad met ongeveer 7,5 procentpunten toegenomen, hun werkloosheidsgraad met bijna 4,5 procentpunten toegenomen en hun inactiviteitsgraad met 11 procentpunten afgenomen. Dit toont allicht dat een deel van zij die hier komen om te studeren, zich blijvend vestigen en actief worden op de arbeidsmarkt.

Zoals voor alle originegroepen uit dit rapport, zien we ook hier dat hooggeschoolden van Kameroense origine vaker aan het werk zijn dan kort- en middengediplomeerden. Ook hier zien we dat de werkzaamheidsgraad van personen met een niet-erkend, buitenlands diploma iets beter is dan dat van kortgeschoolden, wat er allicht op wijst dat een deel onder hen dat buitenlandse diploma toch weet in te zetten.

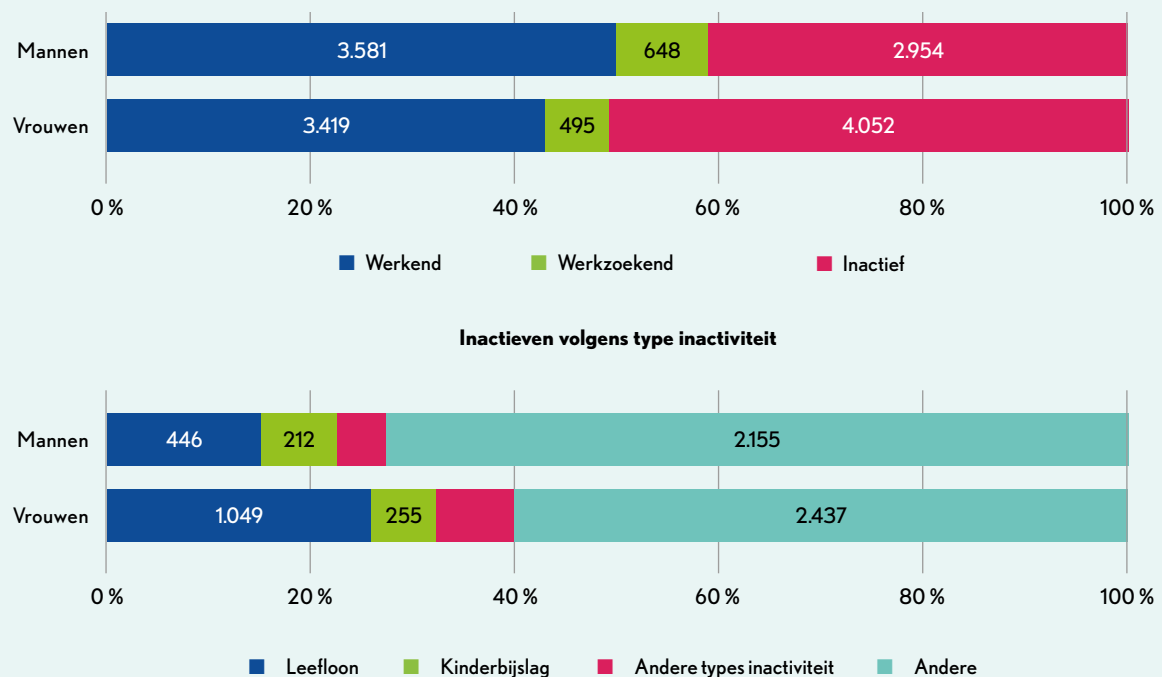
Onder de inactieven van Kameroense origine zien we een veel groter aandeel in de categorie 'andere' (65,5%), in vergelijking met de rest van de Sub-Saharaans-Afrikaanse origine (46,3%). Van de inactieve mannen bevindt 73,0% zich in die categorie, onder de inactieve vrouwen gaat het om 60,1%. Dit is waarschijnlijk voor een deel toe te wijzen aan de Kameroeners die omwille van studieredenen naar België zijn gekomen en waaronder meer mannen dan vrouwen terug te vinden zijn.

¹⁷³ Zie: Myria (2019), Migratie in cijfers en in rechten, Brussel: Myria, Schoumaker, B., & Schoonvaere, Q. (2012).

De volgende grafiek toont de aantallen werkenden, werkzoekenden en inactieven volgens geslacht onder de personen van Kameroense origine, met een detail voor de types van inacti-

viteit. Omwille van te kleine absolute aantallen, werden verschillende types van inactiviteit samengevoegd in de grafiek.

Grafiek 89: Aantallen werkenden, werkzoekenden en inactieven van Kameroense origine naar geslacht, met detail voor type inactiviteit (2016)

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: Unia/FOD WASO.

4. CONCLUSIE

In dit hoofdstuk focusten we op de demografische en arbeidsmarktsituatie van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi, en vergeleken die met die van de andere personen met origine in Sub-Sahara Afrika en die van de algemene bevolking.

Hoewel de arbeidsmarktparticipatie van personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi globaal beter is dan die van de overige personen met origine in Sub-Sahara Afrika, blijft hun werkzaamheidsgraad en activiteitsgraad laag. Zeker omdat het om een groep gaat die globaal genomen veel hoogopgeleiden kent (meer dan andere groepen van vreemde origine), en hoogopgeleiden in het algemeen hogere werkzaamheids- en activiteitsgraden ken-

nen. Ze lijken dit hoger opleidingsniveau dus niet te kunnen verzilveren op de arbeidsmarkt. Daarnaast is het ook de groep met het hoogste aandeel diploma's verworven in het buitenland dat niet erkend is in België. Hoewel personen met een buitenlands diploma vaker aan het werk zijn dan personen die laaggeschoold zijn, blijken personen met herkomst uit andere niet-EU-landen die een buitenlands, niet-erkend diploma hebben toch nog beter toegang te vinden tot werk dan die met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi. Het zou interessant zijn verder te bestuderen om welke diploma's het gaat (onderwijsniveau, studiedomein, herkomst,...), wat de specifieke oorzaken zijn van de niet-erkenning en welke drempels dit met zich meebrengt op de arbeidsmarkt.

Mannen uit deze drie herkomstlanden zijn gemiddeld hoger opgeleid dan vrouwen, maar het zijn de hoogopgeleide vrouwen die vaker aan het werk zijn dan hun mannelijke tegenhangers. Bovendien weten we uit eerder onderzoek¹⁷⁴ dat deze groep vaker onder hun niveau werkt, in vergelijking met andere niet-EU origines, en dat dat zelfs vaker het geval is voor hoogopgeleide mannen. Naast andere drempels op de arbeidsmarkt, wijst onderzoek daar op het vaker voorkomen en ervaren van discriminatie bij mannen met origine in Sub-Sahara Afrika dan bij vrouwen.

Alles bij elkaar genomen kunnen we bevestigen wat in eerder onderzoek ook al werd aangetoond: er is duidelijk sprake van een 'brain waste' onder personen met herkomst uit DR Congo, Rwanda en Burundi¹⁷⁵. Het zijn de hoogopgeleiden uit deze landen die meer dan de laagopgeleiden kans hebben om hun land te verlaten, maar als we hun arbeidsmarktsituatie in België bekijken, blijken ze moeilijk toegang te vinden tot de arbeidsmarkt of in een job die niet overeenstemt met hun opleidingsniveau. Zowel in hun land van herkomst als in België is er sprake van een 'onderbenut' menselijk kapitaal. Het zou interessant zijn verder te bestuderen of deze si-

tuatie zich verder zet onder de tweede generatie (maar daartoe konden onze cijfers onvoldoende differentiëren tussen zij die nog studeren en zij die zich al op de arbeidsmarkt begeven).

Naast het opleidingsniveau, vestigden we ook de aandacht op de huishoudenstypes waarin personen met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi wonen. De cijfers lijken te bevestigen wat eerder onderzoek al aangaf: ze lijken zich vaker in transnationale gezinssituaties te bevinden, wat zich uit in een groter aandeel alleenwonenden (vooral onder mannen) en een groter aandeel hoofden van eenoudergezinnen (vooral onder vrouwen). Zoals voor de algemene bevolking ook geldt, kennen alleenstaanden en alleenstaande ouders met origine in die drie landen lagere werkzaamheidsgraden en hogere werkloosheidsgraden. Uit eerder onderzoek blijkt dat dat de gezinnen zijn die vaker aangeven over net voldoende of onvoldoende financiële middelen te beschikken¹⁷⁶. Gezien het vaker voorkomen van transnationale gezinssituaties, zou het interessant zijn om te kijken naar de specifieke situatie van die gezinnen: of er bijvoorbeeld nog een partner in het buitenland is met een aanvullend inkomen, of een partner die nog studeert, etc.

¹⁷⁴ Zie: Demart, S., et al. (2017).

¹⁷⁵ Zie: Schoumaker, B., & Schoonvaere, Q. (2012).

¹⁷⁶ Zie: Demart, S., et al. (2017).

6

PERSONEN VAN DE TWEEDE GENERATIE

SLEUTELEMENTEN

DEMOGRAFIE

- › Personen met een EU-origine behoren voornamelijk tot de groep personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (68,7% voor de personen uit de EU-14 en 72,7% voor de EU-13). De meeste van deze personen bezitten een diploma van het hoger secundair onderwijs.
- › De overgrote meerderheid van de personen met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb behoort tot de groep personen met twee als niet-EU geboren ouders (91,9% voor de personen met Kandidaat-EU-origine en 80,1% voor de personen met Maghrebijnse origine). De meeste van deze personen bezitten een diploma van het hoger secundair onderwijs. Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs is groter voor de personen met één als Belg geboren en één als niet-EU geboren ouder.
- › De meerderheid van de personen met origine in andere niet-EU-landen behoort tot de groep personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. De personen met Andere Europese, Andere Afrikaanse, Andere Aziatische, Zuid/Centraal-Amerikaanse origine en die met twee als niet-EU geboren ouders uit het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika hebben voor de grote meerderheid een diploma van het hoger secundair onderwijs. De personen met origine Oceanië/Verre Oosten en diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika hebben meestal een diploma van het hoger onderwijs.
- › Het aandeel gediplomeerden hoger onderwijs is groter voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder behalve voor de personen met Oceanië/Verre Oosterse en Andere Aziatische origine.

WERKZAAMHEIDSGRAAD

- › De werkzaamheidsgraad van de personen met origine EU-14 met twee als EU geboren ouders is hoger dan die van de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (dit is ook het geval in Wallonië, maar niet in Vlaanderen en Brussel). Voor de personen met origine EU-13 geldt het omgekeerde. De werkzaamheidsgraad van de personen met origine EU-14 ligt hoger dan die van die met origine EU-13. De werkzaamheidsgraad van de personen met Kandidaat-EU-origine met twee als niet-EU geboren ouders is beter dan die van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder (dat is ook het geval in Wallonië maar niet in Brussel en Vlaanderen). Voor de personen met Maghrebijnse origine geldt het tegenovergestelde. Voor de personen met origine in andere niet-EU-landen, de werkzaamheidsgraden van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder ligt hoger dan die van de personen met twee als niet-EU geboren ouders, met uitzondering van diegenen met origine Oceanië/Verre Oosten (zij het niet in Vlaanderen) en Zuid/Centraal-Amerika in Brussel.
- › De analyse van de kloof t.o.v. de personen van Belgische origine toont dat de werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine hoger ligt dan die van alle groepen van de tweede generatie van EU en niet-EU origine. Het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine neemt toe en in het bijzonder voor diegenen met twee als EU geboren ouders. Voor de personen met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb, vermindert het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine toch, in het bijzonder voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders. Dat is ook zo voor de personen met origine in andere niet-EU-landen: het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine wordt ook kleiner behalve voor de personen van Andere Europese en Oceanië/Verre Oosterse origine, en voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Afrikaanse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine.
- › De analyse van de kloof t.o.v. de eerste generatie: de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie is hoger dan die van de eerste generatie behalve voor de personen van EU-13-origine met twee als EU geboren ouders, voor de personen met origine in Zuid/Centraal-Amerika en diegenen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Afrikaanse origine. De voorsprong van de tweede generatie vermindert behalve voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en diegenen met twee als niet-EU geboren ouders uit een Ander Aziatisch land.

Ter herinnering, de tweede generatie bestaat in dit rapport uit personen met de Belgische nationaliteit, als Belg geboren in België of in het buitenland, of als buitenlander geboren in België, en is opgedeeld in vijf categorieën in functie van de huidige nationaliteit van de ouders of hun nationaliteit bij geboorte van de ouders: niet-EU met Belgische ouders, EU met Belgische ouders, niet-EU met buitenlandse ouder(s), EU met buitenlandse ouder(s) en onbepaald. Een persoon van de tweede generatie kan dus twee ouders hebben die als buitenlander geboren zijn (ofwel van dezelfde origine, ofwel van verschillende origines) of een ouder hebben geboren met de Belgische nationaliteit en de andere met een buitenlandse nationaliteit. Dit kan een positieve of negatieve impact hebben op de arbeidsmarktintegratie. Om die impact te analyseren werden zes categorieën van de tweede generatie in het leven geroepen:

1. twee ouders geboren met de nationaliteit van een EU-land (EU-13 of EU-14) - verder in de tekst "twee ouders geboren als EU" genoemd,
2. twee ouders geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU - verder in de tekst "twee ouders geboren als niet-EU" genoemd,
3. één ouder geboren met de nationaliteit van een EU-land en de andere geboren met een niet-EU-nationaliteit - verder in de tekst "één ouder als EU geboren en de andere als niet-EU",
4. één ouder geboren met de Belgische nationaliteit en de andere geboren met de nationaliteit van een EU-land - verder in de tekst "één ouder als Belg geboren en de andere als EU",
5. één ouder geboren met de Belgische nationaliteit en de andere geboren met de nationaliteit van een niet-EU-land - verder in de tekst "één ouder als Belg geboren en de andere als niet-EU",
6. een categorie 'andere' die voornamelijk bestaat uit personen met slechts één ouder van wie de nationaliteit bij geboorte bekend is.

1. DEMOGRAFIE

Volgende tabel moet worden gelezen als volgt: voor de personen met origine in een EU-land (in de tabel in het zwart), hebben 26,3% twee ouders geboren als EU (in het zwart), 69,0% hebben een ouder als Belg geboren en een andere als EU (in het zwart), 1,2% hebben een ouder als EU geboren en de andere als niet-EU (in het blauw) en 3,5% vallen onder de categorie 'andere' (d.w.z. dat ze slechts één ouder hebben

voor wie de nationaliteit bij geboorte gekend is - in het zwart). Voor de personen met origine in een niet-EU-land (oranje in de tabel), hebben 72,4% twee ouders als niet-EU geboren (in het oranje), 21,6% hebben een ouder als Belg geboren en de andere als niet-EU (in het oranje), 2,6% hebben een ouder als EU geboren en de andere als niet-EU (in het blauw) en 3,4% vallen onder de categorie 'andere' (in het oranje).

Tabel 29: Bevolking volgens type 2de generatie, EU - niet-EU (20-64 jaar, 2016)

	2 ouders geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU		Andere	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
EU	107907	26,3 %	283.079	69,0 %	5.123	1,2 %	14.247	3,5 %
Niet-EU	168.978	72,4 %	50.418	21,6 %	6.161	2,6 %	7978	3,4 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De voorgaande tabel toont duidelijk aan dat er een verschil bestaat tussen de personen van EU-origine en de personen van niet-EU-origine. Daar waar de personen van EU-origine voornamelijk één als Belg geboren ouder hebben,

en de andere als EU geboren (69,0%), hebben de personen met origine in een niet-EU-land voornamelijk twee als niet-EU geboren ouders (72,4%).

Tabel 30: Bevolking volgens origine en type 2de generatie (20-64 jaar, 2016)

	2 ouders geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU		Andere	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
EU-14	102.829	26,7 %	264.279	68,7 %	4.523	1,2 %	12.861	3,3 %
EU-13	5.078	19,6 %	18.800	72,7 %	600	2,3 %	1.386	5,4 %
Kandidaat EU	54.203	91,9 %	2.662	4,5 %	577	1,0 %	1.518	2,6 %
Andere Europeanen	4.005	32,3 %	6.811	55,0 %	876	7,1 %	696	5,6 %
Maghrebijnen	97.260	80,1 %	17.494	14,4 %	3.030	2,5 %	3.673	3,0 %
Andere Afrikanen	5.927	37,0 %	8.339	52,1 %	427	2,7 %	1.317	8,2 %
Nabije/Midden-Oosten	2.073	37,0 %	2.978	53,2 %	406	7,2 %	146	2,6 %
Oceanië/Verre Oosten	1.298	37,6 %	1.819	52,6 %	207	6,0 %	131	3,8 %
Andere Aziaten	3.253	40,7 %	4.263	53,3 %	267	3,3 %	218	2,7 %
Noord-Amerikanen	261	8,8 %	2.439	82,4 %	190	6,4 %	69	2,3 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	698	14,8 %	3.613	76,8 %	181	3,8 %	210	4,5 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Door een onderscheid te maken op basis van origine (zie voorgaande tabel), voor de personen met EU-origine, wordt die vaststelling bevestigd voor zowel de personen met origine in een EU-14-land als in een EU-13-land, zij het met een groter aandeel personen met twee als EU geboren ouders bij de EU-14-origine (26,7% tegenover 19,6%). Voor de personen met niet-EU-origine wordt deze vaststelling daarentegen enkel bevestigd voor de personen met Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine. 91,9% van de personen met Kandidaat-EU-origine en 80,1% van de personen met origine in de Maghreb heeft twee als niet-EU geboren ouders. Voor de andere niet-EU-origines, gaat het voornamelijk om personen uit koppels waarvan één ouder als Belg geboren is en de andere als niet-EU (52,1% voor de personen met Andere Afrikaanse origine tot 82,4% voor de personen met Noord-Amerikaanse origine). Voor de personen met Andere Aziatische, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre Oosterse en

Andere Europese origine, moeten we wijzen op het aanzienlijk percentage personen uit koppels waarvan de twee ouders als niet-EU geboren zijn (32,3% tot 40,7%). De personen met origine in Oceanië/Verre-Oosten, Noord-Amerika, een Ander Europees land en uit het Nabije/Midden-Oosten hebben de hoogste percentages personen met een ouder geboren als EU en de andere geboren als niet-EU (respectievelijk 6,0%, 6,4%, 7,1% en 7,2%). En de personen met Andere Afrikaanse origine hebben het hoogste percentage personen die vallen onder de categorie 'andere' (8,2%).

De bijzondere situatie van de personen met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb is aan verschillende factoren toe te schrijven. Als we ons toespitsen op de personen met origine in Marokko en Turkije, die respectievelijk een belangrijk deel vormen van de personen met Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origine, tonen verschillende studies aan dat zij voornamelijk

huwen met personen van dezelfde origine¹⁷⁷. Ook het gegeven dat de tweede generatie van Marokkaanse en Turkse origine twee ouders heeft die als niet-EU zijn geboren, valt te verklaren door de migratiegeschiedenis van deze twee origines in België. De Turkse en Marokkaanse migratiegolf in 1963-1974 bestond uit familiale migratie die werd aangemoedigd door de overheid met het oog op de stabilisering van de arbeidsmigratie¹⁷⁸. De verschillende migratiegolven die zijn gevolgd tot in 2011¹⁷⁹ stonden voornamelijk in het teken van gezinshereniging en de migratie van echtgenoten (m/v).

Uit een studie¹⁸⁰ blijkt bovendien dat bepaalde factoren, zoals de sterkte van de transnationale netwerken, de culturele grenzen en de omvang van de etnische gemeenschappen, een invloed hebben op de partnerkeuze. Wanneer we focussen op de twee originegroepen die in deze studie onder de loep worden genomen, met name de personen van Turkse en van Marokkaanse origine, komen we tot een aantal interessante vaststellingen. Volgens deze studie worden de personen van Turkse origine gekenmerkt door een sterke band met hun land van origine, hebben ze tamelijk grote gemeenschappen in België, hebben ze voorafgaand aan hun migratie weinig contact gehad met het Frans of het Nederlands en is de culturele kloof met België groot omdat Turkije een moslimland is zonder koloniaal verleden. Bijgevolg komen in deze groep huwelijken tussen partners van dezelfde origine zeer vaak voor en zijn er weinig gemengde huwelijken. De groep personen van Marokkaanse origine lijkt op de groep van Turkse origine maar minder uitgesproken. Ook hier gaat het om een zeer grote

groep met grote gemeenschappen die een zeer nauwe band hebben met het land van herkomst, maar de migratie kan worden beschouwd als minder gezinsgebonden en sterker gebaseerd op socioculturele gronden waarbij het gebruik van het Frans in Marokko zorgt voor een nauwere band met de Europese cultuur.

De gegevens uitgesplitst naar **geslacht**¹⁸¹ voor de bevolkingsgroep van 20 tot 64 jaar tonen een relatief evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen in de verschillende categorieën van de tweede generatie.

De volgende tabel toont aan dat het de twee grootste categorieën van de tweede generatie zijn, met name de personen met twee ouders geboren als EU/niet-EU en de personen met een ouder geboren als Belg en de andere geboren als EU/niet-EU die tussen 2008 en 2016 de grootste evoluties doormaakten, waarbij ze als het ware werkten als communicerende vaten. Het percentage personen met twee als niet-EU geboren ouders met Andere Europese, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine is tussen 2008 en 2016 gestegen ten koste van het percentage personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. Voor de andere origines wordt het tegenovergestelde vastgesteld. De gegevens volgens **leeftijd** geven aan dat de stijging van de aandelen van de personen met twee niet-EU ouders met Andere Europese, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine in hoofdzaak toe te schrijven is aan de jonge generaties (het gaat dus om een samenstellingseffect: er zijn

177 Hoofdstuk 5 – Recht op gezinsleven, “Externe bijdrage: Huwelijkskeuze onder inwoners van België van Marokkaanse en Turkse origine tussen 2005 en 2013, sociologische en politieke determinanten” in Myria (2018), Migratie in cijfers en in rechten 2018. Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2009), Partnerkeuze en huwelijksluiting van allochtone mannen - Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het partnerkeuzeproces en het huwelijk van Marokkaanse, Turkse en sikhmannen.

178 Quentin Schoonvaere (2013), Demografische studie over de populatie van Turkse herkomst in België, Centre de recherche en démographie et sociétés (Demo, UCL) & Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding. Quentin Schoonvaere (2014), België-Marokko: 50 jaar migratie. Demografische studie van de bevolking van Marokkaanse origine in België, Centre de recherche en démographie et sociétés (UCL) & Federaal Centrum voor de analyse van de migratiestromen, de bescherming van de grondrechten van de vreemdelingen en de strijd tegen de mensenhandel.

179 In 2011 hebben de Belgische overheden bijkomende voorwaarden voor gezinshereniging ingevoerd en het recht erop beperkt (wet van 8 juli 2011) waardoor de migratie op deze grond is afgenomen.

180 Emilien Dupont, Amelie Van Pottelberge, Bart Van de Putte, John Lievens, Frank Caestecker (2017), “Partner Choices in Long Established Migrant Communities in Belgium”, Historical Life Course Studies Volume 4, (2017), pp.20-40.

181 Zie gegevens in bijlage.

personen van 18 tot 19 jaar en van 20 tot 29 jaar ingestroomd in de geanalyseerde gegevens terwijl er 55-64-jarigen de populatie verlaten) bij welke de aandelen van de personen met twee als niet-EU geboren ouders tussen 2008 en 2016¹⁸² sterk gestegen zijn. Het aandeel van de personen met origine Oceanië/Verre Oosten met één als EU en één als niet-EU geboren ouder is gekrompen, daar waar de aandelen relatief stabiel gebleven zijn voor de andere origines van hetzelfde type van de tweede generatie. Wat betreft de evolutie van de categorie 'andere', zijn de aandelen van de personen met EU-14-, EU-

13-, Andere Europese en Noord-Amerikaanse origine gedaald voornamelijk door een cohort-effect (de 20-29-jarigen die in de analyse worden opgenomen hebben in deze categorie aandelen die relatief stabiel blijven, daar waar de aandelen van de 55-64-jarigen gedaald zijn doordat de gegevens van een deel van hen niet langer deel uitmaken van de analyse). Het aandeel van de personen met Andere Afrikaanse origine van diezelfde categorie is gestegen, in hoofdzaak door de toename van het aandeel van de 20-29-jarigen en de afname van de groep 55-64-jarigen.

Tabel 31: Evolutie van de bevolking volgens origine en type 2de generatie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	-0,4	1,4	0,4	-1,5
EU-13	-1,7	4,1	0,1	-2,5
Kandidaat EU	-1,9	0,9	0,3	0,7
Andere Europeanen	6,7	-3,8	-0,8	-2,1
Maghrebijnen	-1,1	0,6	0,4	0,2
Andere Afrikanen	5,7	-7,3	0,1	1,6
Nabije/Midden-Oosten	7,9	-7,5	0,0	-0,3
Oceanië/Verre Oosten	-7,3	9,4	-2,4	0,4
Andere Aziaten	-5,3	5,0	0,0	0,4
Noord-Amerikanen	2,1	-1,4	1,0	-1,7
Zuid/Centraal-Amerikanen	-1,2	1,2	-0,2	0,1

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse per **gewest** (zie volgende tabel) leidt tot dezelfde algemene vaststellingen. Er moet echter op worden gewezen dat in Brussel nog andere originegroepen dan de Kandidaat-EU-landen en de Maghreb hoofdzakelijk voortkomen uit koppels waarvan beide ouders als

niet-EU zijn geboren: de Andere Europese, Andere Afrikaanse en Andere Aziatische origine. Over het algemeen hebben de personen van niet-EU-origine in Wallonië en in Vlaanderen grotere aandelen personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder dan in Brussel.

¹⁸² Door de geringe omvang van de tweede generatie voor de 55-64-jarigen ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen, zijn de gegevens per leeftijd niet publiceerbaar.

Tabel 32: Bevolking volgens origine, gewest¹⁸³ en type 2de generatie (20-64 jaar, 2016)

	2 ouders geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU		1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU		Andere	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Brussel								
EU-14	6.653	22,0 %	21.079	69,8 %	1.239	4,1 %	1.210	4,0 %
EU-13	609	23,9 %	1.650	64,7 %	120	4,7 %	171	6,7 %
Kandidaat EU	11.204	92,6 %	417	3,4 %	142	1,2 %	339	2,8 %
Andere Europeanen	1.400	53,1 %	936	35,5 %	151	5,7 %	148	5,6 %
Maghrebijnen	42.906	86,6 %	3.818	7,7 %	1.091	2,2 %	1.702	3,4 %
Andere Afrikanen	2.320	46,4 %	1.931	38,6 %	142	2,8 %	612	12,2 %
Nabije/Midden-Oosten	827	44,0 %	844	44,9 %	150	8,0 %	57	3,0 %
Oceanië/Verre Oosten	290	42,9 %	310	45,9 %	40	5,9 %	36	5,3 %
Andere Aziaten	1.354	63,0 %	597	27,8 %	102	4,7 %	96	4,5 %
Noord-Amerikanen	41	9,5 %	354	81,9 %	26	6,0 %	11	2,5 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	272	19,7 %	934	67,7 %	89	6,5 %	84	6,1 %
Wallonië								
EU-14	74.832	31,4 %	153.866	64,5 %	2.047	0,9 %	7.884	3,3 %
EU-13	2.760	18,5 %	11.101	74,5 %	223	1,5 %	814	5,5 %
Kandidaat EU	11.882	87,6 %	977	7,2 %	259	1,9 %	442	3,3 %
Andere Europeanen	1.213	24,0 %	3.116	61,7 %	434	8,6 %	284	5,6 %
Maghrebijnen	17.853	65,0 %	7.295	26,6 %	1.332	4,9 %	968	3,5 %
Andere Afrikanen	1.796	30,2 %	3.621	61,0 %	189	3,2 %	334	5,6 %
Nabije/Midden-Oosten	375	27,9 %	831	61,9 %	115	8,6 %	22	1,6 %
Oceanië/Verre Oosten	355	33,1 %	637	59,5 %	26	2,4 %	53	4,9 %
Andere Aziaten	856	41,0 %	1.096	52,5 %	96	4,6 %	40	1,9 %
Noord-Amerikanen	37	4,0 %	805	86,7 %	55	5,9 %	31	3,3 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	168	13,2 %	1.029	80,9 %	34	2,7 %	41	3,2 %
Vlaanderen								
EU-14	21.344	18,5 %	89.334	77,2 %	1.237	1,1 %	3.767	3,3 %
EU-13	1.709	20,3 %	6.049	71,9 %	257	3,1 %	401	4,8 %
Kandidaat EU	31.117	93,5 %	1.268	3,8 %	176	0,5 %	737	2,2 %
Andere Europeanen	1.392	29,6 %	2.759	58,6 %	291	6,2 %	264	5,6 %
Maghrebijnen	36.501	82,0 %	6.381	14,3 %	607	1,4 %	1.003	2,3 %
Andere Afrikanen	1.811	35,8 %	2.787	55,0 %	96	1,9 %	371	7,3 %
Nabije/Midden-Oosten	871	36,6 %	1.303	54,7 %	141	5,9 %	67	2,8 %
Oceanië/Verre Oosten	653	38,2 %	872	51,1 %	141	8,3 %	42	2,5 %
Andere Aziaten	1.043	27,7 %	2.570	68,3 %	69	1,8 %	82	2,2 %
Noord-Amerikanen	183	11,4 %	1.280	80,1 %	109	6,8 %	27	1,7 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	258	12,6 %	1.650	80,4 %	58	2,8 %	85	4,1 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ongeacht de origine, heeft de ouder van de personen van de categorie 'andere', van wie de nationaliteit bij geboorte bekend is, altijd een buitenlandse nationaliteit. De personen met origine in een EU-14-land hebben voornamelijk ouders van wie er ten minste één de vreemde nationaliteit heeft behouden (zie volgende tabel), met uitzondering van de personen van wie één ou-

der als Belg en één als EU is geboren. Dezelfde vaststelling geldt voor de personen van Noord-Amerikaanse origine. De personen met EU-13-, Andere Europese, Oceanië/Verre-Oosterse en Andere Aziatische origine daarentegen hebben in hoofdzaak ouders met de Belgische nationaliteit (verworven of zo geboren). De personen van de andere origines (Kandidaat-EU,

183 Door de geringe omvang van de tweede generatie voor de Duitstalige gemeenschap, is de opsplitsing per type tweede generatie niet publiceerbaar voor een groot deel van de origines. Deze gegevens worden dus samengevoegd met de bevolking van het Waals Gewest.

Maghreb, Ander Afrikaans, Nabije/Midden-Oosten, Zuid/Centraal-Amerikaans) hebben voornamelijk ouders met de Belgische nationaliteit (verworven of zo geboren) wanneer ze twee

ouders hebben die als niet-EU zijn geboren en wanneer ze één als Belg en één als niet-EU geboren ouder hebben.

Tabel 33: Bevolking volgens origine, migratieachtergrond en type 2de generatie (20-64 jaar, 2016)

		2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	21,8 %	56,1 %	38,0 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	78,2 %	43,9 %	62,0 %	100,0 %
EU-13	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	69,5 %	91,1 %	77,3 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	30,5 %	8,9 %	22,7 %	100,0 %
Kandidaat EU	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	69,2 %	81,6 %	38,3 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	30,8 %	18,4 %	61,7 %	100,0 %
Andere Europeanen	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	76,9 %	80,9 %	53,8 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	23,1 %	19,1 %	46,2 %	100,0 %
Maghrebijnen	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	68,8 %	82,4 %	37,5 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	31,2 %	17,6 %	62,5 %	100,0 %
Andere Afrikanen	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	67,3 %	87,4 %	48,7 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	32,7 %	12,6 %	51,3 %	100,0 %
Nabije/Midden-Oosten	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	85,4 %	93,1 %	47,5 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	14,6 %	6,9 %	52,5 %	100,0 %
Oceanië/Verre Oosten	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	81,6 %	83,6 %	67,6 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	18,4 %	16,4 %	32,4 %	100,0 %
Andere Aziaten	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	90,3 %	90,9 %	51,3 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	9,7 %	9,1 %	48,7 %	100,0 %
Noord-Amerikanen	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	35,2 %	56,7 %	28,4 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	64,8 %	43,3 %	71,6 %	100,0 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	71,6 %	84,8 %	36,5 %	0,0 %
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	28,4 %	15,2 %	63,5 %	100,0 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De analyse van de gegevens per **leeftijdsklasse**¹⁸⁴ levert dezelfde algemene vaststellingen op. Toch kunnen we wijzen op een paar uitzonderingen of bijzonderheden. Voor de personen van niet-EU-origine, zijn de aandelen van de personen met twee als niet-EU geboren ouders minder groot voor de 55-64-jarigen als voor de 20-29-jarigen en de 30-54-jarigen. Dit geldt voor alle origines met uitzondering van de personen met origine in Noord-Amerika. Voor de personen met origine in een EU-land, wordt het omgekeerde vastgesteld, met name dat de aandelen van de 55-64-jarigen met twee als EU geboren ouders groter zijn dan de aandelen vast-

gesteld bij de twee andere leeftijdscategorieën. Voor de 30-54-jarigen is het ook interessant om vast te stellen dat de personen van Oceanië/Verre Oosterse en Andere Aziatische origine voornamelijk stammen uit koppels met twee buitenlandse EU geboren ouders.

De volgende tabel geeft het **opleidingsniveau** aan (uitgezonderd onbekend) van de personen van de tweede generatie van 20 tot 64 jaar. Voordat we deze tabel analyseren, moeten we erop wijzen dat het diploma niet gekend is voor gemiddeld minder dan 5% van de personen van de tweede generatie van 20 tot 64 jaar¹⁸⁵.

¹⁸⁴ Door de geringe omvang van de tweede generatie voor de 55-64-jarigen ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen (20-29 en 30-54-jarigen), zijn de gegevens per leeftijd niet publiceerbaar.

¹⁸⁵ Zie hoofdstuk Demografie voor meer uitleg over de methodologie.

De personen met origine in een EU-land, een Kandidaat-EU-land, een Ander Europees land en uit de Maghreb hebben over het geheel aandelen ongekende diploma's die dicht bij die 5% liggen voor alle types van de tweede generatie. De andere origines hebben hogere percentages

ongekende diploma's; in het bijzonder de personen van Noord-Amerikaanse origine met percentages boven de 30% voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders en de personen met één als EU en één als niet-EU geboren ouder¹⁸⁶.

Tabel 34: Bevolking volgens origine, opleidingsniveau en type 2de generatie (20-64 jaar, 2016)

		2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	Laag	28,0 %	24,7 %	30,8 %	40,3 %
	Midden	44,5 %	43,1 %	44,0 %	39,4 %
	Hoog	27,5 %	32,2 %	25,2 %	20,3 %
EU-13	Laag	28,5 %	25,6 %	24,5 %	43,7 %
	Midden	40,6 %	41,6 %	45,3 %	36,0 %
	Hoog	30,8 %	32,8 %	30,2 %	20,4 %
Kandidaat EU	Laag	29,3 %	27,7 %	28,8 %	32,7 %
	Midden	57,4 %	49,8 %	50,1 %	55,6 %
	Hoog	13,3 %	22,5 %	21,1 %	11,7 %
Andere Europeanen	Laag	30,5 %	22,9 %	26,8 %	39,0 %
	Midden	49,9 %	40,3 %	42,9 %	39,7 %
	Hoog	19,5 %	36,9 %	30,3 %	21,3 %
Maghrebijnen	Laag	29,1 %	28,4 %	32,1 %	36,3 %
	Midden	52,6 %	44,0 %	42,9 %	46,1 %
	Hoog	18,3 %	27,6 %	25,0 %	17,5 %
Andere Afrikanen	Laag	33,4 %	24,0 %	32,9 %	40,8 %
	Midden	40,6 %	44,0 %	39,6 %	37,7 %
	Hoog	26,1 %	32,0 %	27,5 %	21,6 %
Nabije/Midden-Oosten	Laag	27,0 %	14,9 %	21,9 %	23,4 %
	Midden	43,1 %	35,9 %	33,0 %	35,9 %
	Hoog	30,0 %	49,2 %	45,2 %	40,6 %
Oceanië/Verre Oosten	Laag	17,6 %	18,9 %	10,9 %	31,4 %
	Midden	38,2 %	40,3 %	42,7 %	41,5 %
	Hoog	44,2 %	40,8 %	46,4 %	27,1 %
Andere Aziaten	Laag	21,5 %	14,5 %	24,6 %	27,6 %
	Midden	40,7 %	49,1 %	33,7 %	50,0 %
	Hoog	37,9 %	36,4 %	41,7 %	22,4 %
Noord-Amerikanen	Laag	23,6 %	18,7 %	16,7 %	38,1 %
	Midden	44,3 %	40,0 %	51,5 %	38,1 %
	Hoog	32,2 %	41,3 %	31,8 %	23,8 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	Laag	20,5 %	17,2 %	17,8 %	28,0 %
	Midden	47,7 %	41,4 %	42,3 %	45,6 %
	Hoog	31,9 %	41,4 %	39,9 %	26,4 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De personen met origine in een **EU-land** hebben voornamelijk een diploma hoger secundair onderwijs. De personen van deze origines in de categorie 'andere' hebben echter in hoofdzaak maximaal een diploma van het lager secundair. Het aandeel personen met een diploma van het

hogere onderwijs is het grootst voor de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder. Globaal bekeken hebben de personen van **niet-EU**-origine, uitgezonderd die met origine in het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre Oosten, ook een meerderheid diploma's

186 Zie gegevens in bijlage.

van het hoger secundair onderwijs. Bepaalde origines wijken echter af. De meeste personen met Andere Afrikaanse origine in de categorie 'andere' hebben maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs. De personen met Andere Aziatische origine met één als EU en één als niet-EU geboren ouder hebben vooral een diploma van het hoger onderwijs. Ook de personen van Noord-Amerikaanse origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder hebben voornamelijk een diploma van het hoger onderwijs. Dit is ook het geval voor de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine uit dezelfde categorie (één als Belg en één als niet-EU geboren ouder) die gelijke percentages gediplomeerden hoger secundair en hoger onderwijs (41,4%) hebben. De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre Oosten hebben de meeste afgestudeerden van het hoger onderwijs. De personen uit het Nabije/Midden-Oosten die echter twee als niet-EU geboren ouders hebben, en de personen uit Oceanië/Verre Oosten in de categorie 'andere' hebben de meeste gediplomeerden hoger secundair onderwijs. Een andere interessante vaststelling is dat, naar analogie met de personen met EU-origine, het aantal gediplomeerden hoger onderwijs het hoogst is voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder, met uitzondering van de personen met Oceanië/Verre Oosterse en Andere Aziatische origine.

De gegevens per gewest¹⁸⁷ verschillen enigszins van de algemene resultaten voor België.

De personen met EU-origine, in Wallonië en in Vlaanderen, zijn immers voornamelijk gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs. De personen van deze origines van de categorie 'andere' daarentegen, in Wallonië en ook in Brussel, hebben voornamelijk ten hoogste het lager secundair onderwijs afgemaakt. In Brussel zijn het hoofdzakelijk gediplomeerden van het hoger onderwijs, met uitzondering van de personen uit de categorie 'andere' en de personen van EU-14-origine met één als EU en één als niet-EU geboren ouder die een hoger aandeel afgestudeerden van ten hoogste het lager secundair hebben (maar met een relatief evenwichtige verdeling over de drie opleidingsniveaus voor deze twee groepen). De personen met origine **buiten de EU** zijn in Vlaanderen voor alle origines en types tweede generatie, voornamelijk gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs. In Wallonië en in Brussel hebben de meeste personen met Nabije/Midden-Oosterse, Oceanië/Verre Oosterse, Andere Aziatische en Noord-Amerikaanse origine een diploma van het hoger onderwijs. Deze vaststelling geldt ook in Brussel voor de personen met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine, met uitzondering van de personen uit de categorie 'andere', die vooral een diploma van het hoger secundair onderwijs bezitten. De personen met Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine hebben, in Brussel en Wallonië, voornamelijk een diploma van het hoger secundair onderwijs. De Andere Europese en Andere Afrikaanse origine vertonen sterke tegenstellingen.

2. WERKZAAMHEIDSGRAAD, WERKLOOSHEIDSGRAAD, INACTIVITEITSGRAAD EN TYPES INACTIVITEIT

Het type tweede generatie heeft een impact op de arbeidsmarktparticipatie. De volgende tabel toont immers aan dat, voor de personen met EU-origine, de werkzaamheidsgraad het hoogst is voor de personen met twee als EU geboren ouders, terwijl voor de personen van niet-EU-ori-

gine de werkzaamheidsgraad het hoogst is voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. De meer gedetailleerde analyse spitst zich vooral toe op de twee grootste groepen van de tweede generatie, nl. de personen met twee ouders geboren als EU/niet-EU en de

¹⁸⁷ Zie gegevens in bijlage.

personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder¹⁸⁸. De twee andere groepen

zijn immers kleiner waardoor we voorzichtiger moeten zijn met conclusies.

Tabel 35: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad volgens het type 2de generatie (20-64 jaar, 2016)

Werkzaamheidsgraad				
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU	66,8 %	65,7 %	51,3 %	57,8 %
Niet-EU	53,4 %	56,2 %	53,1 %	46,0 %

Werkloosheidsgraad				
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU	9,1 %	8,9 %	12,9 %	12,1 %
Niet-EU	15,7 %	10,5 %	13,5 %	16,1 %

Inactiviteitsgraad				
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU	26,6 %	27,9 %	41,1 %	34,2 %
Niet-EU	36,7 %	37,2 %	38,6 %	45,1 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De gegevens per origine (zie volgende tabel) leveren een gemengd beeld op binnen de twee groepen personen met EU- en niet-EU-origine. Daar waar voor de personen met EU-14-origine immers dezelfde vaststelling geldt als voor de EU (met een werkzaamheidsgraad van 67,2%), is dat voor de personen met EU-13-origine niet het geval. De **werkzaamheidsgraad** voor die laatste is de hoogste voor de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (63,4%). Voor de personen uit de EU-14, is het verschil qua werkzaamheidsgraad tussen zij met twee als EU geboren ouders en de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder 1,3 procentpunten ten gunste van de personen met twee als EU geboren ouders. Voor de EU-13 bedraagt dit verschil 5,4 procentpunten ten nadele van de personen met twee als EU geboren ouders.

Voor de verschillende niet-EU-origines geldt dezelfde vaststelling als de bovenstaande, met uitzondering van de personen met Kandidaat-EU-origine bij wie de werkzaamheidsgraad de hoogste is voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders (57,7%), en die van Oceanië/Verre Oosterse origine bij wie de werkzaamheidsgraad de hoogste is voor de personen met één als EU en één als niet-EU geboren ouder (64,3%). Voor de personen met Andere Europese origine is de werkzaamheidsgraad de hoogste voor twee categorieën: de personen met één als EU en één als niet-EU geboren ouder en de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.

¹⁸⁸ De gegevens voor alle groepen worden gepubliceerd, behalve wanneer de aantallen te klein zijn, maar de analyses spitsen zich toe op de twee grootste groepen van de tweede generatie.

Tabel 36: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad in 2016 volgens origine en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

Werkzaamheidsgraad					Evolutie 2008-2016			
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	67,2%	65,9%	50,7%	58,5%	-0,9	-0,4	-2,5	-2,7
EU-13	58,0%	63,4%	56,3%	51,4%	-3,3	-1,5	-1,9	-2,4
Kandidaat EU	57,7%	57,1%	52,3%	50,1%	2,6	-1,2	1,9	-3,0
Andere Europeanen	52,7%	63,1%	63,1%	53,7%	-6,6	-2,1	-3,2	-2,0
Maghrebijnen	52,3%	57,6%	52,5%	46,8%	1,1	-0,3	-1,3	-4,9
Andere Afrikanen	34,9%	50,3%	43,3%	34,2%	-9,0	-0,4	-3,3	-5,5
Nabije/Midden-Oosten	41,9%	52,2%	45,8%	43,8%	2,0	-0,2	2,7	-6,8
Oceanië/Verre Oosten	54,3%	51,3%	64,3%	51,1%	-1,8	-2,8	4,3	5,0
Andere Aziaten	55,7%	58,3%	54,3%	46,3%	6,6	1,2	12,2	-1,4
Noord-Amerikanen	31,8%	56,0%	45,3%	50,7%	0,1	-0,5	0,3	4,1
Zuid/Centraal-Amerikanen	49,7%	52,6%	50,8%	48,6%	-3,3	2,0	-1,8	-3,4

Werkloosheidsgraad					Evolutie 2008-2016			
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	9,1%	8,9%	12,9%	11,9%	-3,7	-3,4	-7,4	-2,4
EU-13	9,1%	8,9%	12,7%	13,4%	-3,2	-3,8	-2,3	-1,9
Kandidaat EU	13,8%	12,1%	15,4%	14,5%	-10,0	-5,2	-13,0	-9,4
Andere Europeanen	14,5%	9,3%	11,0%	11,2%	-6,0	-2,2	-2,5	-3,7
Maghrebijnen	17,4%	11,9%	15,7%	19,3%	-11,1	-6,2	-9,0	-8,6
Andere Afrikanen	14,4%	12,4%	14,7%	15,2%	-5,6	-6,3	-8,6	-9,2
Nabije/Midden-Oosten	11,6%	7,2%	9,7%	:	-9,0	-3,5	-5,8	:
Oceanië/Verre Oosten	6,9%	8,0%	:	:	-0,1	-2,9	:	:
Andere Aziaten	9,3%	7,4%	10,5%	10,6%	-7,0	-3,0	-10,4	:
Noord-Amerikanen	:	7,5%	:	:	:	-3,8	:	:
Zuid/Centraal-Amerikanen	12,2%	10,2%	11,5%	13,6%	-3,8	-4,0	:	-3,6

Inactiviteitsgraad					Evolutie 2008-2016			
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	26,1%	27,7%	41,8%	33,5%	4,2	3,3	8,6	5,0
EU-13	36,2%	30,3%	35,5%	40,7%	6,1	4,7	3,9	4,2
Kandidaat EU	33,0%	35,0%	38,1%	41,4%	5,3	5,5	8,5	11,2
Andere Europeanen	38,3%	30,5%	29,1%	39,5%	13,0	4,1	5,7	5,0
Maghrebijnen	36,7%	34,6%	37,8%	42,0%	8,2	5,3	9,1	13,7
Andere Afrikanen	59,3%	42,6%	49,2%	59,6%	14,1	4,9	10,0	12,3
Nabije/Midden-Oosten	52,6%	43,7%	49,3%	:	2,9	2,5	0,3	:
Oceanië/Verre Oosten	41,7%	44,3%	:	:	1,9	5,0	:	:
Andere Aziaten	38,6%	37,0%	39,3%	48,2%	-2,7	0,8	-7,5	:
Noord-Amerikanen	:	39,4%	:	:	:	3,1	:	:
Zuid/Centraal-Amerikanen	43,4%	41,4%	42,5%	43,8%	6,5	0,4	:	6,6

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De laagste werkzaamheidsgraden worden vastgesteld voor de personen met Noord-Amerikaanse¹⁸⁹ en een Andere Afrikaanse origine met twee ouders geboren met een niet-EU-nationaliteit (met respectievelijk 31,8% en 34,9%). Voor de personen met Kandidaat-EU- en Oceanië/Verre Oosterse origine, valt het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de personen met twee als niet-EU geboren ouders en de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit in het voordeel van de personen met twee als niet-EU geboren ouders (respectievelijk met 0,6 en 3,0 procentpunten). Voor de andere niet-EU origines is dit verschil in het nadeel van de personen met twee als niet-EU geboren ouders. Dit verschil is relatief beperkt voor de personen met origine in een Ander Aziatisch land (2,6 punten), Zuid/Centraal-Amerika (2,9 punten) en de Maghreb (5,3 punten), maar duidelijk veel groter voor de andere origines (van 10,3 procentpunten voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten tot 24,2 punten voor de personen uit Noord-Amerika).

Tussen 2008 en 2016 is, zoals vastgesteld in de vorige tabel, de werkzaamheidsgraad gedaald voor de meeste groepen van de tweede generatie van de verschillende origines; de sterkste daling is vastgesteld bij de personen van Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders (-9,0 procentpunten). Over het algemeen kennen de personen van Andere Aziatische origine de gunstigste evolutie: +6,6 punten voor de personen met twee ouders geboren met een niet-EU-nationaliteit en +1,2 punt voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. Ook bij de personen met origine Kandidaat-EU, het Nabije/Midden-Oosten en de Maghreb met twee als niet-EU geboren ouders en Zuid/Centraal-Amerika met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder is er een stijging van de werkzaamheidsgraad

tussen 2008 en 2016 (van respectievelijk +2,6, +2,0, +1,1 en +2,0 punten).

Doorgaans hebben de groepen met een lage **werkloosheidsgraad** en een lage **inactiviteitsgraad**, naar analogie, de hoogste werkzaamheidsgraad. De evolutie tussen 2008 en 2016 is weliswaar opvallend. Gezien de daling van de werkzaamheidsgraad tussen 2008 en 2016, zou men een verhoging van de werkloosheidsgraad verwachten. De werkloosheidsgraad daalt echter voor alle originegroepen van de tweede generatie en die daling is het sterkst bij de personen van Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origine met twee als niet-EU geboren ouders (respectievelijk -11,1 en -10,0 procentpunten). De daling van de werkzaamheid weerspiegelt zich bijgevolg in een toename van de inactiviteit. Enkel bij de personen met Andere Aziatische origine met twee als niet-EU geboren ouders is de inactiviteitsgraad gedaald, wat samenhangt met de stijging van hun werkzaamheidsgraad en de daling van de werkloosheidsgraad. Globaal is de toename van de inactiviteit groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders dan voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder. De stijging is het grootst bij de personen van Andere Afrikaanse en Andere Europese origine met twee als niet-EU geboren ouders (respectievelijk +14,1 en +13,0 punten).

De verdeling van de inactieven per type inactiviteit¹⁹⁰ (zie tabel hierna) toont dat, voor alle originegroepen en alle types van de tweede generatie, het aandeel inactieven met uitkeringen hoger ligt dan het percentage zonder uitkering (categorie 'andere'). Want het aandeel van die laatste varieert tussen 29,6% voor de personen met Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders en 44,9% voor de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.

¹⁸⁹ We wijzen erop dat de personen met Noord-Amerikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders een kleine groep zijn (261 personen) van wie 60,5% 20-29 jaar oud is. 35,4% van die 20-29-jarigen genieten kinderbijslag (en studeren dus nog) en 45,6% behoort tot de categorie 'andere' van de inactieven.

¹⁹⁰ Door de geringe omvang van de tweede generatie per type inactiviteit, zullen enkel de twee grootste groepen van de tweede generatie geanalyseerd worden. Om dezelfde redenen kunnen de origines Oceanië/Verre-Oosten, Noord-Amerika en Zuid/Centraal-Amerika niet geanalyseerd worden. De types inactiviteit: loopbaanonderbreking, vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, brugpensioen en pensioen, moesten samengevoegd worden.

Tabel 37: Verdeling van de inactieven volgens origine en type 2de generatie in 2016 en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

		2016		2008-2016	
		2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	Leefloon	4,6%	6,9%	1,7	2,4
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	19,3%	28,8%	-2,6	-0,6
	Arbeidsongeschiktheid	20,1%	12,5%	3,7	1,9
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	4,1%	4,5%	0,7	0,9
	Vertrouwelijke en overige categorieën	19,2%	11,5%	0,6	-3,7
	Andere	32,6%	35,8%	-4,2	-0,9
EU-13	Leefloon	4,8%	7,0%	1,9	1,7
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	18,6%	22,9%	6,8	2,0
	Arbeidsongeschiktheid	17,3%	16,3%	0,7	2,1
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	2,8%	4,7%	0,5	1,1
	Vertrouwelijke en overige categorieën	25,3%	17,3%	-5,4	-5,2
	Andere	31,4%	31,9%	-4,6	-1,7
Kandidaat EU	Leefloon	6,1%	11,6%	1,7	4,7
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	25,9%	38,4%	0,7	-1,0
	Arbeidsongeschiktheid	18,7%	7,6%	1,3	-0,9
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	5,1%	4,6%	1,1	-0,2
	Vertrouwelijke en overige categorieën	4,2%	4,4%	-11,6	-3,9
	Andere	40,0%	33,4%	6,8	1,3
Andere Europeanen	Leefloon	10,8%	5,9%	4,5	1,3
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	36,9%	30,6%	19,9	6,5
	Arbeidsongeschiktheid	8,8%	11,4%	-4,4	1,2
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	3,6%	4,2%	-0,3	0,6
	Vertrouwelijke en overige categorieën	9,1%	14,1%	-11,3	-9,9
	Andere	30,8%	33,8%	-8,5	0,3
Maghrebijnen	Leefloon	13,7%	12,9%	4,5	3,1
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	24,9%	32,9%	-3,0	-1,5
	Arbeidsongeschiktheid	13,3%	10,6%	1,8	1,7
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	5,2%	5,0%	0,6	0,5
	Vertrouwelijke en overige categorieën	4,3%	5,0%	-7,9	-3,6
	Andere	38,6%	33,5%	3,9	-0,2
Andere Afrikanen	Leefloon	19,4%	10,9%	4,7	-0,6
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	45,5%	41,7%	3,1	-0,2
	Arbeidsongeschiktheid	1,1%	3,9%	-0,4	0,8
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	2,6%	3,5%	0,1	0,9
	Vertrouwelijke en overige categorieën	1,9%	3,7%	-0,7	-2,8
	Andere	29,6%	36,3%	-6,7	2,0
Nabije/Midden-Oosten	Leefloon	13,2%	4,0%	3,7	1,2
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	39,9%	43,9%	-2,3	-6,2
	Arbeidsongeschiktheid	2,8%	2,2%	2,8	-0,4
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	2,8%	2,7%	2,8	0,2
	Vertrouwelijke en overige categorieën	1,5%	2,2%	-2,0	-2,5
	Andere	39,8%	44,9%	-0,3	7,6
Andere Aziaten	Leefloon	8,5%	5,5%	2,7	1,1
	Rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	45,7%	49,5%	-10,5	-5,7
	Arbeidsongeschiktheid	2,4%	2,0%	2,4	0,4
	Tegemoetkoming aan pers. met een handicap	2,8%	3,5%	2,8	1,9
	Vertrouwelijke en overige categorieën	2,3%	4,1%	-0,7	0,3
	Andere	38,3%	35,3%	7,0	2,1

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Bij de meeste origines bestaat het grootste deel van de inactieven die een uitkering genieten¹⁹¹ uit de categorie “rechthebbende kinderen voor kinderbijslag”; met uitzondering van de personen met EU-14-origine met twee als EU geboren ouders. Voor die laatsten vormt de categorie “arbeidsongeschikt” de grootste groep inactieven met uitkeringen (20,1% van de totale inactiviteit), zij het dat het verschil met de “rechthebbende kinderen voor kinderbijslag” klein is (19,3% van de totale inactiviteit). De personen met Andere Aziatische, Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine hebben de grootste aandelen “rechthebbende kinderen voor kinderbijslag”. Die vaststelling ligt in lijn met het zeer hoog aandeel 20-29-jarigen bij deze drie origines¹⁹². De personen met origines EU-14, EU-13, de Maghreb, Kandidaat EU en Andere Europese landen hebben hogere aandelen “arbeidsongeschiktheid” dan de andere origines. Dit is zeer duidelijk voor de personen met origine EU-14, EU-13 en Kandidaat EU met twee als EU/niet-EU geboren ouders (met percentages van respectievelijk 20,1%, 17,3% en 18,7% van de totale inactiviteit). Ten slotte moeten we wijzen op het relatief groot aandeel in de categorie “leefloon” bij de origines Nabije/Midden-Oosten en Andere Europese landen met twee als niet-EU geboren ouders, Kandidaat EU met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder en de personen met Andere Afrikaanse en Maghrebijnse origine.

De volgende tabel toont de werkzaamheidskloof in 2016 en de evolutie van de kloof tussen 2008 en 2016, ten opzichte van de personen van Belgische origine, en ten opzichte van de eerste generatie¹⁹³ van elke origine. Ongeacht de origine en het type tweede generatie, valt de werkzaamheidskloof **in vergelijking met de personen van Belgische origine** meestal in het nadeel uit van de personen van buitenlandse origine (dat betekent dat de werkzaamheidsgraden van die laatsten altijd lager liggen dan

die van de personen van Belgische origine). Ook is de kloof groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met uitzondering van de personen met origine in de EU-14-landen, Kandidaat EU (hier is het verschil met de personen met twee als niet-EU geboren ouders weliswaar klein) en Oceanië/Verre Oosten. Het verschil in werkzaamheidsgraad bij de personen met een EU-origine is kleiner dan bij de personen met een niet-EU-origine. De kleinste kloven worden opgetekend voor de personen met origine in de EU-14, zowel voor de personen met twee als EU geboren ouders als voor de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (respectievelijk -6,5 en -7,8 procentpunten). Voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders, zijn de verschillen het grootst voor de personen met Noord-Amerikaanse (-41,9 punten) en Andere Afrikaanse origine (-38,8 punten); en voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder zijn ze het grootst voor de personen met Andere Afrikaanse (-23,4 punten) en Oceanië/Verre Oosterse origine (-22,4 punten). Tussen 2008 en 2016 was de evolutie (zowel positief als negatief) groter bij de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders. Voor die laatsten is de werkzaamheidskloof ten opzichte van de personen van Belgische origine afgenomen voor de personen met Andere Aziatische (grootste daling), Kandidaat-EU, Nabije/Midden-Oosterse en Maghrebijnse origine, door zowel de toename van hun werkzaamheidsgraad als van de daling van de werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine. We moeten erop wijzen dat het verschil in het bijzonder is toegenomen voor de personen met Andere Afrikaanse en Andere Europese origine. Voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder verloopt de evolutie gematigder. In het bijzonder bij de personen met Zuid/Centraal-Amerikaanse en Andere Aziatische origine is het verschil kleiner geworden.

¹⁹¹ Dit betekent, ter herinnering, alle categorieën opgenomen in deze tabel met uitzondering van de categorie ‘andere’.

¹⁹² Door de geringe omvang van de tweede generatie voor de 55-64-jarigen ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen, zijn de gegevens per leeftijd niet publiceerbaar.

¹⁹³ Eerste generatie in haar geheel, dus zowel zij die Belg zijn geworden als de personen met een vreemde nationaliteit.

Tabel 38: Verschil in werkzaamheidsgraad in 2016 met de personen van Belgische origine en met de 1ste generatie volgens origine en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)*

Vergeleken met Belgische origine								
	Kloof in 2016				Evolutie 2008-2016			
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	-6,5	-7,8	-23,0	-15,2	-0,4	0,1	-2,0	-2,2
EU-13	-15,7	-10,3	-17,4	-22,3	-2,8	-1,0	-1,4	-1,9
Kandidaat EU	-16,0	-16,6	-21,4	-23,6	3,1	-0,7	2,4	-2,5
Andere Europeanen	-21,0	-10,6	-10,6	-20,0	-6,1	-1,6	-2,7	-1,5
Maghrebijnen	-21,4	-16,1	-21,2	-26,9	1,6	0,2	-0,8	-4,4
Andere Afrikanen	-38,8	-23,4	-30,4	-39,5	-8,5	0,1	-2,8	-5,0
Nabije/Midden-Oosten	-31,8	-21,5	-27,9	-29,9	2,5	0,3	3,2	-6,3
Oceanië/Verre Oosten	-19,4	-22,4	-9,4	-22,6	-1,3	-2,3	4,7	5,5
Andere Aziaten	-18,0	-15,4	-19,4	-27,4	7,1	1,7	12,7	-0,9
Noord-Amerikanen	-41,9	-17,6	-28,4	-23,0	0,6	0,0	0,8	4,6
Zuid/Centraal-Amerikanen	-24,0	-21,1	-22,9	-25,1	-2,8	2,5	-1,3	-2,9

Vergeleken met de 1 ^{ste} generatie								
	Kloof in 2016				Evolutie 2008-2016			
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als EU & de andere geboren als niet-EU	Andere
EU-14	18,3	16,9	1,7	9,6	-4,2	-3,8	-5,8	-6,0
EU-13	-3,6	1,8	-5,3	-10,3	-14,7	-12,9	-13,3	-13,8
Kandidaat EU	14,1	13,5	8,7	6,5	-1,4	-5,2	-2,1	-7,1
Andere Europeanen	5,6	16,0	16,0	6,6	-18,9	-14,4	-15,4	-14,3
Maghrebijnen	9,7	14,9	9,8	4,1	-1,9	-3,3	-4,3	-7,9
Andere Afrikanen	-11,2	4,2	-2,8	-11,8	-14,5	-5,9	-8,8	-11,1
Nabije/Midden-Oosten	9,9	20,2	13,8	11,9	8,8	6,6	9,5	0,1
Oceanië/Verre Oosten	3,2	0,2	13,2	0,1	-5,9	-7,0	0,1	0,8
Andere Aziaten	6,3	9,0	5,0	-3,0	3,9	-1,5	9,6	-4,1
Noord-Amerikanen	1,1	25,3	14,5	20,0	-2,0	-2,6	-1,8	2,0
Zuid/Centraal-Amerikanen	-5,4	-2,5	-4,3	-6,6	-10,6	-5,3	-9,1	-10,7

*Ten opzichte van de personen van Belgische origine: Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de personen van Belgische origine. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de personen van Belgische origine. Ten opzichte van de eerste generatie: Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de eerste generatie. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de eerste generatie. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de eerste generatie. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de eerste generatie.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de verschillende types tweede generatie en de eerste generatie van elke origine, in de voorgaande tabel, toont dat over het algemeen de werkzaamheidsgraad van de tweede gene-

ratie beter is dan die van de eerste generatie. Dit is echter niet het geval voor de personen van Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders, EU-13-origine met twee als EU geboren ouders, en Zuid/Centraal-

Amerikaanse origine¹⁹⁴. Er moet op worden gewezen dat de werkzaamheidsgraad van de personen van Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders 11,2 procentpunten lager ligt dan die van de eerste generatie. Uit de tabel blijkt ook dat de voorsprong van de tweede generatie ten opzichte van de eerste in termen van werkzaamheid groter is voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder, met uitzondering van de personen met origine EU-14, Kandidaat EU en Oceanië/Verre-Oosten. Frappant is dat de voorsprong verkleind is tussen 2008 en 2016, met uitzondering van de personen met Nabije/Midden-Oosterse (voor alle types tweede generatie) en Andere Aziatische origine (degenen met twee als niet-EU geboren ouders en die met één als EU en één als niet-EU geboren ouder). De vermindering van de kloof is groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met uitzondering van de personen met origines Oceanië/Verre Oosten, een Kandidaat-EU-land, de Maghreb en Noord-Amerika, voor wie de daling groter is voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. Globaal bekeken is de afname van het verschil het grootst voor de personen met Andere Europese origine en het kleinst voor die van Maghrebijnse origine.

De werkzaamheidsgraad per migratieachtergrond¹⁹⁵ is hoger bij de personen met ouders met de Belgische nationaliteit (verworven of zo geboren) in geval van de personen met origine in de EU, de Kandidaat-EU-landen, Andere Europese landen en ook voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders met Nabije/Midden-Oosterse origine en voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit de Maghreb, Oceanië/Verre Oosten, een Ander Aziatisch land en uit Noord-, Zuid- en Centraal-Amerika.

De tabel hierna geeft een overzicht van de werkzaamheids-, de werkloosheids- en de inactiviteitsgraad per geslacht. Net als in de algemene analyse is de **werkzaamheidsgraad** van de mannen en vrouwen met EU-14-origine met twee als EU geboren ouders hoger dan die van de personen (m/v) met één als Belg en één als EU geboren ouder en dit is het tegenovergestelde voor m/v met origine EU-13. Voor de verschillende niet-EU-origines, geldt dezelfde vaststelling voor mannen en vrouwen als in de algemene analyse, namelijk dat de werkzaamheidsgraad hoger is voor wie één als Belg en één als niet-EU geboren ouder heeft, met uitzondering van de origine Oceanië/Verre Oosten¹⁹⁶. De vrouwen van Kandidaat-EU-origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder hebben echter een hogere werkzaamheidsgraad dan de vrouwen met twee als niet-EU geboren ouders (voor de mannen is die graad het hoogst voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders). Mannen van Noord-Amerikaanse en Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders hebben de zwakste werkzaamheidsgraden (respectievelijk 24,6% en 34,1%); maar voor de vrouwen is dit het geval voor die van Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine (met respectievelijk 35,6% en 36,3%). In het algemeen is de werkzaamheidskloof tussen de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders en de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder groter bij de vrouwen dan bij de mannen, behalve voor de personen met origines EU-14, Kandidaat EU en Noord-Amerika. De verschillen zijn het grootst voor de mannen en de vrouwen met Noord-Amerikaanse en Andere Afrikaanse origine.

¹⁹⁴ Voor deze drie originegroepen, wordt dezelfde vaststelling gedaan wat betreft de personen met een als EU en de ander als niet-EU geboren en de categorie Andere.

¹⁹⁵ Zie gegevens als bijlage

¹⁹⁶ Voor de personen met origine in Oceanië/Verre-Oosten lag de werkzaamheidsgraad het hoogst voor diegenen met een als EU en de ander als niet-EU geboren ouder. De opsplitsing per geslacht staat ons niet toe om de gegevens te publiceren maar deze vaststelling wordt bevestigd en dit zowel voor de mannen als voor de vrouwen.

Tabel 39: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad in 2016 volgens origine, geslacht en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

2016		Werkzaamheidsgraad		Werkloosheidsgraad		Inactiviteitsgraad	
		2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
Mannen	EU-14	69,5%	66,9%	9,2%	9,2%	23,4%	26,3%
	EU-13	60,0%	65,1%	9,2%	9,0%	34,0%	28,4%
	Kandidaat EU	64,9%	57,7%	12,0%	13,5%	26,2%	33,3%
	Andere Europeanen	54,3%	64,5%	14,9%	9,3%	36,2%	28,8%
	Maghrebijnen	57,1%	57,7%	16,4%	12,6%	31,7%	34,0%
	Andere Afrikanen	34,1%	49,4%	15,0%	13,6%	59,9%	42,9%
	Nabije/Midden-Oosten	47,1%	53,5%	9,8%	6,6%	47,8%	42,8%
	Oceanië/Verre Oosten	52,9%	50,8%	7,6%	9,1%	42,7%	44,1%
	Andere Aziaten	57,2%	58,2%	7,5%	7,5%	38,2%	37,1%
	Noord-Amerikanen	24,6%	57,2%	:	6,3%	:	38,9%
	Zuid/Centraal-Amerikanen	48,9%	51,4%	12,4%	11,2%	44,2%	42,1%
Vrouwen	EU-14	65,0%	64,8%	8,9%	8,5%	28,6%	29,2%
	EU-13	56,2%	61,7%	9,0%	8,9%	38,3%	32,3%
	Kandidaat EU	50,2%	56,4%	16,2%	10,7%	40,1%	36,8%
	Andere Europeanen	51,1%	61,7%	14,1%	9,2%	40,6%	32,0%
	Maghrebijnen	47,7%	57,5%	18,5%	11,1%	41,5%	35,3%
	Andere Afrikanen	35,6%	51,2%	13,9%	11,2%	58,7%	42,4%
	Nabije/Midden-Oosten	36,3%	50,9%	13,9%	7,9%	57,8%	44,7%
	Oceanië/Verre Oosten	55,7%	51,8%	6,1%	6,9%	40,6%	44,4%
	Andere Aziaten	54,0%	58,4%	11,3%	7,3%	39,1%	37,0%
	Noord-Amerikanen	39,4%	54,9%	:	8,7%	:	39,9%
	Zuid/Centraal-Amerikanen	50,6%	53,9%	11,9%	9,1%	42,6%	40,6%

Evolutie 2008-2016		Werkzaamheidsgraad		Werkloosheidsgraad		Inactiviteitsgraad	
		2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
Mannen	EU-14	-3,7	-2,6	-2,0	-2,0	5,9	4,6
	EU-13	-6,0	-3,5	-1,2	-1,9	7,6	5,5
	Kandidaat EU	0,3	-3,4	-6,6	-2,2	5,5	5,8
	Andere Europeanen	-8,2	-4,5	-4,8	-0,4	14,1	5,3
	Maghrebijnen	0,8	-0,7	-8,8	-5,4	6,9	5,2
	Andere Afrikanen	-8,7	-2,4	-7,1	-4,8	14,9	6,3
	Nabije/Midden-Oosten	3,2	-0,6	-8,5	-3,3	1,5	2,7
	Oceanië/Verre Oosten	-2,9	-5,0	1,3	-1,5	2,3	6,6
	Andere Aziaten	7,1	1,1	-8,4	-3,4	-2,2	1,1
	Noord-Amerikanen	0,1	-2,1	:	-5,2	:	5,9
	Zuid/Centraal-Amerikanen	-4,5	1,2	-2,9	-3,5	7,3	0,9
Vrouwen	EU-14	1,6	1,7	-5,6	-4,9	2,8	2,0
	EU-13	-0,8	0,7	-5,3	-5,9	4,7	3,9
	Kandidaat EU	4,9	1,1	-14,1	-8,5	5,2	5,3
	Andere Europeanen	-5,0	0,3	-7,4	-4,1	12,0	2,9
	Maghrebijnen	1,3	0,1	-13,4	-6,9	9,6	5,3
	Andere Afrikanen	-9,2	1,6	-4,2	-7,8	15,4	3,5
	Nabije/Midden-Oosten	0,8	0,2	-9,6	-3,8	4,3	2,2
	Oceanië/Verre Oosten	-0,6	-0,6	-1,4	-4,3	1,5	3,4
	Andere Aziaten	6,0	1,3	-5,5	-2,7	-3,2	0,4
	Noord-Amerikanen	1,5	1,1	:	-2,4	:	0,4
	Zuid/Centraal-Amerikanen	-2,0	2,8	-4,8	-4,5	5,8	-0,2

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Zoals eerder vastgesteld zijn de mannen en de vrouwen met een lagere **werkloosheidsgraad** en **inactiviteitsgraad**, ook degenen voor wie de werkzaamheidsgraad het hoogst is. Voor de mannen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en een Ander Aziatisch land is de werkloosheidsgraad echter laag, ondanks het feit dat ook de werkzaamheidsgraad laag is. De verklaring hiervoor schuilt in een hogere inactiviteitsgraad voor deze groepen. De mannen en vrouwen van Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders, en de vrouwen met Nabije/Midden-Oosterse origine met twee als niet-EU geboren ouders hebben bijzonder hoge inactiviteitsgraden. Tussen 2008 en 2016 is de werkloosheidsgraad gedaald voor alle mannen en vrouwen, met uitzondering van de mannen met origine Oceanië/Verre Oosten met twee als niet-EU geboren ouders. Over het

algemeen is de daling sterker voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met de sterkste daling voor de mannen en de vrouwen met Maghrebijnse en Nabije/Midden-Oosterse origine met twee als niet-EU geboren ouders en de vrouwen met origine Kandidaat EU met twee als niet-EU geboren ouders. Zoals eerder vastgesteld, heeft de daling van de werkzaamheid een weerslag op de inactiviteit, die is toegenomen, met uitzondering van de mannen en de vrouwen met Andere Aziatische origine met twee als niet-EU geboren ouders. Globaal is de toename van de inactiviteit groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders dan voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder. De stijging is het grootst bij de personen met Andere Afrikaanse en Andere Europese origine met twee als niet-EU geboren ouders.

Tabel 40: Verschil in werkzaamheidsgraad in procentpunten in 2016 tussen mannen en vrouwen volgens origine en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)*

	Kloof in 2016		Evolutie 2008-2016	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	4,6	2,2	-5,3	-4,3
EU-13	3,8	3,4	-5,2	-4,2
Kandidaat EU	14,7	1,3	-4,5	-4,5
Andere Europeanen	3,3	2,8	-3,2	-4,8
Maghrebijnen	9,5	0,3	-0,5	-0,8
Andere Afrikanen	-1,5	-1,8	0,5	-4,1
Nabije/Midden-Oosten	10,8	2,5	2,4	-0,8
Oceanië/Verre Oosten	-2,8	-0,9	-2,3	-4,4
Andere Aziaten	3,2	-0,3	1,1	-0,2
Noord-Amerikanen	-14,7	2,4	-1,4	-3,2
Zuid/Centraal-Amerikanen	-1,7	-2,5	-2,5	-1,6

* Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de vrouwen lager ligt dan die van de mannen. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de vrouwen hoger ligt dan die van de mannen. Een negatieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de vrouwen ten opzichte van de mannen verbetert. Een positieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de vrouwen ten opzichte van de mannen verslechtert.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werkzaamheidsgraad van de mannen is hoger dan die van de vrouwen behalve voor de personen met Noord-Amerikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders, met Andere Aziatische origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder, en die met Oceanië/Verre Oosterse, Zuid-/Centraal-Amerikaanse en Andere Afrikaanse origine (zie voorgaande tabel). De werkzaamheidskloof tussen mannen

en vrouwen is over het algemeen groter bij personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders. De kloof is bijzonder groot tussen mannen en vrouwen met Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine met twee als niet-EU geboren ouders. De werkzaamheidskloof tussen mannen en vrouwen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder is duidelijk veel beperkter. Tussen 2008 en 2016 is de genderwerkzaamheidskloof ge-

daald voor alle groepen, met uitzondering van de personen met Nabije/Midden-Oosterse, Andere Aziatische en Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders.

Zoals hierboven werd vastgesteld, is de werkzaamheidskloof **ten opzichte van de personen van Belgische origine** (zie volgende tabel) telkens in het nadeel van de mannen en de vrouwen van buitenlandse origine (hun werkzaamheidsgraad is altijd lager dan die van de personen van Belgische origine). De vastgestelde verschillen zijn groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met uitzondering van de mannen en de vrouwen met origine EU-14 en Oceanië/Verre Oosten, en de mannen met Kandidaat-EU-origine. De werkzaamheidskloof tussen personen met een EU-origine en die van Belgische origine is kleiner dan die tussen personen met niet-EU- en die met Belgische origine, met uitzondering van de mannen met twee als EU geboren ouders uit een EU-13-land die een grotere achterstand hebben dan mannen met twee als niet-EU geboren ouders van Kandidaat-EU-origine. De verschillen in werkzaamheidsgraad zijn kleiner bij vrouwen dan bij mannen, met uitzondering van de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Kandidaat-EU-, Maghrebijnse en Nabije/Midden-Oosterse origine. Voor de mannen is de kloof ten opzichte van de personen van Belgische origine bijzonder groot voor de personen met

Andere Afrikaanse en Noord-Amerikaanse origine; en voor de vrouwen vooral bij die van Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine. Tussen 2008 en 2016 verkleinden de werkzaamheidskloven t.o.v. de personen van Belgische origine voor de vrouwen, met uitzondering van de vrouwen van Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders en de vrouwen met EU-14-origine. De dalingen zijn groter voor de vrouwen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met uitzondering van die met EU-13- en Andere Europese origine, en in het bijzonder voor de vrouwen uit een Ander Aziatisch land en uit een Kandidaat-EU-land. Voor de mannen is het verschil in werkzaamheidsgraad vergeleken met de personen van Belgische origine vermindert voor de personen uit een Ander Aziatisch land (de grootste daling), het Nabije/Midden-Oosten, de Maghreb en uit Noord-Amerika, zowel voor zij met twee als niet-EU geboren ouders als voor diegenen met een als Belg en de ander als niet-EU geboren ouder, en ook voor de mannen met origine in een Kandidaat-EU-land met twee als niet-EU geboren ouders. Het verschil is in het bijzonder toegenomen voor de mannen uit een Ander Afrikaans land en een Ander Europees land met twee als niet-EU geboren ouders. Voor de mannen met een als Belg en een als EU/niet-EU geboren ouder is de evolutie minder uitgesproken.

Tabel 41: Werkzaamheidskloof in procentpunten voor mannen en vrouwen in 2016 t.o.v. de personen van Belgische origine en t.o.v. de 1ste generatie, volgens origine en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)*

Vergeleken met Belgische origine								
	Kloof in 2016				Evolutie 2008-2016			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	-6,4	-9,0	-6,4	-6,7	-1,0	0,1	-0,2	-0,1
EU-13	-15,9	-10,8	-15,3	-9,7	-3,3	-0,8	6,4	7,8
Kandidaat EU	-11,0	-18,2	-21,2	-15,0	3,0	-0,7	12,0	8,2
Andere Europeanen	-21,6	-11,4	-20,3	-9,7	-5,6	-1,8	2,1	7,4
Maghrebijnen	-18,8	-18,2	-23,8	-14,0	3,5	2,0	8,5	7,3
Andere Afrikanen	-41,8	-26,5	-35,8	-20,2	-6,1	0,2	-2,0	8,8
Nabije/Midden-Oosten	-28,8	-22,4	-35,1	-20,5	5,8	2,1	7,9	7,3
Oceanië/Verre Oosten	-23,0	-25,1	-15,7	-19,7	-0,2	-2,4	6,6	6,5
Andere Aziaten	-18,7	-17,7	-17,4	-13,0	9,7	3,8	13,1	8,4
Noord-Amerikanen	-51,3	-18,7	-32,1	-16,5	2,7	0,6	8,6	8,2
Zuid/Centraal-Amerikanen	-27,0	-24,5	-20,8	-17,5	-1,8	3,9	5,1	10,0

Vergeleken met de 1 ^{ste} generatie								
	Kloof in 2016				Evolutie 2008-2016			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	10,5	8,0	11,3	11,1	-4,0	-2,9	-3,8	-3,7
EU-13	-6,8	-1,7	-0,6	5,0	-10,7	-8,2	-9,2	-7,8
Kandidaat EU	5,0	-2,2	13,0	19,2	-2,3	-6,1	12,7	8,9
Andere Europeanen	0,1	10,3	7,1	17,8	-19,0	-15,2	-19,1	-13,7
Maghrebijnen	0,3	1,0	12,0	21,8	-1,9	-3,4	-0,9	-2,1
Andere Afrikanen	-14,7	0,5	-7,5	8,1	-13,7	-7,4	-20,3	-9,5
Nabije/Midden-Oosten	8,2	14,5	11,5	26,1	10,3	6,6	14,4	13,9
Oceanië/Verre Oosten	-3,6	-5,7	9,0	5,0	-8,0	-10,1	-18,4	-18,5
Andere Aziaten	3,0	3,9	7,5	11,9	5,4	-0,5	3,3	-1,4
Noord-Amerikanen	-13,7	18,9	6,1	21,6	-0,6	-2,8	11,1	10,7
Zuid/Centraal-Amerikanen	-7,8	-5,3	-3,0	0,4	-8,3	-2,6	-27,4	-22,5

* *Ten opzichte van de personen van Belgische origine:* Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de personen van Belgische origine. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de personen van Belgische origine. *Ten opzichte van de eerste generatie:* Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de eerste generatie. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de eerste generatie. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de eerste generatie. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de eerste generatie.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werkzaamheidskloof tussen de verschillende types tweede generatie en de eerste generatie van elke origine, in de voorgaande tabel, toont dat over het algemeen de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger is

dan die van de eerste generatie. Voor de vrouwen met Andere Afrikaanse, Zuid/Centraal-Amerikaanse en EU-13-origine met twee als EU/niet-EU geboren ouders heeft de eerste generatie echter hogere werkzaamheidsgra-

den dan de tweede generatie. De voorsprong in werkzaamheidsgraad die vrouwen van de tweede generatie hadden is tussen 2008 en 2016 gedaald, met uitzondering voor de vrouwen met Andere Aziatische (met twee niet-EU-ouders), Nabije/Midden-Oosterse, een Kandidaat-EU- en Noord-Amerikaanse origine. De verschillen in werkzaamheidsgraad tussen de mannen van de eerste en de tweede generatie zijn kleiner dan de verschillen opgemeten voor de vrouwen. Daar waar voor de meeste groepen de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de eerste generatie, is dit niet het geval voor de mannen met Andere Afrikaanse en Noord-Amerikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders, voor die met Kandidaat-EU-origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder en die met origine EU-13, Oceanië/Verre Oosten en Zuid/Centraal-Amerika. De voorsprong die de mannen van de tweede generatie hadden is geslonken tussen 2008 en 2016 behalve voor de mannen met Andere Aziatische origine met twee als niet-EU geboren ouders en die met Nabije/Midden-Oosterse origine. De tabel geeft ook aan dat deze voorsprong groter is voor zowel de mannen als de vrouwen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder, met uitzondering van de personen met EU-14- en Oceanië/Verre Oosterse origine en de mannen met Kandidaat-EU-origine. Gemiddeld loopt die voorsprong sneller terug voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders.

De volgende tabel geeft een overzicht van de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad per **gewest**. Ongeacht het gewest is de werkzaamheidsgraad van personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders lager dan die van personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder, behalve voor de personen met Oceanië/Verre Oosterse origine in Brussel en Wallonië, de personen met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine te Brussel, die met EU-14- en Kandidaat-EU-origine in Wallonië en die met Andere Aziatische origine in Vlaanderen. De laagste werkzaamheidsgraden worden opgemeten te Brussel, voor de personen met Andere

Afrikaanse origine, de personen met twee als niet-EU geboren ouders uit het Nabije/Midden-Oosten en diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder met origine in Zuid/Centraal-Amerika. In Wallonië hebben de personen met Andere Afrikaanse origine, die met twee als niet-EU geboren ouders van Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine en die met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit Oceanië/Verre Oosten de laagste werkzaamheidsgraden. In Vlaanderen hebben de personen met twee als niet-EU geboren ouders met Noord-Amerikaanse en Andere Afrikaanse origine en de personen met origine Nabije/Midden-Oosten de laagste werkzaamheidsgraden.

Wat betreft de evolutie van de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad en de daling van die laatste, kunnen dezelfde belangrijkste conclusies worden getrokken als uit de algemene analyse. Maar de daling van de werkzaamheidsgraad van de personen met Andere Afrikaanse origine is minder uitgesproken in Brussel dan in de twee andere gewesten. Voor de personen met twee als EU geboren ouders uit een EU-13-land en de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder van Andere Europese origine daarentegen is de daling er groter dan in de twee andere gewesten. We moeten ook wijzen op de grotere afname van de werkzaamheidsgraad van de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Europese origine in Wallonië en in Vlaanderen, en van die met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder met origine Oceanië/Verre Oosten in Wallonië en van diegenen met twee als niet-EU geboren ouders met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine in Vlaanderen. De evolutie tussen 2008 en 2016 voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder is in Vlaanderen minder sterk dan in de twee andere gewesten. Ook is bij de personen met Andere Aziatische origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder in Brussel en de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders met EU-13- en Andere Europese origine in Vlaanderen de werkloosheidsgraad gestegen.

Tabel 42: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad in 2016 volgens origine, gewest en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

	Werkzaamheidsgraad				Werkloosheidsgraad			
	2016		Evolutie 2008-2016		2016		Evolutie 2008-2016	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
Brussel								
EU-14	61,4 %	63,3 %	-3,2	-0,7	12,2 %	10,4 %	-3,5	-3,7
EU-13	50,6 %	62,0 %	-7,6	-3,1	12,0 %	12,2 %	-4,0	-1,4
Kandidaat EU	53,4 %	57,8 %	1,2	2,5	18,3 %	13,3 %	-12,4	-7,6
Andere Europeanen	51,2 %	56,4 %	-1,2	-6,6	18,9 %	14,8 %	-12,4	0,1
Maghrebijnen	47,8 %	52,5 %	0,3	-1,2	21,0 %	15,3 %	-13,0	-7,3
Andere Afrikanen	35,6 %	46,7 %	-7,8	-1,9	16,6 %	13,3 %	-6,0	-10,2
Nabije/Midden-Oosten	39,9 %	55,5 %	-1,0	0,7	13,2 %	7,7 %	-11,7	-4,1
Oceanië/Verre Oosten	55,5 %	51,6 %	-4,5	-0,9	8,5 %	8,6 %	:	-3,8
Andere Aziaten	52,8 %	57,0 %	8,4	-3,4	10,6 %	10,1 %	-11,1	0,7
Noord-Amerikanen	:	56,8 %	:	3,2	:	9,0 %	:	-8,1
Zuid/Centraal-Amerikanen	50,7 %	49,9 %	-0,1	6,8	14,8 %	13,1 %	-5,9	-5,8
Wallonië								
EU-14	66,9 %	62,4 %	-0,8	-0,1	9,7 %	11,2 %	-4,3	-5,0
EU-13	59,9 %	60,9 %	-1,3	-0,8	9,4 %	10,5 %	-4,8	-5,8
Kandidaat EU	50,3 %	49,4 %	4,2	-1,0	18,7 %	16,6 %	-16,1	-7,9
Andere Europeanen	52,9 %	62,4 %	-9,8	-0,9	14,2 %	10,7 %	-2,1	-3,1
Maghrebijnen	50,1 %	51,8 %	-0,3	1,9	18,2 %	14,6 %	-12,1	-10,0
Andere Afrikanen	29,0 %	48,9 %	-11,0	2,4	16,2 %	14,6 %	-5,7	-6,9
Nabije/Midden-Oosten	42,7 %	52,9 %	3,6	0,6	14,0 %	8,9 %	-8,9	-2,7
Oceanië/Verre Oosten	50,1 %	43,2 %	2,2	-8,7	6,3 %	11,3 %	-9,3	-4,1
Andere Aziaten	54,3 %	54,6 %	4,9	0,0	11,4 %	9,4 %	-5,8	-2,5
Noord-Amerikanen	40,5 %	55,7 %	:	-1,8	:	8,9 %	:	-5,9
Zuid/Centraal-Amerikanen	43,5 %	49,4 %	2,2	0,5	14,1 %	13,9 %	:	-4,4
Vlaanderen								
EU-14	70,1 %	72,5 %	-0,4	-1,0	6,1 %	4,8 %	-1,6	-0,4
EU-13	57,7 %	68,5 %	-5,1	-2,3	7,5 %	5,3 %	0,2	-0,5
Kandidaat EU	62,1 %	62,7 %	2,0	-3,0	10,6 %	8,8 %	-5,3	-1,9
Andere Europeanen	54,1 %	66,1 %	-12,2	-2,2	10,3 %	5,8 %	2,2	-1,3
Maghrebijnen	58,7 %	67,3 %	1,4	-2,0	13,2 %	7,6 %	-5,4	-1,5
Andere Afrikanen	39,8 %	54,6 %	-10,0	-4,6	10,3 %	9,1 %	-0,7	-1,3
Nabije/Midden-Oosten	43,4 %	49,7 %	4,4	-0,8	9,1 %	5,7 %	-2,6	-3,3
Oceanië/Verre Oosten	56,0 %	57,1 %	-1,9	0,7	6,4 %	5,9 %	:	-1,5
Andere Aziaten	60,5 %	60,2 %	4,4	2,8	6,1 %	6,0 %	-1,2	-4,0
Noord-Amerikanen	25,7 %	56,1 %	-1,5	-0,8	:	6,1 %	:	-0,2
Zuid/Centraal-Amerikanen	52,7 %	56,2 %	-11,0	-2,0	8,1 %	6,5 %	:	-1,6

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Niet verrassend toont de analyse per opleidingsniveau (zie volgende tabel) dat hoe hoger het opleidingsniveau, hoe hoger de werkzaamheidsgraad is. Globaal is, ongeacht het opleidingsniveau, de werkzaamheidsgraad hoger wanneer men één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder heeft. Dit is echter niet het geval voor de personen met origine EU-14 en

Oceanië/Verre Oosten voor de drie opleidingsniveaus, origine Kandidaat EU met ofwel maximaal een getuigschrift van het lager secundair onderwijs of een diploma hoger onderwijs, en die met origine Zuid/Centraal-Amerika met een diploma van het hoger secundair onderwijs. De werkzaamheidskloof tussen personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders en die

met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder is bijzonder groot – en dit ten gunste van deze laatste groep – voor de personen met Andere Afrikaanse origine die ten hoogste het lager secundair of het hoger secundair onderwijs hebben afgerond, en ook voor de gediplomeerden van het hoger secundair en het hoger onderwijs met Noord-Amerikaanse origine. De werkzaamheidskloof tussen de personen met maximaal een getuigschrift van het lager secundair

en met een diploma van het hoger onderwijs varieert tussen 24,3 procentpunten voor de personen met Kandidaat-EU-origine met twee als niet-EU geboren ouders en 43,4 punten voor de personen met Andere Afrikaanse origine met twee als niet-EU geboren ouders. De verschillen zijn het grootst voor de personen met Andere Afrikaanse origine, zowel diegenen met twee als niet-EU geboren ouders als die met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.

Tabel 43: Werkzaamheidsgraad in 2016 volgens origine, opleidingsniveau en type 2de generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)

2016	Laag		Midden		Hoog	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	51,3 %	48,0 %	70,8 %	69,3 %	81,8 %	79,5 %
EU-13	39,7 %	44,4 %	62,0 %	65,9 %	74,2 %	79,0 %
Kandidaat EU	49,1 %	40,3 %	60,0 %	62,7 %	73,5 %	72,5 %
Andere Europeanen	43,9 %	43,9 %	56,1 %	64,2 %	69,6 %	77,8 %
Maghrebijnen	37,7 %	39,3 %	55,5 %	63,2 %	72,5 %	73,7 %
Andere Afrikanen	16,9 %	31,5 %	40,4 %	52,7 %	60,3 %	68,1 %
Nabije/Midden-Oosten	25,9 %	34,5 %	47,6 %	48,1 %	60,5 %	68,8 %
Oceanië/Verre Oosten	34,3 %	30,5 %	56,1 %	55,1 %	70,2 %	64,7 %
Andere Aziaten	34,8 %	37,7 %	56,0 %	56,1 %	73,6 %	73,8 %
Noord-Amerikanen	:	41,3 %	44,2 %	58,4 %	60,7 %	72,5 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	32,1 %	34,8 %	52,8 %	50,7 %	67,2 %	67,2 %

Evolutie 2008-2016	Laag		Midden		Hoog	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
EU-14	-6,5	-7,7	0,7	1,2	5,0	6,0
EU-13	-7,9	-7,7	-3,8	-0,8	-0,4	3,8
Kandidaat EU	-1,1	-5,2	4,6	0,9	8,7	10,8
Andere Europeanen	-1,6	-8,2	-6,3	-2,5	-3,1	4,7
Maghrebijnen	-2,7	-8,5	3,9	3,5	7,9	9,0
Andere Afrikanen	-14,2	-10,9	-2,0	2,2	9,5	12,0
Nabije/Midden-Oosten	-0,3	-5,5	2,8	1,2	15,6	7,5
Oceanië/Verre Oosten	-25,2	-22,6	1,4	4,2	10,0	6,2
Andere Aziaten	-10,7	-13,7	7,5	3,6	21,7	9,3
Noord-Amerikanen	:	-7,7	5,3	0,5	16,3	7,2
Zuid/Centraal-Amerikanen	-7,9	-11,7	-2,0	-0,5	9,9	14,4

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De werkzaamheidsgraad van de personen met maximaal een getuigschrift van het lager secundair onderwijs is tussen 2008 en 2016 gedaald voor alle categorieën. De grootste dalingen zijn vastgesteld voor de personen met origine Oceanië/Verre-Oosten. Voor de gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs

is de werkzaamheidsgraad gestegen, behalve voor de personen met EU-13-origine, Andere Europese origine (grootste daling) en met Zuid-Amerikaanse origine – zowel zij met twee als EU/niet-EU geboren ouders als zij met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder –, en de personen met twee als niet-EU geboren

ouders met Andere Afrikaanse origine. Voor de personen met een diploma van het hoger onderwijs ten slotte, is de werkzaamheidsgraad gestegen (grootste stijging voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders met Andere Aziatische origine) behalve voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders met EU-13- en Andere Europese origine.

De werkzaamheidskloof **tussen de personen van Belgische origine en de tweede generatie** is negatief, dit betekent dat de werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine hoger ligt dan die van de tweede generatie (zie volgende tabel). Over het algemeen is het verschil groter voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders, met uitzondering van de personen met EU-14- en Oceanië/Verre Oosterse origine voor de drie opleidingsniveaus, met Kandidaat-EU-origine voor de personen met maximaal een diploma van het lager secundair en het hoger onderwijs, en met Zuid/Centraal-Amerikaanse origine voor de gediplomeerden van het hoger secundair. Tussen 2008 en 2016 is het verschil tussen de personen van Belgische origine en de tweede generatie kleiner geworden (dat wil zeggen dat de voorsprong op vlak van werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine verkleint) voor de personen met een diploma van het hoger secundair en het hoger onderwijs, behalve voor de personen met EU-13- en Andere Europese origine met twee als EU/niet-EU geboren ouders en de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder met Andere Europese origine. De kloof is vooral gekrompen voor de personen met Andere Aziatische origine met twee als niet-EU geboren ouders. Voor de personen met hoogstens een diploma van het lager secundair onderwijs neemt het verschil toe (dit betekent dat de achterstand van de tweede generatie groeit) voor alle personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder; dezelfde vaststelling geldt voor de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders met uitzondering van de personen met origines Kandidaat-EU, Andere Europese landen, de Maghreb en het Nabije/Midden-Oosten. De verschillen in werkzaamheidsgraad **tussen de tweede**

generatie en de eerste generatie per opleidingsniveau vertonen opvallende tegenstellingen. Daar waar de tweede generatie met een diploma van het hoger onderwijs een voorsprong heeft op de eerste generatie (dus dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger is dan die van de eerste generatie), is dat niet het geval voor de tweede generatie met ten hoogste een diploma van het lager secundair onderwijs (behalve voor de personen met EU-14- en Kandidaat-EU-origine, en de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit het Nabije/Midden-Oosten). Het verschil is voor de personen met een diploma van het hoger onderwijs tussen 2008 en 2016 toegenomen ten gunste van de tweede generatie, behalve voor de personen met EU-13- en Andere Europese origine, terwijl het is afgenomen voor de personen met ten hoogste een diploma van het lager secundair, behalve voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders uit het Nabije/Midden-Oosten. Voor de personen met een diploma van het hoger secundair onderwijs kunnen twee groepen geïdentificeerd worden. De eerste waarvoor de tweede generatie hogere werkzaamheidsgraden heeft dan de eerste (dus een verschil in het voordeel van de eerste groep) en de tweede die bestaat uit de personen met origines EU-14, een EU-13, een Kandidaat-EU-land, een Ander Europees land en de Maghreb. Bij hen is de voorsprong het grootst voor de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder. Het verschil verkleint (de voorsprong van de tweede generatie neemt af) of blijft stabiel voor hen tussen 2008 en 2016, met uitzondering van de personen met twee als niet-EU geboren ouders met Kandidaat-EU-origine. Voor de andere origines, met uitzondering van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit Noord-Amerika, is de werkzaamheidsgraad van de eerste generatie hoger dan die van de tweede generatie. De achterstand voor deze groep is in het algemeen groter voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders. Het verschil wordt groter (dit wil zeggen dat de voorsprong van de eerste generatie groeit) tussen 2008 en 2016, met uitzondering van de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en Andere Aziatische landen.

Tabel 44: Werkzaamheidskloof in procentpunten in 2016 t.o.v. de personen van Belgische origine en de 1ste generatie volgens origine, opleidingsniveau en type 2de generatie, en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)*

	Kloof met Belgische origine				Kloof met de 1 ^{ste} generatie			
	2016		Evolutie 2008-2016		2016		Evolutie 2008-2016	
	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU	2 ouders geboren als EU/niet-EU	1 ouder geboren als Belg & de andere geboren als EU/niet-EU
Laag								
EU-14	-3,7	-7,0	-1,3	-2,5	4,9	1,6	-8,1	-9,3
EU-13	-15,3	-10,6	-2,7	-2,5	-13,2	-8,5	-9,8	-9,6
Kandidaat EU	-5,8	-14,7	4,1	0,0	8,9	0,0	-4,5	-8,6
Andere Europeanen	-11,1	-11,1	3,6	-3,0	-0,7	-0,6	-11,7	-18,3
Maghrebijnen	-17,2	-15,7	2,5	-3,3	-1,5	0,1	-7,5	-13,3
Andere Afrikanen	-38,1	-23,5	-9,0	-5,7	-26,2	-11,7	-20,6	-17,3
Nabije/Midden-Oosten	-29,1	-20,5	4,9	-0,3	-5,9	2,8	2,6	-2,6
Oceanië/Verre Oosten	-20,7	-24,5	-20,0	-17,4	-26,0	-29,8	-31,8	-29,2
Andere Aziaten	-20,2	-17,3	-5,5	-8,5	-15,7	-12,8	-15,0	-18,0
Noord-Amerikanen	:	-13,7	:	-2,5	:	-3,3	:	-10,2
Zuid/Centraal-Amerikanen	-22,9	-20,2	-2,7	-6,5	-22,1	-19,4	-15,1	-18,8
Midden								
EU-14	-3,6	-5,1	2,4	2,8	13,2	11,7	-0,1	0,4
EU-13	-12,4	-8,4	-2,2	0,8	1,6	5,5	-7,7	-4,8
Kandidaat EU	-14,4	-11,7	6,2	2,5	3,9	6,6	2,7	-1,0
Andere Europeanen	-18,3	-10,2	-4,7	-0,9	0,8	8,9	-13,6	-9,8
Maghrebijnen	-18,9	-11,1	5,5	5,1	0,9	8,6	0,9	0,5
Andere Afrikanen	-33,9	-21,7	-0,4	3,8	-13,0	-0,7	-10,6	-6,3
Nabije/Midden-Oosten	-26,8	-26,3	4,4	2,8	-1,1	-0,6	3,4	1,8
Oceanië/Verre Oosten	-18,3	-19,2	3,0	5,8	-10,1	-11,0	-2,3	0,4
Andere Aziaten	-18,3	-18,3	9,1	5,2	-3,5	-3,5	7,6	3,6
Noord-Amerikanen	-30,2	-16,0	6,9	2,1	-7,9	6,4	0,5	-4,3
Zuid/Centraal-Amerikanen	-21,6	-23,7	-0,4	1,2	-8,2	-10,3	-9,0	-7,4
Hoog								
EU-14	-2,4	-4,8	3,9	4,9	23,1	20,7	0,7	1,7
EU-13	-10,1	-5,3	-1,4	2,8	14,8	19,7	-6,2	-2,0
Kandidaat EU	-10,8	-11,7	7,7	9,7	13,1	12,1	4,1	6,2
Andere Europeanen	-14,6	-6,4	-4,1	3,6	14,1	22,3	-15,5	-7,7
Maghrebijnen	-11,7	-10,5	6,8	7,9	11,2	12,4	5,4	6,5
Andere Afrikanen	-24,0	-16,1	8,4	11,0	1,4	9,2	0,6	3,2
Nabije/Midden-Oosten	-23,8	-15,4	14,5	6,4	10,7	19,0	17,5	9,4
Oceanië/Verre Oosten	-14,0	-19,5	8,9	5,2	4,7	-0,8	2,8	-0,9
Andere Aziaten	-10,7	-10,5	20,7	8,2	12,0	12,3	17,0	4,5
Noord-Amerikanen	-23,5	-11,7	15,2	6,2	3,6	15,4	14,5	5,5
Zuid/Centraal-Amerikanen	-17,1	-17,1	8,9	13,4	7,3	7,4	2,3	6,8

* *Ten opzichte van de personen van Belgische origine: Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de personen van Belgische origine. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de personen van Belgische origine. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de personen van Belgische origine. Ten opzichte van de eerste generatie: Een negatief verschil (rood) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie lager ligt dan die van de eerste generatie. Een positief verschil (groen) betekent dat de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger ligt dan die van de eerste generatie. Een negatieve evolutie van het verschil (rood) betekent dat de situatie van de tweede generatie verslechtert ten opzichte van de eerste generatie. Een positieve evolutie van het verschil (groen) betekent dat de situatie van de tweede generatie verbetert ten opzichte van de eerste generatie.*

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

3. CONCLUSIE

Wanneer we ons concentreren op de twee belangrijkste types tweede generatie – ter herinnering, de personen met twee als EU/niet-EU geboren ouders en de personen met één als Belg en één als EU/niet-EU geboren ouder – kunnen we uit de analyse de volgende grote conclusies trekken. We kunnen drie originegroepen onderscheiden: de personen met een EU-origine (EU-14 en EU-13), de personen uit een Kandidaat-EU-land en de Maghreb, en de personen uit de andere niet-EU-landen.

Personen met een EU-origine:

- › **Demografie:** Zij behoren voornamelijk tot de groep personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (68,7% voor de personen uit de EU-14 en 72,7% voor de EU-13). Dit aandeel stijgt tussen 2008 en 2016. Het aandeel personen met twee als EU geboren ouders is groter onder de personen uit de EU-14 dan onder de EU-13. De meeste van deze personen bezitten een diploma van het hoger secundair onderwijs. Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs is groter voor de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder.
- › **Werkzaamheidsgraad:** De werkzaamheidsgraad van de personen met origine EU-14 met twee als EU geboren ouders is hoger dan die van de personen met één als Belg en één als EU geboren ouder (dit is ook het geval in Wallonië, maar niet in Vlaanderen en Brussel). Voor de personen met origine EU-13 geldt het omgekeerde. Deze vaststellingen gelden ook ongeacht het opleidingsniveau. De werkzaamheidsgraad van de personen met origine EU-14 ligt hoger dan van die met origine EU-13. Tussen 2008 en 2016 daalt hij voor de twee origines, maar sterker voor de personen met twee als EU geboren ouders uit de EU-13.
- › **Werkloosheidsgraad:** De werkloosheidsgraden voor de twee origines en voor de twee types generaties die werden geanalyseerd liggen zeer dicht bij mekaar en de graad daalt ook in dezelfde mate voor al deze groepen.
- › **Geslacht:** De werkzaamheidsgraad van de mannen is hoger dan die van de vrouwen en het verschil is lichtjes groter wanneer de personen twee als EU geboren ouders hebben. Het verschil neemt af tussen 2008 en 2016 en sterker voor de personen met twee als EU geboren ouders.
- › **Kloof t.o.v. de personen van Belgische origine:** De werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine ligt hoger dan die van alle groepen van de tweede generatie van EU-origine. Het verschil met de personen van Belgische origine is het hoogst voor de personen met origine EU-13. Voor de personen met EU-14-origine is het verschil groter voor diegenen met één als Belg en één als EU geboren ouder en, voor de personen met origine EU-13, is het groter voor diegenen met twee als EU geboren ouders. Het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine neemt toe en in het bijzonder voor diegenen met twee als EU geboren ouders. Maar het verschil is kleiner geworden voor de gediplomeerden van het hoger secundair en het hoger onderwijs met origine EU-14 en voor dezelfde types gediplomeerden met één als Belg en één als EU geboren ouder uit de EU-13.
- › **Kloof t.o.v. de eerste generatie:** Voor de personen met origine EU-14 is de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie hoger dan die van de eerste generatie. Dit is ook het geval voor de personen van EU-13-origine met één als Belg en één als EU geboren ouder, maar voor de personen met twee als EU geboren ouders stellen we het tegenovergestelde vast. Voor de personen die ten hoogste beschikken over een diploma van het lager secundair met origine EU-13, is de werkzaamheidsgraad van de eerste generatie hoger dan die van de tweede generatie. Het verschil is het grootst voor diegenen met twee als EU geboren ouders. De voorsprong van de tweede generatie wordt kleiner en dit in sterkere mate voor de personen met twee als EU geboren ouders en voor de personen met EU-13-origine.

Personen met origine in een Kandidaat-EU-land en de Maghreb:

- › **Demografie:** De overgrote meerderheid onder hen behoort tot de groep personen met twee als niet-EU geboren ouders (91,9% voor de personen met Kandidaat-EU-origine en 80,1% voor de personen met Maghrebijnse origine). Dit percentage daalt licht tussen 2008 en 2016. De meeste van deze personen bezitten een diploma van het hoger secundair onderwijs. Het aandeel personen met een diploma van het hoger onderwijs is groter voor de personen met één als Belg geboren en één als niet-EU geboren ouder.
- › **Werkzaamheidsgraad:** De werkzaamheidsgraad van de personen met Kandidaat-EU-origine met twee als niet-EU geboren ouders is beter dan die van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder (dat is ook het geval in Wallonië maar niet in Brussel en Vlaanderen). Voor de personen met Maghrebijnse origine geldt het tegenovergestelde. Deze twee vaststellingen gelden ook ongeacht het opleidingsniveau, met uitzondering van de gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs met Kandidaat-EU-origine. Voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders ligt de werkzaamheidsgraad van de personen met Kandidaat-EU-origine hoger dan die met Maghrebijnse origine. Voor diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder is dit het tegenovergestelde. De werkzaamheidsgraad stijgt tussen 2008 en 2016 voor deze twee origines met twee als niet-EU geboren ouders en daalt voor diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.
- › **Werkloosheidsgraad:** De werkloosheidsgraden van deze twee origines met twee als niet-EU geboren ouders zijn hoger dan die van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. Voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders ligt de werkloosheidsgraad van de personen met Kandidaat-EU-origine lager dan van die met Maghrebijnse origine. Voor diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder is dit het tegenovergestelde. De werkloosheidsgraad daalt voor alle groepen, maar

in sterkere mate voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders.

- › **Geslacht:** De werkzaamheidsgraad van de mannen is hoger dan die van de vrouwen en het verschil is heel groot wanneer de personen twee als niet-EU geboren ouders hebben. Het verschil vermindert tussen 2008 en 2016 voornamelijk voor de personen met Kandidaat-EU-origine.
- › **Kloof t.o.v. de personen van Belgische origine:** De werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine ligt hoger dan die van alle groepen van de tweede generatie van Kandidaat-EU- en Maghrebijnse origine. Voor de personen met Kandidaat-EU-origine is het verschil groter voor diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder en, voor de personen met origine in de Maghreb is het verschil groter voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders. Het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine vermindert, in het bijzonder voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders. Voor de personen met ten hoogste een diploma van het lager secundair onderwijs van Maghrebijnse origine met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder, wordt de kloof groter.
- › **Kloof t.o.v. de eerste generatie:** De werkzaamheidsgraad van de tweede generatie is hoger dan die van de eerste generatie behalve voor de personen met maximaal een diploma van het lager secundair met twee als niet-EU geboren ouders van Maghrebijnse origine. Voor de personen van Kandidaat-EU-origine is het verschil groter voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders en, voor die van Maghrebijnse origine, is het verschil groter voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. De voorsprong van de tweede generatie verkleint, in sterkere mate voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.

Personen met origine in andere niet-EU-landen:

- › **Demografie:** De meerderheid behoort tot de groep personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder. Dit aandeel stijgt tussen 2008 en 2016 behalve voor de

personen met Andere Europese, Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Noord-Amerikaanse origine. De personen met Andere Europese, Andere Afrikaanse, Andere Aziatische, Zuid/Centraal-Amerikaanse origine en die met twee als niet-EU geboren ouders uit het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika hebben voor de grote meerderheid een diploma van het hoger secundair onderwijs. De personen met origine Oceanië/Verre Oosten en diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder uit het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika hebben meestal een diploma van het hoger onderwijs. Het aandeel gediplomeerden hoger onderwijs is groter voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder behalve voor de personen met Oceanië/Verre Oosterse en Andere Aziatische origine.

- > **Werkzaamheidsgraad:** De werkzaamheidsgraden van de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder ligt hoger dan die van de personen met twee als niet-EU geboren ouders, met uitzondering van diegenen met origine Oceanië/Verre Oosten (zij het niet in Vlaanderen) en Zuid/Centraal-Amerika in Brussel. Deze vaststellingen zijn dezelfde ongeacht het opleidingsniveau, met uitzondering van de gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine voor wie het tegenovergestelde geldt. De werkzaamheidsgraad daalt tussen 2008 en 2016 (in het bijzonder voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Europese en Andere Afrikaanse origine) behalve voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische origine (opvallend is de stijging van de werkzaamheid van de personen met twee als niet-EU geboren ouders voor deze twee groepen). De inactiviteitsgraad is bijzonder hoog voor de personen met Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine. Deze graad stijgt voor alle groepen, behalve voor die van Andere Aziatische origine. De stijging is bijzonder groot voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Afrikaanse en Andere Europese origine.
- > **Werkloosheidsgraad:** De werkloosheidsgraden van de personen met twee als niet-EU geboren ouders liggen hoger dan van diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder behalve voor diegenen met origine Oceanië/Verre-Oosten. De werkloosheidsgraad daalt tussen 2008 en 2016 en dit in sterkere mate voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische origine.
- > **Geslacht:** De werkzaamheidsgraad van de mannen is hoger dan die van de vrouwen behalve voor de personen van Andere Afrikaanse, Oceanië/Verre Oosterse, Zuid/Centraal-Amerikaanse origine en diegenen met twee als niet-EU geboren ouders uit Noord-Amerika. Het verschil is groter wanneer de personen twee als niet-EU geboren ouders hebben. Het verschil verkleint tussen 2008 en 2016 en dit in sterkere mate voor diegenen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder.
- > **Kloof t.o.v. de personen van Belgische origine:** De werkzaamheidsgraad van de personen van Belgische origine ligt hoger dan die van de hele tweede generatie van niet-EU-origine. Het verschil t.o.v. de personen van Belgische origine is het grootst voor de personen met Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse origine, en diegenen met twee als niet-EU geboren ouders uit Noord-Amerika. Het verschil is groter voor de personen met twee als niet-EU geboren ouders behalve voor diegenen met origine Oceanië/Verre-Oosten. Het verschil ten opzichte van de personen van Belgische origine wordt kleiner behalve voor de personen van Andere Europese en Oceanië/Verre Oosterse origine, en voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Afrikaanse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine. Algemeen wordt het verschil niet kleiner voor de personen met ten hoogste een diploma van het lager secundair. De krimp van de kloof is opvallender voor diegenen met twee als niet-EU geboren ouders.
- > **Kloof t.o.v. de eerste generatie:** De werkzaamheidsgraad van de tweede generatie is hoger dan die van de eerste generatie behalve voor de personen met origine in Zuid/Centraal-Amerika en diegenen met twee als niet-EU

geboren ouders van Andere Afrikaanse origine voor wie het tegenovergestelde wordt vastgesteld. Globaal gezien geldt de voorsprong van de tweede generatie niet voor de personen met maximaal een diploma van het lager en het hoger secundair. Het verschil is groter voor de personen met één als Belg en één als niet-EU geboren ouder (dit verschil is bijzonder groot voor de personen van Noord-Amerikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine). De voorsprong van de tweede generatie vermindert, behalve voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en diegenen met twee als niet-EU geboren ouders uit een Ander Aziatisch land. De voorsprong verkleint zeer sterk voor de personen van Andere Europese origine en de personen met twee als niet-EU geboren ouders van Andere Afrikaanse origine.

Belgique

7

VERBLIJFSREDENEN

150 m

SLEUTELEMENTEN

PERSONEN DIE TUSSEN 2010 EN 2016 NIEUW ZIJN INGESCHREVEN IN HET RIJKSREGISTER

- › Personen uit de EU (EU-14 en EU-13) hebben het grootste aandeel van de verblijfsredenen werk.
- › Bij de redenen gezinshereniging zijn de aandelen het grootst voor personen van Andere Europese (51,3%), Andere Aziatische (52,4%), Zuid/Centraal-Amerikaanse (54,6%), Kandidaat EU (68,2%) of Maghrebijnse (74,5%) origine.
- › Voor personen ingeschreven met de reden studies, vinden we de grootste aandelen terug onder de personen met origine Oceanië/Verre Oosten (20,7%), en Noord-Amerika (26,5%).
- › Voor de personen die een beschermingsregeling genieten, komen de drie grootste aandelen toe aan diegenen van Nabije/Midden-Oosterse (67,4%), Andere Aziatische (26,9%) en Andere Afrikaanse origine (23,4%).
- › Voor de redenen regularisatie bij de eerste inschrijving in het Rijksregister bedragen de aandelen niet meer dan 9,2% (Maghrebijnse origine) behalve voor de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine met een aandeel van 14,6%.

SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE VIJF JAAR NA INSCHRIJVING, VOOR PERSONEN DIE TUSSEN 2010 EN 2012 NIEUW ZIJN GEREGEREESTREED IN HET RIJKSREGISTER

- › Personen die als redenen voor hun verblijfwerk hebben, werken in 60% van de gevallen (personen met Oceanië/Verre Oosterse origine) tot 80% (personen van Andere Aziatische en Nabije/Midden-Oosterse origine).
- › Personen met de redenen gezinshereniging hebben een aandeel werkenden dat varieert van 57,4% voor personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine tot 30,8% voor personen uit een land in het Nabije/Midden-Oosten. De aandelen van de inactieven (zonder uitkering) variëren van 31,2% tot 55,5%.
- › Voor de verblijfsredenen internationale bescherming (hier zijn slechts drie origines onderzocht) hebben personen van Andere Aziatische origine een aandeel werkenden van 49,0%, vergeleken met ongeveer 37,1% voor personen van Andere Afrikaanse of Nabije/Midden-Oosterse origine.
- › Voor mensen van wie de voornaamste verblijfsredenen regularisatie is, werken $\frac{3}{4}$ de van de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine, iets meer dan één persoon op twee uit de Maghreb en slechts vier op de tien voor mensen met Andere Afrikaanse of Andere Europese origine.

SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE ZEVEN JAAR NA INSCHRIJVING, VOOR PERSONEN DIE IN 2010 NIEUW ZIJN GEREGEREESTREED IN HET RIJKSREGISTER

- › Alle origines en verblijfsredenen samengenomen, met uitzondering voor de verblijfsredenen werk, neemt het aandeel van de actieven (werkenden en werkzoekenden) toe, terwijl het onder het nationale gemiddelde blijft, terwijl het aandeel van de inactieven (met of zonder uitkering) afneemt.
- › Het aandeel van de werkzoekenden blijft hoog, maar stabiliseert of vermindert (verblijfsredenen bescherming) in de loop van de tijd bij alle verblijfsredenen, met uitzondering van de verblijfsredenen studies.

Dit hoofdstuk analyseert de variabele ‘verblijfsredenen’, gekruist met de socio-demografische variabelen (origine, geslacht, gewest, enz.) van de Socio-economische Monitoring. Ter herinnering, deze variabele komt rechtstreeks uit het Rijksregister (RR), met name het ‘IT_202’¹⁹⁷ dat de verblijfsreden aangeeft van een persoon wanneer deze zijn/haar verblijfsvergunning verkrijgt¹⁹⁸.

Voor elke buitenlander die wettelijk in België verblijft voor langer dan drie maanden wordt een ‘verblijfsreden’ (of IT_202) geregistreerd in het Rijksregister. Deze ‘reden’ stemt overeen met de verblijfsvergunning die werd verstrekt door de Belgische overheid om hem/haar toe te staan om in België te verblijven¹⁹⁹. Bijvoorbeeld, iemand die internationale bescherming heeft verkregen na een aanvraag te hebben gedaan, zal als verblijfsreden ‘Bescherming’ hebben²⁰⁰. De ‘verblijfsreden’ is dus een administratieve categorie die wordt gecodeerd door de gemeentelijke ambtenaren volgens de reden voor het verstrekken van de verblijfsvergunning door

de Belgische overheid. Deze stemt niet noodzakelijk overeen met de persoonlijke redenen die een individu ertoe aanzetten om in België te verblijven. De voorwaarden voor de toekenning van een verblijfsvergunning variëren naargelang de buitenlander al dan niet onderdaan van de EU is. Het Rijksregister bevat geen verblijfsredenen voor Belgische burgers en a fortiori de Belgische origine.

De informatie over het ‘IT_202’ van het RR wordt in detail beschreven in de online documentatie van het Rijksregister²⁰¹ en wordt onderverdeeld in negen grote categorieën: gezinshereniging/samenwoning/adoptie, asiel/diverse bescherming, regularisatie, werknemer, student, langdurig ingezetene, vreemdeling die een bijzonder statuut geniet, andere redenen en een zogenoemde voorlopige code. Elke categorie is onderverdeeld in talloze subcategorieën, bijna vijftig in totaal. Voor de behoeften van deze analyse, en het leescomfort, werden deze negen categorieën gegroepeerd in zes categorieën die hieronder beknopt worden beschreven.

1. DE HERWERKTE CATEGORIEËN IT_202: ENKELE DETAILS

1.1. Gezinshereniging - samenwoning - adoptie

In deze categorie bevinden zich alle personen voor wie een procedure tot gezinshereniging is afgerond. Zij kunnen zich hebben herenigd met een Belgische burger of een buitenlandse (EU of niet-EU) onderdaan die in België verblijft. De

gezinshereniging is vandaag enkel mogelijk voor de echtgenoten/partners, de bloedverwanten in de nederdalende lijn en, in enkele gevallen, voor de bloedverwanten in de opgaande lijn²⁰². Er bestaat ook de mogelijkheid om de personen te onderscheiden die een voorlopige vergunning verkrijgen op basis van samenwoning of met het oog op een adoptie.

¹⁹⁷ IT voor ‘informatietype’.

¹⁹⁸ Meer details zijn te vinden in hoofdstuk 5 van: Socio-economische Monitoring 2017. Arbeidsmarkt en origine’, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia, december 2017.

¹⁹⁹ Er moet ook worden vermeld dat er een verschil van enkele maanden tot jaren kan zijn tussen de inschrijving in het RR en de uitreiking van de verblijfsvergunning met de reden ervan. Dit is bijvoorbeeld vaker het geval voor een persoon die op het grondgebied aankomt (dit wil zeggen die zich inschrijft in het RR) in het vierde trimester van een jaar dan in het eerste; of voor een bijzondere reden zoals die van de aanvragers van internationale bescherming die, omwille van langere procedures, het volgende jaar of zelfs later een verblijfsvergunning krijgen.

²⁰⁰ Let wel dat de aanvragers van internationale bescherming geen ‘verblijfsredenen’ hebben want hun procedure is nog steeds lopende en zij hebben nog geen enkele vorm van internationale bescherming gekregen. De aanvragers van internationale bescherming zijn dus niet opgenomen in deze analyse.

²⁰¹ De laatste versie van deze documentatie kan worden geraadpleegd op de volgende link <http://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/rijksregister/reglementering/instructies/lijst-vande-informatietypes>. De versie gebruikt in het kader van deze analyse is die van 15.05.2016.

²⁰² Zie wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

1.2. Asiel en diverse bescherming

Dit is de categorie die wordt toegekend aan de personen die een internationale of subsidiaire bescherming hebben verkregen (98% van de gevallen om deze reden in de periode 2010-16), en ook voor zij die de tijdelijke bescherming hebben verkregen²⁰³. Ook de personen die het statuut hebben van slachtoffer van mensenhandel worden in deze categorie gehergroepeerd. De NBMV (niet-begeleide minderjarige vreemdelingen)²⁰⁴ en de personen van wie geen enkele staat in de wereld hen als onderdaan beschouwt (staatlozen) bevinden zich ook in deze categorie.

1.3. Regularisatie

Het gaat hier over alle personen die een regularisatie van hun verblijfsrecht genieten op basis van art. 9 en vroeger derde lid (humanitair), 9bis (uitzonderlijke omstandigheden) en 9ter (medische redenen) van de wet van 15 december 1980. Er kan een vierde categorie worden onderscheiden, maar deze zal van weinig nut zijn voor deze analyse; het gaat om personen die om een verblijfsregularisatie gevraagd hebben en die al daadwerkelijk in België verbleven op 1 oktober 1999²⁰⁵.

1.4. Werknemer

In deze categorie bevinden zich alle personen die een verblijfsvergunning verkrijgen om een beroepsactiviteit als loontrekkende of zelfstandige uit te voeren. Deze categorie omvat ook:

- › De EU-onderdanen zonder werk die werkzoekend zijn.
- › De personen met niet-EU-nationaliteit die langdurig verblijven in een andere lidstaat en die in België een economische activiteit komen uitvoeren als loontrekkende of zelfstandige.
- › Ten slotte de personen die werken voor internationale instellingen gevestigd op het Belgisch grondgebied en ook de personen die ze ten laste hebben, zoals SHAPE²⁰⁶ of NAVO²⁰⁷.

In de oorspronkelijke nomenclatuur waren deze drie laatste subcategorieën afzonderlijk opgenomen om andere redenen. Voor deze analyse hebben we ze dus ondergebracht onder de reden 'werk'.

1.5. Student

Naast de studenten met EU-, niet-EU- of Zwitserse nationaliteit omvat deze categorie de personen die langdurig verblijven in een andere lidstaat en die naar België komen om te studeren of een opleiding te volgen. Ze moeten hun opleiding volgen in een private of openbare instelling die wordt erkend of gefinancierd door de overheid.

1.6. Andere

Deze laatste categorie omvat al de volgende personen:

- › Niet-EU-onderdanen die houder zijn van een visum D dat een beperkt tijdelijk verblijf toekent;

²⁰³ Buitenlanders die behoren tot de groepen beschreven in het besluit genomen door de Raad van de Europese Unie ingevolge een massale toestroom van personen naar de Lidstaten van de EU en dit, met toepassing van de richtlijn 2001/55/EG van de genoemde Raad. Zie Artikel 61/2 en v. van de wet van 15 december 1980.

²⁰⁴ Die uitgesloten worden uit deze analyse aangezien onze doelgroep begint bij de meerderjarigheid in België, nl. 18 jaar

²⁰⁵ Dus 11 jaar voor onze eerste selectie van subgroep. Bovendien werd een nieuwe ruime campagne gelanceerd in 2009.

²⁰⁶ Worden als personen ten laste beschouwd: de echtgenoten en de kinderen (zie omzendbrief nr. 200 C/ 42 / SHAPE van 10 maart 1967 betreffende de vestiging van SHAPE in België). Formaliteiten van inschrijving in de gemeentelijke registers en inzake uitreiking van de verblijfsvergunningen, toepasbaar op het burgerpersoneel van buitenlandse nationaliteit dat deel uitmaakt van de SHAPE, en ook op de ('afhankelijke') personen ten laste van de militairen en van het burgerpersoneel.

²⁰⁷ Worden als personen ten laste beschouwd: de echtgenoten en de kinderen (zie omzendbrief nr. 200 C/ 42 / Navo / 1 van 21 mei 1968 betreffende de vestiging van de Internationale Generale Staf (I.G.S.) van het Militair Comité van de NAVO in België). Formaliteiten van inschrijving in de gemeentelijke registers en van uitreiking van de verblijfsvergunningen, toepasbaar op het burgerlijk personeel van buitenlandse nationaliteit dat deel uitmaakt van de Internationale Generale Staf, alsook op de ('afhankelijke') personen ten laste van de militairen en van het burgerlijk personeel.

- › Niet-EU-onderdanen met een verblijfsrecht dat wordt erkend door een internationaal verdrag. Het gaat meer bepaald om bepaalde bilaterale verdragen;
- › Niet-EU-onderdanen of EU-onderdanen die voldoen aan de wettelijke voorwaarden om de Belgische nationaliteit te verwerven;
- › Niet-EU-onderdanen of EU-onderdanen die de Belgische nationaliteit hebben verloren door een huwelijk;
- › Gepensioneerde EU-onderdanen (vervroegd pensioen of ouderdomspensioen)
- › EU-onderdanen voor wie diensten worden verricht: dit wil zeggen diegenen die in België verblijven om er van één of meer dienstverrichtingen die niet bestaat in de levering van een lichamenlijk goed te kunnen genieten²⁰⁸;
- › EU-onderdanen - renteniers: diegenen die over voldoende middelen beschikken om in hun behoeften te voorzien zonder te moeten werken en die zich in België komen vestigen;
- › EU-onderdanen met recht op voortgezet verblijf²⁰⁹;
- › De niet-EU-onderdanen die de status van langdurig ingezetene hebben verworven in een Europees land en die naar België komen om andere redenen dan om er een economische activiteit als loontrekkende of zelfstandige uit te voeren of er studies of een beroepsopleiding te volgen;
- › Sommige onderdanen met een vreemde nationaliteit worden in deze subcategorie ondergebracht wanneer het niet mogelijk is een specifieke subcategorie toe te kennen en er toch door de autoriteiten is beslist een procedure te lanceren voor het vervaardigen van een basisdocument van een elektronische kaart voor vreemdelingen;
- › Diegenen die voldoende bestaansmiddelen hebben²¹⁰. Opmerking: deze laatste subcategorie is de belangrijkste onder de verblijfsredenen 'Andere'. Voor de personen die pas ingeschreven zijn in het RR in 2010, valt 83,6% van de verblijfsredenen 'Andere' onder deze subcategorie, 95,6% van deze personen zijn van EU-origine (EU-14/13). Deze verhouding evolueert weinig in de loop van de tijd aangezien deze categorie 85,2% van de redenen omvat voor de personen die werden ingeschreven in het RR in 2016.

²⁰⁸ Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap heeft geoordeeld dat de toeristen, diegenen die recht hebben op medische verzorging en de zakenreizigers begunstigen van diensten zijn.

²⁰⁹ Tijdens de eerste drie maanden heeft elke burger van de EU het recht om te verblijven op het grondgebied van een andere lidstaat zonder enige andere voorwaarde of formaliteit dan het bezit van een geldige identiteitskaart of paspoort.

²¹⁰ Voor de burgers van de EU die noch loontrekkenden noch zelfstandigen zijn en die meer dan 3 maanden in België willen blijven is de voorwaarde dat zij over voldoende middelen beschikken om geen last te worden voor het sociale bijstandssysteem, en over een ziekteverzekering. Elke burger van de Unie verwerft het permanent verblijfsrecht in de lidstaat die hem ontvangt na er wettelijk te hebben verbleven gedurende een ononderbroken periode van vijf jaar. Voor een verblijf van minder dan 3 maanden heeft de burger van de EU geen enkele verplichting om zich bij de overheid aan te bieden als hij niet verblijft in een privéwoning (hij moet enkel zijn identiteit kunnen bewijzen).

2. DE SELECTIE VAN DE POPULATIE EN HET ANALYSEPERSPECTIEF

De methodologie voor de selectie van de populatie is strikt identiek gebleven aan die van de vorige editie, maar de periode is uitgebreid (personen die nieuw²¹¹ zijn ingeschreven in het RR van 2010 tot 2016 tegenover 2010 tot 2014 in de vorige uitgave). Voor een gegeven jaar wordt enkel de subgroep geselecteerd die voldoet aan deze drie voorwaarden:

- › de personen hebben hun verblijfsaanvraag gedaan in de loop van deze jaren;
- › de personen hebben hun verblijfsvergunning verkregen tijdens het jaar van hun aanvraag of later (ten laatste in 2017);
- › de personen zijn ingeschreven gebleven in het RR over de hele bestudeerde periode.

Dankzij het groter aantal beschikbare jaren, gebruiken we deze selectie van gegevens (nog meer dan bij de vorige editie) voor een beschrijvende analyse van de samenstelling van de populatie, en van de socio-economische integratie op middellange termijn (van één tot zeven jaar) van personen van vreemde origine die sinds kort zijn aangekomen op het Belgisch grondgebied²¹². Bijgevolg zullen we in dit hoofdstuk geen rekening houden met de variabelen 'migratieachtergrond' (het gaat steeds over een recente migratie) en 'opleidingsniveau' (het grootste deel van de diploma's verkregen door onze subgroep werd behaald in het buitenland en is niet erkend).

Als een persoon of een groep personen meerdere verblijfsredenen heeft, met inbegrip van een reden die werd geregistreerd vóór het jaar 2010 (dit is het geval voor 0,2% van de geselecteerde groep), is het de oudste reden die werd geselecteerd. In een beperkt aantal gevallen verkrijgen personen immers een eerste verblijfsvergunning met een bijzondere verblijfsreden, en vernieuwen zij vervolgens hun verblijfsvergunning met een andere verblijfsreden. In de loop der jaren is hun verblijfsreden dus niet dezelfde, maar het is

steeds de eerste reden die wordt opgenomen in de analyse.

Het analyseperspectief werd enigszins gewijzigd. We beginnen met het bekijken van enkele algemene socio-demografische gegevens in verband met het jaar van inschrijving in het RR, de verblijfsredenen en de origine van deze personen voor de volledige periode gedekt door deze analyse (2010 tot 2016) en we beschrijven de jaren 2010 en 2016 apart (Punt A). We vervolgen met korte socio-demografische beschrijvingen (volgens het gewest, de leeftijdsklasse en het geslacht) van enkele origines volgens elke verblijfsreden voor de personen ingeschreven in het RR in 2016 (Punt B). Vervolgens zullen we op basis van een beknopte beschrijving van de personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012, volgens hun origine en verblijfsredenen, hun integratie op de arbeidsmarkt bekijken (in vier socio-economische statuten) na een periode van 5 jaar (Punt C). Ten slotte zullen we, zonder onderscheid volgens de origine van de personen maar wel voor alle verblijfsredenen, bepaalde tendensen in de socio-economische integratie over de tijd heen bekijken. Hiervoor analyseren we de vorige groepen (personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012) maar ook de groep ingeschreven in het RR in 2010, waarvoor we een socio-economische positie hebben over zeven jaar (Punt 6).

We moeten er ook op wijzen dat een bijzondere categorie van buitenlanders die wettelijk in België verblijven geen deel uitmaakt van deze analyse: diegenen die internationale bescherming aanvragen. Zij worden in het wachtregister geregistreerd zolang hun beschermingsaanvraag niet is afgerond of zolang zij geen verblijfsvergunning hebben verkregen op een andere basis (regularisatie, gezinshereniging, enz.)²¹³. De vreemdelingen die niet wettelijk in België verblijven worden ook uitgesloten uit de analyse.

²¹¹ Er zal niet altijd specifiek in de tekst worden vermeld dat zij 'nieuw' ingeschreven zijn in het RR maar dit is wel altijd het geval. Er moet dus geen enkel onderscheid worden gemaakt tussen 'ingeschreven' en 'nieuw ingeschreven'.

²¹² Wat niet altijd per definitie het geval is, verre van, in het bijzonder voor de personen van wie de verblijfsredenen de regularisatie is.

²¹³ Let wel dat een deel van hen niet meer noodzakelijk in afwachting van een antwoord zijn, het grondgebied hebben verlaten, maar niet altijd zijn geschrapt uit het RR.

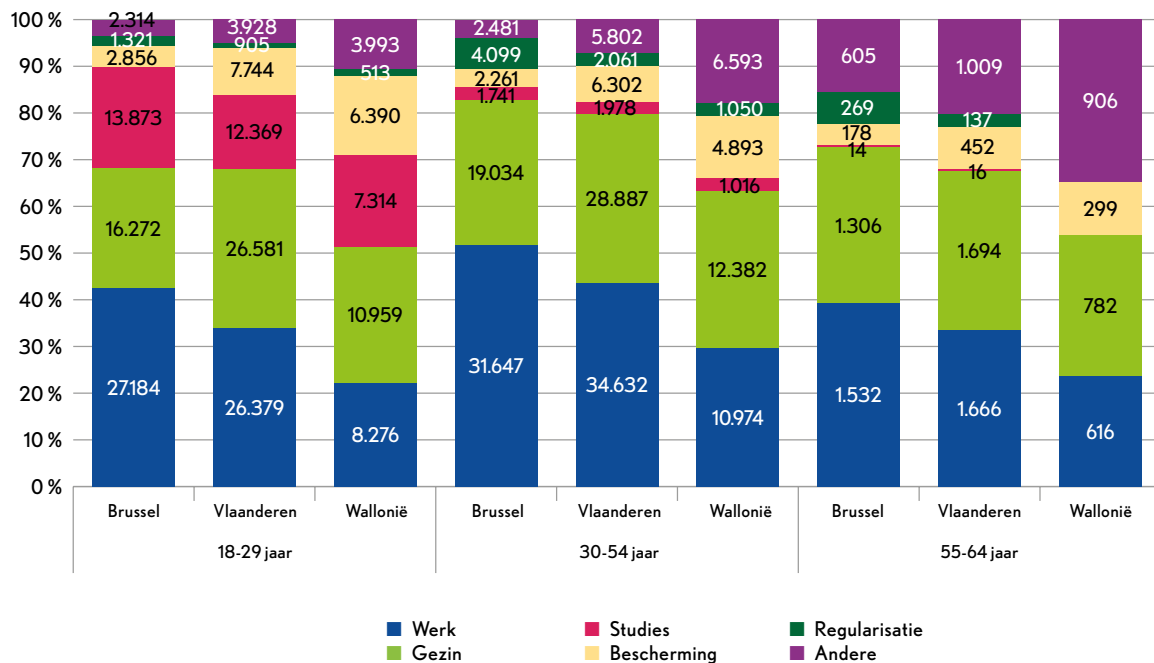
3. ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE TUSSEN 2010 EN 2016 NIEUW WERDEN INGESCHREVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) VOLGENS DE VERBLIJFSREDEN

In dit eerste deel bekijken we de personen die nieuw werden ingeschreven in het Rijksregister (RR) over de volledige periode (2010-16) volgens gewest (woonplaats), leeftijdsklasse en hun verblijfsreden. We beschrijven hierin ook de

aandelen volgens eerste verblijfsreden. Ter herinnering, de personen die werden geselecteerd voor het jaar 2010 zijn alle daarop volgende jaren ingeschreven gebleven in het RR.

3.1. Analyse van gecumuleerde gegevens (alle nieuwe inschrijvingen in het RR tussen 2010 en 2016)

Grafiek 90: Gecumuleerde aantallen en aandelen van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR tussen 2010 en 2016 volgens verblijfsreden, leeftijdsklasse en gewest (18-64 jaar, alle origines samen, met inbegrip van de onbepaalde)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

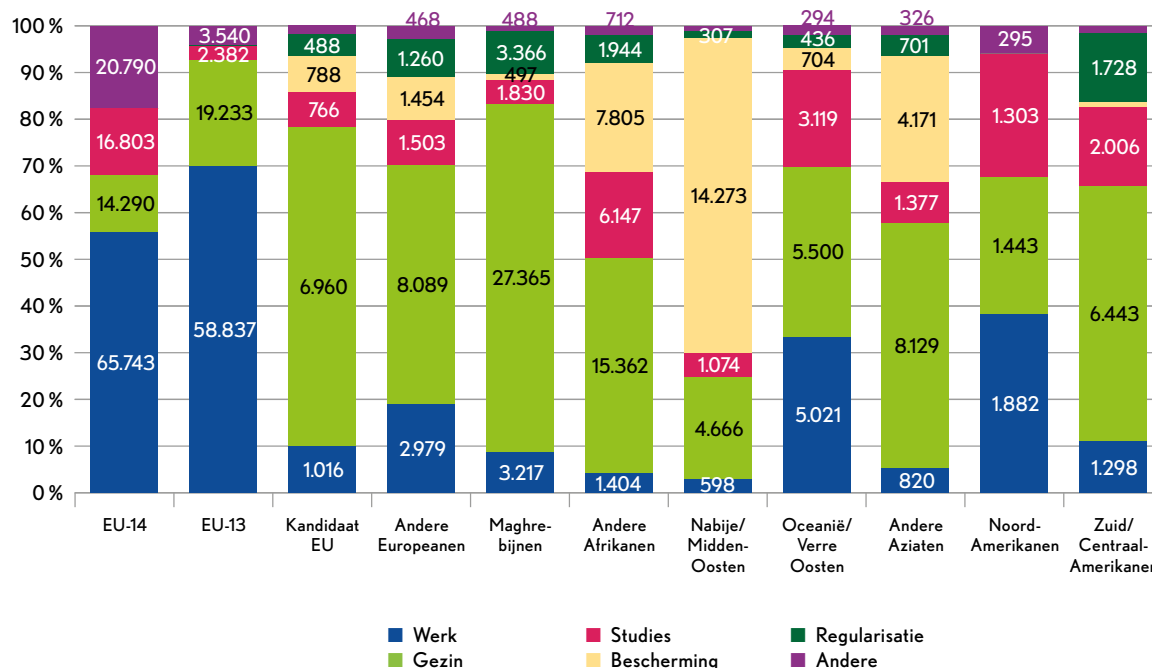
Bovenstaande grafiek (voor zeven gecumuleerde jaren van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR) maakt het mogelijk om bepaalde interessante kenmerken te identificeren over een lange periode en om bepaalde methodologische nadelen af te vlakken (zie hieronder). In alle gewesten, en voor alle leeftijdsklassen, bedragen de aandelen van eerste verblijfsvergunningen in verband met de reden werk en gezinshereniging samen steeds minimaal 50% (in het Brussels Gewest is meer dan één op twee van de 30-54-jarigen ingeschreven met de verblijfsreden 'werk'). Ongeacht de leeftijdsklasse be-

dragen de aandelen van de twee redenen 'werk' en 'gezinshereniging' steeds meer dan 60% in het Brussels en Vlaams Gewest en ze bedragen zelfs meer dan 80% wanneer men de aandelen analyseert van de 30-54-jarigen die gedomicileerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In Wallonië, waar het belang van deze redenen minder groot is, schommelen de aandelen tussen 51,4% en 63,3% volgens de leeftijdsklasse. Het aandeel van de personen van wie de eerste verblijfsreden verband houdt met de internationale bescherming is er groter dan in de andere gewesten, en dit voor alle leeftijdsklassen. De

personen van wie studies de eerste reden zijn, zijn geconcentreerd in de jongste leeftijdscategorie, met aandelen van 21,7% in Brussel (de belangrijkste ontvangende regio van studenten van 18 tot 29 jaar met 13.873 individuen), 15,9% in Vlaanderen (12.369 jongeren) en 19,5%

(maar met enkel 7.314 jongeren) in Wallonië. In dit laatste gewest stellen we ook vast dat een groter aandeel 55-64-jarigen (één op drie) de verblijfsredenen 'andere'²¹⁴ heeft, ondanks lage absolute aantallen (906 individuen).

Grafiek 91: Gecumuleerde aantallen en aandelen van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR tussen 2010 en 2016 volgens verblijfsredenen en origine (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In de bovenstaande grafiek kunnen we de aantallen en aandelen zien van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR tussen 2010 en 2016²¹⁵ voor elke verblijfsreden en volgens hun origine. De personen met origine in de EU (EU-14 en EU-13) hebben de hoogste aandelen van de verblijfsredenen 'werk': zij zijn de enigen bij wie ten minste één persoon op twee tot die categorie behoort. Het aandeel personen met origine in de EU-13 is zelfs 69,9% voor deze reden (werk). De laagste aandelen vindt men daarentegen bij de personen met Kandidaat-EU- (10,0%), Andere Europese (18,9%), Maghrebijnse (8,8%), Andere Afrikaanse (4,2%), Nabije/Midden-Oosterse (2,8%), Andere Aziatische

(5,3%) en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (11,0%). In een tussenpositie vinden we de personen van Oceanië/Verre Oosterse en Noord-Amerikaanse origine, met respectievelijk aandelen in de categorie 'werk' van 33,3% en 38,2%. Voor de verblijfsredenen 'gezin' (vooral de gezinshereniging) gaat het om minder dan één persoon op vier voor de personen met origine in de EU (EU-14 12,1% en EU-13 22,9%) en het Nabije/Midden-Oosten (22,0%). Dat aandeel is een beetje groter voor de personen met origine in Noord-Amerika (29,3%), Oceanië/Verre Oosten (36,5%) en Andere Afrikaanse landen (46,0%). De aandelen zijn nog hoger voor de overige originegroepen, rond een per-

²¹⁴ Zie 'F' van de beschrijving van de 'herwerkte categorieën IT-202' hierboven.

²¹⁵ En die ingeschreven blijven in het RR tussen hun jaar van inschrijving tot en met 2017.

soon op twee en drie personen op vier, voor de personen uit een Ander Europees (51,3%), een Ander Aziatisch (52,4%), een Zuid/Centraal-Amerikaans (54,6%), een Kandidaat-EU-land (68,2%) of uit de Maghreb (74,5%). Voor de personen ingeschreven met de verblijfsreden 'studies', vinden we de grootste aandelen terug bij de personen met origine Noord-Amerika (26,5%), en Oceanië/Verre Oosten (20,7%). De personen van een andere origine hebben lagere aandelen, schommelend tussen 2,8% (origine EU-13) en 18,4% (Andere Afrikaanse origine). Ze zijn meestal lager dan of gelijk aan 9,5% (Andere Europese origine), met name bij personen van Kandidaat-EU- (7,5%), Maghrebijnse (5,0%), Nabije/Midden-Oosterse (5,1%) en Andere Aziatische origine (8,9%). We onderstrepen het verschil tussen de personen met EU-14- en EU-13-origine, die bovendien het kleinste

aandeel personen bevatten voor deze verblijfsreden (studies). Voor de personen die onder een beschermingsregeling vallen komen de drie grootste aandelen toe aan diegenen van Nabije/Midden-Oosterse (67,4%), Andere Aziatische (26,9%) en Andere Afrikaanse origine (23,4%). Kleinere maar belangrijke aandelen moeten worden onderstreept onder de personen van Kandidaat-EU- (7,7%) en Andere Europese origine (9,2%). Voor de reden 'regularisatie' bij de eerste inschrijving in het RR bedragen de aandelen niet meer dan 9,2% (Maghrebijnse origine) behalve voor de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine met een aandeel van 14,6%. De aandelen in verband met de reden 'Andere', zijn ten slotte ook gelijk aan of lager dan 6,0%, behalve voor de personen met origine in de EU-14: hun aandeel voor deze reden bedraagt 17,7%.

3.2. Vergelijkende analyse van de gegevens (tussen de personen die nieuw zijn ingeschreven in 2010 en in 2016)

Wanneer we de gegevens van het ene jaar met het andere willen vergelijken, moeten we voorzichtig zijn in het beschrijven van deze gegevens: de hier voorgestelde gegevens vertonen meer methodologische vertekeningen dan socio-demografische of migratiefenomenen. Op basis van deze gegevens (zie onderstaande grafiek) kunnen we immers niet verklaren dat de migratie in verband met de reden werk bijna is verdubbeld of dat die in verband met studies bijna is verdrievoudigd in zeven jaar. We moeten duidelijk voor de geest houden dat een groot deel van de personen ingeschreven in het RR in 2010 met deze twee redenen niet in België is gebleven; de migraties om redenen in verband met studies of werk zijn meestal minder sedentair of meer volatiel dan die in verband met andere verblijfsredenen in België²¹⁶. Dus wanneer een persoon die in 2010 is ingeschreven in het RR enkele

jaren later (tot en met 2017) niet meer is ingeschreven, maakt hij/zij geen deel meer uit van de geselecteerde groep voor deze analyse²¹⁷. Dit veroorzaakt een selectiemechanisme of statistische uitsluiting die de groep van 2010 sterker treft dan de groep die nieuw ingeschreven is in 2016. Bij dit eerste fenomeen komt een andere methodologische vertekening, die van de behandelingstijden van de dossiers die soms verschillende trimesters in beslag kunnen nemen. Hierdoor kan er een over- of onderschatting zijn van de nieuwe inschrijvingen als we de twee jaren vergelijken (2010 en 2016), in het bijzonder voor de personen die onder 'gezinshereniging' en 'bescherming' vallen. Het verstrekken van de verblijfsvergunning in verband met deze twee verblijfsredenen vereist namelijk een zekere tijd. Dit is in het bijzonder het geval voor asielzoekers die, zodra hun aanvraag is ingediend bij

²¹⁶ *International Migration Outlook 2019*. Zie hoofdstuk 3: *Capturing the ephemeral: How much labour do temporary migrants contribute in OECD countries?* In dit hoofdstuk worden de verschillende en voornaamste categorieën van tijdelijke arbeidsmigranten aangekaart, zoals seizoenarbeiders, werknemers die gedetacheerd worden tussen ondernemingen, deelnemers aan tijdelijke programma's van buitenlandse werknemers, grensarbeiders, maar ook de tijdelijke migranten van wie het hoofddoel niet is om te werken, bijvoorbeeld de houders van een vakantie-arbeidsvergunning, de studenten in internationale mobiliteit en de gezinnen die de tijdelijke migranten begeleiden.

²¹⁷ Bijvoorbeeld, het aantal gedetacheerde personen, die dus in het buitenland verblijven en in dienst genomen zijn bij een werkgever die gevestigd is in het buitenland maar die een arbeidsprestatie van ten minste 3 maanden verrichten in België, wordt sterk beïnvloed door deze methodologie want de duur van de detachering mag niet langer zijn dan 18 maanden.

de Dienst Vreemdelingenzaken, soms verschillende maanden of trimesters moeten wachten voordat hun interview plaatsvindt en voordat zij een antwoord krijgen van het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen, en dit zonder rekening te houden met een mogelijk beroep.

Daarnaast is er ook de impact van de actualiteit, bijvoorbeeld: de aantallen personen ingeschreven in het RR met de reden regularisatie kunnen sterk schommelen van het ene jaar tot het andere naargelang de beslissingen van de regering (cfr. de laatste regularisatiecampagne in 2009), nog zonder ook hier weer het verschil in de tijd mee te rekenen tussen de indiening van de regularisatie-aanvraag en de toekenning van de verblijfsvergunning; de principes van vrij verkeer binnen de EU (en dus België) van personen, waaronder hun beperkte, tijdelijke of onbeperkte toegang tot de arbeidsmarkt, zijn niet dezelfde over de onderzochte periode²¹⁸. Dit gezegd zijnde moet niet heel de beschrijving worden verworpen noch moeten enkele waarnemingen worden geschrapt over de aandelen van de verschillende origines in de verblijfsredenen tussen de jaren 2010 en 2016.

Nog steeds op basis van de onderstaande grafiek stellen we globaal vast dat de aandelen van elke origine onder de verblijfsredenen vrij weinig evolueren tussen de twee geselecteerde jaren (het eerste en het laatste beschikbare), in tegenstelling tot het aantal personen binnen bepaalde redenen. Bijvoorbeeld, het aantal personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR voor de reden werk bedraagt 15.772 individuen in 2010, dit aantal stijgt tot 26.800 individuen in 2016. Wat enigszins verbazend kan zijn is de zwakke groei (tussen 2010 en 2016) van het aantal personen met EU-13-origine, in het licht van de toegang die verleend werd aan personen van Roemeense of Bulgaarse nationaliteit tot de Belgische arbeidsmarkt (in januari 2014). Deze stijging is overigens relatief zwak als we ze vergelijken met de groei van de aantallen van de groepen personen met origines EU-14, Oceanië/Verre Oosten of Noord-Amerika.

Een ander voorbeeld van de grote schommelingen tussen deze twee jaren zien we bij de personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR met als reden studies: hun totale aantal stijgt van 3.419 naar 9.474 individuen over de periode. In dezelfde jaren variëren de aantallen personen in de categorieën 'gezinshereniging' en 'bescherming' weinig in vergelijking met de eerste twee aangezien zij respectievelijk evolueren van 18.923 naar 16.160²¹⁹ en van 2.957 naar 2.786 personen tussen 2010 en 2016.

²¹⁸ Na zeven jaar van overgangsmaatregelen hebben de onderdanen van Roemeense of Bulgaarse nationaliteit, sinds januari 2014, een onbeperkte toegang tot de Belgische arbeidsmarkt. Zij hebben onder andere niet meer de verplichting om een arbeidsvergunning te bezitten.

²¹⁹ Zie hypothesen hieronder over de nieuwe beperkingen op de gezinshereniging in 2011.

Grafiek 92: Aantallen en aandelen van nieuw ingeschreven personen in het RR in 2010 en 2016 volgens de origine en de verblijfsredenen (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

We zien dat de personen met een EU-origine een zeer ruime meerderheid vertegenwoordigen voor de redenen *werk* of *andere*, zowel voor de inschrijvingen in het RR in 2010 als in 2016. Voor die tweede reden maken de personen van EU-14-origine zelfs meer dan 70% uit en dit voor de twee bestudeerde jaren. Ter herinnering, het gaat voornamelijk over personen die het recht

hebben om in België te verblijven op basis van het aantonen van het feit dat zij over voldoende bestaansmiddelen beschikken om geen last te zijn voor de Staat. De grootteorde van de reden ‘andere’ (alle subcategorieën inbegrepen), respectievelijk in 2010 en 2016, bedraagt voor deze twee origines 2.315 en 4.748 personen, wat telkens respectievelijk 10% en 13% van hun

verblijfsredenen omvat. Bij de reden ‘gezinshereniging’ zien we een vermindering van het aandeel personen van Maghrebijnse origine. Een eerste hypothetische verklaring ligt in de beperkingen die werden aangebracht bij de wetgeving die werd hervormd in september 2011. Deze hervorming beoogde onder andere het beperken van de gezinshereniging voor bloedverwanten in de opgaande lijn (ouder(s) en grootouder(s) van de personen van Belgische of niet-Europese nationaliteit).

Ten slotte zien we, onder de personen met verblijfsredenen ‘bescherming’, dat het aandeel van de personen met Nabije/Midden-Oosterse origine gevoelig is gestegen tussen 2010 en 2016, wat volledig overeenstemt met niet alleen de sterke stijging van de aanvragen voor internationale bescherming door Syrische, Afghaanse en Irakese onderdanen, maar ook met hun hoge graad van aanvaarding (of erkenning van de behoefte aan bescherming) en de snelheid van toekenning voor een aantal gevallen²²⁰.

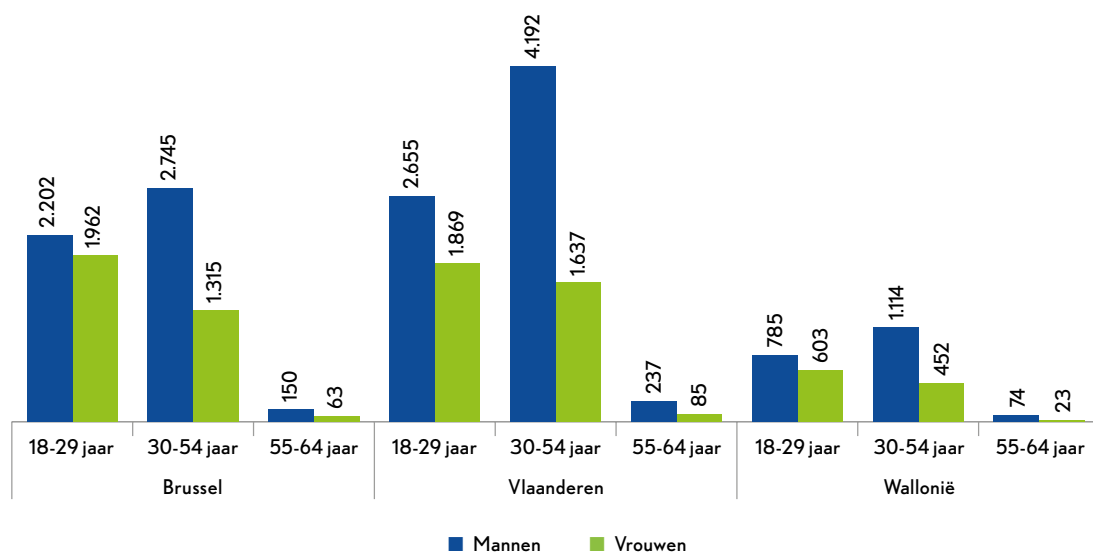
4. SOCIO-DEMOGRAFISCHE ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE NIEUW ZIJN INGESCHREVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2016 VOLGENS SPECIFIEKE VERBLIJFSREDELEN EN ORIGINES

De volgende paragrafen bevatten een aantal details over de samenstelling van enkele originegroepen volgens geslacht, gewest en leeftijdsklasse. Deze groepen werden geselecteerd op basis van hun groter aandeel in een bepaalde verblijfsreden ten opzichte van de andere origines, in 2016 maar ook met regelmaat in de voorgaande jaren. Bijvoorbeeld, de eerste die werden geselecteerd voor de verblijfsredenen ‘werk’ zijn personen van EU-13- en EU-14-origine want

hun aandelen voor deze reden zijn meestal veel hoger dan alle andere origines²²¹.

We moeten hier opmerken dat de eerste verblijfsredenen ‘regularisatie’ niet wordt geanalyseerd, want de aantallen inschrijvingen in het RR in 2016 zijn zeer laag. De analyse telt voor dat jaar slechts 317 personen voor alle origines samen (met inbegrip van de onbepaalde).

Grafiek 93: Aantal personen van EU-13- en EU-14-origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsredenen werk volgens leeftijdsklasse, gewest en geslacht (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

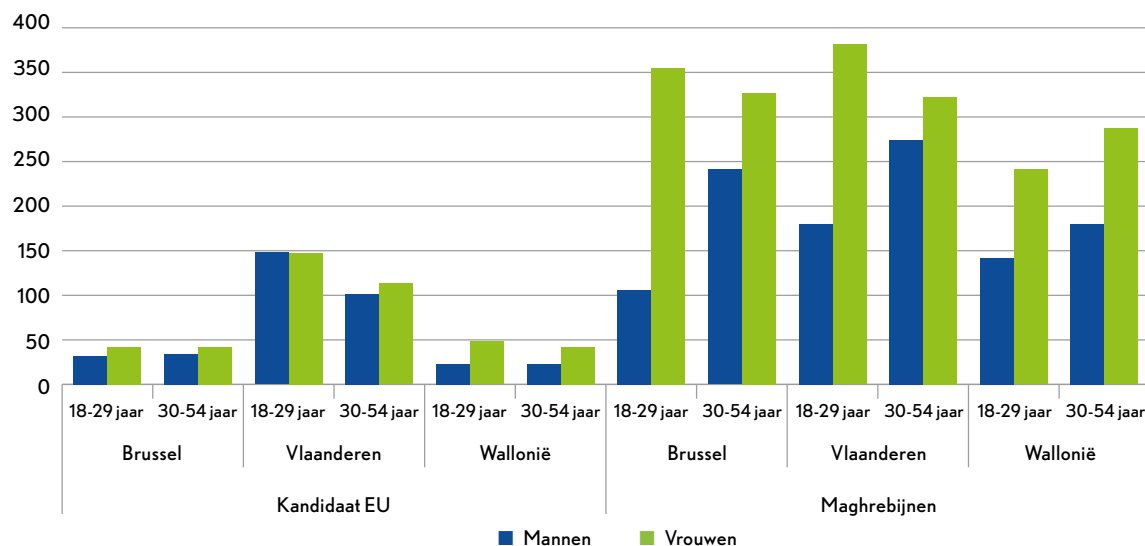
²²⁰ Volgens de informatie opgenomen op de website van het CGVS (Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen).

²²¹ Zie grafiek 91.

De personen van EU-13/14-origine (22.163 individuen) die nieuw zijn ingeschreven in het Rijksregister (RR) in 2016 en die ingeschreven zijn met de reden werk zijn meestal tussen 30 en 54 jaar, zijn vaker man dan vrouw en vaker gevestigd in het Vlaams of Brussels dan in het Waals Gewest. De leeftijdsklasse van de 30-54-jarigen bevat echter meer jaren dan die van de 18-29-jarigen. Proportioneel worden deze verblijfsvergunningen dus vaker toegekend aan jonge personen (10.076 personen) dan

aan 30-54-jarigen, hoewel deze laatste talrijker zijn met 11.455 individuen. In Vlaanderen is het verschil volgens geslacht bij de 30-54-jarigen groter dan in Brussel, aangezien mannen er vrijwel drie keer talrijker zijn dan vrouwen (die ongeacht de leeftijdsklasse of de woonplaats steeds minder talrijk zijn dan de mannen). We zien echter dat dit verschil vervaagt bij de jongste leeftijdsklasse (18-29 jaar), in het bijzonder in Brussel waar er bijna een genderevenwicht is (2.202 mannen voor 1.962 vrouwen).

Grafiek 94: Aantallen personen van Kandidaat-EU- of Maghrebijnse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden gezinshereniging volgens leeftijdsklasse, gewest en geslacht (18-54 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

We onderstrepen nogmaals de werkwijze: deze twee origines werden niet geselecteerd vanwege hun aantallen bij de verblijfsreden 'gezinshereniging', maar vanwege het aandeel dat deze reden inneemt binnen hun origine gedurende deze periode (zie gegevens hierboven over de nieuwe inschrijvingen in het RR tussen 2010 en 2016)²²².

Voor het jaar 2016 zien we dat de inschrijvingen in het RR met als reden 'gezinshereniging' voor de 18-54-jarigen²²³ van Kandidaat-EU-

origine talrijker zijn in het Vlaams gewest dan in de twee andere gewesten samen (respectievelijk 509 tegenover 286 personen), een fenomeen dat gedeeltelijk verband houdt met het demografisch gewicht van de verschillende gewesten. Dit is des te meer waar als we de jongste leeftijdsklasse onderzoeken. Voor deze laatste categorie, in het Vlaams gewest, is de genderpariteit de sterkste (148 mannen voor 147 vrouwen) ongeacht leeftijdsklasse of gewest. De genderpariteit onder de 18-29-jarigen met deze verblijfsreden is minder evenwichtig voor

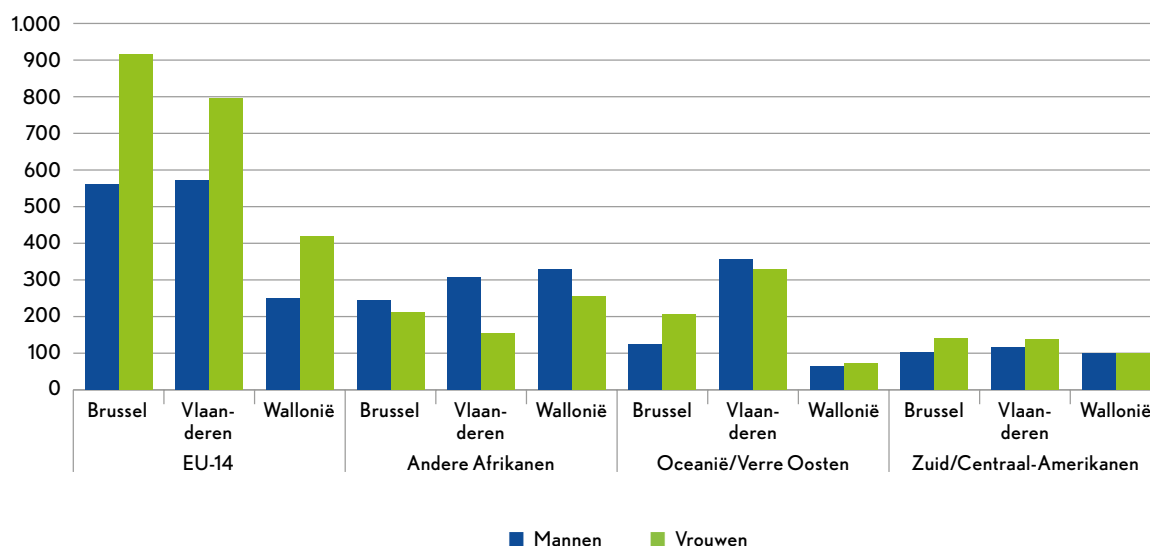
²²² Zie grafiek 91.

²²³ De oudste leeftijdsklasse is niet opgenomen in de analyse wegens hun klein aantal: voor deze verblijfsreden behoren slechts 54 personen van deze twee origines tot de leeftijdsklasse 55-64 jaar.

de personen van Maghrebijnse origine. We kunnen ook stellen dat er een genderonevenwicht is in het Brussels gewest, aangezien er voor deze verblijfsredes 77,0% vrouwen en 23,0% mannen zijn ingeschreven in het RR in 2016. Voor diezelfde leeftijdsklasse (18-29 jaar), vertonen de andere gewesten ook ongelijkheden tussen mannen en vrouwen, maar ze zijn minder groot (in het Vlaams gewest zijn er 67,9% vrouwen tegenover 32,1% mannen terwijl in het Waals

gewest de verhoudingen respectievelijk 62,9% en 37,1% zijn). Voor de leeftijdsklasse van 30 tot 54 jaar bestaat er in alle gewesten een oververtegenwoordiging van vrouwen maar in mindere mate dan voor de jongste. De hoogste leeftijdsklasse is niet beschreven want zij omvat slechts 54 personen, wat wel getuigt van de beperkte toegang van de oudste personen tot deze verblijfsredes in 2016.

Grafiek 95: Aantallen personen van EU-14-, Andere Afrikaanse, Oceanië/Verre Oosterse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsredes studies volgens gewest en geslacht (18-64 jaar)

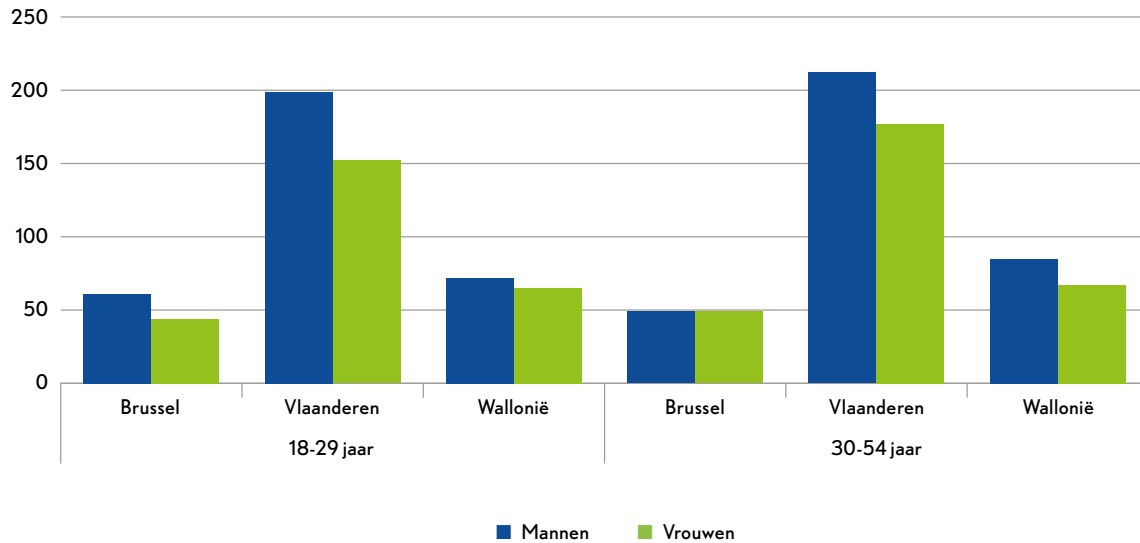

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Ongeacht het gewest zijn de vrouwen van EU-14-origine bij de verblijfsredes 'studie' van alle origines de talrijkste. Dit is sterker het geval in het Brussels (met 917 vrouwen) en Vlaams gewest (met 795 vrouwen), waarbij het verschil in geslacht overigens duidelijker is in Brussel (er zijn respectievelijk 562 en 571 mannen in Brussel en in Vlaanderen). In het Waals gewest bedraagt het aantal mannen van deze laatste origine 249, tegenover 329 mannen van Andere Afrikaanse origine. Dat laatste cijfer is bijna gelijk aan dat van de mannen (van dezelfde origine) die in Vlaanderen verblijven (307 personen). Voor het totaal van de redenen in dit jaar van inschrijving in het RR (2016), zijn, bij de Andere Afrikaanse

origine, de vrouwen in de meerderheid ten opzichte van de mannen; maar voor deze specifieke reden (studies) zijn de mannen in de drie gewesten steeds talrijker dan de vrouwen. Deze configuratie is uniek bij alle origines die hier aan bod komen, uitgezonderd de mannen met origine Oceanië/Verre oosten, die ook talrijker zijn dan de vrouwen in Vlaanderen. Voor deze laatste origine merken we ook hun beperkt aantal in het Waals gewest op. Ten slotte stellen we voor deze verblijfsredes bij de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine lagere aantallen vast ten opzichte van de andere origines, maar een relatief homogeenere verdeling, zowel vanuit het standpunt van geslacht als van het gewest.

Grafiek 96: Aantallen personen van Nabije/Midden-Oosterse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden bescherming volgens gewest, leeftijdsklasse en geslacht (18-54 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Hoewel de leeftijdsklasse 18-29-jarigen minder jaren bevat dan de leeftijdsklasse 30-54-jarigen, zijn de aantallen bij de twee leeftijdsgroepen bijna gelijk. Aangezien de oudsten (55 tot 64 jaar) zelfs niet werden opgenomen omdat de aantallen te laag zijn om te worden gepubliceerd, kunnen we veronderstellen dat de personen die een verblijfsvergunning verkrijgen in het kader van bescherming bijzonder jong zijn. Om diezelfde reden is het opmerkelijk dat de aandelen van 18-54-jarigen van Nabije/Midden-Oosterse origine in de verschillende gewesten (60,1% in Vlaanderen, 23,5% in Wallonië en 16,5% in Brussel) de regionale demografische gewichten van de Belgische bevolking van 18 tot 54 jaar volgen, ondanks hun lichte oververtegenwoordiging in Brussel en ondervertegenwoordiging in Wallonië²²⁴.

Voor de nieuwe inschrijvingen in 2016 in het RR zijn diegenen die bescherming genieten vaker mannen dan vrouwen (57,8% mannen voor alle origines samen, inclusief de onbepaalde). De 18-54-jarigen van Nabije/Midden-Oosterse origine (1.232 personen voor het jaar 2016 waaronder 55,0% mannen) ontsnappen niet aan deze regel. We merken op dat in Vlaanderen en Brussel het percentage mannen hoger is, in het bijzonder bij de jongere personen. Uitzonderlijk is dat er in Brussel pariteit is tussen mannen en vrouwen in de leeftijdsklasse 30-54 jaar. In Wallonië geldt het omgekeerde, maar in mindere mate: er zijn grotere verschillen tussen de aantallen mannen en vrouwen bij de oudsten.

²²⁴ Op 1 januari 2017 is de verdeling van de bevolking van 18 tot 54 jaar: 56,5% in Vlaanderen, 31,7% in Wallonië en 11,8% in Brussel (bron: Statbel, Algemene Directie Statistiek, Statistics Belgium).

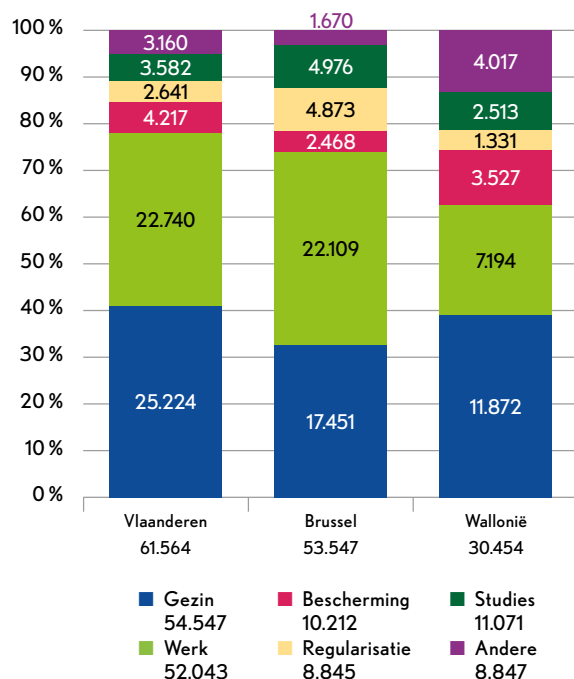
5. ANALYSE VAN DE NIEUW INGESCHREVEN PERSONEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2010, 2011 OF 2012 VOLGENS HUN VERBLIJFSREDEN, ORIGINE EN SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE 5 JAAR LATER

In dit gedeelte hebben we een subgroep geselecteerd over verschillende jaren²²⁵, zo ruim mogelijk, om de jaarlijkse schommelingen af te vlakken om hun socio-economisch statuut te kunnen analyseren na een significant verblijf in België. We kozen bijgevolg om de nieuw ingeschreven groepen in het Rijksregister (RR) in 2010, 2011 en 2012 te onderzoeken, en om hun socio-economische positie vijf jaar later te analyseren, dit wil zeggen respectievelijk in 2015, 2016 en 2017. Het eerste deel zal beperkt zijn

tot een beknopte beschrijving van de groepen per verblijfsreden volgens hun gewest en daarna volgens hun origine. Het tweede deel maakt het mogelijk om de socio-economische positie van deze personen vijf jaar na hun inschrijving in het RR te analyseren. Dit gedeelte is ook interessant om punt D van dit hoofdstuk in te leiden omdat een deel van de geselecteerde groep hetzelfde is: de nieuw ingeschrevenen in het RR in 2010, 2011 of 2012.

5.1. Beschrijving van de geselecteerde subgroep (personen van buitenlandse origine nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012)

Grafiek 97: Aantallen en aandelen van personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 volgens verblijfsredenen en gewest (18-64 jaar, alle origines door elkaar, met inbegrip van de onbepaalde)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

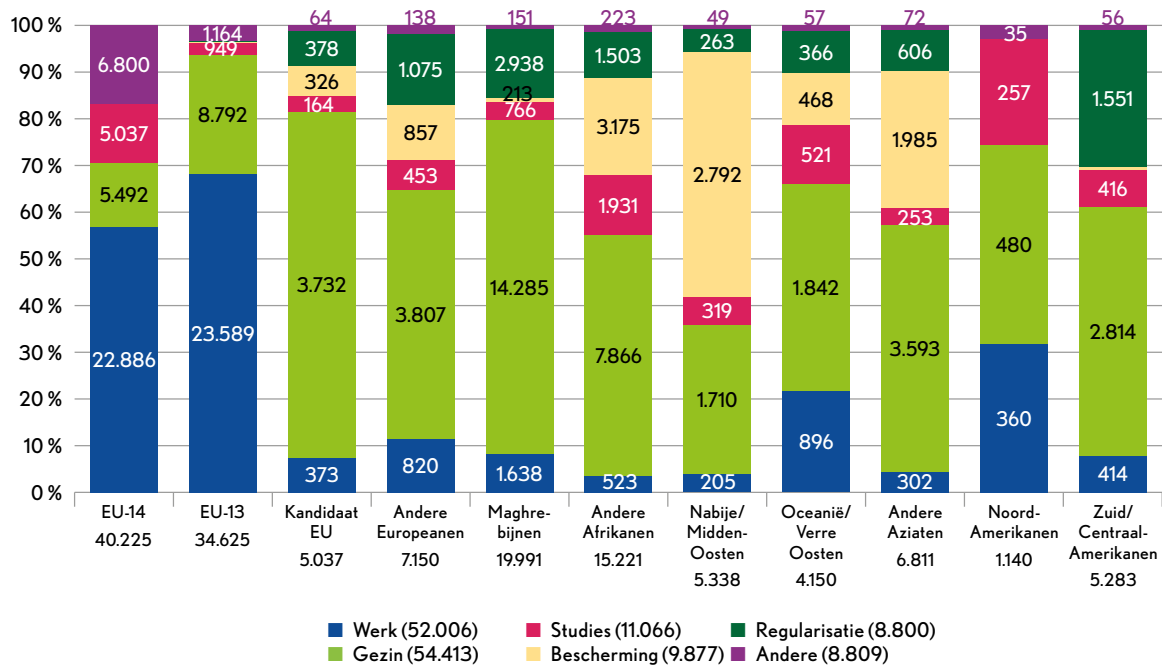
De grafiek hiernaast illustreert het bijzonder geval van Brussel, dat, ondanks zijn demografisch gewicht van ongeveer 10% van de bevolking in België over de onderzochte jaren, 36,8% van de personen opvangt die nieuw zijn ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 (en, ter herinnering, ingeschreven blijven tot in 2016). Een ander bijzonder fenomeen vanuit het standpunt van de verblijfsredenen in Brussel (al vastgesteld bij de vorige editie), is dat de meerderheid van deze nieuw ingeschrevenen in het RR de reden 'werk' heeft (41,3%), gevolgd door gezinshereniging (32,6%), wat omgekeerd is in de twee andere gewesten. In Wallonië bedraagt de verblijfsredenen 'werk' daarentegen slechts een beetje meer dan de helft van de reden 'gezinshereniging'. Brussel heeft nog een ander uniek kenmerk: de reden 'regularisatie' neemt er de derde plaats in, in termen van grootte. In Wallonië of Vlaanderen heeft deze reden slechts betrekking op respectievelijk 1.331 en 2.641 personen, terwijl Brussel 4.873 personen voor deze verblijfsredenen telt bij de inschrijving in het RR. Men kan opmerken dat Vlaanderen relatief minder personen opvangt die recht hebben op asiel of bescherming. Vlaanderen is weliswaar het belangrijkste opvanggewest, met 4.217 individuen tegenover

²²⁵ Door alle personen die nieuw ingeschreven zijn in het RR in 2010, 2011 of 2012 samen te voegen.

3.527 in Wallonië en 2.468 in Brussel, maar zou meer personen moeten kunnen opvangen dan het Brussels gewest of het Waalse gewest gezien het demografisch gewicht van de verschillende gewesten. Enkel bij de 18-54-jarigen van

Nabije/Midden-Oosterse origine ingeschreven in het RR in 2016, die we hierboven beschreven, is de situatie evenwichtiger vanuit het standpunt van de geografische verdeling.

Grafiek 98: Aantallen en aandelen personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 volgens origine en verblijfsreden (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Bovenstaande grafiek, met de beschrijving van de verblijfsredenen volgens de origine van de personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 (ten opzichte van de vorige editie maar ook van de vorige grafiek), dat de personen van EU-14- en EU-13-origine vaak ingeschreven zijn (ongeveer 60%) met de verblijfsreden werk. Dat is ook het geval voor de personen van Noord-Amerikaanse en Oceanië/Verre Oosterse origine, maar in aanzienlijk mindere mate: respectievelijk bijna 30% en 20%. Overigens bedragen de aandelen voor deze verblijfsreden onder de zeven andere origines niet meer dan 10%.

Ten tweede blijkt duidelijk dat de eerste verblijfsreden, voor alle origines samen, de gezinshereniging is in absoluut aantal personen (54.413 tegenover 52.006 personen voor de verblijfsreden werk). Deze is sterk vertegenwoordigd

onder alle origines maar in verschillende mate, we stellen immers vast dat 3/4de van de personen van Kandidaat-EU- of Maghrebijnse origine, en bijna één persoon op twee van Andere Afrikaanse, Andere Europese, Oceanië/Verre Oosterse, Andere Aziatische en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine ingeschreven zijn met deze verblijfsreden. Ook heeft ongeveer 40% van de personen van Noord-Amerikaanse origine, 30% van de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine en 25% van de personen met EU-13-origine zijn verblijfsvergunning gekregen op deze basis. Ten slotte zien we dat de personen met EU-14-origine hier slechts voor 14% vertegenwoordigd zijn, het kleinste aandeel van alle origines.

Ten derde stellen we opnieuw vast dat de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine een groot aandeel vormen van de verblijfsredenen

onder 'bescherming'. Voor de personen ingeschreven in het RR in 2010, 2011 en 2012, zijn ze de tweede grootste groep in absoluut aantal (2.792 personen tegenover 3.175 personen van Andere Afrikaanse origine) en zij nemen de eerste plaats in als we het aandeel van deze reden (52,3%) binnen elke origine vergelijken, ver voor de tweede, de personen van Andere Aziatische origine bij wie het aandeel 29,1% bedraagt.

Ten vierde zien we dat de personen van wie de verblijfsredenen verband houdt met een regularisatie een grote groep vertegenwoordigen (8.800 individuen over deze drie jaren) voor een groot aantal origines, op een niveau dat slechts een beetje lager is dan dat van personen ingeschreven in het RR vanwege studies of bescherming (respectievelijk 11.066 en 9.877 personen). Om dit beter te begrijpen moeten we, zoals al aangehaald, terugdenken aan de situatie op het einde van het vorige decennium waarvan het orgelpunt de reglementaire vaststelling was van de regularisatiecriteria in de zomer 2009²²⁶. Het is hier interessant te onderstrepen dat de eerste gerechtigden de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse en Maghrebijnse origine zijn. Hoewel zij slechts met respectie-

velijk 1.551 en 2.938 zijn, vormt deze reden hun tweede verblijfsredenen na die van de gezinshereniging (2.814 en 14.285 personen). De personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine zijn zelfs de eerste begunstigden als we de aandelen van deze verblijfsredenen vergelijken binnen elke origine.

Om deze invalshoek te beëindigen, merken we ten slotte op dat de verblijfsredenen studies ook een niet te verwaarlozen aandeel omvat. Als we de situatie analyseren onder de 18-29-jarigen (9.845 personen) zien we zelfs dat dit de tweede reden is voor verschillende origines. Dit is het geval voor de 4.808 jongeren van 18 tot 29 jaar met origine EU-14 (wat 25,7% vertegenwoordigt van al hun redenen) net als voor die met origine Oceanië/Verre Oosten (23,2% van hun redenen voor 451 jongeren) of de Maghreb (8,4% van hun redenen voor 719 personen), zij het ver achter de gezinshereniging (80,4% van hun redenen voor 6.907 jongeren). Ten slotte is het, alle verhoudingen in acht genomen, opmerkelijk dat onder de jongeren van Noord-Amerikaanse origine (507 individuen, alle verblijfsredenen door elkaar) 'studies' de belangrijkste reden is (46,0% van de redenen).

5.2. Analyse van het socio-economisch statuut 5 jaar later van de personen die nieuw ingeschreven zijn in het RR respectievelijk in 2010, 2011 en 2012

Op de volgende pagina's beschrijven we waar, vijf jaar na hun inschrijving in het Rijksregister (RR), de personen van de verschillende origines zich situeren op socio-economisch vlak volgens de volgende vier statuten: werkend, werkzoekend, inactief met uitkering (voornamelijk het leefloon of financiële hulp)²²⁷ en inactief zonder uitkering (80,9% van alle inactieven). Wanneer het aantal inactieven met uitkering te klein is

(gelijk aan of minder dan 10 personen), worden ze opgeteld bij de inactieven zonder uitkering. Zoals al verschillende malen aangehaald in dit rapport zijn in deze methodologie een aantal inactieven zonder uitkering niet echt inactief (zij werken voor internationale instellingen en dragen niet bij tot de Belgische sociale zekerheid): dit is in het bijzonder het geval voor een aantal personen met origine in een EU-land (EU-14 en

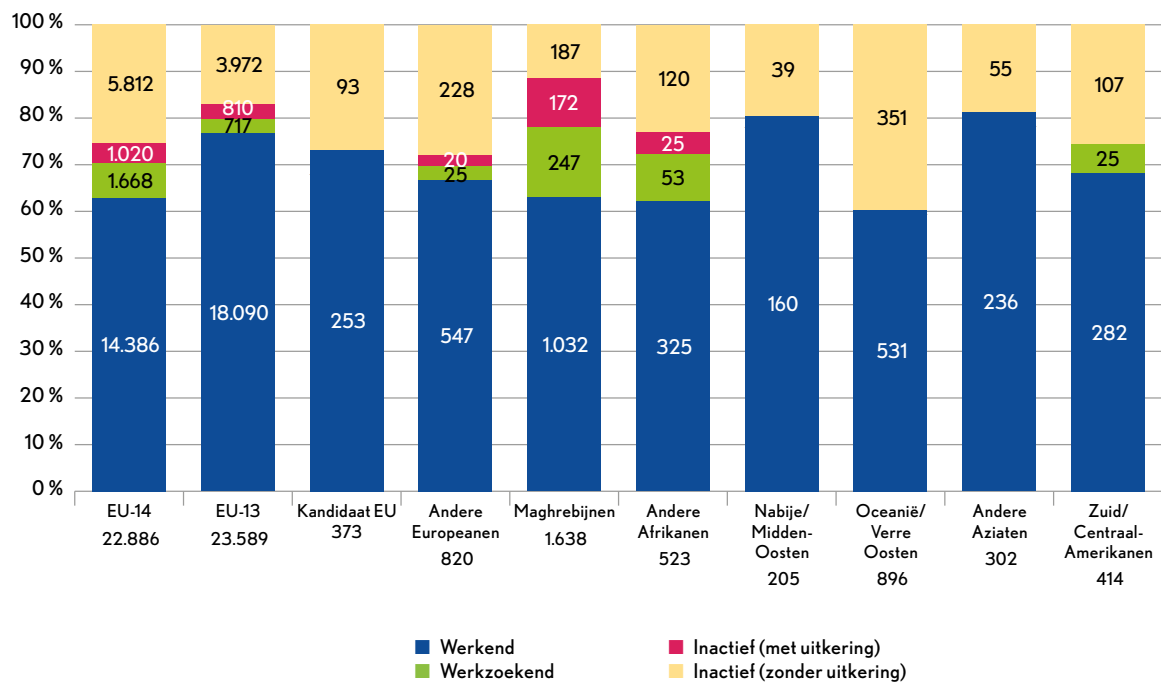
²²⁶ Een uitgebreid beperkt ministercomité heeft in fine een 'richtlijn' opgesteld over de toepassing van de verblijfsvergunning om humanitaire redenen zoals bepaald door de vreemdelingenwet van 15 december 1980. De hoeksteen van deze richtlijn was 'de duurzame lokale verankering' en 'de abnormaal lange procedures voor verblijfsaanvraag'.

²²⁷ Voor de drie jaren samen (2010, 2011 en 2012) en zijn de eerste twee (in %) subcategorieën van inactieven met een uitkering, het leefloon (58,6%) en arbeidsongeschiktheid (14,3%). De andere subcategorieën zijn personen met een volledige loopbaanonderbreking/tijdscrediet, vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, pensioen, SWT/brugpensioen, rechthebbenden op kinderbijslag en personen met een invaliditeitsuitkering.

EU-13) en nog een groter aandeel bij de personen van Noord-Amerikaanse origine²²⁸. Ook ter herinnering, de selectie van deze personen

gaat steeds over personen die ingeschreven zijn in het RR en elk jaar ingeschreven blijven tot in 2017.

Grafiek 99: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden werk is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Deze vaststelling werd al onderstreept maar het is zeker nuttig om ze nog eens te herhalen: de aantallen personen met EU-14- of EU-13-origine zijn ten opzichte van de andere origines veel groter voor deze verblijfsredenen. Vanuit het standpunt van hun integratie op de arbeidsmarkt op middellange termijn (vijf jaar), met uitsluiting van de personen van Noord-Amerikaanse origine (zie methodologische opmerking hierboven), stellen we vast dat de migratie onder de reden 'werk' personen in een socio-economisch statuut van werkende 'houdt', in ten minste 60% van de gevallen, en tot een maximum van 20 bijkomende procentpunten voor bepaalde origines. Dit maximum (van 80% dus) geldt voor personen van Andere Aziatische en Nabije/

Midden-Oosterse origine. De personen met origine Oceanië/Verre Oosten bereiken daarentegen het minimumpercentage werkenden voor deze reden, dit wil zeggen 60%. Ten slotte is het interessant te zien dat het aandeel van personen met EU-14-origine die aan het werk zijn vijf jaar later aanleunt bij dat van de enkele (in vergelijking) personen van Maghrebijnse of Andere Afrikaanse origine (met aandelen werkenden die een klein beetje hoger liggen dan 60%). Dit aandeel werkenden is voor de personen uit een EU-land echter zeker hoger dan wat hier kan worden waargenomen, om de al aangehaalde methodologische redenen²²⁹. Deze laatste opmerking is van toepassing op de personen met EU-13-origine, maar deze laatsten bereiken

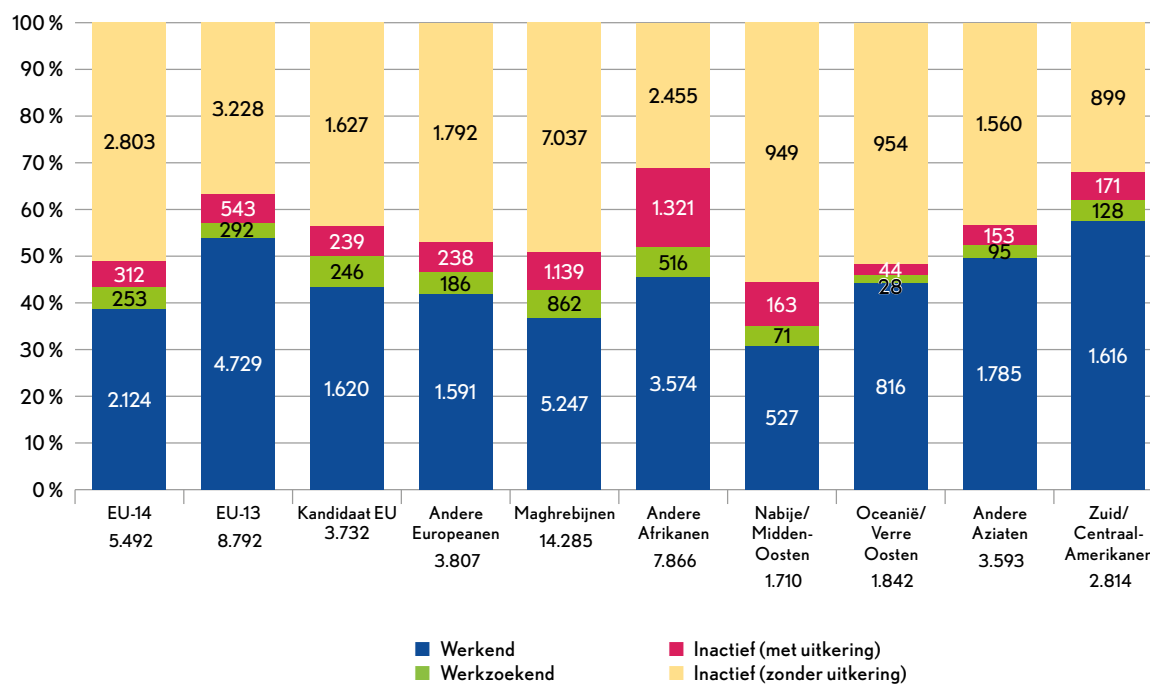
²²⁸ Om deze reden zullen de personen van Noord-Amerikaanse origine niet afzonderlijk worden opgenomen in dit gedeelte en het volgende (punten C en D).

²²⁹ Zie met name het hoofdstuk Arbeidsmarkt.

niettemin aandelen werkenden van meer dan 75%. Ten slotte merken we op dat de personen met Kandidaat-EU-, Andere Europese of Zuid/Centraal-Amerikaanse origine zich tussen deze groepen in bevinden, met aandelen werkenden (steeds vijf jaar na hun inschrijving in het RR) van rond de 67,5%. Wat de aandelen van werkzoekenden betreft, vinden we de grootste aandelen bij de 300 personen van Maghrebijnse of Andere Afrikaanse origine, gemiddeld 14% (voor de twee origines). Onder de personen met origine in de EU-14, bedraagt hun aandeel (der-

de in dalende volgorde) 7,4% met 1.668 werkzoekenden. Voor de inactieven met uitkering zijn de aantallen zeer klein voor verschillende origines, maar het gaat toch over 10,5% van de personen van Maghrebijnse origine. Het aandeel inactiviteit zonder uitkering bedraagt daarentegen 25,4% bij de personen met origine EU-14 en 16,8% bij de EU-13 (9.784 personen voor de twee origines samen). Het hoogste aandeel (39,8%) wordt waargenomen voor de personen met origine Oceanië/Verre Oosten, maar dit gaat slechts over 351 personen.

Grafiek 100: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden gezinshereniging is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

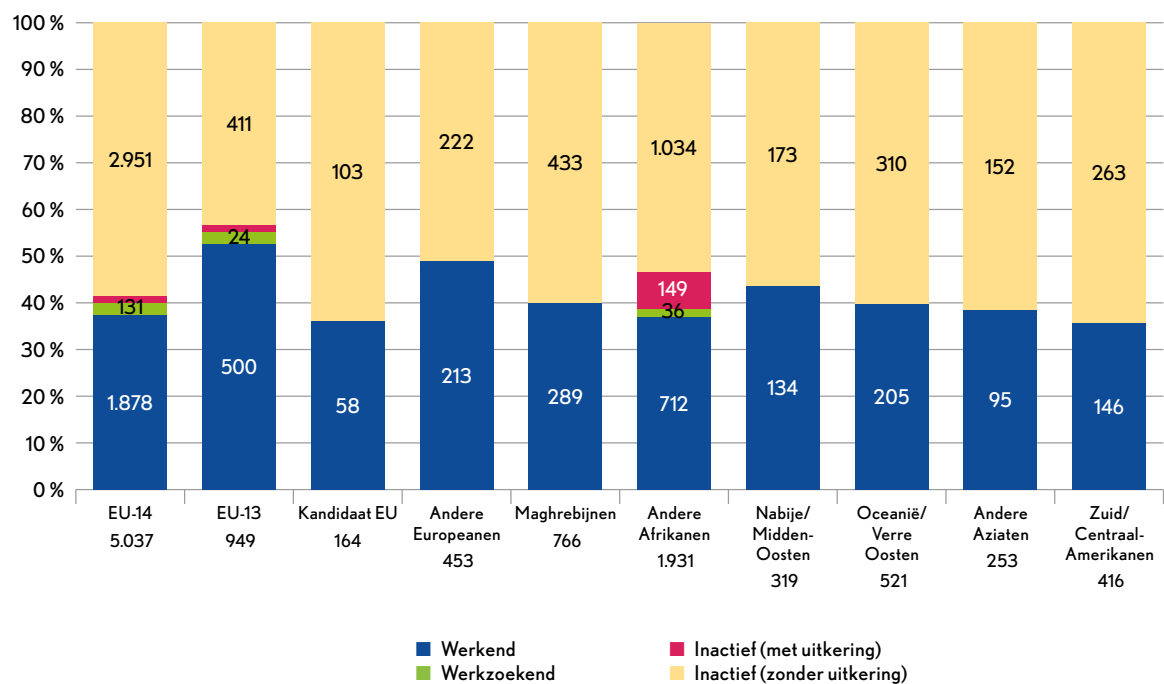
Voor de personen ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 met de reden gezinshereniging stellen we in de eerste plaats, zoals al opgemerkt, vast dat de absolute aantallen per origine uiteenlopend zijn. De personen van Maghrebijnse origine nemen de eerste plaats in terwijl de personen van Andere Afrikaanse origine de derde plaats innemen (met respectievelijk 14.285 en 7.866 nieuwe ingeschreven personen op drie jaar). Tussen die twee in zitten de personen met origine in de EU-13, met 8.792 individuen. Tweede vaststelling is dat de integra-

tie op de arbeidsmarkt voor alle origines minder gemakkelijk verloopt in vergelijking met de verblijfsreden werk. Daar was voor alle origines meer dan 60% van de personen aan het werk, een percentage dat in dit geval geen enkele origine haalt. Het aandeel werkenden is het hoogst (57,4%) voor de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (1.616 individuen), en het laagst (30,8%) voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine (527 individuen). Derde en laatste vaststelling op basis van de aandelen werkenden na vijf jaar, bij de drie hier-

boven vermelde grootste aantallen; de integratie verloopt uiteenlopend, aangezien de eerste groep (Maghrebijnse origine) een aandeel van 36,7% werkenden bereikt, de derde (Andere Afrikaanse origine) een aandeel van 45,4%, en de tweede groep een aandeel werkenden van 53,8% bereikt, zijnde de tweede sterkste integratie op de arbeidsmarkt. We merken ook op dat een klein deel een tijd gewerkt moet hebben, ten minste voldoende om recht te krijgen op een werkloosheidsuitkering, gezien de kleine aandelen werkzoekenden bij alle origines. Het grootste aandeel, 6,6% werkzoekenden, stellen we vast bij zowel personen van Kandidaat-EU- als die van Andere Afrikaanse origine. De personen met origine Oceanië/Verre-Oosten hebben het

kleinste aandeel werkzoekenden (1,5%) van de ingeschrevenen met reden gezinshereniging. Het algemene beeld is vrij gelijkaardig voor de inactieven die een uitkering genieten (waarvan 55,5% recht heeft op het leefloon) maar het aandeel bedraagt toch 16,8% voor de personen van Andere Afrikaanse origine, met 1.321 individuen die werden geïdentificeerd in dit statuut vijf jaar na hun eerste inschrijving in het RR. Het laatste statuut (dat van de inactieven zonder uitkering) heeft ten slotte de grootste aandelen. Ze zijn immers steeds relatief hoog voor alle origines en variëren van 31,2% voor de personen van Andere Afrikaanse origine tot 55,5% voor die van Nabije/Midden-Oosterse origine.

Grafiek 101: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden studies is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

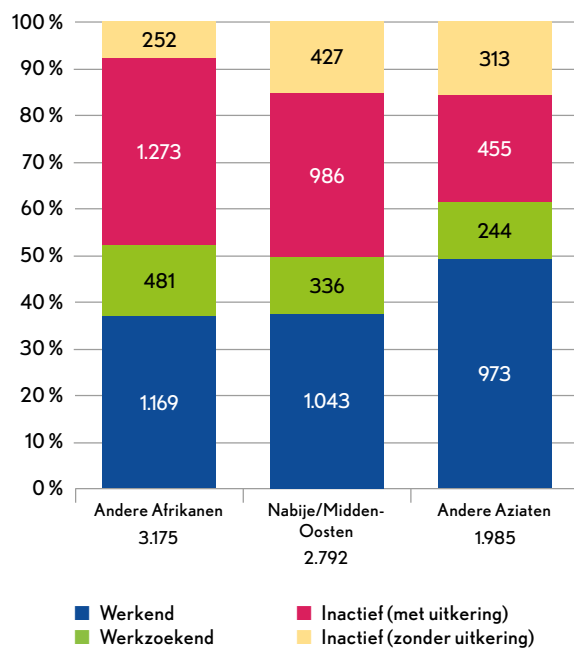
Voor deze personen, met beperktere aantallen dan de eerste twee redenen (het hoogste aantal is dat van de personen met EU-14-origine met 5.037 individuen), zien we dat de aandelen werkenden nauwelijks groter zijn dan voor de personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR met als

eerste verblijfsreden gezinshereniging. De twee grootste aandelen werkenden vijf jaar na hun inschrijving in het RR zijn die van de personen met EU-13- of Andere Europese origine met respectievelijk 52,7% en 47,0%. (Nog) minder positief element: we stellen hier ook vast dat de sterke

recente arbeidsmarktintegratie van de personen met EU-13-origine²³⁰ weinig verband lijkt te houden met de onderwijsstructuren in België, gezien de vrij beperkte aantallen voor deze reden. Zonder hier een origine in het bijzonder te viseren, zouden we globaal hogere aandelen kunnen verwachten want deze cohorten zijn vaak jong en hebben, ten minste gedeeltelijk, kwalificaties verkregen die gehomologeerd zijn door Belgische onderwijsinstellingen. De moeilijke erkenning van diploma's die werden behaald in het buitenland wordt immers regelmatig als een hindernis aangegeven door en voor diegenen die toegang proberen te verkrijgen tot de Belgische arbeidsmarkt, des te meer als het diploma buiten de EU werd behaald. In deze context kunnen we ons ook verbazen over het kleine aandeel werkenden bij de EU-14-origine (37,3%), kleiner dan dat bij de origines EU-13 (52,7%), Andere Europese landen (47,0%), de Maghreb (37,7%), het Nabije/Midden-Oosten (42,0%), Oceanië/Verre Oosten (39,3%) of de Andere Aziatische landen (37,5%). Tenzij een groot gedeelte, na zijn studies, in internationale instellingen zoals de Europese Commissie terecht komt, kunnen we ons erover verbazen dat 2.951 of 58,6% van de personen met origine EU-14 inactief is zonder uitkering vijf jaar na hun inschrijving in het RR. Dit gezegd zijnde stellen we vast dat dit fenomeen terugkomt bij de verschillende origines, namelijk aandelen inactieven die hoger zijn dan 55%: bovenop de personen met origine EU-14, is dit het geval voor die van Kandidaat-EU- (62,8%), Maghrebijnse (56,5%), Andere Afrikaanse (53,5%)²³¹, Nabije/Midden-Oosterse (54,2%), Oceanië/Verre Oosterse (59,5%), Andere Aziatische (60,1%) en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (63,7%). Vatten zij andere studies aan of overwegen ze vaker om dat te doen? Verlengen zij hun

studies al dan niet fictief om de geldigheid van hun verblijfsvergunning te verlengen? Blijven zij grote professionele hindernissen ondervinden omdat ze een (eerste) kwalificatie in het buitenland hebben behaald? Het antwoord ligt wellicht ten minste in de drie hypothesen... Op het einde van het jaar 2018 heeft de laatste federale regering, bij koninklijk besluit²³², tenminste de knoop doorgehakt over één ervan door de intrekking of de niet-vernieuwing toe te staan van een verblijfsvergunning voor studies voor een student die geen voldoende resultaten behaalt²³³.

Grafiek 102: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden bescherming is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

²³⁰Zie het hoofdstuk Arbeidsmarkt.

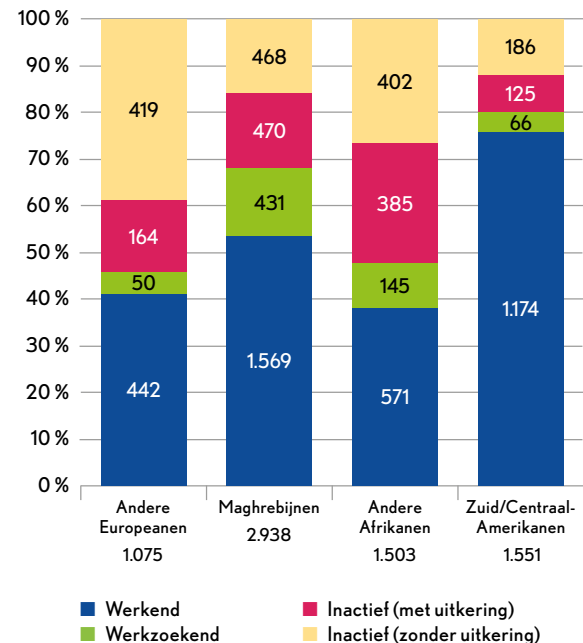
²³¹ Volgens alle gegevens per origine die beschikbaar zijn over dit aspect, hebben de personen van Andere Afrikaanse origine het hoogste percentage inactieven met uitkering (7,7%). Dit is 5 maal hoger dan dat van de personen met origines EU-13 en EU-14 (met aandelen inactieven met uitkering van 1,5%).

²³² Koninklijk besluit tot wijziging van de artikelen 101 en 103/2 en tot vervanging van bijlage 29 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1981 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

²³³ De student moet sindsdien bij de indiening van een aanvraag tot verlenging van zijn verblijfsvergunning een standaardformulier tonen waarop het aantal studiepunten vermeld staat dat werd verkregen tijdens het vorige academiejaar en ook het totale aantal studiepunten behaald in zijn huidige opleiding. Overigens heeft elke student die zijn studies beëindigt de mogelijkheid, onder voorwaarden, om zijn verblijf te verlengen met 12 maanden om een baan te zoeken of om een onderneming op te richten in lijn van de gedane studies.

Hier zijn slechts drie originegroepen opgenomen (de Andere Afrikaanse, Nabije/Midden-Oosterse en Andere Aziatische) want hun aantallen bedragen telkens ten minste duizend personen over de drie geselecteerde jaren opgeteld. We merken gemakkelijk op dat de verhoudingen relatief gelijkaardig zijn over de verschillende socio-economische statuten voor deze drie groepen. De personen van Andere Aziatische origine hebben echter een groter aandeel werkenden dan de twee andere groepen, dit wil zeggen 49,0% voor de eerste tegenover 37,1% (gemiddeld) voor de twee andere. Dit verschil van 12 procentpunten vertaalt zich vooral in een kleiner aandeel inactieven die een uitkering genieten bij de Andere Aziatische origine. Het bedraagt immers 22,9% voor deze laatsten, 35,3% voor de personen van Nabije/Midden-Oosterse origine en 40,1% voor die van Andere Afrikaanse; terwijl het vierde statuut (inactief zonder uitkering) gelijkere aandelen heeft bij de drie origines die hier zijn opgenomen. Over het algemeen moeten de grotere aandelen van inactieven die een uitkering genieten ons enerzijds herinneren aan de bijzondere humanitaire omstandigheden waarvoor deze personen in België zijn aangekomen en, anderzijds, dat de personen die bescherming genieten automatisch recht hebben op (deze soorten) uitkeringen in hun verblijfsgemeente.

Grafiek 103: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden regularisatie is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In tegenstelling tot het jaar 2016 waarin weinig personen een verblijfsvergunning kregen voor deze reden (zie hogervermelde opmerking), hebben tijdens de jaren kort na 2009 (het jaar van de laatste regularisatie-'campagne' in België) verschillende personen een eerste verblijfsvergunning verkregen van meer dan 3 maanden voor deze reden. Zoals bij de vorige verblijfsredes hebben we hier enkel de origines opgenomen met een gecumuleerd aantal van meer dan 1.000 personen over de drie jaren (2010, 2011 en 2012). Vijf jaar na hun eerste inschrijving in het RR voor deze reden, is 3/4de van de personen van Zuid/Centraal-Amerikaans origine, iets meer dan één op twee van Maghrebijnse en slechts vier op tien personen van Andere Afrikaanse of Andere Europese origine aan het werk. De 2.938 personen uit de Maghreb hebben, vergeleken met de drie andere origines, het grootste aandeel werkzoekenden (14,7%) met 431 personen in dit statuut. Als we de aandelen inactieven met uitkering bekijken kan het grootste aandeel opnieuw

worden waargenomen voor de personen van Andere Afrikaanse origine met 25,6% in dit statuut (385 personen). Nogmaals stellen we vast dat bij de verblijfsredenen die niet onder 'werk' vallen, de inactieven zonder uitkering sterk ver-

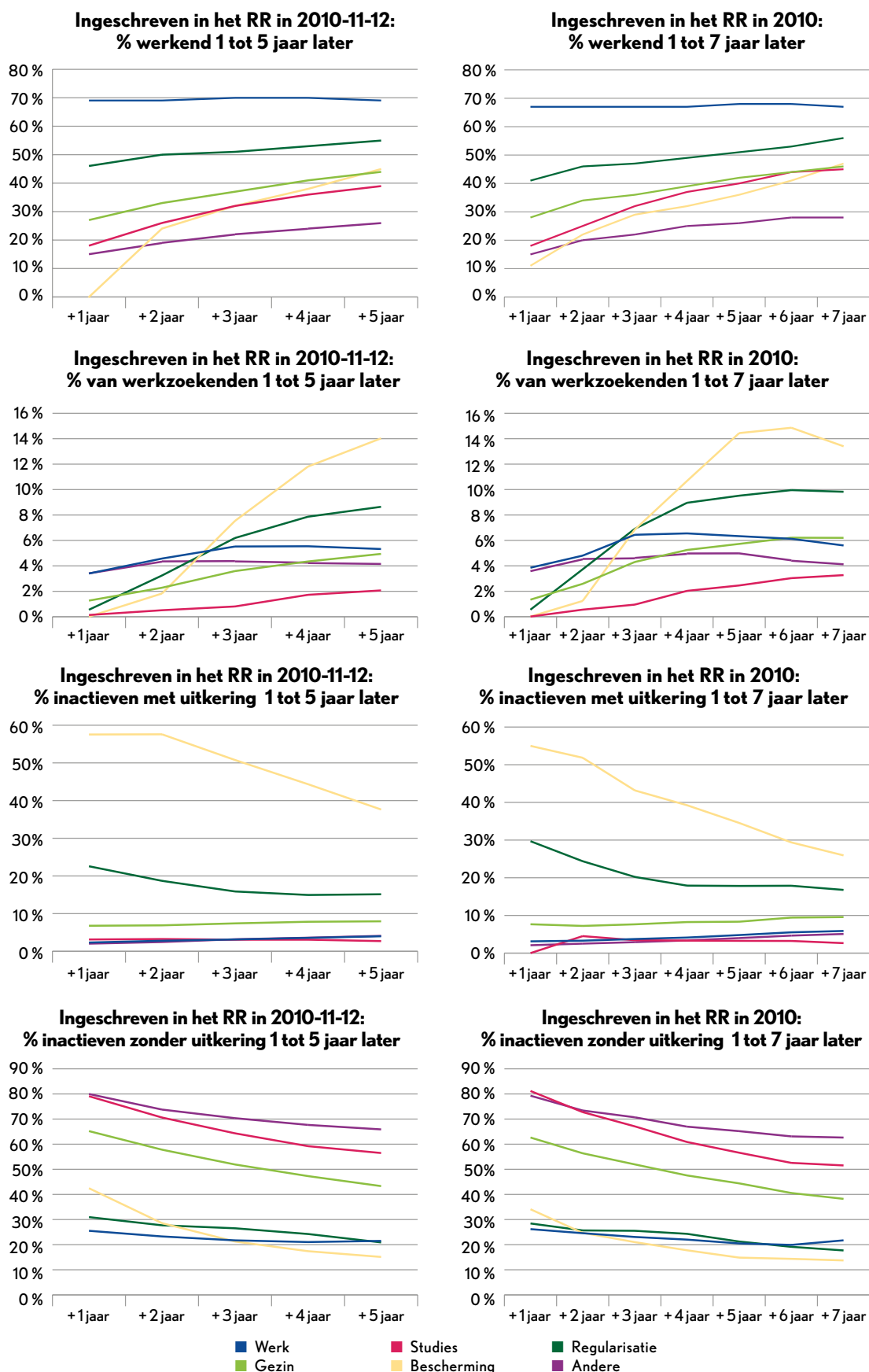
tegenwoordigd zijn. Bij de personen van Zuid/Centraal-Amerikaanse origine bedraagt dat aandeel immers 12,0%, bij die uit de Maghreb 15,9%, de Andere Afrikaanse landen 26,7% en de Andere Europese landen 39,0%.

6. LONGITUDINALE ANALYSE VAN DE PERSONEN DIE NIEUW ZIJN INGESCHREVEN IN HET RIJKSREGISTER (RR) IN 2010, 2011 OF 2012 OVER 5 JAAR OF ZIJ DIE INGESCHREVEN ZIJN IN 2010 OVER 7 JAAR VOLGENS HUN VERBLIJFSREDEN EN SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE

Voor dit nieuwe deel van de analyse is onze aandacht gegaan naar de socio-economische positie volgens dezelfde vier statuten die hierboven al werden gebruikt en dit voor twee verschillende populaties (alle origines samen, met inbegrip van de onbepaalde) doorheen de tijd die in België werd doorgebracht en vanuit het perspectief van hun eerste verblijfsreden. We hebben de voorkeur gegeven aan twee subgroepen om de longitudinale analyse sterker te maken,

waarbij we enerzijds een ruime bevolkingsgroep hebben (ingeschreven in het RR in 2010, 2011 en 2012) over vijf jaar en, anderzijds, een beperktere groep (enkel de personen ingeschreven in het RR in 2010) maar over een langere duur (7 jaar). De eerste bevolkingsgroep (2010-11-12) bevat 145.565 personen terwijl de tweede (2010) is samengesteld uit 47.733 individuen.

Grafiek 104: Aandelen personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR, ofwel tussen 2010 en 2012, ofwel in 2010, in de verschillende socio-economische statuten na een periode van één tot zeven jaar volgens hun eerste verblijfsredenen (18-64 jaar, alle origines samen, met inbegrip van de onbepaalde)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

We stellen vast dat de personen van wie de eerste verblijfsredenen werk is hoge werkzaamheidsgraden hebben (zie voorgaande grafiek), en dit met een grote stabiliteit (tussen 67 en 70%), echter zonder nog vooruit te gaan in de tijd, of dit nu over vijf of zeven jaar is bij de twee subgroepen (respectievelijk 52.043 en 15.782 personen). We merken daarentegen bij alle andere verblijfsredenen een vooruitgang, in verschillende mate en weliswaar vertrekkend van relatief lage percentages. Deze vooruitgang lijkt overigens bevestigd te worden over een langere periode. In het bijzonder de vooruitgang over 7 jaar is sterker voor de personen van wie de eerste verblijfsredenen studies is (3.423 personen in totaal) aangezien zij van een aandeel werkenden van 18,0% (617 personen) een jaar na hun inschrijving in het RR overgaan naar 44,9% (1.538 personen) zes jaar later (of zeven jaar na hun inschrijving in het RR). We stellen ook vast, en de vooruitgang is hier nog sterker, dat de personen van wie de verblijfsredenen bescherming is (3.080 personen) zeven jaar later een aandeel werkenden hebben van 46,9% terwijl hun aandeel na een jaar slechts 10,9% bedroeg, het kleinste aandeel onder alle verblijfsredenen.

Voor de andere eerste verblijfsredenen is de vooruitgang in de aandelen werkenden zwakker over zeven jaar aangezien zij slechts 18 procentpunten bedraagt in geval van de gezinshereniging (van 5.378 naar 8.720 personen op 18.965 personen in totaal, de vier socio-economische statuten samen), 14 procentpunten voor de reden regularisatie (van 1.613 naar 2.173 personen op 3.903 personen in totaal) en 13 procentpunten voor de verblijfsredenen 'andere' (van 388 naar 727 personen op 2.580 personen in totaal).

Wat de aandelen werkzoekenden betreft, zien we dat de personen van wie de verblijfsredenen bescherming is (ter herinnering, 3.080 personen ingeschreven in het RR in 2010) een significante evolutie kennen. De stijging van hun aandeel blijft immers aanhouden (zij starten met een aandeel van 0,0% een jaar na hun inschrijving in het RR aangezien ze er nog geen recht op hebben) tijdens de eerste jaren, met een piek van 14,9% (458 personen) na zes jaar,

maar vervolgens een daling (met een aandeel van 13,4% werkzoekenden één jaar later). De toekomst, met nieuwe gegevens, zal uitwijzen of deze neerwaartse tendens wordt bevestigd voor de personen met deze verblijfsredenen. Voor de personen van wie de eerste verblijfsredenen in 2010 regularisatie is (ter herinnering, 3.903 personen), stijgt hun aandeel werkzoekenden eveneens de eerste jaren snel om vervolgens te stagneren op 9,9% (gemiddeld 382 personen) gedurende de laatste drie onderzochte jaren. Ten slotte stellen we vast dat de personen van wie de verblijfsredenen studies zijn de kleinste aandelen werkzoekenden hebben, maar deze stijgen licht over de onderzochte periode.

De aandelen inactieven met een uitkering zijn omgekeerd parallel aan die van werkzoekenden voor de personen van wie de verblijfsredenen bescherming of regularisatie is. De eersten kennen immers een aandeel dat daalt van 55,0% naar 25,9% (ofwel van 1.694 naar 799 personen) en de tweede groep van 26% naar 11% over zes jaar (ofwel van 1.159 naar 655 personen). Merk op dat deze dalingen, ook in absolute aantallen, groter zijn dan de hierboven beschreven stijgingen van de aandelen van werkzoekenden want ze vertalen zich voor een deel ook in een stijging van de werkenden zoals hoger opgemerkt.

In geval van de laatste aandelen die hier werden geanalyseerd, die van de inactieven zonder uitkering, stellen we vast dat de aandelen hoog zijn en dat blijven zeven jaar na hun inschrijving in het RR voor alle verblijfsredenen en in het bijzonder voor de 2.580 personen met de verblijfsredenen 'andere' (62,6% ofwel 1.616 personen). Hoewel ze hoog blijven, zien we dat de personen van wie de reden gezinshereniging of studies is, aandelen hebben die het sterkst dalen. Zij dalen immers voor de eerste groep van 62,7% naar 38,2% (ofwel van 11.882 naar 7.251 personen) en van 77,8% naar 49,4% (ofwel van 2.662 naar 1.690) voor de tweede reden. We stellen ook vast dat de personen van wie de eerste verblijfsredenen in 2010 bescherming is overgaan van een aandeel van 34,1% in dit statuut naar het laagste aandeel van alle verblijfsredenen zes jaar later met 13,7%.

8

JONGEREN IN BEROEPSINSCHAKELINGSTIJD

SLEUTELEMENTEN

- › In 2016 hebben 87.732 jongeren zich voor de eerste maal ingeschreven als werkzoekende, voornamelijk in het 3de trimester. De meerderheid (70,8%) is tussen 20 en 24 jaar oud. Minder dan de helft van de jongeren heeft een baan gevonden na afloop van het 1ste trimester van de inschakelingstijd, met uitzondering van de jongeren van Belgische origine.
- › In het algemeen zijn vrouwen minder vertegenwoordigd in de categorie “langdurig zonder werk”, met uitzondering van de vrouwen met origines Kandidaat-EU, EU-13, Andere Europese en Andere Afrikaanse landen.
- › Voor de jongeren van 18 tot 19 jaar, enkel bij de personen van Belgische, Kandidaat-EU- en EU-14-origine is een meerderheid van hen erin geslaagd om ten minste één baan te bemachtigen tijdens het jaar van hun inschakelingstijd. Voor diegenen met Kandidaat-EU-origine is de daling van het aandeel langdurig zonder werk het grootst (-10,0 procentpunten).
- › Hoe korter mensen geschoold zijn, hoe groter de kans dat ze in de categorie langdurig zonder werk terecht komen. Met een gelijkaardig opleidingsniveau vinden de personen met Belgische en EU-14-origine in verhouding vaker een job vanaf het 1ste trimester.
- › De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten onderscheiden zich door een groot aandeel personen die maximaal het lager secundair onderwijs hebben afgerond (47,5% waarvan 22,9% met een buitenlands diploma dat in België niet is erkend, een aandeel dat in 2012 is gestegen (+26,4 procentpunten)). Na afloop van het 1ste trimester van de inschakelingstijd leidt hun traject slechts voor 14,3% naar werk, deze categorie kent sinds 2012 een daling. Een jaar later zijn ze oververtegenwoordigd in de categorie van de begunstigen van een leefloon. Ze zijn in verhouding vaker zonder werk 12 maanden na hun inschrijving (65,2%), vooral in Wallonië en in Brussel (respectievelijk 78,1% en 68,3%), voor mannen (67,4%), voor de 18-19-jarigen (69,7%), voor personen met maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs (86,5%), of nog voor de personen die 5 jaar geleden of minder werden ingeschreven in het Rijksregister (85,9%).
- › De personen met origine in Andere Afrikaanse landen hebben ook een groot aandeel van personen met maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs, maar dit aandeel is sinds 2012 gedaald. Hun uitstroom naar werk na één trimester, hoewel nog steeds zwak (25,2%), is aanzienlijk toegenomen, vooral voor de 18-24-jarigen maar ook voor personen met een diploma van het hoger secundair en van het hoger onderwijs. Hun percentage zonder werk blijft echter hoger dan 50% in het algemeen en volgens de meeste van de geanalyseerde variabelen, vooral voor personen met maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs (78,5%) en deze die 5 jaar geleden of minder werden ingeschreven in het Rijksregister (66,2%).
- › De personen van Maghrebijnse origine hebben sinds 2012 positieve ontwikkelingen doorgevoerd: hun aandeel van personen met maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs is gedaald en de jongeren van 18-29 jaar en jongeren met een diploma hoger onderwijs vonden vaker een baan in het 1ste trimester na hun inschrijving. Een jaar later zijn echter de personen van deze origine ten opzichte van de andere origines nog steeds oververtegenwoordigd in de categorie van de vergoede werklozen (met deze met origine in een Kandidaat-EU-land), en hun percentage zonder werk voor deze die 5 jaar geleden of minder werden ingeschreven in het Rijksregister is 61,3%.

Dit thema kwam in het vorige rapport al aan bod. Door een selectiefout stemden de vermelde gegevens jammer genoeg niet volledig overeen met de reële situatie. Ook in de analyse werden bijstellingen aangebracht. Om die reden stellen wij dit hoofdstuk nogmaals voor, ditmaal met aangepaste en geactualiseerde cijfers en met een evolutie in de tijd.

Sinds 1 januari 2012 moeten de jongeren die hun studies hebben beëindigd, voordat zij in aanmerking komen voor inschakelingsuitkeringen en ongeacht hun leeftijd, een beroepsinschakelingstijd van 310 dagen (zondagen niet inbegrepen, dus ongeveer een jaar) doorlopen. Als ze aan het einde van de inschakelingstijd geen werk hebben en voldoen aan een aantal voorwaarden²³⁴, kunnen ze inschakelingsuitkeringen genieten.

De eerste fase van dit hoofdstuk gaat dieper in op de kenmerken van de jongeren die zich inschrijven als werkzoekende. Hiervoor hebben we de categorie jongeren van 18 tot 29 jaar geselecteerd die, tijdens het trimester dat wordt onderzocht, zijn ingeschreven voor een beroepsinschakelingstijd (waarbij er wordt nagegaan of ze tijdens de 4 vorige trimesters niet waren ingeschreven). Op die manier zijn we er zeker van dat het om een nieuwe inschrijving gaat. We kunnen er echter niet zeker van zijn dat ze zich hebben ingeschreven bij het beëindigen

of opgeven van hun studies. Zij kunnen bijvoorbeeld een periode inactief geweest zijn voor ze zich inschreven (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk in het buitenland) of zelfs een jaar eerder een inschakelingstijd hebben aangevat die om verscheidene redenen werd onderbroken. We hebben echter kunnen vaststellen of zij in één van de vier voorgaande kwartalen een beroepsactiviteit hebben uitgeoefend en dit onderscheid zal waar nodig worden gemaakt.

De tweede stap bestaat erin het traject van deze jongeren te analyseren na hun inschrijving voor een inschakelingstijd. We beschikken voor elk van hen over de socio-economische positie op de laatste dag van elk trimester dat volgt op de inschrijving over een totale periode van een jaar. Opgelet: aangezien het gaat om de toestand op de laatste dag van elk trimester, is het mogelijk dat bepaalde jobs van korte duur aan onze aandacht ontsnappen (bijvoorbeeld een tewerkstellingsperiode van 16 januari tot 15 maart).

Gelet op het lage aantal gegevens dat soms wordt geobserveerd, is het mogelijk dat die gegevens voor bepaalde tabellen of grafieken niet toereikend zijn om te kunnen worden geïnterpreteerd of zelfs gepubliceerd omwille van het confidentieel karakter ervan. Daarom zijn niet steeds alle origines in elke tabel of grafiek opgenomen.

²³⁴ Voor meer informatie over de toegangsvoorwaarden: <http://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t35>.

1. BESCHRIJVING VAN DE POPULATIE JONGEREN DIE ZICH ALS WERKZOEKENDE IN-SCHRIJVEN VOOR EEN INSCHAKELINGSTIJD

Tabel 45: Verdeling van de jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en trimester (18-29 jaar, 2016)

	2016/01	2016/02	2016/03	2016/04
TOTAAL*	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Aantal	12.465	9.179	49.809	16.279
Belg	56,7 %	57,7 %	67,5 %	52,3 %
EU-14	15,5 %	14,4 %	14,1 %	17,2 %
EU-13	2,8 %	2,7 %	1,6 %	2,4 %
Kandidaat EU	3,5 %	3,4 %	2,8 %	4,3 %
Andere Europeanen	2,1 %	1,9 %	1,3 %	2,3 %
Maghrebijnen	7,9 %	6,4 %	5,3 %	9,3 %
Andere Afrikanen	4,5 %	4,7 %	2,4 %	4,7 %
Nabije/Midden-Oosten	1,5 %	2,0 %	0,8 %	1,5 %
Oceanië/Verre Oosten	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,4 %
Andere Aziaten	1,4 %	1,7 %	1,1 %	1,6 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	1,0 %	1,1 %	0,6 %	0,9 %

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het aantal jongeren dat zich inschrijft als werkzoekende en een inschakelingstijd doorloopt, laat een seizoenseffect optekenen dat aansluit bij het ritme van het schooljaar. In 2016 hebben 87.732 jongeren zich voor de eerste maal ingeschreven als werkzoekende, dit gebeurde voornamelijk in het 3de trimester. Een groot aantal van deze jongeren schrijft zich immers in zodra hun studies beëindigd zijn (ongeacht het feit dat deze studies werden bekroond met een diploma of dat ze de begonnen studies hebben opgegeven). In 2016 is gemiddeld 58,6% van deze nieuwe werkzoekenden van Belgische origine, 15,3% heeft een origine in de EU-14, 7,2% in de Maghrebijnse landen, 4,1% de Andere Afrikaanse landen en 3,5% een Kandidaat-EU-land. De andere originegroepen maken telkens minder dan 3% uit van het totale aantal van deze jongeren. Niettemin stellen we vast dat deze percentages hoger liggen in het 3de trimester voor de personen van Belgische origine en lager voor de personen van andere origine.

Sinds 2012 zijn die aandelen licht geëvolueerd, het aandeel van de personen van Belgische origine en personen uit Andere Afrikaanse landen is gedaald ten gunste van het aandeel van de personen met origines EU-14, EU-13, Kandidaat-EU, Nabije/Midden-Oosten en Andere Aziatische landen²³⁵. Die evolutie lijkt aan te sluiten op de evolutie van de totale jongerenbevolking van 18 tot 29 jaar, met uitzondering voor de personen met origine in Andere Afrikaanse landen van wie het aandeel is gestegen en voor de personen met Kandidaat-EU-origine van wie het aandeel stabiel is gebleven.

Om zoveel mogelijk relevante informatie te gebruiken ondanks de beperkte omvang van de steekproef en om het grootst mogelijke aandeel te krijgen van jongeren die zijn ingeschreven zodra ze hun studies beëindigen in verhouding tot diegenen die een ander traject hebben afgelegd voor de inschrijving, concentreren we ons vanaf nu op de gegevens van het 3de trimester van 2016.

²³⁵ Zie gegevens in bijlage.

Laten we beginnen met het analyseren van de demografische kenmerken van deze deelpopulatie.

De volgende tabel geeft voor alle origines een overzicht van de verdeling **per gewest** van de jongeren van 18 tot 29 jaar die zich als werkzoe-

kende inschrijven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016, en vergelijkt de regionale verdeling in 2016 van de totale bevolking van deze zelfde leeftijdscategorie om te bepalen of er verschillen zijn tussen deze twee laatste.

Tabel 46: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en gewest (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

	Brussel		Wallonië		Vlaanderen	
	Inschakelings-tijd	Totale bevolking	Inschakelings-tijd	Totale bevolking	Inschakelings-tijd	Totale bevolking
TOTAAL*	9,7 %	12,2 %	40,8 %	32,6 %	49,5 %	55,2 %
Belg	3,9 %	4,0 %	38,8 %	31,5 %	57,4 %	64,4 %
EU-14	11,9 %	18,8 %	61,6 %	48,4 %	26,5 %	32,8 %
EU-13	29,5 %	32,6 %	32,7 %	17,5 %	37,8 %	49,9 %
Kandidaat EU	21,3 %	21,5 %	22,3 %	22,4 %	56,4 %	56,1 %
Andere Europeanen	19,4 %	20,1 %	33,9 %	24,8 %	46,7 %	55,2 %
Maghrebijnen	43,4 %	41,7 %	24,6 %	22,3 %	32,0 %	36,0 %
Andere Afrikanen	34,2 %	29,6 %	40,1 %	33,9 %	25,7 %	36,5 %
Nabije/Midden-Oosten	37,3 %	25,2 %	35,6 %	20,1 %	27,1 %	54,7 %
Oceanië/Verre Oosten	16,8 %	24,1 %	38,2 %	20,5 %	45,1 %	55,5 %
Andere Aziaten	18,9 %	17,5 %	34,4 %	20,8 %	46,6 %	61,6 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	31,9 %	32,5 %	25,7 %	22,4 %	42,4 %	45,0 %

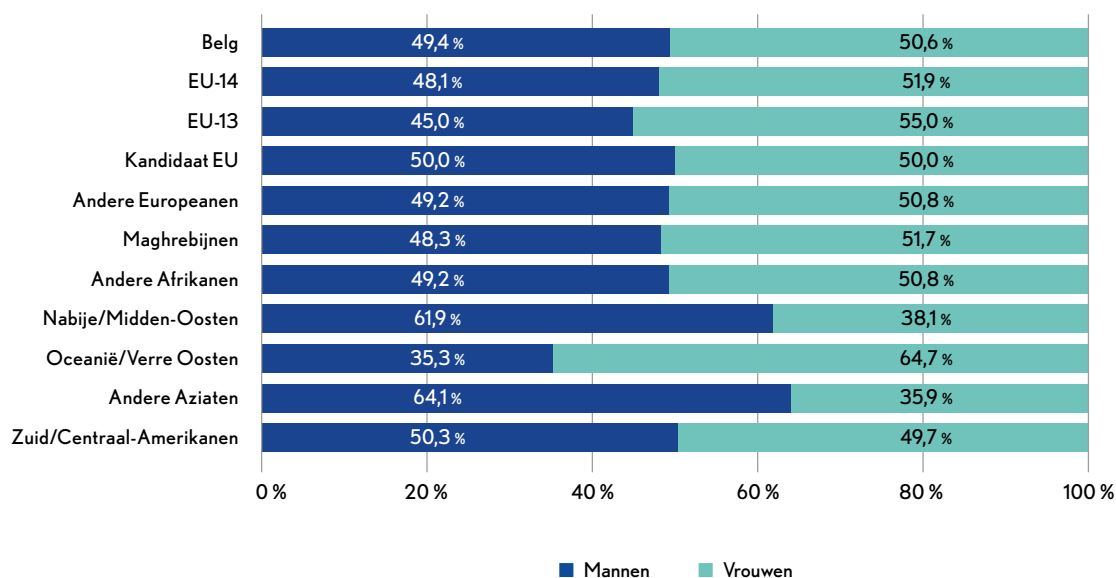
* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Gemiddeld zijn de personen die nieuw worden ingeschreven als werkzoekende oververtegenwoordigd in het Waals Gewest in verhouding tot de totale bevolking en ondervertegenwoordigd in het Vlaams Gewest. Deze vaststelling geldt voor alle origines behalve voor de personen uit Kandidaat-EU-landen. In Brussel is de situatie

minder duidelijk en varieert ze meer in functie van de origine. De personen met origines EU-14, de EU-13, Andere Europese landen en Oceanië/Verre Oosten, zijn bijvoorbeeld duidelijk ondervertegenwoordigd in verhouding tot de totale bevolking.

Grafiek 105: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en geslacht (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De verdeling **per geslacht**, weergegeven in bovenstaande grafiek, ligt in het verlengde van de verdeling van de totale bevolking, die algemeen beschouwd evenwichtig is, behalve voor een aantal origines. Twee uitzonderingen springen in het oog: de personen met origine Oceanië/Verre-Oosten en, in mindere mate, origine EU-13, waarbij de vrouwen oververtegenwoordigd zijn in de inschrijvingen als werkzoekende (respectievelijk 64,7% en 55,0%, hoewel ze 45,8% en 51,4% van de totale bevolking uitmaken) en omgekeerd zijn bij de personen met origine in een Ander Aziatisch land de mannen oververte-

genwoordigd ten opzichte van hun aandeel in de totale bevolking (64,1% tegenover 60,2%).

We stellen echter vast dat die verdeling sterk verschilt naargelang het gewest²³⁶. De sterke oververtegenwoordiging van de vrouwen met origine in Oceanië/Verre-Oosten wordt immers niet bevestigd in Brussel, terwijl dat voor de personen uit de EU-13 voornamelijk in Brussel het geval is. De mannen met origine in een Ander Aziatisch land zijn oververtegenwoordigd maar voornamelijk in Wallonië. Tenslotte zijn ook de mannen met origine in het Nabije/Midden-Oosten oververtegenwoordigd in Wallonië.

²³⁶ Zie gegevens in bijlage.

Tabel 47: Verdeling van de jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds het 3de trimester 2012 naar origine en leeftijdsklasse (18-29 jaar)

	18-19 jaar	Evolutie	20-24 jaar	Evolutie	25-29 jaar	Evolutie
TOTAAL*	22,4%	-2,6	70,8%	4,0	6,8%	-1,5
Belg	21,8%	-2,1	73,1%	3,9	5,2%	-1,8
EU-14	23,3%	-3,9	67,6%	4,0	9,1%	-0,1
EU-13	29,3%	1,1	60,1%	3,6	10,6%	-4,7
Kandidaat EU	30,7%	-4,4	65,0%	6,7	4,3%	-2,3
Andere Europeanen	28,8%	0,6	61,1%	0,3	10,1%	-0,9
Maghrebijnen	20,8%	-6,1	69,4%	8,2	9,8%	-2,1
Andere Afrikanen	17,0%	-2,3	63,2%	6,5	19,8%	-4,2
Nabije/Midden-Oosten	17,7%	0,7	59,2%	-5,7	23,1%	5,1
Oceanië/Verre Oosten	16,2%	-7,5	72,8%	12,1	11,0%	-4,6
Andere Aziaten	20,6%	-5,2	69,4%	13,6	10,0%	-8,4
Zuid/Centraal-Amerikanen	22,4%	1,8	61,8%	0,7	15,8%	-2,5

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Bovenstaande tabel toont dat de meerderheid van de ingeschreven jongeren (70,8%) tussen 20 en 24 jaar oud zijn, 22,4% zijn 18 of 19 jaar, slechts 6,8% zijn ouder. Sinds de inwerkingtreding op 1 januari 2015 van de nieuwe **leeftijdsgrens**²³⁷ voor het aanvragen van een inschakelingsuitkering, zijn alle aantallen voor de leeftijdsgroep 25-29 jaar gedaald, met uitzondering van de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (+5,1 procentpunten). Hun aandeel, net als dat van de personen met origine in een Ander Afrikaans land, is veel groter in vergelijking met de andere origines.

Sinds 2012 is ook het aandeel van de 18-19-jarigen gedaald (-2,6 procentpunten) daar waar dat van de groep van 20-24 jaar met 4 procent-

punten is gestegen, wat laat veronderstellen dat de duur van de studies toeneemt. Dit geldt in het bijzonder voor de personen van Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origine, ook al ligt het aandeel van die laatste groep proportioneel hoger dan het gemiddelde bij de 18-19-jarigen. Dezelfde stelling gaat op voor de personen met origine in Oceanië/Verre-Oosten en een Ander Aziatisch land, maar de beperkte aantallen voor deze origines maken dat deze informatie uiterst voorzichtig geïnterpreteerd moet worden. Uitsluitend voor de personen met origine EU-13, Andere Europese landen (deze twee zijn in het 3de trimester 2016 ook oververtegenwoordigd bij de 18-19-jarigen), het Nabije/Midden-Oosten of Centraal/Zuid-Amerika geldt deze tendens niet.

²³⁷ Sinds 1 januari 2015 moet de eerste aanvraag voor een inschakelingsuitkering na de beroepsinschakelingstijd worden ingediend voor de 25ste verjaardag. Van deze leeftijdsgrens kan worden afgeweken wanneer de persoon zijn aanvraag niet voor die leeftijd heeft kunnen doen omdat men werkte als loontrekkende of als zelfstandige in hoofdberoep, ofwel omdat men zijn studies moest stopzetten wegens overmacht zodat het einde van de inschakelingstijd valt na de 25ste verjaardag.

Tabel 48: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds het 3de trimester 2012 naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar)

	Laag	Evolutie	Midden	Evolutie	Hoog	Evolutie
TOTAAL*	9,6 %	0,1	48,3 %	0,6	42,1 %	-0,6
Belg	5,6 %	0,1	46,3 %	0,2	48,1 %	-0,3
EU-14	13,1 %	-0,5	49,2 %	-0,7	37,7 %	1,2
EU-13	25,7 %	3,9	48,2 %	2,6	26,1 %	-6,6
Kandidaat EU	15,1 %	-2,7	69,0 %	3,9	15,9 %	-1,1
Andere Europeanen	20,0 %	-1,9	57,1 %	0,5	22,9 %	1,4
Maghrebijnen	19,5 %	-4,4	58,2 %	1,9	22,3 %	2,5
Andere Afrikanen	26,4 %	-8,4	49,3 %	6,9	24,3 %	1,6
Nabije/Midden-Oosten	47,5 %	26,4	29,9 %	-17,1	22,6 %	-9,3
Oceanië/Verre Oosten	13,3 %	-1,2	42,2 %	-5,7	44,5 %	6,9
Andere Aziaten	28,2 %	-4,3	50,1 %	10,1	21,7 %	-5,8
Zuid/Centraal-Amerikanen	19,7 %	0,7	53,9 %	4,6	26,3 %	-5,3

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Zoals we hierboven kunnen zien, hebben in België proportioneel meer jongeren die zijn ingeschreven een diploma van het hoger secundair onderwijs, ongeacht de origine. Verscheidene origines onderscheiden zich evenwel door een groter aandeel personen die maximaal het lager secundair onderwijs hebben afgerond (Nabije/Midden-Oosten, Andere Aziaten, Andere Afrikanen, EU-13,...). De reden daarvoor schuilt in het bezit van een diploma dat daadwerkelijk van dit niveau is, maar ook in diploma's die als dusdanig worden geklasseerd omdat ze in het buitenland werden behaald en in België niet worden erkend. Dit geldt in het bijzonder voor de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (22,9% onder hen hebben een buitenlands diploma dat in België niet is erkend²³⁸). Hoewel het aandeel van de personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs hebben afgerond voor alle origines stabiel is gebleven sinds het 3de trimester 2012, is dit niet het geval bij de personen met origine Nabije/Midden-Oosten van wie het aandeel met 26,4 procentpunten is gestegen (ten koste van de andere opleidingsniveaus) en, meer gematigd, bij de personen met origine EU-13 (+3,9

procentpunten tegenover -6,6 procentpunten voor de diploma's van het hoger onderwijs). Het aandeel van de personen met maximaal een getuigschrift lager secundair onderwijs is daarentegen gedaald voor de personen met origine in een Ander Afrikaans land (-8,4 procentpunten, vooral verschoven naar de diploma's van het hoger secundair onderwijs), Maghreb (-4,4 procentpunten, en +2,5 procentpunten voor diploma's hoger onderwijs) en Andere Aziaten (-4,3 procentpunten, vooral verschuiving naar de diploma's van het hoger secundair).

Omgekeerd hebben de personen van Belgische of Oceanië/Verre-Oosterse origine wanneer zij zich inschrijven voor een inschakelingstijd, gemiddeld vaker een diploma van het hoger onderwijs.

Dit beeld vertoont opnieuw verschillen per gewest²³⁹. In Brussel zijn de personen van Belgische en EU-14-origine veel vaker in het bezit van een diploma hoger onderwijs (respectievelijk +24,7 en +14,5 procentpunten ten opzichte van het totaal) daar waar de personen met origine Nabije/Midden-Oosten en EU-13 zich vaker inschrijven

²³⁸Zie gegevens in bijlage.

²³⁹Zie gegevens in bijlage.

met maximaal een getuigschrift van het lager secundair onderwijs (of niet erkend diploma) (respectievelijk +32,1 en +26,7 procentpunten). Ook in Wallonië hebben de personen met origine Nabije/Midden-Oosten vaker maximaal het lager secundair onderwijs afgerond (+50,2 procentpunten), gevolgd door de personen met Andere Aziatische origine (+32,5 procentpunten). In Vlaanderen tenslotte hebben de perso-

nen van niet-Belgische origine vaker een diploma van het hoger secundair dan het gemiddelde voor alle gewesten samen, en de personen met origine Nabije/Midden-Oosten bezitten opnieuw vaker maximaal een getuigschrift van het lager secundair onderwijs – het verschil is weliswaar minder groot dan in de twee andere gewesten – terwijl de personen van Belgische origine vaker een diploma hoger onderwijs bezitten.

Tabel 49: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en migratieachtergrond (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	Verwerving nationaliteit > 5jaar	Verwerving nationaliteit ≤ 5jaar	Inschrijving RR > 5jaar	Inschrijving RR ≤ 5jaar
EU-14	41,5 %	40,3 %	0,3 %	0,9 %	7,9 %	9,2 %
EU-13	34,9 %	5,6 %	:	9,1 %	:	45,0 %
Kandidaat EU	69,1 %	16,1 %	:	5,9 %	:	5,7 %
Andere Europeanen	23,5 %	7,1 %	3,3 %	38,3 %	11,2 %	16,6 %
Maghrebijnen	64,0 %	18,3 %	1,6 %	5,7 %	1,4 %	9,0 %
Andere Afrikanen	27,9 %	8,7 %	7,1 %	22,3 %	3,1 %	30,8 %
Nabije/Midden-Oosten	31,7 %	3,5 %	:	10,5 %	:	51,9 %
Oceanië/Verre Oosten	42,8 %	9,2 %	26,6 %	:	:	13,3 %
Andere Aziaten	33,9 %	5,8 %	9,5 %	16,9 %	2,9 %	31,0 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	32,7 %	5,9 %	16,2 %	16,2 %	4,0 %	25,1 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we tenslotte de gegevens uitsplitsen **volgens migratieachtergrond**, stellen we de duidelijke oververtegenwoordiging vast van de 2de generatie Belgen (van wie de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven) van Maghrebijnse (64,0%) en Kandidaat-EU-origine (69,1%), ten opzichte van hun aandeel in de totale bevolking (dat zo'n 55% bedraagt)²⁴⁰. Ook de personen met origine in de EU-13 zijn oververtegenwoordigd (45,0%; een toename van 17 procentpunten sinds 2012) in de categorie personen die 5 jaar geleden of minder

werden ingeschreven in het Rijksregister, maar duidelijk in mindere mate dan dat ze oververtegenwoordigd zijn in de totale bevolking (75%). Ook de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten zijn oververtegenwoordigd in deze categorie, net als in de totale bevolking. Deze categorie is sinds 2012 met 29,6 procentpunten gegroeid. Al deze resultaten moeten omzichtig worden geïnterpreteerd omdat ze gebaseerd zijn op lage aantallen en bijgevolg sterk variëren.

²⁴⁰ Zie gegevens in bijlage.

2. TRAJECT OP DE ARBEIDSMARKT VAN DE JONGEREN DIE EEN INSCHAKELINGSTIJD DOORLOPEN

In dit deel zullen we het traject van de jongeren volgen vanaf hun inschrijving als werkzoekende om na te gaan in welke mate ze toegang hebben tot werk.

Voordat we de analyse aanvatten, is het noodzakelijk om een aantal aspecten te begrijpen van de nomenclatuur van de socio-economische positie²⁴¹. De werkloosheidscategorieën hebben betrekking op alle vormen van werkloosheid met uitkeringen, met inbegrip van de inschakelingsuitkeringen. In deze laatste onderverdeling zullen we dus de jongeren vinden die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd en die afwijken van de regel dat men gedurende 310 dagen in inschakelingstijd blijft (zoals diegenen die een opleiding in het kader van alternerend leren hebben beëindigd)²⁴². Gelet op het lage aantal betrokken personen wordt deze categorie samengevoegd met de inactieven in de categorie “zonder werk”. Alle jongeren die een inschakelingstijd doorlopen en die nog niet het recht hebben uitkeringen te ontvangen (werkloosheids- of inschakelingsuitkeringen) worden dan verdeeld in de verscheidene andere inactiviteitscategorieën. De belangrijkste zijn de begunstigden van de kinderbijslag. Het recht op kinderbijslag kan immers onder voorwaarden behouden blijven voor kinderen jonger dan 25 jaar die niet meer onderworpen zijn aan de leerplicht tijdens de beroepsinschakelingstijd. Een andere reeks jongeren kan deel uitmaken van de categorie van begunstigden van een leefloon. Er bevindt zich tenslotte een groot deel in de categorie ‘andere’, de categorie van de inactieven zonder inkomen.

We mogen evenmin over het hoofd zien dat de gegevens die hier onderzocht worden, slechts een weergave zijn van de toestand op de laatste dag van het trimester en dat eventuele korte werkperiodes tussen twee vergelijkingspunten helemaal niet in aanmerking worden genomen.

Voor deze editie kunnen we een onderscheid maken tussen de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naargelang ze al dan niet al arbeidsprestaties hebben verricht²⁴³ tijdens een van de vier trimesters die de inschrijving voorafgaan. In het 3de trimester 2016, hebben 43.717 ingeschreven jongeren niet gewerkt gedurende het voorgaande jaar (87,8%), en 6.092 hebben tenminste één van de vier trimesters voor de inschrijving gewerkt (12,2%).

Tenslotte moeten de evoluties, voorgesteld in dit deel, als volgt worden gelezen: de resultaten en trajecten van de groep jongeren ingeschreven tijdens het 3de trimester 2016 worden vergeleken met die van de groep jongeren ingeschreven tijdens het 3de trimester 2012 om na te gaan of de maatregelen die intussen werden ingevoerd een positief effect gehad hebben op deze resultaten en trajecten.

Als we de situatie onderzoeken van de personen die nieuw worden ingeschreven voor een beroepsinschakelingstijd vanaf het trimester dat volgt op de inschrijving, dan krijgen we de volgende verdeling.

²⁴¹ <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl>.

²⁴² Voor meer informatie over deze uitzonderingen: <http://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t35>.

²⁴³ Codes 111 tot 143 van de nomenclatuur van socio-economische positie.

Tabel 50: Trajecten van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 volgens hun statuut in het 4de trimester 2016 en evolutie in procentpunten ten opzichte van de groep van het 3de trimester 2012, naar origine (18-29 jaar)

Zonder arbeidsprestaties in een van de 4 voorgaande trimesters	Werkend		Zonder werk		waarvan kinderbijslag		waarvan leefloon		waarvan andere	
	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie
Belg	50,8 %	2,0	49,2 %	-2,0	32,8 %	-3,9	2,2 %	0,7	13,7 %	1,2
EU-14	39,8 %	3,3	60,2 %	-3,3	39,0 %	-4,2	4,6 %	0,8	16,2 %	0,4
EU-13	31,7 %	4,9	68,3 %	-4,9	38,9 %	-6,6	8,1 %	-0,5	20,6 %	1,7
Kandidaat EU	33,3 %	2,7	66,7 %	-2,7	44,7 %	-5,0	8,8 %	1,0	12,7 %	1,3
Andere Europeanen	30,9 %	2,1	69,1 %	-2,1	34,3 %	0,0	20,2 %	1,1	14,3 %	-2,9
Maghrebijnen	29,9 %	4,2	70,1 %	-4,2	41,2 %	-5,8	14,4 %	2,0	14,0 %	-0,2
Andere Afrikanen	25,2 %	5,9	74,8 %	-5,9	27,6 %	0,8	29,7 %	0,4	17,4 %	-6,9
Nabije/Midden-Oosten	14,3 %	-4,4	85,7 %	4,4	17,8 %	-19,1	50,1 %	22,6	17,5 %	0,6
Oceanië/Verre Oosten	45,0 %	11,9	55,0 %	-11,9	31,1 %	-10,1	:	:	18,5 %	3,7
Andere Aziaten	29,0 %	2,5	71,0 %	-2,5	29,4 %	-3,1	13,5 %	-1,0	28,1 %	1,9
Zuid/Centraal-Amerikanen	33,0 %	6,5	67,0 %	-6,5	36,4 %	-4,6	6,5 %	-2,8	19,6 %	-3,2

Met arbeidsprestaties in een van de 4 voorgaande trimesters	Werkend		Zonder werk		waarvan kinderbijslag		waarvan leefloon		waarvan andere	
	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie
Belg	65,5 %		34,5 %		14,7 %		2,0 %		11,9 %	
EU-14	56,4 %		43,6 %		16,1 %		3,3 %		15,5 %	
EU-13	50,4 %		49,6 %		21,2 %		:		16,8 %	
Kandidaat EU	53,6 %		46,4 %		19,6 %		:		17,0 %	
Andere Europeanen	53,6 %		46,4 %		14,3 %		:		:	
Maghrebijnen	52,3 %		47,7 %		23,9 %		7,0 %		11,6 %	
Andere Afrikanen	54,5 %		45,5 %		13,6 %		:		17,3 %	
Nabije/Midden-Oosten	61,3 %		38,7 %		:		:		:	
Andere Aziaten	46,7 %		53,3 %		14,4 %		14,4 %		18,9 %	
Zuid/Centraal-Amerikanen	55,8 %		44,2 %		:		:		:	

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Minder dan de helft van de jongeren heeft een baan gevonden na afloop van het 1ste trimester van de inschakelingstijd, met uitzondering van de jongeren van Belgische origine van wie 50,8% een job heeft gevonden. Deze percentages gaan toch in stijgende lijn ten opzichte van het 3de trimester 2012 (+2,0 procentpunten ongeacht de origine). Van de personen met origine Nabije/Midden-Oosten leidt het traject slechts voor 14,3% naar werk, enkel deze categorie kent sinds 2012 een daling. Van de laatstgenoemde groep ontvangt ook het minste aantal personen kinderbijslag (17,8% tegenover 44,7% voor de personen met Kandidaat-EU-origine). Ze zijn dus sterk vertegenwoordigd in de categorie van personen die een leefloon krijgen (50,1%). De

personen met Andere Afrikaanse origine zitten in een gelijkaardige situatie maar minder uitgesproken. Hun doorstromingspercentage naar werk is echter het sterkst gestegen sinds 2012 (+5,9 procentpunten) na dat van de personen met origine in Zuid/Centraal-Amerika (+6,5 procentpunten) en uit Oceanië/Verre-Oosten (+11,9 procentpunten).

Deze verschillende situaties houden, onder meer, verband met de leeftijd van de betrokkenen. Ter herinnering, we hadden immers vastgesteld (zie het eerste deel), dat de personen van Andere Afrikaanse en Nabije/Midden-Oosterse origine die zich nieuw als werkloze laten registreren, gemiddeld ouder zijn en dus

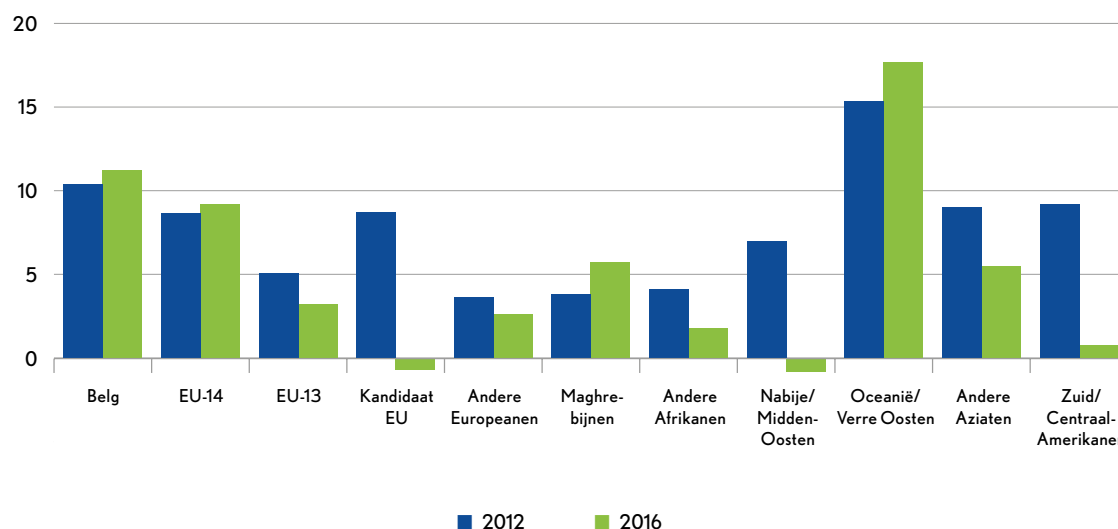
geen toegang meer hebben tot de kinderbijslag wanneer ze 25 jaar of ouder zijn, wat verklaart waarom ze in deze categorie minder vertegenwoordigd zijn dan de andere origines. Het aandeel van de personen met Kandidaat-EU-origine, ingeschreven als werkloze, is daarentegen groter binnen de personen jonger dan 25 jaar in vergelijking met de andere origines. Het is dus logisch dat hun aandeel groter is binnen de personen die recht hebben op kinderbijslag.

In het 2de deel van de tabel kunnen we zien dat de inschakeling op de arbeidsmarkt van jongeren die tevoren al gewerkt hebben, beter verloopt vanaf het trimester dat volgt op de inschrijving. De personen die afkomstig zijn van buiten de EU (gemiddeld +23,8 procentpunten tegenover gemiddeld +16,7 procentpunten voor de personen met origine in België en de EU) genieten het

vaakst dit voordeel ten opzichte van zij die tevoren nog niet gewerkt hebben, in het bijzonder de personen met origine Nabije/Midden-Oosten, maar men moet deze vaststelling voorzichtig interpreteren omdat het om een klein aantal mensen gaat. De personen met origine Andere Afrikaanse landen genieten ook sterker van dit voordeel maar opnieuw in mindere mate.

Omdat de voorwaarde om gewerkt te hebben tijdens een van de vier trimesters voorafgaand aan de inschrijving voor een beroepsinschakelingstijd slechts een klein aantal personen opleverde, en om de trajecten te analyseren van de personen die dezelfde startkansen hebben (dat wil zeggen geen enkele beroepservaring), zullen wij verder enkel de personen analyseren die het jaar voor de inschrijving niet gewerkt hebben.

Grafiek 106: Verschillen tussen vrouwen en mannen die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en die aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine (18-29 jaar, 2012-2016, in procentpunten)

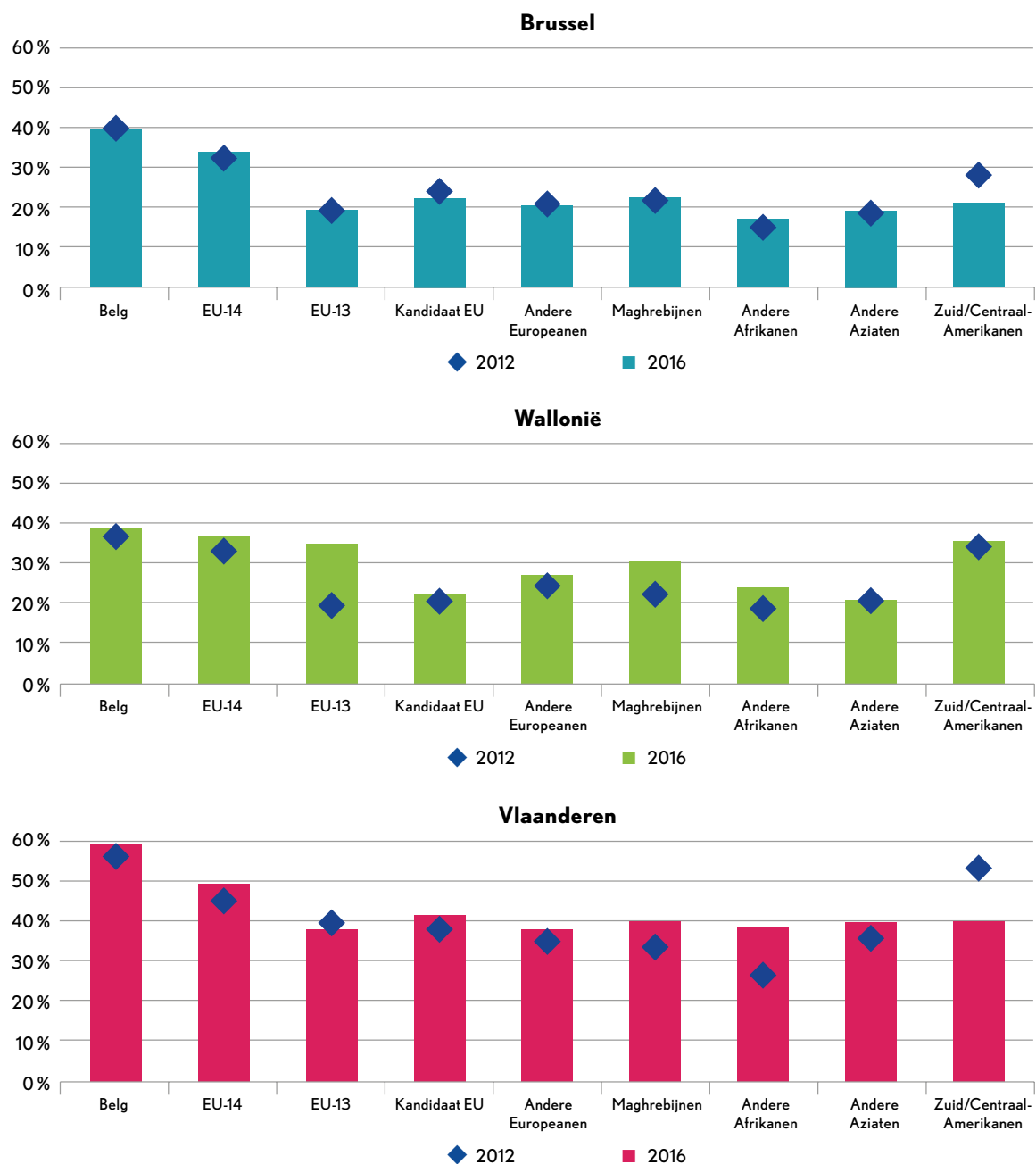

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Dankzij de bovenstaande grafiek stellen we vast dat de personen die snel een baan vinden vaker vrouwen zijn, waarbij de kloof bijzonder groot is voor de personen van Belgische origine (56,4% bij de **vrouwen** tegenover 45,2% bij de **mannen**) en vooral bij de personen met origine Oceanië/Verre-Oosten (51,6% tegenover

33,9%). Sinds 2012 zijn die verschillen groter geworden voor de personen van Belgische, EU-14, Maghrebijnse en Oceanië/Verre-Oosterse origine, maar aanzienlijk kleiner geworden voor de andere origines tot ze licht in het voordeel van de mannen overhellen voor de personen met origines Kandidaat EU en Nabije/Midden-Oosten.

Grafiek 107: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en die aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en gewest (18-29 jaar, 2012-2016)

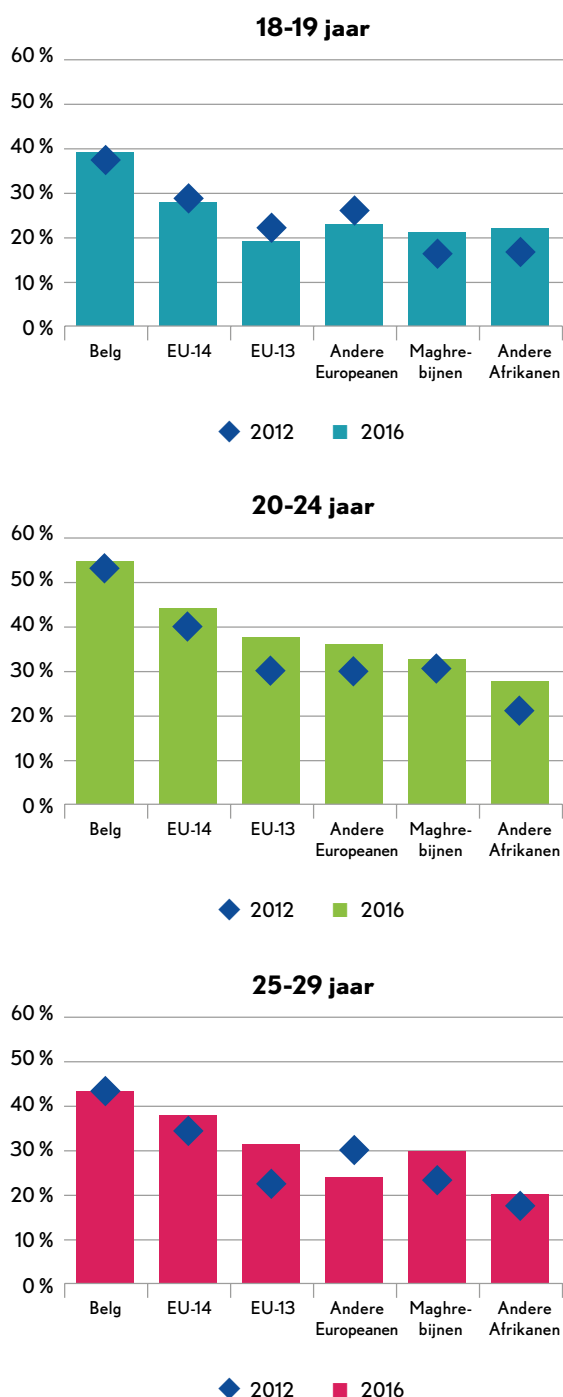

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In Vlaanderen vinden de jongeren in beroepsinschakelingstijd het vaakst snel werk na hun inschrijving voor de inschakelingstijd; de kloof met de twee andere gewesten is ook hier het meest opvallend voor de personen van Belgische origine. In Wallonië en in Vlaanderen verloopt het traject van de personen met origine in de EU-13 en Zuid/Centraal-Amerika gelijkaardig, in het Brussels Gewest ligt hun situatie moeilijker. In Brussel is de situatie sinds 2012 weinig geëvolu-

eerd met uitzondering voor de personen met origine Zuid/Centraal-Amerika (-7,1 procentpunten). De grootste verandering in Wallonië heeft betrekking op de personen met origine in de EU-13 en de Maghreb (respectievelijk +15,4 en +8,0 procentpunten) en, in het Vlaams Gewest op de personen met origine in een Ander Afrikaans land en Zuid/Centraal-Amerika (respectievelijk +11,7 en -13,5 procentpunten).

Grafiek 108: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en leeftijdsklasse (18-29 jaar, 2012-2016)

De jongeren van 18 tot 19 jaar die een inschakelingstijd doorlopen, zijn diegenen die het waarschijnlijk het moeilijkst hebben om werk te vinden. Dit is waarschijnlijk omdat hun opleidingsniveau zelden hoger ligt dan dat van lager secundair onderwijs. Sinds 2012 stijgt dit percentage enkel bij de jongeren van Maghrebijnse en Andere Afrikaanse origine (respectievelijk met +4,9 en +5,3 procentpunten). Het verschil **tussen de 18-19-jarigen en de 20-24-jarigen** is het kleinst voor de personen met Andere Afrikaanse origine, voornamelijk omdat hun inschakelingsgraad (het percentage dat aan het werk is gegaan) voor de 20-24-jarigen zwak is. Ook de 25-29-jarigen hebben inschakelingsgraden die lager zijn dan die van de 20-24-jarigen, vooral voor de personen van Belgische en Andere Europese origine. Voor die laatste is voormelde graad sinds 2012 gedaald met 6,3 procentpunten daar waar hij voor de andere originegroepen is gestegen (vooral voor de personen met origine in de EU-13: +8,9 procentpunten).

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Grafiek 109: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar, 2012-2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Bovenstaande grafiek toont zeer duidelijk aan dat het feit dat men snel een eerste baan vindt samenhangt met het **opleidingsniveau**: hoe hoger het diploma, hoe meer personen aan het werk zijn na een trimester in inschakelingstijd. Met een gelijkaardig opleidingsniveau vinden de personen met Belgische en EU-14-origine in verhouding vaker een job vanaf het 1ste trimester dat volgt op de inschrijving voor de in-

schakelingstijd. Wij stellen echter vast dat de personen van Maghrebijnse origine met een diploma van het hoger onderwijs betere resultaten behalen dan in 2012 (+8,8 procentpunten) waardoor ze de 3de plaats innemen na de personen van Belgische en EU-14-origine. Dit is echter niet het geval wanneer ze een ander opleidingsniveau hebben. Ook voor de personen met Andere Afrikaanse origine verkleinen

de verschillen voor de diploma's van het hoger secundair (+6,3 procentpunten) en van het hoger onderwijs (+6,6 procentpunten) sinds 2012, maar niet in voldoende mate om te ontsnappen aan de laatste plaats onder de hierboven vermelde origines.

De aantallen uitgesplitst **volgens migratie-achtergrond** volstaan jammer genoeg niet

voor een relevante analyse daarover. Wij maken die analyse bijgevolg niet.

Nu zullen we het traject op langere termijn volgen van de jongeren die zijn ingeschreven als jonge werkzoekenden in het 3de trimester 2016, met name hun positie een jaar later.

Tabel 51: Trajecten van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 volgens hun statuut in het 3de trimester 2017, en evolutie in procentpunten ten opzichte van de groep uit het 3de trimester 2012, naar origine (18-29 jaar)

Zonder arbeidsprestaties in een van de 4 voorgaande trimesters	Werkend		Werkloos		Inactief		waarvan kinderbijslag		waarvan leefloon		waarvan andere	
	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie
Belg	69,3 %	3,3	5,6 %	-9,0	25,0 %	5,7	5,5 %	0,8	1,7 %	1,0	16,4 %	4,8
EU-14	56,3 %	3,5	7,8 %	-13,6	35,9 %	10,1	6,7 %	1,6	2,9 %	1,3	24,6 %	8,4
EU-13	46,9 %	0,5	7,2 %	-7,0	45,9 %	6,6	6,2 %	-1,5	6,4 %	2,3	32,2 %	6,8
Kandidaat EU	51,0 %	6,0	10,1 %	-14,3	38,9 %	8,3	6,1 %	-0,8	4,9 %	1,8	26,2 %	7,8
Andere Europeanen	46,9 %	7,0	5,7 %	-14,9	47,4 %	7,9	7,6 %	2,7	11,9 %	1,8	26,7 %	4,6
Maghrebijnen	46,1 %	8,5	9,7 %	-12,1	44,1 %	3,7	7,3 %	0,4	7,8 %	1,4	27,5 %	2,4
Andere Afrikanen	35,9 %	3,9	3,8 %	-6,7	60,3 %	2,7	6,6 %	0,5	23,4 %	2,7	29,2 %	0,2
Nabije/Midden-Oosten	26,7 %	-9,6	:	:	:	:	4,0 %	-4,1	42,3 %	25,4	24,3 %	2,0
Andere Aziaten	44,9 %	1,6	4,4 %	-8,4	50,8 %	6,9	7,4 %	2,5	10,5 %	1,2	31,6 %	3,1
Zuid/Centraal-Amerikanen	42,9 %	1,5	4,6 %	-8,1	52,5 %	6,6	10,3 %	2,1	7,7 %	1,7	33,7 %	3,1

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Wanneer we deze resultaten vergelijken met de resultaten uit tabel 6, stellen we vast dat er nog weinig personen kinderbijslag ontvangen en dat het aandeel begunstigen van een leefloon ook verminderd is. Deze daling vertaalt zich enerzijds in een stijging van het aantal personen dat aan het werk is, duidelijk voor de personen van Belgische origine (+18,5 procentpunten), maar minder voor de personen van Andere Afrikaanse (+10,7 procentpunten) en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine (+10,0 procentpunten), en door een stijging van de categorie 'andere', en tenslotte door een stijging van de uitkeringsgerechtigde werkloosheid. Deze laatste overgang van kinderbijslag of sociale uitkeringen naar de vergoede werkloosheid (vooral inschakelingsuitkeringen) is het gevolg van het feit dat een

grote meerderheid van jongeren hun beroepsinschakelingstijd beëindigd hebben en dus, als ze geen werk hebben gevonden, inschakelingsuitkeringen ontvangen. De personen met origine in een Kandidaat-EU-land en uit de Maghreb zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van de andere origines in deze categorie. De jongeren die niet aan het werk zijn of die geen werkloosheidsuitkeringen ontvangen, zijn logischerwijze de jongeren die hun studies hervat hebben, of die hun inschakelingstijd om diverse redenen verlengd hebben (bijvoorbeeld een langdurige opleiding) of die de voorwaarden van hun inschakelingstijd niet gerespecteerd hebben. In deze groep blijven de personen met Andere Afrikaanse en vooral Nabije/Midden-Oosterse

origine oververtegenwoordigd in de categorie van de begunstigen van een leefloon.

Sinds het 3de trimester 2012 is de situatie aanzienlijk veranderd. Het aandeel personen met een baan is voor alle origines gestegen, behalve voor de personen met origine Nabije/Midden-Oosten (-9,6 procentpunten, en +25,4 procentpunten naar het leefloon). De stijging is het sterkst voor de personen van Maghrebijnse

(+8,5 procentpunten), Andere Europese (+7,0 procentpunten) en Kandidaat-EU- (+6,0 procentpunten) origine. We stellen ook een zeer sterke algemene terugloop vast van de uitstroom naar de uitkeringsgerechtigde werkloosheid voor deze drie origines, net als voor de personen met origine in de EU-14. Een terugloop die niet integraal wordt gecompenseerd door de trajecten naar werk, maar ook in grote mate richting inactiviteit van het type "andere" gaat.

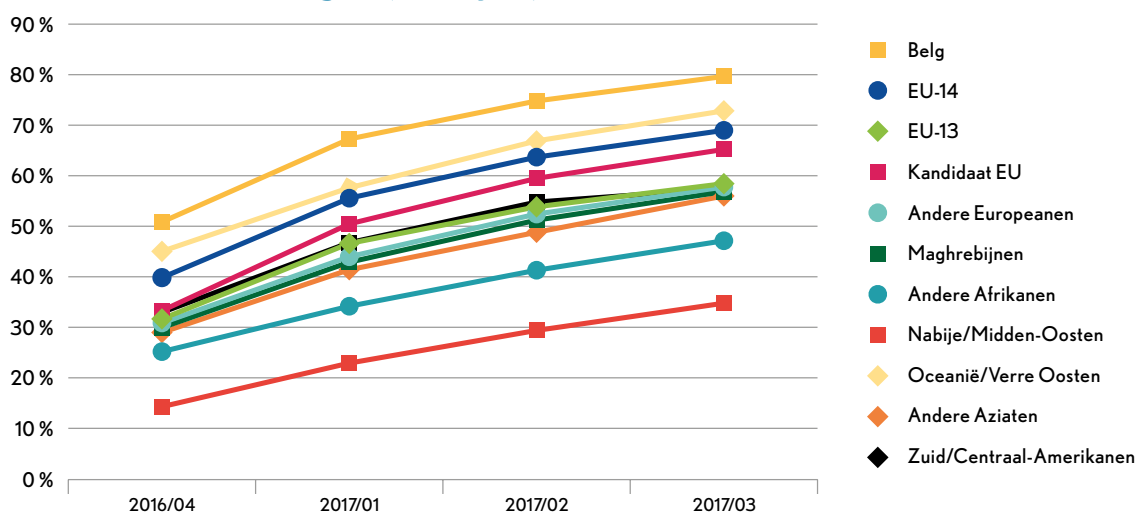
3. DUUR VAN DE ZOEKTOCHT NAAR EEN EERSTE BAAN EN LANGDURIGE WERKLOOSHEID

In dit laatste deel besteden we specifiek aandacht aan de duur: het aantal trimesters dat jongeren nodig hebben om een baan te vinden (als loontrekkende of zelfstandige) na hun inschrijving en het aandeel jongeren dat nog geen baan heeft gevonden aan het einde van hun inschakelingstijd van één jaar.

Ter herinnering, het is mogelijk dat een deel van deze jongeren al een job had voor de inschrijving voor de beroepsinschakelingstijd of zelfs tijdens deze periode, en dat deze informatie niet zichtbaar is in deze gegevens.

Onderstaande grafiek geeft het percentage jongeren weer die zijn begonnen aan een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en die ten minste één baan hebben gevonden tijdens één van de volgende trimesters²⁴⁴. Zo kunnen we vaststellen hoeveel jongeren een eerste werkervaring hebben gehad tijdens het jaar volgend op hun inschrijving (met de nuances die zijn vervat in bovenstaande paragraaf). Een eerste ervaring is vaak noodzakelijk om andere mogelijkheden te krijgen.

Grafiek 110: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en die een eerste baan hebben gehad tussen het 3de trimester 2016 en het 3de trimester 2017 naar origine (18-29 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

²⁴⁴ Het resultaat voor het 3de trimester van 2017 verschilt van de eerste kolom van de voorgaande tabel, aangezien in die tabel alleen de jongeren zijn opgenomen die op die datum aan het werk zijn, terwijl in onderstaande grafiek ook de jongeren zijn opgenomen die al een baan hebben gehad tijdens één van de vorige trimesters, ongeacht het feit of ze in het 3de trimester 2017 al dan niet nog aan het werk zijn.

Gemiddeld stijgt het percentage jongeren dat werk vindt na hun inschrijving als werkzoekende op min of meer gelijkaardige wijze voor alle origines over de loop van de trimesters.

We zien onmiddellijk dat het aandeel personen van Belgische origine, die het hoogste percentage (50,8%) jongeren hebben die een baan vinden in het 1ste trimester dat volgt op hun inschrijving als werkzoekende, trimester na trimester blijft stijgen (+28,8 procentpunten in totaal). Aan het einde van het 3de trimester 2017 had bijna 80% van de personen van Belgische origine werk gevonden. De personen met Kandidaat-EU-origine vertonen een licht grotere stijging dan de personen van Belgische origine (+31,9 procentpunten), hoewel ze later starten. De andere originegroepen, die een minder hoog percentage jongeren hebben die een trimester na hun inschrijving werk hebben gevonden, zien een gelijkaardige toename over de loop van de trimesters (een stijging tussen 24 en 30 procentpunten), met uitzondering van de personen met Andere Afrikaanse origine (+21,9 procentpunten) en vooral uit het Nabije/Midden-Oosten (+20,5 procentpunten). Vooral de situatie van deze laatsten is alarmerend, aangezien zeer weinigen van hen werk vinden in het 1ste trimester en daardoor de kloof met de andere origines nog groter wordt.

Op basis van de beschikbare gegevens kunnen er twee indicatoren worden ontwikkeld. De eerste is de “mediane duur” tussen het vinden van een eerste job en de inschrijving in een inschakelingstijd. Deze wordt als volgt berekend: tijdens elk trimester wordt het percentage van personen gemeten die een eerste werkervaring hebben verworven zoals hierboven toegelicht. Vervolgens wordt vastgesteld in welk trimester dit voor 50% van de personen het geval is, en dit voor elke origine. Op die manier kunnen we deze indicator, die we “startbaan” zullen noemen (met alle voorbehoud dat al werd vermeld), als volgt kunnen interpreteren: een mediane duur van 6 maanden betekent dat 50% van de personen ten minste één baan hebben gevonden tijdens het 1ste en/of 2de trimester dat volgt op de inschrijving (maximaal 6 maanden). De tweede indicator is het percentage jongeren dat na 12 maanden, ergo de normale duur van de beroepsinschake-

lingstijd, nog steeds geen beroepsactiviteit hebben uitgeoefend (met uitzondering van korte tewerkstellingsperiodes die niet zichtbaar zijn in de loop van het trimester). We zullen deze indicator “langdurig zonder werk” noemen (hij omvat niet enkel werkzoekenden, maar eventueel ook jongeren die hun studies hebben hervat of de arbeidsmarkt verlaten hebben).

Tabel 52: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 naar origine (18-29 jaar)

	Startbaan	Langdurig zonder werk	Evolutie
Belg	3 maanden	20,3 %	-2,8
EU-14	6 maanden	31,0 %	-3,8
EU-13	9 maanden	41,6 %	-4,7
Kandidaat EU	6 maanden	34,8 %	-7,7
Andere Europeanen	9 maanden	42,2 %	-4,5
Maghrebijnen	9 maanden	43,1 %	-6,7
Andere Afrikanen	>12 maanden	52,9 %	-5,3
Nabije/Midden-Oosten	>12 maanden	65,2 %	9,1
Oceanië/Verre Oosten	6 maanden	27,2 %	-12,7
Andere Aziaten	12 maanden	44,0 %	-2,5
Zuid/Centraal-Amerikanen	9 maanden	42,5 %	-7,1

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De helft van de personen van Belgische origine had drie maanden nodig om een eerste job te vinden na hun inschrijving voor een inschakelingstijd. De personen met origine EU-14, Oceanië/Verre-Oosten en Kandidaat EU hebben nog drie extra maanden nodig. De helft van de personen met Andere Afrikaanse of Nabije/Midden-Oosterse origine slaagden hier niet in voor het einde van hun beroepsinschakelingstijd. Meer dan 50% van deze laatsten heeft bijgevolg nog geen werk na 12 maanden en dat percentage is het hoogst voor de personen met origine Nabije/Midden-Oosten (65,2%).

Dit is een positieve evolutie aangezien het alle origines in 2012 drie maanden meer kostte om

hetzelfde doel te bereiken (uitgezonderd voor de personen met Andere Aziatische origine). Het aandeel jongeren dat na een jaar nog zon-

der werk zit, is verminderd voor alle origines behalve voor de jongeren met origine in het Nabije/Midden-Oosten.

Tabel 53: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 naar origine en gewest (18-29 jaar)

	Startbaan			Langdurig zonder werk					
	Brussel	Wallonië	Vlaanderen	Brussel		Wallonië		Vlaanderen	
				Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie
Belg	6 maanden	6 maanden	3 maanden	29,8 %	-1,2	30,9 %	-4,1	12,7 %	-2,7
EU-14	9 maanden	6 maanden	6 maanden	38,6 %	-3,0	33,6 %	-4,7	21,2 %	-2,3
EU-13	>12 maanden	6 maanden	6 maanden	52,5 %	0,3	37,8 %	-16,4	36,3 %	3,3
Kandidaat EU	9 maanden	12 maanden	6 maanden	44,9 %	-9,4	46,0 %	-6,2	26,3 %	-5,9
Andere Europeanen	12 maanden	12 maanden	6 maanden	47,9 %	-10,9	48,0 %	-8,3	35,2 %	1,3
Maghrebijnen	12 maanden	9 maanden	6 maanden	48,0 %	-6,3	45,5 %	-11,3	34,1 %	-3,6
Andere Afrikanen	>12 maanden	>12 maanden	6 maanden	59,4 %	-7,1	56,8 %	-0,7	36,8 %	-8,9
Nabije/Midden-Oosten	>12 maanden	>12 maanden	9 maanden	68,3 %	0,1	78,1 %	21,0	41,3 %	-1,1
Andere Aziaten	>12 maanden	>12 maanden	6 maanden	52,3 %	-7,1	57,9 %	4,3	28,5 %	-3,4
Zuid/Centraal-Amerikanen	>12 maanden	9 maanden	6 maanden	58,8 %	-1,0	41,8 %	-2,8	30,3 %	-13,8

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

In elk **gewest** kunnen we eenzelfde verdeling vaststellen als voor het hele land, op enkele nuances na. De tabel per gewest toont ons dat jongeren, ongeacht hun origine, sneller werk vinden in Vlaanderen dan elders. Vlaanderen telt ook minder personen langdurig zonder werk, ongeacht origine, ten opzichte van de andere gewesten. De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten bevinden zich in de moeilijkste situatie in het Waals Gewest, met een percentage van 78,1% van personen zonder werk na 12 maanden, maar ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat percentage heel hoog (68,3%). Ten opzichte van 2012 is dit percentage sterk gestegen in het Waals Gewest (+21,0 procentpunten). Het is de enige origine samen met de personen van Andere Aziatische

origine, waarvoor het percentage is toegenomen. Van de personen van Belgische origine zijn er in het Vlaams Gewest nog maar 12,7% die niet hebben gewerkt in de 12 maanden die volgen op de inschrijving voor de inschakelingstijd.

Sinds 2012 is het percentage langdurig zonder werk het sterkst gedaald bij de jongeren met Andere Europese en Kandidaat-EU-origine in het Brussels Gewest (respectievelijk -10,9 en -9,4 procentpunten), de jongeren met origines EU-13 en de Maghreb in het Waals Gewest (respectievelijk -16,4 en -11,3 procentpunten) en de jongeren met origine in Zuid/Centraal-Amerika en Andere Afrikaanse landen in het Vlaams Gewest (respectievelijk -13,8 en -8,9 procentpunten).

Tabel 54: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 volgens origine en geslacht (18-29 jaar)

	Startbaan		Langdurig zonder werk			
	Mannen	Vrouwen	Mannen		Vrouwen	
			Aandeel	Evolutie	Aandeel	Evolutie
Belg	6 maanden	3 maanden	23,3 %	-2,5	17,4 %	-3,2
EU-14	6 maanden	6 maanden	34,5 %	-2,7	27,9 %	-4,8
EU-13	9 maanden	9 maanden	40,3 %	-8,7	42,6 %	-1,3
Kandidaat EU	6 maanden	9 maanden	33,4 %	-8,0	36,1 %	-7,3
Andere Europeanen	9 maanden	9 maanden	41,7 %	-4,8	42,7 %	-4,2
Maghrebijnen	12 maanden	9 maanden	44,1 %	-5,2	42,3 %	-8,1
Andere Afrikanen	>12 maanden	>12 maanden	51,8 %	-8,0	53,8 %	-2,9
Nabije/Midden-Oosten	>12 maanden	>12 maanden	67,4 %	9,9	61,6 %	6,6
Andere Aziaten	12 maanden	9 maanden	47,3 %	1,1	38,0 %	-8,9
Zuid/Centraal-Amerikanen	9 maanden	9 maanden	43,4 %	-5,2	41,7 %	-9,1

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De vrouwen van Belgische, Maghrebijnse en Andere Aziatische origine doen er drie maanden minder over om een eerste werkervaring te vinden dan de mannen van dezelfde origines. Daarentegen doen de vrouwen met Kandidaat-EU-origine er drie maanden langer over dan de mannen van dezelfde origine.

In het algemeen zijn vrouwen minder vertegenwoordigd in de categorie “langdurig zonder werk”. Het zijn alleen de vrouwen met origines Kandidaat-EU, EU-13, Andere Europese en Andere Afrikaanse landen die talrijker zonder werk blijven na een jaar dan de mannen van dezelfde origine. De mannen met origine in het Nabije/Midden-Oosten hebben het hoogste percentage in de categorie langdurig zonder

werk, namelijk 67,4%. De **kloof tussen de mannen en de vrouwen** is het grootst voor de personen met origine in een Ander Aziatisch land, +9,3 procentpunten in het voordeel van de vrouwen.

Mannen en vrouwen kenden niet dezelfde evolutie sinds 2012. In 2012 waren er proportioneel meer mannen met EU-13- en Andere Afrikaanse origine die na 12 maanden zonder werk waren, dan de vrouwen van dezelfde origines, maar zij hebben de trend omgebogen doordat hun aandeel langdurig zonder werk sterker daalde. Het omgekeerde fenomeen heeft zich daarentegen voorgedaan bij de vrouwen met origine in de Maghreb en Andere Aziatische landen²⁴⁵.

²⁴⁵ Zie gegevens in bijlage.

Tabel 55: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en leeftijdscategorie (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

	Startbaan			Langdurig zonder werk		
	18-19 jaar	20-24 jaar	25-29 jaar	18-19 jaar	20-24 jaar	25-29 jaar
Belg	6 maanden	3 maanden	6 maanden	32,2 %	16,7 %	24,5 %
EU-14	12 maanden	6 maanden	6 maanden	44,7 %	26,6 %	32,6 %
EU-13	>12 maanden	6 maanden	6 maanden	57,2 %	35,2 %	44,1 %
Kandidaat EU	6 maanden	6 maanden	>12 maanden	40,5 %	30,9 %	46,2 %
Andere Europeanen	>12 maanden	6 maanden	>12 maanden	55,7 %	33,7 %	53,6 %
Maghrebijnen	>12 maanden	9 maanden	12 maanden	56,7 %	38,6 %	52,9 %
Andere Afrikanen	>12 maanden	12 maanden	>12 maanden	58,8 %	50,0 %	63,0 %
Nabije/Midden-Oosten	>12 maanden	>12 maanden	>12 maanden	69,7 %	57,0 %	62,2 %
Andere Aziaten	>12 maanden	9 maanden	>12 maanden	52,5 %	38,3 %	49,4 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	>12 maanden	6 maanden	6 maanden	54,7 %	37,0 %	38,7 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

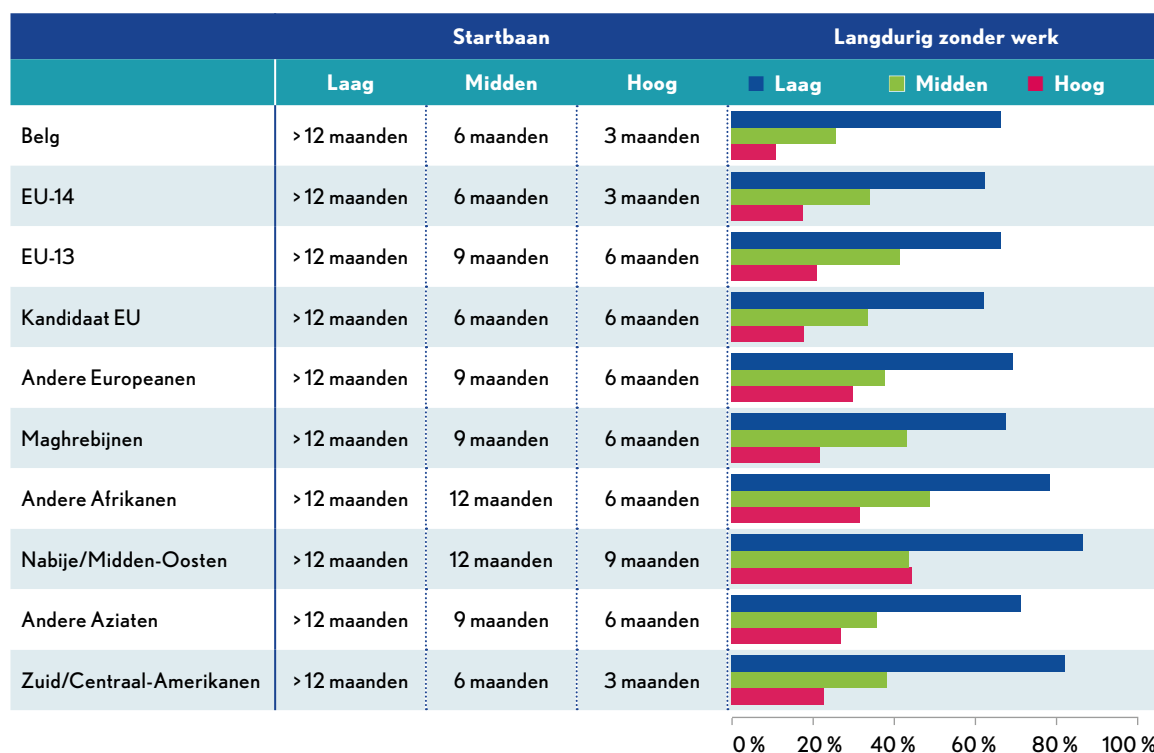
De jongeren van 18-19 jaar doen er vaker langer over om een startbaan te vinden dan de personen uit andere **leeftijdscategorieën**. Enkel bij de personen van Belgische, Kandidaat-EU- en EU-14-origine is een meerderheid van hen erin geslaagd om ten minste één baan te bemachtigen tijdens het jaar van hun inschakelingstijd, en zelfs binnen de zes maanden voor de eerste twee categorieën. Nogmaals vallen de personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten op vanwege het zeer hoog percentage van 69,7% van erg jonge personen die na hun inschakelingstijd

geen werk hebben. Ook de jongeren van 25-29 jaar ondervinden meer moeilijkheden dan de 20-24-jarigen, in het bijzonder de personen met origine in een Ander Europees land (bijna -20 procentpunten verschil tussen de 25-29 en de 20-24-jarigen).

Voor de jongeren van 18 tot 19 jaar met Kandidaat-EU-origine is de daling van het aandeel langdurig zonder werk het grootst (-10,0 procentpunten), gevolgd door de 20-24-jarigen uit een Ander Europees land.²⁴⁶

²⁴⁶ Zie gegevens in bijlage.

Tabel 56: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

Het verband tussen het **opleidingsniveau** en de kans om snel werk te vinden is onbetwistbaar. Hoe korter mensen geschoold zijn, hoe groter de kans dat ze in de categorie langdurig zonder werk terechtkomen. Onder de personen met een diploma van het hoger onderwijs, zijn er meer die een opleiding van het lange type hebben gevolgd die zonder werk blijven dan zij die een cursus van het korte type hebben gevolgd, in het bijzonder bij de personen met origine in een Kandidaat-EU-land²⁴⁷. Ondanks een algemene verbetering van de situatie sinds 2012, hebben de jongeren die maximaal het lager secundair onderwijs hebben afgerond zoveel moeite om werkervaring op te doen tijdens hun inschakelingstijd dat meer dan 50% van hen nog steeds geen baan heeft aan het einde van hun inschakelingstijd, ongeacht de origine. Met een diploma van het hoger secundair onderwijs en vooral met een diploma van het hoger onderwijs, vindt

de helft van de personen van alle origines daarentegen werk binnen het jaar. De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten hebben opnieuw de hoogste percentages (44,4% of +8,1 procentpunten sinds 2012) langdurig zonder werk bij jongeren met een diploma van het hoger onderwijs, daar waar dit aandeel bij personen van Belgische origine slechts 1 op 10 bedraagt.

Het aantal personen is niet groot genoeg om de gegevens over de duur van de zoektocht naar een eerste werkervaring op te splitsen **naar migratieachtergrond**, en tegelijk betrouwbaar en anoniem te blijven. De gegevens over de personen die langdurig zonder werk zijn, kunnen daarentegen wel betrouwbaar en anoniem worden gebruikt, met uitzondering van enkele categorieën. Deze gegevens moeten echter met de grootste omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

247 Idem.

Tabel 57: Het aandeel langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd, naar origine en migratieachtergrond (18-29 jaar, 3de trimester 2016)

	Ouders Belg, min. 1 geboren buitenland	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	Verwerving nationaliteit > 5jaar	Verwerving nationaliteit ≤ 5jaar	Inschrijving RR > 5jaar	Inschrijving RR ≤ 5jaar
EU-14	27,3 %	31,3 %	:	38,9 %	36,8 %	39,6 %
EU-13	31,1 %	41,5 %	:	39,7 %	61,5 %	48,4 %
Kandidaat EU	31,3 %	41,0 %	:	42,6 %	40,0 %	52,3 %
Andere Europeanen	35,0 %	43,9 %	:	44,1 %	40,3 %	50,5 %
Maghrebijnen	39,6 %	46,4 %	37,8 %	42,4 %	50,0 %	61,3 %
Andere Afrikanen	44,9 %	55,4 %	38,0 %	47,3 %	58,8 %	66,2 %
Nabije/Midden-Oosten	37,8 %	:	:	45,5 %	:	85,9 %
Oceanië/Verre Oosten	22,7 %	:	:	:	:	:
Andere Aziaten	37,8 %	:	33,3 %	39,7 %	:	57,9 %
Zuid/Centraal-Amerikanen	31,8 %	:	26,2 %	53,7 %	:	55,6 %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO/Unia.

De personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven, blijven het vaakst zonder werk nadat hun inschakelingstijd is afgelopen (85,9%), waarbij de situatie van de andere migratieachtergronden voor deze origine nauwer aansluit bij de resultaten van de

andere origines. Dat is ook het geval voor de personen van Andere Afrikaanse (66,2%) en Maghrebijnse origine (61,3%) maar we stellen vast dat ook de personen uit een EU-13-land die langer dan 5 jaar zijn ingeschreven (61,5%) meer moeilijkheden hebben dan de personen die meer recent in België zijn aangekomen.

9

TRAJECTEN NA EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60

SLEUTELEMENTEN

DEMOGRAFIE

- › In de loop van het 4de trimester van 2016 is voor 2.765 personen de tewerkstelling in het kader van een overeenkomst artikel 60 afgerond.
- › Voor de analyse in dit hoofdstuk worden alleen de grootste originegroepen qua omvang en aandeel in 2016 aangehouden: personen van Belgische origine (31,5%), personen met origine in een Ander Afrikaans land (15,8%), de Maghreblanden (12,5%) en de EU-14 (11,3%). De groep personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (5,9%) wordt ook geanalyseerd vanwege hun specifieke profiel.
- › De grootste groepen qua migratieachtergrond zijn personen van de derde generatie (31,1%) en personen met een origine van buiten de EU en die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (25,5%).
- › De verdeling per geslacht toont aan dat de groep van werknemers met een overeenkomst artikel 60 bestaat uit iets minder vrouwen (45,7%, 1.263 vrouwen) dan mannen (54,3%, 1.502 mannen). Wat de verdeling per gewest betreft, wordt de groep verhoudingsgewijs gelijkaardig verdeeld over Wallonië en Vlaanderen (41,5% en 38,0%). De resterende 20,5% bevindt zich in Brussel.
- › Meer dan de helft van de groep van werknemers met een overeenkomst artikel 60 heeft hoogstens een diploma lager secundair onderwijs, dit geldt binnen elke originegroep. Personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten worden gekenmerkt door een groter aandeel personen met een diploma hoger onderwijs (22,6%) dan de andere origines.

TRAJECTEN (2013 - 2014 - 2016)

- › Personen die werkloos zijn, vormen globaal genomen en voor alle origines, de grootste socio-economische categorie dadelijk (d.w.z. maximum één trimester) na een baan met overeenkomst artikel 60. Het aandeel personen dat werkloos is varieert van 45,2% voor personen van Belgische origine tot 62,9% voor personen met origine in de Andere Afrikaanse landen.
 - › Tussen 2013 en 2016: voortdurende daling van het aandeel in de werkloosheid voor alle origines. De sterkste daling is te vinden onder personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (-25,6 procentpunten), de zwakste daling valt op te tekenen bij personen van Belgische origine (-11,7 punten).
 - › Tussen 2013 en 2016 stijgt het aandeel personen dat aan het werk is voor alle origines, behalve voor personen van Belgische origine, voor wie de cijfers stabiel blijven. De tweede grootste stijging is voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en personen met origine in de Andere Afrikaanse landen. Deze twee groepen zijn ook de groepen met hogere dan gemiddelde percentages afgestudeerden in het hoger onderwijs.
 - › Tussen 2013 en 2016 stijgt het aandeel inactieven voor alle origines. De sterkste stijgingen zijn diegene van de groepen met origine in de EU-14 (+19,3 procentpunten) en in België (+11,7 punten).
- De zwakste stijging is diegene van personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten.
- › Deze opwaartse trend verschilt afhankelijk van het type inactiviteit. De categorie personen die een leefloon of equivalente financiële steun ontvangen daalt, zowel voor personen met origine in de EU als voor personen met origine in niet-EU-landen. De arbeidsongeschiktheid en de vrijstelling van inschrijving als werkzoekende nemen toe tussen 2013 en 2014 en blijven daarna stabiel voor zowel mensen van EU- als niet-EU-oorsprong. Parallel daalt de restcategorie van inactieve personen tussen 2013 en 2014 (dat wil zeggen een jaar na het einde van de maatregel artikel 60) en stijgt ze vervolgens tussen 2014 en 2016 (3 jaar later) en dit is opvallender voor personen met een niet-EU-origine.
 - › Geslacht: de tendens die hierboven zijn beschreven per originegroep, worden zowel voor mannen als voor vrouwen bevestigd. Veranderingen van socio-economische positie doen zich sneller voor bij de vrouwen dan voor mannen, zowel in termen van een dalend aandeel in de werkloosheid als van een stijgend aandeel in de werkgelegenheid.
 - › Gewesten: de hierboven beschreven trends zijn terug te vinden in de analyse per regio. In alle drie gewesten is er een daling van de werkloosheidsaandelen en een stijging van de inactiviteitsaandelen.

Dit hoofdstuk begint met de definitie van het artikel 60§7 en spitst zich dan verder toe op twee vragen. De eerste heeft tot doel te achterhalen wie de personen zijn die hebben gewerkt met een overeenkomst artikel 60§7. We beschrijven deze groep volgens de demografische kenmerken die in dit rapport worden gebruikt (origine, migratieachtergrond, geslacht, opleidingsniveau, enz.) voor de meest recente gegevens waarover we beschikken: 2016.

De tweede vraag gaat over het traject van de personen die hebben gewerkt met een overeenkomst artikel 60§7. Wat is hun situatie vlak na het einde van hun overeenkomst artikel 60§7 en 1 en 3 jaar erna: zijn ze aan het werk, zijn ze werkloos of zijn ze inactief? Deze vragen worden behandeld in functie van de origine, het geslacht en het gewest²⁴⁸.

“Artikel 60§7” is een sociale hulpmaatregel die voortvloeit uit de wet²⁴⁹ betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Ze bestaat uit een maatregel met het oog op tewerkstelling via een arbeidsovereenkomst 60§7 voor iemand die een leefloon (LL) of financiële maatschappelijke steun (FMS) ontvangt. Deze maatregel beoogt de personen die geen werk hebben en heeft tot doel hen te re-integreren in het stelsel van de sociale zekerheid en hen opnieuw in te schakelen in het arbeidsproces. Concreet komt het erop neer een persoon gedurende bepaalde tijd werk te verschaffen dat de mogelijkheid biedt:

- › Zich in te schakelen of opnieuw in te schakelen in het stelsel van de sociale zekerheid door hem/haar (opnieuw) recht op werkloosheidsuitkeringen te bieden;
- › Uit het systeem van het LL (of de FMS) te stappen door het verwerven van een loon en door een valoriserende werkervaring op te doen;
- › En zo op termijn duurzaam uit de OCMW-sfeer te stappen om terug te keren naar het arbeidsmilieu.

De juridische werkgever is het OCMW. De werkplek kan het OCMW zelf zijn of elders, wanneer de persoon ter beschikking van een derde werkgever²⁵⁰ wordt gesteld. De overeenkomst is een klassieke arbeidsovereenkomst die wordt gesloten tussen de persoon die de maatregel artikel 60§7 geniet en het OCMW. De arbeidstijd kan voltijds of deeltijds zijn. De duur van de overeenkomst varieert; meestal komt deze overeen met het aantal werkdagen die de begunstigde moet presteren om recht te hebben op werkloosheidsuitkeringen, maar de duur kan variëren in functie van de doelstelling van de maatregel die het OCMW voor elk individueel geval vooropstelt.

Deze maatregel is toegankelijk voor iedereen die een LL of FMS ontvangt. De toepassing ervan is een beredeneerde keuze van de OCMW's, maakt deel uit van een Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI)²⁵¹ en gaat ervan uit dat de begunstigde niet meer te maken krijgt met ernstige sociale moeilijkheden.

²⁴⁸ Omwille van een te klein aantal personen is de toetsing aan de andere demografische variabelen die worden gebruikt in de rest van dit rapport, niet mogelijk voor dit hoofdstuk.

²⁴⁹ Artikel 60, §7 maakt deel uit van het hoofdstuk van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn.

²⁵⁰ Voor meer informatie kan u de website van de POD Maatschappelijke Integratie raadplegen: <https://www.mi-is.be/nl/artikel-60-ss-7>.

²⁵¹ Voor meer informatie over de GPMI's, kan u bijvoorbeeld de website “ocmw-info-cpas.be” van het Brussels Gewest raadplegen: http://www.ocmw-info-cpas.be/fiche_FT_nl/le_projet_individualise_dintegration_sociale_piis_ft.

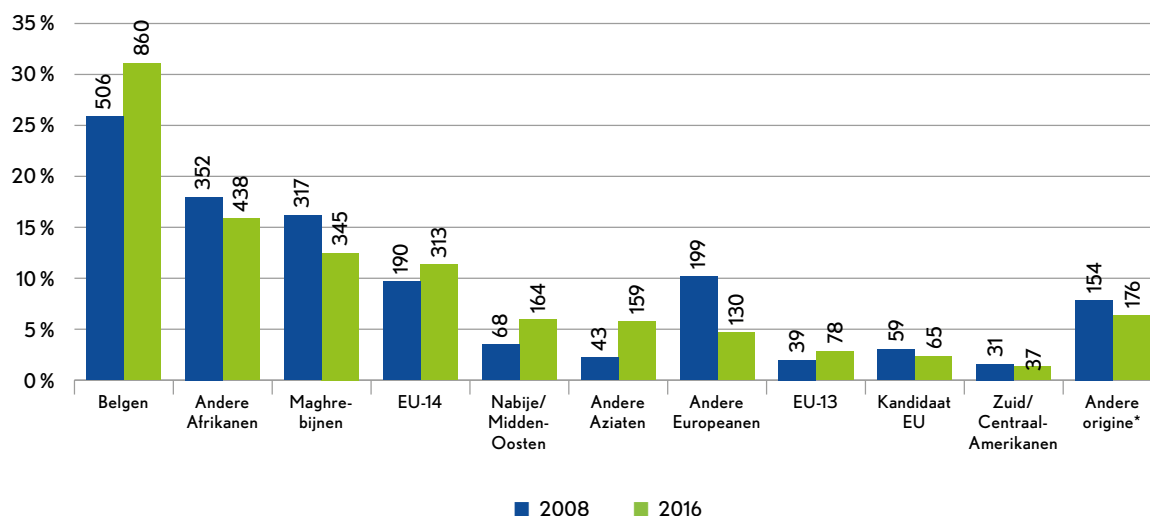
1. DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN DE GESELECTEERDE POPULATIE

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste demografische kenmerken van personen die hebben gewerkt met een overeenkomst artikel 60§7. Omwille van de leesbaarheid zullen we in de rest van dit hoofdstuk spreken over werknemers of tewerkstelling “met een overeenkomst artikel 60”. De populatie die hierna wordt beschreven bestaat uit de personen die werkten met een overeenkomst artikel 60 op de laatste dag van het 3de trimester en die niet meer met een dergelijke overeenkomst werken op de laatste dag van het 4de trimester van hetzelfde jaar²⁵². We hebben ervoor gekozen de meest recente cijfers voor te stellen waarover we beschikken, namelijk die over de personen die hebben gewerkt met een overeenkomst artikel 60 en van wie de over-

eenkomst afgerond is tussen het 3de trimester en het 4de trimester 2016²⁵³. Wanneer dit mogelijk is op basis van het aantal personen, vergelijken we deze gegevens met de oudste gegevens waarover we beschikken: de personen die hebben gewerkt met een overeenkomst artikel 60 en van wie de overeenkomst afgerond is tussen het 3de trimester en het 4de trimester van 2008.

In de loop van het 4de trimester van 2016, is voor 2.765 personen de tewerkstelling in het kader van een overeenkomst artikel 60 afgerond. In deze groep is 31,1% van Belgische origine. Het aandeel personen van vreemde origine schommelt van ongeveer 1% tot 16%, zoals volgende grafiek aantoont.

Grafiek 111: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de trimester en het 4de trimester van 2008 en 2016, naar origine (18-64 jaar)

*inclusief de niet-voorgestelde (wegens te weinig personen) en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Op het vlak van evoluties van het aantal personen of verhoudingen zijn dit de belangrijkste vaststellingen tussen 2008 en 2016:

- › Een aanhoudende toename van de groep van personen met origine in het Nabije/Midden-

Oosten, Andere Aziatische landen en de EU-14, en een stijging van personen van Belgische origine die vooral tot uiting komt tussen 2013 en 2016.

- › Een sterke daling van personen met origine in de Andere Europese landen (en, alleen in ver-

²⁵² Het gaat dus niet over alle werknemers met een overeenkomst artikel 60 van het jaar 2016, alleen over diegenen van wie de overeenkomst is afgerond tussen deze twee precieze data van 2016.

²⁵³ De beschikbare bijlagen op de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg bevatten de gegevens van 2008 tot 2016.

houding, een afname van de groep personen van Maghrebijnse origine).

Omwille van een klein aantal personen worden alleen de grootste originegroepen qua omvang en aandeel in 2016 in aanmerking genomen voor deze demografische analyse: personen van Belgische origine, personen met origine in een Ander Afrikaans land, de Maghreblanden en de EU-14. De groep personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten wordt ook geanalyseerd, hoewel het om een kleinere groep gaat (5,9%), dit omwille van het specifieke profiel inzake migratieachtergrond en het opleidingsniveau: deze groep bestaat vooral uit personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister en ook uit personen met een groter aandeel diploma's hoger onderwijs (zie verder).

Voor de analyse van de **migratieachtergrond** is een voorafgaande methodologische bemerking nodig. Omwille van het kleine aantal personen werden de kleinere groepen qua migratieachtergrond samengevoegd voor dit hoofdstuk. Zo zijn de Belgische personen die als Belg zijn geboren met ouders die niet als Belg zijn geboren, ondergebracht in de categorie "Tweede generatie", ongeacht de huidige nationaliteit van hun ouders en hun origine (EU en niet-EU). Op dezelfde manier werden personen samengebracht die de Belgische nationaliteit hebben verkregen, ongeacht het feit of ze een origine hebben uit de EU of niet en hoe lang geleden ze de nationaliteit hebben verworven (meer of minder dan 5 jaar). Voor personen die zijn ingeschreven in het Rijksregister, werd de duur sinds de inschrijving in aanmerking genomen, maar niet de origine (EU en niet-EU worden samen in aanmerking genomen).

De grootste groepen qua migratieachtergrond zijn personen van de derde generatie (31,1%) en personen met een origine van buiten de EU en

die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (25,5%). Indien mogelijk - als het aantal personen voldoende hoog is - zullen we ons in het bijzonder interesseren voor deze laatste groep om te bepalen in welke mate de tewerkstelling met een overeenkomst artikel 60 voor hen een kans is om zich in te schakelen op de arbeidsmarkt.

Wat de evolutie tussen 2008 en 2016 betreft, wijzen we op de stijging van het aandeel van de derde generatie (van 25,8% naar 31,1%) en van personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (van 16,5% naar 29,1%). Het percentage van de tweede generatie is ook sterk gestegen (van 7,0% naar 13,6%), terwijl het percentage van personen die sinds meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister en personen die de Belgische nationaliteit hebben verworven, dan weer sterk is gedaald (respectievelijk van 22,0% naar 8,1% en van 21,2% naar 13,6%).

Sommige originegroepen vertonen bijzondere profielen op het vlak van migratieachtergrond. Personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, zijn vooral personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (79,9%). Personen met origine in de Andere Afrikaanse landen, zijn ook meestal personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (53,6%); velen van hen hebben ook de Belgische nationaliteit verworven (32,0%). Ten slotte zijn personen met origine in landen van de EU-14, vooral personen van de tweede generatie (61,2%), terwijl personen van Maghrebijnse origine ook een groot aandeel hebben onder de personen van de tweede generatie, maar in mindere mate (35,0%). Voor deze origine is het aandeel personen dat sinds 5 jaar of minder is ingeschreven in het Rijksregister, ook hoog (29,7%).

Tabel 58: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester van 2008 en 2016, naar origine en migratieachtergrond (18-64 jaar)

	Belg				Niet belg			
	Tweede generatie		Verwerving nationaliteit		Inschrijving RR > 5 jaar		Inschrijving RR ≤ 5 jaar	
	2008	2016	2008	2016	2008	2016	2008	2016
EU-14	42,8 %	61,2 %	:	4,8 %	35,3 %	19,2 %	:	14,7 %
Andere Afrikanen	:	3,4 %	40,6 %	32,0 %	:	11,0 %	29,0 %	53,6 %
Maghrebijnen	11,1 %	35,0 %	30,8 %	23,6 %	21,1 %	11,7 %	36,6 %	29,7 %
Nabije/Midden-Oosten	:	:	32,4 %	15,9 %	55,9 %	:	:	79,9 %

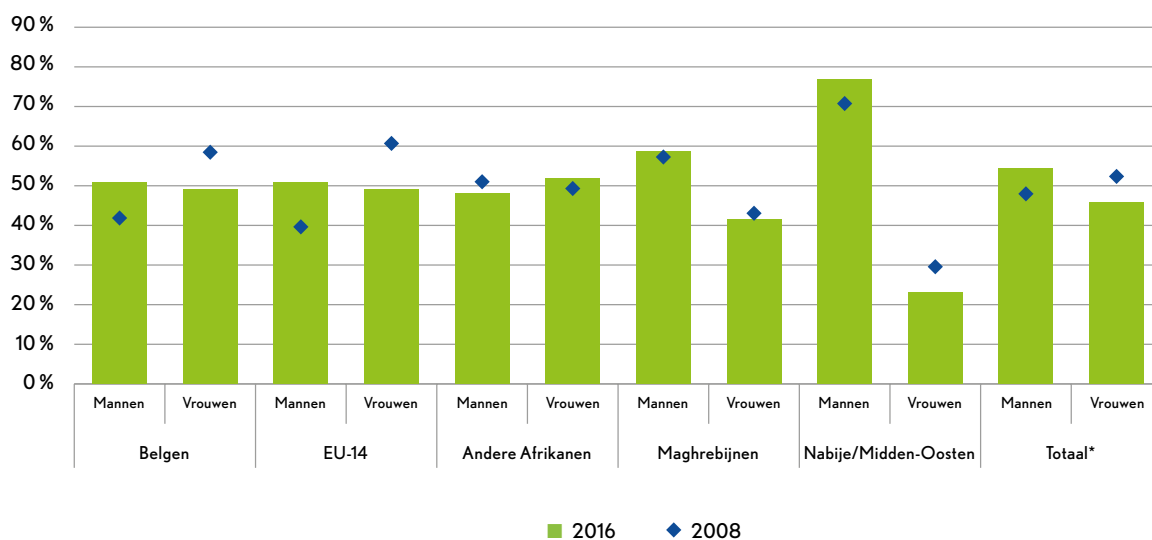
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Tussen 2008 en 2016 is de groep van personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten sterk veranderd; personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, zijn in deze groep zeer sterk toegenomen: ze zijn in verhouding gestegen van de voorlaatste naar de eerste groep. De groep van personen met origine in de Andere Afrikaanse landen, is ook veranderd in deze zin, daar de verhouding van personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister er is toegenomen (+24,6 procentpunten). Ten slotte is onder personen met origine in de Maghreblanden en de EU-14, het aandeel personen van de tweede generatie gestegen (respectievelijk +23,9 procentpunten en +18,4 procentpunten).

De verdeling per **geslacht** toont aan dat de groep van werknemers met een overeenkomst artikel

60 bestaat uit iets minder vrouwen (45,7%, 1.263 vrouwen) dan mannen (54,3%, 1.502 mannen). Bij de verscheidene originegroepen die we bestudeerd hebben, stellen we een vrij egalitaire verdeling vast voor personen van Belgische origine en de EU-14. De groep van personen met origine in de Andere Afrikaanse landen bestaat uit iets meer vrouwen (51,8%). De groepen van personen van Maghrebijnse origine en personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten bestaan dan weer uit aanzienlijk meer mannen (58,6% mannen en 41,4% vrouwen voor de eerste groep, 76,8% mannen en 23,2% vrouwen voor de tweede groep). Wat de evolutie tussen 2008 en 2016 betreft, stellen we vast dat er steeds meer mannen zijn in de categorieën van personen met origine in de EU-14 (+11,3 procentpunten), België (+9,2 punten) en personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (+6,2 punten).

Grafiek 112: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester van 2008 en 2016, naar origine en geslacht (18-64 jaar)

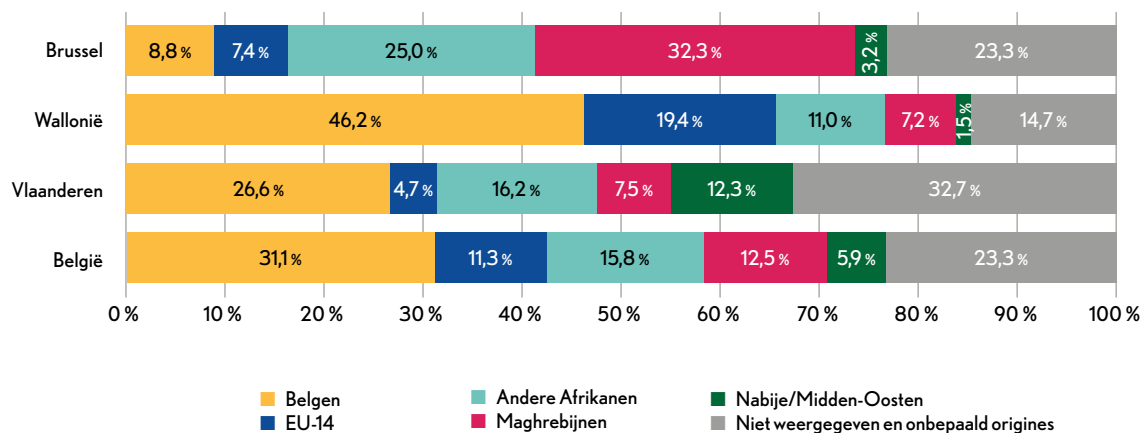
*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Wat de verdeling **per gewest** betreft, wordt de groep van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 die in dit hoofdstuk bestudeerd wordt, verhoudingsgewijs gelijkaardig verdeeld over Wallonië en Vlaanderen (41,5% en 38,0%). De resterende 20,5% bevindt zich in Brussel. In Brussel bestaat deze groep vooral uit personen van Maghrebijnse origine (32,3%) en met ori-

gine in de Andere Afrikaanse landen (25,0%). In Vlaanderen gaat het om een meerderheid personen van Belgische origine (26,6%), personen met origine in de Andere Afrikaanse landen (16,2%) en in het Nabije/Midden-Oosten (12,3%). In Wallonië is een grote meerderheid van hen van Belgische origine (46,2%), gevolgd door personen met origine in de EU-14 (19,4%).

Grafiek 113: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester 2016, naar origine en gewest (18-64 jaar)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

De analyse van het **opleidingsniveau** toont globaal gezien aan dat de groep van werknemers met een overeenkomst artikel 60 voor meer dan de helft bestaat uit personen die ten hoogste een diploma lager secundair onderwijs hebben behaald. Iets meer dan een kwart heeft een diploma hoger secundair onderwijs en iets minder dan één persoon op tien heeft een diploma hoger onderwijs.

Deze meerderheid van personen met een diploma lager secundair onderwijs vindt men bij alle origines terug en meer opvallend bij personen van Maghrebijnse origine en met origine in de Andere Afrikaanse landen. Afgezien van deze gemeenschappelijke vaststelling vertonen de verscheidene origines verschillende profielen: personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten worden gekenmerkt door een groter aandeel personen met een diploma hoger onderwijs (22,6%) dan de andere origines. Personen van Belgische en EU-14-origine hebben een groter aandeel met een diploma hoger secundair onderwijs (39,3% en 34,1%).

Op vlak van de evolutie tussen 2008 en 2016 stelt men vast dat voor alle origines de verhoudingen van personen met een diploma lager secundair onderwijs verminderen. Het percentage personen met een diploma hoger secundair onderwijs stijgt voor alle groepen en het percentage personen met een diploma hoger onderwijs stijgt voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en in mindere mate voor personen van Belgische origine.

Tabel 59: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester 2016, naar origine en opleidingsniveau (18-64 jaar, zonder diploma onbekend)

	Laag	Midden	Hoog
Belg	53,0 %	39,3 %	7,7 %
EU-14	59,5 %	34,1 %	6,4 %
Andere Afrikanen	69,7 %	18,2 %	12,2 %
Maghrebijnen	70,9 %	20,1 %	9,0 %
Nabije/Midden-Oosten	67,9 %	9,4 %	22,6 %
Totaal*	63,7 %	26,4 %	9,9 %

*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ.
Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

In de cijfers worden de buitenlandse diploma's, waarvan we het bestaan kennen omdat de houders ooit langs een dienst voor arbeidsbemiddeling zijn geweest, maar die niet erkend zijn in België, gelijkgesteld met het laagste opleidingsniveau²⁵⁴. We wijzen er voor bepaalde origines op dat het gaat om een groot aandeel personen: 23,7% personen met origine in de Andere Afrikaanse landen, 19,2% personen van Maghrebijnse origine en 17,6% personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten hebben een buitenlands diploma dat niet erkend is in België. Dit roept weer het cruciale probleem op van de erkenning van diploma's, wat een troef is om zich in te schakelen in de arbeidsmarkt.

De analyse volgens **migratieachtergrond** toont ook aan dat er een overwicht is aan diploma's van hoogstens lager secundair onderwijs. Uit de cijfers blijkt ook dat de tweede generatie de hoogste percentages gediplomeerden van het hoger secundair onderwijs heeft. Personen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, EU en niet-EU, vallen dan weer op door de hoogste percentages diploma's hoger onderwijs.

²⁵⁴Zie hoofdstuk Demografie.

2. EVOLUTIE VAN DE SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE, ONMIDDELIJK, 1 JAAR EN 3 JAAR NA TEWERKSTELLING MET EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60

In dit onderdeel gaan we in op de volgende vraag: wat is de situatie van personen op de arbeidsmarkt na een baan met overeenkomst artikel 60 per origine? Met andere woorden: zijn deze personen aan het werk, zijn ze werkloos of inactief na hun overeenkomst artikel 60? Om deze vraag te beantwoorden, selecteren we alle personen die een overeenkomst artikel 60 hadden in het 3de trimester 2013 en die deze niet meer hadden in het 4de trimester 2013 en we analyseren hun socio-economische positie per origine op de laatste dag van het 4de trimester 2013 (net nadat hun overeenkomst artikel 60 beëindigd is), op de laatste dag van het 4de trimester 2014 (1 jaar later) en op de laatste dag van het 4de trimester 2016 (3 jaar later)²⁵⁵.

Laten we er meteen op wijzen dat deze analyse op de laatste dag van het trimester tot het feit leidt dat, net zoals in het hoofdstuk over de situatie van de jongeren na een beroepsinschakelingstijd, het mogelijk is dat tewerkstelling of periodes van werkloosheid van korte duur niet in aanmerking worden genomen.

2.1. Evolutie van de werkloosheid na een baan met overeenkomst artikel 60

Personen die werkloos zijn, vormen globaal genomen en voor alle origines, de grootste socio-economische categorie dadelijk (d.w.z. maximum één trimester) na een baan met overeenkomst artikel 60. Het aandeel personen dat werkloos is schommelt tussen 59,2% en 62,9% voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, personen van Maghrebijnse origine en personen met origine in de Andere Afrikaanse landen; voor personen van Belgische en EU-14-origine schommelt dit percentage tussen 45,2% en 46,6%. Deze resultaten komen overeen met één van de doelstellingen van arti-

kel 60, nl. recht geven op het statuut van werkzoekende en op werkloosheidsuitkeringen.

Tussen 2013 en 2014 zien we voor alle origines een vermindering van het aandeel werkzoekenden en dit vooral voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en in de Andere Afrikaanse landen. Deze daling zet zich voort tot in 2016. Tussen 2013 en 2016 is de sterkste daling te vinden onder personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (-25,6 procentpunten), gevolgd door personen met origine in de Andere Afrikaanse landen (-21,4 punten) en in de EU-14 (-20,2 punten); de zwakste daling valt op te tekenen bij personen van Belgische origine (-11,7 punten).

Deze permanente daling houdt in dat 3 jaar na hun overeenkomst artikel 60, alleen personen van Maghrebijnse origine en met origine in de Andere Afrikaanse landen zich nog voor een groot deel in de socio-economische categorie van de werkloosheid bevinden (43,1% voor personen van Maghrebijnse origine en 41,6% voor personen met origine in de Andere Afrikaanse landen). Voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, is de evolutie opvallend: ze zijn voor een zeer groot deel aan het werk (48,8%), terwijl personen met origine in de EU-14 en personen van Belgische origine voor een zeer groot deel inactief zijn (respectievelijk 43,0% en 38,4%).

2.2. Evolutie van de tewerkstelling na een baan met een overeenkomst artikel 60

De analyse van de evolutie van het aandeel personen dat aan het werk is na een baan met een overeenkomst artikel 60, maakt het mogelijk de volgende conclusies te trekken: tussen 2013 en 2016 stijgt het aandeel personen dat aan het

²⁵⁵ Omwille van de leesbaarheid zullen we in de tekst die volgt alleen de jaren "2013", "2014" en "2016" vermelden zonder er systematisch op te wijzen dat het gaat om de laatste dag van het vierde trimester van deze jaren. Ter herinnering, het kan gaan om onderbroken periodes van tewerkstelling, werkloosheid of inactiviteit, daar de analyse alleen rekening houdt met de situatie van de persoon op de laatste dag van het trimester; periodes van korte duur kunnen ontsnappen aan de analyse.

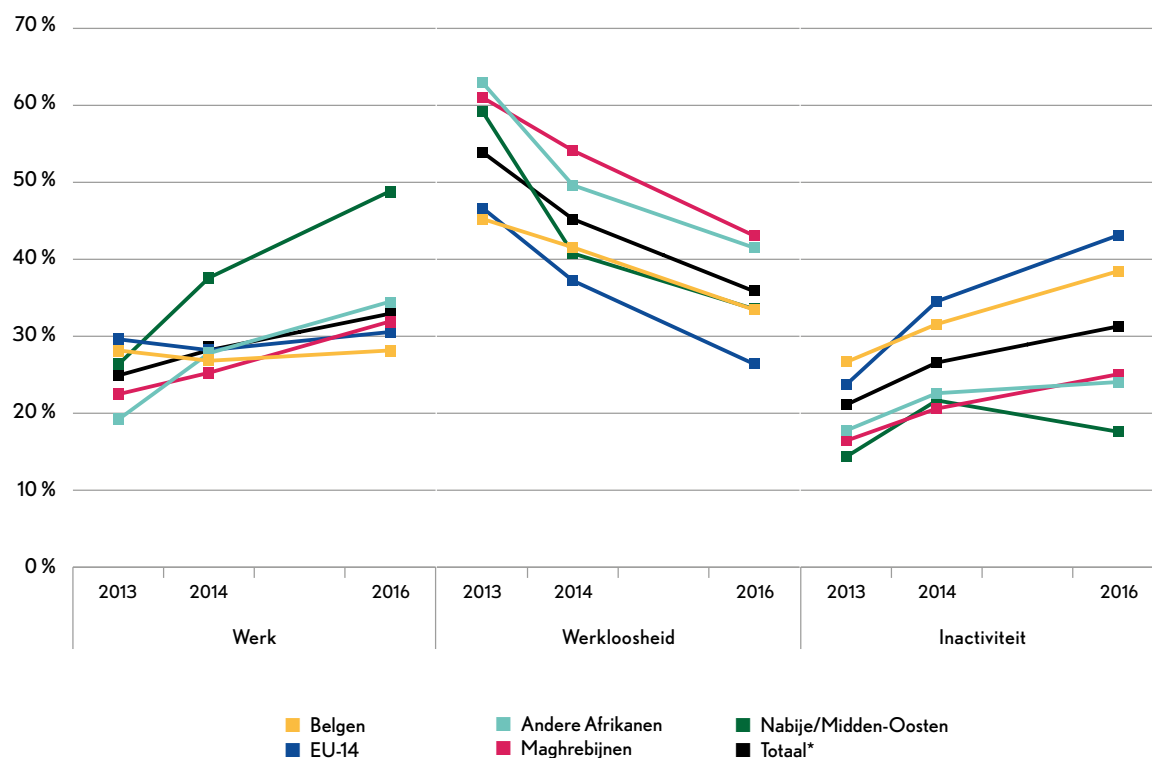
werk is voor alle origines, behalve voor personen van Belgische origine, voor wie de cijfers stabiel blijven. Deze stijging is vooral klein voor personen met origine in de EU-14 (+0,9 procentpunten). Voor deze twee laatste origines wordt de periode 2013-2014 vooral gekenmerkt door een daling van het aandeel personen dat aan het werk is.

Personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten laten de grootste stijging optekenen: van 26,4% naar 48,8% werkenden (aangezien we voor deze categorie over de gegevens van vrij weinig personen beschikken, moeten deze resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden). Dit heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat er onder deze personen verhoudingsgewijs meer houders van een diploma hoger onderwijs zijn. Onder personen met origine in de Andere Afrikaanse landen zien we bovendien een stij-

ging van 19,2% naar 34,4% werkenden, wat de sterkste vooruitgang is na personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten. Het is ook de tweede groep - na laatstgenoemden - met hogere dan gemiddelde percentages afgestudeerden in het hoger onderwijs. Deze resultaten lijken aan te geven dat het opleidingsniveau een niet te verwaarlozen rol speelt bij de inschakeling op de arbeidsmarkt voor personen die tewerkgesteld zijn geweest in het kader van een overeenkomst artikel 60.

Als gevolg van deze verschillende evoluties is het aandeel werkenden hoger onder personen met origine in de Andere Afrikaanse landen, de Maghreblanden en het Nabije/Midden-Oosten dan voor personen van Belgische origine en met origine in de EU-14 (vooral voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten).

Grafiek 114: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar origine: aandeel personen aan het werk, werkloos en inactief in het 4de trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)

*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

2.3. Evolutie van de inactiviteit na een baan met een overeenkomst artikel 60 en focus op de types inactiviteit

Tussen 2013 en 2016 stijgt het aandeel inactieven voor alle origines. De sterkste stijgingen zijn diegene van de groepen met origine in de EU-14 (+19,3 procentpunten) en in België (+11,7 punten). De zwakste stijging is diegene van personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten (deze kennen overigens een vermindering van de inactiviteit tussen 2014 en 2016).

In deze fase van de analyse is het interessant om uitgebreider in te gaan op de verschillende types inactiviteit en de evoluties tussen 2013 en 2016 te bekijken. Omwille van het beperkt aantal personen, nemen we alle origines die in dit rapport worden voorgesteld in beschouwing en brengen we ze onder in originecategorieën: de categorie "EU" omvat personen van Belgische origine, de EU-14 en de EU-13; de categorie "niet-EU" omvat alle andere origines van buiten de EU zoals omschreven in dit rapport. Bovendien worden alleen de belangrijkste types inactiviteit qua aantal personen onderzocht: het leefloon, de arbeidsongeschiktheid en de vrijgestelde werklozen. De andere types inactiviteit die zijn opgenomen in onze gegevens (loopbaanonderbreking, pensioen, brugpensioen/SWT, uitkeringen aan personen met een handicap en rechtgevendend voor kinderbijslag) zijn te klein om afzonderlijk te worden voorgesteld en worden samengevoegd met de categorie 'andere' - wat veel logischer is - die personen omvat die noch aan het werk zijn, noch werkzoekende zijn, noch deel uitmaken van een inactiviteitscategorie die recht geeft op een uitkering²⁵⁶.

Volgende grafiek toont aan dat de stijging van het aandeel inactieven die we eerder hebben vastgesteld niet samengaat met een stijging van het aandeel personen dat een leefloon of equivalente financiële steun ontvangt: deze categorie neemt af over de bestudeerde periode, zowel

voor personen met origine in de EU als voor personen met origine in niet-EU-landen.

De types inactiviteit die stijgen, zijn de arbeidsongeschiktheid en de vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, zowel voor personen met origine in de EU als uit landen die niet tot de EU behoren. Deze stijging heeft vooral tussen 2013 en 2014 plaats, dat wil zeggen een jaar nadat de tewerkstelling met een overeenkomst artikel 60 afgerond is. De verhoudingen van deze inactiviteitstypes blijven vervolgens relatief stabiel tussen 2014 en 2016, maar met een lichte daling voor personen met een niet-EU-origine. Parallel daalt de restcategorie van inactieve personen tussen 2013 en 2014 (dat wil zeggen een jaar na het einde van de maatregel artikel 60) en vervolgens een stijging tussen 2014 en 2016 (3 jaar later) en dit is opvallender voor personen met een niet-EU-origine.

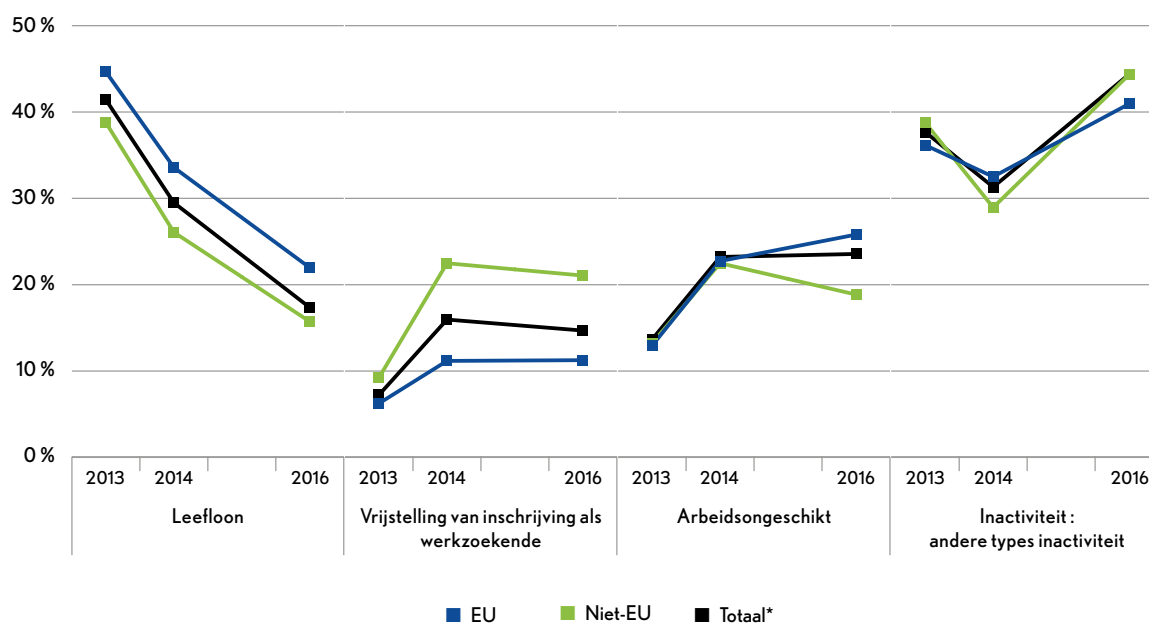
Deze laatste vaststellingen lijken aan te geven dat een jaar na een baan met een overeenkomst artikel 60, een deel van de personen die een leefloon of financiële steun ontvingen, terecht zijn gekomen in meer specifieke types van inactiviteit die overeenkomen met hun sociale situatie, ofwel een situatie die leidt tot een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende²⁵⁷. Voor hen lijkt de tewerkstelling via een overeenkomst artikel 60 te leiden naar een meer specifiek statuut dan het administratief statuut van leefloon of sociale bijstand.

Bovendien lijkt de vaststelling van een stijging van de residuele categorie in de inactiviteit, die voornamelijk bestaat uit personen die niet onder een inactiviteitstype vallen dat recht geeft op een uitkering, er ook op te wijzen dat een deel van de personen na een baan met een overeenkomst artikel 60 geen beroep meer doet op specifieke sociale bijstandsmaatregelen en geen deel uitmaken van een administratieve categorie die hen sociale bijstand of hulp bij de zoektocht naar werk kan bieden.

²⁵⁶ Voor meer informatie over de types inactiviteit, gelieve het deel te raadplegen over inactiviteit in het hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁵⁷ Kort gezegd: de personen voldoen aan de voorwaarden van oudere werklozen of mantelzorgers of hebben zich volledig aan de studies gewijd. Meer informatie op de website van de RVA: <https://www.rva.be/nl/burgers/werkloosheid/volledige%20werkloosheid/kunt-u-van-bepaalde-verplichtingen-vrijgesteld-worden>.

Grafiek 115: Evolutie van de types inactiviteit na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar originegroep: aandeel personen in elk type inactiviteit in het 4de trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)

*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde originen

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

2.4. Vergelijking van de evolutie van de socio-economische posities met de cohorte van 2008

Om te bepalen of deze resultaten zich opnieuw voordoen wanneer men een andere cohorte selecteert, werd dezelfde analyse uitgevoerd met personen die hun baan met een overeenkomst artikel 60 beëindigd hebben tussen het 3de en 4de trimester van 2008. We bekijken dus hun socio-economische positie in de 4de trimesters van 2008, 2009 en 2011. Uit deze analyse blijkt een gelijkaardige tendens wat betreft de werkloosheid: voor alle originegroepen lijkt het aandeel in de werkloosheid te dalen tijdens de 3 jaar na hun tewerkstelling met een overeenkomst artikel 60, behalve voor personen van Maghrebijnse origine en personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten voor wie men tussen 2008 en 2009 een stijging van het aandeel in de werkloosheid vaststelt. Deze stijging is ongetwijfeld te wijten aan de economische crisis die België heeft getroffen in 2008 en waarvan we de impact hebben gezien op de werkloosheidsindicatoren in de voorgaande edities van de Socio-economische Monitoring.

Het aandeel werkenden toont een spiegelbeeld van de situatie van werkzoekenden: er is een lichte daling voor personen van Maghrebijnse origine en voor personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten tussen 2008 en 2009. Bovendien lijkt de vaststelling die werd gedaan over de cohorte van 2013, namelijk een stijging van het aandeel werkenden voor alle originen behalve personen met origine in België en de EU-14, ook bevestigd te worden voor de cohorte van 2008. Uitzondering daarop zijn personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, waarvan de werkzaamheid sterk daalt tijdens een periode van 3 opeenvolgende jaren in de cohorte van 2008, terwijl ze de sterkste stijging aangeven in de cohorte van 2013.

Wat de inactiviteit betreft, is de situatie van personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten zeer verschillend in de twee cohortes: in de cohorte van 2008 is het aandeel inactieven in stijgende lijn in de loop der jaren, terwijl dat aandeel in de cohorte van 2013 in dalende lijn is. Dit is ook het spiegelbeeld van de situatie van het aandeel werkenden in deze cohorte. Voor de andere originen zien we een stijgende tendens in

de twee cohortes. Ten slotte zijn de tendensen die worden vastgesteld voor de types inactiviteit in de cohorte van 2013 globaal gezien dezelfde als diegene die zijn vastgesteld in de cohorte van 2008.

Ten slotte zijn, met uitzondering van de groep van personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten en voor de socio-economische posities beïnvloed door de economische crisis van

2008, de tendensen die worden vastgesteld in de cohorte van 2013 globaal gezien gelijk aan de tendensen die in 2008 werden vastgesteld. Wat betreft personen met origine in het Nabije/Midden-Oosten, weerspiegelt het verschil dat wordt vastgesteld ongetwijfeld een verandering in de samenstelling van deze groep tussen 2008 en 2013, zoals de beschrijvende analyse van de groep aan het begin van dit hoofdstuk al lijkt aan te geven.

3. EVOLUTIE VAN DE SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE, ONMIDDELIJK, 1 JAAR EN 3 JAAR NA EEN BAAN MET EEN OVEREENKOMST ARTIKEL 60, NAAR GESLACHT EN GEWEST

In dit deel wordt geanalyseerd in welke mate de vaststellingen over de evolutie van de socio-economische positie die we hierboven hebben gedaan geldig zijn, wanneer we kijken naar het **geslacht** en ook naar het **gewest** (waar men woont) van personen die tewerkgesteld waren met een overeenkomst artikel 60.

De tendensen die hierboven zijn beschreven per originegroep, worden zowel voor mannen als voor vrouwen bevestigd, zoals men kan zien in volgende grafiek. Voor elke bestudeerde origine heeft²⁵⁸, zowel voor vrouwen als voor mannen, een meerderheid van de personen een statuut van werkzoekende een jaar na hun baan met een overeenkomst artikel 60. De mannen en vrouwen van Andere Afrikaanse en Maghrebijnse origine zijn het meest vertegenwoordigd in het statuut van werkzoekende, net zoals de vrouwen van Belgische origine, terwijl de mannen van Belgische origine en de mannen en vrouwen met origine in de EU-14, vooral inactief zijn.

Wat de werkloosheid betreft, heeft de daling die werd vastgesteld tussen 2013 en 2016 van het aandeel personen van de verschillende originegroepen, zowel betrekking op mannen als op vrouwen. De daling die globaal werd vastgesteld tussen 2013 en 2014 (dus een jaar na de overeenkomst artikel 60) is daarentegen aanzienlijk sterker voor vrouwen dan voor mannen (dit aandeel stijgt zelfs met 1,3 procentpunt voor mannen van Belgische origine). Vrouwen raken hun

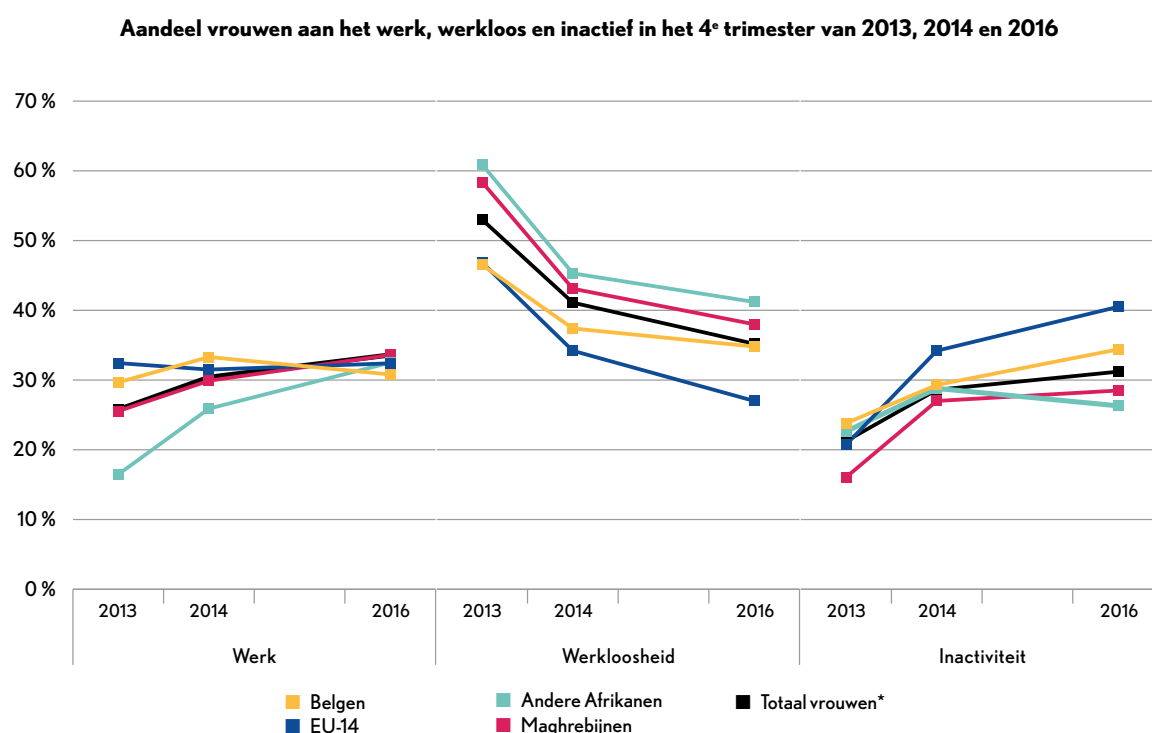
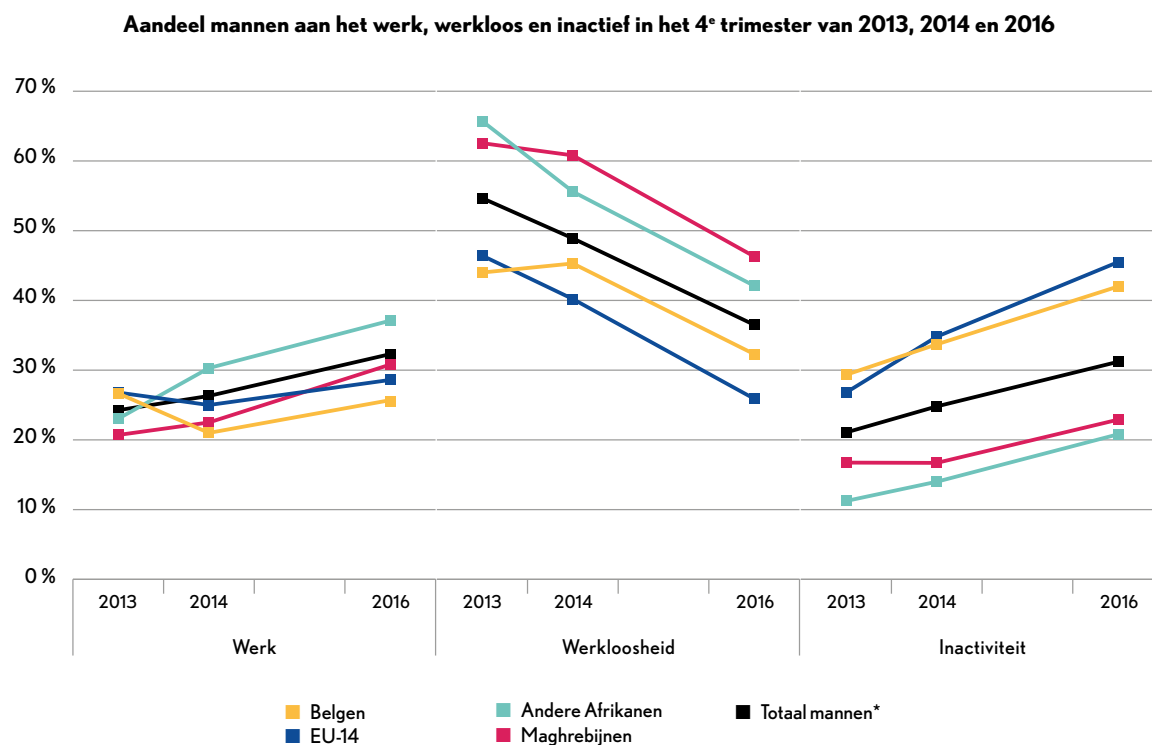
statuut van werkzoekende dus sneller kwijt dan de mannen, ongeacht hun origine. Voor deze laatste groep is er eerder een daling van het aandeel werklozen tussen 2014 en 2016, tot op het niveau van de vrouwen (met uitzondering van de mannen van Maghrebijnse origine die vaker werkloos zijn dan de vrouwen van deze origine; met een verschil van +8,3 procentpunten tussen de twee groepen).

De vaststelling dat het aandeel personen dat aan het werk is tussen 2013 en 2016 stijgt, geldt voor mannen en vrouwen van alle origines, behalve voor mannen van Belgische origine, voor wie dit aandeel lichtjes daalt (-1,0 procentpunt) en voor vrouwen met origine in de EU-14, voor wie dit aandeel stabiel blijft. De stijging doet zich echter vooral voor tussen 2013 en 2014 voor de vrouwen en tussen 2014 en 2016 voor de mannen: de verandering van socio-economische positie doet zich dus sneller voor bij de vrouwen (1 jaar na hun overeenkomst artikel 60).

Ten slotte heeft de vaststelling van een stijging van het aandeel inactieven tussen 2013 en 2016 betrekking op mannen en vrouwen van alle origines. De sterkste stijgingen doen zich voor bij de vrouwen en mannen met origine in de EU-14 (respectievelijk +19,8 en +18,7 procentpunten), gevolgd door mannen van Belgische origine (+12,7 punten) en vrouwen van Maghrebijnse origine (+12,4 punten).

²⁵⁸ Omwille van het te lage aantal personen per geslacht, wordt de originegroep 'Nabije/Midden-Oosten' niet geanalyseerd.

Grafiek 116: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester van 2013, naar origine en geslacht (18-64 jaar)

*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

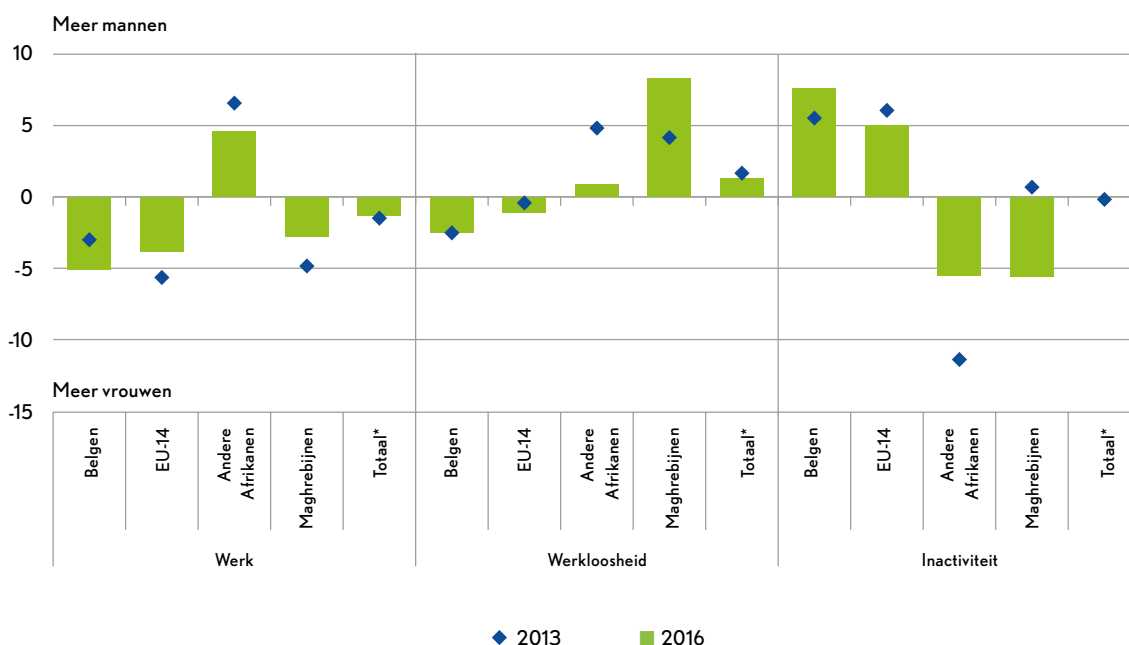
Bij de analyse van de kloof tussen mannen en vrouwen voor het jaar 2016, dat wil zeggen 3 jaar na afloop van de overeenkomst artikel 60,

stelt men vast dat er minder mannen dan vrouwen aan het werk zijn, met uitzondering van personen met origine in de Andere Afrikaanse

landen, die de enige groep vormen waarin meer mannen dan vrouwen aan het werk zijn. Personen van Belgische origine en met origine in de EU-14, hebben een gelijkaardig profiel: er zijn meer mannen dan vrouwen inactief en deze laatste zijn sterker dan mannen vertegenwoordigd in de groep van de werkende en werkloze personen. Personen met origine in de Andere Afrikaanse landen en de Maghreblanden delen een vaststelling: er zijn meer vrouwen dan man-

nen inactief. Maar voor de rest zijn er verschillen: mannen met origine in de Andere Afrikaanse landen zijn meer aan het werk dan vrouwen; voor personen van Maghrebijnse origine is dit omgekeerd. Wat de werkloosheid betreft, bevinden zich meer mannen dan vrouwen van deze beide origines in deze socio-economische positie en dat is in het bijzonder het geval voor personen van Maghrebijnse origine.

Grafiek 117: Kloof tussen de socio-economische positie van mannen en vrouwen onmiddellijk (4de trimester 2013) en 3 jaar (4de trimester 2016) na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar origine

*inclusief de niet-voorgestelde en onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

Wanneer we de evolutie van de verschillen tussen 2013 en 2016 analyseren, leidt dat tot zeer verschillende vaststellingen. De verschillen worden over het algemeen kleiner tussen mannen en vrouwen. Voor personen van Belgische origine groeit het verschil tussen de aandelen mannen en vrouwen die werken: er zijn meer vrouwen dan mannen aan het werk in 2013 en dit is nog meer het geval in 2016. Dit heeft gevolgen voor de inactiviteit, waar het verschil ook groter wordt: in 2013 waren er meer mannen dan vrouwen inactief en dit is des te meer het geval in 2016. Ten slotte groeit het verschil tussen man-

nen en vrouwen van Maghrebijnse origine in de werkloosheid ook: in 2013 waren er meer mannen werkloos dan vrouwen en dit is des te meer het geval in 2016. Dit heeft gevolgen voor de inactiviteit waar het verschil anders is: in 2013 waren er iets meer mannen inactief dan vrouwen en in 2016 waren er meer vrouwen inactief.

Om de tendensen **per gewest** te analyseren, bekijken we, omwille van het lage aantal personen voor bepaalde origines, alle origines die worden voorgesteld in dit rapport samen en we brengen ze onder in bredere categorieën: de

categorie 'EU' omvat personen van Belgische origine, met origine uit de EU-14 en uit de EU-13; de categorie 'niet-EU' omvat de andere origines van buiten de EU zoals omschreven in dit rapport. De percentages in deze tabel moeten als volgt gelezen worden: van personen met origine

in de EU en die werkten met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, is 27,9% aan het werk in het 4de trimester 2013, 45,9% is werkloos en 26,2% is inactief (het totaal is gelijk aan 100%).

Tabel 60: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar origine en gewest: aandeel personen aan het werk, werkloos en inactief in het 4de trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)

	Werk			Werkloosheid			Inactiviteit		
	2013	2014	2016	2013	2014	2016	2013	2014	2016
EU	27,9 %	26,6 %	28,3 %	45,9 %	41,0 %	32,2 %	26,2 %	32,4 %	39,5 %
Brussel	25,3 %	22,7 %	20,0 %	49,3 %	46,7 %	40,0 %	25,3 %	30,7 %	40,0 %
Wallonië	25,2 %	23,5 %	27,0 %	50,7 %	46,4 %	35,1 %	24,1 %	30,1 %	37,8 %
Vlaanderen	32,9 %	32,6 %	32,6 %	37,2 %	30,9 %	25,5 %	29,9 %	36,6 %	41,9 %
Niet-EU	22,8 %	29,8 %	36,7 %	59,8 %	48,8 %	39,0 %	17,4 %	21,5 %	24,4 %
Brussel	21,9 %	26,9 %	32,6 %	63,9 %	56,2 %	45,5 %	14,2 %	16,9 %	21,9 %
Wallonië	19,5 %	23,6 %	29,6 %	59,1 %	51,6 %	41,5 %	21,4 %	24,8 %	28,9 %
Vlaanderen	25,2 %	35,1 %	43,3 %	57,4 %	42,1 %	33,0 %	17,5 %	22,8 %	23,6 %
Totaal*	25,0 %	28,2 %	32,9 %	53,9 %	45,2 %	35,9 %	21,1 %	26,6 %	31,2 %
Totaal Brussel*	22,9 %	26,3 %	30,2 %	60,7 %	54,0 %	44,3 %	16,4 %	19,6 %	25,5 %
Totaal Wallonië*	22,9 %	23,4 %	27,6 %	54,2 %	48,0 %	37,3 %	22,9 %	28,7 %	35,0 %
Totaal Vlaanderen*	28,0 %	33,7 %	39,2 %	49,9 %	37,9 %	30,1 %	22,1 %	28,3 %	30,7 %

*inclusief de onbepaalde origines

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: Unia/FOD WASO.

De tendensen tussen 2013 en 2016, die al toegelicht werden, herhalen zich bij de analyse per gewest: in de drie gewesten is er een daling van het aandeel werkzoekenden en een stijging van de inactiviteit. Het percentage werkenden stijgt globaal gezien in de drie gewesten, maar er is een verschil op het vlak van de origines. Zo stijgt voor personen met origine in de EU het werkloosheidspercentage in Wallonië (+1,8 procentpunt), daalt dit percentage in Brussel (-5,3 punten) en is het vrij stabiel in Vlaanderen (-0,3 punt). Dit percentage stijgt echter voor personen met origine in landen van buiten de

EU, vooral in Vlaanderen (+18,1 punten). Wat de daling betreft van het aandeel personen in de werkloosheid, blijkt deze het sterkst voor personen met origine buiten de EU in Vlaanderen en voor personen met origine in EU-landen in Wallonië (respectievelijk -24,4 en -15,6 procentpunten). De stijging van het percentage in de inactiviteit is een vaststelling die geldt voor de drie gewesten en die het sterkst is voor personen met origine in de EU-landen.

10

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIES

Deze 4de uitgave van de Socio-economische Monitoring bouwt verder op de drie voorgaande uitgaven, met een focus op drie groepen: de personen met een origine in de EU, die met een origine in de DR Congo, Rwanda of Burundi en de hele zogenaamde “tweede generatie”. Daarnaast kijken we in het bijzonder naar de inschakeling van jongeren, de werking van “artikel 60” (het tewerkstellingsprogramma voor leefloongerechtigden), de verblijfsreden en de situatie in de steden. Daarbij hanteren we dezelfde methodologie als voorheen, maar we investeerden verder in de verbetering van twee concepten. In de eerste plaats laat de integratie van gegevens uit de databanken van de onderwijssector ons toe om nog beter dan voorheen het onderwijsniveau te benaderen. We werkten ten tweede ook aan de harmonisering van de variabele “studiedomein” – wat er soms op neerkwam dat we aan elke opleiding afzonderlijk een domein moesten toekennen. Daarmee is deze variabele nu ook voor alle andere onderzoekers die met het Datawarehouse werken beschikbaar.

Dit rapport herneemt niet in detail alle analyses die we in de voorgaande uitgaven maakten, maar ze bevestigt wel de grote lijnen daarvan.

Het vorige rapport liep tot 2014, met dit rapport gaan we tot 2016. In die korte periode veranderden de structurele kenmerken van onze arbeidsmarkt niet, maar ook de korte termijntendenissen trokken zich door: 2015 en 2016 waren in het algemeen zeer gunstige jaren voor onze arbeidsmarkt.

Uiteraard geldt hetzelfde voor deze conclusies: we bouwen verder op wat we eerder vastgesteld hebben en verwerken daarin de elementen die we afleiden uit de nieuwe fenomenen die we belichtten. Onze vaststellingen –en ook dat is niet nieuw– sluiten aan bij de analyses van onze arbeidsmarkt zoals we die kennen uit de publicaties van de Europese Commissie en de OESO²⁵⁹. Ook het rapport dat de Hoge Raad van de Werkgelegenheid in 2018 uitbracht over de arbeidsmarktsituatie van personen die niet in ons land geboren zijn²⁶⁰ (grotendeels uit ons rapport) komt grotendeels tot dezelfde besluiten. Maar zoals in de voorbije uitgaven willen we benadrukken dat onze analyse tegensprekelijk is. Het staat iedereen vrij om uit de rijkheid van de cijfers die in dit rapport en meer nog in de online bijlagen beschikbaar zijn andere besluiten te trekken.

1. EEN HOGE PRODUCTIVITEIT EN EEN TE LAGE WERKZAAMHEIDSGRAAD – EN BEIDE STAGNEREN

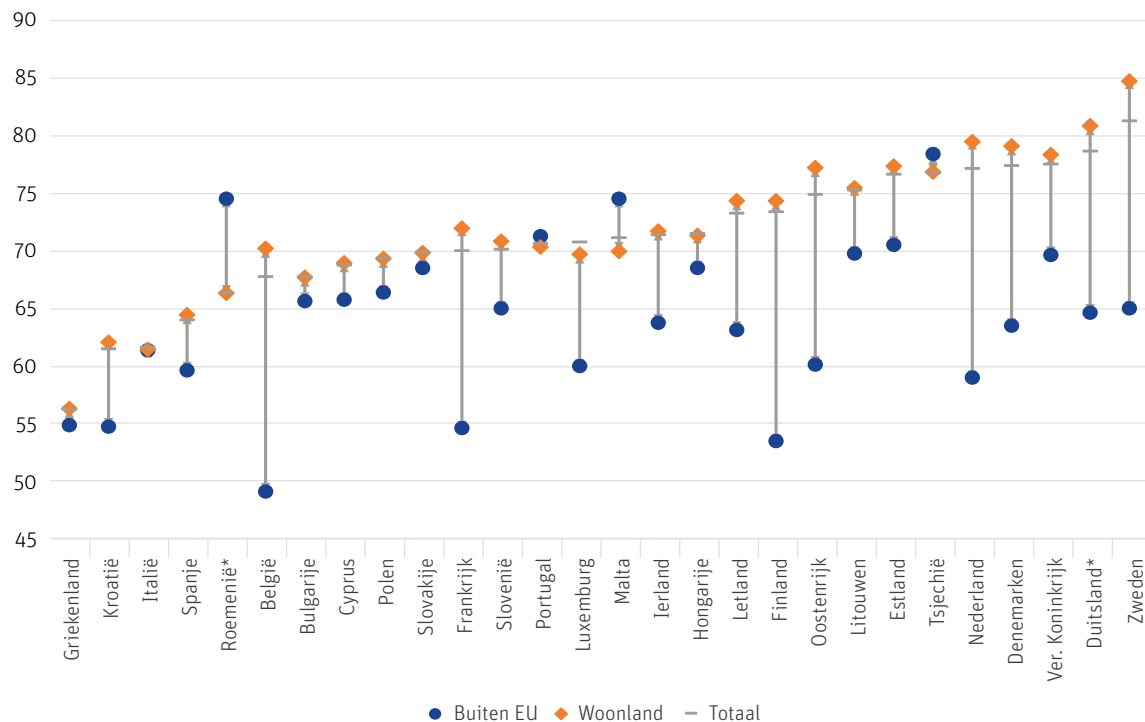
De aanleiding om deze Socio-economische Monitoring op te starten, ondertussen meer dan een decennium geleden, was de dubbele vaststelling dat de werkzaamheidsgraad van personen van vreemde origine in ons land erg laag ligt, en dat het verschil met de werkzaamheidsgraad

van personen van Belgische origine erg groot is. In 2016 had ons land van alle EU-lidstaten inderdaad de laagste werkzaamheidsgraad (20-64) voor personen geboren buiten de EU én het grootste verschil in werkzaamheidsgraad tussen hen en de personen die geboren zijn in België.

²⁵⁹ Zie o.a. European Commission, Country Report Belgium 2019 – OECD, Economic Survey Belgium 2019/2020 (forthcoming).

²⁶⁰ Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, Immigranten geboren buiten de Europese Unie op de Belgische arbeidsmarkt, Verslag 2018.

Grafiek 118: Werkzaamheidsgraad volgens geboorteland (buiten EU, in het woonland en totale werkzaamheidsgraad) (20-64 jaar, 2016)

*Gegevens voor personen geboren buiten de EU voor Duitsland en Roemenië waren niet beschikbaar voor 2016 en zijn geschat op basis van gegevens voor andere jaren.

Bron: Eurostat - Verwerking: FOD WASO/Unia.

Bovendien komt daarbij de vaststelling, die minstens sinds het eerste Socio-economische Monitoringrapport onweerlegbaar werd, dat ook de tweede generatie (de kinderen van wie niet in ons land werd geboren) het minder goed doet op onze arbeidsmarkt.

Daarnaast – en het is vooral dat wat ons onderscheidt van landen met een soortgelijk probleem, zoals Nederland en Zweden – is de algemene werkzaamheidsgraad in ons land niet bijzonder hoog. Nog steeds in 2016 stond onze werkzaamheidsgraad op plaats 22 van de 28 EU-landen – net vóór die van enkele Zuid-Europese landen en de meest recent toegetrokken Oost-Europese Lidstaten.

De welvaart van ons land danken we dus duidelijk niet aan onze werkgelegenheid, maar wel aan het hoge niveau van onze productiviteit. Zoals een recent OESO-rapport²⁶¹, dat er kwam op initiatief van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, duidelijk maakt, gaat dat hoge niveau echter gepaard met een in internationaal perspectief geringe groei. En ook de toename van de werkzaamheidsgraad in de voorbije jaren mag dan wel naar Belgische normen historisch hoog worden genoemd, toch bleven we ook op dat vlak achter bij het Europese gemiddelde. Beide fenomenen samen bedreigen op termijn onze welvaart, en meer in het bijzonder de sociale welvaartsstaat die zo kenmerkend is voor de Belgische samenleving.

2. STAGNATIE VERBERGT ACHTERLIGGENDE VERSCHUIVINGEN

De traag evoluerende werkzaamheidsgraad, de stagnerende productiviteit en de achterstand van mensen van vreemde origine zijn structurele fenomenen van de Belgische arbeidsmarkt. Achterliggend doen zich een aantal grote verschuivingen voor in de structuur van onze arbeidsmarkt. Het duidelijkste beeld daarvan vinden we terug in het hoofdstuk Arbeidsmarkt²⁶². Ten eerste was er banenverlies in de industrie en kwamen er nieuwe banen in de dienstensectoren. Ten tweede was er banenverlies voor personen met ten hoogste een getuigschrift van het lager middelbaar onderwijs en kwamen er extra banen voor personen met een diploma hoger middelbaar onderwijs en vooral voor gediplomeerden van het hoger onderwijs. Ten derde was er banenverlies in sectoren waar naar verhouding meer personen van Belgische origine aan de slag waren en kwamen er banen bij in sectoren waar personen van vreemde origine gemakkelijker toegang vinden. Zelfs in de openbare sector, waar de samenstelling naar origine in de voorbije jaren niet veranderde (ondanks een vooropgestelde voorbeeldrol)²⁶³, verbergt zich een belangrijke verschuiving van kort- naar hooggeschoolden.

Die verschuivingen kunnen overigens niet los van elkaar gezien worden, noch van de kwalitatieve verschuivingen die ermee gepaard gaan: wie de dynamiek tussen jobs en sectoren bekijkt, ziet dat in de plaats van beter beschermde banen in de industriële sectoren er meer flexibele banen komen (met meer kortlopende en onregelmatige contracten) in de dienstensectoren²⁶⁴. In de industriële sector verloren niet alleen personen van Belgische origine, maar ook de 'oudere' generaties van vooral EU-origine banen, terwijl zij die aan het kortste eind trekken op de arbeidsmarkt, met name vooral de personen van

vreemde origine en de laaggeschoolden, hun toevlucht moeten nemen tot die flexibele banen.

Opnieuw loont het de moeite om dit in internationaal perspectief te bekijken. De desindustrialisering verliep sneller dan elders: tussen 2008 en 2016 gingen 29% van de banen in de industrie in ons land verloren, tegenover 10% in de gehele eurozone. De werkzaamheidsgraad voor personen die ten hoogste het lager secundair afronden is in ons land lager, en het verschil tussen de kort- en de hooggeschoolden groter, dan in elk West-Europees land (2016, 20-64)²⁶⁵.

Wie het hoofdstuk Steden bekijkt, ziet de gevolgen van de desindustrialisering en de verschuiving in banen. De grote verstoring die de arbeidsmarkt in Charleroi, La Louvière of Verviers in het verleden onderging, heeft duidelijk tot een neerwaartse spiraal geleid, die zich onder meer in het opleidingsniveau²⁶⁶ en ook in de werkzaamheidsgraad²⁶⁷ weerspiegelt (met een werkzaamheidsgraad van minder dan 8% voor personen van Nabije/Midden-Oosterse origine in Verviers als dieptepunt²⁶⁸). Maar de huidige situatie is veelzijdiger dan op het eerste zicht lijkt. Dat personen met een origine in Oceanië/Verre Oosten de hoogste werkzaamheidsgraad hebben in deze steden is opmerkelijk. Dat sommige originegroepen (de Maghrebijnse of Andere Afrikaanse in Mechelen, de Kandidaat-EU-origine in Waver) of zelfs bijna alle originegroepen (in Vilvoorde en Brugge, al is hun aandeel in de laatste stad veel kleiner) het uitzonderlijk goed doen wijst op het potentieel van een positieve dynamiek, die we ook elders in het rapport terugvinden. Het wijst er allicht op dat beleidsmakers en hun partners op lokaal niveau kunnen bijdragen aan een dynamiek die een verschil

²⁶² Zie grafieken 27 en 48 in dat hoofdstuk.

²⁶³ Zie grafiek 29 in het hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁶⁴ Over de dynamiek op de arbeidsmarkt, zie o.a.: Goesaert, T., & Struyven, L. (2017). Voltijds, deeltijds of als flexwerker bij een nieuwe werkgever. Trends in de aanwervingsdynamiek op de Belgische arbeidsmarkt. Leuven: HIVA – KU Leuven.

²⁶⁵ De cijfers in deze paragraaf zijn afkomstig van Eurostat en gebaseerd op de Arbeidskrachtenenquête.

²⁶⁶ Zie grafiek 57 hoofdstuk Steden.

²⁶⁷ Zie grafiek 59 hoofdstuk Steden.

²⁶⁸ Zie tabel 24 hoofdstuk Steden

maakt, maar dat de economische ontwikkeling van een streek toch een rol speelt.

De bijzonder moeilijke positie van personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair onderwijs op de arbeidsmarkt houdt overigens verband met de invalshoek van dit rapport: de origine. Het hoge percentage kortgeschoolden onder de personen van vreemde origine²⁶⁹ is allicht een belangrijke verklaring voor hun erg ongunstige positie op de arbeidsmarkt. Het hoofdstuk Personen van de tweede generatie²⁷⁰ is daarbij duidelijk: voor alle groepen van de tweede generatie is de werkgelegenheid voor personen die ten hoogste het lager secundair onderwijs afronden afgenomen en die voor gediplomeerden van het hoger onderwijs toegenomen. Hoewel het opleidingsniveau één van de

hefbomen is om die positie te verbeteren, zien we ook in dit rapport opnieuw dat personen van vreemde origine die een diploma hoger onderwijs hebben, moeilijker toegang vinden tot de arbeidsmarkt dan die van Belgische origine. En ook de vaststelling die we in een vorig rapport al maakten, blijft gelden: voor kortgeschoolden, zeker voor mannen, biedt een Belgische origine ook geen garantie meer op een gunstige positie op de arbeidsmarkt²⁷¹.

De vraag naar welke toekomst we voor laaggeschoolden op onze arbeidsmarkt zien is onontkoombaar. Op vraag van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zal de OESO hier in 2020 een bijzonder rapport aan wijden.

3. MIGRATIE IS EEN DIVERS VERHAAL

De cijfers in dit rapport weerspiegelen de migratiegeschiedenis van ons land. Dankzij de kruising van de variabele origine met migratieachtergrond kunnen we op een veel meer gedetailleerde manier kijken naar wie welke positie inneemt in de arbeidsmarkt. De focus die we in dit rapport hebben gemaakt rond personen met een EU-achtergrond, personen met herkomst in DR Congo, Rwanda en Burundi en de tweede generatie heeft ons nog een fijner beeld daarvan gegeven. Zoals dit rapport en voorgaande rapporten aantonen, is er een grote diversiteit binnen het geheel van “mensen van vreemde origine”.

Zo neemt de werkgelegenheid van personen van de tweede generatie die ten hoogste het lager secundair afronden af en neemt die van gediplomeerden hoger onderwijs van de tweede generatie toe. Dat kan niet los gezien worden van de structurele ongelijkheid op basis van origine in de Belgische onderwijsystemen,

hoewel zelfs bij een gelijk opleidingsniveau de tweede generatie het moeilijker heeft om toegang te vinden tot de arbeidsmarkt. Bij de eerste generatie speelt het opleidingsniveau uiteraard ook een rol en zien we dat personen met buitenlandse, niet-erkende diploma's iets beter hun weg vinden op de arbeidsmarkt (al is dat wellicht vaak beneden hun eigenlijke opleidingsniveau). Dat mag niet doen vergeten dat de niet-erkenning van een buitenlands diploma voor velen nog steeds een belangrijk obstakel op de arbeidsmarkt vormt. Dat de eerste generatie gemakkelijker instroomt in lager betaalde jobs, houdt ook verband met de “reservation wage”, het loon waaraan iemand bereid is om te werken. Mogelijk wordt dit voor hen ook beïnvloed door het referentiepunt in het land van herkomst (die daar bijvoorbeeld een sterke gendercomponent kan hebben).

Wat betreft nieuwkomers in België, toont het hoofdstuk Verblijfsredenen opnieuw aan dat wie

²⁶⁹ Zie grafiek 6 hoofdstuk Demografie. Voor de volledigheid moeten we hier toevoegen dat ook personen met een niet-erkend, buitenlands diploma in dit rapport gerekend worden tot de personen met ten hoogste een getuigschrift lager secundair, hoewel het dus ook om een diploma hoger secundair of secundair onderwijs kan gaan.

²⁷⁰ Zie tabel 43 in dat hoofdstuk.

²⁷¹ Zie onder meer grafiek 26 hoofdstuk Demografie.

naar hier komt voor het uitoefenen van een professionele activiteit ook een veel grotere kans maakt om effectief aan de slag te gaan, maar ook dat die werkervaring onvoldoende als springplank werkt op weg naar een duurzame hogere werkzaamheidsgraad²⁷². Bovendien missen we kansen om hooggeschoolden aan te trekken, net omdat onze arbeidsmarkt onvoldoende dynamisch is. Een migrant met een diploma hoger onderwijs moet terecht voor de kansen op werk voor haar of zijn familieleden vrezen²⁷³, terwijl we anderzijds migranten aantrekken voor de banen waarvoor de “reservation wage” van

wie hier al woont te hoog is geworden, tot en met deze in het sterk gesubsidieerde dienstenchequestelsel. Het hoofdstuk Verblijfsredenen toont ook aan dat integratie op de arbeidsmarkt van de groepen die niet meteen met het oog op de arbeidsmarkt naar hier komen wel werkt, maar vaak veel te traag. Met name personen die via gezinshereniging naar België komen, blijken vaak in een eerste stap in de inactiviteit terecht te komen²⁷⁴, wat uiteraard deels ook verband houdt met het feit dat het vaker om vrouwen gaat die sowieso meer dan mannen inactief zijn.

4. SEGMENTATIE, ETNOSTRATIFICATIE EN DE SKILLS MISMATCH

Zoals dit en vorige rapporten aantonen, zijn zowel minder gunstige banen (de bouw, de schoonmaak ...) als banen waarvoor het zeer moeilijk is om geschikte kandidaten te vinden, eenvoudiger toegankelijk. Dat maakt dat ze voor personen van vreemde origine een manier zijn om toch een plek te vinden op de arbeidsmarkt. Maar het segment van de minder goede banen in ons land is kleiner dan elders,²⁷⁵ en de doorstroming naar betere banen blijkt erg moeilijk. Zo kan minder goed werk de springplankrol naar beter werk ook niet voldoende invullen. De springplank bestaat nochtans, zoals in dit en vorige rapporten wordt aangetoond in de cijfers rond loonmobiliteit²⁷⁶ en uitzendarbeid²⁷⁷, maar voor personen van vreemde origine springt ze vaak minder ver en goed.

Al te vaak botsen personen van vreemde origine op de gesegmenteerde arbeidsmarkt, die aan de ene kant bestaat uit minder goede (tijdelijke, minder betaalde jobs zonder veel carrièreperspectief) en aan de andere kant uit betere banen, met lonen en bevorderingskansen die

vaak samenhangen met anciënniteit. Waarbij overigens moet worden opgemerkt dat de eerdergenoemde desindustrialisering ook toesloeg in het primaire segment: de vrij goed betaalde “vaste” jobs in de industrie. Dat personen van vreemde origine oververtegenwoordigd zijn in de beroepen of arbeidsmarktsegmenten met de minder goede banen en personen van Belgische origine – het andere uiterste – in die met de betere banen, is een vaststelling die ook in dit rapport niet nieuw is: de etnostratificatie van de arbeidsmarkt is er nog steeds en blijkt hardnekkig. Dat er tussen beide segmenten weinig beweging is, komt wellicht vooral omdat de Belgische arbeidsmarkt over het algemeen erg weinig beweeglijk is. De gemiddelde anciënniteit ligt hoger dan elders²⁷⁸. Voor wie in een “goede” baan zit, zijn er vaak ook weinig prikkels om te veranderen: de loonvorming gebeurt grotendeels automatisch, en een nieuwe baan is vaak niet zo veel aantrekkelijker, aangezien er ook anciënniteitsgebonden zekerheden (zoals de potentiële ontslagvergoeding) moeten worden opgegeven. Als er bij de jobverandering ook

²⁷² Zie grafiek 98 hoofdstuk Verblijfsredenen.

²⁷³ Tuccio, M. (2019), "Measuring and assessing talent attractiveness in OECD countries", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 229, OECD Publishing, Paris.

²⁷⁴ Zie grafiek 100 hoofdstuk Verblijfsredenen.

²⁷⁵ Høj, J. (2013), "Enhancing the Inclusiveness of the Labour Market in Belgium", OECD Economics Department Working Papers, No. 1009, Paris.

²⁷⁶ Zie tabel 11 hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁷⁷ Zie grafiek 28 hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁷⁸ OECD, In-Depth Productivity Review of Belgium, 2019.

een geografische verandering noodzakelijk is, spelen bovendien nog andere randvoorwaarden (die we verderop bespreken) een rol, naast de hoge transactiekosten voor wie wil verhuizen²⁷⁹.

De geringe mobiliteit betekent dat de juiste persoon moeilijk op de juiste plaats geraakt, wat mee bijdraagt tot de stagnatie van onze productiviteit. Ze zorgt er ook voor dat mensen niet worden aangemoedigd om zich om te scholen of te vormen en leidt tot een belangrijke "skills mismatch": veel werknemers in ons land hebben niet de juiste opleiding voor de baan die ze hebben, wat uiteraard vooral bij overkwalificatie problematisch is. Dit fenomeen speelt nog sterker voor personen van vreemde origine. Zoals we in dit rapport vaststellen (net als in het vorige) helpt een diploma om een plaats te vinden op de arbeidsmarkt, maar rendeert het minder voor hen²⁸⁰. In sommige sectoren volstaat het juiste diploma om werk te vinden (zoals de gezondheidszorg – hoewel ook daar een originekloof blijft bestaan), terwijl in andere sectoren ook met dat juiste diploma (van jurist of van leraar bijvoorbeeld) de origine een barrière blijft (zie onder meer tabel 22²⁸¹). Bovendien komen personen van vreemde origine met het juiste diploma vaak wel in de juiste sector terecht, maar als ze zich buiten hun sector bewegen gaat het meestal om een minder goede baan. Dit in tegenstelling tot personen van Belgische origine met een hoger onderwijsdiploma die dat zowel binnen de eigen sector als ook buiten de eigen sector kunnen verzilveren. Gediplomeerden hoger onderwijs van vreemde origine lijken dus

minder 'vrijheidsgraden' te hebben op de arbeidsmarkt: ze kunnen met een hoger diploma minder makkelijk aan werk geraken en hebben minder kansen om op hun niveau iets te vinden buiten hun "eigen" sector.

Ook tussen de verschillende groepen van vreemde origine zijn de kansen ongelijk verdeeld naargelang het diploma. Een hogere opleiding lijkt bijvoorbeeld personen van Maghrebijnse en Kandidaat-EU-origine meer voordeel op te leveren dan andere groepen van vreemde origine, met name in Brussel²⁸². Het verschil tussen een bachelor- en een masterdiploma draait op de arbeidsmarkt voor verschillende origines verschillend uit²⁸³. Bij sommige origines boeken (jonge) vrouwen meer vooruitgang op de arbeidsmarkt dan mannen (zie bijvoorbeeld tabel 54). En ook de 'nationaliteit van het diploma' speelt wellicht een rol, want buitenlandse diploma's uit Sub-Saharaans Afrika blijken minder makkelijk een toegang te bieden naar werk dan buitenlandse diploma's uit andere regionen.

Dit alles verfijnt het beeld van de etnostratificatie die we met dit en voorgaande rapporten in kaart brengen. Dat niet elke werkkraacht of diploma evenveel gewaardeerd wordt op de gesegmenteerde arbeidsmarkt wisten we al: de specifieke origine die eraan gekoppeld is, vormt al naargelang de context een drempel of opstapje. Maar ook het studiedomein interageert met wie welke kansen krijgt en vormt voor personen van Belgische origine veel minder een drempel dan voor personen van vreemde origine.

5. DISCRIMINATIE EN EEN MOEILIJK TOEGANKELIJKE ARBEIDSMARKT

Na vier edities van de Socio-economische Monitoring, waarbij - zoals we hierboven al stelden - onze kennis over de etnostratificatie van

de arbeidsmarkt gedetailleerder wordt, wordt het ook steeds duidelijker dat de onverklaarde verschillen op discriminatie wijzen.

²⁷⁹ OECD, In-Depth Productivity Review of Belgium, 2019.

²⁸⁰ Zie onder meer Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, Immigranten geboren buiten de Europese Unie op de Belgische arbeidsmarkt, Verslag 2018 en Valentine Jacobs, Benoît Mahy, François Rycx en Mélanie Volral, The Heterogeneous Effects of Workers' Countries of Birth on Over-education.

²⁸¹ Zie hoofdstuk over Arbeidsmarkt.

²⁸² Zie grafiek 40 hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁸³ Zie grafiek 45 hoofdstuk Arbeidsmarkt.

De etnostratificatie van de arbeidsmarkt toont hoe structurele discriminatie werkt: ze zit verweven in regels en procedures, maar ook in ongeschreven gedragsregels en normen. Dat personen van Belgische origine oververtegenwoordigd blijven in de openbare sector is daar een voorbeeld van²⁸⁴. Hoewel de restricties voor personen met een vreemde nationaliteit of origine in de meeste overheidsjobs de facto niet meer gelden, hebben deze wellicht nog steeds een invloed op wie wel of niet aan de slag is en geraakt bij de overheid. De sector van financiën en verzekeringen is in die zin exemplarisch: personen van Belgische origine geraken er aan het werk vanuit verschillende studiedomeinen, terwijl er voldoende personen van vreemde origine zijn die wel het juiste diploma voor die sector hebben, maar er niet binnen geraken en zo dus ondervertegenwoordigd blijven (zie o.a. tabel 22). Dat ook de loonniveaus voor personen van vreemde origine niet “volgen” in de beter betaalde sectoren, toont aan dat die structurele discriminatie zich niet alleen voordoet aan de toegangspoorten, maar ook wanneer personen van vreemde origine in een bepaalde sector aan het werk zijn. Allicht spelen “sticky floors”, het fenomeen waarbij promotiekansen in de eerste fases van een loopbaan gemist worden, niet alleen vrouwen parten.

De structurele discriminatie die in dit rapport veelvuldig wordt aangetoond, zien we verdoeken of openlijk terugkomen in directe discriminatie (wanneer bv. een sollicitant niet wordt aangeworven omdat ze een donkere huidskleur heeft) en indirecte discriminatie (wanneer een ogenschijnlijk neutrale maatregel toch discriminerende gevolgen heeft, zoals het eisen van Nederlands als moedertaal). Hoewel dit rapport deze directe en indirecte discriminatie niet in beeld brengt, liggen ze in het verlengde van bovengenoemde structurele discriminatie.

Wetenschappelijke gedragstesten op de arbeidsmarkt hebben de kans om gediscrimineerd te worden wel al meermaals zwart op wit aangetoond: wanneer volledig evenwaardige cv's die alleen verschillen naargelang de origine van de sollicitant gebruikt worden voor eenzelfde jobaanbieding, worden personen van vreemde origine significant minder vaak uitgenodigd om op gesprek te komen²⁸⁵. De verklaring voor die discriminatie wordt daarbij soms opgedeeld in statistische discriminatie (op basis van stereotypen en vooroordelen worden bepaalde kenmerken - op de arbeidsmarkt vaak samen te vatten als een “vermoeden van lagere productiviteit”- toegeschreven aan een gemiddelde persoon uit die groep) of smaakgebaseerde discriminatie (gebaseerd op een afkeer voor een bepaalde groep)²⁸⁶, maar het verschil is in realiteit soms subtiel en de uitkomst blijft dezelfde: iemand wordt afgerekend op zijn of haar origine in plaats van op een reële inschatting van competenties.

Directe en indirecte discriminatie moeten uiteraard aangepakt worden, maar als de instrumenten er niet zijn om discriminatie aan te tonen kan de antidiscriminatiewetgeving niet gehandhaafd worden en verliest ze ook haar ontradend effect. Sinds de publicatie van het vorige Monitoringrapport in 2017 is er belangrijke vooruitgang geboekt rond handhaving: zowel de federale arbeidsinspectie als de Brusselse werkgelegenheidsinspectie hebben de bevoegdheid gekregen om praktijktesten en mystery calls uit te voeren om werkgevers te controleren op discriminerende handelingen, wat duidelijk een stap is in de goede richting. Ook de beleidsverklaring van de Waalse regering voorziet het vastleggen van een wettelijk kader voor praktijktesten op de arbeidsmarkt.

Maar sowieso is voorkomen beter dan genezen. Als het over preventie gaat, zijn er intussen een

²⁸⁴Zie grafiek 29 hoofdstuk Arbeidsmarkt.

²⁸⁵Zie Diversiteitsbarometer Werk (Unia, 2012), of onderzoeken van Stijn Baert, onder meer: Baert, S., Cockx, B., Gheyle, N., & Vandamme, C. (2015). “Is there less discrimination in occupations where recruitment is difficult?”, *ILR Review*, Vol. 68 No. 3, pp. 467-500; Baert, Stijn. (2014), “Etnische aanwervingsdiscriminatie in Vlaanderen: evidentie, mechanismen en aanpak”, in B. Benyaich (Ed.), *Klokslag twaalf: tijd voor een ander migratie- en integratiebeleid*, Brussels: Itinera Institute.

²⁸⁶Uit onderzoek blijkt dat smaakgebaseerde discriminatie ten nadele van personen van vreemde origine meer bepalend is voor de beslissing om iemand niet uit te nodigen voor een gesprek dan statistische discriminatie (zie Baert, Stijn, & De Pauw, A.-S. (2014). Is ethnic discrimination due to distaste or statistics? *ECONOMICS LETTERS*, 125(2), 270-273.).

reeks instrumenten voorhanden die sectoren en bedrijven in staat moeten stellen discriminatie beter te voorkomen. De sociale partners zijn best geplaatst om op maat van hun sector die instrumenten uit te werken en zo het structurele aspect van discriminatie op termijn te doorbreken. De engagementen van de sociale partners vullen dan het wettelijke discriminatieverbod aan met maatregelen en gedragsregels om discriminatie te voorkomen. In de Vlaamse sector-

convenants zijn sectorale gedragscodes bijvoorbeeld al een verplicht onderdeel, en we zien daardoor dat meer en meer sectoren daar werk van maken. Belangrijk is dat die maatregelen geen disproportionele administratieve last voor de bedrijven betekenen, noch een bijkomende loonkost, aangezien beide in ons land niet gering zijn²⁸⁷ en er zeker geen extra drempels voor aanwerving hoeven op te duiken.

6. OOK AAN DE AANBODZIJDE ZIJN ER DREMPELS

De hoge inactiviteitsgraden die op verschillende plaatsen in dit rapport terug te vinden zijn (en die, alweer, in ons land in het algemeen ook bij de hoogste in de EU horen) wijzen erop dat niet iedereen die geen baan heeft ernaar op zoek gaat. Uiteraard is daar opnieuw niet één reden voor²⁸⁸ en een deel van de inactieven vallen uiteraard onder statuten die sowieso een instroom, terugkeer of definitieve uitstroom inhouden (met name kinderbijslag, loopbaanonderbreking en pensioen). Maar vraag en aanbod kunnen niet los van elkaar worden gezien: wie weet dat een baan niet eenvoudig te vinden is, zal minder geneigd zijn - of gemakkelijker ontmoedigd raken - om er één te zoeken.

Uiteraard bestaan er maatregelen die personen moeten helpen om over de drempel van de arbeidsmarkt te raken. De openbare werkgelegenheidsdiensten proberen de werklozen onder hen aan een baan te helpen, vaak in eerste instantie vooral via begeleiding, daarna eventueel ook via vorming of een werkervaringsmaatregel – een zogenaamde “actieve arbeidsmarktmaatregel”. De efficiëntie van deze maatregelen in het algemeen (ons land geeft zeer veel uit voor

dit soort maatregelen, maar haalt een minder goed resultaat dan elders) en voor personen van vreemde origine in het bijzonder werd onder meer door de Europese Commissie al eerder in vraag gesteld²⁸⁹. Een aantal recente onderzoeken²⁹⁰ hebben de effectiviteit van die maatregelen tegen het licht gehouden en bieden een nauwkeuriger beeld van welke maatregelen succes boeken en wat voor wie werkt, ook voor personen van vreemde origine. Ze kunnen beleidsmakers aanzetten om meer evidence-based om te gaan met werkgelegenheidsmaatregelen en ze aan te passen op maat van de doelgroep.

Voor wie recht heeft op het leefloon bestaat het zogenaamde artikel 60 dat toelaat om voldoende te werken om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering. Zoals vroeger al werd vastgesteld²⁹¹ bevestigt ook dit rapport dat het vaak inderdaad tot een werkloosheidsuitkering leidt, en onvoldoende tot werk. Dat is een gemiste kans voor nieuwkomers die eerder in deze maatregel belanden omdat ze nog niet in aanmerking komen voor een werkloosheidsuitkering aangezien ze onvoldoende lang in ons land verbleven (en dus gewerkt hebben). Dat re-

²⁸⁷ We zijn het enige land waar zo goed als elke werkgever zijn sociale administratie uitbesteed aan een sociaal secretariaat, met name 90% van de werkgevers in de privésector. Zie: Unie Sociale Secretariaten (2018), Activiteitenverslag 2018, Brussel

²⁸⁸ Zie ook Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, Meer werkenden voor een welvarende en solidaire economie, Verslag 2019.

²⁸⁹ European Commission, Country Report Belgium 2019.

²⁹⁰ Zie o.a. Vandermeersch, H., De Cuyper, P., De Blander, R., & Groenez, S. (2017). Kritische succesfactoren in het activeringsbeleid naar mensen met een buitenlandse herkomst. Leuven: HIVA-KULeuven; Dewatripont, A., & López Novella, M. (2019). Versnellen de maatregelen die een eerste werkervaring mogelijk maken de uitstroom van werkloosheid naar werk? Een analyse van drie maatregelen in het Brussels Gewest. Brussel: Federaal Planbureau.

²⁹¹ Zie bijvoorbeeld Kristel Bogaerts, Ive Marx, Dieter Vandelanootte en Natascha Van Mechelen, Activering bij werkloosheid en recht op maatschappelijke integratie, CSB 2010.

latieve nieuwkomers vaak een groter potentieel hebben dan andere personen die met artikel 60 overeenkomst tewerkgesteld zijn, blijkt ook uit het hoofdstuk Trajecten na een overeenkomst onder artikel 60²⁹². Dat het na de werkervaring met een artikel 60 overeenkomst zo lang duurt voordat de begunstigden meer duurzaam op de arbeidsmarkt kunnen integreren, biedt nog ruimte voor verbetering.

Al eerder in deze conclusie haalden we aan dat de onderwijssystemen in België structurele ongelijkheid op basis van origine reproduceren. Het probleem van de ongelijkheid in het onderwijs ten gronde analyseren, zou ons te ver brengen in het kader van deze conclusie. Maar de beschikbare onderzoeken herhalen telkens weer de vaststelling dat ongelijke schoolresultaten te zeer bepaald worden door de origine en/of de socio-economische achtergrond van leerlingen²⁹³, wat uiteraard verband houdt met een moeilijke start op de arbeidsmarkt en eventueel later nog gevolgen kan hebben voor levenslang leren.

Verschillende andere randvoorwaarden spelen ook een onmiskenbare rol voor de integratie op de arbeidsmarkt en kunnen mensen al dan niet tegenhouden om werk te zoeken en te houden. Hoewel deze niet onbelangrijk zijn in de context van dit rapport, is het ook onmogelijk om ze hier allemaal te bespreken. Zo is de combinatie gezin-werk niet altijd eenvoudig, en heeft dit algemeen gezien het meest impact op de tewerkstelling van vrouwen die nog steeds het merendeel van de zorgtaken opnemen. Het gaat dan – in vogelvlucht – om de organisatie van crèches, buitenschoolse kinderopvang, mantelzorg en thuishulp en de toegang tot maatregelen als loopbaanonderbreking en ouderschapsverlof, die niet altijd even goed toegankelijk zijn voor personen van vreemde origine²⁹⁴.

Daarnaast zijn ook de woonplaats, transport en zelfs in bredere zin ruimtelijke ordening belangrijke randvoorwaarden voor de integratie op de arbeidsmarkt. Daarbij geldt niet alleen de monetaire kost van pendelen of een eventuele verhuis, maar ook de opportuniteitskost. Zo maken de zware verkeerscongestie in ons land en het onvolmaakte openbaar vervoer dat de woon-werkverplaatsing veel tijd kan kosten²⁹⁵. Die tijd wordt uiteraard afgezet tegen de opbrengst van de werktijd.

²⁹² Zie grafiek 118 in dit hoofdstuk.

²⁹³ OECD, PISA 2015, Results in focus en <https://www.oecd.org/belgium/pisa-2015-belgium.htm>.

²⁹⁴ Zie bijvoorbeeld Tine Kil, Jonas Wood and Karel Neels, Parental Leave uptake amongst migrants and native mothers : Can precarious employment trajectories account for the difference ?, 2017.

²⁹⁵ OECD, Economic Survey 2019/2020 (forthcoming).

BELEID EN BELEIDSAANBEVELINGEN

Net zoals in de vorige drie uitgaven van dit rapport, vinden we het belangrijk om ook in dit rapport een aantal beleidsaanbevelingen te doen. Deze sluiten nauw aan bij onze analyse en bij de aanbevelingen die we zelf eerder naar voren brachten, en ook bij wat nationale en internationale instellingen zoals de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, de Europese Commissie en de OESO ons land hebben aangeraden. We maken ook dankbaar gebruik van de conclusies van het studiebezoek dat in het kader van het Mutual Learning Programme in september 2019 in Den Haag plaatsvond²⁹⁶. Op deze manier beogen Unia en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg hun beleidsadviserende rol in te vullen.

Dat we opnieuw aanbevelingen doen betekent overigens niet dat er in de voorbije jaren geen stappen zijn gezet, op de verschillende beleidsniveaus. Zo werd door de federale overheid met een KB invulling gegeven aan de mogelijkheid voor ondernemingen om diversiteit te bevorderen via positieve acties. Daarnaast kreeg de arbeidsinspectie de mogelijkheid om wanneer er aanwijzingen zijn van discriminatie zich met “mystery calls” als een potentiële werknemer of klant voor te doen, om zo effectief te kunnen optreden. Voor beide maatregelen moeten nog een aantal randvoorwaarden beter ingevuld worden, maar het zijn wel duidelijke stappen in de goede richting. Ook op regionaal en uiteraard op lokaal niveau werd getracht om onze arbeidsmarkt breder en minder gestratificeerd te maken, wat ook verdient om te worden onderlijnd.

BELEIDSKADER

Als de Socio-economische Monitoring één boodschap probeert uit te dragen, dan is het dat de arbeidsmarkachterstand van personen van vreemde origine een verhaal is met veel verschillende facetten. Afzonderlijke beleidsmaatregelen hebben hun waarde, maar om echt een verschil te kunnen maken is een totaalaanpak noodzakelijk.

- › De verschillende overheden moeten een geïntegreerd beleid met een lange termijnperspectief uitwerken. Het aantreden van nieuwe regeringen kan de aanzet daartoe geven via een interministeriële conferentie (werk, onderwijs, migratie, integratie) die de agenda zet.
- › In dat kader moeten ook lokale initiatieven worden aangemoedigd en moet ervoor gezorgd worden dat steden en gemeenten van elkaar kunnen leren.
- › Bij het uitwerken van het beleid, zeker maar niet uitsluitend op lokaal niveau, moeten de actoren zelf ook betrokken worden (sociale partners, individuele ondernemingen, organisaties die etnisch-culturele minderheden vertegenwoordigen, ...)
- › Een beleid voor nieuwkomers is belangrijk en kan mee het verschil maken, maar het volstaat in geen geval om de structurele achterstand van personen van vreemde origine aan te pakken.
- › Binnen het beleid moet er ruimte zijn voor pilootmaatregelen of zelfs experimenten, maar daarbij moet vooraf aandacht worden gegeven aan de monitoring, de evaluatie en ook de schaalbaarheid ervan.
- › Alle beleidsmaatregelen, uitkeringen en procedures moeten zo eenvoudig mogelijk worden opgevat. Dat geldt voor iedereen,

²⁹⁶ Mutual Learning Programme, Study Visit on “Labour market integration of migrants” – The Hague (Netherlands), 26 september 2019, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langld=en&catId=1070&furtherNews=yes&newsId=9428>.

maar uiteraard a fortiori voor wie zijn weg (nog) moet zoeken in onze samenleving. De neiging om complexe regelgevingen aan te vullen met nieuwe bepalingen die het geheel nog minder doorzichtig maken, moet zeker in deze context worden onderdrukt.

ARBEIDSMARKT

Een beter functionerende arbeidsmarkt zal iedereen ten goede komen, in de eerste plaats de groepen die het meest ondervertegenwoordigd zijn. Met andere woorden: alle ijkpunten in grafiek 118 hierboven moeten naar boven worden gebracht.

- › De mobiliteit op de arbeidsmarkt moet verhogen. Daartoe zijn een reeks maatregelen nodig. Zo dient onder meer de loonvorming te worden aangepast, zodat deze meer variatie mogelijk maakt en een signaalfunctie behoudt. Tegelijk moet een te sterke individualisering van het loon (bijvoorbeeld via de techniek van de extralegale voordelen) worden tegengegaan, onder meer omdat deze een groter risico op vormen van discriminatie inhoudt. De impact van anciënniteit op de lonen moet worden ingeperkt, ook al omdat ze de tewerkstellingskansen van ouderen verkleint en bovendien het “insider-outsider”-fenomeen versterkt.
- › Onze arbeidsmarkt heeft meer banen nodig waarin mensen kunnen ingroeien. De minder gunstige arbeidsvoorwaarden kunnen gecompenseerd worden door arbeidsgereleerde uitkeringen (“in work benefits”). Het zou met name steeds mogelijk moeten zijn om in de arbeidsmarkt in te stappen op het niveau van het interprofessioneel minimumloon.
- › De fiscale druk op de lage lonen moet verder worden verlaagd. Ook de loonkosten moeten verder dalen in het kader van een nieuwe verschuiving van de lasten van arbeid naar andere financieringsbronnen. Daarbij moet bijzondere aandacht worden gegeven aan de lage lonen, maar moet anderzijds vermeden worden dat een lage loonval wordt gecreëerd (via een te hoge marginale belastingdruk).
- › Ook de opbouw van rechten mag er niet toe leiden dat mobiliteit tussen sectoren of ondernemingen onnodig wordt ingeperkt. Dat geldt ook voor het “recht” op een ontslagvergoeding of een vervroegde uittreding.
- › De effectiviteit van actieve arbeidsmarktmaatregelen moet voortdurend worden gemonitord, en afgewogen tegenover een versterking van de begeleiding naar werk. Beleidsmakers zouden een meer evidence-based aanpak kunnen hanteren om arbeidsmarktmaatregelen in te zetten daar waar ze werken.
- › De combinatie werk/opleiding moet nog verder worden ontwikkeld. Ook de taal leren kan vaak op de werkvloer. Innoverende maatregelen om mensen beter te integreren op de arbeidsmarkt (zoals mentoring en coaching) moeten beter ondersteund en verspreid worden.
- › Onze arbeidsmarkt heeft een cultuur van levenslang leren nodig. Daartoe moeten de bestaande stelsels worden vereenvoudigd en bij voorkeur geïntegreerd in een vorm van vormingsrekening/loopbaanrekening. De verplichting om een aantal dagen levenslang leren aan te bieden (met een streefdoel van gemiddeld 5 dagen per werknemer) moet worden omgevormd tot een individueel recht, zodat elke werknemer hetzelfde recht heeft op een minimaal aantal dagen vorming.
- › Vacatures moeten focussen op competenties in plaats van op diploma’s of studieniveaus, die hoogstens als bewijs of aanduiding van het beschikken over competenties kunnen worden gebruikt. De arbeidsbemiddelingsdiensten moeten hierover waken bij het publiceren van vacatures. De overheid moet het goede voorbeeld geven door af te stappen van een sterk op het niveau van het diploma gerichte personeelsstructuur.
- › Een snelle integratie op de arbeidsmarkt mag niet belemmerd worden voor nieuwkomers die aan de slag kunnen gaan. Ook voor jongeren is het cruciaal dat ze snel kunnen integreren op de arbeidsmarkt en moeten de afspraken van de Europese Jongerengarantie strikt worden nageleefd.
- › Kleine ondernemingen dienen vaak in de wet- en regelgeving anders te worden behandeld dan grote ondernemingen, maar gezien sommige groepen sterker vertegenwoordigd zijn in de kleine ondernemingen is het een

- structurele discriminatie dat hun werknemers verschillende rechten hebben.
- › Onnodige beperkingen tot de toegang tot sommige beroepen moeten verder worden afgebouwd.
 - › Een herziening van artikel 10 van de Grondwet kan ervoor zorgen dat statutaire betrekkingen in de publieke sector toegankelijk worden ongeacht de nationaliteit, mits uitzonderingen voor specifieke functies van openbaar gezag.
 - › Ondernemingscreatie dient te worden aangemoedigd.
 - › In alle uitkeringsstelsels waarin mensen terecht komen die inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt dient een proactief activeringsbeleid te worden gevoerd.
 - › Artikel 60 van de leefloonwetgeving dient zo te worden hervormd dat een werkervaring steeds wordt gevolgd door een traject dat tot een duurzame integratie op de arbeidsmarkt leidt. Daarbij mag de overgang van het OCMW naar de arbeidsbemiddelingsdienst op geen enkele manier een onderbreking van het traject naar werk inhouden.
 - › In het onthaalbeleid voor al wie hier komt wonen zou ook een aanbod kunnen opgenomen worden voor arbeidsbemiddeling, ongeacht de verblijfsreden. Daarbij dient ingezet te worden op een screening van ieders competenties. Er moet voldoende capaciteit zijn bij arbeidsbemiddelingsdiensten en onthaalbureaus.
 - › Ook de intra-EU-migratie speelt een belangrijke rol op onze arbeidsmarkt. Deze moet nog beter in kaart worden gebracht en de informatievoorziening en de handhaving van de regels over onder meer detachering moet worden verbeterd.
 - › Het beleid t.a.v. arbeidsmarktmigratie uit derde landen moet worden geherstructureerd, zodat ook menselijk kapitaal kan worden aangetrokken dat onze economie kan verstevigen. Tegelijk moet er daarbij een aanbod voorzien worden voor de (arbeidsmarkt)integratie van familieleden.
 - › Onnodige beperkingen op de arbeidsmarktinzet van migranten moeten worden opgeheven. Asielzoekers moeten zo snel mogelijk aan de slag kunnen gaan, en wie een arbeidskaart voor een specifieke job verkrijgt mag niet gehinderd worden bij het aanvaarden van een andere baan in ons land. Wie hier komt om te studeren moet het recht krijgen om gedurende een beperkte periode ook naar werk te zoeken in ons land.

ANTIDISCRIMINATIE EN DIVERSITEIT

Hoe meer verschillende factoren die inspelen op de ongelijkheid op de arbeidsmarkt in beeld worden gebracht, hoe duidelijker ook de verwijzing naar discriminatie wordt. Zoals al aangehaald kan discriminatie veel verschillende vormen aannemen. De indicatoren die we in dit rapport presenteren, brengen vooral de structurele aard ervan in beeld. Net daarom moet een doortastend antidiscriminatiebeleid ook aangevuld worden met een diversiteitsbeleid.

- › Discriminatie moet worden bestreden, en technieken zoals mystery calls kunnen daarbij helpen²⁹⁷. Verder biedt data mining op overheidsdatabanken nog veel meer mogelijkheden om vormen van discriminatie, die vaak onzichtbaar blijven voor het slachtoffer, aan het licht te brengen en te objectiveren. Deze methode maakt het mogelijk te weten waar controles van de inspectie aangewezen zijn, maar zou vooral ingezet kunnen worden om proactief te werk te gaan en te remediëren.
- › Antidiscriminatiebeleid en diversiteit moeten op de agenda staan van cao-onderhandelingen op interprofessioneel, sectoraal en ondernemingsniveau. Sectoren kunnen vervolgens bedrijven ondersteunen in het werken met loopbaan- en diversiteitsplannen. Loopbaan- en diversiteitsplannen kunnen organisaties bijvoorbeeld helpen hun competentiebeleid te professionaliseren en zo de bias in de inschatting van kandidaat-werknemers of de beoordeling van werknemers

²⁹⁷ Unia heeft een aantal aanbevelingen geformuleerd over het gebruik en de evaluatie van praktijktesten (waaronder mystery calling), zie punt 13: https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/Memorandum_voor_de_verkiezingen_2019.pdf.

verminderen. De sectorale gedragscodes binnen de Vlaamse sectorconvenants, die we eerder al vermeldden, zijn ook een stap in de goede richting.

- › Op alle niveaus van de arbeidsmarkt moet regelmatig worden nagegaan of de diversiteit van de samenleving ook op de werkvloer wordt weerspiegeld. Dit rapport bevat voldoende cijfers die als ijkpunt kunnen dienen. Het is belangrijk dat sectoren en ondernemingen daartoe de data kunnen aanvragen, met transparante en toegankelijke procedures en duidelijkheid over de in acht te nemen privacyregelgeving.
- › Vanuit de onderhandelingen op de verschillende niveaus, kunnen eventueel concrete streefcijfers worden afgesproken.
- › De openbare sector moet een voorbeeldrol opnemen. Dat kan hij doen door grondige diversiteitsplannen uit te werken met bindende streefcijfers. Ook het gebrek aan mobiliteit binnen de overheid en tussen de openbare en de private sector verhindert dit en ook daar kan op worden ingezet.
- › Nu eindelijk de rechtsonzekerheid voor bedrijven die positieve actiemaatregelen willen nemen is weggewerkt, kan ook positieve actie²⁹⁸ integraal deel uitmaken van een preventiebeleid op ondernemingsniveau. De regeringen moeten sociale partners ondersteunen om positieve acties uit te werken, middelen en begeleiding voorzien voor bedrijven en zo ervoor zorgen dat de goede praktijken die ontwikkeld worden verder gedeeld en verspreid worden. De maatregel zal ook geëvalueerd moeten worden op zijn effectiviteit en administratieve last voor ondernemingen.

TRANSVERSAAL BELEID

Zoals we hier eerder al aanhaalden, is het onmogelijk in het kader van dit rapport een volledige analyse te maken van een heel aantal randvoorwaarden die kunnen bijdragen aan een optimale

deelname op de arbeidsmarkt. We formuleren daarom een beperkt aantal aanbevelingen, waarvan sommige een transversale aanpak vergen en zo de arbeidsmarkt ten goede moeten komen.

- › De onderwijssystemen in België moeten alle leerlingen dezelfde slaagkansen bieden, ongeacht sociale en etnische achtergrond²⁹⁹.
- › Bij het informeren over studiekeuze en bij het organiseren van studierichtingen – zeker die in het technisch en beroepsonderwijs – moet er aandacht zijn voor de werkgelegenheidskansen, en dit op basis van objectieve informatie. Dit is onlosmakelijk verbonden met de valorisatie en financiering van die studierichtingen. Er moet ook sterker worden ingezet op wiskunde, wetenschappen, technische en technologische vaardigheden, op alle onderwijsniveaus.
- › De erkenning van buitenlandse diploma's moet gratis en snel kunnen gebeuren. Om te vermijden dat in elk land afzonderlijk een inschatting van dezelfde diploma's moet worden gemaakt, dient ons land het voortouw te nemen op te komen tot een Europese samenwerking op dit vlak.
- › De maatregelen om tot een volledig gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt te komen, moeten ook uitdrukkelijk rekening houden met de drempels op de arbeidsmarkt voor vrouwen van vreemde origine.
- › Een betaalbare plaats in kwalitatief goede kinderopvang moet een recht worden voor iedereen, waarvan eenvoudig gebruik kan worden gemaakt, bijvoorbeeld via de gemeenten.
- › Het aanbod en beleid in de domeinen van ouderenzorg, mantelzorg, thuishulp, ... moet getoetst worden aan de haalbaarheid in combinatie met arbeidsmarktdeelname. Die toets moet aandacht hebben voor verschillende kansengroepen en mag zeker de impact voor vrouwen (ook vrouwen van vreemde origine) niet negeren, omdat zij nog steeds het merendeel van zorgtaken opnemen.

²⁹⁸ Koninklijk besluit van 11 februari 2019 tot bepaling van de voorwaarden inzake positieve acties.

Een positieve actiemaatregel laat toe om onder bepaalde voorwaarden tijdelijk voorrang te geven aan doelgroepen (waaronder personen van vreemde origine), waardoor de streefcijfers gemakkelijker bereikt kunnen worden dan met (bredere) diversiteitsmaatregelen.

²⁹⁹ In de Diversiteitsbarometer Onderwijs (2018) presenteert Unia meer aanbevelingen rond onderwijs.

- › Ook maatregelen als ouderschapsverlof en loopbaanonderbreking die de combinatie gezin-werk haalbaar moeten maken, moeten toegankelijk zijn voor iedereen; ook wie in een minder goede baan werkt, moet er gebruik van kunnen maken.
- › Verschillende bepalingen in de belastings- en uitkeringsstelsels remmen de arbeidsmarktparticipatie van de tweede verdiener in een gezin af. Deze kunnen worden afgebouwd om arbeidsmarktparticipatie te bevorderen, al mogen ze een volwaardig inkomen en de vrijheid om essentiële keuzes te maken in het leven niet belemmeren.

STATISTISCH APPARAAT

De Socio-economische Monitoring had van bij het begin een dubbel doel. Naast het in beeld brengen van de situatie van de arbeidsmarkt naar origine was het ook expliciet de bedoeling van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia om te investeren in het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming. De verrijking van het Datawarehouse met originegegevens was een eerste (en verre van evidente) stap, maar ook daarna zijn we blijven verder werken aan het bruikbaar maken van concepten voor sociaal-economisch onderzoek, voorbij de limieten van onze eigen rapporten. Dat leidde met name tot het uitwerken van onderwijsvariabelen (niveau en studiedomein) die potentieel een grote meerwaarde inhouden voor de gebruikers van het Datawarehouse.

We willen op die ingeslagen weg verder gaan. Zo willen we tegen de volgende uitgave een concept “sociaal-economische achtergrond” gebruiksklaar maken. Maar we botsten de voorbije jaren steeds meer op enkele drempels. Dat is jammer. We beseffen wellicht te weinig hoe sterk het Datawarehouse internationaal als een voorbeeld geldt, en in welke mate andere landen ons dit benijden. Anderzijds beseffen we wellicht ook niet hoe onbegrijpelijk enkele van de beperkingen ervan zijn in de ogen van dezelfde

buitenlandse (en uiteraard ook veel binnenlandse) actoren.

In dat licht nemen we in deze lijst van aanbevelingen daarom voor het eerst ook een reeks aanbevelingen aan de beheerder van het Datawarehouse, de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid, maar ook aan de instellingen die data aanleveren op.

- › In het licht van de toegenomen data-aanvragen dient de capaciteit van het Datawarehouse in belangrijke mate te worden verhoogd.
- › De regels voor de bescherming van de vertrouwelijkheid van de gegevens moeten worden verduidelijkt en gecodificeerd, zodat deze voor een aanvrager vooraf voorspelbaar worden.
- › De verwerkingstijd van de gegevensbronnen moet worden gereduceerd, zodat het Datawarehouse over meer actuele gegevens kan beschikken.
- › In de RSZ-aangifte dient te worden toegevoegd aan welke functiecategorie in de functieclassificatie, en met welke anciënniteit daarin, de werknemer werd toegewezen. Daarnaast dient een beroepscode (ISCO) te worden toegevoegd. Beide zijn niet alleen essentieel om de “skills mismatch” in kaart te brengen, maar ze zijn ook voor de analyse van de loonvorming in België onontbeerlijk. Daarnaast zou deze informatie voor de inspectiediensten zeer waardevol zijn.
- › Studentenarbeid, nacht- en ploegenarbeid, zaterdag- en zondagwerk moeten identificeerbaar worden gemaakt in de administratieve gegevens.
- › Alle nog ontbrekende gegevens over onderwijs en opleiding moeten aan het Datawarehouse worden gekoppeld.
- › De integratie van personen die voor internationale instellingen werken in het Datawarehouse moet worden afgerond.
- › De gegevens over detachering moeten voor statistische analyse geschikt worden gemaakt, en gekoppeld worden aan gegevens over een (eventueel) later langdurig verblijf in ons land.

BIJLAGEN

De volledige bijlagen met alle beschikbare kruisingen zijn te raadplegen op de website van de FOD WASO: <https://werk.belgie.be/nl/statistieken>

LIJST VAN DE PARITAIRE COMITÉS

100	Aanvullend Paritair Comité voor de werklieden
101	Nationale Gemengde Mijncommissie
102	Paritair Comité voor het groefbedrijf
104	Paritair Comité voor de ijzernijverheid
105	Paritair Comité voor de non-ferro metalen
106	Paritair Comité voor het cementbedrijf
107	Paritair Comité voor de meester-kleermakers, de klermaaksters en naaisters
109	Paritair Comité voor het kleding- en confectiebedrijf
110	Paritair Comité voor de textielverzorging
111	Paritair Comité voor de metaal-, machine- en elektrische bouw
112	Paritair Comité voor het garagebedrijf
113	Paritair Comité voor het ceramiekbedrijf
114	Paritair Comité voor de steenbakkerij
115	Paritair Comité voor het glasbedrijf
116	Paritair Comité voor de scheikundige nijverheid
117	Paritair Comité voor de petroleumnijverheid en -handel
118	Paritair Comité voor de voedingsnijverheid
119	Paritair Comité voor de handel in voedingswaren
120	Paritair Comité voor de textielnijverheid
121	Paritair Comité voor de schoonmaak
124	Paritair Comité voor het bouwbedrijf
125	Paritair Comité voor de houtnijverheid
126	Paritair Comité voor de stoffering en de houtbewerking
127	Paritair Comité voor de handel in brandstoffen
128	Paritair Comité voor het huden- en lederbedrijf en vervangingsproducten
129	Paritair Comité voor de voortbrenging van papierpap, papier en karton
130	Paritair Comité voor het drukkerij-, grafische kunst- en dagbladbedrijf
132	Paritair Comité voor de ondernemingen van technische land- en tuinbouwwerken
133	Paritair Comité voor het tabaksbedrijf
136	Paritair Comité voor de papier- en kartonbewerking
139	Paritair Comité voor de binnenscheepvaart
140	Paritair Comité voor het vervoer en de logistiek
142	Paritair Comité voor de ondernemingen waar teruggewonnen grondstoffen opnieuw ter waarde worden gebracht
143	Paritair Comité voor de zeevisserij
144	Paritair Comité voor de landbouw
145	Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf
146	Paritair Comité voor het bosbouwbedrijf
147	Paritair Comité voor de wapensmederij met de hand
148	Paritair Comité voor het bont en kleinvel
149	Paritair Comité voor de sectors die aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn
150	Paritair Comité voor gewoon pottengoed in potaarde
152	Paritair Comité voor de gesubsidieerde inrichtingen van het vrij onderwijs
200	Aanvullend Paritair Comité voor de bedienden
201	Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel
202	Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in voedingswaren
203	Paritair Comité voor de bedienden uit de hardsteengroeven
204	Paritair Comité voor de bedienden uit de porfiergroeven van het kanton van Lessen, van Bierk-bij-Halle en van Quenast
205	Paritair Comité voor de bedienden van de steenkolenmijnen
207	Paritair Comité voor de bedienden uit de scheikundige nijverheid

209	Paritair Comité voor de bedienden der metaalfabrikatennijverheid
210	Paritair Comité voor de bedienden van de ijzernijverheid
211	Paritair Comité voor de bedienden uit de petroleumnijverheid en -handel
214	Paritair Comité voor de bedienden van de textielnijverheid
215	Paritair Comité voor de bedienden van het kleding- en confectiebedrijf
216	Paritair Comité voor de notarisbedienden
217	Paritair Comité voor de casinobedienden
218	Aanvullend nationaal Paritair Comité voor de bedienden
219	Paritair Comité voor de diensten en organismen voor technische controles en gelijkvormigheidstoetsing
220	Paritair Comité voor de bedienden uit de voedingsnijverheid
221	Paritair Comité voor de bedienden uit de papiernijverheid
222	Paritair Comité voor de bedienden van de papier- en kartonbewerking
223	Nationaal Paritair Comité voor de sport
224	Paritair Comité voor de bedienden van de non-ferro metalen
225	Paritair Comité voor de bedienden van de inrichtingen van het gesubsidieerd vrij onderwijs
226	Paritair Comité voor de bedienden uit de internationale handel, het vervoer en de logistiek
227	Paritair Comité voor de audiovisuele sector
300	Nationale arbeidsraad
301	Paritair Comité voor het havenbedrijf
302	Paritair Comité voor het hotelbedrijf
303	Paritair Comité voor het filmbedrijf
304	Paritair Comité voor het vermakelijkheidsbedrijf
305	Paritair Comité voor de gezondheidsdiensten
306	Paritair Comité voor het verzekeringswezen
307	Paritair Comité voor de makelarij en verzekeringsagentschappen
308	Paritair Comité voor de maatschappijen voor hypothecaire leningen en voor kapitalisatie
309	Paritair Comité voor de beursvennootschappen
310	Paritair Comité voor de banken
311	Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken
312	Paritair Comité voor de warenhuizen
313	Paritair Comité voor de apotheken en tarificatiediensten
314	Paritair Comité voor het kappersbedrijf en de schoonheidszorgen
315	Paritair Comité voor de handelsluchtvaart
316	Paritair Comité voor de koopvaardij
317	Paritair Comité voor de bewakings- en/of toezichtsdiensten
318	Paritair Comité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp
319	Paritair Comité voor de opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten
320	Paritair Comité voor de begrafenisondernemingen
321	Paritair Comité voor de groothandelaars-verdelers in geneesmiddelen
322	Paritair Comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren
323	Paritair Comité voor het beheer van gebouwen, de vastgoedmakelaars en de dienstboden
324	Paritair Comité voor de diamantnijverheid en -handel
325	Paritair Comité voor de openbare kredietinstellingen
326	Paritair Comité voor het gas- en elektriciteitsbedrijf
327	Paritair Comité voor de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de maatwerkbedrijven
328	Paritair Comité voor het stads- en streekvervoer
329	Paritair Comité voor de socio-culturele sector
330	Paritair Comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten
331	Paritair Comité voor de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector
332	Paritair Comité voor de Franstalige en Duitstalige welzijns- en gezondheidssector
333	Paritair Comité voor toeristische attracties
334	Paritair Comité voor de openbare loterijen
335	Paritair Comité voor de dienstverlening aan en de ondersteuning van het bedrijfsleven en de zelfstandigen

336	Paritair Comité voor de vrije beroepen
337	Aanvullend Paritair Comité voor de non-profitsector
338	Paritair Comité voor de maritieme en watergebonden activiteiten
339	Paritair Comité voor de erkende maatschappijen voor sociale huisvesting
340	Paritair Comité voor de orthopedische technologieën
341	Paritair Comité voor de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten

STATISTISCHE NOMENCLATUUR VAN DE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN IN DE EUROPESE GEMEENSCHAP - NACE-BEL 2008*

A. Landbouw, bosbouw en visserij

01	Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten
02	Bosbouw en de exploitatie van bossen
03	Visserij en aquacultuur

B. Winning van delfstoffen

05	Winning van steenkool en bruinkool
06	Winning van aardolie en aardgas
07	Winning van metaalertsen
08	Overige winning van delfstoffen
09	Ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw

C. Industrie

10	Vervaardiging van voedingsmiddelen
11	Vervaardiging van dranken
12	Vervaardiging van tabaksproducten
13	Vervaardiging van textiel
14	Vervaardiging van kleding
15	Vervaardiging van leer en van producten van leer
16	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
17	Vervaardiging van papier en papierwaren
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
19	Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
20	Vervaardiging van chemische producten
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof
23	Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm
25	Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
26	Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur
28	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
29	Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers
30	Vervaardiging van andere transportmiddelen
31	Vervaardiging van meubelen
32	Overige industrie
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten

D. Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht

35	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht

E. Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering

36	Winning, behandeling en distributie van water
37	Afvalwaterafvoer
38	Inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning
39	Sanering en ander afvalbeheer

F. Bouwnijverheid

41	Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten
42	Weg- en waterbouw
43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden

G. Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen

45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen
46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen

H. Vervoer en opslag

49	Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen
50	Vervoer over water
51	Luchtvaart
52	Opslag en vervoerondersteunende activiteiten
53	Posterijen en koeriers

I. Verschaffen van accommodatie en maaltijden

55	Verschaffen van accommodatie
56	Eet- en drinkgelegenheden

J. Informatie en communicatie

58	Uitgeverijen
59	Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen
60	Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's
61	Telecommunicatie
62	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancyactiviteiten en aanverwante activiteiten
63	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie

K. Financiële activiteiten en verzekeringen

64	Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen
65	Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen
66	Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen

L. Exploitatie van en handel in onroerend goed

68	Exploitatie van en handel in onroerend goed

M. Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten

69	Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening
70	Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer
71	Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen
72	Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied
73	Reclamewezen en marktonderzoek
74	Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten
75	Veterinaire diensten

N. Administratieve en ondersteunende diensten

77	Verhuur en lease
78	Terbeschikkingstelling van personeel
79	Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten
80	Beveiligings- en opsporingsdiensten
81	Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging
82	Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten

O. Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

84	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

P. Onderwijs

85	Onderwijs

Q. Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening

86	Menselijke gezondheidszorg
87	Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting
88	Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting
R. Kunst, amusement en recreatie	
90	Creatieve activiteiten, kunst en amusement
91	Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten
92	Loterijen en kansspelen
93	Sport, ontspanning en recreatie
S. Overige diensten	
94	Verenigingen
95	Reparatie van computers en consumentenartikelen
96	Overige persoonlijke diensten
T. Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	
97	Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel
98	Niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik
U. Extraterritoriale organisaties en lichamen	
99	Extraterritoriale organisaties en lichamen

* Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (Januari 2011): "NACE-BEL 2008 - Economische activiteiten nomenclatuur met toelichtingen".

LIJST VAN GRAFIEKEN

15	Grafiek 1: Verdeling van de bevolking van buitenlandse origine naar origine (18-64 jaar, 2008-2016)
16	Grafiek 2: Verdeling van de bevolking van buitenlandse origine naar origine en entiteit (18-64 jaar, 2008-2016)
18	Grafiek 3: Verdeling van de derde generatie Belgen (18-64 jaar, 2008-2016)
19	Grafiek 4: Verdeling van de bevolking naar origine en migratieachtergrond (18-64 jaar, 2016)
24	Grafiek 5: Opleidingsniveau van de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)
25	Grafiek 6: Opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) van de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)
27	Grafiek 7: Bevolking naar opleidingsniveau, origine en migratieachtergrond (20-64 jaar, 2016)
31	Grafiek 8: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar opleidingsniveau en entiteit (20-64 jaar, 2016)
32	Grafiek 9: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine (20-64 jaar, 2016)
35	Grafiek 10: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine (25-64 jaar, 2016)
46	Grafiek 11: Kloof met personen van Belgische origine voor werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad per origine, in procentpunten (20-64 jaar, 2014/2016)
47	Grafiek 12: Inactiviteitsgraad naar origine (25-64 jaar, 2008/2016)
49	Grafiek 13: Werkzaamheidsgraad naar geslacht en origine (20-64 jaar, 2016)
49	Grafiek 14: Werkloosheidsgraad naar geslacht en origine (18-64 jaar, 2016)
51	Grafiek 15: Werkloosheids- en werkzaamheidsgraden per origine en gewest (20-64 jaar, 2008/2016)
53	Grafiek 16: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraden per origine en leeftijdsklasse (2008/2016)
55	Grafiek 17: Werkzaamheidsgraad volgens migratieachtergrond (20-64 jaar, 2008/2016)
55	Grafiek 18: Werkloosheidsgraad volgens migratieachtergrond (20-29 jaar, 2008/2016)
57	Grafiek 19: Genderkloof in werkzaamheidsgraad volgens gezinstype en origine, in procentpunten (20-64 jaar, 2016)
58	Grafiek 20: Werkzaamheidsgraad van personen met kind(eren) naar drie origines, migratieachtergrond en geslacht (20-64 jaar, 2016)
60	Grafiek 21: Aandeel positieve transitie binnen de niet-neutrale, per origine (20-64 jaar, 2003-2008/2011-2016)
61	Grafiek 22: Verdeling van de personen die niet loontrekkend waren in 2011 en het wel zijn in 2016 in de drie eerste loondecielen (18-64 jaar)
61	Grafiek 23: Verdeling van de personen die loontrekkend waren in 2011 en die het niet meer zijn in 2016 in de drie laatste loondecielen (20-69 jaar)
64	Grafiek 24: Aandeel niet-werkenden (werkzoekend en inactief) en aandeel langdurige werkloosheid bij werklozen naar origine (25-64 jaar, 2016)
65	Grafiek 25: Aandeel van de werkende mannen en vrouwen dat deeltijds werkt, per origine (18-64 jaar, 2016)
66	Grafiek 26: Aandeel van de werkende mannen en vrouwen dat deeltijds werkt, per origine en gezinstype (18-64 jaar, 2016)
69	Grafiek 27: Netto-evolutie van de werkgelegenheid volgens sector en origine (20-64 jaar, 2011-2016)
72	Grafiek 28: (boven) Aandeel van de loontrekkenden tewerkgesteld in de uitzendsector per origine (3 ^{de} trimestre van 2008/2016); (beneden) Verdeling van de uitzendkrachten volgens origine (18-64 jaar, 2008/2016)
73	Grafiek 29: Aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in de openbare sector per origine (18-64 jaar, 2011/2016)
74	Grafiek 30: Aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in de openbare sector per origine en volgens type overeenkomst (18-64 jaar, 2016)
75	Grafiek 31: Aandeel van de tewerkgestelde loontrekkenden per origine volgens het type van overeenkomst en het gewest waar ze wonen (18-64 jaar, 2016)
76	Grafiek 32: Aandeel loontrekkende vrouwen in het systeem van de dienstencheques ten opzichte van het totaal aantal loontrekkende vrouwen per origine (18-64 jaar, 2008-2016)
76	Grafiek 33: Vrouwen in het systeem van de dienstencheques volgens migratieachtergrond, per origine (18-64 jaar, 2016)
77	Grafiek 34: Aantal gerechtigden van RSZ/RSZPPO-bijdrageverminderingen, voor 4 soorten verminderingen (2011-2016)
79	Grafiek 35: Aandelen gerechtigden van de RSZ/RSZPPO-bijdrageverminderingen voor 4 soorten, per origine (2011-2016)
81	Grafiek 36: De werkzaamheidsgraad naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)

82	Grafiek 37: De werkloosheidsgraad naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
83	Grafiek 38: De inactiviteitsgraad naar origine en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)
84	Grafiek 39: Inactieven volgens origine en opleidingsniveau naar soort inactiviteit (25-64 jaar, 2016)
86	Grafiek 40: De werkzaamheidsgraad van personen naar origine en opleidingsniveau, per gewest (20-64 jaar, 2016)
87	Grafiek 41: De werkzaamheidsgraad van personen naar migratieachtergrond en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)
88	Grafiek 42: De werkloosheidsgraad van personen naar migratieachtergrond en opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)
89	Grafiek 43: Het aandeel langdurig werklozen op het totaal aantal werklozen per origine, volgens opleidingsniveau (25-64 jaar, 2016)
90	Grafiek 44: Werkloosheidsgraad bij gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)
91	Grafiek 45: Werkzaamheidsgraad bij gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)
92	Grafiek 46: Inactiviteitsgraad bij de gediplomeerden hoger onderwijs volgens type diploma en origine (25-64 jaar, 2016)
93	Grafiek 47: Verdeling van de werknemers uit de openbare sector volgens opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)
95	Grafiek 48: Netto-evolutie van de werkgelegenheid volgens sector en origine, per opleidingsniveau (20-64 jaar, 2011-2016)
96	Grafiek 49: Aandeel van de tewerkgestelde loontrekkenden volgens type van overeenkomst, origine en opleidingsniveau (18-64 jaar, 2016)
97	Grafiek 50: Verdeling van de vrouwelijke loontrekkenden in het systeem van de diensten-cheques volgens opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)
98	Grafiek 51: Aandeel van de drie laagste en de drie hoogste loondecilen per opleidingsniveau en origine (18-64 jaar, 2016)
99	Grafiek 52: Aandeel deeltijds werkenden, naar opleidingsniveau, geslacht en origine (18-64 jaar, 2016)
100	Grafiek 53: Werkzaamheidsgraad volgens origine, studiedomein en opleidingsniveau (2016)
102	Grafiek 54: Werkzaamheidsgraad bij personen met een masterdiploma volgens origine en studiedomein (25-64 jaar, 2016)
114	Grafiek 55: Personen volgens origine, per stad (18-64 jaar, 2016)
115	Grafiek 56: Personen met buitenlandse origine volgens migratieachtergrond, per stad (18-64 jaar, 2016)
116	Grafiek 57: Aandeel personen die ten hoogste lager secundair onderwijs hebben afgerond bij drie originegroepen, per stad (25-64 jaar, 2016)
117	Grafiek 58: Aandeel jongeren (18-29 jaar) bij de populatie van 18-64 jaar bij drie originegroepen, per stad (2016)
119	Grafiek 59: Werkzaamheidsgraad volgens origine, per stad (20-64 jaar, 2016)
120	Grafiek 60: Kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen van Belgische en niet-EU-origine, per stad, in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
121	Grafiek 61: Werkloosheidsgraad volgens origine, per stad (18-64 jaar, 2016)
122	Grafiek 62: Inactiviteitsgraad volgens origine, per stad (25-64 jaar, 2016)
123	Grafiek 63: Werkzaamheidsgraad in Verviers en Eupen, per origine (20-64 jaar, 2008/2016)
128	Grafiek 64: Aandeel van 6 inactiviteitsstatuten bij de inactieven volgens origine, per stad (25-64 jaar, 2016)
137	Grafiek 65: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016)
137	Grafiek 66: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en gewest (18-64 jaar, 2008-2016)
138	Grafiek 67: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en geslacht (18-64 jaar, 2016)
139	Grafiek 68: Verdeling van de personen met EU-origine van 18 tot 29 jaar en van 55 tot 64 jaar naar herkomstland (2016)
140	Grafiek 69: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en migratieachtergrond (18-64 jaar, 2016)
142	Grafiek 70: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
143	Grafiek 71: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016, zonder onbekend)

146	Grafiek 72: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)
147	Grafiek 73: Werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016)
147	Grafiek 74: Inactiviteitsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)
148	Grafiek 75: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en geslacht (20-64 jaar, 2008-2016)
149	Grafiek 76: Verschil in werkzaamheids-graad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)
149	Grafiek 77: Verschil in werkloosheids-graad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)
149	Grafiek 78: Verschil in inactiviteitsgraad tussen mannen en vrouwen met EU-origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016, in procentpunten)
151	Grafiek 79: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en gewest (20-64 jaar, 2008-2016)
153	Grafiek 80: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en leeftijdsklasse (20-64 jaar, 2008-2016)
158	Grafiek 81: Verdeling van de inactieven met EU-origine naar herkomstland (30-54 jaar, 2016)
167	Grafiek 82: Evolutie van de verdeling van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2008/2012/2016)
168	Grafiek 83: Verdeling van de personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar huishoudentype, geslacht en herkomstland (18-64 jaar, 2016)
170	Grafiek 84: Verdeling van de personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) en herkomstland (20-64 jaar, 2016)
171	Grafiek 85: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)
174	Grafiek 86: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar opleidingsniveau (uitgezonderd ongekend) en herkomstland (20-64 jaar, 2016)
175	Grafiek 87: Werkzaamheids- en werkloosheidsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar huishoudentype en herkomstland (20-64 jaar, 2016)
177	Grafiek 88: Activiteitsgraad van personen van Sub-Saharaans-Afrikaanse origine naar geslacht en herkomstland (20-64 jaar, 2008-2016)
179	Grafiek 89: Aantallen werkenden, werkzoekenden en inactieven van Kameroense origine naar geslacht, met detail voor type inactiviteit (2016)
221	Grafiek 90: Gecumuleerde aantallen en aandelen van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR tussen 2010 en 2016 volgens verblijfsreden, leeftijdsklasse en gewest (18-64 jaar, alle origines samen, met inbegrip van de onbepaalde)
222	Grafiek 91: Gecumuleerde aantallen en aandelen van personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR tussen 2010 en 2016 volgens verblijfsreden en origine (18-64 jaar)
225	Grafiek 92: Aantallen en aandelen van nieuw ingeschreven personen in het RR in 2010 en 2016 volgens de origine en de verblijfsreden (18-64 jaar)
226	Grafiek 93: Aantal personen van EU-13- en EU-14-origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden werk volgens leeftijdsklasse, gewest en geslacht (18-64 jaar)
227	Grafiek 94: Aantallen personen van Kandidaat-EU- of Maghrebijnse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden gezinshereniging volgens leeftijdsklasse, gewest en geslacht (18-54 jaar)
228	Grafiek 95: Aantallen personen van EU-14-, Andere Afrikaanse, Oceanië/Verre Oosterse en Zuid/Centraal-Amerikaanse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden studies volgens gewest en geslacht (18-64 jaar)
229	Grafiek 96: Aantallen personen van Nabije/Midden-Oosterse origine ingeschreven in het RR in 2016 voor de verblijfsreden bescherming volgens gewest, leeftijdsklasse en geslacht (18-54 jaar)
230	Grafiek 97: Aantallen en aandelen van personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 volgens verblijfsreden en gewest (18-64 jaar, alle origines door elkaar, met inbegrip van de onbepaalde)
231	Grafiek 98: Aantallen en aandelen personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 volgens origine en verblijfsreden (18-64 jaar)
233	Grafiek 99: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden werk is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)

-
- 234 Grafiek 100: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden gezinshereniging is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)
-
- 235 Grafiek 101: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden studies is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)
-
- 236 Grafiek 102: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden bescherming is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)
-
- 237 Grafiek 103: Aantallen en aandelen personen nieuw ingeschreven in het RR in 2010, 2011 of 2012 van wie de eerste verblijfsreden regularisatie is, volgens origine en 4 socio-economische posities vijf jaar later (18-64 jaar)
-
- 239 Grafiek 104: Aandelen personen die nieuw zijn ingeschreven in het RR, ofwel tussen 2010 en 2012, ofwel in 2010, in de verschillende socio-economische statuten na een periode van één tot zeven jaar volgens hun eerste verblijfsreden (18-64 jaar, alle origines samen, met inbegrip van de onbepaalde)
-
- 248 Grafiek 105: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en geslacht (18-29 jaar, 3de trimester 2016)
-
- 254 Grafiek 106: Verschillen tussen vrouwen en mannen die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en die aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine (18-29 jaar, 2012-2016, in procentpunten)
-
- 255 Grafiek 107: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en die aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en gewest (18-29 jaar, 2012-2016)
-
- 256 Grafiek 108: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en leeftijdsklasse (18-29 jaar, 2012-2016)
-
- 257 Grafiek 109: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester en aan het werk zijn in het 4de trimester naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar, 2012-2016)
-
- 259 Grafiek 110: Jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3de trimester 2016 en die een eerste baan hebben gehad tussen het 3de trimester 2016 en het 3de trimester 2017 naar origine (18-29 jaar)
-
- 270 Grafiek 111: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de trimester en het 4de trimester van 2008 en 2016, naar origine (18-64 jaar)
-
- 273 Grafiek 112: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester van 2008 en 2016, naar origine en geslacht (18-64 jaar)
-
- 273 Grafiek 113: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3de en 4de trimester 2016, naar origine en gewest (18-64 jaar)
-
- 276 Grafiek 114: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar origine: aandeel personen aan het werk, werkloos en inactief in het 4de trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)
-
- 278 Grafiek 115: Evolutie van de types inactiviteit na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar originegroep: aandeel personen in elk type inactiviteit in het 4de trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)
-
- 280 Grafiek 116: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester van 2013, naar origine en geslacht (18-64 jaar)
-
- 281 Grafiek 117: Kloof tussen de socio-economische positie van mannen en vrouwen onmiddellijk (4de trimester 2013) en 3 jaar (4de trimester 2016) na een baan met een overeenkomst artikel 60 in het 3de trimester 2013, naar origine
-
- 287 Grafiek 118: Werkzaamheidsgraad volgens geboorteland (buiten EU, in het woonland en totale werkzaamheidsgraad) (20-64 jaar, 2016)
-

LIJST VAN TABELLEN

26	Tabel 1: Bevolking naar opleidingsniveau, gewest en origine (20-64 jaar, 2016)
29	Tabel 2: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking (20-64 jaar, 2016)
29	Tabel 3: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
30	Tabel 4: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar geslacht en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
33	Tabel 5: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
36	Tabel 6: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine en opleidingsniveau (bachelor of master) (25-64 jaar, 2016)
38	Tabel 7: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine en geslacht (25-64 jaar, 2016)
39	Tabel 8: Grote studiedomeinen (uitgezonderd ongekend) bij de bevolking naar origine, geslacht en opleidingsniveau (bachelor of master) (25-64 jaar, 2016)
41	Tabel 9: Opleidingsniveau hoger onderwijs bij de bevolking naar origine en gewest (25-64 jaar, 2016)
59	Tabel 10: Aandelen lage en hoge salarissen per origine (18-64 jaar, 2016)
60	Tabel 11: Verdeling naar origine volgens het type transitie (20-64 jaar, 2011-2016)
62	Tabel 12: Verdeling van de personen die een baan hadden in het 4 ^{de} trimester van 2014 naar hun activiteitsstatus in het 4 ^{de} trimester van 2016, naar origine (18-64 jaar)
63	Tabel 13: Verdeling van de personen die werkloos waren in het vierde trimester van 2015 naar hun activiteitsstatus in het vierde trimester van 2016, naar origine (20-64 jaar)
66	Tabel 14: De sectoren met het hoogste aantal werkenden in België (20-64 jaar, 2016)
67	Tabel 15: De sterkst vertegenwoordigde sectoren per geslacht en origine (20-64 jaar, 2016)
68	Tabel 16: De sterkst vertegenwoordigde sectoren bij loontrekkenden (per gewest) en zelfstandigen, per origine (20-64 jaar, 2016)
70	Tabel 17: Sectoren met het hoogste aandeel lage lonen (18-64 jaar, 2016)
70	Tabel 18: Sectoren met het hoogste aandeel hoge lonen (18-64 jaar, 2016)
71	Tabel 19: Paritaire comités waar vreemde origines onder- en oververtegenwoordigd zijn (20-64 jaar, 2016)
93	Tabel 20: De sterkst vertegenwoordigde sectoren bij loontrekkenden volgens opleidingsniveau en origine (20-64 jaar, 2016)
103	Tabel 21: Mediaan salarisdecil van werkenden per origine, volgens studiedomein en opleidingsniveau (18-64 jaar, 2016)
106	Tabel 22: Verdeling van de studiedomeinen bij werknemers in 6 sectoren volgens origine en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
118	Tabel 23: Aandeel mannen en vrouwen volgens drie originegroepen, per stad (18-64 jaar, 2016)
125	Tabel 24: Werkzaamheidsgraad per stad, volgens origine (20-64 jaar, 2016)
144	Tabel 25: Aantal inactieven met EU-origine in de categorie 'andere', aandeel in de totale bevolking en aandeel in de inactieve bevolking, naar herkomstland (20-64 jaar, 2016, zonder grensarbeiders)
145	Tabel 26: Werkgelegenheid en werkzaamheidsgraad van de personen met herkomst uit Nederland en Luxemburg met of zonder correctie voor grensarbeiders (20-64 jaar, 2016)
155	Tabel 27: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en opleidingsniveau (20-64 jaar, 2016)
156	Tabel 28: Werkzaamheidsgraad van personen met EU-origine naar herkomstland en migratieachtergrond (20-64 jaar, 2016)
185	Tabel 29: Bevolking volgens type 2 ^{de} generatie, EU - niet-EU (20-64 jaar, 2016)
186	Tabel 30: Bevolking volgens origine en type 2 ^{de} generatie (20-64 jaar, 2016)
188	Tabel 31: Evolutie van de bevolking volgens origine en type 2 ^{de} generatie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
189	Tabel 32: Bevolking volgens origine, gewest en type 2 ^{de} generatie (20-64 jaar, 2016)
190	Tabel 33: Bevolking volgens origine, migratieachtergrond en type 2 ^{de} generatie (20-64 jaar, 2016)
191	Tabel 34: Bevolking volgens origine, opleidingsniveau en type 2 ^{de} generatie (20-64 jaar, 2016)
193	Tabel 35: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad volgens het type 2 ^{de} generatie (20-64 jaar, 2016)

194	Tabel 36: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad in 2016 volgens origine en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
196	Tabel 37: Verdeling van de inactieven volgens origine en type 2 ^{de} generatie in 2016 en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
198	Tabel 38: Verschil in werkzaamheidsgraad in 2016 met de personen van Belgische origine en met de 1ste generatie volgens origine en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
200	Tabel 39: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en inactiviteitsgraad in 2016 volgens origine, geslacht en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
201	Tabel 40: Verschil in werkzaamheidsgraad in procentpunten in 2016 tussen mannen en vrouwen volgens origine en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
203	Tabel 41: Werkzaamheidskloof in procentpunten voor mannen en vrouwen in 2016 t.o.v. de personen van Belgische origine en t.o.v. de 1ste generatie, volgens origine en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
205	Tabel 42: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad in 2016 volgens origine, gewest en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
206	Tabel 43: Werkzaamheidsgraad in 2016 volgens origine, opleidingsniveau en type 2 ^{de} generatie en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
208	Tabel 44: Werkzaamheidskloof in procentpunten in 2016 t.o.v. de personen van Belgische origine en de 1ste generatie volgens origine, opleidingsniveau en type 2 ^{de} generatie, en evolutie in procentpunten (20-64 jaar, 2008-2016)
246	Tabel 45: Verdeling van de jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en trimester (18-29 jaar, 2016)
247	Tabel 46: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en gewest (18-29 jaar, 3 ^{de} trimester 2016)
249	Tabel 47: Verdeling van de jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds het 3 ^{de} trimester 2012 naar origine en leeftijdsklasse (18-29 jaar)
250	Tabel 48: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds het 3 ^{de} trimester 2012 naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar)
251	Tabel 49: Verdeling van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en migratieachtergrond (18-29 jaar, 3 ^{de} trimester 2016)
253	Tabel 50: Trajecten van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 volgens hun statuut in het 4 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten ten opzichte van de groep van het 3 ^{de} trimester 2012, naar origine (18-29 jaar)
258	Tabel 51: Trajecten van de jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 volgens hun statuut in het 3 ^{de} trimester 2017, en evolutie in procentpunten ten opzichte van de groep uit het 3 ^{de} trimester 2012, naar origine (18-29 jaar)
260	Tabel 52: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 naar origine (18-29 jaar)
261	Tabel 53: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 naar origine en gewest (18-29 jaar)
262	Tabel 54: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd in het 3 ^{de} trimester 2016 en evolutie in procentpunten sinds 2012 volgens origine en geslacht (18-29 jaar)
263	Tabel 55: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en leeftijdscategorie (18-29 jaar, 3 ^{de} trimester 2016)
264	Tabel 56: Mediane duur van de zoektocht naar een eerste baan sinds de inschrijving, en het percentage langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd naar origine en opleidingsniveau (18-29 jaar, 3 ^{de} trimester 2016)
265	Tabel 57: Het aandeel langdurig zonder werk bij jongeren die zijn ingeschreven voor een inschakelingstijd, naar origine en migratieachtergrond (18-29 jaar, 3 ^{de} trimester 2016)
272	Tabel 58: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3 ^{de} en 4 ^{de} trimester van 2008 en 2016, naar origine en migratieachtergrond (18-64 jaar)

274	Tabel 59: Verdeling van de werknemers met een overeenkomst artikel 60 van wie de overeenkomst is afgerond tussen het 3 ^{de} en 4 ^{de} trimester 2016, naar origine en opleidingsniveau (18-64 jaar, zonder diploma onbekend)
282	Tabel 60: Evolutie van de socio-economische positie na een baan met overeenkomst artikel 60 in het 3 ^{de} trimester 2013, naar origine en gewest: aandeel personen aan het werk, werkloos en inactief in het 4 ^{de} trimester van 2013, 2014 en 2016 (18-64 jaar)

LIJST VAN FIGUREN

14	Figuur 1: Verdeling van de bevolking naar origine (18-64 jaar, 2016)
136	Figuur 2: Verdeling van de personen met EU-origine naar herkomstland (18-64 jaar, 2016)
166	Omvang van de bevolking met origine in DR Congo, Rwanda en Burundi ten opzichte van de andere originegroepen (18-64 jaar, 2016)

COLOFON

Socio-economische Monitoring. Arbeidsmarkt en origine 2019
Brussel, maart 2020

Uitgevers en auteurs

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel
T: 02 233 41 11
fod@werk.belgie.be

Unia, Interfederaal Gelijkekansencentrum
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
T: 02 212 30 00
info@unia.be

Met dank aan Koen Dewulf (directeur van Myria) en zijn dienst voor de bijdrage aan dit rapport.

Vertaling: Directie van de vertalingen (FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg) en <https://onliner.be>

Grafisch concept en opmaak: StudiOrama

Fotos: www.shutterstock.com en Belga (foto pagina 214).

Druk: Drukkerij Bulckens

Verantwoordelijke uitgevers

Geert De Poorter, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Patrick Charlier, directeur van Unia

Cette publication est aussi disponible en français.

U kan dit rapport en de bijlagen ook downloaden:
op de website van Unia onder de rubriek 'Publicaties': www.unia.be.
op de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, module 'Publicaties': www.werk.belgie.be.

Wilt u deze publicatie bestellen? Dat kan door een e-mail te sturen naar info@unia.be of door te bellen naar 02 212 30 00. Vermeld duidelijk de titel 'Socio-economische Monitoring. Arbeidsmarkt en origine 2019' en uw naam en adres. Deze publicatie wordt u gratis aangeboden; alleen voor grote hoeveelheden of een expreszending kunnen portokosten worden aangerekend.

Tenzij we het anders hebben vermeld, is de informatie uit dit rapport vrij van rechten. U mag deze informatie kosteloos gebruiken, mits bron- en auteursvermelding.

